


68
6 F 6





Nel 1593 alla Tipografia Vaticana [illegible]
Aldo Manuzio il minore, il quale in [illegible] anno
stampò quivi la 2ª delle tre Bibbie Volgate
Clementine, [illegible] 2° [illegible] Ephrem,
come dicesi nella Storia [illegible] post medium
fu quivi stampato dalli [illegible] nel medesimo
anno [illegible]
[illegible].

OPERVM OMNIVM
SANCTI EPHRAEM
SYRI
PATRIS ET SCRIPTORIS ECCLESIAE
ANTIQVISSIMI ET DIGNISSIMI,

Quotquot in insignioribus Italiæ Bibliothecis præcipuè Romanis, græcè inueniri potuerunt:

TOMVS SECVNDVS,

Nunc primùm latinitate donatus, Scholijsq. illustratus.

Interprete & Scholiaste R. D. Doct. Gerardo Vossio Borchlonio, Germ.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONTIFICIS, ET PERMISSV SVPERIORVM.



ROMAE,

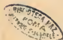
Ex Typographia Apostolica Vaticana.

M. D. XCIII.

Collegii Romano Soc. Jesu, ad comunem usum Bibliothecæ, amanter dono dabat Interp. et scholiastes Doct. Gerardus Vossius manu pp.a 1593.



SANCTISS.MO D. N.
CLEMENTI VIII.
PONT. MAX.



Gerardus Vossius Salutem & Felicitatem.

SI amicitiæ & beneuolentiæ vis tanta mortalibus vel ab igniculis naturæ insita sit, Beatissime Pater, vt sæpe etiam eos quos numquam viderunt, quodammodo diligant, & quos antea non nouerunt, amplectantur: merito sane illos colere & amplecti inter alios par est, quos ipsa nobis virtus (quæ nihil amabilius est) commendat, pietas coniungit, vitaq. integra ac scientia rara amabiles suspiciendosq. reddit. Vnde quoque factum est, quòd virum ego quendam peregrinum antiquæ pietatis ac fidei, & doctrinæ admirandæ ex longinquis Syriæ atque Palæstinæ partibus huc profectum, tam ex merito suo quàm commendatione eorum quibus multum debebam, eodem mecum Romæ contubernio hucusque perbenigne fouerim, sustentauerim, atque ornauerim: in quo quidem tractando, & si non omnia, quæ volui, plene præstiti; humanitatis tamen, ac hospitalitatis iura aliquo modo persolui: eumq. e tenebris in lucem eduxi, & ex obscuro clarum, ex ignoto notissimum aliis reddidi: vtq. non solum sua lingua vteretur Syra ac nobis peregrina, sed etiam Latina, vt ab omnibus commode intelligi posset, curaui atque effeci. Sed vt extra parabolam, aperte magis loquar: Peregrinus hic, de quo mihi tecum B. P. instituitur sermo, est Ephram ille Syrus admirabilis, quem fœcunda Mesopotamia produxit, tota Syria ac Palæstina magno in honore habuit; doctaq. olim Græcia magnopere suspexit, & tanti præclarissima illius Opera fecit, vt magna ex parte in suam illa linguam conuerterit, sibiq. tamquam propria reddiderit, & vindicarit, ac passim etiam post Scripturã eadem in suis Ecclesiis legenda curarit. Quem Basilius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus plurimi fecit, eumque à mundana tantum recessisse sapientia scribit, quanto verarum cælestiumq. rerum scientiæ vicinior erat. Quem idem Basilius vehementer ante finem vitæ in corpore videre concupiuit; vidit inopinanter illum ad Ecclesiam suam Cæsariensem à spiritu deductum, & vterque magno gaudio perfusus est. Cuius vitam & res præclare ac cum virtute gestas Grego-

rius Nyssenus Magni Basilij frater, amplissimo encomio insigniter persecutus est: & quæ in illo præclara ac rara magis effulserunt, accurate complexus est, luculenterq. si quis alius, exposuit. De quo alibi valde honorifice S. Ioannes Chrysostomus sentiens ac loquens, inter præcipuos orientis Patres eum recenset; & afflictorum atque oppressorum consolatorem, & ducem pœnitentium recte appellat: Cui Damascenus cum alijs, multa laudum præconia adscribit; & Theodoritus Cyri Episcopus, inter varia, quæ eidem laudis attribuit epitheta, etiam sonoram Spiritus sancti lyram in quadam sua Epistola eum denominat. Quem omnes pene alij Patres præsertim Orientales, quotquot vel ei σύγχρονοι fuerunt, vel ætatem eius consecuti sunt, mirifice semper commendarunt ac celebrarunt: & inter clariora Ecclesiæ Dei lumina, præcipuasq. columnas libenter agnouerunt, & retulerunt: vt non sine caussa mirati ac conquesti sæpe sint multi, quòd adeò tarde præstantissima illius Opera in Occidente communicata fuissent; aut si communicata quidem, saltem communibus vsibus non publicata, & è Græco in linguam Latinam, vt ab omnibus vtiliter legi & intelligi possent, translata.

Centum & sexaginta propemodum iam interfluxerunt anni, quando res ea primum ab Ambrosio Generali Camaldulensium Abbate (qui bonis omnibus disciplinis ornatus, in Florentino Concilio habebatur clarus) in gratiam potissimum Cosmi Medices, primarij ac potentissimi tunc in Florentinorum Republica ciuis & eruditorum hominum Mecœnatis munificentissimi, tentata & inchoata fuit: cui, pro sacro Quadragesimali tempore quod tunc agebatur sicut etiam nunc, decem & nouem Sermones S. Patris nostri Ephram Syri è Græco Latinitate à se donatos (vt haberet quo sanctis illis ieiunij diebus salubriter se occuparet) dicauit & obtulit: postquam antea inter cetera ingenij sui monumenta, etiam Diogenem Laertium de moribus & vita Philosophorum, è Græco Latinum ad eumdem suum Cosmum fecisset. Qui quidem Sermones tametsi pauci, eo tamen gratiores eidem erant, quòd tanti Patris Ephram nimirum Syri essent: quodq. tamquam primitiæ Operum illius, tum primum in Europa apparerent, quorum tam multi thesauri per varias non solum Græciæ, sed & Italiæ (quò inde allati erant) bibliothecas reperirentur dispersi, & adeo passim ab omnibus è Græco Latine desiderati. Sed quòd forte Cosmus & Ambrosius non diu postea superuixerint, accidit rem ibi inchoatam, non fuisse postea continuatam, & ad vlteriora sicut plurimi optabant, productam. De quo damno resarciendo, & vlterius in Operibus illis progrediendo, cum à multis sæpe actum sit; & quidem ab externis Romam aliquoties perscriptum: res diutius opinione protracta est, & ad vltima tempora Gregorij Papæ XIII. optimi piorum instituto-

rum

rum patroni ac fautoris dilata; quando tandem serio magis actum est de Interprete ac Scholiaste huic S. Patri adhibendo, monumentisq. eius omnibus quotquot Græce inueniri possent perquirendis, ac Latine reddendis, & in Occidente ad multorum commodum publicandis. Munusq. illud meis tunc humeris suasu atque impulsu Sirleti, ac Montalti, postea Sixti V. & Carafæ præstantissimorum Cardinalium, ab optimo Pontifice impositum fuit; mandatumq. vt publicæ vtilitatis caussa huic adeo venerando peregrino, ego in Vrbe etiam peregrinus atque externus, quippe ab extrema pene Germania oriundus, hospitium apud me præberem; eumq. pro dignitate ipsius, & viribus meis tractarem & ornarem. Ego vero illud nequiens excutere iugum, rem quantumuis arduam, ac viribus meis imparem fortiter sum aggressus, manuscriptaq. exemplaria Græca studiose perquisiui, & quotquot inueniri & hinc inde obtineri poterant describenda curaui, eademq. inter se contuli, & varias lectiones obseruaui atque inter se conciliaui, magisq. probatas in textum inserui: & Opera omnia supra opinionem valde excrescentia, quia variorum erant Argumentorum, ad maiorem distinctionem ac ordinem, in tres sigillatim Tomos distribui: quorum primum nuper cum mea interpretatione ac Scholijs vt petebatur, hic apud S. Sedem Apostolicam euulgaui & publicaui; ac post Gregorium XIII. nobis ademptum, Sixto V. eius successori, per quem mihi primum manuscriptum Græcum volumen antea curatum erat, iure dicaui, & obtuli. Cui quòd labores illi mei placerent, omniumq. passim tererentur manibus; ac in pluribus locis pijs, atque Collegijs Vrbis, tempore mensæ legerentur; sicut & coram S. T. aliquandiu, tuisq. paullo prius antecessoribus idem primum Volumen prælectum fuisse intelligo: maiori alacritate postea Secundum eiusdem S. Patris Tomum sum persecutus: quem postremo nunc elapso triennio (quo Clericatus sacri Collegij Cardinalium officio pro natione mea Germanica vnà cum Siluio Antoniano Collega, iam sacri cubiculi S. T. Præfecto, in quattuor Pontificijs interregnis sum functus) inter varias alias occupationes absolui, & modò pro satisfactione ac consolatione multorum, hoc sacro Quadragesimali tempore Typis Vaticanis iussu S. T. in lucem edidi. Restat porro, vt eadem S. T. in hoc Sancto ornando ac sustentando diutius peregrino, opportuna ac necessaria mihi pro eo laboranti ac sumptus haud exiguos facienti, media suppeditet: vt promptius & facilius etiam Tertium adhuc restantem Tomum deinceps aggrediar ac prosequar: opusq. vniuersum quod olim Florentiæ inchoatum sed non continuatum fuit, tandem Romæ apud S. Sedem Apostolicam (sicut Gregorius XIII. & Sixtus V. antecessores tui fel. rec. fieri, cum multis desiderabant) commodius absoluere liceat. Quod faxit altissimus. Vale. Dat. Romæ, prima hebdomada Quadrag. ipso S. Gregorij Papæ. 1593.

SIXTVS PAPA QVINTVS

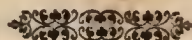
Dilecto filio Gerardo Vossio Presbytero Leodien. Diœces. Magistro in Theologia, &c.

DILECTE Fili Salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum, sicut accepimus, primum Volumen operum omnium, quæ Græce hactenus inueniri, & obtineri potuerunt S. Patris Ephræm Syri à te nuper latinitate donatum, & Scholijs vbique illustratum imprimi curaueris: Nos, qui eruditorum omnium fouere solemus ingenia, volentes te specialibus fauoribus, & gratijs prosequi; vt præsertim, tam ipsum iam editum Volumen, quàm alia deinceps per te in lucem edenda, quàm emendatissime prodeant, néve à quoquam vel malitia, vel negligentia, mendis deprauari, aut aliquo modo addendo, vel minnendo, mutari, alterari, vel corrumpi possint: Motu proprio, non ad tuam, vel alterius pro te nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, omnibus & singulis Christi fidelibus, præsertim librorum impressoribus, & Bibliopolis, tam in Vrbe, & eius districtu, totoq. statu Ecclesiastico, sub quingentorum ducatorum auri de Camera, ipsi Cameræ nostræ Apostolicæ eo ipso applicandorum, ac amissionis librorum, & typorum omnium; quàm etiam in tota Italia, & extra eam vbiuis locorum, & gentium constitutis, sub Excommunicationis maioris latæ sententiæ pœnis, eo ipso absque alia declaratione incurrendis: Auctoritate Apostolica tenore *præsentium interdicimus, & inhibemus*, ne per decem annos à data præsentium computan. primum Volumen prædictum iam editum, & alia singula à te in Latinum idioma vertenda Operum eorumdem S. Patris Ephræm volumina, & in posterum edenda, similiter durante Decennio à cuiusque illorum prima editione numerando, absque tua licentia in scriptis danda, imprimere, vel alio titulo, vel forma, quouis prætextu mutata, vel alio quocumque idiomate versa edere, vel sic edita vendere, seu venalia proponere, vel tenere audeant, seu præsumant. Mandantes Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, alijsq. locorum Ordinarijs, eorumq. Vicarijs, seu Officialibus in spiritualibus, generalibus, ac in dicto statu Ecclesiastico Legatis, Vicelegatis, Gubernatoribus, Potestatibus, & alijs officialibus; vt quando, & quoties per te, vel tuo nomine fuerint requisiti, præmissa contra inobedientes exequantur, & obseruari faciant, inuocato etiam ad hoc, seu adhibito, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consnetudinibns, iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, quibusuis personis quomodolibet concessis, & confirmatis. Quibus omnibus, illorum tenores, ac si ad uerbum insererentur præsentibus, pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, ceterisq. contrarijs quibuscumque. Volumus autem, vt præsentium transumptis, etiam in ipsis Voluminibus impressis, eadem vbique in iudicio, vel extra adhibeatur fides, quæ ipsis præsentibus litteris originaliter exhibitis adhiberetur. Datum Romæ, apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris, die xxij. Aprilis. M. D. LXXXIX. Pontificatus Nostri Anno Quarto.

M. Vestrius Barbianus.



AD PIVM ET CANDIDVM LECTOREM.





CVM in duobus insignibus SS. Patribus, altero Orientali nimirum Ephram Syro, & altero Occidentali Leone Magno, multum temporis atque laboris insumpserim, Candide Lector; illo quidem è Græco Latine reddendo, hoc autem recognoscendo ac varijs dignissimis accessionibus locupletando, & vtroque notis ac Scholijs quibusdam illustrando: anxius & dubius aliquandiu (antequam Secundum hunc S. Ephram Tomum prælo committerem) hæsi, vtrum è duobus hisce præstantissimis Ecclesiæ luminibus, prius vel posterius euulgare deberem; eoq. magis quid agendum mihi esset ambigebam, quòd alij me in hanc, alij in illam partem suis sententijs impellebant: & quidam Leoninam editionem vrgebant; alij vero Ephræm potius præmittendum censebant, addentes Leonis opera extare, eorumq. recognitionem adhuc differri posse: Ephræm autem monumenta, vt in lucem aliquando prodeant, ab omnibus vehemẽter desiderari & expectari, & rem dilationẽ non pati: publicæq. non parum interesse vtilitatis aiebant, ea quanto citius publicari, & in omniũ passim manibus versari. Quæ omnia non parum sane me permouerunt & prostimularunt, ad hanc Secundi Tomi Operum omnium S. Ephræm editionẽ non maturandam solum, sed & perficiendam, typisq. Vaticanis ex præscripto & iussione Summi Pont. in lucẽ quamprimum emittendã: sicut modo ad commune totius Christianitatis bonum, grataq. posteritatis vsum, eundem Tomum recenter editũ omnibus communicamus & publicamus. In quo quidem quid à S. hoc Patre sit traditum, & nostro studio atque labore in eo transferendo ac illustrando præstitum, malo te studiose legendo decernere, quàm ex meo id præconio intelligere; ne & hæc persequendo, quæ proprij sunt facti atque laboris mei, qui non defuit, enarrare, ac collaudare videar. Vt tamen aliquid de Argumentis hoc Tomo contentis dicã: Multa in eo inuenias, quæ ad mores hominũ recte ac pie formandos, corruptosq. emendandos, & ad hæreticorum errores conuellendos, ac destruendos faciunt: tum etiam quæ ad collapsam religionem restaurandam, monasticamq. disciplinam antiquo suo vigori atque nitori restituendam plurimum adiuuare poterũt. In quibus omnibus, S. Ephræm noster vtiliter admodũ & efficaciter docet, monet, & delectat; admonet, hortatur, suadet, consulit & disserit: Docet inquam, pietatem & timorem Dei. monet affectus nostros ad ea quæ salutaria sunt. delectat animos optimis documentis, sententiose dictis, & exemplis memorabilibus. admonet vnũquemque grauiter sui instituti atque officij. hortatur ad virtutes, bonaq. opera: dehortatur a vitijs, commercijsq. improbis. suadet bona, dissuadet mala. consulit ad salutem facientia, & à noxijs atque perniciosis nos reuocat & alienat. disserit de Deo, rebusq. cælestibus. ac quomodo vestigijs Sanctorum & antiquorũ Patrum recte insistendum sit, ostendit: plurimaq. omnibus æque salutaria proponit. Quare quicumque ista Auctoris nostri monumenta ac documenta siue hoc, siue primo eius Tomo legeris, tibi ipsi attendas oportet: & si Monachus sis, ea non alijs Monachis, atque religiosis: sed tibi ipsi dicta existimes. Si non es Monachus, ne Monachis atque regularibus dumtaxat, ista conscripta ac dicta arbitreris: sed etiam secularibus, atque adeo omnibus. Sic enim legendo, & lecta tibimetipsi applicando, vberrimum lectionis tuæ fructum percipies. Vale, & his dum alia laboriose tibi concinnamus atque paramus, feliciter fruere.

CATALOGVS PRAECIPVORVM CAPITVM, *& Argumentorum, quæ hoc secundo Tomo comprehenduntur, atque tractantur.*

27 Ca-

AVCTO-

AVCTORVM PRAECIPVORVM INDICVLVS,

Qui in nostris hic citantur Scholijs: necnon paginarum numeri, ac litteræ, vbi allegati reperiuntur.

Isido-

FINIS INDIC. AVCTORIS.

SANCTVS IOANNES CHRYSOSTOMVS alibi de S. Ephræm Syro, alijsq. SS. Patribus antiquis sic habet:



LOQVAR nunc igitur & ego simillia prophetæ Dauid, qui lugens ac plorans dicebat: Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domine? Vbi Ignatius, Dei domicilium? Vbi Dionysius areopagita, volucris cæli? Vbi Hippolytus suauissimus, & beneuolentissimus? Vbi Basilius magnus, & Apostolis ferme æqualis? Vbi Athanasius Sanctus, & virtutibus diues? Vbi Gregorius alter Theologus, & inuictus Christi miles? & qui commune cum ipso nomen habet alius? Vbi Syrus ille Ephræm magnus, oppressorum atque afflictorum consolator, & dux pœnitentium? Vides quantum sit discrimen, quantaque differentia illorum beatorum ac Sanctorum virorum, ab his qui nunc sunt? Illi potentes opere & sermone erant, &c.]

Hæc Chrysostomus in Homilia quadam nondũ edita, de falsis Prophetis, & Doctoribus; & de impijs hæreticis, & de signis futuris in consummatione sæculi: quasi circa med. Reperitur autem sub nomine Chrysostomi Romæ in antiquiss. MS. Vaticanæ Bibliothecæ, nec non S. Floræ, ac Cryptaferrat. & in Bibliotheca Regia Parrisien. &c. vt dubitandum de Auctore non sit, cuius nomine digna est, & sub quo eamdem totam breui edere statutum est.

VITA
SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI.

Reperitur Græce in mss. Vaticanis, numer. 136. & 784.

Per Simeonem Metaphrasten.





PHRAEM ille admirabilis, natus fuit in Syria, in Ciuitate Edessa, Christianis parentibus. Cum autem elegisset virtutem ab infantia, noxias ac damnosas æqualium consuetudines semper studebat cauere atque vitare. Versabatur vero assidue potius in sacris libris Scripturarum, & id quod in eas conferebat studium, ocium, & meditatio erat Ephræm quauis voluptate suauior; adeoque vt ipse quoque diceret conuenienter illud prophetæ: Quàm dulcia sunt gutturi meo, eloquia tua? Hinc autem factum est, vt ab ineunte ætate ei virtus omnis coalesceret, ac diligens studium tolerandorum laborum. Quid enim non ab eo recte & perfecte gestum est? Non ieiunium? Non vigiliæ? Non humicubatio? Non benignitas? Non lenitas? Non, nihil possidere? Non, in tantis bonorum opibus, etiam humilitas? At neque docendi fuit expers charismatis: sed in hodiernum vsque diem nobiscum loquitur per suas orationes, admonet, adhortatur, consulit, & differit. A quibus habemus, vt non solum recta fidei semita ingrediamur, sed etiam ad virtutem parandam excitemur.

Patria S. Patris Ephram. — *Studiũ sacrarum Scripturarum.* — *Psal. 118.* — *Commendatur à ieiunio, vigilijs, humicubatione, paupertate voluntaria, humilitate, doctrina, &c.*

Spes autem in Deum, & charitas in proximum, tantæ fuit curæ Ephræm, vt ille ipse sic diceret, è vita excedens: (vtendum est enim ipsius verbis:) Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens per mea labra processit. In tota vitâ mea, neminem sum execratus; & cum nullo omnino contendi ex fidelibus. Lachrymæ vero ei quoque perpetuo fluebant ex oculis, adeo vt perennis fontis fluentum citius defecisset, quàm illum instat imbris cadentes lachrymæ. Vnà autem cum lachrymis, emittebantur etiam gemitus, ostendentes intus ardentem ignem compunctionis. Quod quidem apertius certiusq. sciet aliquis, qui illius scripta legerit. Inueniet enim eum semper philosophantem de Iudicio, & de secundo Christi aduentu, & terribile illud Tribunal semper subijcientem oculis, illumq. diem imprimentem nostræ cogitationi, & seipsum inducentem tamquam condemnatum, & deflentem valde miserabiliter.

Verba sunt ipsius Testamen. — *Lacrymarum gratia.* — *S. Ephram philosophia, atque compunctio.*

Cum autem Ephræm semper versaretur in talibus visorum apprehensionibus, elongabat, vt ait Propheta, fugiens; omnemque de ijs quæ ad vitam hanc pertinent, tumultum, motumque, ac fluctum declinans. Qui cum habitaret in solitudine, ac locis loca subinde mutaret, propter ædificationem & vtili-

Psal. 54. — *S. Ephram. vt loca mutarit.*

vtilitatem animarum, sicq. à diuino admoneretur spiritu; reliquit aliquando A
Edessam adijt. solitudinem iussu diuiniore, & feruenti desiderio in suam venit patriam Edessam, vt qui simul eò venisset ad sacras adorandas reliquias, & loca sancta, simulque etiam, vt virum aliquem eruditum ibi reperiret ac conueniret, & cognitionis illinc fructum acciperet: quod etiam a Deo enixe petebat, sic
Precatio S. Ephræm, cum Edessam adiret. dicens: IESV CHRISTE omnium Domine, concede vt ego Ciuitatem Edessam ingrediens, in talem virum statim incidam, qui sit idoneus ad disserendum mecum de ijs, quæ ad animæ ædificationem pertineant, & vtilitatem. Cumque sic orasset, postquam fuit in ingressu ciuitatis, & portam est ingressus, cogitabundus hærebat, attentoque ac sollicito animo, vt qui secum consideraret, quemadmodum ad illum quidem virum accederet, & quænam ex eo potissimum quæreret, quamq. vtilitatem ex eo percipere posset. B

Ephræm obuia fit mulier peccatrix. Cum sic autem cogitabundus incederet, ei statim quædam occurrit mulier, eaque meretrix. Dei vero ea erat omnino permissio, qui mystice & arcane sepe per contraria dispensat contraria. Sacro sanctus itaque Ephræm, cum sic præter spem incidisset in meretricem, constitit in eam defixis intuens oculis, & quasi emotæ mentis, tristisq. ac apud se perturbato animo, quòd non vt precatus fuerat, sed contrarium potius euenisset ei, ac petierat. Illa
Istud aliter est in Nysseno. autem cum sic eum vidisset adspicientem, in eum rursus oculos conijcit acerrimos. Postquam vero sic diutius seinuicem adspexissent, volens eam pudore afficere, & ad verecundiam (quæ mulieribus conuenit) deducere magnus Ephræm. Quid vero, inquit, non erubescis mulier, tam fixis oculis nos in-
Responsum nocens dignum. tuens? Illa autem, sed me, inquit, conuenit te sic adspicere: ex te enim sumpta C
sum, & tuo latere. Te vero non nos, sed terram potius oportet adspicere, ex qua ipse rursus sumptus es. Hæc cum audisset Ephræm præter omnem expectationem, & mulieri cõfessus est magnas se habere gratias propter eam, quam ab ipsa acceperat, vtilitatem; & Deo vehementi emisit studio gratiarum actiones, qui per ea, quæ præter spem accidunt, ea sæpe facit, quæ ipsam spem superant.

Impudica mulieris insidiæ contra Ephræm Cùm ergo iam dies aliquot transijssent, & Sanctus Ephræm moraretur Edessæ, mulier quædam meretrix, quæ in propinqua habitabat vicinia, fit maligno instrumentum ad vitium; & per eam, sicut prius ipsam per Serpentem, iustum aggreditur Ephræm. Cum itaque Sanctus Ephræm cibum quem-
dam pararet; illa, aperta fenestra, quæ erat in corte, impudenter despicit, D
** lasciuè.* & plane * meretriciè: & deinde cum Sanctum adspexisset inuerecunde, Benedic, inquit, Abba. Ille verò cum eo, qui ipsum decebat, habitu, gestu, & sermone: Dominus, inquit, tibi benedicat. Ipsa autem rursus cum vehementi & inde-
** al. tuo septo.* coro risu, ad eum: sed quid, inquit, tuo * cibo deest? Ille vero, tres, inquit, lapi-
** al. argilla.* des, & parum luti *, vt hæc obstruatur fenestra. Illa interim, nihil de sua remittens impudentia: quòd te, inquit, priores appellauimus, hoc ne te effecit insolentem? Ego, inquit, volo tecum dormire. Tu ne autem hoc mihi statim primo negasti? Ad hæc, quemadmodum illa verbis Sathanicis: ita multo magis ipse sermonibus abundauit spiritalibus, & quales ipsum dicere, & eam oportebat audire. Si vis enim, inquit, nos ambos simul dormire; vbi tibi di-
xero, illic pariter iacebimus. Postquàm vero illa sermonem arripuit, & roga- E
uit locum, vbi hoc fieri oporteret: Non in alio, inquit, loco tecum congrediar, nisi in medio ciuitatis. Sed non, inquit illa, pudore atque rubore aperte afficiemur, à videntibus hominibus, si sic nos ibi iaceamus in medio? Capta autem est mulier, quæ voluit capere impatibilem & inexpugnabilem animam,
Eccl. 23. vt quæ ne hoc quidem potuerit cognoscere, quod dicit Salomon: Oculi Domini altissimi, sunt innumerabilibus partibus sole splendidiores, qui intuentur omnes vias hominum.

Cum

A Cum vero ſtatim veluti anſam, verbum apprehendiſſet vir præclarus, contra intulit: Si ergo hominum iudicaſti oculos ſatis eſſe ad pudore afficiendam animam, & à mala actione abducendam: Dei oculos, qui omnia intuentur, tam quæ clam, quàm quæ aperte fiunt, nonne multo magis reuerebimur, & extimeſcemus, & à re mala abſtinebimus: qui ſemper nobiſcum habitantem in nobis excitat conſcientiā, & ex ea nobis reſeruat tormenta, quæ finem non accipiunt? Hæc ſuffecerunt non ſolum ad meretrici perſuadendum, vt abſtineret ab improba in eum libidine: ſed vt priorum etiam eam malorum pœniteret, & mutationem adferret totius vitæ & ſententiæ. Statim itaque accedens, & humi procidens, & ſacros illius pedes tangens, petijt veniam a ratione alieniſſimæ cupiditatis, impudicæq. & intemperantis propenſionis;

Captatio occaſione cõuertenda meretrice.

Meretrix reſipiſcit.

B & ne, cum veram & germanam attuliſſet pœnitentiam, a via, quæ ducit ad ſalutem, aberraret, eum ducem & magiſtrum voluit accipere. Ille autem, (quomodo enim, cum eſſet ille Ephræm, non erat talibus pariturus petitionibus, & ea quæ par erat admoniturus?) ne rurſus ambularet, vt cum diuino dicam Hieremia, poſt cogitationes cordis ſui mali, neque contemneret, ita vt vias priores repeteret, præcipit egregie, eamq. in mulierum includit monaſterio, quæ virtutis curam gerebant. & tandem cum eam, quæ a via recta illum volebat abducere, ipſe a via mala potius conuertiſſet, iuſtitiæ fructum habuit illam conuerſionem. Sic diuinus Ephræm, cum in duas incidiſſet meretrices, huic quidem profuit, ipſe autem ex altera accepit vtilitatem: aut, vt verius dicam, ex vtraque; & vtrumque præter ſpem omnem accidit,

Hier.7.16.

Peccatrix recluditur in mulierum monaſterio.

C vtpote quòd diuinum auxilium in vtriſque concurrerit.

Hinc ad eam, quæ eſt in Cappadocia, Cæſaream deductus a gratia, quæ ex alto eum ducebat, magnum ibi vidit Baſilium, os Eccleſiæ, fontem dogmatum. Quem cum vidiſſet Ephræm, cœpit eum multis honorare laudibus. Perſpicaci enim animi oculo cernebat quandam Columbam (erat autem illius forma radijs ſolis ſimilis) præclaram, præclare eius humero inſidentem, & in aurem cum Baſilio loquentem: & illum rurſus ea, quæ ab ipſa veluti dictabantur, referre populo. A qua veneranda Columba cum didiciſſet de Ephræm, & quiſnam eſſet cognouit, & quanam de cauſa veniſſet. Quocirca & ſe inuicem ſermone impertiunt, & fruuntur alter alterius bonis. Sed reuertendum eſt rurſus ad diuinum Ephræm, & ſolæ illius res ſunt pure narrandæ,

S. Ephræm venit ad Magnũ Baſilium.

Columba humeris inſidebat S. Baſilij.

S. Ephræm à Baſilio vt cognitus.

D quemadmodum nullam admittebat cogitationem, quæ non ei conferret ad virtutis operationem, & quemadmodum abunde ei erat a Deo datum talentum doctrinæ: quod quidem ille ſemper præcipue augere ad menſas ſtudebat animarum.

Ipſe autem hoc ſignificat, dicens: quòd cum adhuc eſſet puer, & nondum ad ephebi perueniſſet ætatem, viderit quandam vitem, permultis botris plenam, e lingua ſua enatam, in magnam fuiſſe ſublatam altitudinem, & vniuerſæ terræ occupaſſe ſuperficiem. Et omnes quidem ei inſidebant volucres, & circumuolabant, & botros paſcebant. Vitis vero, quo magis eius botri carpebantur, & quo liberalius & ſplendidius aues excipiebat, eo maiori fructu ſcatebat, fructumq. multum producebat & copioſum. Et hoc quidem ipſe

Viſio S. Ephræm adhuc pueri, quæ eadem et à Gregorio Nyſſeno recenſetur.

E dicit de ſeipſo. Illud autem hoc quoque alij Ephræm ſuo tribuunt teſtimonio, ex ijs, qui digni ſunt habiti, qui hæc viderent. Dicunt enim ſe aliquando vidiſſe angelorum multitudinem, e ſuperis deſcendentem, librumq. intrinſecus & extrinſecus ſcriptum habentem in manu. apud ſe vero conſiderabat illa, quæ apparuerat, viſio, quiſnam eſſet is, cui liber traderetur: & cum alij quidem hunc, alij vero illum, alij alium proponerent, quotquot ſcilicet tunc vitam piam exercebant & honeſtam; tandem cum omnes conueniſſent in Ephræm, ei liber a ſacra multitudine committitur. Experrectus ergo is, qui

Alia viſio, quæ & à Nyſſeno ponitur in Vita.

viderat visionem, timore affectus, venit in Ecclesiam: & cum in ea inuenisset A
Visionis per S. Ephræm declaratio. Ephræm, doctrinis quàm optimis & vel ipso melle suauioribus pascentem eos, qui aderant; somnium ea ratione conijcit. Et ille quidem Deo egit gratias: ab illo autem tempore tam copiose & tam vehementer Ephræm fluxerunt fluenta orationis, & cum tanta & ita perpetua obruebat vis cogitatorum, vt nec satis quidem posset eius lingua seruire celeritati eorum, quæ cogitarat, tametsi eius erat tantus in dicendo fluxus, & tam prompte enunciabat id, quod mente conceperat, vt non minus celeriter sermone explicaret, quàm alij cogitarent. Quamobrem dicitur is Deo aliquando dixisse: * Remitte, ò Domine, vndas tuæ gratiæ. Abyssus enim doctrinæ, quæ linguam inundabat, non sinebat eum amplius continere, cum ad dicendum minime seruirent instrumenta. B

Eius maxima dicendi copia.

**Sic S. Ephræm in Serm. Dolor me loqui compellit, &c. tomo 3. & alibi.*

Catalogus virtutū S. Ephræm

Illius autem orationem nihil aliud interrumpebat, nisi precatio: eam vero lachrymæ. Noctes vero, quæ ipsum excipiebant vigilantem, luci diei rursus reddebant sobrium: vt qui vereretur, ne princeps tenebrarum eum somno impeditum deprehenderet, & ideo vigilaret aduersus eius insultus. Ei enim sufficiebat somnus vel breuissimus, vt qui eum solum leuiter gustaret, non vteretur autem ad satietatem; sed tantum quantum satis esset, ad necessario continendum corpus, quod multis intendebatur sudoribus & laboribus. Vt enim ab eius oculis fugeret somnus, faciebant quidem multa etiam alia: maxime autem humicubatio, vitæ austeritas, illaq. varia & multiplex corporis consumptio, & afflictio.

Orationes, lacryma, & vigilia eius.

Humicubationes, & corporis afflictiones.

Nihil vero possidendi, tantæ sunt ab eo collectæ diuitiæ, vt ad id assumatur oris eius testimonium, & verba, quæ ab eo dicta sunt in extremo eius spiritu, quibus nihil est fide dignius, aut verius. Sic autem habent: Ephræm numquam fuit crumena, non virga, non pera, neque aurum, nec argentum. Sed nec in terra vllam habuit possessionem. Bonum enim Regem audiui, inquit, in suis Euangelijs, præcipientem discipulis: Nihil in terra possederitis. Quocirca nec affectione quidem, tale quid habuit. Ita magistro parebat in omnibus, & se vere præbuit imitatorem primorum illius discipulorum. C

Paupertas voluntaria.

Matth. 10. Luc. 9.

In humilitate autem, & cordis contritione & moderatione, quis frequentius aut acrius, aut perfectius est versatus? adeo vt cinerem quidem tamquam panem comederet, potum autem cum fletu misceret. Laudes vero valde vitabat; & eos, qui eum laudabant, non solum non admittebat, sed eis etiam aperte succensebat, vt alius ijs, qui irrident & maledictis insequuntur: erubesceret autem, & terram adspiceret, & vultus colorem aliàs alium mutaret: tenui autem sudore difflueret, & omnino mutus maneret, pudore eius vocem veluti retinente. Porro autem hoc quoque erat proprium magnæ eius moderationi atque modestiæ. Cum enim iam esset abiturus, hæc cum magna mandabat increpatione: Ne canticum cecineritis super Ephræm, neq; eum laudaueritis. Ne me pretiosa veste indueritis. ne seorsum meo corpori sepulchrum feceritis: Statui enim, Deo volente, habitare cum peregrinis. Peregrinus enim sum & aduena, sicut omnes patres mei. Benignitatis autem, & alendorum mendicorum, & misericordiæ in pauperes tantam habebat rationem, & tantam illorum curam gerebat; vt quoniam ex se non habebat, quod eis impertiret: (quomodo enim haberet, qui ipse quoque laborabat inopia rerum necessariarum?) quod solum habebat, eo vtebatur ad eorum salutem: & cùm linguæ sapientia & intelligentia, multis diuitum & manum & viscera & horrea aperuisset, copiose per ea suppeditabat egentibus. Non solū enim poterat eius sermo mollire & demulcere animos, & mouere ad misericordiam: sed vel ipse aspectus, & morum moderatio. Sæpe autē vel ipsum solum respexisse, suffecit aliorum animis ad compunctionē. Et sunt hæc quidem huiusmodi, & quæ ad summum omnis virtutis sic venerunt. D

Humilitas eius

Psal. 101.

Laudes proprias plane auersabatur.

Verba Testamenti illius.

Psalm. 38.

De benignitate eius in pauperes, vide etiam Sozome. & Palladium, &c.

Eius

A Eius vero ex Deo zeli, & eorum, quos pro recta fide suscepit, sudorum, sunt multa alia quoque indicia. Quod autem nunc suggerit dicendum oratio, & ad quod fert deinceps consequentia narrationis, est omnium maximũ & iucundissimum. Ita autem habet; Apollinaris, qui in altum quidem locutus est, & meditatus magnam iniquitatem: omnia vero & facere & dicere didicit, ad recta peruertenda dogmata: cùm circa rectam fidem multa innouasset, & sicut engastrimythi, & qui e terra vocem edunt, vt recte de ijs magno videtur Esaiæ, locutus esset, & ea duobus libris composuisset, credit cuidam mulieri, quæ illius animo dicebatur seruire & voluptatibus. Cùm hoc ergo didicisset Ephræm, & eam rem esse existimasset conuenientem sibi venationem, non leuem quidem illam, sed quæ opus haberet arte & sapientia,
B suscipit personam vnius ex ijs, qui eadem quæ ille sentiebat; & accedit ad custodem librorum, partim quidem ei eulogias afferens ex solitudine: partim autem se artificiose in mulieris insinuans familiaritatem, vt quæ morum magistri cùm eo haberet societatem. Cùm autem ei, scena recte se haberet & actus simulationis, & omnino iam sibi persuasisset mulier, eum plane esse discipulum Apollinaris, & eius, qui circa illum erat, chori impietatis; rogat mulierem, vt sibi dentur scripta Magistri, vt possit, sicut aiebat, cum hæreticis (ita nos vocans, qui partem sequimur Orthodoxam) facile congredi. Illa vero callida hac arte, & probabili inescata ratione, ei libros tradit, tantum dicens, vt ij cito sibi redderentur.

Zelus, & labores S. Ephræm pro fide.

Apollinaris hæresiem.

Esai. 29. 1.

Astutum consilium atque inuentum.

Hic autem magnus Iacob, cum hac ratione prophanum supplantasset
C Esau, & scelerata illius improbitatis primogenita fuissent ei credita, magno & forti animo virum execrandum aggreditur, &, vt dicitur, vulpem pulchre decipit. Vide enim mihi viri Sapientis inuentum, & quemadmodum tam improbum & tam varium callide fallit animum. Venire quidem ad disputandum & opponendum, & linguam eis immittere, quæ omnia facile posset soluere & euertere, non erat ei admodum expeditum; sed id longo opus habebat tempore & labore. Cùm autem id facere non permitteret opportunitas (vrgebat enim mulier, libros vehementer repetens) conuertitur ad quandam aliam machinationem, quæ cum celeritate magnam habebat vim & efficaciam. Nam cùm libros explicasset, & foliorum vnumquodque diuisisset, & ichthyocolla satis vniuersum illiuisset, & deinde cum altero complicasset,
D & ea diu manu constrinxisset ac compressisset, adeo vt mutua inter se coniunctione omnia vnum fierent, & neutrum posset ab altero diuelli aut quomodocumque abrumpi, eos reddit mulieri. Illa verò eos recipit, nihil quærens amplius, neque eos explicans; satis habens, quòd recte se haberent extrinsecus. Aliquo ergo tempore sic libros apud se retinuit.

Idem & à Nysseno refertur in eius Vita.

ἰχθυοκόλλα glutem ex pisce.

Deinde vocatur quidem ab Orthodoxis Apollinaris: hoc autem suggesserat propter Christũ, acutissima & ingeniosissima Ephræm anima; sciebat enim quid fecisset in illos impios, & execrandos libros: vocatur ergo Apollinaris, tamquam cum egregio verbi defensore disputaturus. Ille autem iam, & senectute & senectutis malis defessus, recusauit quidem ipse disserere: statim verò ad suos libros respexit, & eos ad se deferri præcepit. Ipsi enim mihi, inquit, sub-
E ministrabunt, quæcumque os orationi: Cùm ex libris itaque cepisset alterum, ille quidem eum explicare statim in principio operis cum magna quadam grauitate conabatur: at cum ille omnino non obediret, neque ex folijs aliqua diuellerentur, sed sibi potius cohærerent, vt qui tamquam vnum corpus euasissent, transit ad eius medium. Cùm vero & illic esset spe falsus, eo libro relicto, transijt ad alterum. Vbi autem ille quoque se haberet similiter, & ipse a se non posset diuidi, nec fieri omnino posset, vt diuelleretur: ad magnam mentis redactus inopiam, præ pudore & animi ægritudine caligans,

Cōgressus illius ad disputandũ contra Apollinarem hæreticum.

Eadem, sunt apud Nyssenum.

& vertigine laborans, & eo casu veluti euersus exilit e consessu, vt qui se non posset amplius continere: & tandem male perit, fructum suorum laborum & librorum mortem colligens. Talis pro Christo fuit zelus Ephræm, & sic omnis virtus plantata fuerat in illius anima, adeo vt quis eam merito vocauerit fontem, unde scatet omne genus fluentis: aut pratum, quod sibi placet propter varios flores, & rosas: aut etiam aliud cælum in terra, quod astrorum multitudine vndique variatur: & si velis, audis etiam Paradisum, veluti illius Eden, qui est semper florens, & lætus, & numquam marcescit: sed arboribus fertilibus, & quæ numquam intereunt, semper floret, & germinat: solus autem serpens eum non potest attingere, nec ei patet aditus, qui est malus & inuidus, & nostræ saluti insidiatur.

Apollinaris hæreticus male periit.

Genes. 2-3.

Sed iam mihi ad finem tendit de S. Ephræm narratio. Quocirca aliquid ex ijs, quæ circa mortem illius fuerunt, necesse est persequi, & quod sufficit ad ostendendam illius gratiæ abundantiam. Nam cum iam esset e vita decessurus: postremo præcepit ijs, qui aderant, ne in preciosa veste eum sepelirent, sicut prius declarauimus. Si quis vero, inquit, cum patrem amet, talem nobis vestem præparauit; ille eam, quæ constituta est ad sepulturam, det egentibus. Et ille quidem hæc mandabat ijs, qui circumfluebant. Vnus autem ex eis, qui erat illustrior, & vehementior, cum preciosam & sumptuosam vestem parasset, qua *post mortem corpus illius tegeret*, & deinde audisset mandatum; ægre tulit, vt qui a suo excidisset proposito, & ideo differebat eam quoque dare pauperibus, melius esse iudicans tantum auri illis pendere, quanti vestis æstimaretur: ignorans se multo magis gratificaturum esse Ephræm, si dederit pauperi, quàm si propriam voluntatem sequatur, & iudicium.

Verba Testamenti ejusm.

Cum sic itaque affectus constituisset, inobedientiæ protinus luit pœnas, a malo arreptus dæmone, & cogitationis solum, non actionis, pendens supplicium. Quamobrem ad Sancti lectum se proripit in medio omnium videntium, torquens manus, inuertens oculos, spumam ex ore exspuens, & plane faciens omnia quæ faciunt ij, qui furore exagitantur: a diuina prouidentia ei traditus ad disciplinam, cui parens, patrium contempsit mandatum. Quid ergo? qui occulta peruidebat, & diuino spiritu loquebatur, ille intellexit morbum esse fructum peccatis, & quid a te, inquit, o homo, factum est quod non oporteat; quod te in tantum protrusit periculum? Ille autem cum resipuisset ab insania, suam refert pronunciatq; iniquitatem, aperit Inobedientiam, & cogitationum suarum arguit imbecillitatem. Cuius morbi diuinus Ephræm misertus, cum accepisset confessionem, sola precatione, & manuum impositione liberat a dæmone, iubens vt impleret promissum, sicut ei mandauerat. Cum sic ergo Sanctus Ephræm, in fine vitæ superiores actiones tanto obsignasset miraculo, eos autem qui aderant admonuisset, eisq; consuluisset, & præcepta dedisset, & eos ad operationem virtutis satis excitasset; transijt ad ea quæ sunt illic tabernacula, & splendorem, qui eos qui tales sunt excipit: in Christo Iesu Domino nostro: Cui honor, gloria, & potentia, cum Patre, & Sancto Spiritu: nunc, & semper, & in secula seculorum. Amen.

Inobedientiæ pœnas luit, qui contra verba Testamenti S. Patris fecerat.

Hominis obsessi a dæmone, liberatio miraculosa.



SCHO-

SCHOLIA IN VITAM S. EPHRAEM.

QVANDOQVIDEM in primo Tomo antea, Vitam atque encomium S. Patris Ephræm Syri per Gregorium Nyssæ Episcopum, præmisimus: visum quoque est hic in principio Tomi 2. Vitam eiusdem nostri Sancti, per Symeonem metaphrasten ex variis compilatam atque collectam consulto anteponere, ne quid alicuius Scriptoris quod ad laudem tanti Patris pertinere aliquo modo possit, omittatur. quamquam tamen hæc ex ipso potius Nysseno *videantur desumpta, vbi multa cum his communia continentur, copiosioriq. ac pleniori omnia encomio ibi de hoc S. Patre nostro Ephræm, quàm hic referantur ac describantur: sicut legenti & conferenti vtramque Vitam, melius ad oculum constare poterit. Reperitur autem hæc per Metaphrasten Vita Græcè, in duobus mmss. Vatic. sub num. 536. & 794.*

Vt ille ipse è vita excedens, diceret: Numquam in tota vita mea maledixi Domino. Non verbum insipiens, per mea labra processit. In tota vita mea neminem sum execratus, & cum nullo omnino contendi ex fidelibus.] *Hæc verba sunt Testamenti S. Patris Ephræm, quod in fine tertij Tomi Lector à nobis repositum inueniet. Eademq. a* Nysseno *citantur in Vita eiusdem, vbi dicit: Amorem vero in Deum & proximum, adeo studiose Ephræm seruauit, vt ex hoc decedens seculo, hæc inter postrema referret:* Nullo modo in tota vita mea aduersus Dominum contumeliosus fui. nec sermo stultus e labiis meis egressus est. Neminem in tota vita mea maledictis oneraui; nec cum vllo plane Christiano contendi, &c.] *Quæ quidem verba, ad tempus ac vitam post conuersionem eius referenda plane videntur; ad iuuenilem autem ipsius ætatem, quæ conuersionem præcessit, non item: sicut plenius nostris in Conuersionem eius Scholijs, hic non longe postea Lector explicatum demonstratumq. inueniet. pag. 6. c.*

Qui cum in solitudine habitaret, ac loca locis subinde mutaret, propter ædificationem & vtilitatem animarum: sicq. à diuino admoneretur spiritu, &c.] *Hæc verbis nonnihil mutatis, Metaphrastes omnino ex vita à* Nysseno *descripta mutuatus videtur, vbi sic reperitur:* Quando porro Spiritus illum commonefaciens, ad multorum ædificationem sic disponebat, vt loca mutaret, non resistebat, sed humiliter obtemperabat: erat enim iussis mandatisq. Dei obediens, &c.] *Vnde satis aperte datur intelligi, non temere ac sine iusta caussa Monachis, alijsq. loca mutanda, sicut ipse Ephræm pluribus sparsim & ex instituto, hoc Tomo secundo, non vno in loco atque Parænese demonstrat, sicut suis etiam locis constabit postea.*

Perspicaci animi oculo cernebat præclaram quandam columbam humeris Basilij insidentem, & cum eo loquentem, &c.] *Idem de eo in illius Vita adducit etiam* Nyssenus, *in hæc verba:* Siquidem perspicaci mentis oculo conspexit refulgentem, albamq. columbam ipsius humero dextero insidentem, verbaq. sapientiæ subministrantem, atque ea populo depromentem, &c.] *Vbi inter alia notandum, à* Nysseno *hic dici Sanctum Ephræm aspexisse albam columbam humero S. Basilij dextero insidentem, &c. quod perinde apud Metaphrasten non legitur. Non enim hanc ipse columbam denominat albam, nec scribit eam humero eius insedisse dextero, sed simpliciter humeris eius, &c. Consentit autem in eo* Nysseni *verbis, Vita illa antiqua anonyma è Græco per nos etiam traducta, ac post Nysseni in Ephræm encomium, immediate in principio primi Tomi reposita, vbi idem de columba narratur, quodq. dextero Basilij humero insederit, ac ei verba prædicationis suggesserit, affirmatur.*

Laudes valde vitabat, eosq. à quibus laudabatur, non solum non admittebat, sed aperte ijs succensebat, &c.] *Quod S. Ephræm proprias auersaretur laudes, ex pluribus ipsius scriptis, verbisq. Testamenti eius abunde constat: tum etiam ex* Nysseno, *qui de illo sic scribit:* [Ephræm ab omni vana atque mundana abhorrens gloria, si a quoquam se laudari animaduerteret, ægro animo ferens, aliumq. alias colorem capiens, atque oculos in terram demittens, tenui ac subtili madebat sudore, altoq. silentio tamquam verecundia linguam præpediente, corripiebatur, &c. *Idemq. de eo in Collationibus SS. Patrum Græc. adfertur: vbi variæ Sententiæ ex Ephræm doctrina ac Vita producuntur, quas hic ex MS. Vatic. adiecimus.*

VARIÆ AC CELEBRES SENTENTIAE,

PIETATE ET DOCTRINA PLENAE,

Sunt in antiq. Græco MS. Vat. num. 881. &c.

EX S. PATRIS EPHRÆM SYRI OPERIBVS, eiusq. Vita selectæ, & in Collationibus SS. antiquorum Patrum Græcorum repertæ.

Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.



Animarum cura non appetenda: & de Prælatorum conditionibus.

Est in Ephram tract. de Vita spirituali c. 35. & 36. Tomo 1.

NOTA.

Prælatorum & Pastorum conditiones.



NIMARVM *curam ne appetieris; ne forte, quod ad eam mensuram, ac metam nondũ perueneris, vt cunctis animi tui passionibus imperes; & tibi ipsi, & illis qui te sequerentur, noceres. Si vero inuitus in eo munere à Deo constituaris; curam, diligentiamq. bonã adhibe. non vt quæ tuæ sunt voluntatis peragas, sed ei potius morem in omnibus geras, qui rationalium tibi ouium curam commisit. Magnum siquidem periculum imminet illis, qui contemptim atque superbe, & neglegenter suos curant subditos. Oportet autem illum qui alijs præest, & peritissimum esse, & ad consulendum saluti subditorum vigilantissimum; vtq. singulorum consideret, noscatq. incessum, motum, gestum, ac habitum: adhibita etiam debita eorum, quæ minus conueniunt, correctione; & vt ad optimum ea statum formamq. reducantur. omniaq. ad salutem pertinentia, fratribus proponat, etiam vsque ad minima: non prætermittendo quoque parata neglegentibus supplicia.* A

Operationis bonæ effectus, orationisq. efficacia. B

Ex S. Ephram.

NOTA.

F*Rater, scientem atque intelligentem teipsum denominas; ex operibus tuis te ipsum agnosce. Nam sicut corpus sine spiritu mortuum est: ita & scientia atque intelligentia absque operatione, est mortua. Et error quidem viro, ignorare Scripturas: dupliciter vero errat, qui nouit, & contemnit. Ad sermones mysteriorum diuinæ Scripturæ ne accesseris absque precatione, ac postulatione auxilij à Deo: sed deprecans, dicito: Concede mihi Domine, vt sensum percipere possim virtutis, quæ in eis est. Orationemq. reputa clauem esse notionum, atque intelligentiarum verarum, quæ in diuinis firmatæ sunt Scripturis.*

Contra fallaciam insomniorum.

Ex S. Ephram.

** al. seducerunt*

C*Arissime, ne fidem fallacibus adhibeas insomnijs: nam multos* deceperunt insomnia, in ijsq. spem ponentes exciderunt. Ad quas autem nos mensuras peruenimus, vt visiones Angelorum adspiciamus?* C

Bono semper & vbique regimine opus esse.

** τόπος εὐκανόνιστος.*

P*Ortus tranquillus ac serenus est, locus * bonis regulis directus: quibus autem deest gubernatio, vt folia decidunt.*

Sera vitæ emendatio non spernenda.

** an forte vas electionis ille sit.*

N*E senem spreueris, si ad locum solitariæ vitæ se transferre voluerit. Nam eos, qui circa vndecimam venerant horam, non reiecit Dominus. Ignoras enim, an* forte in vas electionis ille delectus fuerit.*

Magi-

A

Magiſtris, atque Præfectis vt morigerandum.

FRatres, oportet diſcipulos haud quaquã immorigeros eſſe, aut refractarios atq; contradicto- Ex S. Ephram.
res ſuis in Domino magiſtris: quin potius omnem decet eos exhibere humilitatẽ coram Deo
& hominibus. Si porro acciderit, verbo quidem præceptorem virtutes prædicare, opere au-
tem in ijs excolendis negligentiorem eſſe: ne ex ea occaſione atque prætextu locum demus Sata-
*næ, in * ſubuerſionem animarum noſtrarum. Sed meminerimus dicentis: Super Cathedram* * al. in peruerſitate animæ, &c.
Moyſis ſederunt Scribæ, & Pharisæi; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, ſeruate & fa-
cite: ſecundum vero opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt. Quin & Apoſto- Matth. 23.
lus Petrus admonet, dicens: Non ſolum bonis & modeſtis ſubditi eſtote, ſed etiam diſcolis. 1. Pet. 2.
B *Hæc eſt enim gratia apud Deum, ſi propter conſcientiam Dei, ſuſtinet quis triſtitias, patiens*
*iniuſte. Quæ enim eſt * gloria; ſi peccantes, & colaphizati ſuffertis? ſed ſi bene facientes, * pa-* * al. gratia.
tienter ſuſtinetis: hæc eſt gratia apud Deum. In hoc enim vocati eſtis: quia & Chriſtus paſ- * al. patientes. Ibid.
*ſus eſt pro * nobis: * vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. Cariſſimi, ſi ve-* * al. vobis, nobis relinquens, &c.
*ſtri Præfecti (quod abſit) diſcoli fuerint: nos tamen in * bona conſcientia ſeruiamus ipſis, tam-* * al. cum bona voluntate.
quam Domino, & non hominibus ſeruientes; ſcientes, quoniam à Domino mercedem ac-
cipiemus. Epheſ. 6.

Contra imperioſos, & contentioſos, & propriæ voluntatis ſtudioſos.

SI inter fratres commoreris, noli imperare ipſis: ſed potius exemplum te ijs præbe bonorum Illud apud Ephram eſt cap. 93. inter conſil. capita de Humilitate, &c.
C *operum, obediens ipſis in his quæ tibi dicunt. Sin autẽ vrgente loquaris neceſsitate, dic tam-*
quã conſiliarius cum modeſtia & humilitate? At ſi alius frater tua dicta refellerit: caue mente
*monearis; ſed magis voluntatem tuam, charitatis paciſq. gratia relinque, ac reprime. Et ſic * re-* * al. aduerſarium tuum.
pugnantem tibi alloquere: Ego quidem, benedicte mi, tamquam rudis atque idiota aliquis lo-
cutus ſum, ſic conſiderans, ignoſce mihi, quoniam ignoranter locutus ſum. Sit autem ſicut ipſe
dixiſti: & in hoc, re infecta, ac confuſus recedet à te turbarum excitator diabolus. Nam con-
tendere, & propriam voluntatem oſtendere velle; turbas excitat, atque iracundiam incurabi-
lem. Iracundia autem in ſinu impiorum requieſcit. Et iccirco dicebat Apoſtolus: Seruum Eccl. 7.
Domini, non oportet contentioſum eſſe. 2. Tim. 2.

Contra veſtimentorum luxum, atque ornatum, &c.

D

QVi cultum atque ornatũ ſectatur veſtium, ſuæ nocebit animæ: nam veſtimentorum luxus Ex S. Ephram.
ac copia, animam perturbat Monachi. Cura ò Monache, internum potius opificium atq;
officium; & ne inutiles exornaueris parietes ac muros. Siquidem cellæ forma elegans, Mo-
nacho patientiam non præbet. Quæ ad neceſsitatem faciunt, quæramus: nam quæ ſuperflua
ſunt, & diſtractiones nobis pariunt, damnoſa ſunt & perniccioſa.

Proprias laudes non affectandas, ſed repellendas.

ADmirabili Ephram, ad alias eius virtutes, & iſtud accedebat; quod aliorum de ipſo lau- Ex Vita S. Ephram.
des valde verecundè audiret: eoſq. à quibus laudabatur, non ſolum non admittebat: ſed
E *manifeſtè ipſis indignabatur. quemadmodum ſuggillantibus & maledicentibus, ſolent * ſocij* * al. indignari ſolent alij.
atque amici.

Contra negligentiam.

OMnium bonorum proditio, atque amiſſio, eſt negligentia: cui grauis tandem ſuccedit Ex S. Ephram.
captiuitas.

Contra

Contra socordes, atque negligentes.

Ex S. Ephram.

Monachus in precatione negligens, studet audire, Amen. Qui autem vigilanter, & attente precibus vacat; non afficitur tædio, neque conturbatur. A

Tria bona seruanda proponuntur.

Est inter 100. capita de Humil. hoc.tom.2. Cap. 21.

Beatus ille frater, qui seruat mandata Dei: & trium istorum satagit: vt nimirum vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum quippe est: Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus à iuuentute mea. Ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte. B

Cauendum esse à scandalis.

Est inter 100. capita. cap. 65. Habac. 2.

Nefas est Maiores scandalo esse inferioribus, & seniores iunioribus; ipsisq. malo exemplo esse improba conuersationis. Nam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida. quin potius ipsi forma & exemplum bonorum operum esse debent fidelibus.

Contra multiloquium, & linguæ vitium.

Est inter 100. capita, de hum. cap. 74.

Qui sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit contentiones & odia sibi: sed qui linguam refrænat, ac temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor Domini, ex ea tenebras depellens, ipsamq. mundam, ac puram reddens. C

Attendendum orationi.

Est alibi apud S. Ephram.

Qui intentus est orationi, adurit Dæmones: at qui mente euagatur atque distrahitur, illudetur ab ipsis.

Imbecillitatem infirmorum sufferendam.

Est apud S. Ephram alibi. Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

Frater, libenter infirmum sustine: non enim qui valet, tua opera indiget. nam scriptum est: Non est opus valentibus medico, sed male habentibus: & vos qui potentes estis, imbecillitatem infirmorum, atque impotentium sustinete. D

Præfecti baculus, vt sit necessarius.

Est apud S. Ephram Tomo 2. adhor. 4. de Virtute.

In fratribus incomposita vita, ac negligentibus, non oportet cessare Præfecti baculum: nam qui Diuino timore suam nolunt refrænare mentem, humano terrore indigent; vt saltem per eum, ab inutilibus abstineant: quemadmodum seruus temperate, modesteq. se gerit, ob seueritatem sui Domini.

Contra tentationes & insidias Diaboli, cogitationesq. improbas, &c.

Eadem sunt in adhortat. 5. de Virtute. hoc tomo 2.

* al. corpora.

* al. Sic phantasiâ usq; imaginationū nobis perstringentes.

Assidue ac sine intermissione Dominum precari oportet, vt Dæmonum præualere possimus insidijs. Non enim nos solum in quiete ac solitaria vita constitutos diuexant: sed in domo etiam Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant, masculorumq. vultus impudenter atque incaute nos conspicari faciunt, suggeruntq. ad impuram vsque ipsam actionem: * tale quid nostræ phantasiæ imprimentes; vt eiusmodi cogitationum sordes atque quisquilias mentibus infundant; talisq. modo etiam ab immaculatis Christi impediant, retrahantq. mysterijs. Verumtamen per oculorum custodiam, mentisq. attentionem, ista superabit continens* E

ac tem-

A *at temperans, diuina adiuuante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magnum nobis bellum est, ingensq. aduersarij in nos insania: at non propterea detrectandum nobis est certamen; sed repellendum quod ipse per cogitationes molitur. Sicq. sinamus illum disrumpi: nouit quippe Dominus vexatorem nostrum, quantaq. cordibus nostris cauteria immittat atque inspiret. Cæterum pugnantium est, bene attendere, & castum pugnamq. non admittere: qui vero fœdus cum passionibus sancit, cuiusmodi cum illis bellum suscipiet? Vbi enim inimicitia, ibi bellum: & vbi bellum, ibi certamen: & vbi certamen, ibi & corona. ita vt si quis ab acerba liberari voluerit seruitute, bellum cum* inimico committat, oportet.*

Cor custodiendum. & sensus vt muniendi.

NOTA.

** contra Diabolum suscipiat.*

Quomodo coram Deo consistendum, digneq. vt communicandum, &c.

B *Consideremus, ac mente perpendamus carissimi, illos, qui coram terreno constituti sunt Rege, throno q. mortali ministrant ac corruptibili; quomodo omni cum reuerentia atque timore, suo Regi adsistant. Si igitur sic illi: nonne multo magis nos debemus coram Rege cælesti cum timore, & tremore, omniq. grauitate atque verecundia consistere? Attendamus ergo nobis ipsi fratres; & caueamus impudenti oculo contemplari proposita mysteria Dominici corporis & sanguinis. Nam si Moyses non audebat aspicere: quanto magis ipsi nos debemus reprimere, atque compescere? Nam scriptum est: Quicumque honorificauerint me, glorificabo eos; qui autem contemnunt me, ignominia afficientur. Tu enim vt homo consideras: ipse vero vt Deus, nouit profunda cordis tui, & cogitationes tuas prospicit. Non est enim creatura coram ipso absconsa. Quando ergo communicare volueris, dic ad eum: Ne mihi Domine sancta* C *ista mysteria in iudicium sint, ac condemnationem: sed in animæ & corporis sanctificationem. Et sic tunc cum timore ac reuerentia accede: facietq.* nobiscum Deus misericordiam suam.*

Eadem sunt in Paræn. 20. huius to. 2. aliquibus mutatis.

Exod. 3.

1. Reg. 2.

NOTA.

** al. tecum.*

S C H O L I A.

Sententias, atque instructiones hasce Parænetica carptim ex S. Patris Ephræm operibus, eiusq. Vita antiquitus collectas atque desumptas, vel eo consilio ex Collationibus SS. Patrum Græcorum, vt in vetustiss. MS. Vatic. numero 880. & alibi sparsim, ac cum alys aliorum mixtim repeiuntur, inde producere & huc referre visum est; vt cuius hinc constet, quanti auctoritatem, & D *doctrinam, atque sententias grauissimas tanti Patris tota semper fecerit antiquitas. Etsi autem sexcentæ aliæ inueniri possint Sententiæ in eius (quæ euulgamus) operibus, hisce pulchritudine haud dissimiles; hic tamen eas potissimum, quas ab antiquis citatas, ac celebratas comperimus, ponere atque referre statutum est, adijciendo etiam ad marginem loca vnde sumptæ sunt. Ex eius quoque varijs scriptis, propter auctoritatem ac dignitatem, plurima docte ac sententiose Dicta eius passim allegata inuenias ab Anastasio Synaita, Photio Patriarcha olim Constantinopolitano in sua ad Tharrasium Bibliotheca, necnon à Paulo Monacho in suis collectaneis, & à Moyse Bar-Cepha, Syrorum quondam Episcopo; alijsq. plurimis, quos hic breuitatis caussa prætereo: & pro alys Ephræm Encomiis, Lectorem ad varios Auctores, in initio primi Tomi adductos, remitto.*



Archetypon huius Effigiei reperitur Constantinopoli, in antiquo Monasterio Sula nuncupato, vulgo Τὰ ἓξ Μάρμαρα, id est, Sex marmora. Olim Patriarchium fuit, nunc ab Armenijs inhabitatur.



IN IMAGINEM S. EPHRAEM.

Corporis effigies hac est venerabilis Ephram:
Eius at in libris, mentis imago micat.
Illa quidem præstans: sed eo præstantior hæc est,
Quo depicta fuit nobiliore manu.

A L I V D.

Hæc veneranda Syri facies mirabilis Ephram:
Ast animi effigiem, scripta diserta docent.

S. PATRIS NOSTRI

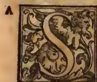
EPHRAEM SYRI*

NARRATIO AD MONACHOS, DE SVA CONVERSIONE.

*al. Ephraem ad Monachos, de seipso.



Interprete & Scholiaste Doct. Gerardo Vossio.

A 
SANCTVS Abbas Ephræm, accedentibus ad ipsum fratribus, de seipso vtilitatis caussa enarrauit, dicens: Quando adhuc puer essem, incompositis moribus exstiti. Quodam igitur die, parentes mei in suburbium extra ciuitatem miserunt me: quò dum abirem, teperi per viam in medio Syluæ, iuuencam vnam ferentem vterum, pascentem; erat autem pauperis cuiusdam iuuenca. Acceptis ergo lapidibus, persequi cœpi iuuencam, per syluam. Tantopere autem eam insecurus sum lapidibus, ad profundam vsque vesperam, erat enim vicina partui, quousque in terram caderet, in interiores partes syluæ, & postremum pedum crepitum ederet: relicta igitur illa mortua secessi, noctuq. feræ deuorarunt eam. Obuium
B autem in eadem sylua habui pauperem, cuius erat iuuenca, quærentem illam; qui me interrogabat: Fili nonne sæpe occurristi iuuencę prægnanti, in sylua ista? Ego vero non solum non respondi ipsi, sed etiam contumeliis illum per summam iniuriam oneraui. Accidit autem post mensem dierum, vt me iterum parentes mei ad suburbium mitterent: Cum igitur irem, aduesperascere mihi cœpit, dum adhuc essem in via. Inuenerunt autem me pastores ouium, in sylua, & dixerunt ad me: Frater quò pergis hora ista? Ad quos ego: parentes mei vsq; ad suburbium me miserunt, & eò proficiscor. At illi: Inclinata iam est dies, & aduesperascit, quare huc ad nos diuerte, & apud nos requiesce, mane reliquum viæ perficies. Vt ergo secessi ac mansi apud eos, nocte illa in caulam feræ irruerunt, quæ gregem per syluam dispersserunt. apprehenderunt autem me Domi-
C ni gregis, obiicientes quòd ego fures induxissem, qui gregem ouium inuasissent, dispersissentque. Mihi vero neganti, & iuranti nullam in me culpam residere; non crediderunt, sed perstiterunt dicere, quòd ego suffuratus essem, dispersissemq. illorum oues. Demum ergo me cubito ligatum tradiderunt Prætori, qui me detrudendum mandauit in carceres; vbi duos viros vinctos reperi, quorum alter falsò insimulabatur homicidij, alter vero adulterij. Petegi autem in carcere dies quadraginta; post quos, mihi dormienti astitit adulescentulus quidam aspectu terribilis, ad me placida voce dicens: Ephræm, quid in isto agis carcere? Ad quem ego: Domine, aspectu tuo ita sum perculsus, vt omnes me vires deficiant. Ad me autem adulescentulus: Noli timere, sed dic mihi caussam
D tuam. Sumpta igitur maiori ex mansuetis illius verbis fiducia, cum multis lacrymis dixi ad illum: Domine Domine, missus sum à parentibus meis ad suburbia, & me vespera oppressit in via; inuenerunt autem me pastores ouium, qui me apud se detinuerunt: eademq. nocte, ouile inuaserunt feræ, quæ vniuersum gregem dispersserunt. Tenuerunt autem me Domini ouium, obiicientes quòd fures ego adduxissem, qui gregem ouium suarum inuasissent, dispersissentque. Quare vinctum me tradiderunt Prætori. Ego autem insons sum Domine, & illi iniu-

Ephræm de se, ac de sua Conuersione.

Proprij facti, atque peccati confessio.

Ephræm Prætori traditur, & incarceratur.

Visio atque apparitio in somniis Ephræm facta.

Ephræm seipsum reprehendit, & confitetur peccata sua

ſte me calumniati ſunt. Atque ille vultu ſubridens; & ego, inquit, te culpa A
vacantem noui, quod ad hoc attinet, illamq. mere calumniam eſſe. Scio tamen quid paucis antè diebus egeris, quomodo lapidibus inſecutus ſis iuuencam pauperis viri, eamq. occideris. Intellige ergo, non eſſe iniuſtitiam apud Deum:

Pſalm. 35.

ſed iudicia Domini abyſſus multa. Et vt cognoſcas viros quoque iſtos qui tecum detinentur in carcere, extra culpam eſſe in eo, ſuper quo accuſati ſunt, & in vincula coniecti. Verùm interroga illos, & intelliges illos non intempeſtiuè vin-

Pſalm. 10.

culis iſtis detineri: vt ſcias quod iuſtus ſit Dominus, & iuſtitias dilexit. Et hoc referens, qui mihi apparuit aduleſcens, euanuit. Mane autem facto, vocatis ad me viris, qui mecum in carcere erant, dixi ad illos: Fratres, ob quam cauſſam

Cauſſa incarcerationis captiuorum.

incluſi eſtis carceribus iſtis? Reſpondit autem vnus ex illis: Ego homicidij crimine implicor, verùm huius culpa vaco. Et alter: Detineor, inquit, cauſſa B
adulterij, & huius quidem ſum criminis expers. At ego ad ipſos planè. Verum quænam ſunt à vobis grauia commiſſa peccata, ob quæ permiſſi eſtis à prouidentia, hiſce criminibus & accuſationibus implicari? Cui alter ille, qui ob

Accuſatio, & reprehenſio ſui ipſius.

homicidium detinebatur: Vere ego vobis peccatum meum enunciabo: Ante paucos hos dies, pertranſibam pontem fluuij extra ciuitatem; alij autem duo viri poſt me veniebant, inter quos ſuborta eſt contentio, atque adeo ad manus

** al. præualuiſſet.*

ventum eſt. cumq. alter in alterum *inualuiſſet, deiecit illum ex ponte deſuper in fluuium, & abiit. Cumq. ego pertranſirem, potuiſſem illi manum præbere, & extrahere eum ex fluuio, ne moreretur: At illo vociferante, & opem meam cum multis lacrymis implorante, vt illi manus porrigerem; ego nolui, ſed illo relicto, abij. Vt autem multum diuq. luctatus eſſet, nec aqua exire poſ- C
ſet, ſuſtulit illum vnda fluuij, & periit, me adſtante & inſpectante. Iſtud meum eſt peccatum, & certò ſcio, quòd illius cauſſa, permiſit me Deus calum-

2. Par. 19.

niis premi, & in carcerem iſtum detrudi: Non enim eſt iniuſtitia apud Deum. Dixit vero & alter, qui accuſabatur adulterij: Commemorabo & ego peccatum meum: Ante duos hos annos, res contigit eiuſmodi: Erant duo fratres milites, quibus magna obuenerat a parentibus hæreditas, quam cum nondum inter ſe diuiſiſſent, illorum ſoror vidua eam partem requirebat, quæ ad ſe pertineret: Fratres autem cum nollent ei quidquam dare, cauſſam quærebãt, qua illam poſſent de patrimonij poſſeſſione deiicere; ac proinde calumniis ambo ſororem propriam obruere ſtudebant, quòd in fornicatione vixiſſet; aſſerentes ſe iſtius rei teſtes habere. At puella iureiurando affirmabat, ſe illius conſciam non eſſe, quod D

Iniuſta calumnia.

obiiciebatur. Iſtis vero adſeuerantibus ſe rem eam probaturos; conuenit inter illos in præſentia teſtium, vt ſi eam de fornicatione conuicerint, protinus eam hæreditate ac patrimonio paternorum bonorum excludendam. Venerunt ergo ad me fratres ambo, rogantes vt me ante faciem ſororis ſiſterem, eamq. teſtimonio meo ſimul cum ipſis premerem, atq. cõuincerem de fornicatione, reuera per ipſam commiſſa, & quod illius conſcius eſſem: vt poſſent exhæredem illam paternorum ſuorum bonorum, & patrimonij facere; & dabimus inquiebant, tibi quinquaginta numiſmata. Ego autem accepta conditione, me ante faciem

Falſa ex ſubornatione accuſatio, & exhæredatio puellæ innocentis.

puellæ conſtitui, mihiq. vere de facto illius conſtare, quod ſcortata eſſet, aſſeueraui, licet verum non eſſet; & ſic eam bonis paternis eiecimus, & exhæredem patrimonij ſui declarauimus. Atque hoc meum eſt peccatum, quod commiſi. De E
adulterio autem, cuius nuper accuſatus ſum, & cur hoc in carcere detineor, non habeo culpam. Dixerunt autem ambo ad me: At tu frater, quam ob cauſſam,

Ephræm de ſeipſo, & cauſſa incarcerationis.

in iſtos coniectus es carceres? Atque ego ad illos: Ante duos hos menſes, miſerunt me parentes mei ad ſuburbia extra ciuitatem, & quia ad veſperum inclinabat iam dies cum adhuc eſſem in via, detinebant me paſtores ouium, vrgentes, vt manerem apud eos. Nocte vero illa, lupi oues adorti, vniuerſum gregem diſſiparunt. Domini autem, allegantes quòd ego fures ſubornaſſem, qui rape-

rent

A rent atque dispergerent oues gregis; me apprehensum, ac vinculis constrictum, tradiderunt iudici. atque hæc est caussa, cur isto carcere detinear. At viri ad me: Numquid aliquando delictum aliquod ipse commisisti, propter quod diuina prouidentia te permiserit in eiusmodi deuenire periculum, & in istum detrudi carcerem? Ad quos ego: Ipsam rei veritatem vobis aperiam, dicamq. quid egerim: Multum cum essem instabilis, ac dissolutus per peccata mea, missus sum quodam die in suburbium nostrum à parentibus meis; quò pergens, offendi quandam iuuencam prægnantem in pascuis syluæ, arreptisq. lapidibus insequi eam cœpi per syluam, & tam diu quidem eam lapidibus sum insectatus vsque ad vesperam, quoad illam in interiores recessus syluæ conieci: erat autem partui proxima, quare cecidit ex cursu, & animam supplodendo pedibus efflauit. Erat

Confessio, & reprehensio sui ipsius.

Peccatum Ephræm.

B autem iuuenca pauperis cuiusdam viri, quam vt iam vidi mortuam, reuersus occurri in via pauperi illi, cuius erat iuuenca, flenti, eamq. quærenti. Atque ego interrogatus ab illo, numquid iuuencam suam vterum gerentem alicubi vidissem? non solum non respondi, verùm etiam contumeliis illum quam plurimis oneraui: & istud peccatum est, quod commisi. Postridie autem iudice pro tribunali sedente, constituerunt coram illo tripassalum, & quæcunque alia tormentorum genera: iussitq. nos subiici quæstionibus. Ingressi sunt igitur carcerem apparitores, & nos ferreis eculeis constrictos, & toto corpore alligatos obtulerunt iudici. Prætore autem mandante vinctos adduci; primum illum qui homicidij accusatus fuerat, vestibus nudatum adduxerunt in medium conspectus omnium; catena ferrea ligatum. at Prætore interrogante illum, vt ve-

Tripassalum.

C ritatem confiteretur, antequam tormentis subiiceretur, ac quomodo homicidium illud commisisset? Constanter dixit se culpa vacare, & plane innocentem in eo, cuius accusatus erat. vnde iussit illum tormentis subiici. Cum autem diutius in tortura fuisset, apparuissetq. eius innocentia, mandauit Prætor ipsum liberari. Deinde imperauit adduci secundum, qui delatus erat ob crimen adulterij; quem etiam vestibus exutum, mutato habitu produxerunt in medium. Quo facto, ingens timor ac tremor inuasit me, præsertim cum certum tenerem, quod & ego prorsus in medium producendus forem, sicut & cæteri. Vnde demum plorabam atque tremebam, ac præ nimio timore animum deiiciebam. Astantes vero populi atque apparitores, me tremebundum simul ac lacrymabundum conspicientes, irridebant, cum dicerent: Quid ploras puer?

Reus in obiecto crimine reperitur innocens.

Ephræm magno timore corripitur.

D quando scelus admittebas, non metuebas; iam flere vis, quando nihil proficis? Noli timere. Iam iam & tu in medium proditurus es. Ego vero verba ista audiens, amplius liquefacta est in me anima mea. Altero autem iam quæstionibus torto, ac innoxio reperto, prætor censuit eum absoluendum; me interim vinculis ferreis constricto, eiusq. iussu in carceres detruso, vbi solus alios quadraginta peregi dies. & adducunt apparitores in eundem carcerem tres alios viros vinctos, quos compedibus cum obstrinxissent, recesserunt. Egi autem cum viris illis in carcere, dies alios triginta. Contigitq. rursus assistere eum mihi secundum quietem, qui antea adhuc apparuerat, & dicebat ad me: Quid est Ephræm? interrogasti viros illos, quos reperisti in carcere? Atque ego ad illum: Immo vero Domine, retuliq. ei cuncta quæ à viris illis mihi dicta erant. Et ipse

Ephræm inter metum ac lacrymas, adhuc irridetur.

Alia apparitio Ephæm facta, et cum eo collocutio.

E ad me: Cernis iustum iudicium Dei. Vt autem cognoscas qui tres illi sint, qui tecum hodie inclusi sunt carceribus: Duo ex illis sunt, qui falso sororem propriam fornicationis accusauerant, eamq. sic paterna sua hæreditate spoliauerant, sicut & tibi recensuerunt. Alius vero est, qui hominem præcipitauit in flumen, vbi etiam interiit, vti ab eodem tibi relatum est: & hæc dicens, à me recessit. Mane autem iam facto, vocatis ad me tribus illis viris, qui eodem mecum detinebantur carcere, rogaui eos, vt reuera mihi caussam edicerent, ob quam in carcerem istum coniecti essent. Et duo fratres ad me: Crede Domine

Iudicia Dei iusta.

Inquisitio caussæ incarcerationis cæterorum.

frater, nos ob noſtra detineri peccata; & alter quaſi cædem fecerit, alter quaſi A
adulterium commiſerit, verum innocentes ambo ſumus. Tertius autem; & ego
inquit, cauſſa peccatorum meorum ob cædem patratam hic detineor. Atque
ego ad illos: Verene homicidiorum rei eſtis, aut falſo accuſamini? Et illi ad me:
Omnino domine frater, ob noſtra peccata: ſed in eo reperimur innocentes, cuius
accuſati ſumus. Ego vero cupiens certior fieri, num vera eſſent, quæ dixerat
ille, qui in ſomniis apparuerat, dixi: Fratres, num alia quæpiam à vobis
prius commiſſa erant crimina, vt iuſto iudicio ad extremum in graues haſce accuſationes
incideritis? Duo autem fratres dixerunt: Crede frater: Soror nobis
vnica eſt vidua, pia admodum ac Deum timens, quam cum paterna cuperemus
hæreditate ſpoliare, falſo adulterij criminis eam accuſauimus: ſubornauera mus
autem & falſum teſtem aduerſus ſororem noſtram; & ſic ipſam hæreditate priuauimus. B
Alius vero, & ego inquit, cum alio quodam flumen præteribam; &
dum pontem tranſiremus, contentione inter nos oborta, e ſublimi pontis eum
præcipitaui in flumen, & periit. Ego autem cuncta ipſis quæ mihi acciderant,
enarrabam; & quæ de duobus viris in carcere repertis cognoueram, quorum
alter quidem aduerſus ſororem, falſo depoſuerat: alter autem manum illi non
præbuerat, quem in flumen præcipitauerat, ne moreretur, cum ſaluare eum potuiſſet
ex aqua. Quæ viri illi audientes, magno timore correpti ſunt, iuſtumq.
Dei iudicium ſuſpexerunt, & collaudarunt, dicentes: Vnus eſt Deus, qui facit mirabilia
ſolus. Cæterum flere cœpimus, magna cum anxietate finem expectantes.
Poſtridie ergo iudice pro tribunali publice coram populo ſedente, omnibusq.
iterum tormentis ante eum conſtitutis, iuſſit nos in quæſtionem adduci. C
Intrantibus autem tortoribus in carcerem, catenisq. ferreis collo noſtro impoſitis,
traxerunt nos per medium ciuitatis, vt nos iudici ſiſterent. Tota autem
ciuitas eò confluxit ad ſpectaculi neceſſitatem. Vnde iudex mandauit duos illos
fratres nudatos adduci in medium: at lictores cum eos exuiſſent, & compoſuiſſent,
in quæſtionem adduxerunt; vtrumque noſtrum coram illis, qui iam
torturæ ſubiiciebantur, ſtatuentes. Ego vero eiuſmodi cernens horrorem, flebam.
Et miniſtri ad me: Crede puer, dicebant, quamuis iſtud alia vice euaſeris
illæſus; modo non ſic euadere poteris, ſed tormenta iſta quæ vides, hodie experiri
cogeris. Atque ego hæc audiens cernensque, animo vehementer conſternatus
ſum & expaui. Iuſſu autem iudicis, ad gyrum rotæ appenſi fuerunt duo
fratres: quibus per complures horas excruciatis, randem etiam fraudem atque D
iniuriam quam propriæ ſorori intulerant, confeſſi ſunt, ſeq. ambos adulterij
ac homicidij reos eſſe. Iudex autem ſententiam aduerſum eos tulit, vt amputata
manu eorum dextera, adhuc in furcam adigerentur. Atque ab his accepta
ſententia, mandauit iudex & alium quæſtionibus ſubiici: quo nudo adducto, eum
ad rotam appendi & torqueri iuſſit, eoq. aliquandiu ſic appenſo, acriterq. extorto,
etiam homicidium eſt confeſſus, quod recens patrarat; ac quomodo alium
hominem in flumen præcipitaſſet, vbi periit. At iudex aduerſus eum, ſententiam
pronunciauit, vt ambabus amputatis illi manibus, poneretur in furca. qui
dum ſententiam accepiſſet, dixit iudex: Exuentes iuuenem, producite & eum
in medium. Miniſtri autem detractis mihi veſtibus, laceris me pannis induerunt.
& ſic me nudum ad iudicem adduxerunt. Ego autem amare flebam, & Deum E
inuocabam, dicens: Domine omnipotens, ſalua me ex iſta neceſſitate, vt digne
fieri queam monachus, & tibi inſeruiam. Prætor autem mandauit miniſtris, vt
me quattuor ex partibus diſtentum loris, boum neruis cœderent. Vnde aſſeſſor
prætoris, ad ipſum: Domine, reſeruetur iſte ſi placet, in alind iudicium; quoniam
& iam tempus eſt prandij. Prætor autem me ferreis conſtrictum vinculis
reducendum curauit ad carceres, vbi ſolus egi alios viginti quinque dies. Exhibuit
autem ſe rurſus tertio, qui mihi in ſomnis viſus erat adoleſcens, & dixit
mihi:

Homines licet innocentes videantur mundo, Deo tamen ſemper non ſtē.

Manifeſtatio occulti criminis, ob quod ſequitur punitio.

Punitio alterius criminis occulti.

Iuſtum Dei iudicium agnoſci tur.

Pſ. 71. & 76.

Ad iudicium accerſuntur rei captiui.

Ephræm viſo tortura in aliis ſpectaculo, commoueri, ac flere incipit.

Confeſſio proprij criminis.

Sententia in reos lata.

Rota tormentū.

Ephræm laceris indutus pānis, iudici ſiſtitur.

Ephræm in ſuis anguſtiis, Deū implorat.

Ephræm in carceres reducitur.

A mihi: Quid eſt ô Ephræm? certusne iam es, quòd iuſto iudicio Deus mundum gubernet, & iniuſticia apud ipſum non eſt? At ego ad ipſum: Immo Domine, certior ſum factus, quòd mirabilia ſunt opera Domini, & imperueſtigabiles viæ eius. Cœpi autem multis cum lacrymis obſecrare eum, dicens: Feciſti Domine magnam hanc iuſticiam cum ſeruo tuo, & in viſione tua conſolatus es infirmitatem meam: Miſerere mei famuli tui, & educ me de carcere iſto, vt merear fieri monachus, & inſeruire Domino Chriſto. Ipſe autem vultu ſubridens, dixit mihi: Adhuc ſemel examini ſubiicieris, & dimitteris. At ego rurſus ad ipſum: Domine pertimeſco minas iudicis, ac plagas reformido. Ipſeq. iterum ſubridens vultu, ad me: Oportebat inquit, te quidem modeſtum eſſe, neque detrudi in iſtum carcerem: ſed quando ob immodeſtiam tuam huc intraſti, quid poſſum tibi

Tertia in ſomnits apparitio Ephram facta. *Eccli. 11.* *Rom. 11.* *Ephram monaſticam vitam proponit.* *Ephram timorem prodit.*

B præſtare? Verumtamen ne timeas, non multis ſubiicieris. Veniet alius * iudex, qui te liberabit. Et hoc dicens, receſſit. Ego interim multum anxius hærebam, expectans quemnam tandem ſortituræ finem eſſent res meæ. Poſt quinque itaque dies, aduenit alius iudex, qui erat familiariter verſatus in domo meorum parentum: alter vero cum ſucceſſorem accepiſſet, me ſolum vinctum reliquit in carcere. Peregit autem, qui aduenerat Iudex, in ciuitate dies ſeptem. & interrogauit cuſtodiæ publicæ præfectum, num vincti detinerentur in carcere? Illoq. reſpondente, quendam adoleſcentem certa de cauſſa vinctum detineri: octauo die iuſſit comparari proceſſum. Eoq. pro tribunali ſedente, mandauit in quæſtionem me produci. Apparitores autem in carcerem venientes, impoſuerunt collo meo catenas ferreas, & publice me in iudicium abripuerunt. Iudice verò

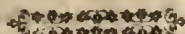
** al. Prætor.* *Ephram anxius finem expectat.* *Aduentus alterius iudicis.* *Inquiſitio decaptiuis.* *Ephram in iudicium accerſitur.*

C mandante, me denudarunt, & laceris pannis contexerunt. Sicq. me in medium ſtatuerunt, ac iudici præſentarunt. Videns autem me Iudex, agnouit: verumtamen ex legum rigore, vlterius inquiſiuit. Et iam cognoſcens quòd falſò accuſatus detinerer, iuſſit me dimitti. Tunc miniſtri ſolutis vinculis, quibus ligabar, redditiſq. veſtimentis meis, atque iis indutum dimiſerunt me. Ego autem præter exſpectationem ſaluatus, è veſtigio, ac ſine vlla mora in montem aſcendi, ad magnũ venerandumque Senem: ad cuius ego pedes procidens, enarratiſq. ei cunctis quæ acciderant, aſſumpſit me in Monachum. Porro iſta vobis vtilitatis ergo, recenſui Fratres: vt & vos eiuſmodi audientes, vnanimiter mecum glorificetis Deum, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire. Ipſi honor & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Ephram iterum iudici ſiſtitur. *Ephram, cognita innocentia, liberatur.* *Ephrem Eremũ petit, & fit monachus.* *1. Tim. 2.*

D

SCHOLIA IN PRAECEDENTEM S. PATRIS EPHRAEM CONVERSIONEM NVNC PRIMVM LATINE REDDITAM.



E SAncti Patris Ephræm narratio ad Monachos, de ſua Conuerſione.] *Reperitur iſta eius cõuerſio Græce, in antiquiſſimo manuſcripto Cod. Bibliothecæ monaſterij Cryptaſerrat. iuxta Tuſculum non procul ab Vrbe, vnde eam accurate deſcribendam curaui, & ex Græc. Latinam (vt hic eſt) reddidi. Quãtum autem ad Inſcriptionem, ſeu titulum huius attinet, optime inſtituto quadrat, reſpondetq. toti narrationi, quam Ephræm de ſe ſuaq. conuerſione hic inſtituit, cunctaq. ſub ſua (vt apparet) perſona recenſet. Solum vnus hic oritur ſcrupulus, ex verbis in narrationis principio, antepoſitis, nimirum:* [Sanctus abbas Ephræm, accedentibus, ad ipſum fratribus, de ſe ipſo vtilitatis cauſſa enarrauit, &c.] *vbi in tertia perſona tamquam per alios de eo fit ſermo, & dicitur:* Sanctus abbas Ephræm, &c.] *quomodo de ſe ipſe loqui numquam ſolet, ſeipſum ſanctum appellando. Aut ergo dicendum, hanc à Monachis eius ſequacibus atque diſcipulis factam eſſe, de ipſius conuerſione narrationem; talemq. titulum*

lum ſic præmittendum : [Narratio ſiue selatio monachorum, de Ephræm , ciusq. conuerſioue , A
ſicut ex ipſomet didicerunt .] *quæ etiam ſatis quadrare hic videtur inſcriptio , & rei veritati con-
ſona ; modusq. ille ſcribendi atque loquendi in vitis Sanctorum haud infrequens eſt , ſicut in illis exerci-
tati probe norunt . Aut ſane ſtatuendum , verba illa ,* [Sanctus abbas Ephræm, accedentibus , ad
ipſum fratribus , &c.] *poſt obitum illius Sancti viri, ab aliis religioſis,doctisq. eius ſequacibus, ama-
toribus , vel diſcipulis , narrationi huic illius de ſua conuerſione, ex induſtria fuiſſe præpoſita , atque at-
texta.tum etiam vt ſic maiori cum dignitate ac gratia ab omnibus legi circumferriq. poſſet,tamquam il-
li Sancto propria,& ab eo profecta. In cuius confirmationem accedit,quòd & alibi his ſimillima de ſe ip-
ſe enarret, in Oratione ſatis prolixa, qua ſeipſum reprehendit , & peccata confitetur ; quam in tertio poſt
Tomo reperies,incipitque:*[In multis fratses,dum prodeſſe vobis videos , etiam meæ prodeſſe ani
mæ debeo , &c.] *vbi inter alia multa , non pauca quoque cum his eadem enarrat,perſequiturque : vt
dubitandum nequaquam ſit de veritate huius narrationis, ſub perſona Ephræm ; & quin recte atque ap-
poſite verba illa ,* [Sanctus abbas Ephræm , &c.] *ab aliis piis hic adnexa præpoſitaq. fuerint , ſicut
etiam,in longe antiquiſſimo Græco manuſcrip. exemplari Cryptaſer. reperimus , vnde iſta deſumpſimus,* B
Latineq. tranſtulimus .

Acceptis lapidibus perſequi cœpi iuuencam pauperis cuiuſdam pcs ſyluam : Cui occussen
ti , & de illa me interroganti, non ſolum non reſpondi ; ſed etiam contumeliis ipſum onesaui,
&c.] *Dubitatio non exigua oritur , quo pacto S.Pater Ephræm alibi in ſuo affirmet Teſtamento , nemi-
nem ſe in ſua vita læſiſſe , aut maledictis ac contumeliis oneraſſe : hic vero in ſua Conuerſione , narret ſe
dum iunior eſſet , pauperis cuiuſdam iuuencam lapidibus per ſyluam inſecutum eſſe ; atque eidem pau-
peri per ſyluam occurrenti , & de ſua iuuenca inquirenti , non ſolum non vbi eam vidiſſet , reſpondiſſe ,
ſed & verbis ipſum contumelioſis excepiſſe , &c. Vbi ad tollendam dubitationem , eximendumq. om-
nem contradictionis ſcrupulum ; breuiter dicimus , hic loca concordanda eſſe ac tempora , & rem omnem
facile conciliari poſſe . Nam quæ hic in ſe accuſat & reprehendit , ante conuerſionem , dum adhuc puer
eſſet , moribus vtcumque incompoſitis , ſicut ibi dicit , acciderunt , antequam de vitæ perfectione cogi-
taret : Quæ autem in ſuo de ſe commemorat Teſtamento , poſt conuerſionem , quæ fuit ab adoleſcentia,* C
*vt merito dici poſsit in vita (ſicut ibi loquitur) intelligenda ſunt , quando perfectionis ſtatum amplexus
erat , in quo etiam ad finem vſque vitæ conſtanter feliciterq. perſeuerauit , vt verè hæc de ſe ipſe verbis
teſtamenti ſui exprimere referreq. potuerit . Plura ex vtriuſque loci lectione , diligentiq. collatione , in
hanc ſententiam Lector ſtudioſus colligere poterit .*

Quouſquc in terram cadeset, ac poſtsemum pedum csepitum ederet,&c.] *Id de iuuenca con
cidente ac moriēte Auctor enarrat. Dicit autē,*Et poſtremum crepitum pedum cderet.] *Nam eſt in
animantibus , crepitus eiuſmodi pedum extenſione , poſtremus quidam motus , atque indicium egreſsio-
nis animæ : quia calor naturalis , qui alit ſpiritus , retrahens ſe ad partem præcipuam.ſ.cor,primum deſe-
rit partes extremas , crura, pedes , &c. vnde tremunt , atque mouentur , ſuccutiunturq. tibiæ . & licet
in belluis præſertim , quacumque morte obueniente , motus eiuſmodi aperte contingat : tamen in morte
earum violenta fieri cum maiore impetu & celeritate cernimus . In hominibus porro non ita hæc appa-
rent , quia in morte naturali ſenſim ac lente debilitantur membra, vt nequeat ille motus vehemens exci-* D
*tari : at neque in violenta ita magnus eſt motus tibiarum in homine , fortè , quia tibias extenſas habet ,
& ideo cum poſsint quieſcere extenſæ , non ita coguntur moueri , vt beſtiarum quæ illas habent contra-
ctas ; quare deficiente calore , nerui & muſculi debilitati tremorem ſtrepitumq. pariunt , ſicut hic in
exemplo Auctoris , de iuuenca poſtremum pedum crepitum edente , clarum eſt . Veruntamen tam in
homine , quàm in belluis paullo ante mortem tibiæ extenduntur , contremiſcunt atque frigeſcunt , &c .
ſicut à naturalibus traditur , & res ipſa teſtatur atque confirmat . De quibus , inter veteres , Ariſtote-
lem vide in lib.de animalibus.ac ſect.2.problem.31. &c. inter Neotericos autem , Cælium Rhodig.lib.6.
antiq. lect. cap.5 . aliosq. alibi eadem tractantes.*

Intellige non eſſe iniuſticiam apud Deum ; ſed iudicia Dei abyſſus multa , &c.] *Oſtendere
vult Auctor , ſæpe homines ob peccata quædam occulta in diſcrimen adduci atque puniri : licet etiam
culpa interdum vacent in his quæ obiiciuntur illis , & ob quæ in carceres protruduntur , quæſtionibusq.
addicuntur , &c. Sicut hic de ſe , aliisq. concaptiuis ſuis enarrat Ephræm , quorum ſinguli non tam ob
crimina falſo illis oppoſita , quàm potius propter præterita quædam delicta , hominibus quidem oc-* E
*culta , at Deo cognita , iuſto Dei iudicio affligebantur ac puniebantur . quemadmodum hic conſe-
quenter pluribus demonſtrat Auctor . ſimiliaq. alibi longo ſatis Sermone adducit , vbi ſeipſum re-
prehendit , & peccata ſua confitetur , quæ tertio Tomo reperies , digna ſane quæ legantur , & incar-
cerationis cuſtodia detentis , vel quocumque modo relegatis , ac in diſcrimen fortè etiam innocenter ad-
ductis , ſæpe proponantur , vt agnoſcant iudicia Dei recta & iuſta eſſe, abyſſumq. multam, &c. ſeq; pro-
pter alias atq. alias cauſſas ſoli Deo notas,in ſummum vitæ periculum , aut perditionis boni nominis vel
famæ , relegationisue ignominioſæ adductos , licet alioquin ſibi in obiectis valde videantur innocentes .*

Conſti-

A Conſtituerunt coram illo tripaſſalum, & quæcumque alia tormentorum genera, &c.] *Per Græcam vocem (τριπάσσαλον) hic intelligere videtur Auctor, triſurcatam perticam, vel palum tricipitem, aut tridentem, vel quid aliud ſimile. Erat enim, ſicut hinc colligere licet, genus tormenti illius regionis ac temporis; cuius vſus quia non perinde extra Syriam, ac Meſopotamiam, in aliis partibus orientis, vel occidentis inualuerat, factum fortè eſt, illud nomen τριπάσσαλον, minus ab Auctoribus Græcis, atque Latinis fuiſſe vſurpatum: ideoq. quid ipſum ſit, coniectura probabili aſſequi hic oportuit, ex Græcanica nominis etymologia, verbiſq. aliis adiunctis.*

Tota autem ciuitas eò confluxit, ad ſpectaculi neceſsitatem, &c.] *Dicit, εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς θεωρίας. id eſt, ad ſpectaculi neceſsitatem,] forte quòd pro more regionis, cogerentur Ciues ad eiuſmodi iudicia ſpectanda confluere; vel alia de cauſſa. Aut ſane ob neceſsitatem exempli aliis exhibendi, &c. vt illo permouerentur, & à male viuendo, perperamq. agendo deterrerentur; contra autem, ad rectam vitæ rationem amplectendam, peragendamque, ſi non virtutis amore, ſaltem formidine pœnæ, vitandæq.* B *perpetuæ hic nominis ignominiæ atque infamiæ, incitarentur, & impellerentur.*

Domine, ſalua me ex iſta neceſsitate, vt digne fieri queam Monachus, & tibi inſeruiam, &c.] *Vbi nota, quo pacto Ephræm in ſuis anguſtiis Deum imploret, melioraq. ſerio proponat: & quam felix ſæpe ſit neceſsitas, quæ ad meliora compellit. Sicut etiam docet S. Auguſt. in epiſt. 54. ad Armentar. S. Bernardus in tract. de præcepto & diſpenſatione, paullo poſt initium. ipſeq. Ephræm non vno tantum in loco alibi. Et ne res exemplis carere putetur: Manaſſes, poſt captiuitatem Babyloniæ, egiſſe reperitur pœnitentiam, vt eſt 2. Paralipom. 33. Et vt poſteriora commemorem: Iſaacius Comnenus Imp. dum venationi indulget circa Nouam vrbem, aper apparuit aſpectu terribilis, quem laxato equi fræno inſecutus eſt Imperator; aper vero in mare concidit atque diſparuit: mox coruſcatione quadam turbatus Imperator ex equo decidit, & humi exanimis procubuit; illatusq. in regiam, cum aliquantiſper ægrotaſſet, totondit capillos, & pro purpura aſperum indumentum induit, factusque eſt monachus. ſicut de illo enarrat Cuſpinianus. Clodoardus quoque Clodomiri filius, cum elapſus è manibus Theodorici, qui Metenſibus, & Clotharij, qui Sueſsionibus imperabat, ad aram confugiſſet, ibi quoad vixit ſanctiſsime egit,* C *poſtea inter Diuos relatus eſt, vt refert Michael Ritius Neapolitanus, lib. 1. de Regibus Francorum. Quin & Otho Imperator à Pandulpho principe Arnulphum puerum obſidem acceptum, trans Alpes in monaſterium miſerat educandum; qui poſt aliquot annos monaſtica veſte aſſumpta inde aufugit, atque in itinere morbo graui oppreſſus, cucullam quam fugæ occaſione ſimulanter induerat, vltro ſe in poſterum vouit geſtaturum, &c. quemadmodum de eo conſcripſit Sigon. lib. 6. de Regno Italiæ. Quibus accedit, quòd Soligerus Baro à Vuolhuſen, liberis in quodam lacu ſubmerſis, in Cœnobium quoddam Eremitarum ſeceſſerit; vxor autem eius Heduigis in monaſterium Tugurinum à dominabus denominatum. ita Bruſchius de monaſteriis Germaniæ, &c. Omitto plurima hic exempla vulgatiora eorum qui in neceſsitate aliqua magna, aut morbo, naufragione conſtituti, voto ſeſe obſtrinxerunt, vt mores mutarent, &c. De quibus etiam recenſet Theatrum vitæ humanæ, tit. mores in melius mutati. & tit. qui religionem coacti ſuſceperunt, &c. aliiq. alibi. Sed iſta hic ſuffecerint.*



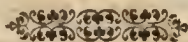
CANTICVM

CANTICVM SPIRITALE

S. PATRIS EPHRÆM SYRI, IN LAVDEM ET AMOREM DOCTRINAE AC SAPIENTIAE:

AD IVVENTVTEM CHRISTIANAM,

Ex Chaldæo ac Syriaco recens traductum. & in hanc formam modulationemq. Rhythmicam Latine redactum Per Doctorem Gerardum Vossium.





Argire ò Deus doctrinam amanti doctrinam: A
Et præceptorem bene docentem, in regno tuo exalta.* [* al. magnifica]
Amanti doctrinam, multa concedetur doctrina:
Et qui amat otium, numquam prosperabitur.* [* al. nihil acqui rere sibi poterit.]
Diligentiam tibi ò homo vindica, magnum sapientiæ thesaurum:
Et relinque negligentiam, perditionis ærarium.
[* al. scientias.] *Libros diligenter perlegas, vt ex illis* sapientiam addiscas:*
Et ne ventri tuo indulgeas; vt non quæ acquisisti deperdas. B
Amicum te semper præbe hominibus amicis Dei:
[* al. homines ebriosos sequaris.] *Et neque in via, ebrietatis* amatoribus te adiunxeris.*
Timorem Dei, initium omnis sapientiæ tibi eligito:
[* al. quia illorum deprecatio custodit te.] *Et tuos honora parentes, vt* illorum precatione conserueris.*
Posside aurum cum mensura, & doctrinam absque mensura:
[* al. consolatio] *Vt quando in magnis fueris angustiis, sit tibi requies ac* delectatio.*
Si aurum possideas & argentum, ne extollaris aut superbias:
[* al. humiliter] *Verùm in omnibus viis tuis,* sapienter conuersari studeas.* C
In tua pueritia esto humilis, vt senectutis tempore exalteris:
[* al. vt gaudiorum vitam viuas.] *Et te moribus adsuesce bonis, vt* lætam vitam ducere possis.*
Disce ista, ò discipule, & re ac opere perficere eadem satage:
[* al. lætitia, & exaltatione repleamini.] *Vt tu, & parentes ac præceptores tui, læti* contentiq. reddamini.*
[* al. consederis.] *Et si quando* eris inter senes, non sis ad loquendum velox ac loquax:*
At tace, donec interrogeris; et tunc tranquille responde ac placide.
Et verba tua sapienter profer, vt qui auscultant, te collaudent:
Et bene tuis precentur parentibus, orentq. pro magistris tuis.

A *Tempus quacumque in re, ita tibi partire, vt verseris ordinate:*
In cibo & potu, in sermone & oratione, atque lectione.
Da animæ tuæ, bonorũ operum viaticum, quãdiu locus datur viatico;
Vt dum hinc proficiscaris, ne indigens ibi reperiaris.
Coerce linguam à iuramentis, blasphemiis, atque conuitiis:
Et tua lingua psallat, dulces voces laudis.
Compatere & miserere ò puer pueritiæ tuæ, ne sis esca igni:* * al. Parce puer
Et temporis infirmitatis ac senectutis post te currentis recordare.* * al. postea obuentura tibi.
B *Præstantior est sapientia armis, & doctrina diuitiis:*
Et melior est puer sapiens, Rege sene insipiente. Eccls.4.
Possidе ò puer doctrinam, & ordinatus sis in viis tuis:
Vt in hoc seculo magnificeris, & in illo regni hæres efficiaris.* * al. & in altero.
Seniores te honora, & conuersationem senum ama:* * al. colloquiũ.
Et quotidie ad eorũ pedes sede; et colloquia ipsorũ audi atq. addisce.
Secunda quædam lux est doctrina, oculosq. pellucidos continet:
Dilige eam puer vt illumineris, & à tuis auditoribus celebreris.
Coronam doctrina nectit, eamq. amicorum capiti imponit: Nota.
C *Et ex humili in altum eleuat, & in throno regali sedere facit.*
Libri sint mensa tua atq. delitiæ, quibus dulciter reficiaris ac satieris:
Illiq. tuum sint stratum, vt somnum tranquillum dormias.* * al. & somnũ quietis dormias
Socium malis ne te præbeas, & mendacibus ne adhæreas;
Et cum aduersariys ne contendas, & cũ præcipitãtibus ne ambules.* * al. properantibus. al. cum temerariis.
Ne nimium conturberis, vt in manus inimicorum non incidas:
Et nimis audacem ne te præbeas; ne te spernant qui nouerunt te.
Amplectere consilia sapientum, & tuorũ præcepta custodi parentum:
D *Nec iures vmquam, neq. vlli à quo læsus sis mendacia dicas.*
Cum alicui socius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris:
Et sicut ipse tecum, ita cum proximis bene age, vt tibi benedicant.* * al. benignum te præbe.
Ipsa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux sit:
Et tua sint verba, Est, est; Non, non: vt quilibet te verũ dicere credat. Matth. 5. & Iacob.5.
Veridici sermones tui sint, vt ab omnibus diligaris:
Et pro te pariter orent, absentes, atque præsentes.* * al. bene tibi precentur.
Bene fac quantum potes, domesticis, atque extraneis:
E *Et bona verba profer, cum bonis atque malis.*
Spera in Domino, & custodi vias eius, & in omnibus præceptis ipsius ambula:
Et in vana spe hominis non confidas, quia statim arescet, ac si non fuisset.
In Deo solo, vere confidito:
Quia qui confidunt in eo, beati in vtroque erunt mundo.

Matth. 24. Luc. 21. *Mundus transit, sicut scriptum est:* A
Et iudicium stat firmum, sicut signatum est.
Memineris ò puer non peccare;
Et si peccaueris, mox pœnitentiam agas.
Deum laudatione, atq. confessione celebra; vigila, ieiuna, & ora:
Et tua cantet lingua, dulcia laudis cantica.
Ore tuo adsuesce laudare Deum;
Et lingua tua clarè glorificare eum.
Et ne iures, neque mentiaris vmquam: B
Quia in hoc gaudet improbus semper Satan.
NOTA. *Ieiunium quadraginta dierũ ieiuna, & panẽ tuum esuriẽti suppedita;*
Psalm. 118. *Et septies in die ora, sicut à filio didicisti Isai.*
Stude potius bonã habere voluntatẽ, quã multas opes, atq. possessiones:
Quia maius illa in rerum natura nihil est, quod sit præstantius.
Hæc lege, & intellige, ò discipule; & in bonis te operibus exerce:
Vt satietur anima tua, suauibus oblectamentis.
* al. sollicite. *Considera * diligenter verba, quæ tuis labijs depromis:* C
Et conuersare tamquam sapiens, in cunctis mundi actionibus.
Cogita in tuo hunc in mundum ingressu, & ex illo quoque egressu,
Gen. 3. *Cur sis factus homo; & quia ex nihilo factus es, & iterum reuerteris (in nihilum,*
Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt,
* al. fortes. *Reges sublimes, nobiles, atque * potentes.*
Et cerne quòd ex mundo emigrarunt:
Et tu sicut illi, emigrabis.
Verba Diuinæ prædicationis; si peccator es lubens audi:
* al. Vel si *Et * si iustus sis, ab omni iniquitate tè custodi.* D
Auditio iudicij fratres, horribilis est, quilibet ab iniquitate recedat:
* al. mundi laqueis *Et ne implicetur * creaturis; vt non hæreditet tormentum ignis.*
Maiestatem Domini tui quotidie admirare:
Et confitere ac collauda, sine intermissione.
Quia totum licet mundum possideas,
* al. a malo. *Non te liberabit à * morte.*
Trinitas sanctissima nos corroboret, vt ipsius semper faciamus volun- (tatem:
* al. ab igne * al. præparato *Et nos à * iudicio liberet, * reseruato operantibus iniquitatem.* E

Laus Deo, Honor, & Gloria:
In sempiterna secula. Amen.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Scriptum hoc S. Patris Ephræm Syri vere aureum, typis Chaldaicis iussu, & auctoritate Gregorij Papæ XIII. fel. rec. aliàs in vsum præsertim Palestinorum, ac præcipue Maronitarum, & aliorum, qui sunt in Mesopotamia, & circa montem Libani habitant, Romæ excusum fuit, ac etiam per Apocrisiarios, siue internuncios eiusdem Optimi Pontificis, ad nationes illorum populorum pro Christiana instructione vtiliter transmissum, atque perlatum. Illud autem quia ad Iuuentutem Christianam in recta vita, morumq. disciplinis formandam, valde vtile, ac pernecessarium videtur; ac propterea summopere desideratum, vt etiam Latine reddatur, ac Latinorum vsibus communicetur, & cum aliis (quæ euulgamus) Ephræm operibus edatur: factum est, quòd seriò in hanc rem studium mentemq. conuerterim, & hoc genus scripti, aut si malis Canticum spiritale, (quod Græcè reperiri non potuit, nec ante hac Latinè

B *vnquam prodiit) primùm è verbo ad verbum per alumnos Collegij Maronitarum Romæ, atque etiam per Episcopum Sidonia, eiusca linguæ peritum (vt de certitudine rei, ac veritate sententiæ securior essem) curarim Latinè & Italicè ex Chaldæo reddi: ex qua eorum verbali translatione, postea totum illud in hanc formam modulationemq. Rhythmicam, seruata vbique sententia, ac proprietate verborum apud S. Ephræm vsitatorum, pro communi Ecclesiæ bono conuerti, atque redegi.*

Melior est puer sapiens, Rege sene insipiente.] *Verba ad quæ aperte hic respicit, sunt Eccl. 4. vbi ad verbum in edit. 70. est:* Bonus est puer pauper & sapiens, super Regem seniorem, & stultum.] *At in vulg.* Melior est puer pauper & sapiens, Rege sene & stulto.] *Iuxta autem Chald. ad verbum hic esset:* [Melior puer, qui puer est & sapiens, Rege sene insipiente.] *Et iuxta aliam ex Chaldæo translationem:* [Melior est puer prouidus, & sapians, Rege sene & stulto, &c.] *Vbi omnes lectiones sunt ponderandæ, licet inter se, in alio non differant, nisi quòd aliæ ad verbum sic sonent, aliæ ipsam potius sententiam exprimant. & in sacro Cod. addatur* (pauper) *apud Ephræm autem*

C *hic non item.*

Postea vbi in laudem Doctrinæ loquens, ait: [Et ex humili in altum eleuat, & in throno Regali sedere facit.] *Alia ad verbum translatio sic:* [Et ex sterquilinio, in thronum Regni ascendere facit, & considere.] *al. Et de sterquilinio erigit, & sedere facit in solio regni.*

Ne nimium conturberis; vt in manus inimicorum tuorum non incidas, &c.] *al. sic:* [Non sis nimium pauidus; ne in manus eorum, qui oderunt te, incidas, &c.] *Alia ad verbum magis translatio sic:* [Ad timorem & mutationem ne sis nimius; vt in manus odio te persequentium non incidas: Neque audax nimis & mutabilis; ne qui nouerunt te despiciant.]

Cum alicui socius fueris, ne te pecuniæ cupidum præbueris, &c.] *Alia ad verbum transla-*

D *tio sic:* [Si in hominis societate fueris, bona eius ne concupiscas: Tuosq. proximos vt teipsum dilige, & tibi magis expediet, vt benedicaris.] *al.* & proximis tuis, sicut tibi ipsi esto benignus.] *al.* benefac, vt benedicant tibi.]

Ipsa tibi veritas in omni actione, atque regimine lux sit: & tua sint verba, Est, est; Non, non, &c.] *Vbi alia ad verbum translat. sic:* [Lux omnium gubernationum tuarum, verbum tuum verum sit: & est, & non, sit verbum tuum; vt quilibet affirmet te verum dicere.] *Alia ex Chaldæo translat. sic:* [Omnia negotia tua illustra, veritatisq. verba loquere; & sermo tuus sit sic, vel non, vt apud omnes sis veridicus.] *Et sic ad verbum. Alludit porro hic aperte, ad locum Matth. 5.* Sit autem sermo vester est, est: Non, non: quod autem his abundantius est, à malo est.] *& Iacob. 5. vbi eadem sic repetuntur:* Sit autem sermo vester, est, est: non, non: vt non sub iudicio decidatis, &c.] *Ad quæ nos hic loca, in translatione hac Rhythmica potissimum respeximus, quemadmodum & in aliis scriptur. allusionibus alibi.*

E Spera in Domino, & custodi vias eius: & in vana spe hominis ne confidas, &c.] *Vbi alia ad verbum translatio sic:* In Domino confide, eiusq. vias custodi; & in semita mandatorum ipsius ambula: In spe vero hominis, ne confidas; quia statim peribit, tamquam ille, qui non fuit.] *Locus autem hic insignis est, multisq. scripturæ locis (ad quæ hic fit allusio) conformis, quo breuiter, pie, & efficaciter admonemur, in Deo solo vere sperandum, & confidendum semper esse: in vana autem spe & fiducia humana, spem nostram ponendam nequaquam. secundum illud Hier. 17.* Maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & à Domino recedit cor eius, &c.] *Verum de his, suis locis alibi latius apud Auctorem.*

Mundus

Mundus transit, sicut scriptum est, & iudicium stat firmum, &c.] *E verbo ad verbum, ex Chald: sic:* [Mundus præterit, sicut scriptum, *(siue,* vt aliqua scriptura,) & iudicium permanet, velut sigillum, &c.] *& secundum aliam ad verbum translat.* [Mundus peribit, sicut scribitur: & iudicium certum est, quemadmodum mandatur: Reminiscere puer, & ne pecces; & si peccaueris, cito pœnitentiam age.] *In quibus & similibus, ipsam potius Auctoris referre visum est sententiam, & scripturæ verbis ad quæ respicit, magis rem accommodare. sicut hoc loco ad verba Matt. 24. & Luc. 21. (quò præcipue fit allusio) quæ hic de mundo transeunte, & iudicio futuro dicuntur, retulimus, mentemq. Auctoris clarius, pleniusq. expressimus.* A

Deum laudatione celebra; vigila, ieiuna & ora.] *Alia Chald. translat. ad verbum magis sic:* Redde Deo laudationem, vigiliam, ieiunium, & orationem.] *al.* [Da gloriam Deo cum vigilia, ieiunio, & oratione, &c.] *Sed nos ad sententiam potius hic respeximus.*

Ieiunium quadraginta dierum ieiuna, &c.] *Locus de ieiunio Quadragesimali (contra hæreticos nostri temporis adeò illud impugnantes) memorabilis, notatuq. propter antiquitatem testimonij Sancti patris Ephræm Syri (qui ante mille trecentos pene annos vixit ac scripsit) dignissimus. Pro cuius confirmatione, maioriq. faciunt robore, quæ eodem velut tempore à Basilio Magno, serm. posteriore, de Ieiunio adducta sunt, in hæc verba: Non insula, non terra, non ciuitas, non gens, non denique locus vllus tam desertus est, vbi prædicatio de Quadragesima non fuerit audita: sed & exercitus, & iter facientes terra, marique, mercatores quoque omnes similiter audiunt, libenterq. suscipiunt, &c.] Quibus quid antiquius clariusq. in hanc rem quis desideret? Et si pluribus SS. Patrum testimoniis fortè adhuc opus sit, etiam alia adducam, & primo quidem S. Ignatij discipuli S. Ioannis, qui in Epistola ad Philippenses, inter alia sic habet: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despicere, &c.] Et Orig. homil. 10. super Leuit. Habemus, inquit, Quadragesimæ dies ieiuniis consecratos, &c.] ac S. Cyprian. in sermone de ieiunio & tentationibus Christi: Forma ieiuniorum proposita, fixoq. exemplo quadraginta dierum abstinentiam Dominus consummauit. &c. S. Ambros. serm. 25. de Quadragesima. vbi sic habet: Non enim fratres leue peccatum est fidelibus indictam Quadragesimam à Domino, non ieiunare; & ieiunia consecrata ventris voracitate dissoluere. Et serm. 34. Sicut reliquo anno ieiunare præmium est, ita in Quadragesima non ieiunare, peccatum est, &c.] Et S. Hieronym. in epist. ad Marcellum contra Montanum: Nos vnam, inquit, Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum, toto anno, tempore nobis congruo ieiunamus, &c.] Plura in hanc rem, vide apud S. Augustinum serm. primo, in sabbato post Dominicam Quinquagesimæ. & in Serm. primo feriæ quartæ, post Dominicam secundam Quadragesimæ. Et ad Ianuarium, epist. 114. S. Maximum Episcop. in sermone de Quadragesima. Et denique S. Leonem Magn. qui duodecim Sermones de Quadragesima, in Sacro quadragesimali tempore habuit, quibus nihil præstantius, reperiuntur in eius Operibus, quæ studio & industria nostra spero post Ephræmiticos istos nostros labores, breui emendatiora, ac locupletiora, non sine accessionibus, atque obseruationibus, Deo adiuuante, prodibunt.* B C



EIVSDEM
S. PATRIS EPHRÆM SYRI EPISTOLA AD IOANNEM MONACHVM:
DE PATIENTIA, ATQVE TOLERANTIA.
Et de cauendo, ne decipiamur nostris cogitationibus, atque consilijs prætextu virtutis. & ne quis dicat: Tamquam pastor incedo, & de humilitate, atque modestia animi.

BENEDIC PATER.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.



A ARIIS licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, ne à suo recedat loco; persuadere tamen non valuimus. Dixit autem ad nos ille: Si voluntas iuuandi me, animamq. meam saluandi adfuerit, in monasterium tuum ablega me. Cui respondi: Ex quo, Monasterij curam Fratri Ioanni commisi, illo inconsulto, coniungi alicui nequeo. Et nunc quidem bene egisti, prædictum fratrem suscipiendo. nam vt rediit, nobis qua eum sympathia siue compassione exceperis, renunciauit. Cum & tales oporteat in veneratione habere, qui supra patrem, & matrem, fratres, & sorores, vxores, & proles, cognatos, atque amicos, diligunt Dominum. Recte vero agis, exemplum bonorum operum te ipsum præbens, & potissimum fratribus, qui tecum habitant. se-
B cundum eum, qui dicit: A me videbitis, & sic facietis. Et beatus Paulus Apo- *Iudic.7. & 9.*
stolus adhortatur, dicens: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. vt qui- *1. Cor.4.*
bus sermo plenam fidem non facit, opus ipsum persuadeat. Spiritalia vero mi- *Philipp.3.*
nisteria non contempseritis, neque corporalium necessitatum prætextu, synaxim vestram neglexeritis. Eloquia enim Dei meditata, & suauiter decantata animam nutriunt, atque tuentur: corpus autem custodiunt, instituuntque. dæmones repellunt, & summam animæ tranquillitatem generant. Porro de tentantibus ea, quæ mensuram ac modum excedunt, incurrentibusq. in pe-
ricula grauissima, commonefacere vos volo: non plus sapiendum esse, quàm *Rom.12.*
oportet sapere, sed sapiendum ad sobrietatem. Rursusq. alibi dicit Scriptu-
ra: Noli esse iustus multum, neque plus sapias, quàm necesse est, ne obstupescas. *Eccl.7.*
C Accidit enim diebus hisce nostris, quosdam fratres relictis suis cellis, in terram desertam, infructuosam, atque inaquosam se contulisse: sæpe autem licet à patribus, ac fratribus admoniti, non paruerunt, dicentes: Nos vt pastores discedimus. Et vt sese in aridissimam solitudinem impulissent, videntes iam se intra desertam terram conclusos, cœperunt vehementer discruciari: incipientesq. ad loca, quæ incoluntur redire, nequiuerunt se ex difficillima eremo subducere & expedire: neque enim illud facile erat, intra interiora deserti versantibus. Valde igitur per inediam, sitim, æstumq. afflicti iacebant, animum

deiicientes. Diuina vero prouidentia disponente, frigore pereuntes, ab aliquibus ibi reperti sunt, qui eos propriis iumentis impositos ad loca habitionum reportarunt: alij etiam ibi mortui sunt, & à volucribus, ac feris corpora eorum deuorata sunt. Qui autem euaserunt salui, longo tempore infirmi remanserunt; deincepsq. ipsa experientia cognouerunt, nihil absque consilio faciendum. Nam multi, vt dictum est, contumacia, atque temeritate cogitationum ducti, in terram infructuosam & inaquosam progressi, sibiipsis violentam mortem intulerunt. Alij verò sub obedientia viuere nolentes, vnanimitatemq. in subseruiendo detrectantes, eidem sese periculo tradiderunt. Alij manibus propriis laborare recusantes, in idem se periculum coniecerunt. Alij sui consilij complacentia decepti, laudem ab auscultantibus captantes, pastores, vt aiunt, effecti sunt; intentos autem labores non cogitantes, iisdem se periculis implicuerunt. Non igitur oportet carissime, sine prudentia propriis abduci consiliis; quin potius decet vnumquemque proprio se metiri modulo, & in caritate Dei, proximo humiliari. Si quis autem existimet se perfectam adeptum esse virtutem, passionibus superiorem esse, & in cupiditates dominari; nec sic quidem sibi ipsi fidat, ne forte in ipsum dicatur, quod scriptum est: Rex temerarius incidet in mala: Angelus autem lucis liberabit eum. Sed fortè præteriens quis dixerit: Et quomodo inuenimus aliquos sanctorum Patrum hanc excoluisse virtutem? Conuenerit itaque nos etiam ex sanctorum Patrum vitis afferre testimonia: vt aperte ostendamus, nihil temerè, vel casu, inconsiderateue sanctos Patres egisse: De Abbate Macario narratur, quod sic diceret: Confidente me, inquit, in cella mea, exercebar vt monachus, dum interim mihi molestiam cogitationes exhibebant, dicentes: Abi in interiorem eremum, & vide quid ibidem cernes: perstitiq. in pugna cum cogitatione annos quinque, cum dicerem, ne fortè id à dæmonibus mihi suggeratur. Perspicis prudentiam Sancti viri? numquid abduci se passus est, aut præceps accurrit? numquid cogitationem admisit? minime verò: sed perseuerauit examinans, ieiunans, vigiliis, precibusq. vacans, vtq. ne fortè ex Dæmonibus esset, cognosceret. Cæterum nobis dum cogitatio aliqua se ingerit, contineri non possumus, & efferamur. & non modo non discutimus sedulo orantes, sed neque ab aliis admoniti obedimus; vnde & facile ab aduersario capimur. Deinde cum perstaderet, inquit, cogitatio: egressus in eremum, inuenit ibi lacum, insulamq. exiguam in medio eius, & accedebant iumenta vt biberent ex illo; aspexitq. duos homines nudos in medio ipsius, Sub hæc, vt locuti sunt inter se, dixit Abbas Macarius ad eos: Quomodo fieri potero Monachus? Et illi ad eundem: Nisi quis renuntiauerit omnibus quæ in mundo sunt, non poterit fieri monachus. Ad quos ipse: Ego, inquit, infirmus sum, & non ita valeo vt vos. Cui illi: Si nequeas, vt nos, sede in cella tua, & peccata tua defleas. O humilitas Diuini viri. O prudentia, virtute insignis animæ. qui tot, ac tantis præclare factis excellebat, non iudicat seipsum eiusmodi re dignum. Sed ait ad eos: Ego infirmus sum, & non ita valeo, vt vos. Nos autem, neque persecutione vlla inuadente, neque à quoquam impulsi: temeritate, & propria quadam complacentia ducimur, aggredientes ea quæ mensuram, ac modum superant, tamquam Dominum Deum tentantes, quod est horribile. Væ autem homini, qui propriis confidit, ac nititur viribus, vel exercitatione, siue industria; neque in Deo spem omnem reponit suam: ab illo enim solo potestas, & robur. Et cur non oculos demittimus in vitam Abbatis Antonij? & ipsum cuncta ex diuina egisse reuelatione comperiemus. verumtamen ipse quoque non ne in monasterio viuebat? nonne indumentis vtebatur? nonne pane vescebatur? nonne propriis manibus laborabat? nonne discipulos habebat, qui quidem etiam mortuum ipsum mœrebant, ac sepeliebant? Neque verò solum ipse beatus Antonius hoc vitæ insti-

Absque consilio nihil agendum.

Propria prudentia non innitendum.

Prou. 13.

De Abbate Macario pulchra narratio.

De S. Antonio.

A tuto vsus est, sed & reliqui Patres, qui religiosam vitam duxerunt. qui hortabantur, & consolabantur ad se venientes, per quos signa, & curationes exhibebat Deus. Tamquam enim lucernæ quædam claræ, virtutibus coruscabant. Horum vitam ac mores, etiam nos regia via incedentes, æmulemur, non declinantes neque in dexteram, neque sinistram. Demus ergo operam quieti, ieiunio, vigiliis, orationibus, lacrymis, * conuentibus ad res diuinas celebrandas, labori manuum, conuersationi cum sanctis Patribus, obedientiæ veritatis, & auscultationi Diuinarum scripturarum: ne mens nostra syluescat, & inculta, squalidaq. reddatur. Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus: vt mente nostra enascentibus infidelitatibus, sordidisq. cogitationibus purgata, inhabitans in nobis Domi-

Græc. ταῖς συνάξεσι.

De digne communicando.

B nus liberet nos à maligno. In cunctis autem, veram atque synceram caritatem ad inuicem, & in omnes, sectantes: nam ex proximo comparat sibi, quis malum, vel bonum. Non enim mendax est, qui dixit: Quod vni ex his fratribus meis minimis fecistis, mihi fecistis. Ad eos autem, qui pietatis viscera clauserant, dicit: Quam diu non fecistis vni de minoribus his, nec mihi fecistis. & ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Antiqui vitulos, agnos, & arietes, cuncta immaculata, in sacrificium Domino offerebant: at nos proprium corpus Domino offeramus in Spiritu sancto, non polluentes hoc rebus vetitis, aut aliqua cogitatione contaminantes; ne reprobetur sacrificium nostrum. Quo pacto autem comparare oporteat sanctitatem? sufficerit mentem sobriam ac vigilantem habentibus, recordatio Dei, cuius

Matth. 25.

Ibidem.

Leuit. 1. 3. 9.

Exod. 12. 29.

C radij cor omne illuminant. Qui vero mente adhuc infirmi sunt, aliquibus indigent exemplis, quibus ad imitandam excolendamq. eandem virtutem excitentur. Sit ergo nobis exempli loco tale: Qui secundum mundum strenuos se præbent in bellis, imagines sumunt, in parietibus & tabulis belli historiam describentes: vt quomodo hi quidem sagittis feriant, alij vulnera infligant, quidam fugiant, alij incursiones faciant; alij adhibitis gladiis, spicarum instar aduersarios decutiunt. atque hæc agunt ad æmulationem posterorum, & commemorationem eorum, qui rem fortiter in bello gesserunt aduersus hostes repugnantes: alij verò sanctorum quoque certamina in domesticis oratoriis, ad imitationem videlicet ignauorum cordium, & oblectationem spectatorum depingunt. Sic ergo satagite, quasi & nostra vita describenda sit, & in

Ab Exemplis.

Sanctorum certamina.

D sublimi collocanda, vt omnibus sit conspicua: quin etiam excolendæ virtuti operam demus, ne quid vituperio dignum, atque absurdum inferatur imagini. Turpissimum enim reuera est, spectare virum in imagine cum fœmina inhonestè versantem, & præsertim ex iis, qui* videntur habitum pietatis assumpsisse. Si vero, & cum masculo, secundum eum, qui dixit: Masculi in masculos turpitudinem operantes: quis tandem oculos in imaginem defigere auderet? fugiendum vel ipsum quoque spectaculum. Si autem cum tali ignominia, præ pudore stupidi, spectari ab aliis nolumus; prorsus Diuina cooperante gratia turpes passiones effugiamus, veraq. virtutis studium curemus: vt compositio & structura historiæ quæ de nobis est futura, præclara & honesta fiat, quæ ad bonam æmulationem excitet sua pulchritudine obuios quosque: nihilque in

** al. qui pietatis, ac religionis præseferunt speciem.*

Rom. 1.

E ea deforme, minusue virtuti conueniens imprimamus. Etenim Sodomitarum historia indelebilis est, in medium producens, quomodo iusti domum circumdederint homines intemperantes ac flagitiosi, donec cæcitate percussi, ignisq. imbre combusti, & in cinerem redacti essent ipsi, cum terra sua in qua nefandas commistiones exercuerant. Horum historiam tamquam imaginem quandam horrore plenam, proposuit vniuscuiusque nostrum conscientiæ, creator noster Deus: vt ad exemplum huiusmodi respicientes, improborum commercia declinemus. Qui autem cæcutientes, propositam nobis historiam præ-

Gen. 18. 19. et 2. Pet. 2.

tereunt, facile in voluptatum barathrum præcipites ruunt. Tu autem defixam tene in huiusmodi cogitatione mentis aciem; vt * metu turpissimas passiones elidas, vrentesq. voluptates expectatio iræ emarcescere faciat. Quis enim Diuinam iram cernens, non trepidet, consterneturq. animo; nisi fortè oscitabundus, atque aliud agens ista consideret. Ego vero ignauus, particulas huius historiæ singulas attentius contemplatus, ingemui, vultuque in genua deposito, fleui. Quo enim pacto vere formidabile non erit mundo cordis oculo intuentibus vehementissimum ignis illius fluxum, terramq. dum torreretur, & incolas instar ceræ, fumiq. liquescentes? An non poterunt monimenta *, atque exempla eorum, qui antea supplicio sunt affecti, vel lapideam animam emollire? Frequentius itaque immo potius assidue, ad eiusmodi historias intente respiciamus; vt potiorum studio, experientiam prædictorum fugiamus. Nam auget audaciam negligentia: Ex vtraque vero consuetudo conflatur. Qui autem habitum sibi mali acquisiuerunt, exitum ægrè inuenire possunt; cum habitus is, ad abolendum spiritalem fructum semper irrepat. Ex aduerso, velut in imagine recordemur illius Aegyptiacæ, quomodo ad se attrahere conata sit, pium Ioseph; ipseq. quo pacto etiam vestem suam reliquerit, vt scelus effugeret. Rursusq. mente contemplemur tamquam in imagine, Senes illos Babylonicos, quomodo ad infamiam, beatam Susannam compellere studebant; ipsa autem pia, & virili cogitatione adhibita, istos deturbauerit. Sic ergo & nos syncere certemus, maximeq. persuasi, quia nihil occultum, quod non reuelabitur; vt si quæ virtus, ac si qua laus, hæc de nobis circumferantur: vt simus inter eos, qui laudantur, & non inter illos, qui vituperantur. De iis porro, quæ quæruntur, & quo pacto conuersari oporteat cum fratribus, & complacere Deo viuenti; ac vero vobis pro nobis orantibus significabimus. Diuina nos adiuuante gratia. Sit autem inter vos, & nos Dominus fons vitæ: qui gaudium, pacem, sanctificationem, & spem bonam pluit super quærentes eum in veritate. Saluta fratres, qui tecum sunt. Salutant te, qui hic sunt fratres.

* al. vt in timore, vel, per timorem.

Magnum humilitatis, & timoris exemplum.

* Græc. ὑπομνήματα. al. ὑποδείγματα.

Historiarum recordatio.

Gen. 39.

Dan. 13.

Luc. 8.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES IN PRAECEDENTEM EPISTOLAM.

Locus in primis Scripturæ ab Auctore hic nostro citatus [A me videbitis, & sic facietis.] & si prima facie videatur esse Iudic. 9. saltem allusiue, vbi est: [Quod me videtis facere, cito facite.] & iuxta LXX. [Quod vidistis me facientem, cito facite sicut ego.] tamen diligenter ex collatione sacri Codicis iuxta LXX. & lectionis Ephræm Græc. consideratus, reuera deprehenditur esse Iudic. 7. vbi tam hic quàm ibi, eadem Græcè omnino est lectio, ista scil. [ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε, καὶ οὕτως ποιήσετε.] id est: [A me videbitis, & sic facietis.] vt nos hoc loco iuxta lectionem Auctoris, & LXX. transtulimus. In vulg. autem sic: [Quod me facere videbitis, hoc facietis.]

Neque corporalium necessitatum prætextu, Synaxim vestram neglexeritis, &c.] Vocabulum Synaxis, quamuis multa significet, hoc tamen in loco, potissimum vt ex consequentibus patet verbis, denotat conuentum, seu congregationem Monachorum ad orandum, Diuinasq. laudes decantandas ac celebrandas. Addit enim hic consequenter: [Nam eloquia Dei meditata, suauiterq. decantata, animam nutriunt, atque iuuenent, &c.] De qua acceptione, aliisq. eius significationibus postea apud Auctorem nostrum, & in nostris Scholiis plenius, præsertim de Virtut. cap. 5.

Noli esse iustus multum; neque plus sapias quàm necesse est, ne obstupescas, &c.] Vbi eodem prorsus modo est in Græca editione LXX. vt hic Græcè est apud S. Ephræm: nec discordat lectio vulg. Latin. Eccles. 7. quare verba ea ita traduxi. Vbi necessarius [illegible] ibi, pro (πολὺ multum) legit πλεῖον, amplius, nimis. Et pro illo [μήποτε ἐκπλαγῇς, ne quando obstupescas.] habet [illegible]

A μὴ ἀδημονῆς περισσῶς .i. vt non angaris nimium .] *Vbi S. Hieronymus in textu*: Et ne quæras amplius, ne obstupescas.] *Et in comm.* Noli quærere amplius, ne turberis, siue ne obstupescas, &c.]

Rex temerarius incidet in mala : Angelus autem lucis liberabit eum .] *Locus iste est Prouerb. 13. concordatq. editio LXX. Græc. nisi quòd ibi sit* ἄγγελος δὲ σοφὸς *.i.* Angelus autem sapiens, &c.] *Pro quo, hic apud Ephræm :* ἄγγελος δὲ φωτὸς ῥύσεται αὐτόν *.i.* Angelus autem lucis liberabit eum .] *Sed discrepat ab his vtrisque lectio vulg. quæ sic habet :* [Nuntius impij cadet in malum : legatus autem fidelis, sanitas .] *Vbi etiam A. S. T. pro (*βασιλεὺς θρασὺς *.i.* Rex audax, siue temerarius *. vt est hic apud Ephræm, & LXX.) legunt ;* ἄγγελος ἀσεβὴς *, Nuntius impius, & non impij. vt in vulg. atque eisdem pro* (legatus fidelis, sanitas) *vt est in vulg. A. & Symm.* ὅμηρος πίστεως ἴασις *.* obses fidei sanitas .] *habent, &c.*

De Abbate Macario narratur, quòd diceret, &c.] *Exemplis Sanctorum Macarij, & Antonij,* B *suum confirmat hic institutum : non licere scilicet imprudenter propriis abduci cogitationibus atque consilijs ; neque propriis fidendum, nitendumq. esse viribus, sed vestigiis, præceptisq. SS. Patrum sedulò insistendum, nec ab illis deflectendum, &c. Vt vero constet, de quo hic Macario loquatur Ephræm ; cognoscendum est ; inter varios eiusdem nominis Macarios, duos extitisse sanctitate, ac doctrina celebres ; Aegyptios ambos, illosq. duos inter Scriptores adnumerari Ecclesiasticos, de quibus etiam solùm agitur in Martyrolog. de quibus & Græci agunt vno, eodemq. die, decimo quarto Calend. Februar. quorum alter Alexandrinus est dictus, eo quod (vti scribit Palladius) in Ecclesia Alexandrina functus esset Presbyterio : de quo, 4. Nonas, seu secundo die Ianuar. in Romano Martyrologio. Alter verò Senior, simpliciter Aegyptius est appellatus. De quo, habetur in eodem Romano Martyrologio, decimo octauo Calend. Februar. siue 15. Ianuarij, in hæc verba :* In Aegypto S. Macarij Abbatis, discipuli beati Antonij, vita, & miraculis celeberrimi.] *Et de hoc Ægyptio, loquitur hic noster Auctor, cuius, vt & magistri ipsius S. Antonij, hoc loco exempla, testimoniaq. adducit, sicut etiam quandoque alibi : De vtroque porro Macario, qui plures le-*C *gere Scriptores volet, videas Socrat. lib. 4. hist. cap. 18. Sozomenum lib. 6. cap. 29. Rufinum, lib. 2. cap. 4. Hieronym. Epist. 27. ac alibi. Cassian. lib. 5. de spiritu Gastrimarg. cap. 41. vbi sententia Abbatis Macarij, de obseruantia & abstinentia Monachi, adfertur. Item collat. 5. cap. 12. & collat. 24. cap. 13. apud eundem. nec non Gennad. de viris Illust. cap. 10. & 11. ac 28.*

Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus, &c.] *Ephræm, vt alibi sæpe, ita & hic de digna præparatione ad sacram Communionem, & participationem Diuinorum ac tremendorum altaris mysteriorum agit : Ex professo tamen magis Tomo primo, vbi de dignitate Diuinorum mysteriorum, festisq. diebus tractat, incipitque: Saltem ne prorsus infructuosi inueniamur, &c.] Huc quoque spectant, quæ adducit Chrysostomus tomo 5. Hom. 60. & 61. contra indigne sumentes Diuina mysteria. ad populum Antioch. Nec non hom. 83. in Matthæum, vbi inter multa sic habet :* Non sunt humanæ virtutis opera proposita : qui tunc ipsa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos ministrorum tenemus locum : qui vero D sanctificat, & immutat ea, ipse est. Nullus itaq. Iudas assistat, nullus auarus, &c. Hæc ad communicantes dico, & ad vos ministrantes. Nam & ad vos sermonem conuertere necessarium est, vt multo cum studio hæc bona distribuatis.] *Et paullo post :* Verum & tu laice (*quæ etiam habet hom. 51. in Matth.*) cum sacerdotem videris offerentem, ne vt sacerdotem putes hoc facientem : sed Christi manum inuisibiliter extensam, &c.] *Quibus quid efficacius, ac clarius?*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI HYPOMNISTICVM*, SIVE ADMONITORIA ORATIO, in formam velut Epistolæ.

* al. Eiusd. ad Fratrem quendam, Hypomnisticum: in forma Epistolæ.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.



OMNI hora, mente reuoluo visionem, quam mihi recensuisti Frater: ideo dignam vocatione tua vitam agere contende; vt ei cuius ascriptus es militiæ, placeas. Tuam enim noui promptitudinem, & in Deum zelum, atque amorem: iccirco tibi suadeo iam propositum habenti, ac saluari studenti; nondum tamen experientiam vitæ religiosæ possidenti: vt Sanctorum perfectorumque fratrum, ac patrum vestigia persequaris; & ab iis discas, quemadmodum Dei seruum versari oporteat. Quod tibi etiam semper dicebam, vt singulorum perspecta conuersatione, bonum vitæ imiteris institutum; attendensq. quomodo quilibet pietate instructus, ad supernæ vocationis brauium contendat; considerans quoque diligenter aliorum perfectam, exactamq. fidem: alterius spem in Deum; huius verò duplicem caritatem, in Deum, & in proximum, ac quo pacto alius in timore Dei suam custodiat animam; ab omni re mala cauens sibi, vitamq. inculpatam, atque irreprehensibilem degens; atque adeo, qui ab omnibus ob puram, & inculpatam vitam laudatur: multi enim reperiuntur eiusmodi, de quibus tibi asserebam, attendendum iis esse, & non mihi pigro, atque inerti. Eos ergo imitare, qui quidem in medio vestrum sunt velut luminaria quædam; & quomodo nonnulli dum varius passionibus impugnantur ab hoste, per orationes ad Deum confugiunt, adhærentes ei præsidio compunctionis, ac desiderij gratiæq. auxilio suffragante, absurdas, immundasq. cogitationes vincunt, factorum pœnitentia ducti, multoq. fletu, ac lacrymis, suspiriisque, mœsti sua lugent peccata; confitentes Deo per orationes, atque vigilias, afflictiones, & labores, in ieiunio, temperantia, vigilia, humicubatione, tribulatione, atque anxietate; iisq. armorum generibus saluari enitentes. Strenuè igitur & tu decerta vsque ad mortem, tamquam verus miles. non enim res est ludicra religiosæ vitæ exercitatio, mi fili: verum multa cautela ac diligentia rectè salus curatur animæ. iccirco ne vnam quidem præteriui virtutum, scripto tibi per Epistolam, hæc ipsa mittens; vt ne dicas, non noueram quid esset agendum. Sic igitur enitere, omni grauitate, atque prudentia tempus vitæ tuæ transigere, vt Deo placeas & hominibus. Si enim ita te gesseris, perfectam singulorum considerans renunciationem, religiosumque vitæ institutum; facile teipsum ad virtutum celsitudinem euehere poteris. conspiciensq. quorumdam voluntariam paupertatem, quomodo relictis omnibus, conantur vbique mentem suam tranquillam reddere, vt sine vlla distractione, in orationes incumbere queant; & non sit illis cogitatio, aut cura, quæ ipsos retrahat ab oratione, vel lacrymis, aut feruore, perfectaq. in Deum dilectione. Nosti enim tu quoque, si quis cum desi-

Sanctorum virorum vestigijs, vt insistendum.

Virtutes Sanctorum, vt in nobis exprimenda.

A desiderio, & lacrymis, puro corde precatur; cum mente sua tamquam in speculo contemplari Deum : ideirco per inopiam ac paupertatem, magnamq. angustiam quilibet ad promissa iustis bona * properat : Angusta enim est porta, & arcta est via, quæ ducit ad vitam. Quapropter hanc tibi viam demonstro, quam ego nondum sum ingressus: vt illi insistens, Sanctorum imiteris conuersationem; aliorum quidem pietatem, aliorum * rectum in precibus, rebusq. omnibus ordinem; aliorum scientiam; aliorum tranquillitatem; aliorum humilitatem; aliorum honorem: aliosq. accusatores sui ipsius; alios seipsos pro nihilo habentes, atque abiicientes: aliorum grauitatem, & seueritatem morum; aliorum studium, atque diligentiam; aliorum quietem, ac silentium; aliorum mansuetudinem; aliorum patientiam, & longanimitatem; aliorum clementiam; aliorum mores pacificos; aliorum vitam amabilem; aliorum caritatem, & concordiam; aliorum intellectum, atque iudicium; aliorum prudentiam; aliorum sobrietatem, ac vigilantiam; aliorum sapientiam; aliorum discretam disserendi vim ac rationem; aliorum in consilio dando benignitatem; aliorum discretionis virtutem; aliorum secreta * tegendi modum; aliorum hilaritatem; aliorum mores gratiosos; aliorum affabilitatem; aliorum in reconciliando facilitatem; aliorum in condonando, ac venia danda, clementiam; aliorum fortitudinem; aliorum audaciam, atque fiduciam; aliorum certamina; aliorum obedientiam; aliorum in opificio industriam, ac diligentiam; aliorum in aliis laudandis benignitatem; aliorum promptitudinem, atque alacritatem; aliorum in fratres obsequium;

* al. feliciter ascendat.

Matth. 7.

* Græcè hic est εὐταξίαν, de quo in Schol.

B

* al. aliorum mystica quædam, atque arcana.

C aliorum zelum, & amorem; aliorum feruorem; aliorum submissionem; aliorum perfectam vitæ abdicationem, & crucifixi instar quotidie morientium; aliorum patientiam, & tolerantiam; aliorum veritatem; aliorum loquendi, & arguendi libertatem; aliorum lucidam, & conspicuam cunctis vitam; aliorum sedulitatem, & in agendo sollertiam; aliorum disciplinam; aliorum temperantiam; aliorum sanctimoniam; aliorum castitatem; aliorum virginitatem; aliorum puritatem; aliorum spiritalem viuendi rationem. Et huius quidem considera eleemosynam; illius in ope ferenda, suscipiendaq. virtutem: huius benignitatem, ac bonitatem; illius insignem clementiam, & commiserandi studium; huius fraternum amorem; istius pro beneficiis acceptis, benignitatem, atque gratitudinem: aliorum restituendi, compensandiq. virtutem; aliorum æquabilitatem, & amicitiam; aliorum rectum iudicium; aliorum ad ignoscendum facilitatem, aliorum æquitatem, ac probitatem; aliorum compatiendi virtutem; aliorum beneficentiam; aliorum hospitalitatem; aliorum integritatem; aliorum innocentiam; aliorum imperturbabilem animum; aliorum synceritatem; aliorum virtutem, qua sunt paucis contenti; aliorum moderationem; aliorum gratitudinem; aliorum simplicitatem: huius in adhortando vim, alterius in consolando gratiam; illius in ægrotis inuisendis caritatem, huius rectitudinem; illius in admonendo donum: aliorumq. continuas orationes, & psalmorum decantationes, ac lacrymarum riuos: et, vt vno verbo dicam, cunctorum diuinam vitæ rationem, atque institutum. Cum igitur in medio tanti thesauri habites, ditari stude, cum virginibus prudentibus vitam agens, ne inter fatuas referaris. Et cum tanta habeas luminaria, quæ tuos singulis diebus ac noctibus illustrant oculos, in illorum lumine ambula, vestigiisq. eorum insiste, vt cum ipsis in æterna ingrediaris tabernacula. propera gressibus istis, vt aliquos eorum assequi possis; posse autem te scio, modo velis. Succinge igitur lumbos tuos, lampademq. iustitiæ accende; ac Dominum tuum expecta: vt ad eius occursum inueniaris paratus. De quibus ad te non cessabo perscribere: Scio enim te quæ iusta sunt ac rationi consentanea libenter audire. Quare attende tibi ipsi, & certa vsque ad mor-

Allusio ad 1. Cor. 1.

D

E

Matt. 25.

Luc. 12.

ad mortem, vt custodiaris, & conserueris; vtq. cum fiducia ac gaudio ob- A
** al. quoniam te in, &c.*
uiam immortali eas sponso. In honore ac pretio virginitatem habe, & * te in
2. Cor. 11.
cælestem thalamum introducet. icciroo dixit Apostolus: Despondi vos vni vi-
ro, virginem castam exhibere Christo. Nunc ergo carissime, Sanctorum vi-
torum virtutes descripsi tibi: scribo etiam insidias aduersarij, vt ex ipsius libe-
ratus laqueis, animam tuam saluare queas. Nolim autem mihi iam respon-
deas: Monasterium ingressus sum, & habitum angelicum gesto: non modo
Bonorum operum fructus.
enim homines, verùm etiam Deus ipse non externo delectatur habitu; sed bo-
norum operum fructus exquirunt. Consiste igitur instar arboris floridæ, fru-
Arbori floridæ quomodo similes esse debet Religiosus.
ctusq. tuarum custodi virtutum: ne superbiæ vermis subrepens, fructum tibi
labefactet humilitatis; ne mendacio tibi adimatur veritas; ne inanis gloria tibi
pietatem, atq. religionem obscuret; ne mansuetudinem tuam iracundia abripiat; B
Antitheses variæ, atque pulcherrimæ.
ne longanimitatem tuam excandescentia euacuet; ne pacem tuam pugna deua-
stet; ne amicitiam tuam simultas impediat; ne iniuriarũ memoria penitus carita-
tis reconciliationẽ extirpet; ne contumelia honorẽ deperdat; ne contentio concor
diam dirimat; ne quietem atq. silẽtium perturbatio commoueat; ne ieiunio gula
obsit; ne temperantiam inexplebilis edendi auiditas prorsus abroget; ne diligen-
** al. sopiat.*
tiã ignauia subuertat; ne somnus vigiliam * comprimat; ne acedia promptitudini
atque alacritati molesta sit; ne pigritia ministerium prohibeat; ne subiectionem
murmuratio depellat; ne obedientiam inobedientia excludat; ne psalmodiam
verba otiosa superent; ne scurrilitas, Dei laudes vincat; ne luctum risus oppri-
mat; ne indulgentiam nimia seueritas inutilem reddat; ne pudicitiam forni-
catio corrumpat; ne fidem incredulitas euacuet; ne auaritia, voluntariæ præfe- C
ratur paupertati; ne parentes plus quàm Christum diligas; ne ex mundo ma-
iorem, quàm Regno Dei, voluptatem captes; ne tibi diuitiæ paupertatem im-
properent; ne linguam tuam obtrectatio irritet; ne te calumnia fratricidam
efficiat; ne susurratio tuam animam inquinet; ne te in aliquem inuidentia con-
figat; ne dolus tuus puritatem cordis polluat; ne bonis te priuet simulatio;
ne proditorem te reddat calumnia; ne punitionem tibi, falsum conciliet te-
stimonium; ne te à cælesti moueat Regno furtum; ne paradisum tibi occlu-
** al. acedia, atque ignauia.*
dat * iniustitia; ne tuum hominibus complacendi studium, ossa dissipet; ne
acceptio personarum, tibi libertatem præcidat; ne te voluptatis amor à Diui-
no amore abstrahat; ne compunctionem tua obscuret concupiscentia; ne tua
voluptas amorem ac desiderium in Deum hebetet; ne te edendi delectatio, D
deliciis paradisi spoliet. Ne hominem asperneris; ne eius exacerbes creatorem;
ne importunè conqueraris, neue accuses; ne in condemnationem ipse incidas.
ne vlli exprobes; quid enim tibi accidet, ignoras. Caue extollaris corde, ne
cadens tibi ipsi ignominiam inferas. caue, ne confidentia mansuetudinem, ac
moderationem abscindat; neque timiditas audaciam opprimat; nec contem-
ptio tuum timorem disperdat; ne te mentis occupatio à cæterorum conuen-
tu, comitatuq. seiungat; neque animum mentis elatio, atque distractio vulne-
ret. Non ex auditu animam commacules. non coniungaris improbis, neque
cum iis consilium inieris; ne fortè malitia, tuæ innocentiæ, atq. simplicitati te-
nebras offundat; neve nequitia tuam vincat bonitatem; ne inuidia animum
tuum perturbationibus vacuum superet. ne sis procax, atque petulans, ne odio- E
sus reddaris omnibus. ne tibi flagella conciliet pertinacia; ne des relaxatio-
nem aliquando carni tuæ: vt tuam non aggrauet animam. ne te calumnian-
di studium à laudandis proximis abripiat. Caue, ne desperatio te secludat à poe-
** al. desidiosa.*
nitentia; neque à cælis, te diuellat vita * flagitiosa. non tibi thesaurum propria
effringat gloriatio; neque tua secreta, diuulget iactantia. ne obtrectatio, tua
caussa, quempiam obnubilet; nec tenebras tuo offundat intellectui insipientia;
nec tuam stultitia prudentiam tenebris inuoluat. non tuæ dominetur menti de-

mentia

A mentia; non tuam discretionem alteret indiscretio; aut quid aliud vetitorum te non sentiente, in corde subeat, ac te cælorum Regno sequestret. Cæterum sobrietatem, ac vigilantiam cole, & sicut scriptum est: In lege Domini, meditans die ac nocte; (quoniam non cessat impugnare nos die noctuq. inimicus) *Psal.1. et 118.* ne forte mentem tuam à meditatione præceptorum Dei inueniat otiosam, suaq. superseminet zizania, reddatq. nouissima peiora primis; ne hic terrenis *Matth. 13.* priueris, & ibi cælestium iacturam facias. Nemo enim manum suam ad aratrum mittens, & retrò respiciens, aptus est Regno Dei . nullusq. militans *Luc. 11.* *Luc. 9.* *2. Tim. 2.* Deo, implicat se rebus secularibus, vt militiæ præfecto placeat. Mundum ergo deserens, ac Christum sequens, sic curre, vt apprehendas: neque declines *Prou. 4.* in dexteram atque sinistram, id est, in vnam aliquam ex antea descriptis per- *Esa. 30.*
B turbationibus; ne in peccati præcipitium corruens, moriaris anima: sed per Regiam Diuinorum præceptorum viam currens, accelera, simulque pro me *Psal. 118.* peccatore ora: vt & ego, licet indignus, Sanctorum particeps factus, vobiscum merear æternis bonis perfrui, in Christo Domino nostro. Hæc tibi carissime perscripsi, non quòd ego ista vitauerim: sed vt ipse vitans, Deo sis acceptus & carus. Ait enim Dominus: Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet. Ac de te mihi persuasum carissime habeo, quòd antecessoribus tuis maiora ages, si, * vt accepisti, seruaueris. Ne ergo alienarum te *Ioan. 14.* actionum censorem præbeas; sed tuam ipsius vitam quotidie instituere contende. Singuli enim de propriis actionibus, rationem reddituri sumus Deo. Ipse ** al. si qua acce pisti, obseruaueris.* *2. Cor. 5.* igitur quotidie tuas cogitationes discerne, & tecum sic loquere: Pietatem ne
C ac religionem colo? temperantiam, ac continentiam seruo? compunctionem habeo? humilitatem possideo? aliaq. iam antè à me descripta. Rursumq. decerne, & intra te dicito: Nonne parum laboro, benè ne an malè viuam? Numquid otiosa loquor? numquid irascor? numquid terrenarum rerum aliquid concupisco? sicq. sigillatim suprascripta discernens, malumq. detestans, bono adhæreo: nemo enim bonus, nisi solus Deus, qui cunctos saluat caritate sua, in *Salubris cum seipso collocutio* Christo Iesu Domino nostro. Adhortor ergo te in Christo Iesu, fili, vt hanc *Mar. 10.* *Luc. 18.* obserues Epistolam, eamq. assiduè perlegas, rursumq. reponas; neque contentus sis, donec perdidiceris ipsam. Nam magna tibi diligentia de omnibus virtutibus, ac vitiis conscripsi, vt ea assidue mediteris, seduloq. conserues. In *Commendatio Epistolæ.* quo enim vitam suam adulescens instituet; nisi in obseruatione sermonum Do-
D mini? Interea, perspicua ista perscripsi tibi, vt facile seruare possis: Quæ cum *Psal. 118.* perfeceris, tunc mentem tuam pleniori diligentia firmabo: vt sic quoque merearis ad perfectionem peruenire. In Christo Iesu Domino nostro: cum quo, Patri, vnà cum sancto Spiritu, gloria & honor, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E Iusdem Hypomnisticum, &c.] *Græcum vocabulum est ὑπομνιστικὸν, descendens à nomine Greco ὑπόμνημα, cuius variæ in Auctoribus tam prophanis, quàm sacris, & apud ipsum S.*
E *Ephræm reperiuntur significationes. Nunc enim eo nomine vtitur pro memoriali, nunc pro interpretatione & commentario. nunc pro documento, vel exemplo eorum, qui antè vixerunt. nunc pro cōmonitione, & ipsa commonitoria oratione. nunc pro sermone exhortatorio, & persuasiuo, &c. in quibus omnibus significationibus, aliis atq. aliis locis adhibetur à S. Ephr. Ac pro interpretatione quidem et commētariis, illud etiam vsurpatur à Cicerone ad Tironem, vbi habetur: Multum mihi eripitur operæ in exscribendis Hypomnematis, &c.] Apertiusq. vim eius exprimit Plin. lib. 7. nat. hist. c. 5. sic inter alia referens: Cuius commenta, quæ appellantur Græcè ὑπομνήματα, sub nomine Democriti falso producuntur, &c. Quin & apud Iurisconsultos, C. de Decur. l. si quis spontaneus, Commentariorum scriptores, dicuntur Hypomnematographi. Hinc quoque Symeon Metaphrast. pleniores quasdam suas in vit. Sanctorū descriptiones,*

atque



atque enarrationes ὑπομνήματα. i. commentarios appellat. Sic exempli gratia apud eum τ' ὑπόμνημα A
διαλαμβάνον ἀκριβῶς, τοὺς ἀγῶνας καὶ ἄθλα, καὶ ἀποδημίας, καὶ τελειώσεις τῶν ἁγίων, καὶ κορυφαίων
ἀποστόλων πέτρου, καὶ παύλου. id est, Commentarius sigillatim complectens, ac tractans certamina,
labores, ac peregrinationes, & consummationem Sanctorum, & Principum Apostolorum Petri, &
Pauli.] Sicq. sæpissime varia alia sua inscribit in Sanctos encomia, præsertim longiora, ac pleniora, si-
cut diligens lector apud ipsum Metaphrasten, re ipsa sæpius comperiet. Vnde etiam inter alios (quos hic
longum foret recensere) Sixtus Senens. lib. 3. Bibl. dicit, ὑπομνηματικὸν, seu Commentationem, esse
breuem Diuinæ scripturæ expositionem, scholastica methodo aliquanto copiosiorem, &c. Secundum
quam explicationem, hypomnisticæ etiam illæ dicentur Epistolæ, quibus commentamur scripturas.
Epistolis autem inter alios explicauit scripturas, Isidorus Pelusiota, referente Nicephoro lib. 14.
cap. 53. & interdum Basil. Chrysostom. Hieronym. Ambros. August. Leo Magn. &c. Quibus sic po-
sitis atque diductis, superest, vt exponamus, quomodo hoc loco ὑπόμνημα, & ὑπομνηστικὸν, ab Au-
ctore nostro accipiatur: ad quod quidem quantum attinet, dicimus ὑπόμνημα, partim idem hic si-
gnificare quod ὑπόδειγμα, pro exemplo, quo pacto etiam supra sumitur in Epistola ad Ioannem Mo- B
nachum, non longè à fine, vbi pro (τὰ ὑπομνήματα) lectio alterius Codicis Græc. habet ὑποδείγ-
ματα, exempla. Ac pro iisdem sumi, satis etiam inde colligitur, vti & hic, vbi exemplis bono-
rum seriò insistendum suadet, improborum autem vitanda. Vnde hypomnistica Oratio, seu Epistola
eo modo dicitur, quæ eorum proponuntur exempla, qui antè vixerunt, & rem benè, vel malè ges-
serunt, ad imitandum bona, vitandumq. mala, &c. partim etiam ac quidem præcipuè ὑπομνηστικὸν,
pro hypomnistica siue admonitoria accipitur oratione seu epistola. vel etiam pro commonitorio atque
exhortatorio, & persuasiuo sermone. & in hoc genere hic nostrum versari occupariq. Auctorem, le-
genti atque examinanti facilè constabit.

Aliorum rectum in precibus, rebusq. omnibus imiteris ordinem. &c.] *Vocabulum (ἀκολου-*
θία) etsi alia, atque alia significet, tamen sæpe inuenimus illud apud veteres Patres Græcos vsur-
pari pro horis Canonicis: vt & hoc accipi videtur loco. quare hic vertendum [in horis Canonicis per-
soluendis obseruantiam imiteris ac studium.] aut sanè non incommodatè sic: [Rectum in precibus C
rebusq. omnibus ordinem, &c.] vt hic conuertimus, ac reposuimus.

In lege Domini meditans die ac nocte, &c.] *In alio Cod. S. Ephræm Græc. pro ἐν νόμῳ κυρίου,*
In lege Domini, &c. reperitur, ἐν ναῷ κῦ, in templo Domini. quæ lectio saltem hoc loco stare nequit:
partim quia Auctor allegat hic saltem allusiue locum scripturæ. nam dicit: Sicut scriptum est: In
lege Domini medit. &c. *Psal. 1. & 118. Partim etiam, quia hæc ipsa lectio corroboratur, ex po-*
stea sequentibus. ait enim: [Ne fortè inimicus mentem tuam à meditatione præceptorum
Dei, inueniat otiosam, &c.] *ac sub finem:* [In quo enim viam suam adolescens instituet,
nisi in obseruatione sermonum Domini, &c.] *respiciendo & ibi, ad illud Psal. 118.*] In
quo corrigit adolescentior viam suam: in custodiendo sermones tuos.]

Nam magna tibi diligentia de cunctis virtutibus, ac vitiis conscripsi, &c.] *In vno Cod.*
Græc. est: περὶ πάντων ἀγαθῶν, de cunctis bonis seu virtutibus. In alio est: περὶ πάντων παθῶν, de D
omnibus perturbationibus, seu vitiis, &c.] quod cum hic stare non possit, quia consequenter adiun-
git μελετᾷς. mediteris, &c.] ideo potius vtrumque in versione coniungendum censuimus, legendumq.
[De omnibus virtutibus ac vitiis conscripsi, &c.] *aut alias solum (ἀγαθῶν) ponendo, quæ lectio*
placet.



EIVSDEM

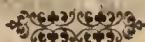
EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI * al. Eiusdem Exhortatio ad tumorem Monachum, de Virtute. Prologus.

DE VIRTVTE,

AD NOVITIVM MONACHVM,

Adhortationes quattuor.



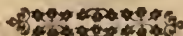
PROLOGVS.

A DOMINVS ad salutem hominum profectus in mundum, mandatum de inuicem diligendo, dedit nobis. Caritatis autem opus est, etiam adhortari ac consolari inuicem, in timore Dei. *Io. 13. 15. & 1. Ioan. 4. 1. Thess. 5.* Quoniam igitur à paruitate mea, sermonem audire expetiuit tua pietas: meipsum propter obedientiam, Christi caritate cooperante, obtuli ac tradidi. Et nunc de iisdem argumentis, hæc in hunc retuli commentarium. Si quid
B ergo vtile inueneris, menti tuæ inserito: vt te proficiente apud Dominum, ego quoque consilij mercedem referam. A nobis autem, qui inter fratres versamur, non requires verborum artificium quod non didicimus, neque ornatum dictionum quas non nouimus: verùm in simplicitate syncerè, atque impolitè, quæ in caritate tibi sunt conscripta, cum caritate accipito; eaq. apud teipsum augeto, quippe qui sis nobis magis idoneus. & quasi semina quædam, atque occasiones à nobis capiens, in tuæ *Sermonis artificium non spectandum.*
C mentis latitudine plurimum fructificare facias. Et quæ modicè ac tenuiter à nobis denunciata sunt, efficaciter exhibe his, qui tecum sunt, o studiosissime dicendi; illosq. ad obseruandas nostræ profundæ stultitiæ, insciciæq. admonitiones hortare: qui neque sumus adsueti in scribendo, ad eloquentiæ ostentationē; neque in orationis arte exercitati. Cæterum caritate nos commonente, vt tibi & omnibus, qui tecum sunt significemus; & sicut iam pridem nos ipsos magno studio atq. conatu, dum de Virtute ad- *Magna caritatis. & humilitatis exemplū. & documentū.*
D discere expeteres, tradidimus Diuinæ gratiæ præsidio, verorum sermonum exercitiis: ita & tu cæteris studiosè secundum gratiam tibi à Domino concessam, inseruies; vt ne amplius fratres in fraudem impellantur, & seducantur. *Commonitio vtiles ac salutares.*

EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI INITIVM PRIMAE ADHORTATIONIS.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.



Vita Eremitica.

Vita Cœnobitica.



SI vitam solitariam in Eremo colueris, sanctorum Anacho- A
retarum spiritales exercitationes, atque progressus inuestiga,
& ob oculos tibi constitue. Sin autem in cœnobio fratrum degeris; Regulas conuentuales ne despexeris: Vtrumque
enim, si in singulis seruetur ordinibus, in pura conscientia, gratum & acceptum erit Deo. Si ergo solitariam vitam vixeris: caue optimas formas Anachoretarum, qui rectam tibi semitam strauerunt, deprauaueris. quin potius te formam atque exemplum vtile, omnibus exhibe; semper dictum illud Apostoli discutiens: Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Ne rectè factis, te deturbet ex loco tuo B
inimicus. In cœnobio agens: à legitima, & Apostolica regula ne declinaueris. Quæ enim parua esse videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum. Præclarum est igitur, ac valde præclarum, non magnificè de seipso sentire, neque aliquid agere, quod ex cæco sui amore nascatur, eoq. damnationis sententiam subire. Decet igitur in synaxe atq; conuentu cum aliis fratribus conuenire, vigiliis, laboribus, & exercitationibus manuum; quod maximum humilitatis est signum. Nec non communem cum aliis mensam, extra tamen corporalem infirmitatem, frequentare; & propria voluntate non detineri, ac tumore vano. Oportet ergo vnumquemque, perfectum opus quod incepit exstruere, cum omni humilitate, C
& patientia persequi. Ingenio autem instabilem esse, & mente vagari de loco in locum, & ex opere in opus, immaturum fructum reddit: Si tamen vllum iste fructum feret omnino. Neque verò in quolibet loco, eodem modo fratrem oppugnabit hostis: Dum hic quidem suadet, vt anteponatur dura, & austera vita, quæ sanctis iustisq. operibus commendatur: ibi loca vtilia fugienda suadet. * quod nemini quicquam ibi soleat indulgeri, ne imbecillioribus quidem; ita adulterat mentem, fratriq. molitur interitum. Et quidem in cœnobio degentem, eremum imaginari facit, cum tamen satis multa in cœnobio sit solitudo. In Eremo autem versantibus, tamquam nimis squalida omnisq. consolationis expertia illa loca fugienda suadet. Et hæc D
sæpius mouet, vt instabilem vbique fratrem reddat, deridendumq. proponat, nullamq. virtutem ad perfectionem perducere possit. Quemadmodum enim si quis turrem ædificare incipiat, & torpore ac tœdio ædificij affectus, dicat se porticum exstruere malle. & vbi iam fundamenta fodere cœperit; rursus dicere incipiat, satius esse cellam ædificare, illamq. imperfectam etiam relinquens, planè in vanum laborauit: Sic & Monachus, nisi in vno loco, spiritali intellectu perseuerauerit, fructum perfectum reddere non poterit.

A sanctorũ Anachoretarum vestigiis non desflectendum.

1. Cor. 6. 10.

Non magnificè de se ipso sentiendum.

In conuentu cũ aliis fratribus conueniendum

Communis omnibus mensa.

** al. ad verbũ magis sic: quòd nulla fit ibi erga viles indulgentia, ne erga imbecilliores quidem.*

A terit. In Monasterio igitur residens, Canonem seu Regulam, cum omni reuerentia, & timore Dei sequere. liceatq. bis in die ad comedendum tradatur, semper cibum cum gratiarum actione sumito. Et si quid, fratres religione ac pietate inter alios magis conspicui faciunt; fac & ipse in conscientia pura, & recte in Domino proficies. Quòd si in disceptationem mens venerit, quasi multa sint in mensa, apposita fercula: est quod cogitemus, non nostra cibos ordinarione præparatos esse. Quòd si vicissim, quæ sunt opportunè parata, vilia, & perpauca videantur, atque id incipiat animus ferre molestius: cogitemus & Dominum ipsum gloriæ, qui pro nobis carnem assumpsit, panes hordeaceos non respuisse. Oportet ergo spiritali intellectu, bello occurrere, in omnibus eius insidiosis congressionibus; ad in- *Ioan. 6.*
B cantationes, atque imposturas ipsius retundendas, per virtutem crucifixi. Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, vt puto commendabile non est. sicut neque vtile est, debitam temperantiam spernere. Quemadmodum enim per diuturnam quis abstinentiam à cibis constitutis, sibi corporis eneruationem, atque languorem, remissionemq. ad sua obeunda munia parit: ita & nimia ciborum repletio atque ingluuies, homines damnabiles reddit. Væ enim, inquit Saluator in Euangelio, qui nunc saturati estis: *Luc. 6.* quoniam esurietis. Quin & per intemperantiam, voluptatibus quæ infra ventrem sunt, subiicietur incontinens. Quare pie atque decenter corpus nostrum gubernetur oportet. In eremo autem versans, dignas semper tecum virtutes habe, rectam de fide sententiam, animi submissionem, vigilan-
C tiam, & fortitudinem: distractiones autem animi, & auaritiam fuge. Synceram sanctitatem cole, & patiens laborum esto. Omnium te consolatorem præbe. Ad indulgentiam erga alios, promptus sis & accuratus. In contemplatione congruenti, mentis euagationem fuge; quod & passiones animi fœdat, & dæmonas * fugat. Neque corporalem imbecillitatem, aut ** al. & mortem fugat.* mortis præsentiam pertimueris. Verùm sic cum lætitia exitum expectabis, quasi ex metallis, aut ab exilio in Regnum cælorum sis reuocandus; secundum eum, qui ait: Cupio dissolui, & esse cum Christo. In cœnobio degentem, hæc amplecti oportet: obedientem in Domino se præbere absque *Phil. 1.* vlla prorsus contradictione, compatientem quoque in proximum, & ab inani gloria alienum; auaritiæ, ac dominandi non cupidum; & reuerentiam at- *Cœnobitarum vita ac mores, quales esse debeant.*
D que obseruantiam exhibere erga alios: vigiliis autem, & orationibus intentum, & in piis religionis exercitiis, operaq. manuum tolerantem. Fugere *Quæ sint fugienda, tacenda, atque cauenda.* denique oportet, & tacere, atque abstinere: fugere quidem hæreticos, & homines perniciosos: Tacere autem vetita, Deoq. non placentia: Abstinere verò, atque desistere à turbis, rebusq. mundanis. Non oberrare è cella in cellam; non offendiculum *, aut scandalum proponere proximo; non sine ** al. non offensionem, in scandalum proponere.* iudicio ac ratione verba proloqui. neque iracundiæ aut furori obsequi. non delectari ornatu vestium, non carnem ad pulchritudinem exterere. non oculum effrænatum habere. Nec callidus, atque astutus videri quis optet; ne in vanam decidat gloriam, quæ voluptatis, iræ, & mœroris procreatrix est. Magis autem seipsum curet exhibere simplicem & facilem, vt pluri-
E mum. Corpus ab omni cogitatione peccati custodiat. nec Creatori suo mentiatur. Donum enim nosipsos obtulimus Domino: neque amplius corporis nostri potestatem habemus. Siue enim angustiamur, siue oppugnamur; ad arbitrium nostrum * auferre munus non licet. Quemadmodum ** al. pro ἀφελκύσασθαι auferre, est ἐφελκύσασθαι attrahere, elicere, &c. sed ἀφελκύσασθαι magis hic consonat* enim si quis votum vouens Deo, munus Domino obtulerit, quod sacerdos acceptum in templo seponit; siq. postea pœnituerit eum qui munus obtulit, non amplius in sua potestate iam est auferre donum, postquam Domino illud obtulit; adeo vt si occultè hoc suffurari molitus fuerit, non iam

quaſi ſuum auferre velit, à culpa abſoluetur, ſed velut ſacrilegus punietur. A Sic quoque, qui Deo ſuas animas conſecrarunt, corporis ſui poteſtatem amplius non habent. Beati, qui * hæc ſeruant, & iuſtitiam æſtimant: Gaudentes enim, & collaudantes Deum, in regnum cælorum introibunt. Quod vtinam nos conſequamur, gratia, & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti. Cui gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

* al. qui hanc viam ſeruant.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CVM his valde quadrat Calliſti, & Ignatij Xanthopulorum methodus degendi vitam monaſticam quietè, ac ſanctè, multum ſanè elegans, & erudita, quæ Græcè reperitur Romæ in Bibliotheca Sfortiana, ſub num. 110. *nondum quod conſtet impreſſa. Conſonantq. in pluribus per Magnum Baſilium adducta, in Admonitione breui, & ſalutari ad iuniores monachos. quæ incipit:* [*Quiſquis ſolitariam vitam ſemel eſt complexus, &c.*] *necnon in ſalutari, & erudito Opere ſuo, De laudibus ſolitariæ vitæ. cuius in initium eſt: Libet de ſingularis vitæ meritis, &c.* B

Si vitam ſolitariam in Eremo colueris, &c.] *De vita rectè in ſolitudine agenda, vide quæ idem habet Baſilius Magnus in Epiſtola ad Chilionem diſcipulum, in ſolitudine agentem. Et ad Gregorium Nazianzenum, de vita ſolitaria, ac perfecta, quæ incipit:* [*Tuâ illico mihi nota Epiſtola, &c.*] *vbi quales eſſe debeant ſynceri oris Eremiticæ vitæ cultores, feliciter exponitur.*

Sanctorum Anachoretarum ſpiritales exercitationes inueſtiga, &c.] *Anachoretæ dicti, qui ab hominum conſortio recedunt, & ſe in ſolitudines abdunt, vt cæleſtium rerum contemplationi liberius vacent, à verbali nomine Anachoreſis. Eſt autem* ἀναχώρησις *Græcè ſeceſſio. Hos etiam* ἡσυχαστὰς, ἀπὸ τοῦ ἡσυχάζειν, *quaſi in quiete & ſilentio degentes, non vno in loco noſter appellat Ephræm. Et Iuſtinianus in nouella conſtitutione* 5. *pro iiſdem. Alij Eremitas. Ioannes autem Caſſianus iſtos frequenter Solitarios nuncupat, &c.* C

Si in cœnobio fratrum degeris, regulas conuentuales, ne deſpexeris, &c.] *Inſtitutionem vitæ Cœnobitarum, hoc eſt, in communi viuentium, ac primum de eorum laudibus, habes apud Baſilium Magnum, qui & Præcepta generalia vitæ religioſorum vtiliſſima ibi conſequenter proponit. Vnde autem dicantur Cœnobia & Cœnobitæ; tum quibus Auctoribus Cœnobitarum ſit inſtituta profeſſio, & quomodo ea à tempore Apoſtolicæ prædicationis exordium ſumpſerit, inuenies apud Ioannem Caſſianum collat.* 18. *cap.* 5. *& apud alios alibi.*

Ne rectè factis, te ex loco tuo deturbet inimicus, &c.] *Rectè facta in inimicum cacodæmonem non quadrant; ideo legitimum hunc ſenſum Auctoris accipe: Ne rectè factis, hoc eſt ſub prætextu rectè factorum, aut melius viuendi, ſuum non temerè locum deſeras Religioſus. Vnde inſtitutionem, perfectionemq. vitæ monaſticæ deſcribens S. Baſilius, docet inter alia, viro ſpiritali loca minime mutanda eſſe, niſi graui de cauſſa. Et inter præcepta generalia vitæ Religioſorum, quæ tradit, inter alia oſtendit, quòd occaſione ſanctius agendi, à congregatione ſancta non ſit diſcedendum. Item, quòd peregrinatio, mutatioq. locorum frequens, ſponte ſuſcepta, multos de ſtatu pacis deiiciat, inquietosq. reddat, taxando Religioſos vagabundos, &c. De quo, plura apud S. Ephræm in ſuis Adhortationibus, hoc eodem Tomo* 2. *ſparſim, paſſimq. inuenies.* D

Quæ enim parua videntur delicta, non afferunt exiguum aut qualecumque detrimentum, &c.] *De hoc etiam habes apud Baſilium Magnum, in opuſc. De inſtitutione vitæ perfectæ:* [Quomodo vir ſpiritalis, ſi quid paruum admiſerit, acrius à vulgo cenſeatur, &c.] *Et apud eumdem, in libro de Inſtitutione Monachorum, qui incipit:* [Humanum genus diligens Deus, & docens hominem ſcientiam, &c.] *Inter plurima eiuſce Libri capita, habetur cap.* 18. *De delictis etiam minimis non contemnendis, ſed corrigendis, &c.*] *Inter Didactica quoque ac Parænetica, Tomo quinto Operum S. Ioan. Chryſoſt. pulcher Sermo reperitur, De leuium peccatorum periculis.*] *eſt* 729. *in ordine, ſecundum digeſtionem poſtremæ editionis, quæ Pariſiis* 1581. *apud Niuellium prodiit. Vide de his plura apud eumdem Chryſoſt. Hom.* 87. *in Matth. & Hom.* 12. *ad Rom. &* 14. *ad Epheſ. & Galat.* 1. *ibi: Volunt ſubuertere, &c. & in oratione de Anima, Tomo* 5. *poſt medium.* E

Præclarum eſt, non magnificè de ſeipſo ſentire, &c.] *Huc facit, quod S. Abbas Dorotheus*

theus

A *theus frequens affirmare solebat, fieri omnino non posse, vt is, qui propriæ mentis, propriiq. iudicij, ac sui sensus est & voluntatis, obedire suis vnquam maioribus possit, aut vtilitati & commodo sui proximi adhærere, atque assentiri. Rursus asserebat, cùm vitiosis affectibus, variisq. passionibus dediti simus & obnoxij, non debemus omnino mentis nostræ iudicio fidem præstare, neque consilio cordis nostri in omnibus credere. Curua enim, & obliqua (inquit) regula, etiam quæ recta sunt, inflectit, atque intorquet. Idem præterea dicebat, nihil æquè esse efficax ad vnionem, concordiam, mutuamq. amoris copulam conciliandam, atq. iisdem congaudere, & eadem sapere. Itidem aiebat:* [Ego cum mihi res aliqua euenit, libenter cum proximo consultare soleo, maloq. eam secundum proximi sententiam, quàm meam propriam fieri, atque ita eius sententiæ, & opinioni concordo, etiamsi contraria fuerit: nam iuxta propriam sententiam viuere, & sibi soli concordare, idem est quod omnibus discordare, &c.] *Et hæc in breuibus, & copiosis suis sententiis Dorotheus, sermone 19. adeo vt rectè monuerit hic S. Ephræm, non esse magnificè de seipso sentiendum, neque ex cæco sui amore quid agendum, &c.*

B

In Cœnobio degentem, eremum imaginari facit, & in eremo versantibus, rursus mutare loca suadet, &c.] *De hoc, sic collat. 24. cap. 19. Cassianus: Nosse, inquis, debetis hanc esse subtilissimam diaboli calliditatem, hanc occultissimam foueam, in quam miserabiles, & incautos quosque præcipitat; vt dum eis maiora promittit, necessaria quotidiani fructus emolumenta subripiat, abstrusiores scilicet & vastiores solitudines expeti debere persuadens, easq. velut miris amœnitatibus consitas, in eorum corde depingens, ignota etiam quædam, & quæ penitus nusquam sunt loca, velut cognita ac præparata, nostræq. potestati iam dedita, & absque vlla difficultate possidenda confingit. Homines quoque regionis illius tractabiles, & ad viam salutis sequaces esse mentitur, vt dum illic vberiores fructus animæ pollicetur, præsentia lucra fraudulenter auertat. Et quæ ibi sequuntur. De quibus vide plura apud eumdem Cassianum, collat. 1. cap. 20. Vnde variæ, ac subtilissimæ inimici calliditates patent, atque insidiæ, quibus molitur religiosos ac spiritales viros suis quibus Deo seruiunt locis deturbare, instabilesq. ne ad virtutis perfectionem perueniant, reddere.* C *Quare alibi ad vitam spiritalem serio fratrem, qui recenter se vitæ monasticæ addixerat, excitans S. Pater noster Ephræm, sic eum compellat:* [Operam (*inquit*) da, vt quem tibi locum vel ipse elegeris, vel Deus dederit, in eo maneas æquo animo. Non enim in loci mutatione, aut longinquitate, sed in moderatione mentis, animiq. studio situm est, vt infirmitates nostras curemus.] *Et paullo post ibid.* [Animum à rerum terrenarum cupiditatibus abducito, & in Diuinarum meditatione contineto. Quod si feceris, non erit necesse, vt corpus de loco in locum transferas, ac temere & sine præfectorum licentia, peregrinationibus defatiges. Regnum enim cælorum intra vos est.] *Hæc in Concilio de vita spiritali ad Amœnum, cap. 52. & al. 55. Ephræm adducit, Tomo primo.*

Cibum cum gratiarum semper actione sumito, &c.] *Rationem, atque originem gratias agendi Deo, tempore sumendi ac sumpti cibi (ne quis beneficiis Creatoris ingratus, nouum id putes esse inuentum) ab ipso fluxisse auctore Christo, palam ex verbis ipsius constat Euangelij, vbi Matth. 26.* D *Christus legitur gratias egisse, & hymnum dixisse, &c. In quem quidem locum disserens Chrysost. in Homil. 83.* [Audiant (*inquit*) quicumque velut porci simpliciter manducantes cum ebrietate surgunt; cum deceret gratias agere, & in hymnum mensam desinere, &c.] *Quin & super verba illa Marc. 14.* [Et manducantibus illis, accepit Iesus panem, & benedicens fregit, &c. Et accepto calice, gratias agens, dedit eis, & biberunt, &c. *pulchrè commentans Hilarius:* [Sicut (*inquit*) gratias egerunt, antequam biberent, ita etiam gratias agunt postquam biberunt, vnde dicitur: Et Hymno dicto exierunt in montem Oliueti, vt scilicet addiscas, & ante cibum, & post cibum, gratiarum actiones reddere Deo.] *Vnde quoque S. Hieron. hic Hymnum interpretatur, Laudem Domini, vt est in Psalmo 21.* [Edent pauperes & saturabuntur; & laudabunt Dominum, qui requirunt eum, &c.] *Verum de gratiis Deo post mensam reddendis, plura apud Chrysostomum inuenies, in Homil. 57. ad populum Antiochenum, quæ incipit:* [Rursus ad deserta proficiscar, &c.] *vbi inter alia recensentur verba obseruatione dignissima, quibus olim vtebantur Monachi gratias agentes Deo, cum ait:* [Be- E nedictus Deus, qui pascis me à iuuentute mea, &c.]

Vltra autem mensuram, temperantem esse velle, commendabile non est, sicut neque expedit temperantiam debitam spernere, &c.] *De Abstinentia, siue Temperantia, eiusq. mensura, ac de ratione ieiunij; tum etiam quæ vera, atque perfecta abstinentia, habes apud S. Basilium Magnum, lib. de Institutione Monachorum, cap. 10. ac 50. Et apud Ioannem Cassianum collat. 1. de Monachi destinatione, vel fine, cap. 20. nec non collat. 2. de Discretione, cap. 17. vbi de immoderatis ieiuniis, & vigiliis edisserit. De continentia verò, vel refectionis mensura ac tempore, eadem collat. 2. cap. 18. 19. 21. 22. 24. 25. ac 26. Item collat. 21. cap. 17. 18. 22. vbi de seruando continentiæ temperamento agitur, & cap. 23. in quo de refectionis tempore at-*

quæ mensura, per totum differatur. De abstinentia autem debita, non spernenda, eiusq. modo non excedendo, vide apud eumdem Cassianum lib. 5. de spiritu Gastrimargiæ, cap. 5. 6. 7. 8. 9. 13. 14. ac potissimum cap. 20. vbi quod non debeat Monachus sumendi cibi tempus excedere, si velit ad pugnas interiorum certaminum peruenire, plene tractatur. A

Donum nosipsos obtulimus Domino, neque amplius corporis nostri potestatem habemus, &c.] *De hoc in primis vide apud S. Basilium in opusc. de institutione vitæ perfectæ, cap.* [Quomodo amittimus, & quomodo recuperamus imaginem Dei, & de vera Virginitate: Et quo pacto, semel dicatum Deo, profanare non liceat; &c.] *Et in Oratione de Virginitate, prolixe super hoc, apud eumdem Basil. De eodem etiam Chrysost. ad Theodorum Lapsum, Epist. 6. Sic & Ambrosius ad virginem Lapsam, cap. vlt. Sic Augustinus epist. 45. cuius verba quia pulcherrima sunt, visum est hic adscribere :* [Priusquam (*inquit ibi Augustinus*) esses voti reus, liberum fuit, quo esses inferior, quamuis non sit gratulanda libertas, qua fit, vt non debeatur quod cum lucro redditur. Nunc vero, quia tenetur apud Deum sponsio tua, B non te ad magnam iustitiam inuito, sed à magna iniquitate deterreo. Non enim talis eris, si non feceris quod vouisti, qualis mansisses, si nihil tale vouisses. Minor enim tunc esses, non peior: modo autem tanto (quod absit) miserior, si fidem Deo fregeris, quanto beatior si persolueris. Nec ideo te vouisse pœniteat, immo gaude, iam tibi sic non licere, quod cum tuo detrimento licuisset. Aggredere itaque intrepidus, & dicta imple factis; ipse adiuuabit, qui vota tua expleet: Felix necessitas, quæ ad meliora compellit.] *Hactenus ibi Augustinus.*

EIVSDEM

ADHORTATIO SECVNDA. C



ATTENDENDVM charissime, à consilio peruerso. Nam quemadmodum duo aliqui splendide induti, simul per forum euntes; alteruterq. non sibi præcauens, impingendo in lutum incidit, vestemque præclaram omnino destruit: postea motus inuidia, etiam proximum in cœnum deiicit, ne ipse solus turpis videatur. Sic etiam hic, qui virtute exciderunt, D nituntur supplantare cæteros, ne soli in dedecore versentur. Loquuntur humilia, dulciterq. respondent: vt à modestia auellentes sibi obsequentes in peccata deturbent. & non confunduntur improba factitantes; sed proximum exhortantur, dicuntque: Cur nos abominaris? Quia peccatores sumus condemnas nos? Ille, & ille, de quibus accepimus, eadem agunt? An ignoras, rem istam esse * labi atque resurgere? Neque illos pudet, cum hæc dicunt. Quid ita? quia ipsi lapsi * nequeunt assurgere: quin etiam & scandalum multis, & lapsum, & interitum afferunt; & quasi esca in hamo, iis vtitur Diabolus. Interdum etiam sanctos quoque Prophetas criminari incipiunt, ad inescandas animas infirmas. O cor peruersum, atque obscuratum talium hominum. O os amaritudine ac dolo plenum. O E guttur sepulchrum apertum, incunctanter perimens incidentes in ipsum. iusteq. traduntur passionibus ignominiæ, eo quod cognitionem Dei repulerint; vnde & à Domino propter multitudinem impietatum ipsorum eiicientur, quod neque Deum timuerint, neque Christianorum pietatem cæteris rebus anteposuerint, animas iuniorum decipientes. Quapropter ab iis tibi caue carissime, ne mollibus sine verbis comburant te. Fuge ipsorum consuetudinem; ne exacerberis denique in bicipitem gladium, secundum documen-

Ab Exemplo, & simili.

** Græcè est, τὸ πτεγερμα, de quo in Schol.*

** al. nolunt.*

Prou. 5.

A cumentum Salomonis decidens. Et omnis quidem homo salutem proximi curans, prolapsum cernens, rursus excitare atque erigere conatur: stantem verò, ne cadat, retinet. Atque hi, tamquam corruptores, alios quidem stantes magno studio deiicere nituntur: alios autem lapsos, humiq. iacentes, per desperationem interficiunt. Et cum dicendum fuerit: Carissime, attende tibi, nihil Dei timore sublimius, nihilq. vita religiosa pretiosius. peccasti, non adiicias vltra; sed de prioribus veniam peccatorum tuorum deprecare: nunc adhuc simul sumus, & paullo post ab inuicem separabimur. Et si læserimus proximum, ingemiscendo in nos culpam conijciet, dicens: Quia ex conuersatione illius hominis damnum percepi, vtinam eius notitia caruissem: scandalizauit animam meam; quantorum mihi malorum caus- *Detrimentum ex consilio, & conuersatione improba.*
B sa exstitit coniunctio societatis eius? Si verò in bonis profuerimus proximo, nostri memor dicet: Auxiliare Domine fratri huic, sicut auxiliatus est mihi, propter nomen tuum; confirmauitq. animam meam in timore tuo, cumq. periturus essem, tua charitate seruauit me. At hi, qui contraria sapiunt, animarum deceptores sunt: non enim tantum ea faciunt, sed etiam facientibus consentiunt. *Contra animarum deceptores.* Quando vero rursus aliquem ab opere execrando abstinere conspexerint, mox absurdis caussis illum onerant, cum dicunt: Ille frigidi est temperamenti. conuincuntur verò, etiam in hoc, quòd hæc non bona mente proferunt. Nam si hoc esset secundum illius intentionem, non opus esset Apostolum dicere: Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant. Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Sed dicere oporte- *1. Cor. 9.*
C bat: Omnis qui certat in agone, calido temperamento præditus, ab omnibus se abstinet. Si igitur hi quidem continentiæ dono indigent, illi verò non; quis obsecro diligentium Dominum, vanam istam suspicionem non reprehendat? Quem enim inimicus non impugnat, ac tribulat; siue masculos siue fœminas? Necessaria * ergo continentia, verumtamen pio ac religioso consilio. ** q.d. Continentia est omnibus necessaria, coniuncta tamen cum pietate atque prudentia.* Attendamus igitur nobis, ne magnam ipsi nobis damnationem asciscamus, & in hoc seculo constituti, & post vitæ huius exitum. Nam qui hodie pulcher, cras deformis: variis enim infirmitatibus hoc corpus reperitur circumdatum, atque circumfusum. Vnde qui religiosam, & cum virtute coniunctam sectantur vitam, non solum florida eorum ætate commendabuntur, *Vita bona, atq. religiosa commendatio.* qua temperantiam sibi elegerunt: sed etiam in senectute, summæ admira-
D tioni erunt. Præclara enim sementis, non solum dum in campis virescit, spectatores delectat; sed & quando agri ad messem albescunt, spicasq. incuruatas, ac in terram * vergentes habent: valde enim oblectat intuentes. ** al. depressas.* Maxima ergo possessio est, vita religiosa, & virtute ornata. Caue igitur ne ab hominibus voluptatum amatoribus abripiaris, qui quidem diuersimodè lasciuientes, propria coinquinant corpora. iuxta eum, qui dicit: Quæ *Ephes. 5.* enim in occulto fiunt ab ipsis, turpe est, & dicere. Quin & parœmiastes, illicitos actus redarguens, ait: Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum. *Prou. 30. iuxta vulg. at in edit. LXX. est c. 24.* ita & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, paruipendunt, quasi nihil egissent mali, omne suum studium in diabolicis concupiscentiis repo- *A Simili.*
E nentes. Quando vero maxime, etiam in sanctas Scripturas, quasi essent in ridicularum numero ponendæ, dicteria iaciunt, quorum iudicium iustum est: *Rom. 2. 3.* hi & in tabernis conuersationes fouent, ad ebrietatem vinum bibentes. Vnde quoque pietas, & continentia apud eos abominationi est. quin & plebeis in extrema malitia versantibus, impudentiores isti existunt; & hoc verè luctu planctuq. dignum: quoniam illustrem, celebremq. virtutem in tantam vilitatem * deduximus. ** deduxerunt* Cæterum Deus magnus, atque benignus, diues in misericordia, & bonus in commiserationibus, ac potens operibus, *Ephes. 2.*

Ephes. 2. *Rom. 16.* ** apud eum.* ** al. Paraenesis Tertia.* *Matth. 10. & Luc. 10.* ** al. fluminum vndas.* *Gen. 4.* *Leuit. 11. & 1. Pet. 1.* *Luc. 14. 18.* *Humilitatis encomium.* ** al. circa obsequium proximi, ob timorem Domini.* ** al. neque laetatur.* ** al. Domini.* ** al. propter Dominum nostrũ Iesum Christum in veritate. Beati tales, &c.*

subleuet infirmitatem nostram, contetatq. Satanam sub pedibus nostris; nobisq. largiatur fortitudinem, atque intellectum spiritalem; vt in veritate, reliquum vitæ tempus transigentes, gratiam ab * eo inueniamus in illa die magna, atque horrenda iudicij. Quoniam ipsum decet confessio atque potentia, imperiumq. in cunctas generationum generationes, & in secula seculorum. Amen. * Esto igitur prudens, sicut serpens, ac simplex sicut columba; quia in medio luporum versaris. Intellige quæ dico, carissime; ne mori verearis pro Christo, siue strangulatio te inuaserit, siue gladius, siue in lacum te coniecerint, siue in fluminis * vndam, siue in profundum maris. caue propter humanum timorem perdas continentiam, qui paullo post in puluerem resolueris. caue Diuina mandata spreueris; & quamuis non adsint, qui reprehendant, nihil tamen latet Dominum etiam Abelis **B** vindicem. Siue ergo in cœnobio degis, siue in eremo; puritatem atque humilitatem non despexeris: Sancti enim eritis, quia ego sanctus sum, ait Dominus. Et qui se humiliauerit, exaltabitur. Humilis autem ille, qui opere virtutem prædicat. Qui igitur ista amplexus fuerit, reuera humilis secundum voluntatem Domini erit. Paucis ergo tibi hanc virtutem commendare cupio; vt vel inde, ex parte vim eius cognoscas, Diuinæ gratiæ auxilio. Humilis, inani non ducitur gloria, non elatum se gerit circa * Domini ministerium, ob timorem eius. Humilis, propriam voluntatem non ponderat, veritati contradicens; sed veritati paret. Humilis, ob proximi profectum non inuidet, non * gaudet super alterius ruina; gaudet vero potius cum gaudentibus, & flet cum flentibus. Humilis, egestate ac paupertate pressus non abiicit animum, & in prosperitate ac gloria non insolescit; sed in eadem perpetuo virtute persistit. **C** Humilis, alium fratrem apud alium non traducit, quod est Satanicum: sed pacificatorem agit, malum pro malo non reddens. Humilis, non maiores sese tantum diligit, atque honorat: sed & inferiores. Humilis, totis viribus pietatem atque religionem sectatur. Humilis, non corripitur ira, non agit contumeliose, neque vociferatur: sed omnia pietatis ergo contemnit. Humilis, non malitiose ac callide rem gerit; neque pigrum se præbet, etiam si media nocte ad opus vocetur; obedientem enim se mandatis * Dei exhibet. Humilis, acerbitatem, dolumve non nouit: sed in simplicitate atque innocentia seruit Domino, in sanctitate ac pace, gaudioq. spiritali. Humilis, non inebriatur vino, neque ventri indulget, præcepta Domini timens. **D** Humilis, si verba increpatoria audierit, non obmurmurat; neque accepta etiam alapa, impatienter fert: nam discipulus eius est, qui crucem pro nobis sustinuit. Humilis, amorem suipsius detestatur, vnde neque primas tenere quærit; sed se in hac vita, velut nauis conscensorem reputat. Humilis, delectatur audire sermones spiritales, suamq. mentem à præceptis Altissimi non remouet: abnegauit enim seipsum, * propter spem in Dominum nostrum Iesum Christum. Verè felices, atque beati tales; quoniam ad ipsos dicit Dominus: Non amplius vos vocabo seruos; sed amicos, & fratres. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Attendendum, atque cauendum docet à consilio, & conuersatione hominum deprauatorum ac mente corruptorum: cuiusmodi esse solent, qui virtute exciderunt, & laxiori ac dissolutiori se vitæ dediderunt, quorum hic improbos mores, dolos, laqueos, consuetudinesq. periculosas describit,

A *scribit, vt quiuis ab illo hominum genere sibi cauere discat: contra autem, semitis vitæ rectis, vestigiisq. sanctorum virorum insistat, & vitam cum virtute iunctam ducat, Deiq. timorem semper ante oculos constitutum retineat, serio hortatur & monet.*

An ignoras rem istam, esse labi atque resurgere, &c.] *In Græco Codice est: πέπτωκας ἀνάστηθι, pro quo, al. πέπτωκας ἐστιν. in alio autem MS. Vatic. est, πίπτεις. q. d. cadis, vel cecidisti? resurge, & cæteraq. fortè vox ista ad consolationem peccantium vsitata, & sic ex Syro etiam Græcè ob maiorem breuitatem, & acrimoniam reddita. Hanc autem illius esse sententiam, quam hic reddidimus, ex antecedentibus & post sequentibus haud obscurè quiuis colligere poterit.*

Quin & Parœmiastes, illicitos actus redarguens, ait: [Talis est & via mulieris adulteræ, quæ cum peregerit opus, lota, ait se nihil fecisse absurdum.] *Ita hoc loco apud S. Ephræm, & in editione LXX: Græc. pro quo, Aq. Symm. & Theod. & cæteri, ἀπονιψαμένη, καὶ ἀπομασσομένη,*
B *i. quasi* comedens, & abluens, &c.] *Sicq. ferè in vulg. Lat. vbi sic est:* [Talis est & via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum, dicit: Non sum operata malum.] *Vbi locus est Prouerb. 30. at in Græc. Rom. editione iuxta LXX. ista sunt cap. 24. vbi continentur, quæ in vulg. Lat. cap. 30. ponuntur. cuius ideo lectorem hic opportunè admonendum censuimus, ne illud 30. caput ab edit. Græc. LXX. abesse existimet.*

Sic & qui peccatorum consuetudine ducti, turpissima agentes, parui pendunt, quasi nihil egissent mali, &c.] *De istis, vide quæ latè & fusè in primo Tomo huius nostri Auctoris reperiuntur adducta, præsertim in tract.* [De iis qui animas ad impudicitiam pelliciunt, cum dicant nihil mali esse.] *per tot. necnon in sequent.* [De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, &c.] *ac postea:* [De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.] *per tot. & in nostris ibidem Scholiis, vbi plures in eandem rem auctoritates tam Scripturæ, quàm aliorum SS. Patrum à nobis allegata & producta sunt, quibus non parum tota hæc Parænesis, eiusque*
C *omnia contenta explanantur & illustrantur.*

Esto igitur prudens sicut serpens, & simplex sicut columba, &c.] *Hinc Tertia in vno Græco MS. Vat. inchoatur Parænesis. sed in aliis manuscriptis, rectius ista pars cum præcedenti continuatur, vt sit vna, & eadem Parænesis. aliàs enim quinque forent hic Paræneses distinctæ, quas nulli alij Codices Græc. ponunt. sed omnes conformiter quatuor dumtaxat enumerant, etiam ille, vbi hic Tertia inchoatur: vt non immerito eandem distinctionem atque ordinem etiam nos secuti hic sumus.*

EIVSDEM

D
ADHORTATIO TERTIA.

* *al. Parænesis quarta.*

DE quibus autem animi cogitationibus mihi locutus es, non me latet: nam & ego ipse ab iisdem passionibus molestor, neque occulto meam infirmitatem. Quocirca oportet nos assidue orare, vt nos liberet Dominus à dæmonum insidiis. Neque enim nos in quiete, ac solitudine tantum exagitant: sed & in do-
E mo Domini, conuenientibus nobis vehementer insultant; masculorumq. corpora turpiter, atque impudicè nos conspicari efficiunt, & ad ipsam impuram vsque actionem, nos falsa imaginatione illudit Draco: & quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris nostri Dei, attendat mysteriis. Attamen per oculorum custodiam, mentisq. attentionem, ista superabit continens, Diuina cooperante gratia. Decet ergo nos omni custodia custodire cor nostrum, ac sensus: quoniam magno bello expositi

Contra turpes cogitationes.

Eucharistia significatur, & sacrificium missa.

sumus

ſumus in hac vita, inimicusq. furit: ſed non propterea detrectandum eſt cer- A
Parœmialis formula. tamen. Verùm corporaliter vincamus eius phantaſmata; & illum diſrum-
** al. ſinamus.* pi *ſinas. Nouit enim Dominus, quanta vexator noſter cauteria noſtris cor-
1. Reg. 16. dibus per cogitationes admoueat. Non enim vt homo videt Dominus: nam
** al. qua parte. vt in vulg.* homo videt in * faciem, Deus autem intuetur cor. Cæterum pugnantium
eſt, cæſtum pugnamq. non admittere: qui autem paſſionibus acquieſcit,
** al. reddiderit* quomodo aduerſus illas decertabit? præſertim cum iam ſe ſeruum * vendiderit
voluptatibus, omniq. cum beneuolentia tyranno vectigalia pendat. Vbi enim
Gradatio perelegans. inimicitiæ, ibi bella; & vbi bella, ibi certamen; & vbi certamen, ibi coro-
næ. Porro ſi quis ab acerba liberari velit ſeruitute; bellum cum Diabolo
Bellum contra diabolum ſuſcipiendum. committat oportet. In quo quidem bello victores effecti ſancti, cæleſtibus
digni ſunt habiti bonis. Sed nos interpellans, fortè quis dixerit: Si igitur vbi ad- B
uerſus paſſiones ſunt inimicitiæ, ibi & pugnæ fieri ſint ſolitæ; quomodo
Occupatio. libidinoſos vehementer ab inutilibus paſſionibus impugnari cernimus, cum
Bellum libidinoſorum cuiuſmodi. tamen non permittatur iis reſipiſcere? Non arbitror ego, cariſſime, bellum
hoc ſecundum virtutem fieri, & ad reſiſtendum tyranno; ſed ad paſſionem
ſeruitutis voluptatum, atque libidinis: vnde neque voluntate ab inimico ſe-
Belli conditio. parantur: nam qui bellum gerunt, nulla ſunt inter ſe concordia vel fœdere
1. Reg. 17. coniuncti, ſicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & deſcendamus
in ſingulare certamen; & ſi quiuerit pugnare mecum, & percuſſerit me,
erimus vobis ſerui: ſi autem ego præualuero, & percuſſero eum, vos ſerui
eritis, & ſeruietis nobis. Cum igitur hi, ſe ipſi mancipарint voluntati, ac vo-
luptati inimici; quomodo belligerare inter ſe dici poterunt? Quòd ſi impu- C
** al. curarent. atque certarit.* gnantur, non tamquam de virtute * ſoliciti; ſed inopia & meritò eius qui
commercium conciliauit iniquitatis: vnde & ſeipſos præcipitant, qui in e-
iuſmodi, ſtudium omne collocant, talibusq. acquieſcentes, etiam dona con-
ferunt, ac ſtipendia perſoluunt, vt voluntatem decipientis ipſos, perficiant.
Quamobrem nulla etiam in iis, vbi malum, & ſcelus perpetrarunt, eſt vis
Sanctorum bella longè diuerſa. diſcernendi, aut continentia, aut à malo abſtinentia. At Sanctorum bella
atque certamina, non ſic ſe habent: nam dum oppugnantur reſiſtunt, incon-
tinentiæq. flamma dum incenduntur, continentiæ remedium adhibent; ac
dum vexantur ſuſtinent, ipſamq. materiam præſentem auerſantur, propter
timorem Domini. Illi verò oppugnantur, non quaſi contraria tyranno ſa-
piant; ſed vt conſueta vectigalia reddant, prauarumq. voluptatum ac con- D
2. Pet. 2. cupiſcentiarum viliſſimas functiones ne recuſent. A quo enim quis ſupera-
tus eſt, huius & ſeruus eſt. At ex certatoribus, ſi quis etiam ſupplantatus
Captiuorum à Barbaris, nō eadem ratio. fuerit, citius reſurgit; nam qui à Barbaris detinentur, & tyrannicæ ſubiecti
ſunt poteſtati, non omnes eorum gaudent ſeruitute, à quibus ſunt capti: ſed
ij, qui direptionibus & cædibus delectantur, hi ſoli læti ac hilares perma-
nent, abſque vinculis atque carceribus, cùm paſſione teneantur, quare & pro
Barbaris pugnant, ac exploratores aduerſus contribules conſtituuntur: mo-
rum enim improbitate cum Barbaris copulantur. Qui verò ſuper populatio-
ne ac deſolatione conſanguineorum anguntur, perditionemque animæ ſuæ
lugent; hi fugere conantur, ægreferentes impium illud viuendi genus, occa-
ſionemq. obſeruant recuperandi libertatem illam, qua olim fruebantur, & E
nulla cum aduerſariis beneuolentia conſpirant. quare ex illorum manibus
erepti, aduerſarij impiorum in reſiſtendo erunt, pietatis ſocij facti. Tempus
igitur pœnitentiæ inſtat; quare qui ab illa iniuria, acerbaq. ſeruitute volunt
** al. conatibus.* liberari, reſiſtere eos oportet * voluntatibus tyranni, & oppugnare ipſum,
propter charitatem creatoris. Tunc enim periculum præclari capient certa-
Diabolo vt reſiſtendū toto cordis affectu. minis, virtutis ſudores diſtillantes, quando non labiis dumtaxat, ſed & cor-
dis affectu ad eum dicent: Notum ſit tibi Diabole, nos voci tuæ aurem non

præ-

A prebituros, nec voluptatibus tuis amplius seruituros. Oportet autem in certamine, supplices ad Deum voces destinare, cum iis qui dicunt: quoniam non * est confusio confidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam. Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, & secundum multitudinem misericordiæ tuæ. Et erue nos secundum * mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine: & confundantur omnes qui ostendunt seruis tuis mala; confundantur * ab omnipotentia & robur eorum conteratur; & sciant, quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super vniuersum orbem terrarum. Et licet vehementer insaniens Tyrannus, septuplo fornacem voluptatum succenderit, tamen confidant, qui spem posuerunt in Domino, quod paullo post fornax

** al. non erit.*
Dan. 3.
** al. in mirabilibus tuis. & sic vulg.*
** al. in omnipotentia.*

B in ventum roris flantem mutabitur: & quem antea timuerunt tyrannum, ipse deinceps eorum vmbram contremiscet, propter auxilium quod iis superuenit ab alto. Beati igitur, qui sanctificationem custodiunt in humilitate, atque misericordia: quoniam profunda perfruentur pace membra ipsorum, dum eorum animus in Spiritu sancto lætabitur. Nemo autem se quietem consecuturum confidat, si obsequentem se hostis voluntati præbuerit: quia ipse tyrannus iis tamquam mancipiis abutitur, ad quodcunque opus impium eos pertrahens: aliorum quidem corpora sodomiticis actionibus corrumpens, atque commaculans: vt cum fœminæ congressu abstineant, persuadeat sibi de virginitate blandiri: cum tamen toto sint corpore commaculati. atque in his, tamquam peccato liberi, efficit vt glorientur, inimicus: dum amara cos

Dan. 3.
Castitatis cum humilitate, laudatio.
Hostis voluntati non parendum.
Hostis varia præstigia atq. impostura.

C vua, & racemis acerbissimis explet, atque infercit. Acerbum enim est bellum, atque difficile: & quot modis efficit pessimus vexator, vt nos homines ad iracundiam, Dominum prouocemus? Beati qui non inciderint in retia eius; vel certe si inciderunt, disruperunt eius laqueos, & exiluerunt ab illo profugientes, vt piscis è sagena saluatus: Nam piscis in aquis constitutus, si captus perruperit rete, seq. in fundum impulerit, saluatur: at cum extractus in terram fuerit, sibi amplius opem ferre non potest. Sic & nos donec in hoc seculo versamur, potestatem à Deo habemus, disrumpendi à nobis vincula earum rerum, quas cupit inimicus; abiiciendiq. graue onus peccatorum per pœnitentiam, ac saluandi nos in regnum cælorum. At si tremendum illud præoccupauerit edictum, & anima è corpore egressa fuerit, corpusq. in

Comparatio accommoda, & bene notanda.

D sepulcrum illatum; non amplius nos ipsos iuuare poterimus, quemadmodum neque piscis ab aquis extractus, & * in vasculo conclusus sibi amplius opem ferre potest. Demus ergo operam carissimi, vt laqueos inimici, bonis euitemus operibus, antequam veniat & illucescat dies illa magna, in qua reuelabuntur quæcumque in occulto, ac tenebris egimus. Ne igitur expectemus, donec mors aduenerit: vt non confundamur in resurrectione mortuorum, quando amicti conspicientur Sancti stolis candidis, quas sibi per bona pararunt opera. Si nosipsos tunc conspexerimus, non solum resplendente nudatos gloria; verum etiam denigratos, ac fœtore plenos: qualis putas nos occupabit confusio? Despiciendum nobis prauæ concupiscentiæ opus, & pro re nihili ducendum. Vincamus exiguum istud pietatis amore; & ne in minimo cerna-

** al. & hamo captus.*
Dum tempus habemus, operandum est bene.
Resistēdum prauæ concupiscentiæ.

E mur reprobi. Magnum naufragium, peccati opus: & quisquam erit, qui tantam iacturam pro nihilo putet? Enitamur igitur, ne tali tantoq. periculo succumbamus: nos enim propria negligentia à passionibus opprimimur, sine labore, atque molestia vlla viuere volentes, & importunas caussas in nobisipsis effingentes. dum hic quidem ait: Ab infantia, in monasterio commoratus sum, & ideo acrius mihi passiones inhærent. sed audiat talis, quod multi Sanctorum a iuuenili ætate bonum certamen decertantes, voluptates proculcarunt. Alius autem rursus: In mundo, inquit, educatus sum, multorumq. malorum

Magnum naufragium peccatum.
Obiectiones, & vani ignauorū prætextus refelluntur.

peri-

periculum fecit, vnde & consuetudo compellit me ad appetitus. Audiat quoque iste, multos Sanctorum, qui antea improbis improbiorem vitam duxerant; demum viuendi mutantes modum, optimos exstitisse, ac Deo caros, & acceptos. Paruerunt enim ex animo, dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tamquam fœnum velociter arescent, & quemadmodum olera herbarum cito decident. Malignus ille nos suis præstigiis ad noxia quæque impellens, fascinat, ad Diuini nos timoris adducere studens contemptum: Cæterum nos acrioribus cogitationibus, atque consiliis venenum ipsius repellamus; gratia Domini nostri Iesu Christi nobis cooperante: Cui gloria in secula seculorum. Amen.

A

Psal. 36.

Ibid.

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE quibus animi cogitationibus mihi locutus es, &c.] *Fratrem quemdam variis animi perturbationibus, immundisq. cogitationibus exagitatum consolatur, ac seipsum etiam similibus obnoxium confitetur, propriamq. infirmitatem agnoscit, vt alienam facilius curet. & tantum quidem prauarum atque impudicarum cogitationum sæpe accidere dicit insultum; vt non in quiete solùm ac solitudine, sed etiam in domo Domini, fratres ad Diuina conuenientes infestent, atq. exagitent. Quibus vt opportunè resistendum sit, hic docet, remediaq. aduersus eas efficacia proponit, ac salutaria in eam rem multa adducit. De quibus plura apud eumdem videre licebit Tomo 1. in tract.* [De vera, atque perfecta renunciatione, & quomodo anima Deum inueniet, &c.] *Item tract.* [De morbo linguæ, aliisq. vitiis.] *non longe à fine, ibi:* [Cogitationes malas fugiamus: Cogitata enim non aliter ac facta censentur, &c.] *Ac in nostris ibidem Scholiis, vbi plures in eamdem rem auctoritates produximus. alibiq. apud eumdem hunc nostrum Auctorem, etiam hoc Tomo 2. locis plurimis. Et huc faciunt, quæ apud S. Bernardum Clareuall. tractata inueniuntur, non vno in loco, ac præsertim in Sermone,* [De triplici genere cogitationum nostrarum.] *cuius initium est:* [Admonet nos beatus Benedictus, solicitos esse circa cogitationes nostras, &c.] *vbi quo pacto cogitationes malas viriliter repellere oporteat, ostendit. & sequent. Necnon in tract.* De interiori domo. *cap. 36.* De delectatione carn. *37. vbi Patris spiritalis ad confitentem ponitur responsio, principio haud dissimilis huic, & sic ibi incipit:* [Confessio tua fili, ad lacrymas me commouit, tum propter me, tum propter te. Propter me fleo, quoniam quæcumque de te dixisti, eadem fere, aut similia reperio in me, &c.] *Ac postea salutaria proponuntur remedia, ad improbas illas cogitationes vitandas, faciliusq. repellendas, cap. 38. quod incipit:* [Quotiens te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicitam delectationem affici, &c.] *ac cap. 39. cuius est initium:* [Si vis omnes malas cogitationes à corde tuo expellere; hæc sæpe cogita, &c.] *Item cap. 57. quod incipit:* [Qui carnis suæ desideriis non resistit, &c.] *Vbi qua ratione cogitationibus & affectionibus malis sit resistendum, efficaciter ostendit, vt alibi etiam sæpe.* C D

Sequitur apud Ephræm: [Et quasdam cogitationum sordes, atque quisquilias occultè subseminat Draco, ad conturbandum fratrem, ne pura mente immaculatis Saluatoris nostri Dei attendat mysteriis, &c.] *Aduersus horum temporum hæreticos seruit hic locus, quo ita aperte contra illos significatur Sacramentum Eucharistiæ, & Sacrificium Missæ, vt nihil apertius. Pro cuius veritate, etiam non parum faciunt, suprà hoc eodem Tomo 2. ab eodem in Episto. ad Ioannem Monachum adducta, ibi:* [Potissimum autem participatione nos Sanctorum, & immaculatorum mysteriorum dignos exhibeamus, &c.] *nostrisq. in illum ibi locum Scholiis. ac postea Paræn. 19. quæ est:* [De cauenda impudentia, in Diuina participatione atque communione.] *cuius initium est:* [Complectamur mente, ac consideremus carissimi, &c.] *ac Tomo primo in tract.* De festis diebus, & de dignitate Diuinorum mysteriorum. *nostrisq. ibi Scholiis, vbi plura sanctorum Patrum testimonia, pro eadem veritate citauimus. nec non in sermone,* De iudicio extremo, & de compunctione. *apud eumdem Ephræm. circa medium, ibi:* [Calix tremendi tui Sanguinis, lumine ac vita plenus, nobis ecce præsto est, &c.] *ac postea:* [Qui enim anima indignè ad Diuina participanda mysteria accesserit, seipsum condemnat non purificans se, &c.] *Nec non tomo 3. in Tract. seu sermone,* De natura Dei minime scrutanda. *vbi inter multa sic habet:* [Esto fidelis atque innocens, particeps immaculato corpori Domini tui, fide plenissima. Ignis immortalis sunt mysteria Christi, E

A sti; noli temere ea perscrutari, ne in ipsorum perscrutatione comburaris, &c.] *Ac infra sic:* [Ignem, & spiritum manducandum atque bibendum præstitit nobis, corpus scilicet & sanguinem suum, &c.] *Quibus quid pro veritate corporis Domini in Eucharistia, contra hæreticos afferri posset clarius? Respondeant ad ista antiquissimi huius Patris nostri Ephræm (qui ante mille, & trecentos pene annos in Ecclesia vixit ac scripsit) testimonia, si possunt aduersarij; sed non poterunt. quare confundantur, vel ad Ecclesiam reuertantur, ac sanam fidem, relicta errorum suorum caligine, amplectantur, atque sequantur.*

Sicut ad Saul dicit alienigena: Date mihi virum, & descendamus in singulare certamen, &c.] *Locus est 1. Reg. 17. vbi per* ἀλλόφυλον, *id est, alienigenam, intelligitur Philistæus. Nam apud LXX. semper ita appellantur Philistæi. Dicti porrò sunt Philistæi* ἀλλόφυλοι, *à Diuinatione, secundum sententiam Basilij Magni, sic de hisce in comment. super cap. 2. Esaiæ scribentis, vbi habet:* [Adnotandum venit, Scripturam tradere vaticinandi siue diuinandi artem esse
B Philistæis, hoc est, Palæstinis peculiare exercitium. Mos enim *(inquit)* Scripturæ est, hosce, & solos nominare ἀλλοφύλους. i. exoticos externæ gentis, siue nationis, alienigenas, *& quæ sequuntur ibidem. Sicq. idem Basilius in comment. super 14. Esai. ibi:* [Peculiari autem nomine, omnes alienigenæ, & externæ gentes dicuntur Philistæi, quos nominant Græci Palæstinos.] *Hæc Basilius ibi.*

Beati, qui sanctificationem custodiunt in humilitate &c.] *Hic Sanctificationem, pro continentia ac castitate, & puritate mentis ac corporis sumi, ex sequentibus clarissimum est, vbi de vitiis carnalibus ex opposito agit, in qua incauti à maligno sæpe spiritu impelluntur ac pertrahuntur, quomodo etiam alibi apud eumdem frequentissimè vsurpatur. Sicut & in primo ostensum est Tomo, præsertim in Antirrhetico de Virginitate & Continentia, nostrisq. ibi Scholiis, ac alibi. Pro cuius confirmatione, plura videre licebit apud SS. Ambrosium, & Augustinum, in 1. ad Thess. cap. 4. & S. Basilium de Institutione Monach. cap. 78. ac alibi. Chrysost. in eamdem Pauli Epist. 1. Thess.*
C *4. cap. 3. Homil. 4. alibiq. apud eumdem sæpissimè. Nec non Cassian. lib. 6. cap. 15. ac 16.*

Paruerunt enim dicenti: Noli æmulari in malignantibus, neque zelaueris, &c.] *Locus est Psal. 36. vbi Græcus textus S. Ephræm, & LXX. ac vulg. Lat. concordant. licet alij quidam hic aliter, atque aliter legant, interpretenturque: Aquila,* μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις. *i.* Noli concertare in malignantibus.] *Symmachus* μὴ φιλονίκεις κακούργοις. *(al.* ἐν κακούργοις*)* Noli contendere cum malignis *(vel,* in, *siue,* inter malignos*) quomodo etiam habet S. Hieronymus, & Ambrosius, apud quem initio explanationis legitur:* [Noli malignari inter malignantes, neque æmulatus fueris, &c.] *De quibus plura in Schol. edit. LXX. in istum Psalmi locum. Vbi præterea, quando habetur:* ὡσεὶ λάχανα χλόης. sicut olera herbarum,] *vt hic est apud Ephræm, & LXX. ac in vulg. alij aliam lectionem habent: S. Augustinus:* [sicut olera prati cadent.] *At Symmachus* χλωρά. *& S. Hieronymus,* [Olus viride, &c.] *Sed de istis hic satis.*

D

EIVSDEM
ADHORTATIO QVARTA.



E DIXIT quidam Sanctorum: Meditare bona, vt ne mediteris mala: siquidem mens non patitur otium. Demus igitur mentem nostram meditationi Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusq. bonis. Nam meditatio vana, opera vanitatis suscitat; at bona meditatio, fructum bonum reddit. Reuoluamus & hoc mente, quòd multi tyranni regiones, atque munitiones varias occupauerint, quorum fama exstincta iam iacet, & perierunt, quasi non fuissent. Quàm multi Reges, imperium multarum habentes gentium, imagines sibi erexerunt, atque columnas; arbitrantes per similia se nomen post exitum ex hoc seculo comparaturos: & superuenerunt alij,

Ms. quibus occupanda.

Eccl. 44.

Contra fastum huius seculi.

[al. impressérunt.]* alij, qui illorum euersis simulacris, proprias imagines* substituerunt: verum A
& illorum quoque opera ab aliis euertentur. Alij porro præclara sibi extruxerunt sepulchra, opinantes se his sibi nomen æternum firmaturos, sua
[Vicissitudo rerum.] in epitaphio insignia, formamq. describentes. Successit alia ætas, datus est alteri potestati dominatus, & ager. Hi porro rumulum expiare cùm vellent, ossa eorum instar lapidum transtulerunt. Et quid iis, adeo præclaræ, ac sumptuosæ sepulturæ, pyramidesq. profuerunt? Cuncta igitur vanitatis opera, in nihilum desinunt. Qui verò in Deo ditari, & in ipso celebrari malunt; non sic: nam vitam sibi æternam, gloriamq. indissolubilem parant.

[Comparatio aptissima, longeque pulcherrima.] Quemadmodum enim lumen Solis, ac Lunæ, choriq. astrorum, ad hocvsque tempus, non est obscuratum, neque inueteratum, à creatione eorum hucusque. & omnis quidem carnis generatio ac sanguinis, instar frumenti B
maturi, quod suo tempore metitur, contrahitur: lumen autem Solis, ac Lunæ, atque stellarum eodem modo nouum ac recens permanet, viget, & enitescit, *[Gen. 1. & Psal. 135.]* iuxta determinationem Creatoris, qua iis definiuit, præesse diei ac nocti: Sic & diligentibus ipsum, constituit Regnum cælorum; gaudiumq. sine fine duraturum. Et sicut in hoc verus, ita & in illo veracissimus. atque ista quidem *[Matth. 24. Luc. 21.]* præteribunt, quando voluerit Creator: gloriæ autem ipsius non erit finis. Studeamus ergo fructus facere pœnitentiæ; ne à gaudio illo exclusi, emittamur in terram *[Consideratio bona ac salutaris.]* tenebrosam ac caliginosam, in terram tenebrarum æternarum. Ingredere si videtur, in cubiculum tuum, & occlude ostium cum fenestris; oppila autem, & *[Animaduerte.]* quæcumque pellucentia, & sede intus, aspiciesq. quantum habeant dolorem C
tenebræ; vbi sine labore, & tormento versaris, atqui arbitratu tuo potes cùm volueris aperire, atque exire. Qualem igitur habere tibi dolorem videntur te- *[Matth. 8. 13. 22. 25. & Luc. 13.]* nebræ illæ exteriores; vbi clamor ac fletus, & stridor dentium? Considera intus caminos tui ipsius foci; & attolle oculos versus ortum Solis, ac cerne differentiam; tenebrarumq. opera fuge. *[Vitiũ tenebra, at virtus, lumen.]* Vitium tenebræ sunt, virtus verò lumen. Vitium dum inuestigatur, suos denigrat operarios: at virtus dum exercetur, suos cultores illustrat. Ne autem existimes charissime, te solum *[Allusio ad Esai. 1.]* præ cunctis hominibus affligi: Nam omne caput in labore, & omne cor in mœrore. Et quemadmodum fieri nequit, vt aliquis super terram effugiat hunc aerem; ita impossibile est homini, quamdiu in hoc seculo est, tribu- *[Vita humana tribulationibus obnoxia.]* lationibus, atque molestiis non tentari. Et qui terrenis rebus distrahuntur, D
per huiusmodi quoque affligentur: qui vero spiritalia consectantes, in spiritalibus laborant; hi beati erunt: fructus enim ipsorum multus in Domino.

[Prouerbia accommoda.] Patientia perfecta tibi sit carissime, in quo vocatus es opere, firma anchoras, ac funes, ne in pelagus paullatim nauis tua impellatur: & tunc docebit te *[Mundus pelago: Portus religioni similis.]* experientia, quali pace in portu constitutus frueteris. Mundus assimilatur pelago: portus vero est vita religiosa. Noli esse amator euagationis, sed po- *[Græcismus obscurior.]* tius patientiæ. Ex aliorum scandalis, dum peregrinantur, lucrum cape. Atque vt hoc quoque dicam; quando vniuersum obierimus mundum, nonne tandem nos cella manebit, si salutem adsequi voluerimus? Si porro in cœnobio constituti, non toleramus; & dum soli sumus, non quiescimus: vbi igitur *[Similia.]* nostrum diuersorium erit? Simileq. hoc est illi, qui dicit se neque solis sufferre posse calorem, neque etiam vmbram; & vbi tandem consistemus? Ve- E
[Matth. 13.] reor equidem, ne caminus ille nos excipiat. Quare caueamus esse negligentes, laboris tædium consectantes. Si vincti Saluatoris nostri Dei sumus; ne vincula tribulationum erubescamus: sed cum gaudio illa sustineamus, aduentum eius è cœlo expectantes, vt nos choro adscribat Sanctorum: qui enim *[2. Cor. 1.]* passionum ipsius socij extiterint, etiam consolationis erunt. Si quis porro *[Contra desidiosos, ac pigros.]* opus laboris molestius ferat: quot sunt secundum mundum, manibus ac pe- *[Notanda.]* dibus laborantes, homines diuites, multisq. stipati, qui nec noctu, neque interdiu

A terdiu quiescunt, necessitate laborum oppressi, & velut catena quadam, ac
vinculo constricti. Possideamus igitur laborem voluntarium, & patientiam *Virtutibus fundendum.*
veram, atque spontaneam, propter timorem Dei: & non negligamus tole-
rantiam, humilitatem, continentiam, obsequium, atque indulgentiam; in-
dulgentiam autem dico, non vt in malitia proximo consentias, verum in *Proximo vt indulgendum.*
rebus spiritalibus fratri coopereris, ad compunctionem excitandam ac lacry-
mas. Et si non appareat lacryma, contritus tamen corde perseueret: nam
& in lacrymis differentia reperitur. Beatus autem, qui Dominum proprio
cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac ge-
mitu, coram bonitate ipsius: quoniam exaudietur deprecatio eius. In me-
dium tibi affero aliud depositum in Domino, tamquam homini Dei, & saluari
B cupienti: A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua cella quie- *Per cellas non oberrandum.*
sce: multos enim Diabolus per vinum decepit. Quare post refectionem in
alia cella versari, signum est audaciæ, & peruersitatis. Nam ex consessionibus
eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potissimum cessante Præfecti ba- *Præfecti baculus, vt necessarius.*
culo: nam qui Diuino volunt timore suam refrænare mentem, humano ter-
rore indigent; vt saltem per hunc ab inutilibus abstineant, quemadmodum
seruus temperate modesteq. se gerit, ob seueritatem Domini. Attende igi-
tur tibi ipsi, & negligere noli: nam si in vino * temperantiam ac sapien- ** al. sapiens & prudens tibi videaris.*
tiam quæris; nec tibi, nec aliis proderis. Si enim vniuersam sacram edidi-
cisti Scripturam; vide ne fortè animo efferaris. Omnis quippe scriptura, cum *2. Tim. 3.*
diuinitus sit inspirata, animi humilitatem modestiamq. edocet: qui autem
C contraria iis quæ didicit, sentit aut agit, præuaricatorem sese eo ipso consti-
tuit. Si spiritus superbiæ, aut ambitionis, diuitiarumve te conturbet, ne *Contra Superbiæ & ambitionis spiritum.*
abripiaris; quin potius strenuè maligni, ac fraudolenti spiritus impugna-
tioni, ex aduerso resiste. Considera vetera ædificia, inueterata sq. imagines, *Consideratio saluberrima.*
ac ærugine consumptas columnas: tecumq. cogita atque aspice, vbi iam sint
prædictorum possessores, atque artifices; & stude placere Domino, vt Re-
gno cœlorum reddaris dignus: Quia omnis caro vt fœnum: & omnis glo- *Esai. 40. &*
ria hominis, tamquam flos fœni. Quid maius, honorificentiusve regno? cu- *1. Pet. 1.*
ius appetitores, & propter varios in eo gloriæ casus atque infortunia, illud
spreuerunt, & sibiipsis insidias pararunt, mortem vitæ præferentes: quo-
niam Deum non exquisierunt, neque sperauerunt in salutare ipsius. Qui au-
D tem cælesti regno reperiuntur digni, nullo istorum tentabuntur; in pace, at- *Iustorum exultatio, & consolatio.*
que exultatione in cælis cum Angelis choros agentes, & citra dolorem, lu-
ctumq. ac gemitum ibi degentes, cum gaudio, atque lætitia collaudantes,
ac superexaltantes, magnificantesq. Regem cœlorum, & Dominum vni-
uersæ terræ. Cui conuenit laus, gloria, & magnificentia, in sæcula sæcu-
lorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E *Docet hic Auctor mentem nostram meditationibus Diuinorum eloquiorum, orationibus, cogitationibusq. bonis assiduè occupandam esse; fastum huius seculi spernendum, & dominandi desiderium amputandum: cumque in hoc mundo nihil sit firmum ac stabile, sed omnia fluxa ac transitoria, mutationibusq. continuis obnoxia, in Deo potius diuitias semper permansuras quærendas, vitamq. æternam, & gloriam indissolubilem parandam suadet. Postea considerationes pulcherrimas ponit, & quid tenebræ ac tribulationes hic modico tempore durantes, ab æternis illis differant: & cur Vitia dicantur tenebræ, virtus autem lumen, ostendit. Deinde quàm valde vita humana tribulationibus sit obnoxia; & mundus cur pelago, portus autem religioni sit simi-*

lis, exponit. Prouerbia cum similitudinibus, ac comparationibus adhibet, & instituto suo accommodat. Contra negligentes, atque desidiosos agit. Virtutum suauium commendat. Proximo vt indulgendum: & per Cellas religioso, ac monacho non oberrandum: Præfectiq. baculus, vt pro bono necessarius sit regimine, commonstrat. Et ne quis superbiæ, aut ambitionis, auaritiaeq. spiritu se abripi sinat, hortatur. Considerationesq. plures pulcherrimas ponit, ad quas Lectorem remitto. A

Quàm multi Reges, atque potentes sibi imagines erexerunt, atque columnas, &c.] *Similia pluribus in locis alibi ab Auctore adducuntur, ad amputandum fastum, & ambitionem humanam, ostendendumq. in hoc mundo nihil firmum esse, ac stabile; sed caduca omnia, continuisq. vicißitudinibus obnoxia. Vide Orationem eius de Morte, Tomo primo: ac alteram Sancti Basilij Magni Orationem etiam de Morte, ibidem immediate adiunctam, vbi vitæ humanæ fugacitas, & instabilitas, atque incertitudo abunde depingitur. De qua, idem Basilius in Hexam. diuini Opific. homil. xi. de Paradyso. Et homil. in Psalm. 33. Item homil. in principium prouerbiorum, &c. Et huc spectant quæ sparsim in Beatitudinibus 3. adducit Ephræm, quarum initium est:* [Beatus qui hanc vitam odit, ac deserit, & in solo Deo omnis meditatio vitæ suæ est, &c.] *tomo primo. necnon suprà in Cantico eiusdem spirituali, ad Iuuentutem Christianam, ex chaldæo latinè reddito, & in formam aliquam Rhythmicam vtcumque per nos redacto, ibi:* [Reuolue animo multos, qui ante te vixerunt, Reges sublimes, nobiles, atque potentes, &c.] *varijsq. in locis sparsim, & incidenter alibi.* B

Vitium tenebræ sunt, Virtus verò lumen, &c.] *Peccata dici tenebras, testantur Sanctus Hieronymus, in Iob 3. in illud:* [Obscurent eum tenebræ, &c.] *Item in Iob 22. super istud:* [Et putabat se tenebras visurum.] *Sanctus Augustinus in Psalm. 18. in id:* [Ab occultis meis munda me] *Et in Psalm. 87. in illud:* [Posuerunt me in lacu, &c.] *Sanctus Gregorius libro 15. Moralium, cap. 12. libro 29. cap. 8. & 9. & ante hos Origenes in Epist. ad Roman. 13. Suffragaturq. Sanctus Chrysostomus, qui in caput Ioannis primum, homilia 4. post medium sic habet:* [Peccatum, tenebræ, & vorago quædam profunda: quod vel inde planißime constat, quòd clam, & sine arbitris peccata committantur. Quicumque enim in facinora, sceleraq. prolabitur, odio habet lucem, neque luci se credit; & quæ occultè, & in abscondito fiunt, etiam dictu sunt turpia. Sicut enim in tenebris neque amicus, neque inimicus agnoscitur, sed omnia penitus ignorantur: itidem in peccato vsu venit, &c.] *Exemplisq. hæc ipsa ibidem illustrat, atque confirmat. Quibus addo,* Tenebras mundi (*secundum eundem Chrysostomum in cap. Matthæi sextum, homilia 14.*) etiam dici homines iniquos, sicut & Sancti lux mundi appellantur, &c.] *De quibus ait Apostolus:* [Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino.] *Quia sicut per Sanctos, Deus in hoc mundo ostenditur: ita per iniquos homines obscuratur, &c. Ita ibi Chrysostomus, apud quem plura alibi sparsim in eandem sententiam reperire licebit, sicut etiam apud Auctorem nostrum Ephræm sæpius.* C D

Firma anchoras, ac funes; ne in pelagus tua nauis impellatur: Mundus assimilatur pelago, portus verò est vita religiosa.] *Allegorica, ac prouerbiali ista locutione comparat mundum pelago: & monasticam, ac religiosam vitam portui maris. Docetq. non conuenire Religiosis in pelago mundi huius versari, forisq. licenter euagari, atque discurrere: sed in portu religionis oportere vitæ, atque professionis anchoram firmare, ibiq. cum patientia, & pace persistere. ac propterea hic subdit:* [Noli esse amator euagationis, sed potius patientiæ, &c.] *paucisq. interiectis postea:* [Si porrò in cœnobio non toleramus, & dum soli sumus, non quiescimus; vbi nostrum tandem diuersorium erit, &c.] *illudq. multis capitibus, varijsq. adhortationibus hoc eodem secundo Tomo contentis tradit, inculcat, repetitq. Auctor, sicut suis postea locis plenius videre licebit.* E

Beatus qui Dominum proprio cordis speculo contemplatur, explicans linguam suam cum clamore, ac gemitu, &c.] *Vbi pro* (τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ. *id est, linguam suam*) *in alio græco MS. est,* καὶ ἐκχέει τὴν δόξαν αὐτοῦ, μετὰ κλαυθμοῦ. *id est,* [& gloriam ipsius effundit, seu explicat cum clamore, ac gemitu, &c.] *Quæ lectio etsi stare, & explicari aliquo modo posset: altera tamen securior, aptiorq. proposito hic esse videtur, vt non* [τὴν δόξαν. *id est, gloriam, sed* τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἐκχέει. *id est,* [linguam suam explicat, siue effundit, &c.] *legendum sit: alioquin enim perabsurda, aut nulla saltem hoc loco videretur esse sententia.*

A refectione

A A refectione surgens, noli vagari per cellas, sed in tua conquiesce cella, &c.] *Aliud hic profert depositum Auctor, quod est de non vagando ac discurrendo per fratrum cellas, quod audaciæ, & peruersitatis signum existit. De quo, in sequentibus aliquot post da Paranesibus, fusius ac plenius, eodem hoc Tomo 2. Et S. Basilius Magnus de eodem, in præceptis ac regulis generalibus vitæ religiosorum, variisq. aliis in locis suorum operum sparsim sæpius. necnon Chrysostomus in tractatu de Monachis, ac vita monastica, ac Cassianus, collat. 6. cap. cap. 15. vbi Cellæ, ac solitudinis ponit commoda, eorumque, qui ab iis recedunt detrimenta. S. Bernardus, in Epistola, siue tractatu,* De Vita solitaria, *ad Fratres de monte Dei. aliisque in locis plurimis.*

Nam ex concessionibus eiusmodi, animarum ruinæ proueniunt, & potissimum cessante Præfecti baculo, &c.] *Notat licentiosam vitam quorumdam monachorum, impune satis peccantium, legesq. suas monasticas transgredientium. taxatq. laxitatem ac conniuentiam*
B *nonnullorum Præfectorum, quiduis in sibi subditis permittentium, ac vitia minime corrigentium: ac proinde hic dicit ex eiusmodi indulgentiis atque permissionibus, prouenire ruinas animarum, cessante præsertim Præfecti baculo, id est, disciplina, atque correctione Superioris, cuius officio incumbit, inferiores sibiq. commissos in officio continere, & vitia eorum reprimere. De quo, inter alios vide Basilium in regulis fus. disp. in responsione ad Interrogat. 25.* [Quàm terribile Antistiti iudicium immineat, si fratres delinquentes non arguat.] *Responsio lectu digna est, & ideo Lectorem ad eam remitto.*

Nam si in vino temperantiam, ac sapientiam quæris, nec tibi, nec aliis proderis, &c.] *Alia lectio quæ explicatius videtur huius, sic habet:* [Nam si in vino sapiens ac prudens tibi videaris, &c.] *Agit autem contra tumulentos, sibiq. in potu, ac crapula placentes, ac de vano sapientiæ nomine interim gloriantes, atque superbientes, quos hic notat, coarguitque. Aut certe prior lectio allegorice ac prouerbialiter intelligenda, & ἀντιφραστικῶς, de his qui tempe-*
C *rantiam, ac sapientiam in vino sectantur, cum tamen in eo minime temperantes sint, ac sapientes, secundum etiam illud:* [Pinguis venter non gignit sensum tenuem, &c.]

Si vniuersam sacram edidicisti scripturam, vide ne fortè animo efferaris, &c.] *Locus hic ad reprimendum elationis ac superbiæ spiritum pertinet, atque conducit. Nam cùm ea, quæ ad animi humilitatem modestiamq. pertinent, à Scriptura, inquit, edoceamur: constat sane eos, qui contraria his quæ didicerunt, sentiunt, vel agunt, præuaricatores sese eo ipso demonstrare. quare aduersus spiritum Superbiæ & ambitionis nos munit, & vt strenue maligni ac fraudolenti spiritus impugnationi ex aduerso resistamus, nec vllis ipsius fallacibus suggestionibus abripi nos vmquam sinamus, serio hic hortatur, & monet. Plura in eamdem sententiam, in aliis sequentibus Parænesibus, hoc Tomo secundo sparsim, sicut & Tomo primo, non vno in loco, adducta inuenias.*



EIVSDEM

S. PATRIS EPHRÆM SYRI DE VIRTVTE, CAPITA DECEM.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.

PROLOGVS.

* Græc. ἐν τῷ δὲ τῷ ὑπομνηστικῷ. de quo supra in Hypomnest. ac Schol. pag. 18.21.22.

NECESSARIVM duxi carissime, & alia quædam cum his congruentia, in hoc * commentario addere; vt legens, depreceris pro me peccatore, atque operibus confuso, Dominum: vt mihi peccata remittat, faciamq. fructum ei gratum, antequam edictum veniat tremendum, de anima mea è corpore tollenda; quando omnis humanus apparatus, & ornatus euanescet. Væ tunc ei, qui Deum offenderit, neque resipuerit: Requiret enim tempus in negligentia deperditum, & non inueniet. Ploremus igitur coram Domino Deo nostro, vt miserationes ab ipso obtineamus. Donec tempus habemus, temperemus nobis, & placare studeamus Deum. Non est nobis certamen de pecuniis, quarum iacturam licet quis fecerit, alias pro illis rursus comparare sibi poterit. De anima nobis periculum; quam si perdiderimus, non amplius recuperare poterimus, iuxta quod scriptum est: Quid proderit homini, si mundum vniuersum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria & maiestate sua: & tunc reddet vnicuique secundum opera eius. Si ergo detur retributio, nullaque opera nostra latere possunt Deum: quare non operamur bonum, vt bonum nobis retribuatur; abstinemusq. à malo, ne mala nos *inuadant? sicut scriptum est: Recede ab iniquo; & non timebis, & tremor non appropinquabit tibi. Erubesco dicere, & tacere nequeo, ob meam, meiq. similium ignauorum

NOTA. (margin)

Matth. 16. (margin)

Ibid. & Matth. 24. (margin)

* al. obruant.

Esai. 54. secundū LXX.

A B C D (margin letters)

A rum negligentiam; quòd milites huius seculi, misera à Rege dona accipientes, prompte alacriterq. ad mortem vsque pro ipso, periculis se subiiciunt: quanto magis nos, quibus tales factæ sunt promissiones, debemus non * cessare ab operibus iustitiæ, vt à ventura saluemur ira; ne tamquam inimica nostra vtamur anima, quam sibi vindicat Deus. Cogitemus quomodo ardorem solis, vehementiamve febris tolerare nequeamus; & quo pacto inexstinguibilem illum ignem B pro nihilo ducimus? Dominus autem suo nos consilio dirigat, manuq. sua forti nos protegat, in secula. Amen.

A Minori ad maius.

**al. non deserere opera iustitia*

A Minore.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Virtute. Capita decem. Prologus.] *Auctor noster Ephræm, antequam sequentia decem aggrediatur Capita, suum hic Prologum præmittit, idemq. in quatuor Adhortationibus antea positis præstitit. ac postea in illud:* Attende tibi ipsi.] *& ante duodecim ibi capita sequentia, alibiq. non sine caussa facit & obseruat. Vt autem vis & ratio Prologi ab omnibus rectius ac plenius cognoscatur: sciendum est Prologum, & Præfationem, atque Proœmium, pro iisdem fere apud Patres sumi.* C *quando scilicet summa rei breuiter præfando præmittitur: vel auditorum, lectorumve animi, ad audiendum legendumve attentius & patientius, suaui & accommodo aliquo præloquio, siue præfatione, præsertim in rebus arduis, ac longioribus, pluribusve distinctis capitibus, vt hic apud Auctorem, præparantur, & deuinciuntur. Deduciturq. Prologus à Græc.* πρὸ *&* λόγος. *siue* ἀπὸ τοῦ προλογίζειν. *quasi prologo vti: Præfatio autem à præfando, significans id quod præloquimur, antequam ad rem veniamus, &c. Et vt Prologi ac præfationis acceptionem apud Patres confundi, & pro iisdem plane vsurpari noueris; illud ex vnius S. Hieronymi (ne multos hic allegare sit necesse) scriptis abunde edoceris: quippe in quibus, inter alia indifferenter sic passim habetur, ac legitur:* [Incipit Prologus S. Hieronymi, in librum Quæstionum Hebraicarum.] *ac postea ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi Presbyteri in Amos Prophetam.] *ac post eamdem præfationem:* [Explicit Præfatio. Incipit Textus.] *Item.* [Sequitur Præfatio in explanationem B. Hieronymi in Abdiam Prophetam, ad Pamach. Finit Præfatio, &c.] *Vtrumque porro vicissim in sequentibus:* [Incipit Præfatio eiusdem Beati D Hieronymi in librum tertium, super Osee ad Pamachium Episcop.] *ac post fin. ibid.* [Finit Prologus.] *Vbi hic Prologus, ibi Præfatio indifferenter dicitur. Sicut & in sequentibus:* [Incipit Præfatio in librum 2. Amos Prophetæ.] *Subiiciturq. post ibid.* [Explicit Prologus. Incipit Textus.] *Item:* [Incipit Præfatio S. Hieronymi in explanat. super Sophoniam Proph.] *ac post ibid.* [Finit Prologus.] *Item:* [Præfatio ponitur in explanationes Esaiæ Prophetæ.] *qua finita, post subiicitur:* [Finit Prologus.] *Quæ inde adducere hic visum est, vt certò constet, vnum pro altero nomen indifferenter accipi, sicut & alibi apud alios. Proœmiorum porro vsum, & necessitatem luculenter ostendit S. Chrysost. tom. 3. in Hom. de ferendis reprehensionib. & Conuersione S. Pauli. cuius initium est:* Reprehenderunt nos amicorum quidam, quòd productiora sermonum initia faciamus, &c. *longe ab initio, ibi:* [*Seruiunt in hoc nobis proœmia, vt auditores de dicendis per compendium instruantur, & manifestior tradatur doctrina. Fateor enim non opus proœmiis, neq. instructionibus his, qui semper scripturis vacant, neque aliis occupationibus distrahuntur: statim enim audito lectore, dictorum mentem accipiunt. Qui autem bonam temporis partem secularibus negotiis im-* E *pendunt, & rarius hic comparent, nisi proœmia audiant, & instructi intelligant, quæ sermonem illum præcedant, absque lucro hinc abeunt, &c.*] *Ac paullo postea ibid.* [*Est & alius vsus Proœmiorum: Incidimus enim sæpe in longiora argumenta, quæ vno die ad finem perduci nequeunt; & interdum duobus vel tribus diebus, vt rectè explicentur, opus habent. Vnde tunc opus est, die secundo finem doctrinæ prioris repetere: vt dum principio finis congruit, sermo cohæreat, auditoribusq. minus obscurus sit obscurus. Et vt discas sermonem absque proœmiis valde obscurari; ecce, exempli gratia, afferam aliqua: Vt autem vidit eum Iesus: Tu es Simon, inquit, filius Iona: tu vocaberis Cephas, quod interpretatum est Petrus. Vides num intelligatis dictum? num intelligatis consequentiam, & quare dicta sint? quandoquidem absque proœmiis introducta sunt. Comparatur igitur, qui hoc facit, ei qui hominem omni ex parte obtectum, in spectaculum adducit, &c.*] *Atque ista de Proœmiorum vsu, hactenus ex Chrysostomo.*

CAP. PRIMVM.

Similia sunt Prouer. 29. & Sap. 6. Eccl. 10. & Eccli. 10.



EATA Ciuitas, quæ à piis regitur; & nauis, quæ à peritis gubernatur: Monasteriumque, quod à temperantibus administratur. Væ autem ciuitati, quæ ab impiis dirigitur; & naui, quæ ab imperitis gubernatur; ac Monasterio, quod ab intemperantibus administratur: nam & ciuitas replebitur Barbaris, ob impietatem eorum qui eam tenent; & nauis confringetur propter imperitiam gubernatorum: Monasterium autem desolabitur, ob ignauiam administrantium. B

SCHOLIA.

H*Abentur in Scripturis pleraq. similia, ad quæ non obscurè hic ab Auctore fieri videtur allusio. cuiusmodi sunt Prouerb.* 29. [Rex iustus erigit terram.] *Item:* [In multiplicatione iustorum lætabitur vulgus: cum impij sumpserint principatum, gemet populus.] *Et postea ibid.* [Homines pestilentes dissipant ciuitatem: sapientes vero auertunt furorem, &c.] *Sic Sapient.* 6. [Rex sapiens firmamentum est populi.] *Et Eccl.* 10. [Beata terra, cuius Rex nobilis est, &c.] *Item ibid.* [Væ tibi terra, cuius Rex puer est, &c.] C *Sic quoque Eccli.* 10. [Rex insipiens perdet populum suum, & ciuitates inhabitabuntur per sensum prudentium, &c.]

CAP. II.



I sub obedientia spiritalium Patrum consederis; non cum demulceris, & audis verba assentationis, apparet fidei tuæ stabilitas, ac firmitas: sed quando contemptus, atque percussus sustinueris; nam etiam fera merito cum demulcetur, mansuescit, atque mitescit. Ne itaque erga corripientem, & instituentem te, amarulentior fias; si nimirum cupis vas electio- D

Obedientia, & humilitatis commendatio ab exemplis, & scripturis. nis euadere: sciensq. obedientiæ in Domino, ac humilitatis profectum, eò progressus es; nempe si eius gloriam cognoscens, eam tibi delegisti. In ea frater, Sanctorum vita illustris est, & magnifica. Moyses enim seruus Domini, etsi doctrina Iethro non erat imbutus; verumtamen illi se subiecit, at-

Exod. 3. 18. Deut. 34. & Iosue 1. que seruiuit; quamuis in Aegypto satis esset eruditus. Iesus quoque Naue filius, perfecta sua obedientia, tantum donum promeruit, vt Moysis succes-

1. Reg. 3. sor fieret. Et Samuel, per obedientiam quam Heli sacerdoti præstitit, di-

4. Reg. 2. gnus habitus est, qui vocem Dei audiret. Elisæus vero, huius adminiculo pallium, & gratiam sui accepit Magistri. Quid porro homines similes vo-

A Maiore. bis, passionibus subiectos commemoro? Ipse quoque Deus verbum incarna- E tum, vitam in humilitate, & obedientia traduxit, sicut nos docet Euange-

Luc. 2. lista, dicens: Et erat subditus parentibus suis. Rursus autem, & Aposto-

Philip. 2. lus ait: Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem crucis. Quin etiam, quotquot viuendo, nolunt bonam parentum tolerare disciplinam, non leui se periculo exponunt: plærique enim, qui in ciuitatibus à magistratu puniuntur, fere propter inobedientiam, atque con-

**Græc. ἀτένῳ τραχήλῳ.* tumaciam, duramq. ceruicem,* plectuntur. Quin & puellæ, nolentes bonis

A nis morem gerere admonitionibus, verecundia, ac pudicitia abiecta, in pla- *Contra inobedientes.*
teis vicisq. turpem vitam cum dedecore traducunt: quæ autem intentæ sunt
operi, & mentis tranquillitati atque pudicitiæ vacant; ab hominibus qui-
dem honorabuntur, à Deo autem glorificabuntur. Bonum incepisti opus,
in eo persiste: vt magnificeris à Domino, cum mansuetis, & humilibus, in *Matth. 5. 23.*
Regno cælorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B SI sub obedientia spiritalium Patrum consederis, &c.] *Obedientiam vehementer commen-*
dat, eamq. pulcherrimis Scripturæ exemplis: à Moyse, Iesu filio Naue, Samuele, & Elisæo,
aliisq. confirmat, atque illustrat. A Moyse quidem, qui, quamuis Aegyptiorum scientia satis es-
set institutus, licetq. à Madianitis alienus; tamen etiam Iethro sacerdoti Madian seruire, illiq. se subii-
cere voluit. vt est Exod. 3. & eidem consilium danti lubens obtemperauit, omniaq. fecit diligen-
ter, quæ ille suggesserat, sicut habetur Exod. 18. Iesus quoque Naue filius, adeo sua commenda-
tur obedientia, vt per eam diuinitus Moyses mereretur fieri successor, & in populum Israeliti-
cum obtinere imperium, eumq. in terram promissionis ducere, &c. vt est Deuteronom. 34. & Iosue
1. 3. 4. &c. De Samuele etiam legimus 1. Reg. 3. quomodo per obedientiam suam, quam Heli sacer-
doti præstabat, promeritus sit vocem Dei audire, & quidem tertio iuxta illud: [Et adiecit
Dominus vocare Samuelem tertio. Qui consurgens, abiit ad Heli, & ait: Ecce ego,
quia vocasti me. Intellexitq. Heli, quod Dominus vocaret puerum. & ait: Non vo-
caui te, reuertere, & dormi fili. & si deinceps vocauerit te, dices: Loquere Domi-
C ne, quia audit seruus tuus. Abiit ergo Samuel, & dormiuit in loco suo. Et venit Do-
minus, & stetit: & vocauit ipsum sicut semel, & bis vocauerat ipsum. Samuel, Sa-
muel. & ait Samuel: Loquere Domine, quia audit seruus tuus. & Dominus ad Samue-
lem: Ecce ego. &c.] *De quo plura 1. Reg. 3. & ad longum, apud Ephræm Tomo 1. in Apo-*
log. ad Fratrem quendam, de Heli Sacerdote. cuius initium est. [Cum Scriptura de Heli Sa-
cerdote attestetur, &c.] *Quin & Elisæus denique, adminiculo obedientiæ, pallium ac gra-*
tiam accipere Eliæ sui magistri meruit, sicut & clara de eo est historia, 4. Reg. 2 quo etiam Gre-
gorius Nyssæ Episcopus, frater Magni Basilij alludens, sic de eo inter alia, in vita Gregorij mira-
culorum opificis, enarrando adducit: [Quid ex Propheticis miraculis, his rebus ex aduer-
so comparando adduci vis? Dicam Iordanis sectionem, quam percussione pellis ouil-
læ, ante ascensionem fecit Helias: & post eum Elisæus, hæres & pellis, & spiritus illius,
&c.] *Idemq. in tract. de sancto Baptismo, cuius initium est:* [Nunc agnosco meum gregem,
&c.] *sic inter multa ibi percenset:* [Similiter vnius Prophetæ indumentum, quod ex pel-
D le erat caprina, Elisæum, per totum terrarum orbem, fama celebratum effecit, &c.]
Atque ista hactenus in commendationem Obedientiæ. de qua operæpretium fuerit etiam videre ca-
put sextum postea hic sequens, cuius initium est: [Frater quidam sub obedientia spirita-
lium Patrum, &c.]

Iesus quoque Naue filius, &c.] *In vulg. Latin. legitur:* [Iosue filius Num.] *At LXX.*
quos ferè Patres sequebantur, vt etiam Ephræm, legunt, appellantq. Ἰησοῦν υἱὸν Ναυῆ, *id est,* Ie-
sum filium Naue.] *De quo, vide Deut. cap. 34. Et Iosue cap. 1. 2. &c.*

Sicut nos docet Euangelista dicens: Et erat subditus parentibus suis.] *Alia hic le-*
ctio apud Ephræm habet. [Et erat subditus ipsis.] *Sic quoque in sacro Cod. Luc. 2.* [Et erat
subditus illis, & mater eius conseruabat omnia verba hæc in corde suo.] *Quem etiam*
locum piè doctèq. illustrans S. Bernardus Abbas Claræuall. sic in Homilia 1. super Missus est, *inter*
E *alia recenset, ibi:* [Nam subdit Euangelista: Et erat (inquiens) subditus illis. Quis? Qui-
bus? Deus hominibus. Deus, inquam, cui Angeli subditi sunt: cui Principatus, & Po-
testates obediunt, subditus erat Mariæ. nec tantum Mariæ, sed etiam Ioseph propter
Mariam, &c.] *Ac paullo post ibidem:* [Quibus ergo laudibus iudicas dignam, quæ
etiam præit? Disce homo obedire, disce terra subdi: disce puluis obtemperare. De au-
ctore tuo loquens Euangelista: Et erat (inquit) subditus illis: haud dubium quin Ma-
riæ & Ioseph. Erubesce superbe cinis. Deus se humiliat, & tu te exaltas? Deus se ho-
minibus subdit: & tu dominari gestiens hominibus, tuo te præponis Auctori? &c.] *Ha-*
ctenus ibi Bernardus.

CAP.

A

CAP. III.



I ad dimidium perduxerit opus aliquod, frater tuus; contigeritq. ipsum in morbum incidere, tuaq. opera indigere in opere: curam eius suscipe, omni cum humilitate, patienti compatiens. Postquam verò sanitatem is recuperarit, ne fratris tui appetieris opus: ne fortè tibi ipse à Domino, & hominibus damnationem adsciscas. At fortasse suggerit cogitatio,

Cogitationis suggestio.

non sine Diuina id permissione accidisse, vt ille malè habeat, & ego interim hoc consequar: at cur non bonum illud cogitasti; quòd scilicet Diuino B
id factum sit permissu; vt cuiusmodi voluntate sis demonstres, tui ne ipsius an fratris amator? Quòd si à morbo liberatus, ipse recusauerit; rem bona conscientia cum permissu tamen Præfecti, accipe: vt bonum habeas testimonium ab his, qui foris sunt. Necessaria enim est iustitia, pietas, atque obseruantia. De sanctissimo quippe Symeone, qui Saluatorem accepit in vlnas suas, scriptum habemus, quod esset iustus, & timoratus.

Luc. 2.

CAP. IIII.

C



Virtuti inimica segnities.

Viatoris magnanimi exemplum.

IRMO, ac stabili corde simus, Carissime: nam virtuti aduersatur segnities. Ne igitur exigua nobis ingruente acedia, euadamus pusillanimes: verùm vim nobis ipsi inferamus, magnanimi Viatoris instar; quippe cui dum defectio atque debilitas per viam accidit, non cadit animo, neque à scopo desistit propter longitudinem viæ; sed seipsum consolatur, dicens: Adhuc modicum restat viæ, & ad diuersorium peruenies, atque quiesces. Et Dominus vim eius cernens, robur illi viresq. præbet, viæq. mollit ac mitigat asperitatem: segnities enim, atque pigritia paupertatis conciliatrices existunt, non modo donorum spiritalium, sed etiam necessitatum corporalium. D

Segnities paupertatis conciliatrix.

CAP. V.

Synaxis.



I ante cunctos in Synaxim, ac congregationem prodeas, & persistas donec absoluatur, ne in hoc te efferat cogitatio: quoniam & artifices multum studij, ac vigilantiæ in suo opere adhibent. Neque corpore dumtaxat te præsentes Domino: sed & cogitationes in corde humili à ceteris rebus, vt illi des operam, abducito. Superbia enim latibulo similis est, in quo Draco libenter moratur; & E
eum, qui ad illud accesserit, interficit. Porro de non inebriando se vino, aut de mulierum consuetudine vitanda, superfluum mihi videtur tuæ significare pietati; tum quia manifestum est omnibus, hoc à virtute esse alienum. Necessarium est ergo non solum in hac parte impetum Dæmonum obseruare, atque cauere: sed neque cum maribus, & adolescentibus conferre licet sermones lasciuos, atque effœminatos, qui in perniciem animam trahunt. Non tamen quòd malum sit fœmina, eius conuersationē auersamur: sed quia

Superbia latibulo similis.

Contra lasciua commercia atque colloquia.

facile

A facile est inimico, per colloquia & conuersationes mulierum, nos subuertere, & ad transgressionem Diuini præcepti inducere. Quocirca nos oportet vndequaque obseruare malignorum spirituum iacula; confidentes armaturæ, ac virtuti Spiritus sancti: nam qui vnam portam inimico præcludit, duas autem ei aperit, existimans se securum esse, fallitur hic, quisquis est. Necessarium est ergo, vt nos ipsi vndique communiamus: nullamq. occasionem præbeamus iis, qui occasionem quærunt. Deus enim non irridetur: & horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

Mulierum consuetudines, vt vitanda.

Eleganter dictum, & prouerbialiter.

Gal. 6.

Heb. 10.

B

S C H O L I A.

SI ante cunctos in Synaxim prodeas, &c.] *In Latinis Sanctorum Patrum ex Græco translationibus, nota nomen Synaxis & Synaxes, sæpe haud inuenuste, & inaccommodate etiam in alia atque alia significatione vsurpari: quemadmodum & ab Athanasii, Basilij, & Chrysostomi, aliorumq. Græcorum Patrum Interpretibus, & à nobis in plurimis Ephræm locis (seruato vocabulo Græco tamquam Latino, quòd significantius sit, latiusq. pateat) vsurpatum retentumq. inuenies. Cæterum quia multa illius sunt significata, & acceptiones variæ, de iis pro maiore declaratione, aliquid (ne quis in illis hæreat) dicendum erit. Significat autem nomen Synaxis primo conuentum, seu congregationem, cum Monachi ad orandum, Diuinasq. laudes decantandas, ac celebrandas, & ad Diuina peraganda mysteria simul conueniebant, à Græco verbo συνάγω, hoc est,* C *congrego, seu colligo, &c. qua etiam significatione hic ab Auctore accipitur, & suprà in Epistola ad Ioannem Monachum, cuius initium est:* [Variis licet adhortationibus cum religiosissimo Theodoro egerimus, &c.] *ibi:* [Neque corporalium necessitatum prætextu, Synaxim vestram neglexeritis, &c.] *ac postea hoc eodem Tomo, in Parænes. 18. 19. 23. 26. & aliis in locis apud eumdem sæpissime. Accipitur præterea pro congregatione, & conuentu simpliciter. item pro collecta, conuenticulo, celebritate, solennitate, Missæ sacrificio, & sacra Communione, &c. in quibus omnibus significationibus, aliis atque aliis locis, vtitur Auctor noster Ephræm: sed in prima acceptione, pro conuentu, ac congregatione Monachorum ad orandum, & laudandum Deum, &c. sæpissime, præsertim hoc Tomo 2. ac vbicumq. de Monasticis agit. Neque etiam infrequenter apud eum, Synaxis pro sacra altaris Communione vsurpatur, sicut suis constabit locis. quod quidem in eo significato verbum, ex 1. Cor. 10. desumptum videtur, vbi Apostolus sic loquitur:* Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est: & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? &c.] *Nam vt rectè lib. 4. cap. 14.* D *ait Damascenus:* [Hoc sacramentum Christo nos copulat, atque eius carnis, deitatisq. participes efficit: nosq. inter nos in eodem Christo conciliat, atque coniungit, & veluti vnum corpus coagmentat, &c.] *iuxta illud Pauli 1. Cor. 10.* [Vnum corpus, vnus panis multi sumus, qui de vno pane participamus, &c.] *Vnde quàm conuenienter etiam pro sacra Communione sumatur, clarissimum euadit. Sed ista de vocabulo, & acceptione Synaxis, abunde hic suffecerint.*

Superbia latibulo similis, in quo Draco moratur, &c.] *Auctor ostendere (vt videtur) volens, quàm periculosum sit Superbiæ vitium, illud cum antro siue latibulo, in quo Draco latitat, haud incommodè hic comparat. Nam sicut accedenti ad latibulum, in quo Draco serpens commoratur, maximum ab eo mortis imminet periculum: ita & saluti animarum à superbiæ latibulo, in quo Diabolus versatur (nisi illud sedulò vitauerint) exitium proximum est. Nullum enim est vitium (vt rectè tradit August. lib. 4. de Trinit. cap. 15. tomo 3.) in quod magis accipiat ius dominandi* E *ille superbissimus spiritus, ad ima mediator, ad summa interclusor, &c. Clariusq. de eo, alibi Ephræm, in tract. de euersione Superbiæ, tomo 1. vbi inter alia, sub fin. sic habet:* [In superbia enim habitat, qui dixit: In fortitudine manus meæ faciam, & in sapientia intellectus auferam terminos gentium, &c.] *Ac rursus:* [Dixisti in corde tuo: In cælum conscendam, super astra cæli exaltabo solium meum. ascendam super altitudinem nubium, & similis ero Altissimo. Verumtamen ad infernum detraheris, in profundum terræ, &c.] *Ex quibus, quomodo in latibulo superbiæ Draco diabolus habitet, & quæ inde mala atque pericula, omnibus liquet. Sed de his latius apud alios Patres, ipsumq. Ephræm sparsim multis in locis, alibi.*

CAP.

 A

CAP. VI.

Parabola, aut potius, exemplum rei verè gestæ.



RATER quidam sub obedientia spiritalium Patrum residens, alium fratrem adiit, dixitque: Cupio relinquere Patres meos spiritales, & per me tranquille degere. Ad quem ille: Homo inquit, quidam habebat filium, quem accipiens, in manus tradidit artifici, qui eum artem suam doceret, eratq. puer distractior circa opus. Cumque post dies aliquot, adolescens ad patrem suum accederet, dixit: Pater tolle me ab hoc magistro meo; per B
me enim magis artem apprehendere potero. At pater, ad ipsum: Si cum ab aliis, inquit, docearis, & manuducearis, nihil didicisti; quid per te solus præstare poteris, ò fili, non addiscens, neque obediens, quemadmodum oportet? Video te male erga artem, quam addiscis, affectum; metuoq. ne fortè frustra in te laborauerim: arripe igitur opificium tuum, sicut oportet fili, vt in arte exercitatus ipse tibi requietem inuenias: nam inertes assequitur mors. Quapropter, & nos charissime, caueamus à nobis abiicere iugum obedientiæ in Domino; ne fortè non placeat Deo: cumque in tentationem inciderimus, non sit qui auxilietur nobis. Quando enim Agar
Gen.16. ancilla Sarræ, aufugit à conspectu Dominæ suæ, inueniens eam Angelus Dei, dixit ad ipsam: Reuertere ad Dominam tuam, & humiliare sub manu illius: fecitq. illa sicut dictum erat ad eam. Cum vero adesset tempus eius, C
assumpto commeatu, dimissa est cum fiducia, vnà cum filio suo: oberrante-
Gen.16.21. teq. ipsa per solitudinem, adeò vt siti peritura videretur simul cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus. Oportet ergo, & nos patienter perferre tribulationes, tamquam Domino seruientes, & non hominibus. Ideoq. dum sub obedientia versamur, ne opera inobedientiæ agamus; ne & nos patia-
4.Reg.5. mur, quemadmodum passus est Giezi, minister Prophetæ Elisæi: quin potius per piam religiosamq. obedientiam, fructum reddamus perfectum Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria in seculorum secula. Amen.

D

SCHOLIA.

FRATER quidam sub obedientia spiritalium residens Patrum, alium adiit Fratrem, dicens: Cupio relinquere patres meos spiritales, &c.] *Ista vt ad seculum rediret, ac obedientiæ iugum excuteret, in tentationem dilapsus Frater dixit: Cui pater ille apto hic respondit exemplo, quod tamen an parabolicum, an potius rem verè gestam dixero, subdubito: id certum teneo valde illud efficax esse ad fratrem illum, aliosq. similes tentationis spiritu exagitatos, in bonis institutis confirmandos, & in officio continendos. Et ne quis obedientiæ iugum susceptum, à se temere abiiciat, inter alia opportunè exemplum Agar ancillæ Sarræ, ad Dominam suam (à cuius facie profugerat) monitu Angeli obedienter humiliterq. reuersæ, proponit, verbisq. scripturæ eleganter confirmat. De quo, historia habetur, Genes. 16. ad longum, ac postea Gen. 21. quam latius, pleniusq. examinando etiam explicat S. Chrysostomus, Homil. 38. in caput alleg. Gen. 16. & homil. 46. in cap. Gen. 21.* E

Oberranteq. ipsa per solitudinem, adeo, vt siti videretur peritura cum filio suo Ismael, non despexit eam Deus.] *Quæ de Agar, & de filio eius Ismael, prius adducta sunt, ad vtrumq. quidem citatum Genes. locum referenda videntur: sed tamen quæ posterioribus hisce verbis ab Auctore allusiuè dicuntur, potius ad verba Gen. 21. referuntur, vbi de Agar, eiusque filio sic habetur:* [Quæ cum abiisset, errabat in solitudine Bersabee. Cumq. consumpta esset aqua in vtre, abiecit puerum subter vnam arborem, quæ ibi erat. & abiit, seditq. è regione pro-

A ne procul quantum potest arcus iacere, dixit enim: Non videbo morientem puerum: & sedens contra, leuauit vocem suam, & fleuit. Exaudiuit autem Deus vocem pueri: vocauitq. Angelus Dei Agar de cælo, dicens: Quid agis Agar? noli timere: exaudiuit enim Deus vocem pueri de loco, in quo est. aperuitq. oculos eius Deus: quæ videns puteum aquæ, abiit, & impleuit vtrem, deditq. puero bibere, &c.] *Ex quibus sanè Scripturæ verbis; allusio, sententiaq. Auctoris apertissima est. Cæterum plenius, de his Chrysostomus vbi suprà: & Augustinus quæst. 53. & Hieronym. in Quæstionibus seu tradit. Hebr. in Gen. cap. 16. & 21. aliisq. alibi.*

Dum sub obedientia versamur, ne opera inobedientiæ agamus: ne & nos patiamur sicut passus est Giezi, &c.] *Historia, de improbo facto Giezi ministri Elisæi Prophetæ, habetur 4. Reg. 5. & est in substantia eiusmodi: Giezi, quod munera, quæ eius recusauerat Dominus, à Naaman Syro lepra curato occultè, perfideq. contra voluntatem Prophetæ Elisæi accepisset, factumq. suum mendacio occultare studuisset: suæ inobedientiæ ac mendacii iustas pœnas luit, & lepra, quæ Naaman Syro adhæserat, mox ipsi applicata est, & semini eius, vsque in sempiternum. Statimq. discessit ab eo leprosus (vt habet Scriptura) quasi nix. Atque illud est, quod hic noster insinuat Auctor, dicens:* [Ne & nos patiamur, quemadmodum passus est Giezi minister Prophetæ Elisæi, &c.] *quippe qui dum sub ministerio, & obedientia optimi versaretur Domini, opera inobedientiæ exercuit, perfidè egit: & sua inobedientiæ atque perfidia meritò pœnas luit: lepraq. qua Naaman Syrus liberatus fuerat, ipse totus ea (vt dictum est) infectus commaculatusq. repertus est, vt non immeritò de re adeo obstupescenda exclamet alibi in hæc verba Chrysostomus:* [O admiranda potentia Dei. O sublime meritum Elisæi. Vno in tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas Prophetam sanctissimum demonstrat. Curatur Naaman Syrus; & lepra, Giezi perfunditur seruus. Syro fides attulit gloriam: & seruo perfidia intulit pœnam: Ille de Syria veniens, quod desiderauit, accepit: hic de Prophetæ domo exiens, plagam sibi de perfidia acquisiuit: Naaman curatur, & gau-

C det: Giezi vulneratur, & deflet. Alius suis redditur sanus: alius cunctis ostenditur maculatus. Alius exemplum virtutis ostendit: alius meritum fallaciæ demonstrauit. Curatur fide, qui fuerat maculatus: & maculatur perfidia, qui fuerat sanus. Naaman inuitat ad Deum: Giezi profertur singulis in perfidiæ exemplum. Per Naaman, Deus collaudatur: per Giezi, iudicium cæleste metuitur. Inde salus nascitur: hinc metus. Inde gloria petitur: hic fraudis molestia formidatur. vt his exemplis, & fidei pretium, & perfidiæ supplitium cunctis gentibus monstraretur.] *Ita Chrysostomus in serm. de Naaman Syro, ab Elisæo Propheta curato. Tomo 1. cuius verba aurea, ad rem de qua agitur magis illustrandam, hic planè referre visum est.*

CAP. VII.

D SI QVIS ad te accesserit secretò dicens: Conueniamus inter nos, ac simul fœdus, & amicitiam ineamus; vt si quid dixero tibi, me sine contradictione audias. Deinde etiam post iusiurandum, si te in peccatum inclinare, atque subuertere voluerit: ne morem geras illi; quamuis magnifica protulerit, seq. ipsum humi prostrauerit, vt violes Dei præceptum, supplicans. Noli acceptor esse personæ aduersus animam tuam: nouit quippe Diabolus, non tantum ista subornare, sed etiam è Scriptura afferre, carnisq. infirmitatem allegare, ac multa alia comminisci, vt hominem præuaricatorem mandatorum Dei efficiat; habeatq. quod contra eum glorietur. At nos, tali illius studio, inaniq. labore edocti, ad pietatem fortes in propo- *Eccli. 4.*

E sito, susceptoq. consilio erimus. Nam si illi, dum propriam cupiunt voluntatem perficere, aut potius cooperantis in eis Diaboli, tantum studium, artemq. exercent, ne suo frustrentur instituto, ac fine: quanto magis eos, qui spiritalem exercent vitam, decet peritiores, ac vigilantiores esse; vt ne aduersus eos exultet Diabolus. Atqui oportebat non iurare omnino, ob præceptum Saluatoris nostri Dei. at nunc abreptus es verbis, ne paruifacias: in manus enim malorum venisti, propter amicum tuum. Ne dederis somnum oculis tuis; nec dormitent palpebræ tuæ, vt salueris; tamquam damula è *A Minore, ad Maius.* *Matth. 5.* *Prouer. 6.*

laqueis

*vulg. de manu aucupis. laqueis, & quaſi auis è * reti. Verumtamen ne cadas animo, neque con- A
fundere: eſt enim emendatio mandato, ſi de cætero præ oculis habeas Do-
minum. Attende igitur tibi ipſi; non enim obnoxius es iuriſiurando, ſi
teipſum à malo elongaueris. nam ipſe, qui Euangelium in mundo prædi-
cauit, propter nimium ſuum, in humanum genus amorem: ipſe inquam
Matth. 3. & Dominus mandauit hominibus, vt pœnitentiam agant; abſtineantq. ab om-
Luc. 3. 5. 24. ni peccato. Videndum igitur, ne dum voluptates noſtras explere deſide-
ramus, iuriſiurandi prætextum adducamus, quaſi amplius nos ex inimici re-
Gal. 6. tibus ſubducere nequeamus. Deus non irridetur, cupientibusq. ſaluari ma-
Pſal. 33. num porrigit. Declina ergo à malo, & fac bonum: ſicq. ſermonem ſer-
Pſal. 118. uaueris, ſecundum eum qui dixit: Ab omni via mala prohibui pedes meos;
* al. & cuſtodiam. vt * cuſtodiam verba tua. Vis autem, vt plenam perfectamq. tibi fidem fa- B
ciam, quòd verbis non ſis obnoxius; ſi mala vitaueris, bona autem egé-
2. Theſſ. 3. ris, ſubtraxerisq. te ab omni homine ambulante inordinatè. Audi Para-
Parabola, aut potius exemplũ. bolam, aut potius exemplum: Homo quidam habebat filium, qui patrem
ſuum in cunctis vehementer honorabat: alius autem quidam inuidia ductus
ſuper profectu iunioris, occultè accedens, dixit ei: Iura mihi aduerſus pa-
trem tuum, quòd quæ tibi ſum dicturus, facies, ſeruabisq. abſque omni
contradictione. atque ille non rectè agens, iurauit ipſi. Deinde poſt hoc,
dixit ad eum: Vade, ac dedecore patrem tuum affice, ipſumq. plagis cæ-
de; & noli amplius revereri conſpectum eius: & quæcumque tibi manda-
uerit non facienda, facito: quoniam iuraſti mihi, & non poteris non obe-
dire iis, quæ tibi à me dicta ſunt. Sed numquid tantam ſuſtinebit demen- C
tiam, aut potius impietatem filius; & non deſpiciet iniquiſſimum conſilium
illius, propter cultum ac reuerentiam erga patrem? ad eumq. reſpondebit: Vi-
deo te hominem non verum, nec iuſtum eſſe; ſed inimicum patris mei, ani-
mæq. meæ inſidiatorem: at me non decipies, ſicut ſerpens ſua calliditate
Gen. 3. Euam; neque me ad impietatem verſuta tua improbitate compelles. Nolo
2. Cor. 11. vt me accuſare, vel reprehendere pater poſſit, quòd impietati paruerim: deſpi-
cio itaque conſilium tuum nefarium ob patris mei reuerentiam, animæq.
meæ ſalutem: aureſq. meas pretioſæ Crucis ſignaculo obſigno, ne amplius
intret in aures meas verborum tuorum virus; ipſamq. tuam conſuetudinem
2. Theſſ. 3. vitabo, propter dolum in te latentem. Admonet quoq. nos Apoſtolus, vt ſub-
trahamus nos ab omni fratre ambulante inordinatè. Nam Deus malis actioni- D
bus non colitur. Ne igitur abduci te à ſceleſtis hominibus patiaris chariſſime:
vt non exacerbes patrem tuum, qui in cœlis eſt, contraria præceptis eius agen-
do: & non habeas excuſationem in die iudicij. Propter transgreſſionem
enim mandatorum ſancti Euangelij, Deum prouocas. Quocirca attende ti-
biipſi, ſummam ſermonis per Prophetam edoctus. Ait enim Propheta Da-
Pſal. 118. uid: Iuraui, & ſtatui; non tranſgredi præcepta tua, & cuncta iudicia tua:
ſed iuraui, & ſtatui, inquit, cuſtodire mandata tua, & omnia iudicia iuſti-
Ibidem. tiæ tuæ. Rurſusq. ait: Iniquitatem odio habui, & abominatus ſum: legem
* al. & in hac. autem tuam dilexi. & * hac Diuina miſericordia, magnas euitabis tentatio-
Pſal. 7. nes, atque pericula. In illo autem eueniet, quod ſcriptum eſt: Conuer-
* al. labor eius. tetur * dolor eius in caput eius; & in verticem ipſius iniquitas eius deſcendet. E
Charitatem igitur, ac vnionem poſſide, non quidem per iuramenta, & blan-
ditias, aliave prohibita, coactam: ſed quæ ſecundum Deum ſit, & ex ani-
mi affectu directa, ac conſummata: quippe in qua nihil iniquum, aut coa-
ctum obrepit. ſitq. gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti tecum. Cui glo-
ria, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

N*IHIL contra Dei voluntatem atque præceptum, in gratiam cuiuscumque hominis tentandum, agendumne docet: Dæmonisq. suggestionibus, & improborum consilijs non adsentiendum; ac temere nullo modo iurandum: & si quis se male acturum iurauerit, potius tunc mentem in melius mutandam, Deiq. præceptum de bene agendo, & malo non committendo attendendum, quàm temerarium, & plane illicitum, atque impium eiusmodi iuramentum opere complendum: Cuius etiam rei Parabolam, aut potius exemplum hic accommodum subijcit.*

Ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ, vt salueris, &c.] *Locus est Prouerb. 6. Vbi al.* [Neque indormites palpebris tuis; vt salueris tamquam damu-
B la è laqueis, & tamquam auis è reti. &c.] *& sic edit. 70. At in vulg.* [Eruere quasi damula de manu, & quasi auis de manu aucupis.] *Sed hoc à lectione 70. & S. Ephræm, diuersum hic est, vbi Auctor quasi per omnia, cum 70. concordat.*

Videndum igitur, ne dum voluptates nostras explere desideramus, iurisiurandi prætextum adducamus, &c.] *Illos Auctor reprehendit, qui sese iuramentis temere obstringunt ad male agendum, vt alijs complaceant, vitijsq. indulgeant: qui etsi perperam egerint, tale quid iurando; eorum tamen iuramentum non tenere, neque tales iuramentis eiusmodi manere obstrictos, si mala vitauerint, bona autem egerint, subtraxerintq. sese ab omni homine (secundum Apostolum 2. Thess. 3.) ambulante inordinatè, demonstrat, probatq. hic efficacissime: tum Parabola, aut potius exemplo de duobus filijs, quorum alter nequior alterum meliotis frugis ad iusiurandum impie adegit, vt Patri suo in omnibus rebellaret, &c. tum auctoritate Sacræ scripturæ. ait enim Propheta Dauid: (Psalm. 118.)* Iuraui, & statui non transgredi præcepta tua, & cuncta
C iudicia tua: sed iuraui, (*inquit*) & statui custodire mandata tua, & omnia iudicia iustitiæ tuæ, &c.] *Ostendere scilicet volens, non esse temere iurandum, ad effectum præsertim rerum malarum, vel vt hominibus improbis consentiamus, Deumq. ac homines offendamus, &c. Sed de his latius apud Auctorem, cuius, aduersus mala promissa impijs iuramentis obstricta, notabile hic documentum adducitur, declaraturq. De quo, & Chrysostomum vide, homilia 8. 9. 10. 11. 12. 14. 15. 16. ad populum Antioch. tomo 5. vbi sparsim, & incidenter multa de vitandis iuramentis vtilia adducuntur, & alibi apud eundem sæpius. Quod porro seruandum non sit iuramentum, quod est contra æquitatem, quodq. scelere adimpletur, etiam docet Sanctus Ambrosius, libro 3. de Virginitate, par. 3. diffuseq. deducitur apud Sanctum Augustinum, in Sermone 4. de decollatione Sancti Ioannis Baptistæ, & in tertio Sermone eiusdem diei, & in Epistola 104. vbi respondet Seuerino Miletinano Episcopo. ac alibi.*

Homo quidam habebat filium, qui patrem suum in cunctis honorabat: alius autem
D quidam inuidia ductus, &c.] *Enarratio est Parabolæ, aut forte potius exempli, reiq. vere gestæ. Vbi in alio MS. Cod. paullo aliter, & cum adiunctione, sic reperitur:* [Homo quidam habebat filium: Filius autem valde patrem honorabat, studebatq. omnia eius præcepta seruare: & seruiebat, atque obsequebatur patri suo in omnibus. Alius autem quidam &c.] *Vbi Lectori liberum sit sequi, quam maluerit lectionem: Ego autem quam in pluribus exemplaribus græcis reperi, eam hic in translatione secutus sum, atque reposui.*

CAP VIII.

E DEVITA, Frater carissime, consuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinosorum, nihil fidele loquentium: nam instar sagittarum, sermones ipsorum corda vulneranr. Noui quosdam, sermonibus animas peruertentes; cuiusmodi quidem ho- *Leuit. 13. 15*
mines, fortasse per symbola quædam, feminis fluxu laborantes Scripturæ sermo, & leprosos appellat. Quemadmodum *Matth. 8. 10.*
enim menstruatus immundum reddit, secundum legem, vbicumque consederit, vel quodcumque consputauerit: sic & horum impurorum fluxus animæ malè affectæ; sermonumq. consputatio, execrabiles reddit suscipienres:

& fortaſſe illorum deprauata animi affectio, cum eo, qui lepra laborat, comparanda eſt, ſicut iam dictum eſt, Et omnis quidem Sanctorum cœtus zonam habebat lumbos conſtringentem, aſperitatem inquam, vitæ demonſtrantem: nam armaturam Spiritus ſancti poſſidebant, & vndequaque virtute Spiritus ſancti confirmati erant. Iſtos autem ex propria negligentia, hoc dono Spiritus ſancti cernimus nudatos; nec lumbi ipſorum, cogitationibus caſtis coercentur; verum cuncti eorum mores diſſoluti, atque corrupti ſermones, actionesq. A

Contra naufragos in fide.

Atque is quidem, qui circa fidem laborat: quid noceat, inquir, cum quouis homine verſari, ſiue recte credat, ſiue male ſentiat; modo ſanam nos fidem teneamus? At qui voluptatibus ventris indulgent; his, quæ infra ventrem ſunt, dicent: & quid obeſſe poterit edere, ac bibere, & genio indulgere,* corporaliſq. concupiſcentia? Malum eſt concupiſcere rem alienam, ſeu furari: & ſi quando de his quoque coarguantur; iterum dicent: neceſſitate coactus hoc feci; furatus ſum, vt eſurientem explerem animam. Quid iſto fluxu impurius; aut eiuſmodi lepra turpius; ac indecentius? Ideo non permittit ſermo, execrandas haſce cogitationes in ſanctarum animarum verſari caſtris: ſicut neque lepræ contactu notatos, ſinit lex tentoria figere, in medio caſtrorum filiorum Iſrael. Etenim turpiſſimum reuera, in medio illuſtrium, atque ſanctarum cogitationum morari: & immundis interim cogitationibus aditum præbere. Diſſolutionem autem, ac turpitudinem, corruptionemq. operum ipſorum, necnon impudentiam voluntatis eorum, procacitatemq. linguæ, atque inexcuſabilia eorum opera innuens, dicit: Quicunque tactus fuerit lepra, veſtimenta eius diſſuta ſint, & caput ipſius reuelatum, & circa os eius contegatur: & immundus vocabitur omnibus diebus, quibus fuerit ſuper eum tactus: & immundus cum ſit, immundus erit, ſeparatus ſedebit; extra caſtra erit conuerſatio eius. Ex his ſunt, qui dicunt: Comedamus, & bibamus; cras enim moriemur. Sunt autem iſti, hominum, qui à veritate aberrant, ſermones, atque etiam hæreticorum ſenſus: Nam hæretici ſuum volentes confirmare errorem, ex diuinis ſcripturis loca, atque teſtimonia depromere conantur, ad corda obedientium ipſis peruertenda: ad quos pulchre, & magnifice quidam Sanctorum ennunciauit, dum ſic docens ait: Cum ſit igitur tale illorum argumentum, quod neque Prophetæ prædicauerunt, neque Dominus docuit, neque Apoſtoli tradiderunt, quod abundantius glorian tur plus quàm cæteri, cognouiſſe, de ijs, quæ non ſunt ſcripta, legentes; & quod ſolet dici, de harena reſticulas nectere adfectantes, fide digna aptare conantur ijs, quæ dicta ſunt, vel parabolas dominicas, vel dictiones propheticas, aut ſermones apoſtolicos, vt figmentum illorum teſtimonio non carere videatur. Ordinem quidem, & textum Scripturarum ſupergredientes, atque tranſilientes; & quantum in ipſis eſt, ſoluentes membra veritatis. Transferunt autem, & transfingunt, & alterum ex altero facientes, ſeducunt multos ex ijs, quæ aptant ex dominicis eloquijs, male compoſito commento. Quomodo ſi quis Regis imaginem bonam, fabricatam diligenter ex gemmis pretioſis à ſapiente artifice, ſoluens ſubiacentem hominis figuram, transferat gemmas illas, & reformans faciat ex ijs formam canis, vel vulpeculæ: & hanc male diſpoſitam, dehinc confirmet, & dicat hanc eſſe Regis illam imaginem bonam, quam ſapiens artifex fabricauit, oſtendens gemmas, quæ bene quidem à primo artifice in Regis imagine compoſitæ erant; male vero a poſteriore in canis figuram tranſlatæ ſunt: & per gemmarum phantaſiam decipiat idiotas, qui comprehenſionem regalis formæ non habeant; & ſuadeat hanc turpem vulpeculæ figuram, illam eſſe præclatam Regis imaginem. Eodem modo, & hi anicularum fabulas aſſumentes, poſt deinde ſermones, & dictiones, & parabolas hinc inde auellentes;

Margin notes, in page order:

**al. & carnalis concupiſcentia?* B

Leuit. 13. & Num. 12.

Leuitic. 13. Iuxta LXX. Sed in vulg. paullo aliter. C

Eſai. 22. & 1. Cor. 15.

Irenæum intelligit.

Prouerbium elegans. D

Hæretici ſcripturas ad impia figmenta detorqueant.

A Diſſimili, & abſurdo. E

A tes; vt aptare volunt fabulis suis eloquia Dei. Vnde sufficienter exemplis edocti, fugiamus peruersos hæreticorum sermones, imitationemq. eorum, qui in luxu, ac lasciuia viuunt, & ex scripturis testimonia proferre videntur: vt fide, & operibus sani, fructum referamus perfectum Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria, in secula seculorum. Amen. *Hactenus ex Irenæo, contra hæres.*

S C H O L I A.

AD QVOS pulchrę, ac magnifice quidam Sanctorum Patrum, &c.] *Irenæum hoc loco intelligit, apud quem Libro primo aduersus hæreses, cap. 1. ista eadem ad verbum adducuntur. Ex quo, etiam vnum scitu, ac notatu hic dignum collige, Irenæum scilicet sua græco scripsisse sermone, cum & græce hic ad longum citata, atque producta reperiantur eius verba apud Sanctum Patrem Ephræm, linguæ latinæ penitus ignarum, at græce (vt hinc clarum est) edoctum, quamuis natione, & idiomate proprio Syrus fuerit. Quin & Sanctum Athanasium græce legit, & intellexit, atque citauit, sicut ex Cap. decimo, in illud:* [Attende tibi,] *nostrisq. ibi Scholijs, certo constabit postea.* B

Et quod dici solet, de harena resticulas nectere, &c.] *Prouerbialis locutio est Græcis, ἐξ ἄμμου σχοινία πλέκειν. quo quidem loquendi modo, ab Irenæo (vnde ista ad verbum desumpta sunt) & ab ipso Sancto Ephræm, notatur Hæreticorum, & præsertim Valentinianorum ineptia, atque stoliditas; quippe qui Scripturarum vndique collecta ramenta, nullo modo inter se cohærentia, in sua hæresis, atque erroris confirmationem, velut de harena resticulas nectere sunt soliti. Quomodo & Sinesius pereleganter in Epistola 57. aduersus Andronicum scribit, illum scilicet νήθειν τὰ ἀσύγκλωστα. id est, nere illa, quæ neri nequeunt; quòd nimirum ciuilem ipse virtutem, cum Sacerdotio coniungere niteretur, &c.*

Quomodo si quis Regis imaginem, &c.] *Similitudine ista, omnium Hæreticorum ars veteratoria lepide, & accommode explicatur; qua putres, & ineptas suas fabulas diuinis eloquijs operiunt, adumbrantq.: quomodo si quis Simiam turpe animal purpura, & bysso ornaret, vel Asinum exuuijs leonis vestiret. plumbeosq. enses vaginis argenteis conderet, atque occultaret. vt est apud Gregorium Nazianzenum ad Nicobulum. vel lupos rapaces vestimentis ouium tegeret, vt est in Euangelio Matth. 7. Satanasq. in angelos lucis transformaret, vt est apud Apostolum 2. Cor. xi. &c.* C

C A P. IX.

D CONSIDERA habitum, quo indutus es, ò Monache, & cerne, quantum sit inter hunc, secularemq., discrimen: diligenterq. animaduerte, quidnam ille designet. Constat quippe, quòd secularium institutorum, siue etiam rerum significet abiectionem spiritaliumq. operationum recordationem afferat. Noli igitur virtutem negligere, sed totis viribus sanctificationem procura: quoniam ideo egressus es mundo. acquire ergo tibi castitatem, vt inhabitet in te Spiritus Sanctus. Audi bonam in Domino admonitionem, charissime; & hanc nequaquam spernes, vt quietem tibi inuenias. Noli animum conuertere ad detestabiles concupiscentias, assentationesq. vanas. ne quis te fallat verbis inanibus: & ne zelaueris in malis; neque erratis attendas alienis. Te castum custodi: & si iam cœpit in te peccati flamma incendium excitare, eam la- *Sanctificatio vt comparanda.* *Castitas vt custodienda.*

E crymis restingue: saluat enim cunctos Dominus, qui ad illum conuertuntur. Hæc igitur tibi à Domino deposce: nam eos Dominus diligit, qui in sanctitate ipsi seruiunt. Possessio pretiosa est puritas in cogitatione recta: hanc si amaueris, à Domino glorificaberis, & in omnibus prosperaberis. Ista audiens; vide, ne Diabolus oculos mentis tuæ vanis cogitationibus claudat: non enim ille te adiuuabit, quando ab Angelis traheris improbis; vbi certe ne sibi quidem ipse opem ferre potest. Illi enim parata est gehenna, & Angelis eius: at tibi gaudium paradysi præparatum, si ab operibus ipsius recesseris. *Matth. 25.*

seris. Tunc lætatur Diabolus, quando vitam turpiter degis: dolet autem, A
quando in bonis te viderit proficientem actionibus. Ne ergo iam dictam virtutem despexeris, quippe * ex cuius exercitio parum laboris, atque molestiæ capies. Verùm confide; quoniam cito fructus eius comedes. Si autem vtiles commonitiones male acceperis; in nouissimis te pœnitebit, quando consumpseris carnes tuas, & corpus tuum, & dicas: Cur detestatus sum disciplinam; & increpationibus non acquieuit cor meum: nec audiui vocem docentium me, & magistris non inclinaui aurem meam? pene fui in omni malo, in medio Ecclesiæ & synagogæ. Ne ergo salutem nostram negligamus charissime; neque imitatores simus eorum, qui in lasciuia, & superbia, ac sine timore viuunt: nam confusio, & improperium operient eos, qui odio habuerunt Dominum. Dies nostri currunt, & finis appropin- B
quat. Ploremus coram Domino Deo nostro, antequam tenebris concludamur exterioribus. Quomodo dies istos poterimus quærere; si in malis eos transegerimus, nihilq. omnino profuerimus? Ecce, nunc tempus acceptabile: Ecce, nunc dies salutis. Beati sobrij, atque vigilantes: quoniam ipsi in exultatione coronabuntur. Beati qui lugent nunc: quoniam ipsi cum electis Dei consolabuntur. Beati, qui laboribus se fatigant in Domino: quoniam delitiæ eos paradisi manent: quibus, concedatur nobis perfrui, intercessione omnium, qui complacuerunt Domino nostro Iesu Christo: Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

** al. in cuius.*

Prou. 5. Sed apud 70. paullo aliter.

Rom. 13. 2. Cor. 6.

Matth. 5. & Luc. 6.

C

S C H O L I A.

CONSIDERA habitum, quo indutus es ò Monache, & cerne quantum sit inter hunc, secularemq. discrimen, &c.] *Differentiam atque diuersitatem inter Habitum monasticum, & secularem, plurimi ex priscis Ecclesiæ Patribus, tam Græcis, quàm Latinis posuerunt, & explicuerunt, Dionysius Areopag. cap. 6. Eccles. Hierarch. vbi inter alia loquens de perfectione Monachi:* [Sacerdos *(inquit)* omni veste detracta, eum alia induit, &c.] *S. Athanasius lib. de Virginit. docet Sanctimonialem, vt fuscam & vilem gerat vestem, &c. S. Basilius, epistola 1. ad Gregorium Theolog. & Quæst. 22. fusius explicat. vbi inter plures alias eiusce rationes, duas adducit præcipuas. Quin & Chrysostomus Homil. 69. in Matth. monachos dicit habitu imitari Heliam & Ioannem Baptistam. Et in libro siue Serm. de comparat. Regis & Monachi, affirmat Monachum vno dumtaxat amictu instituto suo conformi vti solere, &c. Palladius in hist. Lausiaca, cap. 41. Tertullianus lib. 1. de velandis virginibus. S. Ambros. lib. 6. epist. 36. & alibi. S. Hieronymus epist. 4. ad Rustic. Epist. 13. ad Paulin. epist. 15. ad Marcellam. epist. 22. & 27. ad Eustoch. S. Augustinus epist. 199. ad Ediciam. lib. 6. contra Faustum, cap. 9. &c. S. Gregorius. 2. Dialog. cap. primo, ac lib. 3. Dialog. cap. 14. &c. Cassianus toto libro 1. de habitu Monach. ipseq. Ephræm, hic, & sparsim alibi, varijs in locis.* D

C A P. X.



ITAM spiritalem consectemur Charissime, vt opere fidei cooperante, ex vtrisq. homo reperiatur perfectus. Ad Theologiam vero, tum demum vix erimus idonei, quando superando passiones à nobis ipsi omnem affectionem carnalem exterminauerimus, nullamq. occupationem mente retinuerimus. Tunc enim Spiritus sancti gratia requiem in nobis inueniens, intelligendiq. vim præbens, illuminabit corda nostra, sicut lychnium instructum, oleo & stupa implens; in quo quidem, ignis subiectam materiam apprehendens, lampadem accendet abunde exhilarantem, ac eos, qui adsunt, E

Quid hic Theologiæ nomine intelligendum, vide in Scholiis.

sunt,

A ſunt illuminantem. Si vero paſſionibus adhuc angimur, in iisq. voluntantes, dignitates petimus; non vulgariter periclitamur, lychnio aſſimilati oleo, & combuſtibili materia deſtituto, qui ne ad breue quidem tempus, ignis calorem ferre poterit, & efficacitatem. Oportet ergo primum curare præparationem, ad intelligibilis luminis ſuſceptionem; vt ſpiritalibus gratiarum donis reddamur digni. Vitam ſpiritalem ſectemur; vt mente in poteſtatem Spiritus ſancti redacta, ſanctificetur corpus participatione ſpiritus. Singulis diebus à Domino compunctionis lacrymas efflagitemus, vt * de peccatis noſtris flentes, anima noſtra à peccatorum corruptione reuireſcat. Non negligamus propriam animam: ſed conſideremus, & viſitemus ipſam, ſtercora circa eam proiicientes; vt emollita atque exuſta, fructum vtilem referat Domi-

** al. ob noſtra peccata.*

B no. Pro ligone, vetus ac nouum teſtamentum habeamus: & ſtercorationis loco, ardorem ſancti Spiritus. Iſtis, curam geramus animæ, rigantes eam lacrymis: vt ſic exculta, lacrymisq. irrigata, referat fructum in iuſtitia. ne ex negligentia dicamus, & nos in ſeparationis hora cum timore, atque tremore, ſicut Rex Amalecitarum: ſiccine amara mors eſt? Ezechias, quia cum valeret, non neglexerat iuſtitiæ munus: tempore anguſtiæ ac mortis conſolationē à Domino* inuenit: nam cum mortis ſententiam per Prophetam accepiſſet, conuertit faciem ſuam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obſecro Domine, memento quæſo, quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde* perfecto, & quod placitum eſt coram te fecerim. Fleuit itaque Ezechias fletu magno. Et quid ad eum miſericors Dominus? Mox & è veſtigio per eumdem Prophetam, ad ipſum mi-

Allegoria accommoda.
4. Reg. 20.
** al. accepit.*
4. Reg. 20.
** al. vero. al. pleno.*

C ſit, dicens: Audiui orationem tuam, & vidi lacrymas tuas: & ecce, addam diebus * tuis, quindecim annos; ſed & de manu Regis Aſſyriorum * liberabo te, & reliqua. Vides quale bonum ſit, non negligenter viuere; ſed ſemper ante oculos timorem Domini habere? magnus nobis timor, & tremor imminet. Demus & nos operam bonis operibus: vt tempore neceſſitatis, ac tribulationis, * protectorem inueniamus Dominum. Prædictorum ergo non immemor Chariſsime, attende tibiipſi, & vehementer cuſtodi animam tuam, ne quæſita fruſtreris margarita. Pietatem & temperantiam ama, vt valde proficias. Si vero negligenter viuere inceperis, crapulæ & ebrietati te dando; exterminaberis ſimul cum iis, qui delicatis, & conquiſitis veſcuntur cibis: & primo quidem diuinam in iſtis gratiam auertes, perdesque. Deinde

Ibidem.
** al. temporibus vitæ tuæ...*
** al. ſaluabo te.*
** al. protectionē apud Dominū.*

D vero ab iis, qui te in illis * impudentem, atque profuſum cernent, damnaberis. Tertio, neque ipſa manuum cuiuſque noſtrum induſtria, ad tantos ſumptus ſuffecerit. Inde porro enaſcuntur diſtractiones, curioſitates, mendacia, iniuriæ, diuagationes; & erga eminentes ac ſublimes perſonas, aſſentationes, ac quæcumque his ſimilia. Vnde maximum bonum eſt pietas, & temperantia. ſiquidem * victus exceſſus, atque immoderatio diſſoluit, temperantia vero ædificat: atque iſta ſibi mutuo aduerſantur, nec ſe vnà admittunt. Si ergo pietatem, & temperantiam, recta cogitatione dilexeris; omnibus ex partibus * exaltaberis. Pietas enim ſeorſim habitare docet, & non diu extra cellam verſari; neque inanibus * commiſceri ſuadet. Verum neque ſis de ſplendido veſtitu ſolicitus, eoq. diſtraharis; neque multa veſtimenta conte-

** al. diſſolutū.*
** al. negligentia atque diſſolutio.*
** al. perficieris.*
** al. neque vana ſuadentibus commiſceri.*

E ras, quieti vacans: temperanter autem viuens, de multis expenſis non eris ſollicitus, præſentibus contentus. Tribus enim, aut quattuor, ſiue quinque paxamaciis, paucisq. lentibus, cæteriſve leguminibus, ſiue oleribus exigentem neceſſitatem exples: Dominumq. in cunctis iſtis adiutorem habes, atque cooperatorem, vires animæ tuæ bona ſpe impinguantem. Qui vero laſciuis effuſi ſunt concupiſcentiis; curis, atque ſollicitudinibus plena eſt omnis vita eorum: quin & recordationis ipſius Dei obliuionem capiunt, quo peius, grauinsq. eſt nihil: Nam continua Dei recordatione, turpes ani-

Paxamacia. vide Schol.
Dei recordatio quid proſit.

mæ passiones recedunt; instar maleficorum, prætore accedente. vnde & A
Dei non meminisse, quid obsit mundum sancti Spiritus habitaculum efficitur. Vbi vero memoria Dei abest,
ibi tenebræ cum fœtore dominantur, omnisq. res improba exercetur. Existimo autem quasi gradus quosdam esse in iis, quæ tum ad carnem, tum
Animas incautas, vt diabolus illaqueet, atq. præcipitet. ad spiritum referuntur. Et Diabolus quidem malitiæ inuentor, qui nostrum omnium interitu gaudet, efficit, vt anima deorsum ad carnalia se inclinet; atque ita paullatim pertrahit, atque deuoluit; agitq. præcipites eos, qui non multum attendunt; quo ad ipsum inferorum profundum, miseros deducat, peregrinos & alienos à regno cælorum eos reddens. Vnde Apostolus, tamquam gradus quosdam ad infernum ducentes enumerans, ait:
Gal. 5. Manifesta sunt autem opera carnis, quæ sunt: fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, B
æmulationes, iræ, rixæ, dissentiones, sectæ, inuidiæ, homicidia, ebrieta-
Finis, opera carnalia subsequens tes, comessationes, & his similia. Quis autem istorum finis, magna cum vehementia declarat, dicens: Quæ prædico vobis, sicut prædixi: quo-
Ibidem. niam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur. Propterea necessa-
Mens ad superna atque calestia erigenda. rium fuerit, totam nostram mentem, ac cogitationem ad superna extendere, neque illam sinere deorsum ad vetita spectare. Si vero nos in aliquo
Ex lapsu, citò resurgendum. supplantauerit inimicus, cito resurgamus: ne etiam ad reliqua nos mala pertrahat, paulatim conuoluens, rapiensque nos ex vno lapsu in alium; & denique ad fundum ipsum perditionis, atque desperationis subuertat. Si porro etiam nos in quæcumque prohibita inimicus seduxerit; ne in illis per-
Resipiscendum, & minime desperandum. maneamus, neque de nobis ipsi desperemus: cum liceat ista omnia per pœ- C
nitentiam transilire, & in ipsis pietatis septis consistere. Cæterum tunc vitæ mutationem, synceramque nostram pœnitentiam cernens Dominus, quodq. ipsum solum toto corde desideremus, & quæ grata atque accepta ei sunt, faciamus; non amplius, vt seruis loquetur nobis: sed tamquam ami-
Luc. 14. cos veros, ad perfectiores, sublimioresq. virtutes nos inuitabit, dicens: Amice, ascende superius, id est, ad bonum pulchrumq. ascensum, in cœlos sustollen-
Gradus in cælum. tem: cuius gradus sunt, fides, spes, caritas, cæteriq. fructus spiritus; factiq. ciues supernæ Hierusalem, gaudeat cor nostrum, gaudiumq. nostrum nemo tollat à nobis. Dominus autem Deus omnipotens, suo nos deducat consilio, fortiq. manu sua nos protegat. Væ enim, & interitus homini non habenti Deum adiutorem sibi: quoniam non est alius præter Deum viuum. D
quia ipse est Dominus cæli, & terræ; & omnia quæcumque voluit, fecit
Psal. 134. in cælo sursum, ac in terra deorsum; & in mari, & in abysso. Neque est vllus, qui resistere possit consilio, ac voluntati ipsius. Ipsi gloria, atque maiestas, & magnificentia, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD Theologiam vero tum vix idonei erimus, quando superando passiones, &c.] E
Cùm Theologiæ nomine, tum speculatiua, & practica; tum praxis ipsa, & contemplatio rerum diuinarum significetur, dicimus hic ab Auctore nostro, pro ipsa potius praxe & contemplatione Diuinarum rerum, nomen Theologiæ accipi. Nec desunt alij sancti Patres, qui idem dicant, expiandum scilicet animum, & præparandum ad huiusmodi contemplationem, vt Sanctus Dionysius Areopag. lib. 1. de mystica Theolog. Eusebius quoq. Cæsar. 1. de demonst. Euang. cap. 8. docet ab Apostolis, quamuis omnes etiam humanis affectibus subiectos, edoctos tamen esse res necessarias ad salutem: paucos tamen accepisse altiora mysteria, vt Timotheum, & Hierothæum à S. Paulo, &c. atque hoc significant illa verba eiusdem Apostoli, [Sapientiam loquimur inter perfectos, &c.] *1. Cor. 2. Quòd porro ad istam Theologiam (de qua hic Ephræm) animus requiratur probe affectus,*

A *ctus, colligitur ex Ioanne 7.* [Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui misit me; intelliget de doctrina mea.] *Et Ioan. 5.* [Quomodo vos potestis credere, qui gloriam ab inuicem accipitis.] *Et Luc. 16.* [Audiebant hæc omnia Pharisæi, qui erant auari, & deridebant eum, &c.] *Sæpiusq. in Scriptura habetur, & repetitur illud,* [Initium sapientiæ timor Domini, &c.] *Quòd si Patrum testimoniis opus sit, legatur Augustinus 2. de doctrina Christiana cap. 7. vbi septem gradus ponit, quibus ad sapientiam veram peruenitur: primus est, timor Dei. secundus, pietas. tertius, amor Dei, &c. Item contra Adimantum cap. 3. Sanctæ Scripturæ, inquit, non temerarios, & superbos accusatores, sed diligentes, & pios desiderat lectores.*] *Cyrillus quoque Alexandrinus, in præfatione Thesauri: Pulchritudo, inquit, Diuinæ veritatis sic latet, vt solis integro animo, & syncero, ac iniquitatibus vacuo, quasi cælestis thesaurus pateat, &c.*] *Cassianus lib. 5. institut. capit. 34. affirmat, oratione & puritate cordis magis, quàm studiorum assiduitate scientiam Scripturarum comparari. Hugo libro 3. didasc. vnum inter illa tria, quæ dicit esse necessaria ad sacræ Theologiæ studium, est laudabiliter viuere. Quin*
B *& Aristoteles primo Ethic. cap. 4. asserit non posse esse auditorem moralis Philosophiæ, nisi cum, qui animo sit minime passionibus perturbato., &c. adeo vt bene hic ab Ephræm sit dictum:* [Ad Theologiam tum demum vix idonei erimus, quando superatis passionibus, omnem à nobis ipsi affectionem carnalem exterminauerimus, nullamque mente occupationem retinuerimus.] *q. d. nullamq. mentis occupationem, id est, mentis phantasmata vana & inutilia retinuerimus, quibus mens occupata atque distracta, non est capax diuinarum illustrationum, &c.*

Ezechias conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum dicens: Obsecro Domine, memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, &c.] *Ista verba deprecatoria Ezechiæ Regis, referuntur 4. Reg. 20. vbi tamen paullo aliter in edit. LXX. sic ad verbum legitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, & precatus est Dominum, dicens: Domine memento nunc, quæcumque ambulaui coram te in veritate, & corde pleno: & bonum in oculis tuis feci. Et plorauit Ezechias ploratu magno, &c.] *Vbi inter alia, dum*
C *dicitur:* [Et conuertit Ezechias ad murum, &c.] *apud Ephræm apertius additur, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ,* faciem suam conuertit.] *vt in vulg. Postea, vbi in edit. LXX. habetur:* [Quæcumque ambulaui.] *apud Ephræm & alios, est, ὡς ἐπορεύθην,* Quomodo ambulaui, &c.] *vt etiam in vulg. Lat. & sic de nonnullis aliis. quare cum in his, verba Auctoris magis cum lectione consonent vulgat. eam quoque hic in translat. potius sequi visum fuit.*

Τριῶν γὰρ ἢ τεσσάρων. ἢ πέντε παξαμακίων, &c. *id est,* Tribus enim aut quattuor, vel quinque Paxamaciis, siue bis coctis panibus, &c.] *Vbi nota Paxamacium, esse paruum panem sex fere vnciarum; statutumq. modum refectionis diurnæ monachis Aegypti fuisse duo Paxamacia, secundum Ioannem Cassianum, lib. 4. cap. 14. & alibi, quæ integram libram non æquabant, vt apertè idem affirmat Cassianus, coll. 2. cap. 19. necnon collat. 12. cap. 15. De quo, & Palladius in vita Pauli Simplicis, sic:* [*Fert, inquit, panes Antonius, & imponit mensæ quattuor paxamidia sex vnciarum, & sibi quidem vnum madefecit; erant enim sicci.*] *Suidas tamen hanc vocem potius latinam, quàm Græcam esse, & panem bis coctum significare contendit. sic de illa conscribens: παξαμᾶς ὁ δίπυρος ἄρτος, ἔστι δὲ λέξις ῥωμαϊκή, &c. id est, Paxamas siue paxamacium, vel paxamadium, panis est bis coctus, & vox Romana, siue Latina, &c.*



EIVSDEM

EIVSDEM

PROLOGVS, IN ILLVD: ATTENDE TIBI IPSI.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.



Allusio ad 1. Thess. 5. EBITORES sumus, Charissimi, vt nos inter A
nos admoneamus ; & consolemur, secun-
dum vocem Apostoli. Dicit autem, & alius
Iacob. 4. alibi: *Scienti bonum facere, & non facien-
ti, peccatum est illi.* Sed & Prophetam au-
Psal. 39. di dicentem: Ecce labia mea non prohibebo.
Suscipite ergo consilium, etiam vilitatis meæ obsecro; & si-
quidem offendimus verbo, ignoscite mihi tamquam homini B
rudi, ac peccatori. Si autem rectè sermones dicti sint, hoc gra-
tiæ opus est. Gratia igitur sermonem nobis suppeditante,
non oportet cohibere labia: Malitiæ quippe pigritiam con-
Matth. 25. iunxit Dominus, dicens: *Serue male, & piger, opor-
tuit te committere pecuniam meam numulariis; &
veniens ego recepissem vtique quod meum
est, cum vsura.* Donet porro nobis Do-
minus, qui sermonem accipimus, C
fructus acceptos referre Do-
mino: Cui gloria in se-
culorum secula.
Amen.



EIVSDEM

EIVSDEM

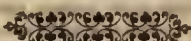
S. PATRIS EPHRÆM SYRI

SERMO ASCETICVS,

IN ILLVD:

ATTENDE TIBI IPSI.

CAPITA DVODECIM.



CAP. PRIMVM.

A 
Vscvlta Chariſſime, qui ad Monachatum veniſti, &
ſeculo renuntiare elegiſti. Si legitime quod inſtituiſti, per-
feceris: non modo ſuper te gaudebunt homines; ſed etiam
Angeli Dei, ſicut ſcriptum eſt: Quoniam ita gaudium erit *Luc. 15.*
in cælo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente; quàm
ſuper nonaginta nouem iuſtis, qui non indigent pænitẽ-
tia. Quare * legitime cœpiſti, legitime perfice; & ante- **f. ſi legitime.*
quàm te ſpolies, intellige te in certamen venire. Qui-
buſcum autem colluctandum ſit, audi eum qui dicit: Non eſt nobis col- *Ephes. 6.*
luctatio aduerſus carnem, & ſanguinem: ſed aduerſus principes & poteſta-
tes, aduerſus mundi rectores tenebrarum * harum, contra ſpiritalia nequi- ** al. tenebrarum ſeculi huius.*
B tiæ, in cæleſtibus. Propterea accipite armaturam Dei, vt poſſitis reſiſtere
in die malo. Ne ergo curſu defatigeris, donec brauium aſſequaris. Mun- *1. Cor. 9.*
dum odiſti; ſuperbiam quoque oderis. Parentibus tuis carnalibus valefeci-
ſti; diuitiasq. momentaneas abieciſti: abiice etiam diuitiarum faſtum, ac in
renuntiationis propoſito perſeuera, generoſe virtutum labores perferens. Non
enim ad vnum dumtaxat diem, Renunciatio nuncupatur: ſed extendit ſe *Renunciatio ad*
vſque ad mortem. Si vere victor euadere velis; diſce fortiter tolerare vir- *mortem vſque durat.*
tutum moleſtias, in manſuetudine ſapientiæ. Exempli gratia: ſi à viliori-
bus iniuriam atque contumeliam paſſus, non iraſcaris; deſpectus, ſuſtineas; *A Contrario.*
colaphis exceptus, patienter feras; calumniis circumuentus, longanimem te
geras; depreſſus ac longe relictus, gratias Deo agas. Vide enim ciuem
C tuum, Lazarum inquam, mendicum, in quanta inopia atque labore expe- *Luc. 16.*
ctarit Dominum. Reſpiciebat quippe in retributionem mercedis, ſicut ſcri-
ptum eſt: Non enim ſunt condignæ paſſiones huius temporis, ad futu- *Rom. 8.*
ram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Quocirca & tu chariſſime, qui Do-
mini beatitudinem conſequi deſideras, per humilitatis viam incede: & do-
nabit tibi Dominus coronam vitæ, quam cunctis repromiſit diligentibus ip- *2. Tim. 4.*
ſum. Quoniam ipſius eſt gloria in ſecula. Amen. *Iacob. 1.*

SCHOLIA

A

SCHOLIA.

EIVSDEM Sermo Asceticus, &c.] *Quia frequens hoc nomen Ἀσκητὴς, & ἀσκητικὸς, à nostro vsurpatur Auctore, opportunum hic fuerit, vim, & significationem vtriusque explicare. Significat autem Ἀσκητὴς pugilem, siue exercitatorem, Monachum, &c. quo nomine passim vtitur Sanctus Basilius, sicut etiam Ephræm, Chrysostomus, Nilus Archimandrita Constantinopolitanus, & alij, qui etiam Parænefes, ac sermones suos de rebus monasticis fere vocant asceticos, quasi ad pietatem, & religionem, virtutumq. palæstram exercitatorios. Sic alibi apud Auctorem nostrum Tomo primo, ponitur* Sermo, *qui à re, & effectu ibi inscribitur,* ad pietatem, bonaq. opera Christi athletam exercens.] *& alia ibidem habet Inscriptio;* Sermo ad pietatis, religionisq. cultum, decertantem exercens.] *& al.* Sermo asceticus, siue exercitatorius, &c.] *vt etiam hoc loco, vbi ad monachismum, pietatisq. cultum exercet. Dicuntur porro Monachi pugiles, siue exercitatores: quia totum illorum studium, atque officium deberet esse virtutum palæstra; cùm alij ex sæcularibus se in bello exerceant, alij in mercatura, & alij in alijs, atque alijs vitæ functionibus, sicut sæpe alibi sparsim tradit, inculcatq. Ephræm. Hinc quoque Asceteria, non solum à Patribus, sed etiam in Codice Iustiniani, vocantur monasteria, à græco verbo ἀσκῶ. quasi mentem in meditatione, ac contemplatione rerum diuinarum exerceo. De quo, plura apud Nilum Archimandritam, in libro Ascetico.* B

Non enim ad vnum dumtaxat diem Renunciatio nuncupatur: sed extendit se vsque ad mortem.] *Dictum memorabile, & notatu dignum, cui simillimum ab eodem nostro adducitur Auctore, Tomo primo, in Adhortat. ad pietatem, cuius initium est:* Charissime, Diuina gratia Christianus es, &c.] *ibi:* Bellum militum breue: sed monachi pugna, quoadusque emigret ad Dominum, durat, &c.] *De quo, & ibi in nostris Scholijs plura, ac apud Chrysostomum, Tomo quinto, in homilia 57. ad populum Antiochenum, vbi de Monachorum vita agit, & quomodo in continuo, perpetuoq. ijs versandum sit aduersus hostem certamine, &c. ac apud eundem Chrysostomum, Tomo primo, homil. 3. in cap. gen. 1. præsertim, vbi habet:* Iccirco & nobis magna vigilantia opus est, quoniam & continuum est nobis bellum, & induciæ nullæ, &c.] *Quia vero ad mortem vsque (vt hic habet) Renunciatio sese extendit, non sine graui caussa alibi pie Auctor docet, in Virtutis, ac religionis stadio claudicandum non esse, retroue respiciendum: sicut eleganter tradit Tomo primo, in Adhortat. de non scandalizando proximo, & de recta vita ratione; cuius initium est:* Non decet eos, qui ad pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retro conuerti, &c.] *ibi:* Nam si quis post renunciationem, abdicationemq. vitæ, in virtutis stadio claudicare inceperit, & sensim à recta via resilire, oculosq. circumuertere retrorsum: hic & in vita præsenti erit exemplo; & post suum è viuis excessum, regno cœlorum priuatus, indignum seipsum Sanctorum choro reddet, &c.] *De quo, plura ibidem in antecedentibus, & consequent. ac altera postea ibi Adhortat. de vera, atque perfecta Renunciatione, cuius principium est:* Qui vitam quietam excolit, & vita solitaria gaudet, optimum principium amplectitur, &c. *ac in nostris ibi Scholijs.* C D

PARABOLA.

CAP. II.

Parabola vtilis, ac memoratu. lectuq. dignissima.



DVo viri proficiscebantur ad quamdam Ciuitatem, quæ stadijs aberat triginta: cum autem duo, aut tria iam confecissent stadia, obtulit se in via locus, in quo syluæ, & arbores erant vmbrosæ, fluentaq. aquarum, multaq. ibidem delectatio: Qui E dum contemplarentur ista; alter quidem ad Vrbem spectandam contendens, instar cursoris locum præteribat: alter vero cum constitisset vt contemplaretur, remansit retro. Deinde cum prodire iam vellet extra arborum vmbram, calores timuit; atque ita diutius ibidem loci dum remaneret, lociq. simul amœnitate sese oblectaret, atque occuparet; bestia ex ijs, quæ in sylua commorantur, prodijt, apprehensumq. ipsum pertraxit in suum antrum. Alter vero, qui neque neglexisset, neque forma arborum se detine-

A detineri passus esset, rectà ad Vrbem perrexit. Ad quæ, Frater: interpre-
tationem, inquit, istius addiscere cupio; quoniam quid sibi velint ista, non
adsequor. Cui ille; Audi, inquit, gratiam nobis cooperantem: Duo ho- *Parabola proposita explicatio accommoda.*
mines sunt, qui ad pietatis iter, scopumq. ambulare, atque contendere cœ-
perunt: Inimicus autem eos à cursu impedire cupiens, desideria ipsis inge-
rit dæmoniaca, videlicet, inanem gloriam, ambitionem, superbiam, ac quæ-
cunque alia his similia. quorum ille, qui ad supernæ vocationis branium com-
prehendendum, in Domino sollicite properabat, ab istis non est detentus:
qui vero arborum, lociq. amœnitate capi se, atque occupari passus est, hic
est, qui suam * auertit mentem ab inuisibilibus ad visibilia: porro æstus, est **al. declinauit voluntatem.*
labor, atque molestia virtutum. Quòd autem ipse in loco tardaret, & a be-
B stijs caperetur; hoc, mentem, ac cogitationem desiderio terrenarum rerum
inhærentem denotat. vnde instar sæuientis feræ, peccatum egrediens ap-
prehendit eum, sicut scriptum est; nam concupiscentia cum conceperit, pa- *Iacob. 1.*
rit peccatum: peccatum vero, cum consumatum fuerit, generat mortem.
Quare, charissimi, fugiamus desideria secularia; ne forte rursus in seruitu-
tem redigamur peccati. ait enim Saluator: Omnis qui facit peccatum, ser- *Ioann. 8.*
uus est peccati. Seruiamus ergo libenter, atque hilariter Deo, qui nos liberta-
te donauit; & ne corruptionis passionibus deliniamur. neque attendamus ve- *Cultum, & ornatum vestiũ. Monachis vitãdum docet.*
nustati vestitus, aut cucullæ, cincturæue; aut donec ab obedientia commende-
ris: quin potius humilia consectemur, & ab inani gloria, remota; sicut de-
cet sanctos. nam turpe est eos, qui maxima sibi subiecerunt, a vilioribus vin-
C ci. Sed in eo semper nostrum sit studium: vt qui intra nos est homo, pla- *Saluberrima admonitio.*
ceat cordium, ac renum scrutatori Deo; & inutilia despiciamus. Nemo e-
nim duobus seruire potest Dominis, secundum vocem Domini. Quis enim *Matt. 6. & Luc. 16.*
faber addiscens, vmquam pro securе hastam sibi comparat? aut quis humi-
litatem excolere volens, de vana gloria dimicat? aut quis cœlestia expetens, *A Dissimili.*
non spernit terrena? Concedat autem nobis Dominus: vt quæ grata, & ac-
cepta ipsi sunt, faciamus, ac cogitemus. Quoniam ipsum decet gloria, at-
que potentia, in secula seculorum. Amen.

D

S C H O L I A.

P A R A B O L A. C A P. I I.

QVANDOQVIDEM *Syrus noster Ephræm, more Syrorum, ac præsertim Palæstinorum, cre-
bro parabolas suis adhibet sermonibus: visum est hic opportune, quid ipsa Parabola sit,
& vnde sic dicta, queq. eius acceptiones; & vt parabolicæ similitudines accipiendæ sint,
ex Sanctis Patribus declarare, eosq. qui de illis scripserint, percensere. Et vt primum ab
Athanasio Alexandrinæ Vrbis Episcopo incipiam: is in Synopse, siue obseruatione diuinæ Scrip-
turæ, libro 14. in Prouerb. Salomon. de illis inter alia, post med. sic scribit:* Dicuntur autem
Parabolæ, sermones, qui velut imagines sunt eorum, quæ dicuntur. Ex ipsis namque
propter similitudinem, quod dicitur, intelligitur. Sic enim Dominus dixit, vt in Mar-
E co est: Cui assimilabo Regnum Dei, aut cui parabolæ comparabo illud? Itaque Pa-
rabolæ sunt, quæ secundum similitudinem dicuntur. Cum enim dixisset: Simile est Re-
gnum Dei. tandem intulit: propterea per parabolas illis loquor. Sunt ergo huiusmo-
di dicta parabolæ, vtpote: Sicut defluxus niuis in calore æstiuo, tempore messis iu-
cundus est; ita nuncius fidelis ijs, qui miserunt eum.] *Et iterum:* Sicut venti, & ne-
bulæ, & pluuiæ; ita qui gloriantur in dono mendaci. *Et si qua istis sunt similia: de qui-
bus etiam ibidem habes in principio, vbi de Prouerbijs agit, & cur sic dicantur; & Parœmia
quid sit, & vnde dicta, &c. De illis porro Sanctus Basilius Magnus alibi loquens, & Parabo-
licæ similitudines vt accipiendæ sint, exponens, sic habet:* Sanè quæ afferuntur similitudines,
nequaquam ex omnino singulis earum rerum, ad quas allatæ sunt, partibus respon-
dent.

dent : ſed illud agunt , vt mentem ad id , de quo agitur , argumentum dirigant , &c.] A
Ita Baſil. in Reſponſ. ad interrog. 254. *in Regul. breu. De quibus , idem Baſilius in Homil. in prin*
cipium Prouerbiorum , cuius initium eſt : Præclara eſt obedientiæ merces , &c.] *Vbi Parœ-*
mia vnde dicta , & quid ea ſit , quiſque illius vſus , doctè oſtendit . Sed ad Chryſoſtomum ve-
nio , qui de Parabolis non vno in loco prolixius agit ; ac primum quidem , Tomo primo , in Ho-
mil. in Pſalm. 48. Audite hæc omnes gentes , &c.] *in illum ibi locum :* Inclinabo in pa-
rabolam aurem meam .] *Vbi Chryſoſtomus :* Quid eſt (*inquit*) in parabolam ? *Reſpon-*
detq. eſſe nomen , quod multa habet ſignificata . Eſt enim (*inquit*) parabola loquela , exem
plum , & exprobratio , aut opprobrium , vt quando dicit Pſalm. 43. Poſuiſti nos in
parabolam in gentibus , commotionem capitis in populis . Eſt etiam Parabola , oratio
ænigmatica , quam multi dicunt quæſtionem , quæ aliquid quidem ſignificat ; ſed id non
eſt apertum ſtatim ex ipſis verbis , ſed habet ſenſum intus latentem . cuiuſmodi erant ,
quæ Iudic. 14. dicebat Sampſon : Egreſſus eſt à comedente cibus , & à forti dulcedo ,
&c. Dicitur etiam Parabola ſimilitudo . Aliam parabolam , inquit , propoſuit eis , di- B
cens : Simile eſt Regnum cælorum homini ſeminanti bonum ſemen . *Ita Matth.* 13. *&*
Luc. 8. Eſt etiam Parabola tropologia , ſeu figurata oratio , *vt Ezech.* 17. Fili hominis
narra parabolam hanc , & dices : Aquila magna , magnas habens pennas ; Aquilam di-
cens regem . Dicitur etiam Parabola figura , & imago , ſicut oſtendit Paulus Hebr. xj.
dicens : Fide obtulit Abraham , Iſaac , cum tentaretur ; & vnigenitum offerebat , in
quo ſuſceperat repromiſsiones . Vnde etiam in parabola eum retulit , hoc eſt , in figu-
ra , & imagine . Quid ergo ſibi hic vult Parabola ? mihi videtur , inquit , dicere nar-
rationem . Si autem orationem facit obſcuram , & ænigmaticam , quæq. multum ha-
bet difficultatis ; ne ſic quidem conturberis : hoc enim facit , vt excitet auditorem ,
&c. nam ipſe quoque Chriſtus multa in parabolis loquebatur ; ſeparatim autem eas di-
ſcipulis ſoluebat : Iudæi autem ne difficultate quidem excitati , impellebantur ad inter
rogandum , ita non attendebant omnino quæ dicebantur . Quocirca in parabolis cum
ipſis loquebatur , eos ſtimulans , & incitans , vt audire cuperent , qui ſupini dormie- C
bant ; ſed ne ſic quidem attendebant : Diſcipuli verò animum adhibebant , & cum eſ-
ſent ignorantes , vel eo nomine maxime permanebant , quoniam ignorabant ; quaré
etiam ſeorſim ipſis parabolas ſoluebat . atque ideo hic quoque dicit : Inclinabo in pa-
rabolam aurem meam , &c.] *Hactenus ibi Chryſoſtomus . Quò etiam ſpectant , quæ Tomo*
ſecundo , ab eodem adferuntur , in Homil. 45. *in cap. Matth.* 12. *vbi poſt alias cauſſas , cur*
Chriſtus parabolas prædicabat , etiam hanc adducit : vt ſcilicet tenacius memoriæ , quæ di-
cuntur , commendari poſsint ; & expreſsior propter ſimilitudines ſermo , res ipſas ante
oculos apponat : qui dicendi modus propheticus etiam tritus eſt , &c.] *Parabolas por-*
ro ad verbum non eſſe exponendas , idem docet Chryſoſtomus , Tomo ſecundo , in Homil. 48. *ex*
cap. Matth. 13. Hæc omnia Ieſus in parabolis locutus eſt ad turbas , &c.] *Et vſqueadeo*
curioſe non eſſe inquirendas , tradit homil. 65. *in cap. Matthæi* 19. *ibi :* Parabolam dixit , &
in parabolis non oportet nimia in ſingulis verbis , cura perangi , &c.] *Et vt ad Latinos*
veniam , inter quos primus ſe offert Sanctus Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis , qui diffuſe per- D
tractat , quid ſit Parabola , quæque eius vis , & acceptio varia , in tractat. ſuper Pſalm. 43. *&*
68. *Tomo quarto , Item libro de Incarnatione Domini , cap.* 7. *Tomo ſecundo , & ſuper Epiſt. ad*
Roman. cap. 8. *Poſt quem , etiam de Parabola vide Sanctum Auguſtinum , in Pſalm.* 68. *ſuper il*
lud : Et factus ſum illis in parabolam , &c.] *Item in Præfatione Pſalm.* 77. *in id :* Ape-
riam in parabolis os meum , &c.] *Vbi multa , doctrinæ Chryſoſtomi , & Ambroſij in hanc*
rem , inueniuntur conformia . ſicut etiam apud Sanctum Hieronymum , qui Parabola quid ſit , &
vnde dicatur , luculenter tertio Tomo Epiſtolarum , in Epiſtola 151. *quæſt.* 6. *exponit ; eiusq. vim ,*
ac naturam plene explicat in princip. Prouerb. necnon lib. tertio in Matth. & in cap. 4. *Marci ,*
alibiq. ſæpius . Sed iſta de Parabolis , ſatis hactenus .

Duo viri proficiſcebantur ad quamdam Ciuitatem , &c.] *Notat inter alios , Sanctus Hie-*
ronymus , libro tertio in Matthæum , familiare eſſe Syris , & præſertim Palæſtinis , ad omnem ſer
monem ſuum Parabolas iungere ; vt quod per ſimplex præceptum teneri ab auditoribus non poteſt , E
per ſimilitudinem , exemplaq. teneatur : ſicut Ephræm noſter Syrus hoc loco , & alibi ſæpe ; vbi dum
ſerium quid inſinuare , mentibusq. aliorum rectè cupit inculcare : vt tenacius illud memoriæ inhæreat ,
Parabolis , ac ſimilitudinibus pulchris , aptisq. vtitur , quas & fere explicat ; & quid ſibi velint ,
accommode , venuſteq. declarat : vt hic , de Duobus viris ad quamdam Ciuitatem proficiſcentibus , &c.

Neque attendamus venuſtati veſtitus , aut cucullæ , cincturæue , &c.] *Quòd Mona-*
chus non debeat attendere venuſtati veſtitus , ſeu habitus , aut cucullæ , vel cincturæ , &c. Au-
ctor hic docet , & alibi ſæpe hoc eodem Tomo ſecundo ſparſim , & incidenter inculcat : vt in Con
ſilio , de Vita Spiritali , ad Monachum nouitium , Tomo primo , cap. 90. *ibi :* Noli ſplendido
veſtium

A vestium ornatu gloriari, memor quomodo ouinis pellibus indutus fuerit Helias, & sacco Esaias Propheta, &c.] *Et in tract. De correctione eorum, qui vitiose viuunt, & honores appetunt Tom.1.pag. 99.ibi :* [Habitu Monachi sumus, sed moribus crudeles, & inhumani. habitu religiosi, & moribus exitiosi, &c.] *multoq. postea ibid.* [Non putetis in cingulo, vesteq. longa consistere perfectionem Monachi, &c.] *paulloq. post ibid.* [Hæc autem non vt deprimam habitum, eiq. detraham dico, quod absit : sed vt habitui mores & opera congruere debere demonstrem. nam habitus absque operibus nihil est, &c.] *Eodemq. Tomo 1. in tract. De abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, ad Fratrem qui excidit. ibi :* [Ne vestis mollis. ne odoramenta in vestibus, fœminarum more, &c.] *De quo, plura in nostris ibi Scholiis. Et apud alios Patres orthodox. Epiphan. hæres. 80. vbi ille :* [Alienum est *(inquit)* à catholica Ecclesia, saccus conspicuus, & coma extensa, &c.] *Sanctus Hieronymus, in reg. Monach. cap. de vestibus :* [Fusca *(inquit)* tunica vestiaris. vilis tunica contemptum mundi probet.] *& infra :* [Sit cingulum laneum cum rota simplici-
B tate purissimum, & quod possit vestimenta adstringere magis, quàm scindere. Idem semper habitus, neglecta mundities, inculta vestis, & cultus ipse sine cultu, &c.] *Quibus quid clarius, & ad rem hanc nostram accommodatius? Plura apud eundem vide Hieronymum, in Epist. ad Nepot. & in Epist. ad Rusticum Monachum, & ad Furiam, & ad Eustoch. Et Apud Cassianum, lib. 1. de instit. & habitu Monach. & Innocent. de vilitate condit. humanæ. alios Auctores supra citatos inuenies, in Schol. de differentia habitus monast. & secularis. pag. 52.*

Turpe est eos, qui maxima sibi subiecerunt, à vilioribus vinci, &c.] *Significare vult eos, qui magnas reliquerunt opes, honores, ac dignitates, &c. non debere rebus exiguis subyci, iisq. vinci, cuiusmodi sunt : munditia nimia exterior, ornatus cucullæ, & id genus alia, quæ in Monachis, ac religiosis, qui secularibus renunciarunt, reprehenduntur.*

C

DE PVGNA CARNIS.

CAP. III.



SI PORRO carnis pugna in te insurrexerit : ne verearis, neque * succumbas turpibus cogitationibus ; ne tuum aduersus te inimicum insolentiorem reddas, inspiretq. tibi aliquid de suis versutiis consiliis, ac dicat : Impossibile est inflammationem in te cessare, nisi concupiscentiam expleueris ; vt vulnere tibi inflicto, ex aduerso consistens, tuam irrideat mollitiem,
D atque ignauiam. Verum tu exspecta Dominum, precesq. tuas cum lacrymis coram bonitate ipsius effunde : & ipse te exaudiet, eleuabitq. ex lacu miseriæ sordidarum cogitationum, & à volutabro luti turpissimorum phantasmatum : & constituet supra petram sanctitatis, pedes tuos ; & videbis auxilium ab ipso tibi emissum. Exspecta modo, & ne relaxeris cogitationibus, neque defatigeris, sentinam exhauriendo ; in propinquo quippe est portus vitæ : nam te adhuc loquente, dicet : Ecce adsum. Cæterùm aspicere tuum certamen exspectat ; an reuera ad mortem vsque, aduersus peccatum sis decertaturus. Ne ergo deieceris animum ; non enim te reliquit. Etenim tuum certamen cernit : & sanctorum Angelorum chorus, & Dæmonum turba assistentes videbuntur. Angeli coronas vincenti præbent : Dæ-
E mones, victo dedecus afferunt, infamiam præferunt. Magnum certamen Angelorum de * te ; charissime : magna cura, ac solicitudo Dæmonum de te Christo dilecte. Attende igitur tibi ipsi, ne familiares, atque amicos contristes, alienosque lætitia afficias : familiares dico, sanctos Angelos : alienos autem, impuros Dæmones. Non est locus absconditus ab oculis Dei, Charissime ; non est caligo in oculis Domini, frater. Ne igitur te decipiat aduersarius : iuxta enim pedes Dei consistis, ne paruifacias. scriptum enim est : Cœlum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum. Caue igi-

** al. non cedas.*
Simillima hisce sunt, in Antirrhetico eiusdem, Tomo 2. pag. 130.
Parœmia accommoda.
** al. pro te.*
Attendendum in quibus.
Esa. 66. & Act. 7.

tur relaxeris cogitationibus: verùm viriliter age; prope enim est auxiliator. A
Psal. 117. Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me, & in nomi-
* *al. vltus sum eos.* ne Domini * propulsaui eos. Circumdantes circumdederunt me; & in no-
* *al. vltus sum.* mine Domini * propulsaui eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: exar-
* *al. quia vltus sum in eos.* serunt sicut ignis in spinis, & in nomine Domini * propulsaui eos. Impulsus
euersus sum vt caderem: & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea
Dominus: & factus est mihi in salutem. Sustine igitur in certamine, vt cum pro-
2. Tim. 4. batus fueris, coronam vitæ accipias, quam repromisit Dominus diligentibus ip-
Iacob. 1. sum. Nam impugnari à passionibus, & repugnare iisdem, probatos nos reddit
ad belli casum. Nisi enim impugnaremur, eos qui oppugnantur fortasse condem
naremus, certaminis experientia destituti, ac in superbiam incideremus. Non
enim graue est oppugnari, & repugnare passionibus: sed graue est per ignauiam B
Resistendum desideriis carnalibus. cadere coram aduersariis, ipsisq. succumbere. Resiste ergo vrenti concu-
piscentiæ: vt flammam, quæ numquam exstinguetur, effugere queas. Nam
si nos perturbationes superarint, non recedent à nobis; quin & magis ad-
Prouer. 5. iuxta LXX. uersum nos insolescent. Audi eum qui ait: Mel distillat à labiis mulieris
fornicariæ, quæ ad tempus impinguat fauces tuas: postea verò felle ama-
riorem inuenies, & acutam magis gladio ancipiti. Attende igitur tibi ipsi,
ne gloria diuini aspectus priueris. nam scriptum est: Pacem sequimini cum
Heb. 12. omnibus, & sanctificationem; sine qua, nemo videbit Deum. Cui conue-
nit gloria, in secula seculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

De pugna carnis, *varia in primo Tomo tractata ab Auctore inuenies, valde huc facientia: veluti, in Antirrhetico ipsius, De Virginitate & continentia. cuius ibi initium est:* [Fratrem siue sororem aggrediens dæmon improbus, sic eos affatur: Ecce quotidie fornicationis stimulis concitaris; quousque molestiam eam sufferes, &c.] *Sunt autem, quæ ibi consequenter adferuntur, hisce simillima. Quò etiam pertinent, quæ sunt ibi in Serm. Quomodo anima cum lacrymis orare debeat Dominum, quando tentatur à Diabolo.*] *& in pulcherrimo Sermone illius, de Virginitate. qui incipit:* [De virginitate, & animæ sanctificatione à Paulo Apostolo omnes docemur, &c.] *item in tract. de abstinendo à cupiditatibus carnalibus, & de certamine, &c.*] *ac postea tract. de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, & de* D *continentia, nostrisq. ibi in Scholiis,*] *ac alibi eodem Tomo 1. sparsim ac passim sæpissime. De quo etiam argumento, lectu digna inuenies apud Basilium Magnum, in lib. siue tract. de vera, atque incorrupta virginitate.*] *cuius principium est:* [Cum plurimi ex his, qui immortalem sponsum nostrum Christum familiarius ambiunt, &c.] *Ac apud Gregorium Nazianz. in suis ad Virgines præceptis, quæ Tomo 2. sic inchoantur:* [Palma tua est, o virgo, tua est victoria certe, &c.] *Et in oratione 31. Tomo 1. apud eumdem, vbi inter alia tradit, in carne præter carnem vincere Angelicum esse, &c. Item Chrysost. in elegantissima, beneq. longa oratione de Virginitate, Tomo 5. cuius ibi initium est:* [Iudæi virginitatis laudem aspernantur, &c.] *Item ad populum Antioch. Homil. 22. quæ est, de pænitentia, continentia, & Virginitate, vbi inter alia dicit, In carne præter carnem vincere Angelicum esse, &c. alibiq. apud eumdem plurimis in locis. Quò etiam pertinent, quæ S. Ambrosius adducit, lib. 1. de viduis, parte 1. & lib. 2. offic. cap. 6. Tomo 1. & in 1. ad Thessalon. cap. 4. in illud:* [Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, &c.] *S. Augustinus lib. 8. Confess. item in Soliloq. & de singularitate cle-* E *ricorum, &c. ac S. Hieronymus duabus præsertim Epistol. altera ad Demetriadem, de Virginitate seruanda: altera ad Eustoch. de custodia virginit. cuius initium est:* [Audi filia, & vide, &c.] *ac postea etiam in Epist. ad Rustic. Monach. & apud alios alibi.*

Audi Prophetam dicentem: Omnes gentes circumdederunt me: & in nomine Domini propulsaui eos, &c.] *Locus est, Psal. 117. vbi in edit. LXX. ad verbum sic:* [Omnes gentes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdantes circumdederunt me: & nomine Domini vltus sum eos. Circumdederunt me, sicut apes fauum: & exarserunt sicut ignis in spinis: & nomine Domini vltus sum eos, &c.] *At in vulg.*

A *ibi legitur :* [Omnes gentes circuierunt me, & in nomine Domini ; quia vltus ſum eos. Circumdantes circumdederunt me : & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos. Circumdederunt me ſicut apes ; & exarſerunt ſicut ignis in ſpinis : & in nomine Domini, quia vltus ſum in eos, &c.] *Ex quibus facile eſt, varietatem lectionis decernere, atq. conciliare. Concordat autem hic quaſi per omnia, lectio Auctoris cum edit. LXX. etiam vbi dicitur in Græco,* καὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, *id eſt,* Et nomine Domini .] *per ſubauditionem præpoſitionis (*ἐν*, in) more Hebraico, quæ exprimitur in vulg. & ab Auguſtino, ac aliis : & propterea etiam in tranſlatione hic à nobis, licet in Græco deſit. Deinde, vbi eſt :* [Circumdantes circumdederunt me.] *Theodoritus & Symmachus habent :* ἐκύκλωσάν με, καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, id eſt, Circumdederunt me, & rurſus vndique circumdederunt me .] *id eſt, ſibi inuicem perpetuo ſuccedentibus incurſionibus vſi ſunt, atque omni genere oppugnationum, &c. ſed in eo, eadem eſt lectio apud Ephræm, LXX. & in vulg. Poſtea vbi habetur :* [Circumdederunt me, ſicut apes fauum .] *eadem apud Auctorem eſt lectio, quæ & LXX. ſed illud (fauum, Græc.* κηρίον*)*
B *à vulg. ſicut etiam ab Hebræo ibi abeſt. Sequitur deinde hic, & in ſacro Cod.* [Et exarſerunt ſicut ignis in ſpinis .] *Græce eſt,* καὶ ἐξεκαύθησαν. *vbi Aquila, & Symmach. ſic :* καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ ἀκανθῶν, *id eſt,* [et exſtinctæ ſunt quaſi ignis ſpinarum, &c.] *ſic quoque S. Hieronym. at ſine (&) copula, &c. Verum de his, hic ſatis.*

Audi eum qui ait : Mel diſtillat à labiis mulieris fornicariæ, &c.] *Locus eſt Prouerb. 5. vbi eadem prorſus eſt lectio apud Ephræm, & LXX. at in vulg. paullo aliter ibi, ſic :* [Fauus enim ſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius : nouiſsima autem illius amara, quaſi abſynthium, & acuta quaſi gladius biceps, &c.] *Vbi inter alia, pro* [Mulieris fornicariæ,] *al.* τῆς ἀλλοτρίας, *id eſt,* alienæ. *at in vulg.* meretricis, *legitur. Cæterum S. Hieronymus, & Ambroſius magis hic ad lectionem Ephræm, & LXX. accedunt, dum habent :* [Mella enim diſtillabunt à labiis mulieris fornicariæ, &c.] *ita S. Hieronym. in Ezech. cap. 3. & cap. 6. & S. Ambroſ. de Caim, cap. 5. &c. ac ſic de reliquis. De quo etiam*
C *loco, vide apud eumdem Auctorem noſtrum, Tomo 1. pag. 122. 123. & 124. in Schol. &c.*

C A P. IIII.



E ADMISERIS conſilium praue ſentientium, qui dicunt : *Contra Hereticos immortalitatem animarum negantes.*
A quo die mortuus fuero, quid expecto ? eaq. ad exacerbandum Dominum Deum, qui venturus eſt iudicare viuos, & mortuos. Væ animæ obſequenti, ſuſpicioni huic. Væ homini, ſic ſentienti. Conſilium iſtud in mortis promptuaria, obedientes ſibi deducet. Hoc conſilium à Deo ſeparat, & ad Diabolum
D declinare facit. Tu autem tamquam fidelis, peſſimum conſilium fuge ; & noli eſſe incredulus, ſed fidelis : nam credimus poſt mortem eſſe iudicium, & retributionem. Fidelis quippe eſt, qui repromiſit. non enim iniuſtus Deus, qui obliuiſcatur mercedem reddere his, qui in veritate ſeruierint ipſi. ſicut ſcriptum eſt : Oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcen- *Eſa. 64. & 1. Cor. 2.*
derunt, quæ præparauit Deus iis, qui diligunt illum. Cupis autem Chariſſime, vim noſſe ſermonis ? Conſidera qualem gloriam etiam ſuper terram, acquiſierint Sancti ; ſicut ſcriptum habetur : Memoria iuſti cum laudibus, *Prouer. 10.*
nomen autem impiorum * exſtinguitur. Tu vero Chariſſime, fidem habe ** al. putreſcet, vt in vulg.*
cunctis, quæ in diuinis reperiuntur Scripturis. Fuge autem ſermones incredulorum : Deprauata enim eſt illorum mens, & conſcientia. Confiten- *Tit. 1.*
E tur ſe noſſe Deum ; factis autem negant. Cerne enim Herodem regali veſte *Ibid.*
amictum, ac ad populum concionantem : ſed quia non dedit gloriam Deo, *Act. 12.*
Angelus Domini percuſſit eum, & conſumptus à vermibus expirauit, atque interiit. Si vbi virtutem fueris adeptus, aliquos aduerſum te ſuſcitauerit honeſtatis inimicus, vt te exterant ; ne pertimeſcas, neque ob timorem humanum, pietatem deſeras. nam horrendum eſt incidere in manus Dei vi- *Heb. 10.*
uentis. Audi Saluatorem dicentem : Si me perſecuti fuerint, & vos perſe- *Ioan. 15.*
quentur. Quare fugere oportet, corruptos deprauate ſentientium hominum

sermones; & non solum ad habitum attendere, vel canitiem, sed ad sensum A
1. *Tim.* 3. viri. Hi enim sunt, de quibus ait Apostolus: Habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. ne forte fallacibus eorum verbis
Matth. 7. & *Luc.* 13. assentiens, & ab angusta atque arcta via recedens, vocem illam acerbam omnisq. consolationis expertem, planctu, amarisq. lacrymis plenam audias;
Luc. 16. flammæ atque incendio inextinguibilis ignis traditus: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Sed ad Deum, intentionem tantummodo dirige; vt de bona religiosaq. tua vita anteacta, gaudeat in futuro iudicio anima tua cum iustis: & gaudium tuum nemo abs te auferat. Quoniam Deo gloria conuenit, in secula. Amen. B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NE ADMISERIS consilium praue sentientium, qui dicunt: A qua die mortuus fuero, quid expecto? &c.] *Contra hæreticos immortalitatem animarum, & iudicium extremum negantes, manifeste hic agere videtur Auctor. aduersus quos etiam Tomo primo, & quidem copiosius, ac ex professo magis, in tractatu siue Sermone, cui titulus est:* [Aduersus illos, qui dicunt resurrectionem mortuorum non esse.] *per totum, cuius principium est:* [Cum Ethnicis sentis, & dicis mortuorum resurrectionem non esse? O os abominandum, &c.] *Contra quos (si pluribus testimoniis opus sit) etiam tractant, aguntque, Irenæus lib. 5. contra hæreses. Tertullianus in lib. de Resurrectione carnis, Tomo 3. Athenagoras Atheniensis, de Resurrectione mortuorum. S. Athanasius Alexand. in Symbolo. S. Chrysostomus super illud Matt.* C *22.* [Accesserunt ad eum Sadducæi, qui dicunt resurrectionem mortuorum non esse, &c.] *ac ulibi sæpius. Damascen. lib. 4. Et inter Latinos, S. Ambros. in lib. de fide resurrectionis. S. August. lib. 2. de consolat. mortuor. cap. 2. Tom. 9. & lib. 20. de Ciuit. Dei, cap. 20. Tom. 5. ac lib. 22. de Ciuit. cap. 12. & seq. Idem super Psal. 62. Tomo 8. ibi:* [Promittitur nobis carnis resurrectio, &c.] *ac lib. de Symb. tract. 3. circa finem cap. 10. Tomo 9. & denique lib. de catechizandis rudibus, cap. 27. Tomo 4. vbi acerrime reprehendit illos, qui mortuorum resurrectionem negare audent, alibiq. sæpissime. S. Hieronymus in Epist. 61. ad Pammachium, contra errores Ioan. Hierosolymitani. & Epist. 152. ad Minerium & Alexandrum. aliisq. in locis plurimis.*

Memoria iusti cum laudibus: nomen autem impij exstinguitur.] *Ita locum istum Prouerb. 10. legit Ephræm. pro quo, in edit. 70. ad verbum sic: Memoria iustorum, cum encomiis: nomen autem impij exstinguitur.] Sed in alio, ista duæ lectiones non differunt, nisi quòd hic legatur* [Memoria iusti,] *in singulari; in edit. autem LXX.* [Iustorum,] *in numero plurali, quo-* D *modo etiam in vno MS. Græco Cod. S. Ephræm, et quidem vtrobique hic reperi, τῶν δικαίων, iustorum, & postea ἀσεβῶν, impiorum; pro δικαίου, iusti, & ἀσεβοῦς, impij, &c. At in Lat. vulgat. talis hic est lectio:* [Memoria iusti cum laudibus: & nomen impiorum putrescet.] *Vbi etiam Aquila, & Symmach. pro σβέννυται, exstinguitur, (vt hic est apud Auctorem, & LXX.) legunt σαπήσεται, putrescet, sicut hoc loco est in lect. vulg. Prouerb. 10.*

Deprauata enim & subuersa est illorum mens, & conscientia, &c.] *Vbi in Græco Codice Auctoris est:* [ἐξέστραπται γὰρ αὐτῶν ὁ νοῦς καὶ συνείδησις.] *Locus est Tit. 1. at ibi habetur, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς, καὶ ἡ συνείδησις, id est,* [Sed inquinatæ sunt eorum mens, & conscientia.] *verisimile autem est S. Patrem Ephræm aliter legisse; aut sane ad id quod in sacro ibi Cod. posterius cap. 3. ponitur, (nimirum, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος,* Sciens quod subuersus est, qui eiusmodi est.) *respexisse. vbi idem Græc. verbum ἐξέστραπται, ponitur, quod &* E *hic apud Auct. in significatione, vt posuimus, atque transtulimus.*

Herodes, quia non dedit gloriam Deo, Angelus Domini percussit eum: & consumptus à vermibus, expirauit atq. interiit, &c.] *Ista de Herode, ex Act. Apost. cap. 12. adducit Auctor, vbi in Græco est: καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν. quod ad verbum sonaret:* [Factusq. vermium cibus, seu esca, expirauit, ac periit.] *Verum prior lectio magis vulgatæ Latinæ est conformis, sicut in Actis sub finem cap. 12. legitur, vbi idem de Herode refertur, quod hic ab Auctore, eum scilicet quia gloriam quam debebat, non dedit Deo, percussum esse ab Angelo, & à vermibus consumptum, &c. qui horrendus illius interitus, Diuina*

A *Vltione plenus, etiam confirmatur à Chryſoſtomo, Tomo 3. in dictum Actorum locum, Homil. 27. vbi habet :* [Statuto autem die Herodes veſtitu indutus regio, & ſedens in tribunali, concionabatur ad illos &c.] *Sequiturq. ibi poſt :* [Statim autem illum percuſsit Angelus Domini, eo quòd non dedit gloriam Deo, & eroſus eſt à vermibus, & expirauit, &c.] *ita ibi Chryſoſtomus. Fuit autem iſte Herodes, filius crudeliſſimi illius Herodis, ſub quo natus eſt Saluator noſter Chriſtus, quem & ipſe quærebat ad perdendum, vt eſt Matth. 2. quiq. (vt ibidem narratur) videns quòd illuſus eſſet à Magis, iratus erat valde : & mittens, occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem, & in omnibus finibus eius à bimatu, & infra, ſecundum tempus quod exquiſierat à Magis, &c.*] *vbi Chryſoſtomus in idem caput Matth. 2. Homil. 9. referens quam dignas ille tantis facinoribus pœnas luerit, ſic habet :* [Satis (*inquit*) Herodes ille tunc ſcelerem ob tale facinus pœnam recepit, tantoq. congruentia ſceleri ſupplicia perſoluit. Siquidem vitam iſtam morte teterrima, & multo ea quam, inſontibus intulerat miſerabiliore, finiuit : malaq. alia mille ſuſtinuit, quæ facile noſtis, quotquot Ioſephi ſuper
B his legiſtis hiſtoriam, &c.] *Vide Ioſeph. Antiquitatum lib. 17. cap. 8. 9. & 10.*

Quare fugere oportet corruptos deprauatæ ſententium mores; & non ſolum ad habitum attendere vel canitiem, ſed ad ſenſum viri, &c.] *Contra improborum & hæreticorum hominum mores, atque impoſturas, iſta ſua dicta retorquet Auctor, reſpicitq. ad duo (vt apparet) potiſſimum Scripturæ loca, ad vnum quidem implicite; ad alterum autem explicite, & aperte : implicite quidem, ad illud Matth. 7.* [Attendite à falſis prophetis, qui veniunt ad vos in veſtimentis ouium, intrinſecus autem ſunt lupi rapaces, &c.] *At explicite, & aperte magis, ad 2. Tim. 3. vbi ſunt, quæ hic immediate ſubiicit :* [Habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes, &c.] *Perſtringit autem hic Hæreticos, qui ſub veſtimentis ouium, intrinſecus ſunt lupi rapaces, vt eſt apud Matth. quiq. ſpeciem quidem præſeferunt pietatis : virtutem autem eius abnegantes, vt eſt apud Apoſt. & contra hos etiam agit, ac quidem ex profeſſo magis noſter Auctor, ſupra de Virtute, cap. 8. per tot. cuius principium ibi eſt :* [Deuita
C Frater chariſsime, conſuetudinem hominum hæreticorum, ac libidinoſorum nihil fideliter loquentium, &c.] *pag. 49.*

CAP. V.

NVNC duæ ſunt tribulationes, quibus omnis ſub Sole ho- *De duplici tribulatione.*
mo implicatur : vna ſecundum Deum, altera ſecundum
mundum ; & abſque alterutra præſentem vitam transige-
re, impoſſibile eſt. ac illa quidem, quæ mundi eſt, diffi-
cilis, & ſine mercede exiſtit : quæ autem ex parte Dei, ſpem
D vitæ æternæ repoſitam habet. Tu autem vt ſapiens, quam delegiſti, in
eam incumbe ; neque tua conſilia ſequaris : ſed primùm quidem Dominum in-
uoca, quando ab iis turbaris. deinde conſilium à quocumque homine timente
Dominum accipe : niſi enim admonitiones timentium Dominum ſuſtinue-
ris ; anima tua erit inſtar ciuitatis muro non cinctæ, quam cum voluerit *Anima, vt ciuitati abſq. muris, comparetur.*
Barbarus ingredietur, ac capiet. Cum & ſcriptum ſit : Interroga patrem
tuum, & annuntiabit tibi ; * ſeniores tuos, & dicent tibi. Qui autem ſapiens *Deut. 32.*
eſt, audiet conſilia. Fugiamus porro ebrietatem. fugiamus commercia ** al. maiores tuos.*
mulierum, quantum in nobis erit : nam ſermo mulieris, tamquam laqueus
in corde ; protrahitq. amplectentem, ad turpem commiſtionem. Si cor- *Prouer. 12.* *Prouer. 7.*
poralis te inuaſerit infirmitas, noli deiicere animum ; ſed cum gratiarum
E actione tolera. ait enim Apoſtolus : Quando infirmor, tunc potens ſum. Et *2. Cor. 10.*
alibi Propheta : Beatus homo quem tu erudieris Domine, & * de lege tua *Pſal. 93.*
docueris eum. Proiiciamus ergo omnem ſolicitudinem noſtram chariſſime, ** al. ex lege.*
in Dominum : quoniam ipſi cura eſt de nobis. Pro victu autem noſtro, ope- *Cura noſtra in Deo vt ponenda.*
remur dum valemus. Si vero ſuperueniente aliqua infirmitate, Præfecti
(quod abſit) curam noſtri abiecerint : Deus præter expectationem, ſubſi-
dium nobis emittet. nam ſcriptum habemus : Pater meus & mater mea *Pſal. 26.*
dereliquerunt me : Dominus autem aſſumpſit me. Si pura ipſi conſcien-

tia seruiamus, etiam corda præpositorum nostrorum ipse in nos diriget, ac A
sua nos beatitudine dignos reddet. Ne ergo molestus tibi sit labor: nam
multi etiam nihil operantes, à negligentia, atque torpore turbati sunt.
Elegās dictum, & prouerb. Disce igitur operans, vt ne discas mendicans. Noli ergo in opere tuo ne-
Philipp. 4. gligentem te præbere. quoniam scriptum est: Dominus prope est; & la-
borantibus secundum Deum, multiplicem mercedem retribuet. Cæterum
perfer, vt iustorum promerearis requiem; quippe in qua non regnat labor,
non negligentia atque pigritia, non cura & solicitudo, non tristitia, non
infirmitas, non concupiscentia praua, neque aliud huiuscemodi: sed gau-
Rom. 14. dium, pax, & exultatio in Spiritu sancto. Nam aduersario nostro Diabo-
Matth. 25. lo in gehennam ignis proiecto, cum omnibus Angelis eius; cunctæ actio-
nes, atque machinamenta ipsius cessabunt. Dominus autem dignos nos B
reddat gaudio illo ineffabili. Cui gloria, in secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NVNC duæ sunt tribulationes, quibus omnis sub Sole homo implicatur, &c.] *Cum alibi passim, sparsimque de variis, quibus homo obnoxius reperitur tribulationibus, Auctor agat, eas hic ad duo dumtaxat tribulationum reducit genera: quorum vnum esse dicit secundum Deum, alterum secundum mundum; & absque alterutro eiusmodi tribulationum genere, in hoc mundo viuere, difficile censet, & impossibile. Cæterum quia quæ seculi istius est tribulatio, difficilis est, & sine mercede: quæ vero ex parte Dei, spem vitæ æternæ repositam habeat;* C *ideo eam amanter, patienterq. à Deo suscipiendam, perferendamq. admonet, modumq. ac rationem sustinendi, ac ad Dominum tribulationis tempore recurrendi docet, &c. De his plura qui desiderat, videat Basilium, præsertim in Homil. in Diuites auaros, super illud Scripturæ:* [In fame, & squalore, &c.] *S. Chrysostom. Tomo 5. ad populum Antiochenum, Homil. 4. 5. 15. 63. 66. 67. 78. & in Psal. 83. & 93. ac Homil. 10. in Matth. S. Ambros. copiose in libro, super* [Beati immaculati, &c.] *Tomo 4. & super Epist. ad Rom. cap. 5. & super illud 2. Cor. 4. & super Epist. ad Coloss. cap. 1. Tomo 5. &c. & S. August. in Sermone de pressuris mundi, ac lib. 1. de verbis Domini, serm. 18. Tomo 10. & serm. 2. de Machabæis. & super Psal. 21. serm. 2. Tomo 10. & super Psal. 30. serm. 2. super Psal. 36. serm. 2. super Psal. 40. Tomo 8. & lib. de vera innocentia, cap. 204. Tomo 3. ac alibi sæpissime. S. Hieronym. in Epist. ad Cyprian. & alibi frequenter. S. Gregor. in Homil. super illud:* [Homo quidam fecit cœnam magnam, &c.] *Item in Moral. lib. 28. pluribusq. in locis aliis. & denique S. Bernardus de hisce legatur super Cantic. & in Sermone 16. & 17. super Psal. 90.* [Qui habitat in D adiutorio altissimi, in protectione Dei, &c.]

Disce igitur operans, vt ne discas mendicans, &c.] *Alia lectio ad verbum magis sic:* [Disce laborare, vt non discas mendicare.] *Est autem elegans dictum, & prouerbium accommodum, in pigros ac desides quadrans, quibus tædiosum est laborare, & verecundum mendicare, iuxta illud Luc. 16.* [Fodere non valeo, mendicare erubesco.] *Quare ne quis otio se dedat, vel in opere sibi incumbente negligentem nimis se præbeat, atque sic in egestatem redigatur, ac mendicitatem; concinne & argute in talem adhiberi dictum istud Auctoris poterit:* [Disce operans, vt ne discas mendicans.] *Insinuatur autem hic non obscure τὸ ἐργοχείρον, id est,* Opus manuum, *olim apud Monachos antiquos valde vsitatum. Sed de hoc, suis postea locis opportunius ac plenius.*

Scriptum est: Dominus prope est; & laborantibus secundum Deum, multiplicem E mercedem retribuet, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Ephræm Græc. est:* ὁ κύριος ἐγγύς. μηδὲν μεριμνᾶτε: ἀλλ' ὑπόμεινον τὸν κύριον, ὅπως ἀξιωθῇς, &c.] *id est:* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis: sed sustine & exspecta Dominum, vt iustorum promerearis requiem, &c.] *Est autem in his adlusio ad verba Philip. 4.* [Dominus prope est, nihil solliciti sitis, &c.]

A

CAP. VI.



VDI Chariſſime : incurabiles morbi, niſi * cauteriatis, & acerbis medicamentis adhibitis, non eradicantur. Et tu Chariſſime, veritatem audiens, caue iraſcaris. Si vero aduerſus eum, qui medicinam tibi affert, indignaris: iam te declaras ſanari nolle, neque à morbo liberari; ſed adhuc in ſordibus hærere malle. Nam ſi veritatem abſcondamus, & voluptatis illecebras aliis conſulamus, nihil à falſis prophetis differimus, qui populum ſeduce-
B bant; ad gratiam vnicuique loquentes. At Dei Prophetæ, quòd veritatem prædicarent, odio habebantur, & occidebantur. Non quòd inter Prophetas ego me referam, cum ſimilis ſim cani oues ſequenti, qui ſimulatq. aſpexerit lupum venientem, non quieſcit; ſed mox ſurgens irruit in ipſum: paſtores autem audito latratu canis ſurgunt, & inſequuntur * corruptorem, ac ſaluant ſuas oues. Quid ergo noſtram negligimus ſalutem, ò dilecti? Cur circumferimur concupiſcentiis veteris hominis: & externum quidem hominem habitu ornamus, internum autem operibus corrumpimus? Non duro ſimus corde, inſtar Pharaonis: ne & partem cum ipſo ſortiamur. neque duræ ceruicis, ſicut quidam filiorum Iſrael: ne promiſſionis terra priuemur. Conuerſationem imperitorum atque imprudentum hominum oderimus: quoniam via ipſorum non eſt abſque periculo. ſicut ſcriptum eſt: Gens abſque conſilio eſt, & non eſt in eis ſcientia. Vnde & Propheta dicebat: Domine om-
C nipotens, non ſedi cum * conſilio vanitatis ludentium, ſed metuebam à facie manus tuæ: ſolus ſedebam, quoniam amaritudine repletus ſum. Audi porro, quomodo alibi quoque genus noſtrum lugeat Propheta alius: Væ mihi, inquit, quia periit * pius de terra, & rectus in hominibus non eſt. omnes in ſanguinem iudicantur, vnuſquiſque proximum ſuum * tribulatione tribulat: ad malum * manus ſuas præparantes. Diligamus igitur & nos pietatem; & ſi contumeliis afficiamur, ſiq. contemnamur, aut flagris excipiamur, propterea non relinquamus eam: nam theſaurus eſt bonis abundans, & virtutibus plenus. Deum flectit ad reſpicienda bona eorum, * qui
D poſſident eam. quemadmodum ſcriptum habemus: Super quem reſpiciam, niſi ſuper * manſuetum, & tranquillum, & trementem ſermones meos? At beatus, qui cuncta, amore pietatis reſpuit. Attende igitur tibi ipſi chariſsime; & ne propriam ſalutem negligas. Noli attendere ignauis ac pigritantibus, ſed vigilantibus: neque naufragantibus, ſed iis, qui ſaluantur. Quouſque tandem iis, qui ad turpia, atque indecentia te compellunt, ſubſeruies? Noli effici libidinum ſeruus, ſed ab iis potius te liberum redde. Multa tibi vigilantia opus eſt. In ſcammate conſiſtis, ne te inertem præbeas: nam ex aduerſo hoſtis ſubſiſtit, quemadmodum ſcriptum habetur: Aduerſarius noſter Diabolus, tamquam leo rugiens circuit, quærens quem deuoret. Cernis quàm inſatiabilis ſit aduerſarius; quantaq. eius violentia?
E Non enim ferire tantum vult aliquem, & ſemiuiuum relinquere: ſed mox totum deuorat non vigilantem. Donec ergo tempus ſuppetit, decerta: nam ſi tempus noſtrum per ignauiam deperdiderimus, aliud tempus non reperiemus. Quot, quantiq. homines ab Adam, ad uoſtra vſque tempora fuerunt; & vbi iam ſunt? Quis nouit numerum? Qui creauit nos, Dominus Deus. Qui educit in numero orbem ſuum. quique numerat multitudinem ſtellarum, & omnibus eis nomina vocat; ipſe ſingulos, & vniuſcuiuſq. nouit opus; qui ſolus ſapiens eſt, & bonus, & potens. qui tremendus eſt, & iniuria-

Margin notes: * καυτῆρα καὶ ϛυπτικὰ φάρμακα quæ ſint, vide Schol. — Alluſio ad Matth. 7. & Luc. 6. — Matth. 23. — Heb. 11. — Alluſio ad Ioan. 10. & Iſai. 40. ac Ezec. 34. — * al. interruptorem. ac perditorem. — Exo. 9. 10. 14 — Iere. 7. 16. 17. — Deut. 32. — Ierem. 15. — * al. in conſilio. al. in conſeſſu. — Mich. 7. — * al. reuerens. — * vulg. ad mortem venatur. — * vulg. Malũ manuũ ſuarum dicũt bonũ, etc. — * al. bona illius, qui poſſidet eã. — Eſai. 66. — * al. humilem. — Salubris admonitio. — Quid Scamma, vide Tomo. 1. pag. 118. — 1. Pet. 5. — Notanda, & mente verſanda. — Pſal. 146.

iuriarum immemor. misericors & miserator in eos, qui conuertuntur, & pœnitentiam agunt. Te Domine, Creatorem nostrum ac Deum adoramus. Tibi gloriam, & honorem offerimus: quoniam & à meo pateris te collaudari abominando fœtore. In hoc enim Domine, magna tua misericordia, atque benignitas; quòd etiam indignos vocas; nec peccatores pœnitentes auerseris, tribulatos non despicias, & pusillanimes non derelinquas. Beata, ac ter beata anima, quæ * te solum concupiscit: nam quæ te desiderat, etiam mandata tua custodit. Cur igitur nos propriam despicimus salutem, Charissimi? ex momentaneis æterna reuoluamus animo. Quanta enim quis cura accedit recitaturus, quod didicit præceptori? aut etiam operis manuum redditurus pensum Præfecto? & nos de hora illa quare non sumus soliciti; quando totius nobis vitæ reddenda erit ratio? Rursus dum quis tardat * hic me ad horam vespertinam in cella aliena, compulsus adire propriam: quanta putas anxietate corripietur propter tenebras, & confusionem aëris? Et quo pacto nos ineuitabilem illam ita paruipendimus viam? Quid nobis occurret, post animæ separationem à corpore? Attendamus ergo nobis ipsis, Charissimi: vt in iustorum lætitia, collætemur. Qui enim deceptionibus atque imposturis seipsum tradiderit; multis confringetur, & affligetur dum in hac versatur vita. Hodie comedit, bibit, & voluntatem suam quantum potest, sed non quantum vult explet, exultans in damno animæ suæ: postero autem die, si non habeat quibus saturetur, plurimum tristabitur. Qui vero sibi ipsi attendit, optimum habitum assumit: eumq. lætitia non deficiet, neque marcescet, quæ est spes futurorum bonorum. sicut scriptum est: Memor fui Dei, & delectatus sum. Precemini etiam pro me miserabili, apud Dominum obsecro. Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula. Amen.

Apostrophe cum Precatione ad Deum.

** s. quæ te solum desiderat, & mandata tua obseruat.*

A Minori, ad Maius.

** al. tempestate oboriẽte noctu. al. intempesta nocte, &c.*

Psal. 76.

A B C

S C H O L I A.

INCVRABILES morbi, non nisi cauterlatis, & acerbis medicamentis curantur, &c.] *Vbi* στύπτικα καὶ καυστικὰ φάρμακα. *appellat acerba, & quæ igne admoto adhibentur, vt sunt cauteria, & huiusmodi. nam etsi* στυπτικὸν, *proprie sit, quod adstringendi vim habet (vnde styptica medicamenta, astrictiua appellat Plinius, lib. 14. cap. 13. & lib. 21. cap. 23.) tamen eo vocabulo etiam quoduis significatur acerbum, vt hoc loco apud Ephræm, & alibi. ac apud Basil. in respons. ad interrog. 55. in Regul. fus. disp. ibi:* Quocirca neque sectiones, neque vstiones, neque cruciatus, quæ acerba, asperaq. medicamenta afferre secum solita sunt, repudianda esse nobis recta ratio demonstrat, &c.] *Caustica porro medicamenta, propriè sunt adustiua, à Græco verbo,* καίω. *id est, accendo, aduro. vel* καίομαι, *ardeo; vnde Cauterium instrumentum, quo insanabilia curantur vitia in corpore. Hinc Caustica pharmaca, dicuntur adustiua, de quibus inuenies apud Plinium lib. 2. cap. 9. Cassianum lib. 10. cap. 7. & collat. 6. cap. 11. & S. Ambros. in exposit. Psal. 38. vbi dicit grauiora vulnera caustico medicamento vel admoto igne curari. & in nostris Scholiis in Serm. 1. S. Ephræm de Pœniten. Tomo 1. pag. 156.* D

Gens absque consilio est, & nón est in eis scientia.] *Locus est Deutr. 32. vbi in Græco, eadem est lectio apud LXX. & apud nostrum Auctorem, quæ ad verbum relata, talis esset:* [Gens perdita consilium est: & non est in ipsis scientia, &c.] *At in vulg. legitur:* [Gens absque consilio est, & sine prudentia, &c.] *vbi quoque Aquila pro* (ἐπιστήμη, scientia) *sicut est hic apud Ephræm, & LXX. legit,* καὶ οὐκ ἔστι ἐν αὐτοῖς φρόνησις, et non est in eis prudentia, &c.] *vt etiam est in vulg. At nos partim hic LXX. & partim lectionem vulgatam, in translatione secuti sumus, vt alibi sæpe.* E

Postea, ex Ieremia, citantur ista verba: [Domine omnipotens, non sedi cum consilio vanitatis ludentium, &c.] *Vbi paullo aliter in edit. LXX. sic reperitur:* [Non sedi in consessu ipsorum ludentium, &c.] *Sed illud* (αὐτῶν, ipsorum) *hic à Græco textu nostri Auctoris abest, vt etiam à vulg. vbi apud Ephræm legitur:* [Cum consilio vanitatis ludentium.] *abestq. illud* (τῆς ματαιότητος, i. vanitatis) *tam ab edit. LXX. quàm à vulg. vbi est:* [Non sedi in

consilio

A concilio ludentium, &c.] *Postea vero conformiter legitur apud Ephræm, & LXX. ibi*: [Sed
metuebam à facie manus tuæ. solus sedebam: quoniam amaritudine repletus sum.]
At in vulg. aliter sic habetur: [Et gloriatus sum à facie manus tuæ. solus sedebam: quo-
niam comminatione replesti me, &c.] *in quibus, quæ conformitas, & quæ lectionis diuersi-
tas, Lector consideret. Locus est Ierem.* 15.

Deinde Michæam Prophetam introducit, talibus genus nostrum lugentem verbis: [Væ mihi,
inquit, quoniam periit pius de terra, & rectus in hominibus non est, &c.] *Ista habentur
Mich. cap. 7. leguntur q. in edit. LXX. ad verbum hoc modo*: [Væ mihi anima, quia periit
pius de terra: & qui corrigat, in hominibus non est. Omnes in sanguines iudicantur:
vnusquisque proximum suum tribulat tribulatione: in malum manus suas præparant,
&c.] *At in lect. vulg. sic*: [Periit sanctus de terra: & rectus in hominibus non est. om-
nes in sanguine insidiantur, vir fratrem suum ad mortem venatur. malum manuum sua-
B rum dicunt bonum, &c.] *Vbi quid, & in quo Auctoris lectio ab edit. LXX. & à vulg. dif-
ferat; & in quo cum illis conueniat, Lector diligens conferendo decernat, atque conciliet.*

Super quem respiciam, nisi super mansuetum, & tranquillum, & trementem sermo-
nes meos, &c.] *Verba sunt Esa. 66. quæ in edit. LXX. sic referuntur*: [Et super quem re-
spiciam, nisi super humilem, & quietum, & trementem sermones meos?] *At in vulg.
paullo aliter sic*: [Ad quem autem respiciam, nisi ad pauperculum, & contritum spiri-
tu, & trementem sermones meos?] *In alio Græco MS. Auctoris, hic loco (πρᾶν mansuetum)
legitur ταπεινὸν humilem, vt in edit. LXX. Quæ tamen duo, alibi apud Ephræm etiam simul le-
guntur, vt in tract. de Sacerdotio, Tomo 1. sub finem, ibi*: [Huius tu semper memineris Fra-
ter, horribilis verbi Dei excelsi, ore Isaiæ Prophetæ pronunciati: Super quem requie-
scam ego; nisi super mansuetum, humilem, tranquillum, & trementem sermones meos?
&c.] *Quem eumdem Esaiæ locum, S. Chrysostomus Tomo 1. in cap. Gen. 29. sub finem Homil. 55.*
C *sic legit*: [Super quem alium respiciam, quàm super mansuetum, & quietum, & tremen-
tem sermones meos?] *Et Ioannes Cassianus lib. 12. cap. 21. contra Spiritum superbiæ agens,
hunc ipsum Esaiæ adducit locum, legitq. hoc modo*: [Super quem requiescet spiritus meus,
nisi super humilem, & quietum, & trementem verba mea?] *additq. ibid.* Siue secundum
exemplaria, quæ Hebraicam exprimunt veritatem: Ad quem respiciam, nisi ad pau-
perculum, & contritum Spiritu, & trementem verba mea?] *Sed de eo, satis hactenus.*

Quis nouit numerum? Qui creauit nos Dominus Deus. Qui educit in numero or-
bem suum, &c.] *ὑποφορὰ, siue Subiectio figura, eleganter, & accommode hic adhibita, qua Au-
ctor sibi ipse respondet, indicans neminem omnino, quot quantiq. homines ab Adam, ad hæc vs-
que tempora nostra vixerint; aut vbi omnes illi iam sint, nosse: præter solum Deum, &c. vbi
alia lectio per coniunctionem disiunctiuam, & interrogationem, & subauditionem (εἰ μὴ nisi)
sic*: [Aut quis eorum nouit numerum: nisi Deus creator noster? &c.] *Sed prior lectio per
D Subiectionem figuram rhetoricam, multo venustior est, & instituto Auctoris conformior. cum neque
videatur necesse, vt hic subintelligatur (εἰ μὴ. nisi.) sequitur enim hic postea αὐτὸς ἐπίσταται,*
ipse nouit, &c.

CAP. VII.



NOLI prauæ esse conuersationis, & famæ non bonæ: neque mo-
rem geras peccato, ne te abominabilem reddat. Magis autem
obtemperes æquitati atque iustitiæ: vt te ex probatorum nume-
ro vnum efficiat. Noli animarum scandalum esse: sed attende
E tibi ipsi, vt & aliis prosis. Ita sane, Dei electe, tibi ipse atten-
de; vt cæteros quoque ædifices. Noli malus esse, ne in nouissimis tuis mœ-
rore afficiaris. An non audis, quod dicit Scriptura: Quia plagæ, atque li- *Prouer. 20. in*
uores, & contritiones occurrent improbis. Et neque mercedem referunt do- *fine.*
lorum. At tu fortiter virtutum labores perfer propter Dominum, vt co-
ronam reportes. Ad nuptias inuitauit te Dominus: ne ingratum te præ-
beas; sed veste nuptiali induere; vt in ipsius collæteris thalamo. & non
tamquam contemptor, audias: Amice, quomodo huc intrasti, non habens *Matth. 22.*
vestem

vestem nuptialem? Et tunc ligatis manibus & pedibus, immittat te in tenebras exteriores, vbi clamor erit, & dentium stridor. Dum vestem audis nuptialem, dilecte; ne de vestimentis quibus induimur, id existimes: sed de bonis operibus. Et tu ergo charissime, qui in Monachorum meruisti referri ordinem; enitere, vt virtutem promissi demonstres, ne repellaris. Noli ergo durus esse, non libidinosus, non iracundus, non rixosus, atque contentiosus, non intemperans, neque impudens: sed potius mansuetus, pius, & religiosus, humilis, temperans, modestus, quietus, pacificus, prudens, corporisq. tui pudicitiam seruans, quemadmodum Christo pactus es. vt si in illa nobis hora dixerit: cur non visitastis viduas, & pupillos in tribulationibus eorum? Respondere queamus ei, dicentes: Domine, vt in quiete ac silentio citra vllam distractionem seruiremus tibi. Sin vero dixerit nobis: Cur immaculatos non seruastis vos à seculo? quid respondebimus ei, siquidem in eo contaminati fuerimus? Neque enim ea virtus est, quando quis ab impuro abstinet opere; & figuras interim effingit, ac simulacra, quæ alios ad passiones desideriorum commouent. quia scriptum est: Diliges dominum Deum tuum, & proximum tuum sicut te ipsum. Fuge autem sermones inutiles: ne in turpes cogitationes incidas. Nam quemadmodum sermones boni conducunt animæ: ita non boni eam peruertunt. secundum Apostolum: Corrumpunt mores bonos colloquia praua. Omnis sermo turpis, ex ore vestro non procedat: sed si quis bonus est ad ædificationem * vtilitatis, atque opportunitatis; vt det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Caue dicaris inobediens, durus, temerarius, susurro, bilinguis, murmurator, obtrectator, immitis, proximi inimicus, osor virtutis: Sed potius voceris obediens, verax, modestus, taciturnus, impiger, atque alacris, misericors, sobrius & vigilans, proximi amator, hospitalis, cultor virtutis, intercessor & consolator, pius atque religiosus. hæc bona, & vtilia sunt hominibus. Ne igitur efferamur; sed magis humiliemus nosipsos. Quæ enim est potentia nostra, vt efferamur? Nonne ecce exiguus labor, nos vel humi inflectit, atque prosternit? Diligamus ergo humilitatem, vt nos exaltet Dominus. Quocirca attende tibi; ne in te dominetur iracundia, atque excandescentia, & iniuriarum memoria: vt non in perturbationibus, & instabilitate vitam degas. Cæterùm longanimitatem tibi ipse compara, ac mansuetudinem, innocentiam, & quæcumque decent Christianos; vt quietam atque tranquillam vitam transigas. Excelsi sunt montes Ararat. lati campi solitudinis. validum, ac vehemens est Aquilonis frigus in terra; at Solis æstus in Austrum effunditur. Inter volucres cæli, maxima est Aquila; at inter bestias terræ, leo: Inter filios vero hominum, qui timet Dominum. Magnus Deus noster, & laudabilis * valde: qui creauit omnia, & exaltat timentes eum. Ipsi gloria, in secula. Amen.

Matth. 22. — *Vestis nuptialis, quid.* — *Iacob. 1.* — *Ibidem.* — *Matth. 22.* — *1. Cor. 15.* — *Ephes. 4.* — ** vulg. in ædificationem fidei.* — *Similia significantia, & efficacia valde.* — *Psal. 47. 95. 144.* — ** al. nimis.*

A B C D

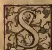
S C H O L I A. E

NE INGRATVM te præbeas, sed veste nuptiali induere, &c.] *Ac non multo post:* [Dum vestem nuptialem audis, id de bonis operibus dictum existimes, &c.] *Adlusio manifesta est ad Matth. 22.* [Amice, quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? &c.] *Quòd vero per Vestem nuptialem, non vestimenta quibus induimur, sed bona opera intelligere oporteat: ex hoc loco Auctoris nostri clarissimum est; sicut etiam ex Tertulliano, lib. de Resurrectione carnis, cap. 27. & S. Hieronymo lib. 4. in Matth. 22. vbi dicit, Vestem nuptialem, esse præcepta Domini, &c.*] *citatq. illud Coloss. 3.* [Induite viscera misericordiæ, &c.]

Vestes

A *Vestes porro significare opera, testantur Origenes Homil. 10. in Iosue. & ad Rom. 13. S. Ambros. in Lucam 5. & in Epist. ad Rom. 13. item Hilar. can. 9. in Matth. Gregor. 1. Reg. 4. & lib. 2. Moral. cap. 38. & lib. 16. cap. 13. & lib. 19. cap. 16. in Cant. 4. Beda in Exod. 19. & in cap. 31. Prouerb. aliiq. alibi.*

CAP. VIII.



SI dum tu opus Domini in humilitate ac pietate operaris; aduersarius aliquos ex negligentioribus in te armet, cupiens à vita te recta
remouere: ne verearis ac metuas; neque à via recta declinaueris; *2. Cor. 4.*
B cum dicat Apostolus: In omnibus tribulationem patimur, sed non
angustiamur: aporiamur, sed non destituimur; persecutionem pa-
timur, sed non derelinquimur: * deiicimur, & non perimus: semper mortificatio- ** al humiliamur, sed nō confundimur.*
nem Domini Iesu, in corpore circumferentes, vt & vita Iesu in * corpore nostro ** al. in corporibus nostris.*
manifestetur. Semper enim nos qui viuimus, in mortem tradimur propter
Iesum, vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Sustine igitur
Dominum electe Dei: vt qui modo te affligunt, obstupescant in admira-
bili salutis tuæ refrigerio. Sicut scriptum est: Iustus, si morte præoccupatus *Sap. 4.*
fuerit, in refrigerio erit. Senectus enim venerabilis est, non diuturna, ne-
que annorum numero computata. Cani autem sunt sensus hominis: &
ætas senectutis vita immaculata. Placens Deo, factus dilectus; & viuens
C inter peccatores, translatus est. Raptus est, ne malitia mutaret intelle- *Heb. 11.*
ctum eius, aut ne fictio deciperet animam illius. Fascinatio enim nugacitatis
obscurat bona, & inconstantia concupiscentiæ transuertit sensum sine mali-
tia. Consummatus in breui, expleuit tempora multa. Placita enim erat
Deo * anima illius: propter hoc properauit educere illum ex medio mali- ** al. Domino.*
tiæ. Populi autem videntes, & non intelligentes, nec ponentes in præcor-
diis talia. Quoniam gratia Dei, & misericordia in electos eius, & respe-
ctus in sanctos illius. Condemnat autem iustus mortuus viuos impios; & iu-
uentus celerius consummata, longam * vitam iniusti. Videbunt enim finem ** al. longæuam senectutem iniusti.*
sapientis, & non intelligent quid cogitauerit de illo Deus, & quare munie-
rit illum Dominus. Videbunt & contemnent eum: illos autem Dominus *Sap. 4.*
D irridebit. Et erunt post hæc decidentes sine honore, & in contumelia inter
mortuos in perpetuum: quoniam disrumpet illos * præcipites sine voce, & **vulg. inflatos sine voce.*
commouebit eos à fundamentis: & vsque ad nouissimum desolabuntur: &
erunt in dolore ac gemitu, & memoria illorum peribit. Venient in * com- ** al. cogitationem.*
putationem peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso * ini- ** al. nomina ipsorum.*
quitates ipsorum. Tunc stabit iustus in magna constantia aduersus eos, qui
se angustiauerunt, & qui * spreuerunt labores eius. Videntesq. ipsum, turba- ** al. qui abstulerunt.*
buntur timore horribili, & mirabuntur in subitatione insperatæ * requietis. *Sap. 5.*
dicentq. intra se, pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gementes: ** al. salutis.*
Hic est, quem habuimus aliquando in * derisum, & in similitudinem im- ** al. in risum.*
properij. Nos insensati, vitam illius æstimabamus insaniam, & finem ipsius ** al. in risu.*
E absque honore. * Quomodo computatus est inter filios Dei; & inter san- ** vulg. Ecce quomodo. al. Quomodo ergo.*
ctos sors illius est? Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non il-
luxit nobis, & sol * intelligentiæ non est ortus nobis. Lassati sumus in via ** al. iustitiæ.*
iniquitatis, & perditionis; & pertransiuimus vias * desertas: viam autem ** al. difficiles. al. desolatas.*
Domini ignorauimus. Quid profuit nobis superbia? aut diuitiarum iacta-
tia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tamquam vmbra, & tam-
quam nuncius * præcurrens: & tamquam nauis; quæ pertransit fluctuan- ** al. percurrens.*
tem aquam; cuius, cum præterierit, non est vestigium inuenire, neque se-

mitam carinæ illius in fluctibus. aut tamquam auis, quæ transuolat in aere, A
** vulg. sed tantum sonitus alarum.* & cuius nullum inuenitur argumentum itineris illius : sed * percussione alarum verberans leuem ventum, & scindens per vim stridoris aerem, com-
** al. in eo.* motis alis transuolauit ; & post hoc, nullum signum inuenitur itineris * illius ; aut tamquam sagitta emissa in locum destinatum, diuisus aer continuo in se reclusus est, vt ignoretur transitus illius. Sic & nos nati, continuo desinimus esse ; & virtutis quidem signum nullum valemus ostendere : sed in malitia nostra consumpti sumus : quoniam spes impij tamquam puluis
**al. spuma gracilis.* est, qui à vento tollitur ; & tamquam * pruina tenuis, quæ à procella dispergitur : & tamquam fumus, qui à vento diffusus est : & tamquam memoria hospitis vnius diei prætereuntis. Iusti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio illorum apud Altissimum. B
Ideo accipient Regnum decoris, & diadema speciei, de manu Domini: quoniam dextera sua teget eos, & in brachio sancto suo defendet illos. Ne ergo quemquam oderis in corde tuo. neque malum reddideris pro malo: sed caritatem tibi ipsi compara, quam supra omnem aliam virtutem Diuina
** al. possessori, vel Domino.* extollit Scriptura: Ipsi enim rerum omnium * procreatori comparauit eam, cum ait: Deus caritas est, & qui manet in caritate in Deo manet, & Deus
Narratio de quodam fratre in ipso. Frater quidam è cœnobio senem accessit, atque consuluit. At ille ad eum: Similia, inquit, sunt cœnobia ludis litterariis: Nam alij in * præ-
** f. in foro.* torio incedunt, alij sub caminis. Quo quidem sermone adiutus frater, sibi pœnitentiam imposuit. Vnde ipsa vtamur re, tamquam lucro: ne reprobi facti, ex cælesti eiiciamur regno, & in caminum ignis proiiciamur. C
Quando prouectos in habitu, conspexeris negligentes: tunc magno præsidio indiges, ne istos forte imitans, eamdem inambules viam; neve per con-
** al. apud te ipsum efferaris.* tinentiam tuam, contra * eos extollaris: quod quidem est superbiæ peccatum. Sed audi eum, qui dicit: Attende tibi ipsi, & custodi animam tuam, valde. Neque enim ex operibus alienis, nos iustificabimur: nec alij ex nostris operibus condemnabuntur. Nam quando nudi & aperti, atque re-
** al. coram Iudice.* tecti adducemur coram * Deo, reddituri de cunctis factis rationem, non alius condemnabitur pro alio: nam vnusquisque proprium onus portabit. Si
Alienæ cogitationes curiosius non peruestigandæ. quis tibi suas reuelet cogitationes, ne curiosius rem inuestiges; præsertim si oculus mentis tuæ debilis sit, ne forte dum ille enarrat, iisdem perturberis passionibus; similisq. reddaris gubernatori inter fluctus & vndas. Oportet igitur, D
vt nos audientes quæ dicuntur, ea quæ consequuntur intelligamus; atque ita consolemur afflictum, aut iis rebus quas à sanctis viris accepimus, aut
**al. probati.* quibus * ipsi tentati sumus. Non enim est voluntas Dei, vt alius per alium corruat; cum cunctos cupiat saluos fieri. Tu vero carissime, ne cuiuis homini cogitationes tuas aperias: sed iis dumtaxat, quos spiritales esse pro-
** al. fraudulenti hostis.* baueris: nam multæ sunt insidiæ atque fallaciæ * Diaboli.
Matth. 7. Dixit quippe Saluator: Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces: ab operibus ipsorum cognoscetis eos. A viris porro spiritalibus, ne te occultaueris: ne forte inimicus angulum comperiens, in te latitet. Cum carnalibus vero, noli conserre consilia. Nam voluptatibus ac libidinibus dediti, indies pecca- E
** al. imputetur.* ta sibi accumulant, illudq. dictitant: istud & solum mihi * computetur pec-
Esai. 5. secundum LXX. catum; Propheta interim deplorante, atque dicente: Væ iis, qui trahunt peccata sua quasi funiculo longo, & quasi iugi corrigia vitulæ, iniquitates.
Sermones mali les vitandi, & improborum consortia fugienda. Vnde vitare oportet sermones inutiles, & eorum conuersationem, qui timorem Domini despiciunt: quoniam nihil quod sit vtile loquuntur, nihil propter Dominum faciunt, nihil de virtute ac religione, nihil de honestate ac grauitate morum tractant. Sermones quippe eorum laquei sunt mortis;

A tis. consilium ipsorum, fouea inferni, impunitas & risus, temulentia, & perditio animæ. consuetudo eorum terribilis, ac dirus anguis qui loquitur per ipsos. At tu, ò homo Dei, ista fuge: sectare autem iustitiam, pietatem, charitatem, patientiam, mansuetudinem. Bonum fidei certamen decerta; vitam æternam apprehende, ad quam vocatus es. præclaram confessionem professus es. *1. Tim. 6.* Vide dilecte serue Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi, ne momentanea inescati te patiaris delectatione, aut vt potius dicam, deceptione: vt non vita priueris æterna. Recte vigila. ad negotiandum vocatus es, ne deperdas margaritam; ne thesaurum tuum deprædetur inimicus; ne nauis demergatur vnà cum onere; & vacuus reuertaris ad propria. *Parœmia accommoda, & sententiosa.* Inimicus sciens quantam apud Deum referat gloriam, qui immaculatum sese ab inquinamen-

B tis seruat carnis; vehementer per cogitationes impugnat, cupiens hominem innectere iis, vt non consequatur gloriam futuram. *Vehemens per cogitationes impugnatio.* Et si animam inuenerit abiecisse cogitationes inutiles, non frequentat eam, sed neque prorsus recedit: accedit autem magis, vbi ipso pulsante mox aperient; & corpus simul cum anima per sordidissimas cogitationes, non resistenti ei coinquinat. demumq. tamquam bonus consiliarius, ipsi suggerit: Præstat tibi inquiens, in mundum redire, & vxorem vitæq. consortem ac sociam capere, quàm sic carunculam corrumpere: *Subdola inimici suggestiones.* à sobrio porro, & vigilante, cuncta ista recedent. Attende igitur tibi, & hil eorum te offendet. Quapropter necessarium fuerit, nimiam fugere licentiam. *Libertas nimia fugienda.* iterumque dico: Fuge licentiam; ne impudentia te inuadat, ligatumq. velut malum aliquem captiuum seruum tradat peccato. ac tunc dicere incipias: Ve-

C ni in altitudinem maris, & tempestas demersit me. *Psal. 68.* Et rursus: Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. *Ibid.* Vnde fugere oportet, peruersorum hominum consuetudinem: non tamquam homines odio persequens, sed damnum ac vitium respuens. Quòd si cum segnioribus versari cogeris: attende tibi ipsi, vt & illos lucrifacias recta vitæ ratione, & te ipsum non perdas. *Cum segniorib. quomodo versandum.* Ne credas illis, qui inutilia loquuntur animæ tuæ, ac temperantiam profitentur. Ait enim Saluator: Ex abundantia cordis, os loquitur. *Matth. 12. & Luc. 6.* Subtrahe ergo te à iuueniliter agentibus, & qui ridiculis circumferuntur; vt ne sis inobediens ei, qui dicit: Iuuenilia desideria fuge. *2. Tim. 2.* Et ne accipias personam aduersus animam tuam; non paruam, non magnam; non in imperio ac potestate constitutam; nemo enim te, ex igne inextinguibili liberare poterit. Audi dicen-

D tem: Quid proderit homini, si mundum vniuersum lucretur; animæ verò suæ detrimentum patiatur? *Matth. 17. Marc. 8. Luc. 9.* Caue igitur, libertatem erga Deum deperdas, propter honorem aut gloriam aliquam humanam; vel propter cibum, seu potum, siue indumentum. cum ista cuncta corruptioni sint obnoxia: actiones autem vniuscuiusque, siue bonæ siue malæ, descriptæ contineantur. *Dan. 7. 12. Apoc. 20. 21.* Quæ sursum sunt, sapito, non quæ super terram: *Coloss. 3.* vt promissiouibus perfruaris Patris, qui in cælis est; & connumeteris inter electos Filij; & cum omnibus Sanctis, benedicas Spiritui sancto. Quoniam ipsi gloria, in secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E *Tentationibus atque suggestionibus improbi hostis, docet non esse succumbendum. consiliis, & conuersationibus prauis non acquiescendum: Spiritalibus autem viris adhærendum; & à carnalibus ac sensualibus, atque lasciuis fugiendum. A sermonibus inutilibus abstinendum, & improborum commercium relinquendum. nimiamq. viuendi libertatem vitandam: in vocatione vero Dei ambulandum; & virtutibus, rectæq. viuendi institutis ad finem vsq. insistendum. Et hæc omnia Scripturis, rationibus, exemplisq. optimis luculenter hic ostendit, probat, atq. amplificat.*

Cum dicat Apostolus: In omnibus tribulationẽ patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non destituimur, &c.] *Vbi Græce in sacro Cod. 2. Cor. 4. vt & hic apud Ephræm, est:* ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι. *quod Latinus Interpres vertit:* [aporiamur, sed non destituimur.] *quam interpretationem & nos hic retinuimus. Illud autem Pauli dictum, quomodo accipiendum sit, atque intelli-*

telligendum, S. Basil. in Respons. ad Interrog. 270. in regulis concise disputatis optime declarat, vbi sic A
habet: [Vt *(inquit)* animi sui expletionem in fiducia in Deum, ex collatione fortitudinis animi humanæ, ostendat Apostolus; singula, quæ hoc loco habentur, ponit hoc modo: Quod enim ad humanam prudentiam attinet, in omnibus tribulationem patimur, inquit: Quod vero ad fiduciam in Deum, sed non angustiamur. Item quod spectat ad fortitudinem animi humanam: aporiamur, inquit, id est, summis circumuenimur difficultatibus. Quod vero ad fiduciam in Deum, non destituimur penitus: id enim, ἐξαπορούμενοι. *& reliqua simili modo. Cuiusmodi sunt etiam illa, quæ alio in loco dicta sunt ab eodem:* [Quasi morientes, & ecce viuimus. Vt castigati, & non mortificati. quasi tristes, & semper gaudentes, tamquam nihil habentes, & omnia possidentes, &c.] *Verum de his, plura apud Chrysost. Hom. 9. in 2. Cor. 4. & alibi.*

Cani autem sunt sensus hominis: & ætas senectutis, vita immaculata, &c.] *Locus est Sap. 4. vbi tamen ad verbum magis, & secundum LXX. sic:* [Canicies autem est prudentia hominibus: & ætas senectutis, vita immaculata.] *Verùm quia vulgata lectio non immutat sensum, ab ea hic* B
non recessimus, quod idem & in plerisque sequentibus seruauimus.

Postea ex eodem cap. 4. Sap. adducuntur sequentia: [Venient in computationem peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex aduerso iniquitates ipsorum, &c.] *pro quo, alia lectio habet:* [In cogitationem peccatorum suorum.] *al.* in cogitatione. *vt in vulg. lat. al.* in cognitionem peccatorum.] *At dictio Græca,* συλλογισμοῦ, *computationem siue supputationem potius hoc loco significare videtur. Deinde* [Et traducent illos, &c.] *al.* Et coarguent, atque conuincent eos.] *vt in Græco Cod. S. Ephræm, & apud LXX. vbi est,* καὶ ἐλέγξει αὐτούς. *Sed quia exigua videtur differentia, retinuimus vt in vulg. Lat. Postea quod additur,* [iniquitates ipsorum,] *in vno atque altero MS. Cod. S. Ephræm, inueni* [ὀνόματα αὐτῶν. i. nomina ipsorum.] *Verum quia in aliis omnibus mmss. legitur:* ἀνομήματα αὐτῶν, iniquitates ipsorum,] *vt etiam in edit. LXX. & in vulg. visum est plane hanc potius, quàm illam lectionem hic sequi.*

Postea ex 5. c. Sap. [Tunc stabit iustus in magna constantia, &c.] *Vbi, quod in Græc. Cod. S. Ephr.* C
& apud 70. in singulari habetur, de iusto, nos etiam per numerum singularem legimus atque conuertimus: quamuis etiam si in numero multitudinis redderetur, sententiæ non officeret, sic: [Tunc stabunt iusti in magna constantia, &c.] *vt in vulg.*

Sequitur postea apud Auctorem: [Quomodo computatus est inter filios Dei, &c.] *sic in Græco Cod. apud Ephræm, & LXX. Pro quo, al.* Quomodo ergo computatus est, &c. *At in vulga. Latin.* [Ecce quomodo computati sunt, &c.]

Postea ex eodem loco Sap. 5. additur: [Sed in malitia nostra consumpti sumus: quoniam spes impij tamquam puluis est, &c.] *ita in Græco Cod. S. Ephræm, & LXX. Sed in vulg. aliter sic habetur:* [In malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno, hi qui peccauerunt: quoniam spes impij tamquam lanugo est, quæ à vento tollitur, &c.]

Vbi illud, [Talia dixerunt in inferno hi, &c.] *in edit. LXX. & hic apud Ephræm, non additur. Præterea pro* (puluis, *Græc.* χνοῦς) *vt hic habet Ephræm cum LXX. in aliis est* χνοῦς, *lanugo, vt in* D
vulg. quamquam & hoc, pro illo sumatur.

Postea, pro eo quod sequitur in sacro Cod. & hic apud Auctorem: [Et tamquam spuma gracilis. *Græc.* καὶ ὡς ἄχνη, *&c.*] *in aliis est:* [καὶ ὡς πάχνη, & quasi pruina, etc.] *vbi quoque non magna vis facienda videtur, cum vtroque legatur modo; ac in noua Græca edit. LXX. inueniatur* πάχνη, *quod etiam* (spuma) *ibi Lat. vertit Interpres.*

Ipsi enim omnium rerum procreatori comparauit eam, etc.] *In Græco hic est,* κτίσαντι. *pro quo, al. reperitur:* [αὐτῷ γὰρ τῷ κτίσαντι τὰ πάντα, omnium rerum possessori ac Domino, etc.] *at prior lectio, magis hoc loco probatur, & instituto Auctoris accommodatior videtur.*

Alij in prætorio incedunt, alij sub caminis versantur.] *Sententia perobscura nobis, quæque Scholio ac coniectura iuuanda videatur: non enim quid sibi hoc dicto velit Auctor, ex eo satis hic clarum est. quare et in versione Latina, easdem voces ac nomina consulto retinuimus. Fortasse enim loca quædam fuerunt illis in regionibus sic appellata. Aut sane (quod magis probatur) Apophthegma hic aliquod denotatur, id est, breuis, & arguta sententia. aut prouerbialis locutio à simili ducta, qua significantur, qui* E
sublimiori sunt loco, & qui humiliori atque inferiori, & abiectiori, &c. Quid enim hic aliud per Prætorium, & per caminum, insinuare Auctor velit, non video.

Propheta deplorante, atque dicente: Væ iis, qui trahunt peccata sua quasi funiculo longo, & quasi iugi corrigia vitulæ, iniquitates.] *Ita ad verbum in Græco textu Ephræm, & iuxta 70. Esai. 5. Pro quo, in vulg. Lat. sic:* Væ qui trahitis iniquitatem in funiculis vanitatis, & quasi vinculum plaustri, peccatum.] *Quod autem pro* vinculo plaustri, corrigiam iugi vitulæ, siue vaccæ, *transtulerint LXX. etiam in illum Prophetæ locum adnotat S. Hieronymus, explicatq. cur vincula dicantur peccata, secundum illud Prou. 5.* Funibus peccatorum suorum, vnusquisq. constringitur, etc.

CAP.

A

CAP. IX. * al. Initium Sermonis noni.



TTENDE tibi ipsi Chariſſime: ne fortè Serpens te eos imi-
tari doceat, qui ſuam contemnunt ſalutem, ac dicere: Non
es melior iis, qui paſſionibus ſuccumbunt. Tu vero conſide-
ra, quod ſcriptum eſt: In magna domo, non ſolum ſunt va- 2.Tim.2.
ſa aurea, & argentea; ſed & lignea, & fictilia: & quædam
quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Si
ergo Dominum non audieris, peccatorum opera peragendo; eris vas con- Vas contumeliæ, & vas electum.
B tumeliæ: ſin vero Domini opera feceris, eris vas electum, pretioſum, ſan-
ctificatum, vtile Domino, ad omne opus bonum præparatum. Attende
tibi ipſi, obſecro; vt & in præſenti ſeculo, & in futuro miſericordiam à
Domino inuenias. Quòd ſi tibi ipſe non attenderis; & hicettereris, & ibi
non * requieſces. Nam quæ extra rectum fiunt tramitem, nihil præter dam- * al. reficieris.
nationem continent, & pœnitentiam. Ne ergo contemptores ſuæ ſalutis
imiteris, & qui ſolum ſibi habitum arrogant: vt non ſimilis reddaris militi
ab aduerſariis capto, qui Regis quidem gerit inſignia; ipſe vero inimicis ſui
Regis inſeruit. Verax quippe eſt, qui ait: Amen dico vobis, quia omnis qui Ioan. 8. & Rom. 6.
facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Foliis enim ſimilis eſt habitus: fructus
vero eſt ipſum opus. Qui terreni Regis milites ſunt, ſanguinem effundunt, Habitus, foliis est similis.
vt Regi ſuo placeant: at tibi non opus eſt, vt ſanguinem fundas; ſed ſo-
lum ne à peccato vincaris, vt non fructifices morti. Sobrius eſto, & vigila Collatio à Minori.
C chariſſime: vigila inquam, & labores ſuſtine. Non enim iniuſtus eſt Deus,
qui tui obliuiſcatur laboris: ſed & pro obſcuritate, quam in cella reſidens
toleras, illuceſcet tibi lumen veritatis. ſicut ſcriptum habetur: Exortum Pſal. 111.
eſt in tenebris, lumen * rectis corde. Decerta bonum certamen fidei: vt vi- * al. lumen gentibus.
ctoriam aduerſus hoſtem referens, abſque rubore & verecundia adores Re- 1. Tim. 6.
gem gloriæ. Non enim eos dumtaxat, qui gladio perempti ſunt, & mar-
tyrio à Tyrannis affecti, coronat Dominus: ſed eos etiam, qui religioſa
exercitatione, & caritate probati ſunt. Nam quemadmodum illi propter A ſimili.
Dominum, flagra ac verbera pertulerunt: ſic & iſti vexationes, & exerci-
D tationes, amore Domini ſubierunt. Attende tibi, ne fiat verbum malum in
corde tuo. Ne fœdus ineas, cum improba cogitatione. Sic enim quidam Ioſ. 7. 22.
paſſus eſt antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo ſuo abſcon-
dens: Similiter & Giezi miniſter Heliſæi; & non latuerunt Deum, ſed ne 4. Reg. 5.
homines quidem. cum enim clam ſcelus commiſiſſent, palam retributio-
nem acceperunt: cum hic quidem cum tota familia, ab omni populo lapi- Achar.
datus ſit: ille vero cum vniuerſo ſemine ſuo, lepra infectus vſque in ſecula. Giezi.
Verax eſt enim, qui dixit: Deus non irridetur. Quod enim ſeminauerit Gal. 6.
quis, hoc & metet. Diſce cum patientia; vt damna effugias, quæ obue-
niunt non quieſcentibus. Auſculta eum, qui dicit: Fili, ſi ſapiens tibi fue- Prouer. 9.
ris, ſapiens eris & proximo: ſin autem malus euaſeris, ſolus mala exan-
E tlabis. Vnde nos vincit aduerſarius, noſtræq. redundant paſſiones: non-
ne per noſtram inobedientiam? Edocti enim non attendimus, reprehenſi
ſuper delictorum correctione, recuſamus. Homines cælamus, & Deum de-
ſpicimus; non morigerantes ei, qui dicit: Amen dico vobis: quia & ſi hi Luc. 19.
tacuerint, etiam lapides clamabunt. * Aſtutiam nobis ſuggerit callidus ſer- * al. Conſilium
pens, verbis vincendi eos, qui nos corrigere volunt: ſicq. peccatum in nobis
multiplicatur, cum non habeat reſiſtentem ſibi. Deprædatur te inimicus; &
non iam intelligis, ô anima mea. Suas in te operatur concupiſcentias; &

toleras. Fuge consilia eius improba, ò homo. Recordare tuorum cum Deo A
pactorum, & sanctificationem custodi: vt gratiam inuenias coram Domi-
1. Cor. 6. no. Audi dicentem: Fugite fornicationem. Et nosse cupis, quàm grauis
In fornicationis detestationem. atque periculosa sit fornicatio? Quos enim occidere nequiuerunt in eremo
morsus serpentum, hos Madianitarum fornicatio prostrauit: & per forni-
Num. 25. 31. cationem, etiam idolorum victimam comedere non recusarunt. vnde ex
Exo. 32. populo ceciderunt vno die, * viginti tria milia. Quod si præuentus es; ne
** al. triginta tria milia hominum.* lapsui inhæreas: neque longanimitatem, ac patientiam Dei contempseris.
Memor esto, quòd mors non * tardabit. Recordare, fieri non posse, vt ma-
Rom. 2. nus Dei effugias. Quare noli negligere: sed pœnitentiam age, lacrymas
Eccli. 14. effunde, ingemisce, illusus es. Et si nos, obliuioni peccatum tradiderimus;
** vulg. non tardat.* qui tamen nos creauit Deus, vniuscuiusque nouit opus. Ne igitur ignauum B
te præbeas; sed viriliter aduersario tuo resistas. Et aditum, per quem ingre-
Aditus, vt inimico praecludendus. di consueuit inimicus, ad prædandum atque lædendum te, præclude: vt
non amplius inueniens ingressum, re infecta recedat. hoc autem occludere
ipsi aditum est, munire sensus, (per quos in animam ingreditur, siue ma-
Sensus muniendi. lum, siue bonum;) visum, auditum, odoratum, tactum, gustum, & cogi-
tationes, ne extra id quod decet, euagentur. In mentem tibi reuoca Gigan-
Gen. 6. tes, charissime, qui sua potentia terram corruperant: vt eos vnico momen-
to Dominus per aquas diluuij à facie terræ deleuerit, & potentia eorum non
Gen. 18. 19. iis profuerit. Reuolue animo terram Sodomorum, & Gomorrhæorum;
quo pacto propter peccatum habitantium in ea, fuerit euersa; & non pro-
fuerint ipsis delitiæ, atque superbia. Curemus ergo salutem nostram, cha- C
** al. in magna ac graui damnatione.* rissimi: ne forte repentinus nos anticipet finis, & in * multa damnatione
hinc abeamus. Quid porro vobis videtur de eo, qui ex hac vita excessit:
Notanda. an quòd post diem vnum, ad domum suam reuersurus sit? an post annum?
an post centum & mille annos? Cur igitur transeuntia affectamus? & quæ
Aduersus cogitationes prauæ concupiscentiæ. numquam præteribunt, pro nihilo ducimus? Dic suggerenti tibi concu-
piscentias sordidas, & immundas: O veritatis inimice; vt tu desiderio
tuo satisfacias, ego dedecore & ignominia afficiar? vt tu voluntatem
tuam expleas, egone confundar? Vade ad tui similes, impudicos atque la-
Matth. 8. & Luc. 8. sciuos. Porcorum gregem depoposcisti tibi? demergere in mare cum ip-
sis. non me amplius tibi seruum habebis, aut voluntati obedientem tuæ.
Sufficit mihi præteritum tempus. deinceps nunc veritatis satagam; & Deum D
meum obtestabor, vt me perfectè à tuis liberet operibus: Spiritum enim san-
ctum dedit mihi, & ego eum exacerbaui. Animam & corpus mihi mun-
dum donauit, ego autem ista contaminaui. Sic charissime, suggerenti ti-
Nota. bi perniciosas affectiones, responde. Dixit sanctorum quidam, Cani simi-
lem esse fornicationem; Si blandiaris, manet apud te; si pellas, fugit. Au-
Psal. 140. di eum, qui dicit: Singulariter * sum ego, donec transeam. hoc est, sibi
** al. singularis sum ego.* ipsi vnumquemque attendere, donec ex præsenti excedamus vita. Atten-
de ergo tibi, obsecro; & ne rectam vitæ tuæ rationem despexeris. Ne amo-
re voluptatis modicæ, fructus deperdas laborum tuorum; neque ob immun-
ditiam, operis tui mercedem prodas: & mercedem silentij atque quietis, vi-
giliarum, continentiæ, atque temperantiæ, & reliquarum virtutum, pro- E
Prouerbium. pter impudicitiam amittas. similisq. reddaris proiicienti mercedem suam
Gal. 5. in marsupium pertusum: modicum enim fermentum, totam massam corrum-
pit. Quare teipsum confirma, in timore Domini. Audi quod dico charissi-
Comparatio vitæ secularis, & monasticæ. me: In vita seculari, disertus ac loquax, magnus dici solet: at in solitaria
vita, qui quietem ac silentium sectatur, magnus est apud Dominum.
Rursus, in vita seculari, qui suum ornat corpus, & subinde vestimenta mu-
tat, humanam obtinet gloriam: at in professione hac, qui ista contemnit,

& so-

A & solum necessario corporis vsui attendit, gloriam sibi in cælis acquirit.
secundum eum qui dicit: Habentes alimenta, & quibus tegamur, his con- *1. Tim. 6.*
tenti simus. Rursus, in seculari vita, qui in corporis robore, & diuitiis
gloriatur, magnus apud homines dici* solet: in ista vero professione, qui ** al. videtur.*
humilitatem colit, vere à Domino exaltatur. sicut scriptum est: Quæ *1. Cor. 1.*
stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat sapientes: & infirma mundi
elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi, & contemptibilia
elegit Deus; & ea quæ non sunt, vt ea quæ sunt, destrueret: vt non glo-
rietur omnis caro in conspectu* Dei. Diligamus ergo, quæ placita ac gra- ** al. in conspe-*
ta sunt Domino, tamquam serui frugi, & grati; etiamsi scelestorum ac *ctu eius. & sic*
facinorosorum insidias sustineamus; licetq. à Barbaris capti, qui nos in serui- *vulg.*
B tutem tradant. Scriptum est enim: In tribulatione inuocaui Dominum, & *Psal. 17. 117.*
exaudiuit me in latitudine. reputantes nobiscum, Prophetas quoque in capti-
uitatem abductos, & in aliena regione seruitutem, ærumnasq. subiisse, quorum *A simili. & à*
tamen mens numquam est à Deo abalienata. Siquidem externum nostrum *maiori.*
venundari, aut non venundari hominem; non ex iis est, quæ in nostra sunt po-
testate: cæterum communicare, aut non communicare internum nostrum *In nostra pote-*
hominem impietati, in nobis situm est. Vnde sancti Dei homines, ty- *state, quid situ*
rannos redarguerunt, mortisq. minas spreuerunt, virtutem sibi vindican- *Heb. 11.* *sit.*
tes. Quocirca & nos, filij cum simus Prophetarum, eorumque vestigiis
insistamus; perfectam ipsorum fidem adipiscamur. quia scriptum est:
Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem: vt cum iis, si- *Heb. 13.*
C mul in cælestibus coniungamur, vbi exulat luctus ac dolor, & gemitus
in splendore sanctorum. Vigilate ergo, & orate, vt non intretis in ten- *Mat. 14. &*
tationem. Meditemur eloquia Spiritus sancti, vt in scripturas incumbamus; *Luc. 22.*
& quando etiam librum manibus non tenemus, in mente eloquia Dei ha-
beamus. Si quis suas tibi enarrauerit cogitationes, suaq. detexerit errata; *Pro patribus spi-*
ne mente eum contempseris, tamquam qui talia peregerit: sed potius de *ritalibus atque*
fratris mutatione admirare. Nam quòd quis sponte sua peccata spiritali- *confessariis, pul-* *chra instructio.*
bus viris* prodit, correctionis vitæ signum est: occultare vero, animi male ** al reuelat.*
affecti indicium existit. Nullus enim cum furibus currens, & partem
* suam cum adulteris ponens, hos prodit vmquam: quia nimis passioni, ** al. ipsorum.*
& affectioni indulget. Quare oportet cum omni humilitate eum, qui fa-
D miliariter sua exponit arcana, consolari. sicut scriptum est: Considerans *Gal. 6.*
teipsum, ne & tu tenteris. Dicit enim Dominus per prophetam Ezechie- *Ezech. 33.*
lem: Et tu fili hominis, dic ad filios populi tui: Iustitia iusti non libera-
bit eum, in quacumque die * errauerit: & iniquitas impij non nocebit ei; ** vulg. pecca-*
in quacumque die conuersus fuerit ab * iniquitate sua. Largiatur autem no- *uerit.*
bis Dominus: vt viam errorris expertem possideamus in finem vsque, an- ** al. impietate.*
gustam scilicet & arctam: vt aduersarij nostri diaboli os obstruatur; ne ha-
beat, quod de nobis malum dicere queat. Quia Deum decet gloria, in se-
cula. Amen.

E

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

SIc enim quidam passus est antiquorum, aliquid ex anathemate in tabernaculo suo abscondens. Similiter & Giezi, &c.] *Adludit hoc loco Auctor, ad verba Iosue, de Achar, vel vt in vulg. Achan, (Ios. 7. & 22.) qui quòd aliquid de anathemate tulisset, & in tabernaculo suo abscondisset, cum tota familia à populo lapidatus est, vt habetur Ios. 7. Giezi vero minister Elisæi, cum vniuerso semine suo (sicut est 4. Reg. 5.) lepra infectus est, vsque in secula; &c. de quo, latius supra pag. 46. & 47. in Schol.*

Auſculta eum, qui dicit : Fili, ſi ſapiens tibi fueris; ſapiens eris & proximo: ſin au- A
tem, &c.] *Locus eſt Prouerb. 9. pro quo, in noua Græca edit. LXX. ad verbum ſic :* [Fili,
ſi ſapiens fueris tibi ; eris & proximis : ſin autem malus euaſeris ; ſolus vtique mala
hauries .] *nec ab hac, Ephrem diſſidet lectio, in ſenſu . At in vulg. paullo aliter ſic :* [Si ſa-
piens fueris, tibimetipſi eris : ſi autem illuſor, ſolus portabis malum .] *Conueniuntq.
Symmachus, & Th.* μόνος βαστάζεις*, id eſt, ſolus portabis, hic etiam legentes.*

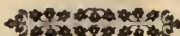
Recordare tuorum cum Deo pactorum, & ſanctificationem cuſtodi, &c.] *Huc fa-
ciunt ſupra in primo Tomo adducta, ſuper illa verba Apoſt. 1. Cor. 7.* [Melius eſt nubere, quàm
vri, &c.] *Vbi inter multa, de duplici hominum ordine, ſecularium nimirum, & eorum, qui ſe ſeculo
abdicarunt, differens Auctor, ſic habet :* [Cæterum iis, qui ſeculo renunciarunt, præcepit
Apoſtolus continentiam, dicens : Omnis qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſti-
net. Quare tu Monache, noſce, atque conſidera, in vtro ſis ordine conſtitutus : tum
quo ſigno, quave nota ſis inſignitus ; quæ pacta, quæq. vota cum Deo feceris, conſti- B
tuerisq. &c.] *Quia vero Monachus continentiam vouit, admonet hic S. Ephræm, vt ſuorum
cum Deo meminerit pactorum, & ſanctificationem cuſtodiat, hoc eſt, continentiam, ac caſtita-
tem, quæ nomine Sanctificationis intelligitur, vt apud Apoſt. 1. Theſſal. 4. & ſæpe apud Ephræm
alibi. ſicut etiam ſupra in Schol. Adhortat. tertiæ, cuius initium eſt :* [De quibus autem ani-
mi cogitationibus, &c.] *hoc Tomo 2. à nobis oſtenſum eſt. & in Antirrhetico de Virginit. &
continentia, Tomo 1. noſtrisq. ibi Schol.*

Vnde ex populo ceciderunt vno die, viginti tria milia, &c.] *Ita hoc loco apud Ephræm.
pro quo, in noua Rom. edit. LXX. Exo. 32.* [Et ceciderunt de populo in die illa, ad ter
mille viros.] *At in vulg. Lat. ibi :* [Cecideruntq. in die illa, quaſi triginta tria milia
hominum, &c.] *Sed apud S. Hieronymum :* [Quaſi viginti tria milia hominum, &c.]
Niſi tamen malimus Auctorem hic ad locum Num. 25. reſpexiſſe, vbi eſt : [Ceſſauitq. plaga
à filiis Iſrael, & occiſi ſunt, viginti quatuor milia hominum, &c.] *Mihi, ad vtrumque re-* C
ſpexiſſe videtur locum : nam quod hic dicit, [Vno die, *vel*, in die illa, de populo cecidiſ-
ſe viginti tria milia .] *illud eſt Exod. 32. at de Madianitis, quæ adducit, potius ad locum
Num. 25. ac 31. referenda videntur. Ex quibus locis, ſententia Auctoris hic concilianda, intel-
ligendaq. videtur.*

Dixit Sanctorum quidam, Cani ſimilem eſſe fornicationem, &c.] *Cani ſimilis perhi-
betur eſſe fornicatio : nam Canis laſciuus eſt, & impudens, blandientisq. naturæ ; cui ſi ablan-
diaris, manet apud te ; at ſi depellas, fugit : ita quoque fornicatio, etc. ſicut pulchre illud hic Ephræm
oſtendit, monens vt procul à fornicatione fugiamus, & cogitationes improbæ concupiſcentiæ in-
gruentes, mox repellamus. Hinc & S. Ioannes dicit in Apocal. cap. 22.* [Foris canes, & ve-
nefici, & impudici, etc.] *ac S. Chryſoſtomus in Epiſt. ad Roman. cap. 1. Homil. 4. in illum
locum :* [Similiter & maſculi, relicto naturali vſu, etc.] *Sodomitas canibus comparat, &
plus quàm canes appellat. vbi inter multa alia, quæ ibi de hiſce adducit, ſic habet :* [O vos & D
brutis inſipientiores, & canibus impudentiores, etc.]

Eum qui familiariter ſua exponit arcana, conſolari oportet, etc.] *In Græco hic eſt,*
τὸν ἀνατιθέντα*. Et quidem in hac ipſa ſignificatione, verbum* (ἀνατίθεσθαι) *alibi vſurpat S. Hie-
ronymus, quaſi in ſinum amici ponere, & in medium adferre, communi conſilio vel probanda,
vel improbanda, &c.*

Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacumque die errauerit : & iniquitas im-
pij, etc.] *Locus eſt Ezech. 33. vbi lectio Ephræm plane concordat cum editione
LXX. At in vulg.* Iuſtitia iuſti non liberabit eum, in quacumque
die peccauerit: et impietas impij non nocebit ei,
in quacumque die conuerſus fuerit
ab iniquitate ſua. E
& cæt.]



CAP.

A

C A P.* X.

* *al. Initium Sermonis X.*



ATTENDAMVS nobis ipſis, Chariſſimi: quoniam acerbi nobis ſunt inimici, & immites, ſuper hominum ruina gaudentes, eamq. ſolam lætitiam habentes. Hinc ſancti Patres, ſcientes eorum aduerſum nos conatum peruerſum, non ſegnes fuerunt, non vaga, & diſtracta mente: ſed ſibi ipſi attenderunt, ſibiq. attendentes, & Deo complacuerunt, & homines in bonum ædificarunt. cuiuſmodi S. Antonius exſtitit, quemadmodum & S. Athanaſius Archiepiſco- *De S. Antonio ex S Athanaſio.*
B pus meminit, in * vita, quam de eo conſcripſit. Nam & multa exercitatione, eaq. incitatiore ac vehementiore eſt vſus: Ieiunabat enim ſemper, indumentumque gerebat, interius quidem cilicinum, exterius autem pelliceum, idque ad mortem vſque ſeruauit: ita vt neque corpus, ſordium cauſſa aquis ablueret; neque penitus ſuos pedes lauaret, neque illos vmquam omnino vel aqua tingeret, niſi neceſſitate cogente. Sed neque quis eum denudatum vmqnam conſpexit; nec prorſus Antonij corpuſculum nudum, præterquam cum poſt mortem ſepeliretur, cuiquam patuit. Rurſusq. ait: Et ſi iſta, ad illius virtutem parua; ex iis tamen, qualis Dei ſeruus fuerit Antonius, conſiderare, & æſtimare licet; qnippe qui à iuuentute ad tantam vſque ætatem, æqualem ſemper ſeruabat in exercitatione alacritatem: &
C neque ſenectute fractus, delicatioribus vtebatur cibis; neque propter debilitatem corporis, immutabat ſui indumenti habitum. Aut ſi forte pedes aqua tingeret, & tamen in omnibus illæſus permanebat: nam etiam oculos illæſos, integrosq. ſeruabat, recteq. cernentes. Et ne ſingula conſectemur; cunctis, qui cibis variis, & lauacris, diuerſisq. veſtimentis vtuntur, ipſe multo illuſtrior apparebat, ac clarior, & ad fortitudinem alacrior. At nos, quæ corpus molliter foueant nobiſcum excogitantes, diſtrahimur atque efferimur; non conſiderantes, quàm acres aduerſarios habeamus: vnde & ipſi hoſtes tantam noſtram cernentes ſegnitiem, promptius, animoſiusq. aduerſum nos inſurgunt, impudicitiæ nos iaculis transfigentes. Attendamus igitur nobis ipſis: vt Dominus, illorum in nos deſtruat inſidias.
D Hæc autem dico fratres, non quaſi vitæ puritate ego conſpicuus ſim; nam ſi Dominus mea reuelet peccata, antequam in ſupplicium mittar, pudor atque confuſio operum meorum, non minima mihi pars tormenti erit: Sed iſta à me ſint dicta, per gratiam Domini; vt dum vos, boni conſilij commoda capitis, ego quoque vilis & abiectus, ſaluberrimi conſilij mei mercedem referam. Quemadmodum enim qui ad animarum euerſionem, cohortationibus vtitur, perditionis earum atque exitij particeps erit: ſic & qui ad vitæ motumq. emendationem, ſuis conſiliis eſt auctor; optimam mercedem à Domino conſequetur, ſi & ipſe præſertim ab inutilibus deinceps receſſerit. Quòd ſi cum fratre amicitiam habeas: teq. conſcientia tua arguat, quaſi ex eiuſmodi coniunctione detrimentum animæ ſuſtineas; te ip-
E ſum ab eo ſepata. Dixit enim quidam Sanctorum: Cum omnibus charitatem habe; ab omnibus abſtine. Hæc autem dico chariſſime, non vt homines oderis; ſed peccatum auerſeris. Scriptum eſt enim: Si cor noſtrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum; & quidquid petierimus, accipiemus ab eo: quoniam mandata eius cuſtodimus, & ea quæ ſunt placita coram eo, facimus. Si vero reprehenderit nos cor noſtrum: maior eſt Deus corde noſtro, & nouit omnia.

** al. in eo, quē de vita ipſius conſcripſit, libro*

Virtutes S. Antonij eximia.

Hoſtium in nos tela, & inſidia.

A ſimili.

A fratre inordinatè ambulante, recedendum.

1. Ioan. 3.

Ibidem paullo ante.

Frater fratri hortator erat in iis, quæ ad Deum pertinent: Prætereunte

autem

autem altero, dixit qui hortabatur, ad eum: Ecce fratrem hunc admoneo, A
Narratio de fratre quodam fratrem alium adhortante. & me audire renuit. Cui ille respondit: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum. At ille: Nequaquam: nisi enim comperit vera esse, & ad Deum referri, quæ dico, ne me audiat; neque me solùm, sed ne Prophetam quidem, si præter Dei voluntatem, consilium de-
Gal. 1. derit: Ait enim Apostolus: Et si nos, aut Angelus de cælo euangelizaue-
** al. quod adnunciauimus vobis* rit vobis, præter id, quod * accepistis, anathema sit. Quinam enim in Babylone, contra Susannam insurrexerunt? nonne seniores? Et non solum Sa-
Dan. 13. cerdotes, sed & Iudices, ac Præsides populi: qui quòd sibi ipsis non atten-
Ibidem. derunt, quàm miserabili fine vitam clauserunt? neque illis sane, ipsorum
Veritati semper studendum. profuit dignitas. Veritatis ergo curam habeamus fratres, vt veritas nos circumdet, ac protegat. Et in hoc quidem seculo, si quis de re male ge- B
sta, apud Principem insimuletur; si ad alia loca confugiat, fortasse saluatur: at nos à conspectu Dei, quonam profugere poterimus? secundum eum qui
Psal. 138. dicit: Quo ibo à Spiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in
Amos 9. cælum, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si sumpsero pennas
**al. ad orient. al. ante lucem.* meas * diluculo, & habitauero in extremis maris: Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Diligamus quietem, ac si-
** al. à periculis* lentium fratres; vt à * tentationibus liberemur. Diligamus continentiam, in charitate Dei. Diligamus castitatem, & humilitatem. Simus humiles; & affabiles paruis ac magnis: vt vanam effugiamus gloriam, cunctosq. Diaboli laqueos. Ebrietatem, & risum, inutiliaque malignantium hominum verba execremur ac detestemur: omnia enim agunt, omnia excogitant, vt C
** al. voluptatibus perfrui possint.* suis * oblectationibus potiri possint. Tu autem dilectissime, ista fuge: & vt qui Deo placere professus es, omnia secundum Deum operare. Deus enim
Gal. 6. non irridetur, secundum dictum Apostoli: Nam quod seminauerit homo, hoc & metet. Quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æter-
Aduersus cogitationes sordidas. nam. Noli sordidis immorari cogitationibus; ne quando te in actum deducant turpitudinis: sed eas detestare, & abs te repelle; vt mens tua sere-
** al mētis tua* na sit, atque tranquilla. Precare Dominum, vt * cordis tui oculos illu-
Luc. 18. minet. Quæ enim impossibilia sunt apud homines, possibilia sunt apud Deum. Cum ad orandum, te composueris: noli vaga ac distracta mente esse; ne quasi contemnens inueniaris. Attende tibi ipsi, charissime: ne forte dum D
**al ventremq. pascentes.* cernis huius seculi diuites delitiis affluentes, * carnemq. suam nutrientes, tamquam in die occisionis; eos propter eiusmodi fluxam ac momentaneam rerum abundantiam beatifices. Neque enim opulentos, neque deliriis deditos, neque potentes beatos prædicauit Spiritus sanctus: sed eos qui timent Domi-
Ps. 111. 127. num, sicut scriptum est: Beatus vir qui timet Dominum. &, Beati omnes, qui
** al. Dux pacis* timent Dominum. Ducem te constituerunt? Esto dux * pacificus: vt portæ Regni cælestis pandantur tibi, simulq. cum facientibus pacem, ingredia-
Esai. 26. ris. Dicit enim Spiritus sanctus: Aperite portas, ingrediatur populus. Et quis, ac qualis populus? seruans iustitiam, & custodiens veritatem, suscipiens veritatem, & custodiens pacem. Vnde quidam Sanctorum dicebat:
4. Reg. 20. Fiat pax, & iustitia in diebus meis. Audi & sanctum Iacobum dicentem: E
Iacob. 3. Si quis sapiens, & eruditus est inter vos: ostendat ex bona conuersatione,
** al. æmulationem amaram.* operationes suas in mansuetudine sapientiæ. Quòd si zelum * amarum habetis, & contentiones in cordibus vestris; nolite gloriari, & mendaces esse
** al. de cælo.* aduersus veritatem: non est enim ista sapientia * desursum descendens: sed terrena, animalis, diabolica. Vbi enim zelus, & contentio: ibi incon-
** al. inconstantia disciplinæ.* stantia *, & omne opus prauum. Quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est: deinde pacifica, modesta, suadibilis, atque obe-

diens,

A diens, plena misericordiæ, & fructibus bonis. * discreta, absque simulatione. Fructus autem iustitiæ, in pace seminatur, facientibus pacem. Largiatur porro * nobis Dominus charitatem, atque vnionem, secundum voluntatem suam. Precemini autem, & pro me misero, obsecro: vt obscuratum in me ocillum, Dominus illuminet. Quoniam ipsius * est virtus, & potentia: Ipsumq. decet omnis gloria, honor, & adoratio: nunc, & in secula seculorum. Amen.

*vulg. ἀδιάκριτος, non iudicans.
*al. vobis.
*al. Quoniam ipsius est gloria, in secula, Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B

CVIVSMODI S. Antonius exstitit, quemadmodum & S. Athanasius Archiepiscopus meminit in vita, quam de ipso conscripsit, &c.] *al.* [in eo, quem de ipsius vita conscripsit, libro.] *Sed quia vtraque lectio bona est, & quasi eadem, parum refert quomodo legatur. Multas porro insignes hic de S. Antonio, vita ac morum sanctissimorum, Auctor noster adducit laudes, quas partim ex S. Athanasio, & partim aliunde deprompsit, atque expressit, ac huc retulit; quæq. in eo rariora erant exposuit, patefecit, cunctorumq. seculis prodita reliquit. Duo vero notabilia magis hinc tamquam certa colliguntur, nimirum, & quòd illud sit vere scriptum S. Athanasii de S. Antonio, hic ab Auctore citatum: & quòd ipse Ephræm S. Athanasium insignem scriptorem Græcum græcè legerit, & per consequens indubitanter Græcam linguam calluerit, sicut & de Irenæo supra ostensum est, in tract. de Virtute, cap. 8. & in Schol. ibid. pag. 50. & 51.*

Quòd porro S. Athanasius vere vitam S. Antonij descripserit, etiam luculenter attestatur S. Gre-
C *gorius Nazianzenus in Oratione 21. in laudem Magni Athanasij Archiepiscopi Alexandrini, vbi inter alia multa, S. Athanasii doctrinam, & elucubrationes commendat, & quomodo ipse S. Antonij vitam luculenter conscripserit, recenset, &c. Idemq. confirmat S. Hieronymus, in catalogo Scriptorum Ecclesiasticor. vbi de eo sic enarrat:* [Antonius Monachus, cuius vitam Athanasius Alexandrinæ vrbis Episcopus, insigni volumine prosecutus est, &c.]

Ecce fratrem admoneo, & me audire renuit. Cui ille: Auditurus est: Te enim audire, honestum illi est, & agere audita iucundum.] *Al. ad verbum magis sic:* [Audire plane te debet, ignosce: abs te enim etiam malum audire, & agere, gaudium ipsi est.] *Sed melius forte absque (κακὸν, malum) sic:* [Abs te enim & audire, & facere, quæ admones, ipsi volupe est, ac gaudium.] *Aut sane pro (κακὸν, malum) hic legendum est, καλὸν, bonum, honestum, &c. sicut in nostra translatione reposuimus, quod & sententia Auctoris magis hoc loco postulare videtur.*

D Si sumpsero pennas meas diluculo, &c.] *Verba sunt Psalmi 138. In Græco textu apud Ephræm, hic est: καθ' ὄρθρον, quod Theodoritus in illum Psalmi locum, interpretatur,* Ad orientem. *vulg.* diluculo, *vt hic reddidimus. S. Hilarius, & S. Ambrosius, in Psalm. 118. Serm. 19.* ante lucem. *Cæterum in nona Græca edit. iuxta LXX. legitur: καθ' ὀρθὸν,* in directum. *ita etiam S. August. & Psalterium vetus. At in reliquis Græcis, fere est, καθ' ὄρθρον. vt etiam hic apud Auctorem nostrum.*

Vnde quidam Sanctorum dicebat: Fiat pax, & iustitia in diebus meis.] *Ista, & 4. Reg. 20. & Isa. 39. adducuntur, sub persona Ezechiæ Regis, ad Prophetam Esaiam &c. Concordat autem hic in lectione Auctor, cum LXX. At in vulg. vtrobique legitur:* [Fiat tantum pax, & veritas in diebus meis, &c.]

Audi & S. Iacobum dicentem: Si quis sapiens & eruditus est inter vos; ostendat ex
E bona conuersatione operationes suas, &c.] *Locus est Iacob. 3. vbi in vulg. paullo aliter sic:* Quis sapiens & disciplinatus inter vos? ostendat ex bona conuersatione operationem suam, etc.] *Vbi antiquitatem testimonij S. Patris nostri Ephræm (qui ante mille & pene trecentos annos, in Ecclesia floruit) nota, cum tanto honore Epistolam S. Iacobi hic, & alibi sæpissime citantis, non sine confusione illorum, qui eam ab antiquioribus non allegari temere dictitant: Cum & S. Hieronymus non vno in loco eamdem Iacobo adscribat, videlicet, de Scriptor. Ecclesiast. in Iacobo. in Epistola 103. ad Paulinum. Item lib. 1. & 2. aduers. Pelag. &c. Item Tertull. aduersus Iud. cap. 2. nec non Orige. Homil. 7. in Iosue. ac Epiphan. ad Ioan. Episcopum Hierosolym. aliiq. alibi frequentissime, quos omnes hic citare foret longum.*

Discreta,

Discreta absque simulatione, &c.] *In Græco Codice apud Ephram, hic est,* ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος, *illud sonans, quod hic Latine reddidimus. pro quo, in vulg. Iacobi 3. est:* ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος, *Lat.* Non iudicans, & sine simulatione.] *vel, vt est alibi apud Ephram:* [Nihil discernens absque simulatione, &c.] *absque* (καὶ, &) *de quo, etiam apud eundem alibi.* A

---

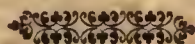
* *al. Initium Sermonis XI.*

CAP.* XI.

A Minori, ad Maius.



NON torpeamus fratres, seruientes inuicem propter Dominum: multi enim, ancillæ cuiuspiam amore capti, seruire propter amatam non recusarunt. Quid ergo nos magnum præstamus, si nobis muruo propter Dominum seruimus? Ne negligen- B
tes simus, confidentes in cella dilectissimi: memores, quod sancti Dei Martyres, ferreis vinculis conclusi fuerint, etiam cum multis tormentis. Ne ergo cellæ angustiam effugiamus. Non deficiamus operantes: memores quoniam multi ex Sanctis, in metalla missi sunt, propter Dominum. Numquid igitur si nos temporibus illis fuissemus, nostram vitam ob torturas prodidissemus? Numquid nostram fidem, in iis necessitatibus abnegassemus? Meminerimus fratres à Domino dilecti, beneficiorum Domini Dei nostri: qui nos creauit, & crescere fecit, nutrit,
Ierem. 10.51 & protegit in omnibus. Qui educit ventos de thesauris suis, ad obsequium nostrum. Qui eleuat nebulas ab extremitatibus terræ, in ministerium
nostrum. Qui multiplicat volucres cæli, & bestias in aqua, ad obse- C
Gen. 1. & Psalm. 8. quium generis nostri. Qui fecit Solem, in lumen diei: & Lunam, ac stellas in lumen noctis, propter nostrum genus. Qui saluauit nos, per myste-
Ierem. 31. rium pretiosæ Crucis suæ. Seruiamus ei, in timore ac tremore multo, & spe bona: quia aduenæ & peregrini sumus in hac vita. secundum eum,
Psal. 38. qui dicit: Aduena, & peregrinus sum in terra, sicut omnes patres mei.
Matth. 18. Obsecro vos, ego minimus, ego vilis & abiectus: ego qui decem milium talentorum sum debitor, qui quemuis peccatorem peccatis excedo: sustinete optimum hoc consilium. Seruate in omnibus vos ipsos irreprehensibiles, vt sitis absque confusione. Si quis autem seipsum in re aliqua condemnet; deinceps sese irreprehensibilem seruet: ne quid habeat aduer-
sarius, quod de nobis malum dicat, hominum inquam inimicus, corru- D
ptor, & alienus. hostis iustitiæ, qui in malis nostris gaudet. qui debilis in eos est, qui Domino in veritate seruiunt. Qui conculcatur ab iis, qui pessundant, & auersantur ipsius consilia atque conatus. Qui spernitur ab iis, qui Dominum in veritate diligunt, & faciunt sanctam voluntatem eius, puro corde. Etiam fratres mei dilectissimi, studeamus in uana, & breui hac vita, quamdiu in ea versamur, perficere mandata optimi, & benignissimi Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi: vt stationem mereamur à dextris ipsius, in secundo eius, &
Matth. 16. 25 Rom. 2. horribili aduentu: quando reddet vnicuique secundum opera eius. E
Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.



SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

MVLTI ex ſanctis ad metalla miſsi ſunt, &c.] *De calamitatibus Chriſtianorum, qui ad metalla damnati erant, cum multi multa conſcripſerint, Cyprianus inter alios, inſignem ſcripſit Epiſtolam 77. ad Nemeſianum, Felicem, & collegas Epiſcopos. Item ad Compresbyteros, & diaconos, reliquosq. fratres in metallo conſtitutos, vbi plenè Chriſtianorum ærumnæ, qui ea damnati erant pœna, deſcribuntur. De quibus, & in Epiſtola 80. apud eumdem.*

Qui educit ventos de theſauris ſuis, &c.] *In noua editione LXX. pro (ἀνέμους, ventos) eſt φῶς, lumen,* [Qui educit lumen de theſauris ſuis, &c.] *Sed in plurimis, vt hic*
B *apud Ephræm, legitur (ἀνέμους, ventos.) In Complut. & apud Theodoritum, eſt tantum (ventos) quod etiam referri videtur à Sancto Hieronymo ex Septuaginta. locus eſt Hieremiæ decimo, & 51.*

Adnena, & peregrinus ſum in terra, ſicut omnes patres mei, &c.] *Ita apud Ephræm eſt hoc loco: Sed in vulg. Pſal. 38. abſque (terra) ſic:* [Aduena ego ſum apud te, & peregrinus, ſicut, &c.] *Noua autem editio Septuaginta, magis concordat cum Ephræm, niſi quod ibi paullo aliter tranſpoſita ſint verba, ſic:* [Aduena ego ſum in terra, & peregrinus, ſicut, &c.] *In Pſalterio Romano, & apud Sanctum Ambroſium, coniunctim legitur vtrumque:* [apud te in terra, &c.]

Qui conculcatur ab iis, qui peſſundant ipſius conſilia, &c.] *In alio Græco MS. ſic reperitur:* [Qui peſſundatur ab iis, qui faciunt voluntatem Domini in corde puro. Quo-
C niam Deo noſtro gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.] *Sed lectio textus quia plenior eſt, magis etiam hoc loco probatur.*

CAP.* XII. ** al. Paræneſis XII.*

PERSISTE igitur Chariſſime, in vocatione, qua vocatus es. *1. Cor. 7. &*
Da gloriam Deo, quòd dignatus ſit te in gregem ouium *Epheſ. 4.*
ſuarum referre: vt in paſcuis ouium eius enutriaris. Ergo ad
finem vſque tolera: vt ſaluetur anima tua. Nam ſcriptum
D eſt: In patientia veſtra, poſſidete * animas veſtras. Eſto in- *Luc. 21.*
ſtructus, in omni conuerſatione tua. Dicentem auſculta: Fili, ſi ſapiens fue- ** al. poſsidebitis.*
ris, lætificabis & cor meum. Noli eſſe aſper in lingua tua. neque durius
reſpondeas fratri tuo: ſed cum omni humilitate, & timore Dei, ſit loquela tua.
Numquid enim argento bonum ſermonem comparamus? Nullo ſane eum
pretio emimus, niſi ſola noſtra voluntate: quoniam vtramque nobis viam
dedit Dominus, vt vniuſcuiuſque cognoſcatur affectio, & animus. Sic ergo
noſtræ ſint reſponſiones ad inuicem, ò electi Dei; quemadmodum fide- *Reſponſa qualia*
lis quiſpiam ſeruus cum ſuo colloquitur Domino. Verax quippe eſt, qui ait: *eſſe oporteat.*
Qui ſeipſum humiliat, exaltabitur. Sint porro ſermones noſtri mutui, *Luc. 14.*
E non de rebus peregrinis atque externis: verum de vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de recte factis, de omni opere bono. Sicut ſcriptum eſt: Vt det gra- *Epheſ. 4.*
tiam audientibus. Et, nolite contriſtare Spiritum ſanctum Dei, in quo ſignati eſtis, in
die * redemptionis. Quoniam ipſum decet gloria, in ſe- ** al. in diem redemptionis.*
cula. Amen.

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B*revis quidem, sed pulchra, & vtilis hæc est Parænesis, quæ docet vnumquemque in vocatione, qua vocatus est, ambulare debere; ac ad finem vsque perseuerare. Ostendit quo pacto cum aliis conuersandum sit, atque loquendum: & quales nostras ad inuicem responsiones esse oporteat; ac de quibus rebus sermones instituendi, atque habendi sint. Asperitatem præterea linguæ atque colloquij reprehendit, & à durioribus responsis dehortatur.*

Dicentem ausculta: Fili, si sapiens fueris, lætificabis & cor meum.] *Locus est Prouerb. 23. vbi in edit. LXX. ad verbum sic est:* [Fili, si sapiens fuerit cor tuum; lætificabis & cor meum.] *Et sic ibi in Græc. pro quo, in vulg. est:* [Fili mi, si sapiens fuerit animus tuus, gaudebit tecum cor meum, &c.] *At hic paullo aliter apud Ephræm.* B

Numquid enim argento, bonum sermonem comparamus? &c.] *Prouerbialis hæc locutio lepida est, contra eos seruiens, qui asperiores in loquendo sunt, & durioribus verbis in respondendo vti solent. quos Auctor hic taxat, dicens:* [Nullo nobis pretio verba, responsaq. bona constare: sed ex sola nostra voluntate, ea pendere, &c.] *Quare ad mitiores nos hortatur sermones, responsionesq. ad inuicem magis compositas atque modestas; quales esse solent fidelium seruorum, quando cum suis colloquuntur Dominis. Et vt constet, de quibus rebus miscendi sint sermones; eos faciendos admonet, non de rebus peregrinis, ac ad rem non pertinentibus: sed de salute, & vtilitate animæ, de mutua inter nos ædificatione, de recte factis, ac de omni opere bono, &c.* C

Capitis Duodecimi & vltimi, in illud,
ATTENDE TIBI IPSI,
FINIS.



EIVSDEM

EIVSDEM

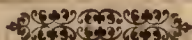
S. PATRIS EPHRÆM SYRI

SERMO PARAENETICVS*.

*al. Eiusd. de exercitatione.

In illud,

ATTENDE TIBI IPSI.



A ATTENDE tibi ipsi, ò iuuentus exercitationis ac pietatis studiosa: ne forte dies tui in distractionibus prætereant. Ne vmquam prauas cogitationes admiseris: ne in bello* inimici tui, virtus tua languescat, atque deficiat. Habeas assidue dulcem Dominum tuum in mente tua: vt exercitationis tuæ cursus, coronam victoriæ referat. In pietatis certamine propera, ò iuuentus: aduentat enim dies, & appropinquat tempus, quando laborantes coronabuntur, & negligentes dolebunt. Para virtutes, donec tempus tibi suppetit. Pietatem* atque religionem posside in oculis tuis, veritatem in auribus, verba vitæ in lingua tua, visitationem infirmorũ in gressibus tuis, imaginem Domini tui in corde tuo. In membris tuis, officia tẽperantiæ ac continentiæ: vt corã Angelis & hominibus, præ aliis honoreris. *A Minori.*

*al. in bello, quod cum inimico tuo geris.

*al. pudor sit in oculis tuis, veritas in auribus, &c.

B Lignum inanime, quod mortalis Regis imaginem continet, honoratur: quanto magis anima honorem meretur, quæ Deum in se continet, & in præsenti hoc seculo, & in futuro? Attende tibi ipse carissime. Concupiscentia mortua est, at corpus tuum viuit: proinde diligenter attende, ne corpus tuum rei mortuæ vitam præbeat. quod si ipsi vitam dederis, te occidet. O planctum acerbum: quoniam mortuus ad vitam reuocatus, vitæ suæ datorem occidit. Disce accurate, quid sit Concupiscentia? ea per se, sine corpore mortua est: quando autem concupiscẽtiæ impetus ad corpus accesserit, subito concupiscentia vitam accipit, & in concupiscentiæ dulcedine mens occupatur, reperiturq. corpus quod erat viuum, concupiscentiæ mortificatione emortuum. Quapropter sedulò tibi ipsi attende, ab hac morte corporis; dum flamma concupiscentiæ illius vreris. Reuoca tibi in mentem, ignem inexstinguilem,

Concupiscentia quid sit, & qua vis illius.

Concupiscentiæ flamma vt reprimenda.

C ac vermem numquam cessaturum; & è vestigio, membrorum exstinguetur incendium. Vide, ne propter relaxationem atque ignauiam vincaris, & doleas; præoccupetq. te ignis, pænitentiæ tædio; & adsuescas* peccare, etiam dum es pœnitens. Austeritatem amplectere ab initio. Aduersus omnem* concupiscentiam ne vincaris; & ne ex bello, inferior discedere consuescas. Consuetudo enim altera est natura. & relaxationis consuetudo, numquam austeritatem admittit: semper enim ædificat & destruit; semper peccat, & resipiscit. Carissime, si relaxari sis solitus, dum oppugnaris: inscriptio libelli tui erit, ignauia in seculum seculi. Qui in aliquibus concupiscentiæ rebus vinci consueuit, semper eum propria coarguit conscientia, nulloq. non tempore angitur: & licet coram spectantibus hominibus religiosum ac hilarem exhibeat vultum; intrinsecus tamen ob remorsum conscientiæ suæ, contristatur.

*al. adsuescasq. tum peccare, tum resipiscere.

*al. omnĩ concupiscentia titillationem.

Consuetudo altera natura.

nam id secum afferre solet concupiscentia, dolorem amarum suis infligens operatoribus. Tota ergo mente attende & anima, Christum apud te semper retinens, qui immortalis animæ sponsus est. Caue igitur, verum sponsum tuum deseruens; ne & tu relinquaris ab ipso, derelictusque adhæreas alieno, id est, fraudulento iustitiæ inimico. dolose* quippe ad breue tempus diligit, & mox deserit; meretriciq. immundæ similis, quæ cum substantiam & vires alicuius absumpserit, auersari atque odisse incipit. Quis igitur non deploret? Nam & inimicus noster, vbi vires nostras ac tempus in suis immunditiis, fœdisq. concupiscentiis prodegerit atque consumpserit, tunc à* nobis recedit, propter odium quod in nos habet. Numquam enim impurissimus ille, ac fraudulentissimus nos dilexit. Deo autem, & Patri gloria, in secula seculorum. Amen.

*al. Ad breue enim tempus se fingit diligere, & mox, &c.

*al. tunc odij sui virus effundens, nos deserit. nec mirũ: nũquam enim.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

EIVSDEM Sermo in illud: Attende tibi.] *Idem istud Argumentum pluribus in locis ab Auctore positum tractatumq. inuenies sparsim & ex instituto, velut supra, eodem hoc Tomo 2. in Prologo, in illud:* Attende tibi ipsi. *cuius ibi est initium:* [Debitores sumus carissimi, &c.] *ac immediate ibidem postea, in Sermone ascetico, in illud idem:* [Attende tibi ipsi, &c.] *in 12. cap. Ac postea in c. 9. quod incipit:* [Attende tibi ipsi carissime, ne forte &c.] *& postea c. 10. cuius initium est:* [Attendamus nobis ipsis carissimi, quoniam &c.] *Et infra, longe postea in Paræn. De Timore Dei, cuius principium est:* [Attende tibi ipsi carissime, ne forte in negligentia, tuum deperdas tempus. Attende iis quæ dicta sunt à Domino, &c.] *alibiq. sparsim & incidenter sæpissime idem ab eo tractatur, etiam Tom. 1. & 3. Quod si alios Auctores (in illud Moseos:* Attende tibi ipsi) *ad huc requiris; tibi citabo insignem Basilij Magni Sermonem, super hoc dictum,* [Attende tibi ipsi.] *cuius est initium:* [Qui nos condidit Deus, in hoc impertiuit sermonis vsum, vt alius alij, sui cordis arcana reuelet, &c.] *vbi docte atque egregie, & copiose Basilius dictum illud Moseos explanat atque amplificat, variisque accommodat. Sermo sane lectu dignissimus est. Extat & Esaiæ Abbatis in idem illud Dictum, Oratio, quæ in ordine reliquarum apud eam est 27. incipitque:* [Attende tibi diligenter, &c.]

In membris tuis, officia temperantiæ ac continentiæ possideas: vt coram angelis & hominibus honoreris. Lignum inanime quod, &c.] *Hic in alio exemplari MS. ista sic leguntur, & interpunguntur:* [In membris tuis omnibus versetur continentia, vt ab angelis & hominibus collauderis. Nam si lignum inanime, ideo quòd Regis aut principis exprimat imaginem, honoretur; quanto magis honorabitur anima, quæ in seipsa Deum continet, &c.] *Vtraque lectio bona est & sententiosa, pulchram comparationem, & argumentũ à minore ad maius, in se continens.*

Concupiscentia mortua est: at corpus tuum viuit, &c.] *Alia lectio, quæ huius videtur esse explicatiua, sic habet:* [Concupiscentia per se, mortua quædam res est: at corpus veluti vita. Caue igitur, ne id quod vita est, rei mortuæ vitam præbeat. nam si vitam ei dederis, interficiet te, &c.] *Quomodo porro Concupiscentia dicatur mortua, & quo nam pacto reuiuiscat, docte & plene hic consequenter ostendit Auctor.*

Inscriptio libelli tui erit, ignauia in seculum seculi, &c.] *Vbi pro* (ἀμέλεια ἐστὶν) *in alio Cod. græc.* μετ' ἀμελείας, *cum negligentia atque ignauia erit, legitur. pro quo, al. sic:* mollities ac relaxatio tua tibi futura est ignominiæ sempiternę, &c.] *at prior lectio in pluribus manuscrip. reperitur, ista scilicet:* Si relaxari sis solitus, dum oppugnaris; inscriptio libelli tui est, Ignauia in seculum seculi,] *vbi græcè est* ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ γραμματείου σου, ἀμέλεια ἐστὶν εἰς τὸν αἰῶνα αἰῶνος. *quam & nos interpretando, lectionem secuti hic sumus, reposuimusque.*

Tota ergo mente attende & anima, Christum apud te semper retinens, qui immortalis animæ sponsus est.] *In alio Cod. sic legitur:* [Attende igitur tibi ipsi ô anima, Christum in te semper continens: immortalis enim sponsus tuus Christus est, ô anima mea. Verum ergo sponsum tuum caue deseras; ne & ab ipso deseraris, &c.]

EIVSDEM* S. PATRIS EPHRÆM SYRI

* al. Eiusdem Sermones Paraenetici siue Adhortatorij, ad Monachos.

PROLOGVS IN PARAENESES SEV ADHORTATIONES, AD MONACHOS.

Eodem Gerardo Vossio Interprete, & Scholiaste.



A GLORIA tibi Deus. Gloria tibi. iterumq. dicam: Gloria tibi Deus, qui superlaudatus, & superexaltatus es in secula. Omni tempore Carissimi, gratias debemus Deo; qui dignatus est nos suauissimo iugo suo, & liberare à caducis & corruptibilibus mundi rebus. Statutum igitur est mihi, vobis subministrare sermones, quales lumine gratiæ occurrunt menti meæ. Loqui 1. Cor. 2.
B autem volo, non in doctis sapientiæ verbis: Nam & * ego homo sum idiota, ac vilissimus. Verumtamen quia argute dicta, non omnibus sunt perspicua, & iis potissimum, qui non degustarunt sapientiam mundanam: iccirco claram oportebit proferre orationem, quam assequi possint qui legunt. secundum beatum * Apostolum: Si enim, ait, nesciero virtutem vocis, ero ei cui loquor barbarus, & qui loquitur mecum, mihi barbarus. Potens est autem sermo spiritalis,
C persuadere * obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica, & rhetorica. Benedictus autem Deus, qui cunctis cuncta præbet; & vnumquemque, quantum expedit, illuminat. Id vero captum meum excedere, non sum nescius. sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi. Quam ergo excusationem in die iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus, imperitia atque ignorantia * laborantibus, & maxime tempore isto. similiterque fluctibus peruer-

* al. nam & ego homo sum idiota & peccator, terra & cinere vilior.

* al. Paulum

1. Cor. 14.

* al. οἰκείοις τῆς πίστεως. domesticis fidei. & sic vulg.

Eccles. 3.

* al ignorantes peccantibus.

ſæ doctrinæ, conſiliiq; illiciti agitatis? Leo enim cruentus, & veritatis inimicus, non ceſſat eos, qui non valde attendunt, decipere: non quidem humanas carnes deuorare volens, verum animas ſecum in gehennam trahere geſtiens. Quot putatis cariſsimi, poſt abdicationem rerum terrenarum, iterum perturbationibus, ac paſsionibus ignominioſis per eum ſubigi? Quot poſt prima religionis elementa tradita, effecit apoſtatas, & habitu ipſo ſpoliauit? Quare à via non eſt *aberrandum cariſsimi. Cæterum frater adiutus à fratre, laqueis Diaboli capi nequit. Nos autem cum Apoſtolo dicimus: Non quòd ſufficientes ſimus, cogitare aliquid à nobis, quaſi ex nobis; ſed ſufficientia omnis noſtra ex Deo eſt, qui & idoneos nos fecit ſibi miniſtros, licet indignos. Vobis autem concedat Dominus ſuſcipere verbum, inſtar terræ bonæ atque perfectæ: vt ſitis multiplicem fructum referentes, in iuſtitia & veritate, Chriſto Saluatori noſtro. Cui ſit gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

al. digrediendum. — *2. Cor. 3.* — *Matth. 13. Luc. 8.*

A B C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PROLOGVS in Paræneſes, ſeu Adhortationes ad Monachos, &c.] *Variat hic Titulus, ſiue Inſcriptio: nam in aliquibus exemplaribus manuſcript. Græc. hic eſt:* [Eiuſdem Adhortatio ad Monachos varios.] *In aliis:* [Beati Ephræm Paræneſis prima ad Monachos.] *al.* [Sancti Ephræm ſermo Pæraneticus.] *In tribus aliis, conformiter habetur:* [Eiuſdem Sermones Pærænetici, ſiue Adhortatorij, ad Monachos, Paræneſis prima.] *& ſic eſt in vno MS. Vatic. Sirlet. ac etiam Veneto S. Marc. quæ inſcriptio, quia magis eſt generica, & ſequentes etiam Paræneſes reſpicit, ſicut & illa primo loco à nobis Prologi vice poſita, magis quoque poſt illam inſtituto Auctoris videtur accommoda.* D

Loqui autem volo, non in doctis ſapientiæ verbis: nam & ego homo ſum idiota, & viliſsimus, &c.] *Alia lectio ſic habet:* [Loquar autem non in doctis humanæ ſapientiæ verbis: nam & ego homo ſum imperitus, atque peccator, terra & cinere vilior, &c.] *vbi partim ſumma animi modeſtia in hoc Sancto Patre, tam humiliter de ſe hic & alibi loquente ac ſentiente, conſideranda occurrit; partim etiam eiuſce verborum adluſio notanda, quæ manifeſte fieri hic videtur, ad ea quæ Paulus adducit 1. Cor. 2.* [Et ego cum veniſſem ad vos (*inquiens*) veni non in ſublimitate ſermonis, aut ſapientiæ, &c.] *ac paullo poſt:* [Et ſermo meus, & prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus & virtutis, &c.] *paucisq. interiectis poſtea, ibid.* [Loquimur non in doctis humanæ ſapientiæ verbis: ſed in doctrina ſpiritus, ſpiritualibus ſpiritualia comparantes, &c.] *Ex quibus Apoſtoli verbis, adluſio Auctoris clariſſima eſt.* E

Si autem neſciero virtutem vocis, ero ei cui loquor Barbarus, &c.] *Locus eſt apud Apoſtolum 1. Corint. 14. vbi in vulg. ſic eſt:* [Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, cui loquar Barbarus, & qui loquitur mihi, Barbarus, &c.] *Vel ſicut eſt in alio Auctoris noſtri Cod.* σὺν ἐμοὶ βάρβαρος, *id eſt*, mecum Barbarus. *al.* ἐν ἐμοὶ, in me Barbarus, &c.] *Vbi etiam Chryſoſtomus in 1. ad Cor. 14. Homil. 35. ad verbum ſic:* [Itaque ſi neſciero vim

vocis,

A vocis, ero ei qui loquitur, Barbarus, &c.] Barbarus (inquit) ille mihi, & ego illi: non quidem ob naturam vocis, sed ob imperitiam, &c.

Potens est autem sermo spiritalis, persuadere obtemperantibus fidei, etiam absque grammatica, & rhetorica.] *Vbi in alio Auctoris MS. Græc. pro* (τοῖς ὑπηκόοις τῆς πίστεως, *id est*, obtemperantibus fidei.) *legitur hic*: οἰκείοις τῆς πίστεως, *id est*, domesticis fidei. *vt etiam est in vulg. apud Apost. Gálat. 6. ibi*: [Operemur bonum ad omnes: maxime autem ad domesticos fidei.] *In altera autem lectione, verisimiliter respexit ad illa Apostoli verba, Rom.* 1. [Ad obediendum fidei in omnibus, &c.] *ac Rom.* 16. [Ad obeditionem fidei, in cunctis, &c.] *& Philipp.* 2. [Obsequium fidei vestræ, &c.] *Quòd porro hic dicit Auctor, sermonem spiritalem etiam persuadere posse absque Grammatica, & Rhetorica, alludit non obscure ad illa verba Pauli* 1. *Corinth.* 2. [Et sermo meus & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis: sed in ostensione spiritus, &c.] *ac non multo post ibid.* [Loquimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus, spiritalibus spiritalia comparantes, &c.] *Ad quæ Apostoli verba, etiam paullo antea Auctor respexit, vt notauimus. De quibus & Chrysostomum vide, in eamdem Epist. ad Corin.* 1. *cap.* 2. *Homil.* 7. *vbi inter alia sic adducit*: Siquidem tanto nos gentilibus sapientiores sumus, quanto inter Platonem interest, & Spiritum sanctum: Gentiles enim, magistros Rhetores habent: nos autem Spiritum sanctum, &c.] *Plura in hanc rem, pro instituto Auctoris inuenias alibi apud eumdem. & apud S. Athanasium in Homil. de semente. S. Basil. in Hexam. Homil.* 4. *S. Hieron. in Proœm. Epist. ad Gal. & in Epist. ad Heliodor. & Epist. ad Nepotian. & in Epist. ad Paulinum. & apud Prosperum lib.* 3. *de vita contemplatiua.*

B (margin letter beside the line "to post ibid. [Loquimur non in doctis…")

Sed scriptum est: Tempus tacendi, & tempus loquendi.] *Vt omnia opportuno aptoq. fieri debere tempore ostendat tam in loquendo, quàm in tacendo, atque etiam in agendo, hoc dictum Eccles.* 3. *vsurpat, suoq. hic instituto conuenienter accommodat. Quocum etiam valde quadrant, ac consonant, quæ alibi S. Greg. lib.* 7. *Moral. in hæc adducit verba*: [Tempus tacendi, & tempus loquendi. Discreta enim (inquit) vicissitudine pensanda sunt tempora: ne aut cum restringi lingua debet, per verba se inutiliter soluat: aut cum loqui vtiliter potest, semetipsam pigre restringat, &c.] *Loquendum porro, & non tacendum, cum vtiliter & necessario id fit, non obscure hic demonstrat Auctor, dum subdit, dicens*: [Quam ergo excusationem in diè iudicij habituri sumus, non succurrentes pro viribus imperitia laborantibus, &c.] *Quo loquendi modo, etiam alibi haud infrequenter vti solet.*

C (margin letter beside the line "drant, ac consonant, quæ alibi S. Greg.…")

Leo enim cruentus, & veritatis inimicus non cessat eos, qui non valde attendunt, decipere, &c.] *Quare, & quo pacto Diabolus appelletur* λέων αἱμοβόρος, *hoc est*, Leo cruentus, *siue* sanguinorus, *vel* sanguinem bibens, *Auctor hic explicat, subdens ac dicens*: [Non quidem humanas carnes deuorare volens; verum animas secum in gehennam trahere gestiens.] *vbi etiam ad lectionis varietatem quod attinet, pro* γλιχόμενος, gestiens, *seu* valde cupiens.) *in alio Græco Manuscript. legitur* (προθυμούμενος, *id est*, mente cogitans, volens, contendens, *&c.*) *sed prior lectio venustior hic videtur, atque accommodatior: quamquam etiam parua in his videatur differentia.*

D (margin letter beside the line "de cupiens.) in alio Græco Manuscript.…")

In fine huius Prologi, vbi est: [Multiplicem fructum referentes in iustitia & veritate, Christo saluatori nostro. Cui sit gloria, *&c.*] *in alio MS. Græc. sic habetur*: [Multiplicem fructum iustitiæ referentes Christo Domino nostro. Quoniam ipsi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.] *Vtrumque optime legitur atque concluditur. sicut etiam in alio MS. vbi est*: [Quoniam ipsi conuenit gloria, in secula seculorum Amen.]



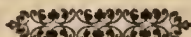
EIVSDEM

S. PATRIS EPHRAEM SYRI

PARAENESIS,

SEV ADHORTATIO PRIMA,

Ad eos, qui in Religionis se rudimentis exercent.





NITIVM renunciationis Monachi, eſt timere Dominum: A
Qui vero diuini timoris expers eſt, extra portas Regni
Dei demorabitur. Initium bonæ vitæ Monachi, eſt co-
gnitio Dei; ignorantia autem de Deo, Monachi men-
tem occœcat. Optima Monachi hæreditas, eſt tempe-
rantia & ſanctimonia vitæ: exhæreditabitur autem à pa-
rentibus, qui his ſine Monachus fuerit. Exercitatio Mo-
Pſal. 118. nachi, ſit meditatio Scripturarum, & Diuinorum man-
datorum obſeruatio: Iners autem eſt Monachus, qui in his verſatus non
fuerit. Cibus Monachi eſt, vt faciat voluntatem Dei, & non ſenſus: Nam
qui ſecundum appetitum ſenſitiuum eſt cibus, Monachum Deo non ſiſtit; ſed
Matth. 15. & in ventrem vadit, & in ſeceſſum exit. Graui inceſſu, Monachus atterat B
Marc. 7. gradus Eccleſiæ: Indecoro autem inceſſu, è domo in domum non diuage-
tur. Vita Monachi pura ſit, & non ludibrio mulierculis peccatorum cumulo
grauatis; ſiquidem tentationis ſagitta eſt in corde Monachi, mulier in domo
diſſolute viuens. Conſilium Monachi, cum cordato habeatur: Stulti vero
conſilium, in corde Monachi non demoretur. Monachus, Pſalmis, & Hym-
nis, ac Canticis ſpiritalibus inuigilans, nocturnas phantaſias depellit: at de
Prouerbiũ ac- bene geſtis ſe venditans, & interim dormitans, telam araneæ texit. Mona-
commodum. chus ſtrenuus, Cruce Chriſti, laqueos fugat diabolicos. Monachus terrena
ſapiens ac ſpectans, omnibus eſt ſathanicus. Mens Monachi, ſemper in
bonis operibus ſit occupata. Exercitium Monachi, cogitationes bonæ con-
tinuatæ, ac ſibi mutuo ſuccedentes. Vigilantia fidelis Monachi, turpes co- C
gitationes reprimit. Agricultura Monachi, anima bona euangelicè fructifi-
cans, quam dum excolit Monachus, illius fructu veſcitur. Dulcis fructus
oris, propriorum merces. Immortalis virtus Monachi, eſt paupertas cru-
cem Domini ſufferens: mala ſiquidem res, eſt Monachis auaritia, eos Re-
gno Dei priuans. Impone cor tuum Monache in humeros tuos, vt cogita-
tione & opere aduerſarium à te propellas. Donum optimum Monachi, eſt
4. Reg. 2. & virginitas; curru ipſum ad cælos cum Elia, euehens. Quamobrem Mona-
Eccli. 48. che, hanc excolens, igneo adſcende curru, duobus canalibus irrigatus. La-
crymæ ex oculis diſtillantes, arbor ſunt vitæ in altitudinem humilitatis ex-
citata: cuius dum poſſeſſionem capere potuerit Monachus, optimos ſibi
fructus vindemiabit. Vis virginitatis, in ciborum conſiſtit abſtinentia: Mo- D
Luc. 21. nachus autem crapulæ deditus, contaminabit carnem ſuam. Monachus
Rom. 13. publicam faciens domum ſuam, abominationi erit, audietq. à Chriſto:
Epheſ. 5.
Matth. 6. Recepiſti mercedem tuam. Qui autem erubeſcit recte facta ſua publicare,

merce-

A mercedem ab occultorum ſcrutatore Chriſto accipiet. Monachus dans Deo *Matth.22.*
quæ ſunt Dei, non extollatur. Deum autem orans, dicat: Ex tuis ego
Domine, tua tibi offero. A te ſolo, animæ redemptionem requiro. Mona-
chum puro corde preces de nocte fundentem, exaudiet Dominus: de die
autem hunc illuſtrabit Deus; & vt diem, quotidie demonſtrabit ipſum. Mo-
nachus miſericors, fratrum amator erit; & terræ bonæ hæreditatem capiet. *Matth.5.*
In Monacho ſuperbo, non requieſcet Dominus: at in humili, requieſcit Spi- *Eſai.11.66.*
ritus ſanctus. Cogitatio Monachi, ſemper circa Regnum cæleſte verſetur;
& celeriter illud hæreditate poſſidebit. Omni tempore Monachus veſtem *Matth.22.*
immaculatam teneat; non quidem textam illam, ſed ſpiritalem: Media *Matth.25.*
enim nocte, talis cum ſponſo ingredietur. Oleum ſecum ferat Monachus
B in occurſum ſponſi: ſiquidem extrà manebit cum quinque virginibus fatuis, *Ibidem.*
qui lampadem ſuam oleo reſplendentem non habuerit. Vita Monachi, ad
imitationem Angelorum fiat, comburens peccata: nam vita, eſt pæniten- *Gal.5.*
tiam agentium, perfecta ſui oblatio. Vita Monachi, notam inurat mem- *2.Pet.1.2.3.*
bris ſuis mortificatis quoad concupiſcentiam, quæ prius ad eam incitabant:
Siquidem vita & mores S. Ioannis, forma atque deſcriptio quædam ſunt *Vita, & mores*
Monachorum. Tempeſtas dæmonum, procul ſit à Monachis: tranquillitas *S. Ioan. Bapti-*
vero Angelorum, apud Monachos, choros agat. Turbatione diabolica in- *ſtæ, Monachorũ*
gruente, Monachus iram coerceat: nam vita Monachi, in lenitate & pa- *forma atque*
tientia dinoſcitur. Monachus feruens ſpiritu, fugat diabolum: iniquo au- *exemplum.*
tem odio perſequens proximum, inique adſciſcit diabolum. Fermentum ma- *1.Cor.5.*
C litiæ, non nominetur inter Monachos: ſyncera vero charitas, inter Monachos
dominetur. Sol non occidat, ſuper iracundiam Monachi. Monachus quie- *Epheſ.4.*
tus, non conturbat fratres: at vociferabundus, peruertit conuentum. So-
num pſalmodiæ, Monache non renuito: nam Angelorum in hoc, cantica
ſita ſunt, ac laudes. Diabolicorum ſpectaculorum ſtrepitum, Monache fu-
gito: quoniam in eo, dæmonum eſt deceptio. In fronte tua, perpetuo im- *Apoc.7.9.17*
preſſam habeto Crucem Chriſti, Monache: & in corde tuo, timor Dei ſemper *2.Cor.7.*
ſit, Chriſti pugil. Silentium Monachi cum puritate cordis coniunctum, Spi- *Epheſ.5.*
ritum ſanctum flectit. Placidi mores Monachi, fraternum amorem conci- *Matth.5.*
liant, & rixas depellunt. Monachus ſe Domino accommodans, non ſe
tradat Diabolo: ne confundatur coram ſponſo. Scutum Monachi inexpu- *Matth.22.25*
D gnabile, eſt hymnus Angelicus in ore eius. Somnus vero, ſi pluſquam hym- *Prouer.6.*
nus diligatur, Monachi mors eſt. Theſaurus Monachi, paupertas volunta- *Matth.5.*
ria. Diuiniſſimus eſt Monachus, in hac exercitatus. Theſauriza tibi in cæ- *Matth.6.*
lis Monache: ſempiterna enim ſunt fruitionis ſecula. Monachi contem- *Luc.12.*
platio, in diuinis ſit Scripturis. Oſtium Monachi, non vectibus occludatur *Epheſ.2.&*
ferreis: verum angulari lapide firmetur. Monachi in Deum pietas, in ho- *1.Pet.2.*
ſpitalitate cognoſcatur, & in exultatione dirigatur. Admirabilis facies Mo- *1.Pet.4.*
nachi, per orationem redditur, & per eleemoſynam agnoſcitur. Monachus *Matth.5.6.*
aſpectu amœno, exercitatoribus oblectamento erit, & improbas cogitatio- *Matth.3.*
nes diſſipabit. Ioannes ipſe Baptiſta, tibi exemplo ſit Monache, capillis ca- *Marc.1.*
meli amictus: vt Elias te ſua pelle caprina coóperiens, in cælos introducat. *Luc.3.* *4.Reg.2.&*
E Iacobus etiam lætandum admonet in calamitatibus obuenientibus, patien- *Heb.11.*
tiam nobis commendans. Ioannes te ad Verbum, quod fuit à principio, de- *Iacob.1.*
ducit. Sudor in hilari & exporrecta ſpiritali fronte Monachi excitatus, Mo- *Ioan.1.*
nachorum multitudinem recreat. Monachus temerarius, fratrum conuentum
diſſipat. Aequalitas inter Monachos, extirpat ſuperbiam; & humilitatem ip-
ſis familiarem reddit. Angelis ille ſimilis eſt Monachus, qui quæ ventris ſunt
ſpernit, & crapulam atque ebrietatem fugit. Pulchritudo immenſa, in ani- *Virginitas in*
ma Monachi, eſt relucens virginitas. Turpiſſima autem illius eſt facies Mo- *Monachis, com-*
mendatiſſima.

nachi,

nachi, cuius violata est virginitas. Pessima res est Monacho, malitia in animum introducta, instar ignis suppositi stipulis. Monachus conculcans mundum, cum Christo familialiter agit: at rebus mundanis implicitus, placere non poterit militiæ Præfecto Christo. Fidelissimus Regni cælorum præco, A
1. Cor. 5. 6. est Monachus ab omni auaritia alienus: Male autem peribit, qui auaritiæ
Ephes. 5. morbo laborat. Munditiés iunioris Monachi, est temperantia haud quaquam
1. Reg. 15. obscuram virginitatem possidens. Thesaurus Monachi est obedientia, quam
1. Pet. 1. qui possedent, exaudietur à Domino. Malitia non habitet in corde Mona-
Eph. 4. chi: Bonitas vero in operibus eius redundet. Sermonem bonum * scrutetur
1. Pet. 2. Monachus, & in ore suo verba loquatur Dei altissimi. Famem spontaneam
* fortè ἐξερευγέσθω, eructet, ut sit adlusio ad Psa. 44. ac. 118 sibi Monachus adsumat, ad subiugandum hoc corpus terrenum, & exaltandam cælestem animam. Sermonem verum Monachus loquatur; & menda- B
cium non audiatur in ore illius. Si duriora verba audierit Monachus, non insolescat; sed submittat sese: quoniam fidelissimam pacis mercedem accipiet,
Matth. 5. & Altissimi filius vocabitur, pacis mediator factus. Suauiter verba sua, cum humilitate depromens monachus, etiam ex lapideo corde lacrymas excita-
Eccl. 13. bit. Sicut Leo formidabilis est onagris: ita Monachus contrarius esse debet desideriis malis. Monachus importuno tempore ieiunium soluens, velut qui turrim è fundamentis euertit. Sicut turbo, puluerem in campis excitat: ita Monachus superbus rixas, & contentiones in monasterio. Vt portus sine tempestate, nauigiis: ita in monasterio suo sit Monachus. Imitator Angelorum est Monachus in terra bona, qui voluptatis sagitta non exstitit vulne-
Matth. 5. 11. ratus. Caue cum superbia quid enitaris Monache, ne præceps ex alto corruas. C
Iacob. 1. 4. Imitator esto Monache humilitatis Diui Pauli: vt Sanctorum quoque consors
1. Pet. 3. 5. euadas. Imitare Publicanum, ne cum Pharisæo condemneris. Elige tibi
Luc. 18.
Num. 12. mansuetudinem Moysis; vt cor tuum lapideum, in stagnum aquarum trans-
Psal. 113. mutet Deus. postea vero tamquam capta experientia, dices: Quàm bona est
Psal. 32. mansuetudo; super aquam refectionis educauit me. Caue durum te præstes Monache, memor quòd nemo durus sit patiens. Caue Monache, relicto Abel,
Gen. 4. te superbo adsocies Caino: ne & ipsius te supplicij consortem facias. Disce
Heb. 11. ergo, quàm pulchra res sit humilitas, & hanc tibi delige: nam in cælum
Matth. 5. sustollit. optimam ecce tibi mercedem humilitatis propositam Monache, ip-
Humilitas commendatur. sum cæleste Regnum, quod caue negligas. Monachus iuuenis in abstinentia firmetur, vanamq. gloriam spernat. Nouella planta à Deo sanctificata, est D
Ieiunium frænum Monachi. Monachus abstinentiæ rore irrigatus. Ieiunium, frœnum est Monachi, quod qui reiicit, equus insanus comperietur. Iuuenis Monachus effrænatus, im-
Matth. 6. pune peccat. Monachus lauans pedes sanctorum, cor suum illustrat, & the-
Marc. 10. saurum in cælis habebit: lauans autem indifferenter pedes peccatorum, be-
Luc. 18. nedictionem eorum qui pereunt, super seipsum colligit. Nocte, diuq. operatur monachus, vigil orationibus incumbens. Monachus tundens sibi pectus suum, effundit lacrymas, cælitusq. misericordiam implorat. Fluentum di-
Psal. 80. uinum in ore Monachi, est psalmus confessionis, cuius possessor, perfectus est. Lignum vitæ super terram, Monachus passionum expers. Lignum vitæ æternæ in cælis, Monachus stabilis, & non errans. Admirandum spectaculum in cælis, est Monachus super terram, angelicam vitam agens. Ensis acutis- E
Ps. 94. 97. simus aduersus diabolum, est psalmus in ore Monachi. Lignum aridum ex
4. Reg. 6. mandato Elisæi, ferrum securis de profundo aquæ traxit: corpus autem Monachi, quod ieiunio exaruit, animam de profundo sursum attollit. Exsic-
Prouer. 15. cat voluptatum cloacas ieiunium Monachi. gladius aduersus cupiditates, vi-
Prou. 16. 21. gilantia Monachi in orationibus attenditur. Conuiuium Monachi, ex solis o-
Deut. 16. leribus cum charitate constans, melius est victimarum adipe. Xenia ac mu-
Esa. 1. 5. nera excæcant oculos sapientum: qui recipit ea cum iniustitia aliorum, cul-

tor

A tor pietatis non erit. Terminus ieiunij Monachi, mors est: ante obitum ergo, ab
illo non abstineat. Terminus orationis Monachi indefinitus: cùm omni tem- *Psal. 33. 102*
pore benedicere Domino, bonum sit. Pietatis athleta conuitiis agens cum Mo- *103. 104. 105*
nachis, reprobus, & apud homines abominabilis habebitur. Monachus non *1. Thess. 3.*
refrænans linguam suam, in die iræ, non facile etiam passionibus tempera- *Iac. 1. & 3.*
re poterit huiusmodi. Monachus iracundus occidit animam suam, acutissi- *Prou. 15. 26.*
misq. sagittis vulnerat proximum suum. Væ Monacho, qui seipsum iusti- *Eccli. 8. 28.*
ficat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo. Piger Mo- *Eccli. 7.*
nachus excogitabit verba vana, & colloquium eius erit fucatum. Mona- *Matth. 7.*
chus præceps, in tentationem incidet: clemens autem sedabit iram. Mona- *Luc. 16.*
chus confidens in virtute sua, concidet: at qui in pietate confidit, stabit.

B Qui proximum suum tamquam peccatorem spernit, miser est: at cui in pri-
mis cura est de proximo suo, exaltabitur. Monachus cum aliis colluctans,
abominationi erit, & coram honoratis viris dedecorabitur. Ante tentationem, *Deut. 53.*
arma te ipsum Monache: vt in tentatione probatus inueniaris. Diuitias ac *Eccli. 2. 4. 27*
corpulentiam ne consecteris Monache: angusta enim & stricta via, quæ non *Matth. 7.*
conserunt, reiicit. Tamquam Pauli factus discipulus, dic cum eo: Omnia *Luc. 13.*
arbitratus sum sicut stercora, vt Christum lucrifaciam. Ignis intra Mona- *Philipp. 3.*
chum ardens, est voluptas, ex ebrietate incensa. Fons perennis Christus est: *Psal. 35. 41.*
ex hoc hauriens Monache: grauem incendij odorem restingues. Diuitias ma- *Apoc. 21.*
nibus contrectans, & corpulentiam ex crapula & ebrietate comparans, non
intromittetur in portas regni cælorum. Confide igitur Monache, non in *1. Cor. 5.*
C diuitiis, neque corpulentia: verum in paupertate potius, ac continen- *Rom. 13.*
tia; ne extra portas constituaris. Monachus confidens in præstantia ge- *Luc. 21.*
neris, ac nobilitate corporis, humiliabitur: qui autem humiliauerit se pro- *Matth. 23.*
pter Christum, exaltabitur. Sermonem improbum non proferat Monachus: *Luc. 14. 18.*
ne vitis absque floribus fiat. Verbis dulcissimis Monachus compellabit pro-
ximum suum: cùm mel nullam in se amaritudinem habeat. Ne sis segnis
operum iustitiæ defensor; cùm apes semper versetur in opere. Iordani fluentum, *Matth. 3.*
purificatorium poculum est peccatorum, à Christo sanctificatum. Fluentum *Marc. 1. &*
lacrymarum Monachi, remissio delictorum; Christo dicente: Beati qui nunc *Ioan. 1. 3.*
flent, quoniam ridebunt. Squalescet leuis Monachus à cogitationum pro- *Matth. 5.*
cella: dictis autem Euangelicis, seipsum confirmat temperans. Proximum
D à peccatis, sine improperio Monache libera, quantum potes: nam Deus re- *Ierem. 15. 35*
uertentes ad se, non repellit. Verbum malitiæ atque nequitiæ, ne foueas in *Esa. 6. 45.*
corde tuo, aduersus fratrem tuum Monache. vt dicere queas: Dimitte nobis *Matth. 6.*
debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. A cogitationibus
suis, suffocabitur Monachus ignauiæ deditus; sicut à vepribus ac spinis fru-
mentum. Corona gloriæ, & exultationis Monachi, est pax & sanctitas: *Matth. 5.*
quæ qui possederit, Deum videbit. Temperantia Monachi, eriget caput e-
ius, & in medio multorum glorificabit illud. Sapiens Monachus, non qui so-
lum recta docet: sed & constantem, benignumq. se exhibet. Vere enim sa- *Matth. 5.*
piens is est, qui quod verbo docet, etiam opere præstat. Monachus prudens *Act. 1.*
aduersus dæmonum decertans phalangas, non vulnerabitur eorum sagittis. *Psal. 73. 90.*
E Monachus Cruce Christi munitus, conteret caput draconis. Os Monachi, ape- *Esa. 51.*
riatur sermoni Diuino: at cor eius meditetur eloquia Domini, absque distra-
ctione. Pretiosa possessio Monachi, est virginitas lumine eleemosynæ collu- *Matth. 22. 25*
strata; quam custodiens Monachus, secure ad sponsum ingredietur. Serua *Prouer. 7. &*
mandata Altissimi ò Monache, & Patrum constitutiones excole, pietatis pugil: *Eccl. 12.*
hæc enim faciens, regni cælestis hæres designaberis. Monachus * audax in ten- ** al. confidens*
tationem incidet, & in laqueum diaboli: mansuetus autem pace fruetur, & co-
rona sanctitatis donabitur. Monachus delitiis indulgens, in erroribus erit,

& phan-

& phantasiis nocturnis: Ieiuniis autem dediti, cubile immaculatum erit, & A
Eccl. 5. 12. somnus eius sine phantasmate. Monachus Deum timens, in rem impro-
bam non incurret: talem namque custodit Deus; & in die obitus sui, talis
Ecclis. 2.4.6. propitiationem inueniet. Renunciatio Monachi, non in maiori dignoscitur:
27.33.34. sed in tentationibus probatur. Patientia Monachi, per tribulationes à fide-
Rom. 5. li perfecta, spem sibi vindicat minime confundentem. Patientia Monachi,
Matth. 10. ad vltimum vsque eius spiritum duret. Qui enim perseuerauerit vsque ad fi-
Esa. 6. & nem, hic saluabitur. Diuinas laudes, assidue personet Monachus: Seraphim
Apoc. 4. enim incessabili voce Deum glorificant. Canticum spiritale, in ore tuo verse-
tur Monache; quo, superuenientium tentationum onere subleueris. Patiens
1. Cor. 7. esto Monache; nam tempus patientiæ breue est: secula autem fruitionis sem-
piterna. Monachus morigerus audacter cruci se sistet: quandoquidem in cru- B
Philipp. 2. ce Dominus, mortem autem crucis. Vox Monachi, non extollatur aduer-
sus fratrem suum, in amaritudine animæ suæ. Vox Monachi, in mansuetu-
dine orationis, syncere dirigatur in Deum, immotis labiis. Verum in ter-
Eccli. 5. 14. ris luminare, est Monachus, qui lingua sua non est lapsus: Amicus talis est
Iacob. 3. Christi, & qui corpus suum non contaminauit peccatis. Timor Dei conti-
net Monachum, velut turris inexpugnabilis. Monachus diuini timoris ex-
pers, ab aduersariis facile capietur. Lumen in terris purum, est Monachus,
1. Tim. 6. in quo non est reperta cupiditas: cum ea radix sit omnium malorum, & non
producat fructus bonos. Carnem edere, & vinum bibere, melius est Mona-
cho, quàm in detractione carnes proximi sui deuorare. Panem tuum Mo-
Mellis & lactis significatio mystica. nache cum melle comede, ab amaritudine abstinens; & vinum tuum cum C
lacte bibe, sicut infans spiritu: mel enim absque amaritudine est, lac au-
tem malitiæ expers. In camino ignis probatur aurum, & Monachus in
Eccli. 2. & 1. Pet. 1. conuentu monachorum agnoscetur. Monachi manus, reuerenter ad Deum
Iudith. 4. extensæ sint: manibus enim suis præfigurans Crucem Moyses, deuicit Ama-
Exo. 17. lech. Magnum præmium crucifixus consequetur Monachus, qui & quoti-
Gal. 5. & 6. die moriatur. De eo enim gaudebunt Angeli, in regnum cælorum intro-
mittentes ipsum. Frænum cupiditatibus Monachi, est ieiunium; destructio
Tob. 12. vero earumdem, oratio cum eleemosyna. Perniciosa grando est vineæ, quæ
modò clauiculos protulerit: sic manus Monachi quæ perperam moueantur, in
monasterio nuper constituto. Monachus niue candidior, qui carnis deside-
2. Tim. 4. ria superat: nam Christum præ auro concupiscens, adspiciet ipsum in die D
Iacob. 1. benignitatis coronantem se. Monachus susurro, conuentum monachorum
dispergit, & amicos dissipat. Monachus autem cum intellectu canens, ami-
Gen. 3. & citiam paternam comparabit. Susurrans serpens, Euam è paradiso eiecit; cui
2. Cor. 11. & Monachus susurro existit similis, quippe qui animam proximi perdit, &
Iacob. 5. suam non saluat: Spiritaliter autem in corde suo psallens, à Deo exaudie-
tur. Anima Monachi semper Deum respiciat: Nam anima Monachi quæ
semel renunciauit mundo, & desponsata est Christo, res terrenas despiciet.
Monachus, bonis operibus circumamictus, caput draconis armilla perfora-
bit: Anima enim Monachi spiritaliter bene redolens, pie odoratum dra-
Gal. 5. conis obstruit, ne in eo voluptatis inquinamentum odoretur. Quàm bonum
Tit. 2. & est fratres, voluptatem domare, & desideria carnis superare: Cui enim in cor- E
1. Pet. 2. de præsto est timor Dei, à voluptatis inquinamento non inficitur. Specio-
Psal. 140. sa laus ex ore Monachi, in cordis puritate ad Deum directa, sicut suffitum
spiritalem suauissimi odoris, orationem huius suscipiet Dominus. O quan-
tus in Angelis dolor, Monacho per negligentiam è regno cælorum eiecto. O
Matth. 22. 25 quanta tristitia Sanctis erit, exercitatore non comparente coram Sponso, ad
Luc. 15. sanctum thalamum nuptialem. O quantum contrà, gaudium inter San-
ctos erit; peccatore præuia pœnitentia, regnum cælorum ingrediente. O

quanta

A quanta lætitia Sanctis, peccatore conuerso ab errore viæ suæ. Quorum imitantes fidem, cum gaudio implete lætitiam, ô beati Dei filij, Monachi, qui à carnis concupiscentia non estis deuicti. vos terra non teget: sed cum Angelis, cælum suscipiet. Ipsi Deo gloria, in secula Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

P*ARAENESIS hæc prima, optime suo in multis correspondet Titulo atque inscriptioni: nam eam Auctor ad illos potissimum dirigit, qui in religionis se rudimentis exercent, & fundamenta iaciũt.* B *Monachum ac religiosum hic optimis præceptis, regulis atq. constitutionibus instruit, & quo pacto pia ac sancte optimum vitæ institutum amplecti, sequiq. perseueranter oporteat, docet. Multa salutaria proponit, mediaq. ad salutem opportuna suggerit. virtutes quibus monachum & quemuis Christianum pietatis amatorem, conspicuum esse deceat, describit, virtutumq. ornamenta ostendit, & ad eas excolendas hortatur, & prostimulat. Omniaque pulcherrimis exemplis, similitudinibus, metaphoris, Scripturæq. locis atque adlusionibus, nec non prouerbiis, sententiis, sciteq. dictis plurimis, illustrat, probat, & amplificat. Digna sane Parænesis, quæ non solum à monachis atq. religiosis sæpe legatur; sed quæ etiam omnium piorum Christianorum teratur manibus, ad mores recte christianeque formandos, ac vitam pie secundum Deum, instituendam. nam multa quæ hic ad monachos referuntur, omnibus æque, magna saltem ex parte, applicari ac conuenire posse videntur.*

Monachus publicam faciens domum suam, abominationi erit, &c.] *Hic etsi per* (domum) *locus habitationis, seu cella monachi videatur intelligenda, quam publicam frequentationi quorumuis fieri vetat, &c. tamen etiam hoc loco, & quidem melius atq. accommodatius* (Domus *nomine*) C *videntur recte facta, & virtutes internæ intelligi: vt istud quidem referatur ad ostentationem atque iactantiam; alterum autem sequens, ad modestiam & verecundiam. nam immediate superaddit:* [Qui autem erubescit recte facta sua publicare, mercedem ab occultorum scrutatore Christo accipiet, &c.] *Sicut contra, vt ante dictum est,* [qui publicam facit domum suam,] *id est, qui bona sua opera coram aliis publicat, ostentat, & iactat; abominationi erit, & à Christo Domino audiet: Recipisti mercedem tuam, &c.] vt sit adlusio ad illud Matt. 6.* [Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis &c.] *talesque ibi hypocritas dicit, qui honorari propter opera sua volunt ab hominibus, &c. de quibus ideo ibidem dicitur:* [Amen dico vobis, receperunt mercedem suam &c.] *Quin & in eamdem sententiam, hac eadem Parænese, posterius Auctor dicit:* [Væ monacho, qui seipsum iustificat coram hominibus: abominabilis enim talis est coram Deo, &c.]

D Vita & mores S. Ioannis, forma atque descriptio quædam sunt monachorum.] *Istud de S. Ioanne Baptista intelligendum esse, ipsemet Auctor in hac eadem parænese, clarum certumque reddit postea, vbi dicit:* [Ioannes ipse Baptista tibi exemplo sit monache, capillis cameli amictus &c.] *Similiaq. de eodem, etiam aliis in locis apud nostrum Auctorem reperire licebit. Immo Principem monachorum & eremitarum fuisse S. Ioannem Baptistam, passim scribunt fere omnes Patres: & inter alios S. Basilius in Epist. ad Chilonem. & S. Gregorius Nazianzenus in Apologia postquam ex fuga rediisset. item Orat. in Basilium Magn. S. Basilium, quia monachus fuerat, cum S. Ioanne Baptista comparat. & S. Chrysostomus homil. 69. in Matt. ac homilia prima in Marc. post. med. ibi:* [Sicut *(inquit)* Sacerdotum principes sunt, Sacerdotes Apostoli: sic monachorum princeps Ioannes Baptista est, &c.] *ita in allegata homil. Tomo 2. Idemque alibi, Tom. 3. in Homil. de S. Ioanne Baptista, eumdem monachorum appellat Ducem, vbi de eo sic loquitur:* [Considerate monachi, dignitatem vestram: Ioannes Princeps & Dux vestri est dogmatis, ipse monachus, &c.] *ita in illa homilia Chrysosto. cuius initium est:* [De Ioanne dicitur: Fuit missus à Deo, &c.] *S. Hieronymus quoque de monachis atque eremitis differens, ad Eustochium, inter alia, sic scribit:* [Hu-E ius vitæ, *(inquit)* Auctor Paulus, illustrator Antonius: & vt ad superiora conscendam, princeps Ioannes Baptista, &c.] *In eamdem fere conscribit sententiam, Ioan. Cass. collat. 18. cap. 6. vbi de Anachoretis agit, qui (vt ipse inter alia ibi refert)* vastos eremi recessus penetrare non timent, ad imitationem scilicet Ioannis Baptistæ, qui in eremo, tota permansit ætate, &c.] *ita ibi inter alia, Cassian. Idem de S. Ioanne Baptista tradunt, confirmantque, Sozomenus lib. 1. histor. cap. 12. Theophilactus in primum cap. Lucæ. & Isidorus lib. 2. de diuinis officiis, cap. 15. nec non S. Bernardus abbas Clareual. in Sermone, de excellentia siue de priuilegiis Ioannis Baptistæ, cuius principium est:* [Hodie dilectissimi, dies nobis illuxit insignis, &c.] *vbi de illo, inter alia, sic loquitur:* [Ioannes ætatis supergressus infantiam, & nobilioris generis generositatem oblitus, soli vacat

diuinitati, factus forma vitæ, monachorum propositum, Anachoretarum principium, & A
totius religionis assertio, &c.] *Ex quibus igitur clare cernis, quàm rectè, quamq. accommodate, & cum aliis conformiter dicat hoc loco Ephræm, vitam & mores S. Ioannis Baptistæ, formam atque descriptionem quandam Monachorum esse, &c.*]

Somnus si plus quàm hymnus diligatur; Monachi mors est.] *Alia lectio habet: Mors autem monachi, est indormiscere somniis, vel somnolentia nimia: sed prior lectio venustior est, sententiamq. hic accommodatiorem ac pulchriorem reddit, vt etiam in Græco: ὕπνος ὑπὲρ ὕμνον ἀγαπώμενος*, Somnus si plus quàm hymnus diligatur, &c.] *respondetque quod immediate ibi præcedit, illud: Scutum monachi inexpugnabile, est hymnus angelicus in ore eius. Quodque longius subiicitur postea, ibi:* [Ensis acutissimus aduersus diabolum, est psalmus in ore monachi, &c.] *Quare cum semper aduersario resistendum sit, & cum eo confligendum, omni quoque tempore, inexpugnabile illud scutum, ensemque adhibendum admonet. Sicut etiam hic paullo postea in eamdem pulchre loquitur sententiam, vbi habet:* [Terminus orationis Monachi indefinitus; cùm omni tempore laudandus sit Dominus, &c.] *ac posterius ibi: Diuinas laudes assidue personet Monachus: Seraphim enim incessabili voce Deum glorificant, &c.*] *illudque alibi frequenter inculcat, ac repetit sparsim variis in locis.* B

Verbum bonum scrutetur Monachus, &c.] *vbi græce est, ἐξερευνάσθω, ab ἐρευνάω, siue ἐρευνάομαι, scrutor, discutio, &c. pro quo, forte haud incommode atque inuenuste hic legi posset, ἐξερευγέσθω, id est, eructet, ab ἐξερεύγω, eructo. quod etiam magis saltem hoc loco placeret, vt sit adlusio ad Psal. 44.* [Eructauit cor meum, verbum bonum, &c.] *ac ad illud Psalm.* 118. [Eructabunt labia mea hymnum, &c.]

Sicut Leo formidabilis est onagris: ita monachus contrarius esse debet desideriis malis.] *Al. ad verbum magis, absque (ὡς, sicut) hoc modo:* [Leo formidabilis est onagris: & talem se Monachus ostendat, aduersus desideria concupiscentiæ improbæ.] *Sed melius, cum additione (ὡς, sicut) vt in priore lectione. Sensus vero Auctoris apertus videtur iste:* [Vt onagri à Leone; sic à Monacho fugari debent desideria mala.] *adlusio autem certa videtur fieri, ad illud Eccli.* 13. [Venatio leonum, onagri in eremo, &c.] *Siue vt est in vulg.* [Venatio leonis, onager in eremo: sic & pascua diuitum sunt pauperes, &c.] *Similitudo autem pulchra, & accommoda notatur, cuiusmodi sunt & alia plurima hic adducta.* C

Xenia ac munera excæcant oculos sapientum: qui recipit ea cum iniustitia aliorum, cultor pietatis non erit.] *alia lectio sic:* [Munera decipiunt sapientes: qui cum iniuria aliorum ea accipiunt, impios se ostendunt, &c.] *atque hinc sæpe talibus cum Propheta Esaia, alibi comminatur Ephræm, dicens:* [Væ iis, qui scribunt iniustitiam. Væ iis, qui iniuste iudicant. Væ inquam illis, qui pro muneribus iustificant impium; siue vt hominibus placeant, & ius iusti tollunt, &c.] *ita Tomo 1. in tractatione de variis tormentis inferni, non longe à principio, pag. 201. ita & variis in locis alibi.*

D

Sapiens Monachus, non qui solum recta docet: sed & constantem, benignumq. se exhibet, &c.] *Al. ad verbum magis sic:* [Sapientia Monachi, non sit tantum in cura verbi; sed etiam in constantia, & mansuetudine celebretur, &c.] *Pro quo, al. sic legitur:* [Sapiens Monachus, non qui laborat in verbo tantum: sed qui à constantia, & mansuetudine commendatur, &c.] *Illud autem significari, per istud (μὴ ἐν κενολογίᾳ, id est, non qui laborat tantum in verbo, hoc est, qui solum recta docet) euidenter ex eo quod mox subiicitur, constat, videlicet: σοφὸς γὰρ ἀληθῶς ἐστὶν, οὐχ ὁ τῷ λόγῳ διδάσκων, ἀλλ᾽ ὁ τῷ ἔργῳ παιδεύων, id est,* Sapiens enim vere est, non qui verbo, sed qui opere docet, &c.] *qui reliquis certior, atque solidior hinc sensus colligitur.*

Monachus obediens, audacter Cruci se sistet: nam in cruce Dominus, mortem autem Crucis.] *Diximus alibi frequentius in nostris Scholiis, Auctorem non semper ad verbum citare atque proferre Scripturæ loca: sed interdum duntaxat alludere; interdum solū referre sensum,* E
interdum quædam de suo explicationis gratia addere; & interdum aliqua duntaxat carptim ex iis verba in medium afferre, vt hoc loco: [Quandoquidem in Cruce Dominus: mortem autem Crucis.] *respiciendo haud dubie ad illud Philipp. 2.* [Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem: mortem autem Crucis.] *Vnde sine dubio, ista hic maioris breuitatis caussa, ita carptim desumpta sunt.*

EIVSDEM

A

EIVSDEM PARAENESIS, SEV ADHORTATIO SECVNDA.



AVDITE ista, & custodite, vos qui filij lucis estis: Regnum enim cælorum vobis hæc ipsa adhortatio conciliabit. inuigilate verbis istis, & inuenietis requiem animabus vestris. *Ephes. 5.* *Matth. 11.* Conualescite ab infirmitate vestra, timore diuino confirmati. Oratio B vestra ad Deum pura sit, sed pro me etiam obsecro. Vitæ æternæ hæredes euadetis, si admonitiones hasce non neglexeritis. Sit verbum vestrum est, est; & non, non, ex præscriptione Euangelica. *Matth. 5.* *Iacob. 5.* Mors vobis non dominetur, translati enim estis de morte ad vitam. Iesus *Rom. 6.* sit vita vestra, cui adhærentes non moriemini. Nam Dominus est vitæ, & *1. Ioan. 3.* mortis: & cunctos accedentes ad ipsum, saluos facit. peccata soluit, delet *Ioan. 14.* scelera eorum qui inuocant ipsum, pœnitentiam agentes curat, conuertentes sanctificat. *Philipp. 3.* Intelligite ergo virtutem pænitentiæ, & ad eam qui peccastis, adducimini: peregrinatur enim à vobis omnis peccati species, ò Dei *Sap. 16.* *Matth. 9.* amici. Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, qui incorruptio- *Luc. 5.* *Act. 1. 3.* C nem suscepistis. A tentatione liberi estis fratres, siquidem amaritudinem *2. Pet. 3.* abiecistis, diuinis verbis fidem habentes. Res terrenas despicite. Crucem *Rom. 6.* fronti* impressam tenentes, spectaculum diabolo tremendum habebitis. honorantes iustitiam, castimoniamq. seruantes, iam incolæ paradisi euasistis.

** al. Crucem in fronte adsumentes.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

ADHORTATIO *quidem breuis, sed in sententiis atque præceptis multiplex & efficax, salutaria plurima continens, lectu obseruatuq. sanè dignissima.*

Peregrinatur enim a vobis omnis peccati species, &c.] *Elegans & accommoda meta-* D *taphora, à peregrinis seu peregrinantibus deducta, qui per aliena loca peragrantes proficiscuntur, & à suis absunt. Et sic μεταφορικῶς, peregrinari dicitur animus, cum extra se quodammodo est, & exspatiatur ac diuagatur, &c. Et aures peregrinantur, quæ rem non audiunt, neque attendunt. Sicq; hoc loco, ab illis peregrinari dicitur peccatum, à quibus peccatum alienum est & remotum. vel potius, qui ipsi ab omni peccati specie alieni sunt. & hoc confirmant, quæ immediate subduntur: Non ergo regnet peccatum in vestro spiritali corpore, &c.] Sic quoque Apostolus 1. Corinth. 5. Quia dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino: & idcirco audemus, & bonam voluntatem habemus magis peregrinari à corpore, & præsentes esse ad Dominum, &c.] commorationem scilicet animæ, quæ in hac carne est, peregrinationem à Domino atq; absentiam à Christo esse pronuncians, eiusq; ab hac carne separationem atq; discessum, præsentiam esse ad Christum tota credulitate confidens, &c. ita Cassianus collat. 1. de monachi Destinat. cap. 14. Quæ vel ideo copiosius hic adduxi, vt vis locutionis (peregrinari ab aliquo) magis omnibus innotescat.*

E Crucem fronti impressam tenentes, spectaculum diabolo tremendum habebitis, &c.] *al.* [Frontem Cruce Christi munitam habentes, &c.] *& al.* [Crucem in fronte adsumentes, horrendum diabolo spectaculum eritis, &c.] *Illiusq. in prima proxime hic antecedente etiam admonet Parænese, ibi:* [In fronte tua, perpetuo impressam habeto Crucem Christi, ò Monache, &c.] *Longiusq; ibid. postea:* [Monachus Cruce Christi munitus, conteret caput draconis, &c.] *ad illud autem, nos alibi sæpissime hortatur Ephræm.*



EIVSDEM PARAENESIS, SIVE ADHORTATIO TERTIA.

De quibusdam interrogationibus, ac de humilitate.



QVAE discendi cupidi interrogastis, breuiter ac compendiose B
De timore Dei, & perfecta patientia. dicturus sum: quoniam absque timore Dei, perfectaq. patientia præclare aliquid geri, & ad optatum finem deduci, impossibile est. Apostolo dicente: Patientia vobis necessaria est, vt
Heb. 10. voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem. Ipseq. Do-
Luc. 21. minus discipulos suos instruens, sic ait: In patientia vestra, pos-
Matth. 10. 24 sidebitis animas vestras. Et rursus: Qui autem perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Non enim definiuit, ad hoc vel ad illud vsque tempus: sed qui in finem perseuerauerit, hic saluabitur. Neque enim in principio cogno-
De respiciendo fine. scitur finis, sed in ipso fine fructus inuenitur. Quamobrem fini principium coniungite: vt in fine inuenientes victoriam, reportetis promissiones. San- C
ctificatio etiam nobis sit curæ: siquidem hoc potissimum requiretur à vitæ
Gal. 5. monasticæ sectatoribus. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi; ne & nobis di-
Matth. 23. catur à Domino: Omnia sua opera faciunt, vt videantur ab hominibus: di-
** al. fimbrias vestimentorum suorum.* latant enim phylacteria sua, & magnificant * suas fimbrias. Amant autem primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus, Rabbi. Simus itaq. humiles, in verbo, in opere, in conuersatione: vt gratiam inueniamus apud Dominum; quandoqui-
Humilitatis commendatio ab exemplo. dem humilitas grata est Deo. Noui fratrem in Domino, qui quodam in loco quietam ducebat vitam, sub magna obedientia. acciditq. illo in loco fratrem
** al. atque sic* diuexari ab impurissimo dæmone: atque * hic quietum illum, atque optimum MONACHUM appellans, exclamare cœpit, ac dicere. erat autem in conuentu, sub custodia iuniorum. Ille vero aduersus quem vociferabatur dæmo- D
Præfecti solertia. nium, in sua cella desidebat. Vt autem Præfectus multam cacodæmonis agitationem conspexit, accersendum curat fratrem illum, vt patienti deseruiat: qui aduentans, offendit ægrotum nonnihil relaxatum. Et dum cum eo colloquitur, repente ab impuro obsessus dæmone, incepit exclamare ac dicere:
Humilitatis effectus. Tu iterum huc male per malam venis viam: mali sunt tui occursus; mala si dixeris, mala etiam audies. Primumq. tu me eiecisti, atque ligasti per humilitatem tuam. Rursusq. ad eum, dæmon: Ne extollaris bone vir, ne quæso extollaris: visitandus enim mihi & tu eris, nisi humilitate tua protegaris:
Humilitas etiā dæmonibus formidabilis. nam ea & nunc ego crucior, impugnorque. Quòd si igitur ipsi quoque dæmones quantumuis inuiti, confitentur se nihil cum humilitate posse, sed eam timere atque horrere: quare nos tantam illius dignitatem, adeo parui E
facimus? Etenim signum ex ea resplendet spiritale, quod superbi dæmones
Matth. 11. tolerare nequeunt. Domino dicente: Discite à me, quoniam mitis sum & humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Nos vero ad ipsum
Psal. 100. dicamus: Tibi gratiarum actio Domine, vniuersorum Regi & Deo, quia
Luc. 1. factus es nobis via salutis. Tu Domine, etiam dæmones refrænas: & eruis
Ioan. 14. ex omni malo, in te sperantes. Pro me porro non desistatis precari, vt

apud

A apud Dominum inuenire merear miſericordiam, quando anguſtiæ illæ me
obſederint, & mortis ſuffocatio: & non confundar, quando reuelauerit Do- 1. Cor. 4.
minus abſcondita tenebrarum, manifeſtaueritq. conſilia cordium. Væ con- Matth. 12.
fuſis, in hora illa. Dominus autem Deus omnipotens, qui ſcrutatur omne ver- Rom. 8.
bum, veſtri pariter ac noſtri miſereatur, ſecundum multitudinem miſerationum Pſal. 50.
ſuarum: ſingulorumq. noſtrorum nomina inſcribenda curet in regno ſuo cæ-
leſti. Quoniam ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

S C H O L I A.

B

TRIA potiſſimum hac Paræneſe, ac capite tractat Auctor. Primo, de perfectæ patientiæ in nobis neceſſitate. Secundo, contra inanem gloriam. Tertio, de humilitate eiuſq. præſtantia ac dignitate: cuius vis atque effectus, vt eluceſcat melius, exemplum ponit memorabile de quodam Religioſo à dæmone obſeſſo, qui humilitate alterius fratris religioſi relaxabatur, liberabaturq. quod erga ſingularem hanc illius virtutem, nihil ſe poſſe confiteretur cacodæmon vel inuitus; haecq. ipſi vel ſola in illo timorem incuteret atque horrorem, cur exire ab ipſo cogeretur. Exemplum memorabile eſt, ac notatu dignum, quo oſtendere conatur S. noſter Ephræm, vera cordis humilitate, cuncta aduerſarij tela, omneſq. eius molitiones, impulſus, atque conatus reprimi atque exſtingui. Simile autem de S. Antonio, in Serm. de cordis humilitate atque modeſtia, narrat S. Abbas Dorotheus, quippe qui dum cerneret tot dæmonis laqueos vndequaque tenſos, & gemebundus interrogaret Dominum, quis eſſet, qui tot poſſet euadere laqueos? Reſponſum accepit à Domino: ſola humilitate hos omnes laqueos, diaboliq. inſidias euitari poſſe. quin & aliud quoddam admirabile adiecit,
C *nempe hoc, neque eam omnino contingere poterunt. Reuera enim nihil eſt cordis humilitate firmius, nihil robuſtius, nihil deniq. ſolidius. vide plura ibidem.*

P A R AE N E S I S* Q V A R T A. * al. Eiuſdem ad Monachos nouitios, Paræneſ. tertia.

Ad monachos nouitios.

CARISSIME, ſi ſeculo renuncians, ad fratres ingreſſus ſis;
D incideriſq. in cœnobium complurium fratrum, cum iis viuere, & Domino noſtro Ieſu Chriſto ſeruire cupiens; conſpexeriſq. ibi fratres quoſdam immodeſte atque incompoſite incedentes, aut quæ non placent Deo loquentes: tu * caue, ipſis, aut eorum ſermonibus attendas; ſine eos loqui ſibi ipſis. * al. at tu ne ipſorum attendas ſermonibus
Qui enim loquuntur diſplicentia Deo, ipſi in negligentia vitam tranſigunt,
eorumq. os loquitur ſuperba: nam cor peruerſum ſuſcitat mala, omni tem- Pſalm. 16.
pore. Tu autem Deum præ oculis habe. Scriptum quippe eſt in pſalmo: Prouer. 6.
Prouidebam Dominum in conſpectu meo ſemper: quoniam à dextris eſt mi- Pſal. 15.
hi, ne commouear. Et ne te diabolus callidus dicere doceat: Quòd ſi ſe- Act. 2.
nes iſti improbæ ſint conuerſationis, ego qui ſum iunior, quid agam?
E Sed Dominum audi dicentem: Multi vocati, pauci electi. Saluari igitur exopta, vt ſis vnus inter electos. Qui enim malum committunt, ſiue in cœno-
bio, ſiue in qualicumque loco, ipſi filij ſunt hoſtis nequam, adſimilati zi- Matth. 13.
zaniis in medio tritici. Eſto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Do-
mini; & non inſtar zizaniorum, comburaris igne inexſtinguibili. Verum ne- A iudicio temerario abſtinendum.
que iudicemus quemquam, non enim eius nouimus pœnitentiam; neque ſi
ridentem, aut quid loquentem adſpexerimus: cùm nobis exploratum non
ſit, quomodo in ſua cella vitam degat; aut cuiuſmodi erga Deum, laborem

subeat. Ideo vnumquemque nostrum oportet sibi ipsi attendere : quia sin- A
guli nostrum Deo rationem reddituri sunt. Toto ergo corde tuo, attende
psalmodiis, & lectioni diuinarum Scripturarum; & vtilitatem ex iis manan-
tem in anima tua combibe, sicut infans matris sugit vbera. Ex iis quippe, vir-
tutum disces præmia : eritq. gaudium & exultatio cordi tuo. Mansuetum
te præbe, & morigerum, atque prudentem : mansuetum quidem, vt si te
vel puer compulerit, sequaris ipsum; & opere tuo confecto, tacens reuer-
tere in cellam tuam; ac labris silens, corde ora : obedientem vero, vt ca-
stitatem tui corporis, tamquam pretiosam margaritam conserues in Domino.
Vestium ornatu non delecteris, & parentum diuitiis non efferaris: Qui enim
Esai. 40. gloriatur, in Domino glorietur. Omnis quippe gloria hominis, tamquam
Iacob. 1. flos fœni. Exaruit fœnum, & flos eius decidit : verbum autem Domini ma- B
Matth. 24. net in æternum. Oculos in terram defixos habe, animam vero in cælos.
Marc. 13.
Luc. 12. Cum adulescentulo, nimiam consuetudinem atque amicitiam caueto : cum fœ-
mina vero, etiam loqui superfluum ducito. Cum puero, verba ne multipli-
caueris. Cum ebriis porro, & pugnacibus atque pertinacibus, & inobedien-
tibus, risuique deditis, non commiscearis : at in timore Dei, omni tempore
Ephes. 5. persiste. Ait enim Apostolus: Caute & sapienter ambulate, redimentes tem-
pus, quoniam dies mali sunt. Propterea nolite fieri imprudentes, sed intel-
ligentes, quæ sit voluntas Dei. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria.
Tit. 2. Et rursus: vt is qui ex aduerso est vereatur, nihil habens malum dicere de * no-
** al. de vobis.* bis. Quoniam Deo conuenit gloria, in secula seculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN QVIBVSDAM *Exemplaribus, hæc tertio loco ponitur Parænesis, cum eiusmodi inscriptio-ne:* [Eiusdem ad Monachos nouitios, Parænesis tertia.] *At in pluribus MMSS. est quarta in ordine, inscribiturq.* [Eiusdem ad monachos nouitios, Parænesis quarta.] *vt hoc loco. Sicq. in omnibus pene Codicib. Græc. legitur,* Παραίνεσις δ. *id est, Parænesis quarta. quare sicut in pluribus reperimus, etiam hic secuti sumus, & reposuimus. Hortatur vero hic potissimum, Monachos nouitios; vt si in cœnobijs quæ sibi delegerunt, forte quosdam deprehenderint vita minus recte atque probata, eorum vestigijs minime insistant, neque incompositis talium moribus attendant : sed Deum semper præ oculis habeant, saluariq; serio studeant, vt inter electos referantur; ac ad hoc, vt se gerere debeant, rationem formamq; optimam proponit : & quæ cum primis agenda sint, quæque vitanda, breui efficacitate describit. sicut ex ipsa melius patebit Paræn.* D

Carissime, si seculo renuncians, ad fratres ingressus sis, &c.] *Pro quo, in alio MS. sic:* [Si abdicato seculo, egressus sis ad fratres, &c.] *sequiturq. nonnullis interiectis postea:* [conspexerisq; quosdam immodeste atque incomposite incedentes : tu caue ipsis attendas, &c.] *pro quo, al.* [At tu, ne ipsorum attendas sermonibus; sine eos loqui inter seipsos, &c.] *quamquam parua hic videatur lectionis varietas.*

Esto igitur tu triticum, vt congregeris in horrea Domini: & non velut zizania comburaris igne inextinguibili, &c.] *Quandoquidem iuxta Euangelium Matth. 13. homines mali adsimilantur zizaniis in medio tritici : at boni ac pij tritico, &c. ideo hic monet, vt qui suæ satagunt salutis, fiant sicut triticum, vt in horrea congregari queant Domini, hoc est, in regno cælesti cum electis; & non sint mali instar zizaniorum, ne sicut zizania comburantur igne inextinguibili. Nam qui in hac vita male agunt, siue in monasterio, siue alio quocumq; fuerint loco, ipsi (inquit) filij sunt hostis improbi, zizanijs in medio tritici, adsimilati. Quòd porro boni ac iusti tritico, & mali zizanijs recte comparentur, ex allegato Matth. 13. clarissime patet loco. comprobaturq. alibi apud Ephræm, Tomo 1. in tract. de varijs tormentorum locis. ibi:* [Alij sicut zizania colligentur, comburendi in camino ignis, &c.] *ac Tom. 3. in longo Serm. cuius initium est:* [Dolor me in verba compellit, &c.] *ibi:* [Videte itaque, ne quis vestrum zizania inueniatur, & colligatus in manipulos, æternæ flammæ concremetur ardoribus, &c.] *ita quoque alibi sæpe apud eundem.* E

Neque

Neque iudicemus quemquam, &c.] *Iudicium temerarium damnat ac prohibet: & vt*
A *quiſque potius ſibi, quam rebus alienis (quarum ſæpe eſt neſcius) diiudicandis attendat, ſerio admonet. Locus autem hic, contra homines tam temere iudicantes facta aliena, commodus eſt ac vtilis, de quo, ex profeſſo magis poſtea in Parænesi 9. cuius initium eſt:* De ſcandalis porro occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini, &c.]

Omnis quippe gloria hominis, tamquam flos fœni: exaruit fœnum, & flos eius decidit, &c.] *Locus ad quem reſpicit, eſt Eſai. 40. & Iaco. 1. vbi tamen aliter atq; aliter iſta leguntur, licet ſenſu coincidant: Ephræm autem hæc carptim inde deſumpſit ſelegitq; quem quidem locum pro reprimendo faſtu mundano, etiam S. Baſilius Magnus alibi adhibet, illuſtrat, & explanat, in Orat. de Morte, vbi dicit:* [Recordare eius ſimilitudinis, quam Eſaias Propheta ille magnus proponit, *dicens:* [Omnis caro vt fœnum: & omnis gloria hominis vt flos fœni. (*ſubiungitq; ibid.*) qua ſanè ſimilitudine, commodiſsime Propheta complexus eſt
B humanæ vitæ breuitatem, & fluxam commodorum eius lætitiam atque voluptates, &c.] *ſicut latius ibidem conſequenter deducitur, & exemplis res declaratur, in oratione ead. quam Tomo primo apud Ephræm, à nobis poſt alteram noſtri Auct. etiam de Morte, adiunctam inuenies. inter Opera autem Baſilij hactenus edita non eſt.*

Caute & ſapienter ambulate, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt, &c.] *Locus qui citatur, eſt Epheſ. 5. ſed carptim etiam inde deſumptus, & inſtituto hic Auctoris recte accommodatus. Quod autem poſtea hic additur:* [Sed intelligentes quæ ſit voluntas Dei.] *vt etiam in eodem eſt loco ad Epheſ. in alio Auctoris MS. habetur:* [Quæ ſit voluntas Domini bona, & bene placens, & perfecta.] *ſicut ad verbum reperitur in Epiſt. ad Rom. cap. 12.*

C

PARAENESIS QVINTA,

Quæ eſt, ad diuinam doctrinam Adhortatio.



ARISSIME, Ecce aliud tibi ſeruandum commendo * depoſitum in Domino: quod ſi cuſtodieris, in fine lætitiam atque iucunditatem tibi retribuet. Si vana huius ſeculi vita abdicata, ingreſſus fueris cœnobium plurium fratrum, cupiens fieri Monachus: vide ne te decipiat inimicus, ad exeundum
D cœnobium tentans, antequam ſanctum * Monachi indumentum aſſumas; vt ne ad extremum, te vehementer pœniteat: ſed perfer, bona iaciens fundamenta, cum omni humilitate. Superuenientes vero atque immiſſas ab inimico tentationes ne pertimueris: verum ſuffer ac tolera, vt beatitudinem conſequaris. Scriptum quippe habetur: Beatus vir qui ſuffert tentationem: quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromiſit * Dominus diligentibus ſe. Cupis autem non ſuccumbere tentationibus? omnem tuam voluntatem abſcinde, & requiem obtinebis. Sin vero & bona tibi res videatur, quę à tuo Pręfecto in Domino non bona iudicetur; crede illi, in Domino. Nam contentioſum eſſe ac pertinacem, proprioq. conſilio duci, ſubuerſionis ſignum exiſtit. Nouitius enim cum
E quis ſit & inobediens, contumelioſum probriſq. obnoxium ſibi nomen conciliat. Dicit enim in Pſalmo: Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur Dominus, & pereatis de via iuſta. Qui igitur * iuſtitiam diligit, non peribit: at qui diſciplinam auerſatur, ſibi ipſi damnum infert. Quemadmodum autem in dolium immitti vinum, ſimul & acetum nequeunt: ſic neque in ſolitaria vita, virtus ſimul degere cum diſſolutiône poterit. Fidemq. huius tibi

Marginal notes: * al. teſtamentum nouum in Domino. — * al ſanctum ſolitariæ vitæ habitum. — Iac. 1. — * al. Deus. — Pſal. 2. — Ibidem. — * al. diſciplinam — Similitudo aptiſſima.

2.Cor. 6. faciat Apostolus: Quæ enim conuentio Christi, ad Belial? aut quę societas lu- A
ci, ad tenebras? Ama igitur modestiam, & temperantiam summopere: vt diuini spiritus tabernaculum efficiaris. Et quandoquidem vitæ monasticæ habitum ferre meruisti, ne sic quæso cogitationibus consentias; siquidem te à fraternitate separare voluerint: ne forte à iuuentute tua, discas esse vagabundus & instabilis. Vide autem, ne reuerentiam ac pietatem, quam dum ingredereris habebas, deperdas: sed eam ad finem vsque, retinere contende. Maledicentia autem, vel iusiurandum, nec nominetur in * labris tuis, sicut decet sanctos. Cæterum humilis esto; & in omni tua responsione, hoc verbum (ignosce) adhibeto: vt inutiles seculi mores abs te euellas ac destruas; vitamq. Deo gratam ducens, ab eo laudem obtineas. Veniens * porro ad monasterium, ne aurum, argentum, vestesq. desideres: verum cuncta in cæ- B
lum præmittens, secundum Saluatoris nostri Iesu Christi præceptum, hæc tibi acquire, & vindica: fidem, temperantiam, patientiam, atque humilitatem, & reliqua. Et Deus ex sua benignitate, præbebit tibi. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

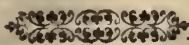
* *al. in nobis. & sic in vulg.*

* *al. Cum vero iam monasterium ingredereris, &c.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

INSCRIPTIO *huius quintæ Parænesis variat. nam al. ponitur:* [Parænesis 4.] *al.* [Ad C
Monachos nouitios, Parænesis 2.] *In alio autem MS. pro titulo hic est:* [Diuinæ doctrinæ instructio, seu exhortatio.] *Pro quibus, nos hic & debita ordinis, ac rei tractatæ ratione habita, hanc anteposuimus:* [Parænesis quinta, quæ est ad diuinam doctrinam adhortatio.] *quæ & ipsi magis quadrat ordini, & argumento.*

Ecce aliud tibi seruandum commendo depositum in Domino, &c.] *Græce est,* παρακαταθήκην ἔθεμαι. *pro quo, in alio MS. est,* διαθήκην καινὴν ἐν κυρίῳ. testamentum nouum in Domino, &c.] *vbi prior lectio accommodatior videtur, & in pluribus Codicib. reperitur. Dicitur autem* παρακαταθήκη*, depositum, hoc loco: id est, quod deponitur, & quod alicui sub fide traditur, siue committitur. à verbo* παρακατατίθεμαι*, depono, id est, commendo, siue custodiendum committo. item credo, quasi fidei alicuius committo, concredoque. Sic præceptum, siue documentum, vel monitorium hoc suum, Auctor hic aliud appellat depositum; aliud quidem a superioribus & antecedentibus, prius factis: Depositum autem, quod velut in sinum illius repositum ve-* D
lit, seruandumq; fideliter ipsi tradiderit, commiseritq; &c. Quod porro altera lectione dicitur; [testamentum nouum in Domino.] *etiam commodè ad mentem sensumq; Auctoris explicari potest; vt testamentum hic dictum sit, quod sit voluntatis suæ quasi efficax testimonium: nouum vero, eo quòd post alia sit recens, & recenter ac nouiter confectum. quasi nouum mentis suæ testimonium post alia ipsis relictum, vel etiam mandatum nouum illis datum, secundum illud Ioannis 13.* [Mandatum nouum do vobis, &c.] *Pro vltima autem voluntate, non videtur hic posse accipi, quæ Testamentum iuxta Vlpian. (l. 1. qui testa. facere poss.) est voluntatis nostræ iusta sententia, de eo quod post mortem fieri voluerimus, &c. quia multa similia posterius præcepta dedisse Auctor reperitur, vt patebit ex sequentibus Parænesibus. quamquam tamen & ista aliquo modo ad vltimas eius voluntates referri posse videantur: quia etiam post suam* E
mortem, hæc ipsa remanere infixa, atque insculpta mentibus aliorum cupiebat. &c.



AD MO-

A

AD MONACHOS NOVITIOS.

PARAENESIS VI.

SIQVIS à magna vani seculi existimatione, ad Monacha-
tum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custo-
diat oportet: ne in spiritum superbiæ, & inobedientiæ inci-
dat, sibiq. ipse detrimentum adferat. Non tibi hic Carissime
sit pudor, quòd sub obedientia viuas in Domino; neque quòd
B proprijs opereris manibus bonum. Nam exigua ista angustia & tribulatio,
quam Domini caussa toleras; vitam tibi æternam conciliabit. Et quid am- *A Minori,*
plius dicam? Sicut enim, qui drachmam vnam cum decem millibus talen- *ad Maius.*
torum auri commutat: Ita & quæ nunc est tribulatio, parua est ad futuram
vitam æternam comparata. ac contra etiam, ad futuram tribulationem, *Rom. 8.*
quæ improbe ac perdite viuentibus contingit. Exigua igitur præbes, &
magna * tibi bona redduntur. Aduigila ergo dilectissime, tamquam bonus ** al. & magna*
miles; & gratiam quæ in te est, non neglexeris: ne forte vtrumque in te *recipies.*
eueniat; vt & homines contristes, hoc est, tuos secundum carnem paren-
tes; & Deo non placeas. Verùm decerta, vt & videntes te, glorificent
Deum super bona conuersatione tua. Scriptum quippe est: Qui timent te, *Psal. 118.*
C videbunt me, & lætabuntur: quia in verba tua supersperaui. Et rursus:
Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum. Propterea *Ibid.*
custodi te à superbia, & Dominus pars tibi erit atque munitio. Cui * glo- **al. Ipsi gloria.*
ria & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD Monachos nouitios, Parænesis Sexta.] *Al.* [Eiusdem Parænesis ad Monachos nouitios, quinta. & al. sexta.] *al. Alia ad nouitios Parænesis. al. Ista Parænesis quasi*
D *eadem cum præcedenti ponitur, eique coniungitur, vt in MS. cod. Sirleti. sed quia in pluribus Vaticanis separata inuenitur; & nos eam separatam, sextamq. in ordine cæterarum reposuimus.*

Si quis à magna vani seculi existimatione, ad monachatum accesserit; seipsum à fastus & arrogantiæ dæmone custodiat, &c.] *Contra Spiritum superbiæ, faciunt ista; & si in alijs, maxime in Monachis nouitijs fastum omnem & arrogantiam, superbiamq. cum inobedientia, arguit, damnat, & reprimit: quod idem & postea facit, ac quidem plenius & efficacius in Parænese 13. quæ est contra illos, qui inflati sunt ex genere. admonitionemq. continet de humilitate, & incipit:* [Frater, si post abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium Fratrum, &c.] *vbi non pauca cum his quadrantia, in medium afferuntur; sicut & in sequenti postea Paræn. 14.* [quæ est, de non sublime alteque sapiendo.] *& Parænese* 18. de ijs, qui de seipsis magnifice sentiunt.] *cuius initium est:* [Frater, cur deciperis correptus à diabolo, vt gradus transilias, &c.] *multisq. alijs in locis apud eumdem. de quibus & Cas-*
E *sianum vide, libro 12. per tot. de Spiritu superbiæ.*

Sicut enim qui drachmam vnam, &c.] *Variat hic lectio, dum al. in Græco codice sic legitur: Omnis enim angustia solitariæ vitæ, tamquam drachma vna ad decem millia talentorum auri comparata, &c. al. sic: Quemadmodum enim drachma vna, cum decem talentorum auri millibus collata: sic & quæ nunc est tribulatio, ad futuram vitam comparata æternam. contra vero etiam ad futuram tribulationem, quæ improbe ac perdite viuentes manet, &c. quæ lectio præferenda videtur.*

A

PARAENESIS SEPTIMA,

Quæ Doctrinam continet, cum adhortatione.



ARISSIME, si bona ac pulchra ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas; erisq. instar luminaris, quod multos in via illuminat Domini. Sin au-
** al. ipsam quo-que vitam mi-sere transiges.* tem ab vtero malus, & non rectus exieris; * cum ignominia erit & senium tuum. Forte igitur ac validum fundamentum B
colloca; vt opus in altum ascendat. Ante omnia autem frater Deum time, ipsumq. toto corde tuo glorifica: vt & ipse cum omnibus sanctis suis, te
** al. mansuetu-dinem & sapi-tiam.* gloria coronet. A iuuentute tua, mansuetissimam * sapientiam acquirito, eamq. ad extremum vsque spiritum non relinquito: hæc enim in semitam iustitiæ rectam deducet te, erisq. vas electionis à iuuentute tua, & honorabilis senectus tua. obtinebisq. laudem apud Deum: & homines in te magnificabunt Dominum. Si igitur à Præfecto, in manus fratris sis traditus; non ti-
Aduersus ina-nem elationem. bi tacita mentis cogitatione dicere videaris: Ego quidem magnorum & illustrium parentum sum filius: hic autem nullius existimationis, & mendicorum filius; aut sæpe etiam ex seruorum turba originem ducit; & quo- C
Similia plane hic, fiunt in Pa-rænesi 13. po-stea. modo ego huic subesse atque obedire potero? ignominia enim mihi erit, si istud fecero. Ne talia tecum cogitaueris dilecte Frater: non enim prudens hanc cogitationem suscepisti. Nam qui eiusmodi cogitat, nondum veterem
Eph. 4. hominem exuit, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Nos autem dilectissime, tamquam à Deo commendati in obsequium concordibus fratribus, sufferamus: vt digni efficiamur libertate iustorum; mente recolentes
2. Cor. 8. omnium Dominum, qui propter nos cum esset diues, pauper est factus: vt
** In alio Cod. hic ita finitur: Cui gloria in se-cula. Amen.* nos illius inopia diuites efficimus. * Carissime, collum iugo ipsius submitte; vt requiem animæ tuæ inuenias. Quia scriptum est: Immundus coram Domino, omnis qui elato est corde. Quoniam ipsi est gloria, in secula seculorum. Amen.

D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS VII. quæ Doctrinam continet cum adhortatione.] *Pro hac inscriptione, al. sic:* [Parænesis alia ad Monachos.] *al.* [Parænesis ad nouitios Monachos, quarta.] *al.* [Doctrina cum admonitione.] *& sic in vno MS. Card. Sirleti, & altero Candiæ.*

Si bona ieceris principia, sic & senectutem tuam Deo gratam & acceptam traducas, &c.] *In alio MS. sic:* [Si bona principia ieceris vt oportet, decerta vt & senectutem tuam bene beateq. transigas, &c.] *ac postea vbi est:* [Sin autem ab vtero malus, & non rectus exieris; cum ignominia erit & senium tuum, &c.] *pro eo, al. sic:* [At si obliquus & peruersus ex vtero prodieris; ipsam quoque vitam male ac misere transiges, &c.] *vbi Græce est,* διαβιώσεις τὰ κατὰ σὲ κακῶς. *at ibi:* ἐν ἀτιμίᾳ ἔσται τὸ γῆράς σου. *id est,* cum infamia atque ignominia erit & senium tuum.] *atque ideo hic solidum ac validum monet virtutis rectæq. vitæ collocandum fundamentum, vt opus in altum consurgat, & finis principio bono respondeat. hoc est, sicut bona ac pulchra pietatis & religionis iecit initia; ita & totam vitam ac senectutem suam Deo gratam acceptamque, ad finem vsque traducat, &c.* E

A Si à Præfecto, in manus Fratris ſis traditus; non tecum dicas: Ego magnorum & illuſtrium parentum ſum filius: hie autem, &c.] *Iſta rurſus ad ſuperbiæ & arrogantiæ ſpiritum in Monachis præſertim nouitÿs reprimendum, ſpectant. quadrantq. optime his quæ in ſuperiore adducuntur Parænese ſexta in ordine:* [Si quis à magna uani ſeculi exiſtimatione, ad Monachatum acceſſerit; ſeipſum à faſtus & arrogantiæ dæmone cuſtodiat, &c.] *quæque in alÿs Parænesibus, à nobis ibi in Schol. citatis, tractantur; ac præcipue in Paræn. 13. contra illos qui inflati ſunt ex genere. cuius initium eſt:* [Frater, ſi poſt abdicationem vanæ vitæ, &c.] *ac poſtea Paræn. 14. & alibi.*

PARAENESIS VIII.

B *Ad Monachos nouitios, De opere manuum.*

OPVS quoque manuum * non negligas: Nam ſæpe tibi cogita- ** al. non parui*
tio ſuggerit, dicens: numquam manuale iſtud opus addiſcere *pendas.*
poteris; debilis enim es, ac negligens. & operis huius labo-
res ſufferre in finem vſque nequibis. Nam ecce tua membra
præ * labore defatigari ac frangi cœperunt: non enim labori- ** al. dolore.*
bus es aſſuetus. cæterum tranſiens, abi vnde veniſti: nam & ibi, inquit, ſi
timere Dominum Deum volueris, ſaluari poteris. At tu tamquam fidelis,
non frangaris eiuſmodi cogitationibus: ſed Dominum exſpecta, qui te ad
C ſuum inuitat regnum, & gaudium. Ipſe quippe dixit: Amen amen dico vo- *Matth. 17.*
bis, ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis, dicetis monti huic, tranſi hinc
illuc: & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis. Et nos ergo cariſſimi ſu-
ſtineamus: non enim in hominem qui ſaluare nequeat ſperamus; ſed in
Deum, qui ſaluat ſperantes in ipſum. Sicut ſcriptum habetur: Qui confi- *Pſal. 124.*
dunt in Domino; ſicut mons Sion, non commouebitur in æternum, qui ha-
bitat in Hieruſalem. Et rurſus, beatos eos prædicat Spiritus ſanctus, qui
ſperant in Domino, * dicens: Domine Deus virtutum: beatus homo qui ** al dicentem.*
ſperat in te. Suſtine ergo ò dilecte à Domino. Nonne ſi literas diſceres, *Pſal. 83.*
vexationem ſuſtineres? Quòd ſi opificium aliquod ſeculi; nonne laborem ſu- *A minore ad*
bires? Sed nonne multo magis, cuncta propter Dominum ſufferre debemus? *maius.*
D Scriptum quippe eſt: Labores * palmarum tuarum manducabis: beatus es, & be- *Pſal. 127.*
ne tibi erit. Et Apoſtolus admonet dicens: operantes proprÿs manibus, quod ** Vulg. manuū al. fructuū tuorum.*
bonum eſt: vt ſcilicet non ſolum vobis quod edatis laborando curetis, ſed
etiam ex proprÿs laboribus habeatis, vnde neceſſitatem patienti tribuatis. *Ephеſ. 4.*
Studium ergo omne noſtrum in eo ſit, vt à peccatis noſtris liberemur.
Nam ſi ipſi voluerimus, liberabimur. Ipſe quippe Dominus dixit: Petite, *Matth. 7. &*
& dabitur vobis: Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit, inuenit. & *Luc. 11.*
pulſanti aperietur. Ipſe enim eſt, qui theſaurum pœnitentiæ non deficien- *Luc. 12.*
tem mundo dilargitur. Ipſi gloria, in ſecula. Amen.

E

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT *& huius Octauæ Paræneſ. titulus ſiue inſcriptio: nam in aliquibus mmſſ. Græc. eſt vt hic repoſuimus. In alÿs, pro Titulo hic ponitur:* [De Canone monaſtico: & quòd operari oportet, & non negligentem eſſe.] *vt in MS. cod. Syrleti. Al.* [Quòd in opere manuum pigritandum non ſit.] *& ſic in vno MS. Syrleti Card. & altero Candiæ. Al.* [Ad Monachos nouitios, & de opere manuum.] *& ſic in Græco MS. Bibliothecæ Crytaſer. al. Ad nouitios Monachos, Paræneſis ſeptima.*

Opus

Opus quoque manuum non negligas, &c.] *Cum alibi ſæpe, ſparſim & incidenter Auctor περὶ τοῦ ἐγχειρίου τῶν μοναζόντων. id eſt, de manuali Monachorum opere agat; hic autem de eo, paullo magis ex inſtituto: viſum eſt de vſu & ratione, atque antiquitate illius, nonnulla hoc loco in medium afferre. Et primo quidem, conſtat ex conſuetudine antiquorum Monaſteriorum, Monachos ex proprijs regulis obligatos fuiſſe ſuis operari manibus. Cauſſa vero cur eiuſmodi regulam conſtituerint, duæ præcipuæ allegari ſolent:* Vna, *quia non poterant aliter ſuſtentari; nam nec prædia habebant atque poſſeſſiones ſibi relictas, vt hodie multi Monachi habent. neque eleemoſynas à populo petebant, cum nec populo inſeruirent; & vt petiiſſent, nullo modo ijs ſuffeciſſent, ob Monachorum multitudinem: nam vno in loco, ſub vno Abbate commorabantur terna vt minimum hominum milia, teſte S. Auguſtino lib. 1. de moribus Eccleſiæ, cap. 31.* Altera cauſſa ac ratio eſt, *quia illis Monachis ad vitandum otium, neceſſarium erat laborare. vnde S. Hieronymus, in Epiſtola 4. ad Ruſtic. ſcribit Aegyptiorum Monaſteria hunc morem tenere, vt nullum abſque operis labore ſuſcipiant, non tam ob victus neceſſitatem, quàm ob animæ ſalutem; ne mens vagetur perniciosis cogitationibus diſtracta, &c.* S. Ephræm *etiam tertiam hic cauſſam adiungit ex Apoſt. Eph. 4. vt ſcilicet non ſolum ſibi, quod edant laborando curent: ſed etiam ex proprijs laboribus habeant, vnde neceſſitatem patienti tribuant, ſubueniantque, &c. De quo, etiam plurima apud Caſſianum inuenies, libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. poſt med. & libro 10. de Spiritu acediæ, varijs capitibus, 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 17. 18. 19. & denique cap. 22. vbi de Monachis per Aegyptum, recenſet, quòd ita ſuis operari manibus ſint ſoliti, vt non ſolum proprijs ſatisfacerent neceſſitatibus: ſed etiam ſuperuenientes ac peregrinos reficerent, & illis qui longa carcerum cuſtodia detinebantur, in neceſſarijs ad victum, ſubuenirent, &c.*

Scriptum quippe eſt: Labores palmarum tuarum manducabis, &c.] *Locus eſt Pſal. 127. vbi in Græco hic eſt, vt in edit. 70. τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου, id eſt,* labores fructuum tuorum.] *ſi ad verbum reddatur. At LXX. hic καρποὺς, non vocaſſe fructuum perceptionem, ſed particulam manus, teſtantur Scholia nouæ Romanæ edit. 70. Quod etiam notatum eſt à S. Hieronymo ad Marcellam; cum libri Latini haberent,* [fructuum tuorum.] *Quin & 1. Reg. 5. cap. καρπὸ, eadem notione accipiuntur pro particula manus, &c. Cæterum in vulg. hic eſt:* [Labores manuum tuarum comedes, &c.]

PARAENESIS NONA.

Matth. 7. Marc. 4. & Luc. 6.



DE ſcandalis porro occurrentibus, nouimus eum qui ait: Nolite iudicare, & non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini: & in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. & quæ ſequuntur. Vt vero cogitationum adminiculum habeas: animo reuolue, quomodo iuſtus Lot in

Gen. 19. & 2. Pet. 2. — Ibid. 2. Pet. 2. — Ibidem.

Sodomis commoratus ſit; ſed nequaquam illorum abductus eſt laſciuia atque ſuperbia. quare & ſaluatus eſt, ſicut ſcriptum reperitur: Viſu enim atque auditu dum iuſtus inter eos habitaret, quotidie animam iuſtam operibus illicitis torquebant. Sed quid infert, dicens: Nouit Dominus pios de tentatione eripere, impios autem in diem iudicij cruciandos ſeruare, & reliqua.

Antitheſes graues, & accommodæ.

Ne ergo hodie continentia, atque clementia: & cras incontinentia atque ſuperbia. Ne hodie vigiliæ, quies atque ſilentium, & humilitas: cras autem ſomnus inſatiabilis, diſtractiones, inobedientia, & his ſimilia. Ne hodie renunciatio ſeculi, & abdicatio rerum terrenarum, ac valedictio patriæ & amicorum, parentumq. carnalium, propter ſpem in Dominum Chriſtum: cras autem noſtram regionem, & patriam, atque hæreditatem inquiramus, demergentes nos ipſos in plurima mala.

*Gen. 19. Luc. 17. * al. ſtatuam. — Luc. 9.*

Vxor ſiquidem Lot retrorſum conuerſa, in * columnam ſalis mutata eſt. Quare & Dominus inſtruit nos dicens: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno cælorum. Quare ſemper in mente diem illum habeto, quando exutus omnibus, propter Dominum reliquiſti ſeculum; & quando diuino incenſus eras timore, feruenſque Spiritu in Dominum: ac idem

inſtitutum

A institutum retine, vsque ad finem. Qui enim perseuerauerit vsque ad finem, hic saluabitur: vt mercedem laboris referas atque operationis, vnà cum vita æterna. Quoniam ad Deum verum accessisti, omniaq. contempsisti, vt Christum Deum lucrifacias. Cui gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

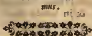
ISTA Parænesis nona, velut eadem cum præcedenti reperitur connexa, & immediate citra vllam distinctionem atque diuisionem superiori octauæ apposita, in mmss. Græc. Cryptafer. & Sirleti.
B *Sed quia in aliis Vatican. & Sfortian. separata est, eam & nos pro maiori Lectoris commoditate separatim, & nono loco in ordine ponendam hic censuimus.*

Nolite iudicare, & non iudicabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, &c.] *Locus est Matth. 7. vbi in vulg. sic:* [Nolite iudicare, vt non iudicemini, &c.] *al.* [Nolite condemnare, vt non condemnemini, &c.] *Chrysostomus autem, eodem modo quo Ephræm, hunc locum legit, in Homil. 24. in cap. Matth. 7. vbi & eumdem eleganter explanat & applicat. afferturq. idem, Marc. 4. & Luc. 6.*

Vt vero cogitationum adminiculum habeas; animo reuolue quomodo iustus Loth, &c.] *Alia lectio videtur explicatiua esse istius, & sic habet:* [Vt autem mentem, cogitationemq. tuam adiuuare possis; perpende animo, quomodo iustus Loth, &c.] *quasi dicat: Vt autem confirmatam in bono mentem retineas; cogita quomodo, id est, qua innocentia, vi-*
C *taq. integritate iustus & probus Loth, inter impios, & flagitiosos Sodomitas habitarit: ipse vero nequaquam passus est se illorum impietate, lasciuia, atque superbia abduci. quare & saluatus est, sicut scriptum habetur Genes. 19. & 2. Pet. 2. ad quæ potissimum Scripturæ loca, hic Auctor respicit. Sed de istis plura in Sermone nostri Auctoris in Loth, nuper à nobis cum aliis nonnullis seorsim edito. cuius principium est:* Cum homines voluptatibus dediti, &c.] *ibidemq. in nostris Scholiis.*

Visu enim atque auditu dum iustus inter eos habitaret, quotidie animam iustam operibus illicitis torquebant.] *Hæc verba, sicut & sequentia:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere, &c.] *Auctor ex 2. Pet. 2. adducit, Est autem ibi in vulga. sic:* [Aspectu enim & auditu iustus erat, habitans apud eos, qui de die in diem, animam iustam iniquis operibus cruciabant.] *Infertq. ibi Apostolus, dicens:* [Nouit Dominus pios de tentatione eripere; iniquos vero in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.]
D *Et vt alibi Ephræm:* [Ait autem & Beatus Petrus Apostolus: Nouit Dominus pios de tentatione eripere; peccatores vero, in diem iudicij reseruare cruciandos, &c.] *ita in tract. contra eos qui animas ad impudicitiam pelliciunt, &c. Tomo 1. pag. 119. vbi hic locus Petri, ad longum, & ad finem vsque capitis secundi, ex secunda eius Epistola deducitur, recteq. accommodatur, & illustratur.*

Quare in mente semper diem illum habeto, quando exutus omnibus, reliquisti seculum, idemq. institutum ad finem vsque retine, &c.] *Vult Religiosum ac Monachum suæ renunciationis, ac suorum cum Deo pactorum ac promissorum semper esse memorem, & in bonis institutis ad finem vsque perseuerantem: cuius hic serio quoscumque religionis voto obstrictos admonet. sicut etiam facit Tomo primo, in Adhortatione, de non scandalizando proximo. cuius ibi initium est:* [Non decet eos, qui ad
E pietatis studium accedunt, & manum ad aratrum ponunt, retro conuerti, &c.] *vbi multa huius instituti, lectu digna in medium afferuntur. quò ideo Lectorem remittimus.*



A

PARAENESIS DECIMA.

Quòd propter tempus non sit indulgendum torpori atque desidiæ.

NE ETIAM in tempus, negligentiæ caussam reieceris: nam qui-
busdam inimicus concupiscentiam suggerit, sub prætextu tem-
* al. lubricitatem poris; vt frater * vim cupiditatis atque libidinis non ferens, sta-
* al. Domino. dium fugiat. At tu carissime, quippe qui * Deo placere studeas, B
patientem te præbe, atque longanimum. Cum dicat Apo-
I. Cor. 7. stolus: Sed & si potes fieri liber, magis vtere. Generationes porro antiquas
respice, & vide quo pacto Sancti cuncti per longanimitatem, & patientiam
adepti sint repromissionem, & patiens esto. Consolemur ergo, & cohor-
temur nos ipsos quotidie: vt eorum cohæredes inueniamur in Regno cælo-
rum. Primum quidem Patriarcha Iacob, nonne quattuordecim inseruiuit
Gen. 29. annos propter Rachel, Laban Syro in Mesopotamia, in calore diei, & gelu
noctis? Similiter autem & Ioseph dilectus, numquid multis annis deseruiuit
Gen. 37. in terra aliena? Sicut scriptum est: Et erat Ioseph * septemdecim annorum,
*vulg sedecim annorum. dum oues pasceret cum fratribus suis. Rursusq. ait: Triginta annorum erat
Gen. 41. Ioseph, quando stetit in conspectu Regis Pharaonis. Similiter vero & Moy- C
Exod. 2. ses, seruus Domini, quadraginta annis incola fuit, ac peregrinus in terra
Exo. 14. 15. Madian. Et filij Israel, per annos quadraginta in terram ingressi sunt pro-
Num. 14. missionis. Item & Daniel vir præclarus, cum tribus quoque pueris, qui
Dan. 3. fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt; seruitutem, & tribulationes,
* al. iustificati sunt. atque opprobria, in terra aliena pertulerunt, quare & * saluati sunt. Nos
autem ne minimam quidem molestiam sufferre volumus: nam quia non credi-
mus, patientia longe recedit à nobis. Sic enim dolori teipsum tradidisti, ac si
ob alienum deperditum depositum, in captiuitatem abiisses. Alacritatem tibi
ipsi adhibe in Domino, & viriliter age tamquam fidelis: ne quando præ mul-
ta tristitia firmitatem ac robur animi deperdas, & in fine te pæniteat. Per-
A Maiore ad Minus. pende igitur animo, carissime, eos qui in exilio, & in metallis, atque acer- D
bissima seruitute torquentur: & subditus esto Præfecto tuo, in Domino. Quòd
si humano more, potius seruitutem reputas, quam propter Deum sustines:
quis obsecro vmquam pro Rege, ignominia affectus; non potius iniuriam
* al. sed frequenter vis dicere. arbitratur in gloria? Verum * sæpe forte dicturus es, quòd res laborem in
se atque molestiam contineat. Hei mihi peccatori, & seruo inutili. si labo-
rem propter Dominum sufferre nolumus, quorsum è seculo exiuimus?
Quis dilectissime, dignus est, ac sic felix, vt pati mereatur pro
eo, qui pro ipso est passus? Exigua carissime præstas, & ma-
gna reportas. Patientia porro nobis est necessaria, vt
Dei voluntatem facientes, promissiones eius con-
Matth. 10. 24 sequamur. Qui enim in finem vsque perse- E
uerauerit, hic saluabitur. Quoniam
ipsi conuenit gloria, atque poten-
tia, Patri, & Filio, & Spiritui
sancto: nunc & semper,
& in secula secu-
lorum. A-
men.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

V*ARIAS in variis mmſſ. huius Parænesis decimæ, inueni Inſcriptiones. In aliquibus enim inſcribitur vt hic poſuimus. in aliis aliter ſic:* [Quod in tempus non ſit reiicienda negligentia.] *al.* [Qnod in temporibus, non ſit deſidiæ atque ignauiæ prætextus ponendus.] *vbi per* (διὰ τὸν χρόνον, καὶ ἐν τοῖς χρόνοις, *id eſt*, propter tempus, & in temporibus, *vt variè hic legitur) videtur diuturnum ſignificari tempus, vel diuturnitas ſiue longitudo temporis, quam non ferens quiſpiam ſe dedat negligentiæ atque ignauiæ, &c. Al. hic ſimpliciter legitur:* [Eiuſdem Parænesis, ad Monachos nouitios.] *al.* [Eiuſdem, de obedientia.] *al.* [De longanimitate, & patientia.] *& ſic quoque rectè, cum hic plura longanimitatis, & patientiæ exempla proponat, monachosq. in hac ſe virtute cum obedientia, exercere velit.*

B Vt frater vim cupiditatis atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Vbi pro* (πλεῖον τῆς ἐπιθυμίας, *&c.*) *in alio MS. reperitur:* λεῖον τῆς ἡδονῆς μὴ φέρων, *ſ.* lubricitatem ſiue mollitiem voluptatis, atque libidinis non ferens, ſtadium fugiat.] *Sed prior hic magis probatur, quadratq. lectio, cum & de mendo non deſit ſuſpicio, vt pro* (τὸ λεῖον) *forte legendum omnino hic ſit*, πλεῖον. *quomodo legimus atque tranſtulimus. Quod porro hic dicit* (Stadium fugiat) *curriculum, inſtitutumq. religionis intelligit, qnod ad finem vſque vitæ continuandum vult, & minime deſerendum. ducta metaphora à ſtadio ſiue loco, in quo equi, homines ve currunt, & certant athletæ, &c. Vnde ſtadium fugere dicitur, qui currere ſtadium, ſiue in ſtadio, vel per ſtadium non vult; ſiue poſtquam incepit, non perſiſtit, &c. quod vitium ſonat & peccatum, maxime in ſtadio, id eſt, curſu rectæ vitæ, pietatis, ac religionis, obedientiæ ac continentiæ, &c. vt hoc loco.*

Sicut ſcriptum eſt: Et erat Ioſeph ſeptemdecim annorum, dum oues paſceret cum fratribus ſuis.] *Concordat cum noſtro Auctore in numero annorum hic poſitorum, editio noua LXX. vbi*
C *Gen. 37. legitur:* [Ioſeph autem decem & ſeptem annorum erat, paſcens oues patris ſui cum fratribus ſuis, cum eſſet iuuenis, &c.] *At diſcrepat ab his lectio vulg. quæ habet:* [Ioſeph cum ſedecim eſſet annorum, paſcebat gregem cum fratribus ſuis, adhuc puer, &c.] *Ecce hic* ſedecim, *& ibi* ſeptemdecim *dicitur fuiſſe annorum: quomodo & Chryſoſt. in cap. Geneſ. 37. homil. 61. cum S. Ephræm hic (ſeptemdecim) legit, ac pleriq. alij Patres Græci.*

Et Daniel cum tribus pueris, qui fornacis ignem, rorem per fidem effecerunt, ſeruitutem, & tribulationes in terra aliena pertulerunt, &c.] *Hiſtoriam iſtorum habes Dan. 3. quam idem Auctor noſter illuſtrat, & amplificat in Sermone ſuo eleganti nuper ſeorſim cum aliis quibuſdam per nos edito, in S. Danielem Prophetam, & in SS. Tres pueros. cuius initium eſt:* [Agite iam contemplemur Danielis prophetæ, & Sanctorum trium puerorum geſta, &c.] *vbi ad longum percenſentur atque amplificantur, quæ hic obiter dumtaxat attinguntur. de quibus & ibi in Schol.*

D Quis dignus eſt, ac ſic felix, vt pati mereatur pro eo, qui pro ipſo eſt paſſus?] *Alia lectio hic habet:* [Vt mori mereatur pro eo, qui propter nos eſt mortuus.] *Quod idem aſſertur, illuſtraturq. eodem hoc Tomo poſtea in Parænesi, de Patientia, & compunctione. cuius initium eſt:* [Cariſsimi, præbeamus nos tamquam ſtrenuos milites, &c.

PARAENESIS VNDECIMA.

Quòd frangi atque deficere non oporteat.

NON frangaris, ac diſſoluaris Frater, à * cogitationibus inuadentibus: principium enim eſt certaminis. Perdiſce autem ex pluuiali lacu: quando enim pluerit, & benedictio aquæ in lacu collecta fuerit, in initio quidem turbata eſt aqua, quanto autem diutius perſtiterit, purior redditur ac clarior. Ne abiicias animum,
E
ò dilecte. Scriptum quippe eſt: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me. *Pſal. 17.*
Rurſusq. in alio dicit Pſalmo: Repleta eſt malis anima mea, & vita mea *Pſal. 87.*
inferno appropinquauit. Ideoque dicit: Dominus mihi adiutor: & non *Pſal. 117.*
timebo, quid faciat mihi homo. Quando ergo obrepſerit menti tuæ praua cogitatio, cum lacrymis ad Dominum exclama, dicens: Domine propitius

* *al. Ne frangaris à conſpectu ingruentium cogitationum.*

esto mihi peccatori, & da mihi veniam benignissime: malumq. à nobis Domi- A
al. euelle ac dele. ne funditus * depelle. Cordium enim ferutator est Deus, & nouit cogitationes
quæ ex maleuolo animo procedunt, nouitq. suggestiones quæ nobis à dæmo-
num amaritudine inferuntur. Hoc autem scito, quòd quanto certaueris, & su-
stinueris in seruiendo Domino: tanto purior tibi mens reddirur, & cogitationes.
Ioan. 15. Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non feren-
tem fructum, purgabo eum, vt fructum plus afferat. Velis modo saluari:
quoniam Dominus amat, & adiuuat eos, qui vt saluentur, sunt solliciti. Audi
Parabola accommoda, & efficax. porro & Parabolam aduersus turpes & sordidas cogitationes: Vua dum ex vi-
te fuerit vindemiata, & in torcular proiecta, atque calcata, vinumq. suum de-
derit, & in vasa immissa; tantum in initio vinum ebullit, quantum ab arden-
tissimo labro succensum est, ita vt & vasa quantumuis præclara non ferentia vio B
lentiam, præ contentione atque vigore rumpantur & diffluant: Sic quoque ho-
minum cogitationes, quando ex vanissimo hoc seculo, eiusque solicitudinibus
**al. ad cognitionem voluntatemq. cœlestem.* transferuntur ad * cœlestia. Siquidem dæmones zelum non ferentes, multifariam
hominis mentem perturbant, turbidam ei euersionem admiscere volentes: vt
si vas obnoxium ac fragile inuenerint, mox perfodiant illud, hoc est, animam
** al. quasi quidam lupi rapaces.* infidelem, & vacillantem, ac duplicem. Sunt enim dæmones lupis * rapacibus
similes, qui obeunt monachorum cellas, ianuam sibi apertam inquirentes; vt
intro insilientes, animam ipsis obedientem corrumpant atque occidant: Sin au-
tem ostium repererint occlusum, in faciem suam mœsti concidentes, recedunt;
dico autem de anima, in fide fundata. Ne ergo timeas, neque verearis à versu-
tia & calliditate eorum: non enim tibi nocere poterunt, Christum adiutorem ha- C
2. Tim. 1. benti. Ait quippe Apostolus: Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris: sed
virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Quin & ipse Dominus ad suos dixit disci-
Luc. 10. pulos: Videbam Sathanam sicut fulgur de cœlo cadētem. & ecce dedi vobis po-
testatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem ini-
mici, & nihil vobis nocebit. Idcirco carissime, viriliter age, & conforrare in
Domino: quia in æternum misericordia eius. Si porro etiam nobis parentum
secundum carnem, memoriam adducunt: dicamus ad eos, melius esse parentes
contristare, quàm Dominum. Quòd si diuitias quoque nobis in medium attu-
Matth. 6. & Luc. 12. lerint; ad eos dicamus: Scriptum est: Thesaurizas, & nescis cui congregabis
ea. Ac rursus: Simul insipiens & stultus peribunt, & relinquēt alienis diuitias suas:
Psal. 48. vt mihi quidem peccata ac culpas, alijs verò * pecunias. non expedit mihi hoc: D
** dona, ac munera.* est enim malitia multa. Ideo, neque thesaurizare in terra edocti sumus, vbi eru
Matth. 6. go & tinea demolitur, & fures perfodiunt atque furantur. vbi enim est thesau-
rus tuus, ibi & cor tuum erit. Benedictus autem Deus, qui fortitudinem nobis ad-
uersus hostes inuisibiles, elargitur. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT *& huius Parænesis Inscriptio; nam pro ea, quam hic præmisimus ac reposuimus, in alio reperitur MS.* [Quod deficere ac frangi laboribus non debeamus: sed potius eos perferre.] *al.* [Quòd inter labores dissolui atque deficere non oporteat: sed potius ferre ac sustinere.] *al.* [De cogitationibus, ab initio ingruentibus, ac subintrantibus.] *al.* [Ne frangamur à conspectu ingruentium cogitationum, &c.] *In alio MS. hæc Parænesis, prædictæ superiori reperitur coniuncta, quasi eadem cum illa.* E

Ait enim Dominus noster Iesus Christus: Omnem palmitem in me non ferentem fructum, &c:] *Vbi alia Auctoris lectio sic:* [Cum Dominus & Saluator noster Christus Iesus dicat: Omnem palmitem non ferentem fructum, purgabo, &c.] *Locus est Ioannis 15. vbi in vulg. paullo aliter legitur:* [tollet] *& al.* [tollit eum: & omnem qui fert fructum, purgabit eum, vt fructum, plus afferat, &c.] *Cæterum S. Ephræm aliam hic videtur secutus lectionem, aut potius nonnulla verba illius loci (vt alibi sæpe) citasse, ac quædam mutasse.*

A Sunt enim dæmones lupis rapacibus similes, ianuam sibi apertam inquirentes, vt intro insilientes, animã,&c.] *Alia lectio sic habet:*[Nam dæmones sunt quasi quidam lupi rapaces, qui monachorum circumeunt cellas; & si ianuam apertam inuenerint, insiliant, ipsamq; destruant, ac perimant, hoc est, animam ipsis morigeram, &c.] *Sed prior lectio clarior & accommodatior videtur, magisq. placet.*

Deniq; vbi est: [Si parentum nobis secundum carnem memoriam adducunt, dicamus ad eos, melius esse parentes contristare quàm Deum] *In alio MS.*[Dicamus ad eos: nos Deum & patrem habemus nobiscũ.] *ac postea dum additur:*[Quod si diuitias quoq; nobis in medium attulerint,&c.] *in alio Cod. Græc. est.*[Sin vero & terrenarum nobis rerũ memoriam induxerint, respondeamus ijs, quod scriptum est: Thezaurizas, & nescis cui congregas ea.] *vt est Luc.* 12.

B

PARAENESIS DVODECIMA.

De animi promptitudine, ad omne opus bonum.



DECERTA frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit; quia non super corruptibili corona tibi certamen propositum est: verum de peccatorum expiatione, & vita æterna. Vindica ergo tibi in cunctis operibus tuis humilitatem, matrem obedientiæ: proijce autem abs te animi duplicitatem, & in omnibus fidẽ indueres: vt Dominus cernens animi tui promptitudinem, confirmet te in *omni opere bono. Vehementer porro ignauiam, & contentionem detestare, cum omni *astuto consilio, & inuidentia: quippe qui propter Dominum reliquisti parentes tuos secundum carnem, amicos, & facultates. Nam si ab initio, in cogitationibus improbis relaxatus fueris; molestiam cõsequeris & damnum. Si ergo aliquando acciderit nobis, vel modicum amore Christi laborare, vel etiam supra vires: ne obmurmurauerimus. Nam qui murmurat, seipsum declarat, non ex proprio laborare instituto ac voluntate. Tu igitur tamquam prudens, ne cõtenderis cum * negligentioribus fratribus, neque zelaueris eos qui absque timore Dei vitam traducunt: illud certo sciens, quòd qui cadit, sibi ipsi decidit, & qui vincit coronatur. Noli ergo litigare cum fratre: non enim nosti, an morbus aliquis eum diuexet, quem tu ignores, & huius caussa imbecillior sit: cùm eidem nos potius oporteat compati, solatiumq. præbere, atque adhortari, & nequaquam exagitare, quasi perturbationum expertes. Tu ergo bonum certa certamen, conscius ad quænã exieris: nunc enim tempus tibi commodum, aptumq. est propositum congregandi diuitias indeficiẽtes, per ministerium & fructum quem facis erga fratres. Quapropter carissime, si à stercoribus intimas * ædes uindicas ac reprimis: intrinsecus etiam mũdanas cõcupiscentias cõprime. Et si cineres coquinę purgas atque aufers; multa cum humilitate opus perficito, memor Prophetæ dicẽtis: quia cinerem tamquam panem comedebam, & potum meum cum fletu miscebam. Considera etiam simul dilectissime, corruptibilem ignem, & perpende animo flammam illam æternam, quæ peccatores deuoratura est: ac deplãge peccata quæ commisisti, pariter autem & pro me peccatore: vt remissionem nobis peccatorum largiatur Dominus. Quem decet omnis gloria, & fortitudo, in secula seculorum. Amen.

* al. in cunctis.
* al. peruersa voluntate.
Non obmurmurandum.
* al. infirmioribus
Non contendendum atque rixandum cum aliis.
* τὰ μέσαυλα.
Psal. 101.

C D E

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS Duodecima,&c.] *Al. Vndecima hæc ponitur Parænesis. al. inscribitur:*[Eiusdem Parænesis, de eo qui non prompte alacriterq; opus suum exercet.] *al.* [Parænesis siue adhortatio ad sedulitatẽ atque vigilantiam.] *al.* [Parænesis, ad monachos nouitios, de sobrietate & vigilantia,&c.] *Nos autem ex tot Inscriptionibus, quam magis instituto Auctoris putauimus accommodam, hic secuti sumus, ac reposuimus.*

Decerta frater, tamquam bonus miles Christi, donec adhuc tempus suppetit, &c.] *Ad viriliter & legitime in stadio atque palæstra virtutis, ac religionis & pietatis decertandum cohortatur, sicut decet bonos Christi milites; eoque magis quòd non corona corruptibilis & incerta, sed immarcescibilis atque æterna in cælis corona, legitime hic pro Christo decertantibus proposita sit, &c. In cunctis præterea operibus, humilitatem obedientiæ matrem possidendam monet; animi autem duplicitatem reijciendam, & fidē in omnibus assumendam. Ignauiā quoque & contentionem, cum omni versipelli consilio atq. peruersa voluntate, & æmulatione, abominationi habendam. & quia murmuratio (vt etiā alibi dicit) magna in omni familia, fratrumq. conuentu plaga est, & murmurator ad omne opus bonum ineptus est atque inutilis; à religiosis obedientiæ iugo subiectis, vult illud vitium esse quàm alienissimum. Cum infirmioribus ac negligentioribus non contendendum: sed consolatione & admonitione potius salubri agendū, vt in officio contineantur. mundanas concupiscentias reprimendas docet; & vt ex corruptibilis ignis inspectione, flamma illa æterna quæ peccatores deuorabit sæpe cogitanda sit, ostendit; & ex illius recordatione, quilibet peccata commissa deplangere, & vitam hic serio dum tempus adhuc suppetit emendare studeat, &c. sicut multis in locis etiam alibi admonet Ephræm.* A B

Quapropter carissime, si à stercoribus intimas ædes reprimis, &c.] *In græco est:* ἐὰν καταστείλῃς τὰ μέσαυλα ἀπὸ τῶν κοπρίων.] *Vbi nomen illud* (τὰ μέσαυλα) *quia difficile est vnicam accommodatam inuenire vocem latinam qua exprimatur, ideo hic* (intimas ædes) *transtuli. suffragaturq. Suidas, secundum quem,* μέσαυλος, *idem est quod,* ὁ μέσος τόπος τῆς αὐλῆς. *id est, medius locus aulæ. illudq. etiam hic noster innuere videtur Auctor, dum addit:* καὶ ἔνδοθεν καταστεῖλαι τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας. *id est,* intrinsecus etiam mundanas concupiscentias comprime.] *Ecce ibi dicit, intimas siue interiores ædes: hic autem internas concupiscentias in homine comprimendas.*

PARAENESIS DECIMATERTIA,

Quæ communitoria est ad Humilitatem. C

** al. monacho.*

** græc.* τῷ μειζοτέρῳ σου.

Philipp. 3.

Simili a istis, habes supra in Paræn. 6. & 7.

FRATER, si post abdicationem vanæ vitæ, ingressus sis cœnobium plurium fratrum; & à Præfecto traditus fueris alteri * fratri, qui te virtutum præmia doceat: ne tibi contraria videatur dicere * dignitati tuæ, aut agere; dum tu tecum, quæ non conueniunt cogitas, dicisque: Ego quidem diuitias, domos, agros, seruos, & ancillas reliqui, omniaq. vt stercora arbitratus sum, vt Christum lucrifacerem: hic vero cum nullius rei dominus esset, sæpeq. etiam ex necessitate ad hoc venerit, huic ne ego subiiciar? vt & in eiusmodi vilitatem redigar? numquid huc me compulit fames? Noli carissime, talia tecum mente voluere; cum isti superbia pleni sermones D sint: sed perpende, quo pacto omnium nostrum Dominus Christus, propter
Philip. 2. nos humiliauerit seipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem au-
2. Tim. 2. tem crucis. Intellige quæ dico: dabit enim tibi Dominus, in omnibus intellectum. Duo athletæ simul ad certamen venerunt, quorum alter splendi-
Parabola pulchris similibus illustrata. da indutus erat veste; alter autem vili ac sordida. Sed numquid splendidum sibi vestimentum adhibet certaminis tempore, athleta in subsidium contra aduersarium? aut non potius fortitudinem, artemq. cum animi vigore, contrà secum adfert Antagonista aduersus colluctatorem? Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum à Deo efflagitare: si ipsi non obliuiscamur conuersationis pristinæ? Aut quo pacto nouum hominem, qui
Ephes. 4. & Colos. 3. secundum Deum nobis creatus est, induemus: si veterem hominem, qui cor- E rumpitur secundum desideria, non prius exuerimus? Non enim vetus nouo
Matth. 9. coalescit. cum dicat Saluator noster: Nemo immittit commissuram panni
Luc. 5. rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, &
Ibidem. peior scissura fit. Ac rursus: Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres: sed vinum nouum in vtres nouos mittendum, & ambo conseruantur.
1. Cor. 3. Neque sapias secundum veterem hominem. quia scriptum est: Qui vult inter vos sapiens esse in hoc seculo, stultus fiat, vt sit sapiens. Sapientia enim

huius

A huius mundi, stultitia est apud Deum. Quocirca humilitatem amplectere, quoniam scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo. vt omnia recte probeq. ex virtute agens, laudem apud Deum obtineas; coronamq. vitæ accipias, quam repromisit diligentibus se, in Christo Iesu Domino nostro: Cui gloria, in secula seculorum. Amen. *Iacob. 1.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS decimatertia, quæ commonitoria est ad humilitatem.] *Varias & huius Inscriptionis lectio. nam in alio MS. reperitur:* [Admonitio de humilitate.] *Græc. Νου-*
B *θεσία περὶ ταπεινώσεως. Cui altera conformis est:* [Eiusdem Parænesis, de humilitate.] *In alio antiquo MS. legitur:* [De his, qui inflati sunt ex genere.] *Hoc est, qui propter generis sine familiæ nobilitatem, aut diuitias inflati sunt, & elato animo: quos ad humilitatem hic ideo cohortatur Auctor. Eiusdem autem quasi Argumenti sunt, quæ supra adducuntur hoc eodem Tomo 2. in Parænes. 6. & 7. nostrisq. ibi Scholiis, ac proxime hic sequenti Parænes. 14. & in Scholiis subiectis, vbi & alios plures in idem argumentum produximus Auctores.*

Aut quomodo ausi simus remissionem nobis priorum peccatorum efflagitare, &c.] *Hæc & quæ consequuntur, sic in alio Cod. leguntur:* [Aut quomodo indulgentiam ac remissionem peccatorum, à Deo super prioribus atque præteritis nostris delictis, audebimus exposcere?] *Et postea:* [Aut quo pacto veterem exuemus hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris; si non induerimus hominem nouum, qui secundum Deum est; non enim fieri potest, vt vetera nouis cohæreant, &c.] *Argumentum fit à contra-*
C *rio, & est adlusio ad Ephes. 4. & Coloss. 3. at prior hic magis placet, quadratq. lectio.*

Cum dicat Saluator: Nemo immittit commissuram panni rudis, in vestimentum vetus, &c.] *Ista referuntur Matth. 9. & Luc. 5. sed verbis nonnihil commutatis. Siquidem apud Matth. sic:* [Nemo autem immittit commissuram panni rudis in vestimentum vetus: tollit enim plenitudinem eius à vestimento, & peior scissura fit. Neque mittunt vinum nouum in vtres veteres; alioquin rumpuntur vtres, & vinum effunditur, & vtres pereunt: sed vinum nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conseruantur.] *At apud Lucam, paullo aliter similitudinis illius verba recensentur, hoc nimirum modo:* [Quia nemo commissuram à nouo vestimento immittit in vestimentum vetus: alioquin & nouum rumpit, & veteri non conuenit commissura à nouo. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: alioquin rumpit vinum nouum vtres, & ipsum effundetur, & vtres peribunt. sed vinum nouum in vtres nouos mittendum est, & vtraque conseruantur, &c.] *Ex*
D *quibus, Auctor noster quædam breuitatis gratia præteriit, & aliqua commutatis verbis paullo aliter legit, sensum tamen eumdem retinens, exprimensque.*

Scriptum habetur: Quæ apud homines alta sunt, abominabilia sunt coram Deo.] *Locus Scripturæ est Luc. 16. vbi legitur:* [Quia quod hominibus altum est, abominatio est ante Deum.] *Quin & in alio Græco Auctoris MS. hic pro* (βδελύγματα ἐστὶν, abominabilia sunt) *legitur,* βδέλυγμα παρὰ τῷ θεῷ ἐστιν, *id est*, abominatio ante Deum est.] *Vt in vulgata, Lucæ 16.*

PARAENESIS DECIMAQVARTA.

E *Quod* * *non oporteat alte sapere.* **al. De Humilitate.*



OPORTET porro & eos qui ex misera atque ærumnosa vita ad solitariam vitam accedunt, non sublime sapere, neque gloria aliqua extolli: quin potius omnem mansuetudinem, modestiamque animi exhibere, memoria recolentes, ac simul perpendentes beneficia Domini; quippe ex cuiusmodi ipsos exemerit turbatione seculi istius, Dominus: ne forte mente elati, tamquam ingrati audiant

Psal. 48. à benefactore, quod in Psalmo est dictum: Et homo cum in honore esset, non in- A
tellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Ser-
uiamus ergo Domino carissimi, magna cum humilitate, omnibus diebus vi-
Psal. 112. tæ nostræ: Qui suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem; vt
& post finem vitæ huius, nos gloria dignetur mansuetorum atque humilium.
Psal. 30. Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam.
Iacob. 4. *1. Pet. 5.* Et rursus: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Cui
gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NON *alte sapiendum esse, docet in primis Apostolus ad Rom. cap. 11. vbi dicit:* [Noli altum sapere, sed time, &c.] *ac Rom. 12.* [Non alta sapientes, sed humilibus consentientes.] *In quæ etiam loca Pauli, non pauca apud Chrysostomum inuenies tomo 4. Et huc fere spectant, quæ idem adducit Chrysost. Homil. 4. de verbis Esai.* [Vidi Dominum, &c.] *ac Homil. 8. in Psal. 122. Tomo primo. nec non Homil. 15. in cap. Math. 5. & homil. 59. in cap. 16. Math. item homil. 66. in cap. Matth. 20. & 21. ac Homil. 6. ex variis in Matth. locis, in illud Matth. 5.* [Cum vidisset Iesus turbas, &c.] *Tomo 2. & in Sermone contra superbiam, Tomo 5. inter didact. & parænet. cuius initium est:* [Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c.] *De quo etiam S. Basilius in Regul. breuior. in Respons. ad interrog. 56.* [Quis sit altum sapiens, & quis superbus, & quis in superbiam elatus, &c.] *Vbi ex professo de his agit, & alibi. Referunturq. huc, non pauca à Gregorio Nazianz. adducta, in Carmine de virtute humana, quod in ordine reliquorum octauum ibi ponitur, Tomo 2. & Cassian. lib. 12. de Spiritu superbiæ.* B

Ne fortè mente elati, tamquam ingrati audiant à benefactore, &c.] *In alio Græco MS.* [Ne fortè mente cordis dispersi, &c.] *al. sic:* [Ne fortè mente dissipentur, audiantq. velut ingrati à benefactore, &c.] *Pro quibus, al.* [Ne fortè mente distracti, audiant à benefactore, quod in Psalmo dictum est, &c.] *alludendo ad Psalm. 48. vbi hæc ex illo Psal. adducta reperiuntur.* C

Quia scriptum est: Dominus retribuet abundanter facientibus superbiam.] *Locus est Psal. 30. vbi Augustinus legit:* [Retribuet iis, qui abundanter faciunt superbiam.] *Quam lectionem etiam in traductione Lat. sequutus est Interpres editionis LXX. nobis tamen magis visum hic est sequi vulgatam. quia græcæ lectioni Ephræm (quæ cum græca edit. 70. est eadem) conformis est, & respondet.*

Cui gloria, in secula seculorum.] *In alio MS. sic:* [Ipsi gloria, & fortitudo: nunc, & in omnia secula seculorum. Amen.] *Vbi vtraque lectio bona est, & Auctori communis & vsitata, sicut etiam crebro apud eum reperies alibi.* D

PARAENESIS DECIMAQVINTA.

De statu Præpositorum, ac de cura Pastorali.



**al. credita tua cura est anima* FRATER, creditæ* tibi sunt animæ; cingere contende, sicut vir
lumbos suos: certamen quippe imminet non exiguum. si-
quidem perfectorum est virorum, animas suscipere. Quare
sobrium te præbe vehementer ac vigilantem: quoniam mul-
tam res exigit attentionem; & non despexeris. verum in E
omni sanctitate, ac puritate sit vestra conuersatio ad inui-
cem: ne fortè ex segnitie aliquid de proprio occulte subseminet inimicus,
per ipsius qui motem gerit, obedientiam. Nam qui terminos castitatis,
ac pudicitiæ transgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem
Deut. 32. requirit, non impunis euadet: nam vinea eius ex Sodomis, & palmes ipsius
1. Thess. 4. ex Gomorrha. Cum dicat Apostolus: qui hæc spernit, non hominem sper-
nit, sed Deum, qui etiam dedit Spiritum sanctum in nobis. Sed neque qui
eiusmodi

A eiufmodi * motem gerit mandato, laudem apud Deum. obtinet: quoniam ** al. eiufmodi rem audet.*
neque Iofeph, neque beatæ Sufannæ imitatorem fe præbet. Siquidem
Iofeph, etiam in feruitutem venundatus Ægyptiæ, non eft abductus blan- *Ab exēplis.*
ditijs eius; nec mortis minæ, Dei amicum deterruerunt. Nam cum ali-
quando blanditijs iuuenem demulceret, promittebat fe daturam ei do- *Gen. 39.*
na plurima: cum autem eum in fententiam pertrahere nequiret, etiam
mortem ac tormenta fæpe eft comminata. At ifte nihil prius habebat pu-
dicitia, morigerus alioquin in omnibus: fed iftud folum recufabat,
fymbolum ac notam noftræ vitæ proponens. Similiter autem & beata Su-
fanna mortem potius * elegit, quàm peccare coram Deo. Magnum porro ** al. expetiuit.*
fupplicium fibi conciliat, qui iuftum calumniatur. Vnde * & Apoftolus di- ** al. Ideo & Apoftolus. &c.*
B cit: Cum metu & tremore veftram falutem operamini. Valde enim inimi- *Philipp. 2.*
cus aduerfatur ijs, qui virtutum ftudio funt diditi; verumtamen conculca-
tur à fidelibus. Oportet vero maiores minoribus formam præbere atque
exemplum, ad omnem virtutem: vt non demus occafionem, * quærentibus ** al. volētibus fiue cupientibus occafionem.*
occafionem. Nam fi nos inobedientes fimus: quomodo cæteris obedien-
tiam demonftrabimus? Si gulofi, aut ebriofi, aut auari: quomodo infe-
riores nobis, temperantiam, ac patientiam docere poterimus? Si nos te-
merarij, aut multiloqui, inftabilesue fuerimus: quo pacto iuniores
nobis, grauitatem morum, ac tolerantiam, conftantiamq. docebimus?
Cum dicat Dominus, & Saluator nofter Iefus Chriftus: Qui fecerit & docue- *Matth. 5.*
rit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum. Rurfusq. per Apoftolum ait:
C Exemplum efto fidelium. Sed dices mihi: tametfi ego non faciam, dico *1. Tim. 4.*
tamen quod expedit fratri meo. Et quid prodeft nobis carifsime, alios ad-
monere; fi ipfi contraria agamus? Domino per Prophetam Ezechielem
dicente: Vnumquemq. veftrum fecundum viam * fuam iudicabo, dicit Do- *Ezech. 18. 33.* ** al viam veftram.*
minus Adonai. Non fecimus? at nunc faciamus. Victi fumus? at nunc ne
vincamur. Negligentes fuimus? at vero iam ne negligamus. Deinceps
ad Dominum conuertamur. De docendo porro & admonendo nos inter
nos mutuo, præceptum à Spiritu fancto habemus: Nam qui conuerterit
inquit, peccatorem ab errore viæ fuæ, faluabit animam eius à morte, & *Iacobi 5.*
* operiet multitudinem peccatorum. Itaque Carifsimi, neque nobis conuenit ** al. operit.*
fuperiores noftros iudicare. Nam fcriptum eft: Nolite iudicare, vt non iu- *Matth. 7.*
D dicemini. Exemplum autem humilitatis, fratres mei, in Samuele prophe-
ta habetis: Non enim exaltatum eft cor eius, aduerfus Heli Sacerdotem, *1. Reg. 2. 3.*
quamuis etiam à Deo audiffet de viro ifto. Admonet quoque Apoftolus *1. Pet. 2.*
Petrus dicens: Non folum bonis & modeftis obedite; verum etiam difco-
lis. Hæc eft enim gratia apud Deum, fi propter Dei confcientiam fufti-
net quis triftitias, patiens iniufte. Quæ eft enim gloria; fi peccantes, & *Ibid.*
colaphis excepti fuffertis? Sed fi bene facientes, & * patientes fuftinetis: ** al. patienter.*
hæc eft gratia apud Deum. In hoc enim vocati eftis: quia & Chriftus paf- *Ibidem.*
fus eft pro * nobis, nobis relinquens exemplum, vt * fequamur veftigia eius. ** al. vobis.* ** al. fequamini.*
qui peccatum non fecit, nec inuentus eft dolus in ore eius. qui cum male-
diceretur, non maledicebat. cùm pateretur, non comminabatur: trade-
E bat autem iudicanti fe iniufte. Salutem ergo noftram curemus carifsimi,
prompti atque parati ad pœnitentiam; in omni verbo quodcunq; audieri-
mus: potifsimum vero, à præfecto in Domino; femper ei refpondentes, Igno
fce. Nam quemadmodum aqua exftinguit ignem: ita pœnitentia pura re-
ftinguit iram, & auertit furorem. Fidemq. tibi faciat * Quinquagenarius ** al. Centurio.*
Eliæ temporibus, qui cum prophetam humilitate ac fummifsione placaffet, *4. Reg. 1.*
ab ira liberatus eft. In cunctis igitur, obedientiam cole dilectifsime, in
Domino: vt cor tuum ab omni fuperbia alienum, ac humile cernens Do-
minus,

minus, te exaltet. Sermones porro eius ad finem vsque custodi; & ne de- A
Matth. 18. spexeris locutionem oris ipsius. Eritq. nobiscum, qui ait: Vbicunque sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio ipsorum. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

DE Præpositis *hic agit, quibus animarum cura incumbit, & quo studio & affectu, quaque vigilantia sibi commissos curare ac regere debeant. ostenditq. non esse cuiusuis, sed perfectorum virorum suscipere animarum onus: quare sobrietatem & vigilantiam, sanctitatem ac puritatem vitæ, reliquasq. virtutes necessarias in similibus requirit, talesque vt sint qui verbo & exemplo optimæ vitæ alijs præsint. & quæ facienda subditis præscribunt, ea ipsi primum factis perspicua omnibus faciant: caueant autem vlla in re, sibi commissis offendiculo esse ac scandalo; cum oporteat (vt bene hic dicit Ephræm) maiores minoribus formam præbere atque exemplum, ad omnem virtutem, &c. sicut hoc ipsum consequenter hic pluribus exemplis, scripturæq. locis efficaciter ostendit, amplificatque.* B

De statu Præpositorum, ac de cura pastorali.] *Hanc visum est præmittere atque reponere hic inscriptionem, tamquam magis etiam Argumento de quo agitur, congruentem. Loco cuius, in alio MS. sic est:* [Parænesis eiusdem, de ijs qui alios viam docent, ac ducatum præstant.] *& Græc.* περὶ ἀφηγουμένων. *Al.* [Parænesis ad maiores Monachos, qui nouitijs præsunt.] *Sed prima inscriptio, alijs hic præferenda.* C

Nam qui terminos castitatis ac pudicitiæ transgreditur, & obedientiam ad voluptatem atque libidinem requirit, non impunis euadet, &c.] *Improbos quosdam non obscure hic perstringit Præfectos ac superiores, qui suis obedientiæ præceptis nequiter erga nouitios atque iuniores, interdum ad turpia atque illicita abutuntur; & sub specie recti pessime agant, obedientiam ad prauas suas explendas concupiscentias, exigentes, &c. Quod autem contra tale genus hominum hic agat, ipse clarum facit, dum dicit:* [Nam vinea eorum ex Sodomis, & palmes ipsorum ex Gomorrha, &c.] *Et sicut qui talia tentant aguntq. non impune (vt hic dicit) euadent: ita neque qui illicitis eiusmodi obedientiæ mandatis morem gerit, laudem apud Deum obtinet, vel (vt alia hic habet lectio) salutem à Domino consequetur. illudq. pulcherrimis castissimi Ioseph, & Susanna exemplis confirmat: quorum ille (vt est Gen. 39. & hic apud Ephræm) licet in seruitatem venundatus esset Aegyptiæ, nequaquam tamen se passus est abduci blanditijs illius, vt illicitæ concupiscentiæ eius consentiret, &c. Susanna autem, mori potius elegit, quàm se suamque pudicitiam prostituere, & peccare in conspectu Domini, &c. vt est Dan. 13. quibus sane exemplis monemur, pudicitiam tueri, & imitatores in eo Ioseph, & beatæ Susanna nos præbere: atque illis, qui quoquo modo ad illicita eiusmodi requirunt aut tentant, fortiter resistere. Plura in eandem rem, inuenies quoque apud Basilium magn. in Sermone eius ascetico, de abdicatione siue renunciatione seculi istius, & spiritali perfectione. cuius initium est:* [Venite ad me omnes, &c.] *nec non in eiusdem Basilij comment. in cap. 16. Esai. ibi:* [Scriptum est, quia de vinea Sodomorum, vinea eorum; & palmes ipsorum de Gomorrha.] *& quæ ibidem consequuntur postea.* D

Quid prodest nobis carissime, alios admonere; si ipsi contraria agamus?] *Cum dicat Saluator noster, Matth. 5.* Qui fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum:] *requirit hic à Maioribus & superioribus Auctor, vt minoribus suæq. fidei commissis formam in se ipsi præbeant atque exemplum, ad omnem virtutem: ne secus, forte mali occasionem dent his qui quærunt & cupiunt occasionem, &c.* Cum nihil etiam æque (*vt alibi de Vita spiritali tractans, cap. 36. idem dicit Ephræm*) animum hominis ducit ad salutem, iunioresq. ad laborandum incendit; atque si Doctorem reipsa & exemplo ad virtutem cohortatorem inuenerint. secundum eum qui ait: A me videbitis, & sic facietis, &c.] *Hinc Chrysostomus in Epist. ad Philipp. cap. 3. serm. 12. in morali Digres. de Apostolorum doctrina, vita, & exemplo agens, inter alia sic habet:* [Cogitate *inquit*, quàm accurata esset illis vitæ ratio; vt ipsi propositi essent, quasi archetypus, & exemplar, & leges animatæ. Quæ enim litteræ dicebant, hæc ipsi factis perspicua omnibus faciebant. Hæc optima est docendi ratio: ita discipulum impellere Doctor poterit. Sin dicat quidem, ac verbis philosophetur, E

A tur, factis autem contraria repræsentet, nondum Doctor est. sed illa admonitio & persuasio accedat oportet, quæ per opera fit: nam hæc & Doctori reuerentiam conciliat, & discipulo propensionem ad parendum, &c.] *verba sane lectu obseruatuq. dignissima sunt. Suffragaturq. Dorotheus abbas, sic ad eos qui in Monasterio alijs præsunt, loquens, in Sermone 17.* [Si fratrum *inquit*, præfectus fueris & rector; verbo & opere quæ agenda sunt, illos instrue & doce, magis tamen opere & exemplo: Quoniam exempla multo sunt efficaciora, & opera longe magis mouent quàm verba.] *& alia quæ in eamdem rem ibi sequuntur, digna quæ legantur & cum hisce Ephræm conferantur.*

Exemplum humilitatis in Samuele habetis: non enim exaltatum est cor eius aduersus Heli, quamuis etiam à Deo audisset de viro isto.] *vbi alia lectio habet:* [licet etiam à Deo intellexisset peccatum siue delictum viri istius.] *& al.* [quæ de viro isto erant.] *De quo, 1. Reg. 2. 3. & alibi apud ipsum Ephræm, in Apolog. de Heli Sacerdote, Tom. 1.*
B *quasi in initio libri.*

Fidemq. tibi faciat Quinquagenarius, Eliæ temporibus, &c.] *Hic in duobus alijs Græc. mmss. pro* πεντηκόνταρχος *i. quinquagenarius, legitur* ἑκατοντάρχης *i. centurio. sed* πεντηκόνταρχος, *hic omnino legendum, conuincunt alij Cod. mmss. & ipsa historia, quæ est 4. Reg. 1. vbi tertius ille Quinquagenarius, prophetam Eliam humilitate ac submissione placauit, &c.*

PARAENESIS DECIMA SEXTA.

C
De eo, * *qualem oporteat esse Præfectum: & de Obedientia, admonitio.* ** al. De nō grauando subditos atque obedientes.*

Paulatim ac per partes ædificatur ciuitas, & cum gubernatione oritur bellum. Nequit inexpertus, sicut exercitatus, arcum ac telum tenere. nequitq. puerulus, sicut vir currere. Si puero onus supra vires imposueris, nocebis ipsi: Et si instruere eum omiseris, nequam & inutilis euadet. Sic quoque nouitium Monachum cum iudicio & discretione gubernare oportet: & non per inanem gloriam imponere ei onus, neque rursus despicere animam ipsius. Ceterum instar prudentis perpende tecum, quomodo Superiori tuo ipse
D subiectus fueris: atque ita paularim ac per partes præbe ei exercitium. Sed neque affectione * alicuius auaritiæ, fratrem ad opus impelle: quoniam ** al. aliquo contentionis vitio ac animo.* cordium scrutator est Dominus. Verùm tamquam apud Deum, retributionem te accepturum sperans, doce ipsum virtutum præmia, ac castæ religiosæq. vitæ virtutem, & conuersationem. Si igitur post adimpleras vigilias, & consuetam regulam, vigilare ipse priuatim volueris; subditus autem, paululum dormire cupierit, requiem ipsi concede: non enim (vt ante dictum est) potest puer currere, instar perfecti atque adulti viri. Et si infirmo sit corpore, ne spernas atque reijcias eum; sed compatere & auxiliare ipsi patienter atque longanimiter: super ipsum vt prudens agricola, plantam inserens bonam, in agro ipsius. Omne porro studium adhi- *Dictum elegans.*
E beas, vt corpus * eius hostiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo: ** fort. suam.* vt non cum ijs iudicemur, quos Apostolus accusat, dicens: Speciem quidem *2. Tim. 3.* habentes pietatis, virtutem autem eius abnegantes. Omnem igitur bonam edoce actionem, eum qui sub obedientia viuit. quia scriptum est: Si pre- *Hier. 15.* tiosum ex * indigno eduxeris, quasi os meum eris. Si enim præceptores ** al. ex vili.* huius seculi, non respuunt molestias infantium animarum; neque recusant *A minori ad maius.* cum pueris conuersari, propter mercedem quam ab hominibus exspectant: quanto magis oportet perfectos, propter Dominum tolerare imbecilles?

Scriptum

Esai. 31. secundum LXX. Scriptum quippe est: Hæc vero dicit Dominus: Beatus qui habet semen in A
Sion, & domesticos ac familiares in Hierusalem. Ipse autem carissime, vide ne reijcias Patrum * qui te genuerunt in Domino, adhortationes. Ait
** al. Patris qui te genuit.* *Heb. 13.* enim Apostolus: obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, quasi rationem reddituri: vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes: hoc enim non expedit vobis. Ideo in psalmo
Psal. 140. ait Propheta: Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris, non impinguet caput meum. Si enim qui secun-
A minore, & à simili. dum carnem ægrotant, suæ vim inserunt naturæ, vt seruent quæcunque ipsis præscripserint medici: nonne multo nos magis decet morem ijs gerere, quibus cura animarum nostrarum est credita? Cupiamus porro etiam Spiritus sancti ediscere mandata. Nam qui mundi istius præceptores atque B
interpretes agunt, studiose in lectionem sapientiæ quæ non est, incumbunt:
1. Cor. 2. 3. cùm sapientia mundi huius, stultitia sit coram Deo. Quanto magis meditari nos decet, atque perdiscere ad salutem animarum nostrarum, eloquia
Psal. 118. Dei. Quin & Spiritus sanctus beatificat eos, qui exquirunt testimonia ip-
** al. & in toto corde exquirunt eum.* sius. dicens: Beati qui exquirunt testimonia eius: quia * in toto corde exquirent ipsum. Et rursus in alio ait Psalmo: Beatus populus, qui scit iubi-
Psal. 88. lationem. De quo, & Apostolum audi dicentem: Omnis autem disciplina,
Heb. 12. in præsenti quidem videtur non esse gaudij; sed mœroris: postea autem
** al. Cui gloria, in secula. Amen.* fructum pacatissimum exercitatis per eam reddit iustitiæ. * Quoniam ipsi conuenit gloria in secula seculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS *ista 16. clare ostendit quales conueniat esse eos, qui in Conuentibus ac Monasterijs præsunt; & quomodo fratribus ac præsertim iunioribus atque nouitijs præesse debeant: & quo pacto vicissim subditos suis obedire Superioribus deceat, bonasq. illorum abhortationes libenter audire ac sequi, secundum salubrem illam Apostoli commonitionem:* [Obedite præpositis vestris, & subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus vestris, quasi rationem reddituri, &c.] *Cum hisce vero nostri Auctoris de obedientia præceptis, valde in multis consonant, quæ S. Basilius in suis Constitutionibus monastic. cap. 23. de Obedientia vberius tractat. quæq. Dorotheus Abbas sermone 17. de his qui præsunt, & illis qui subsunt, eorumque obedientia, in medium adducit. quò Lectorem remittimus.* D

Parænesis 16. De eo qualem oporteat esse Præfectum, & de obedientia.] *Hanc inter alias, tamquam magis plenam hic præmittendam duximus Inscriptionem. Pro qua, in MS. Cryptafer. titulus præponitur einsmodi:* [De non grauandis subditis, atque obedientiæ iugo subiectis.] *al. absque alia additione, simpliciter hic ponitur:* [Parænesis 15.] *& al.* [decima sexta,] *vt hic. al.* [Ad maiores ac Superiores nouitiorum.] *& sic de alijs.*

Sic quoque nouitium Monachum, cum iudicio & discretione gubernare debes, & perpendere tecum, quomodo ipse superiori subditus fueris, &c.] *Optimam gubernandi ponis regulam, quam in locis allegatis etiam à Basilio, & Dorotheo non solum insinuatam, sed & amplificatam inuenies; atque à Ioanne Cassiano, non vno in loco adhibitam, ac præsertim libro 2. de noctur. orat. modo, cap. 3. post med. ibi:* [Ideo nullus congregationi fratrum E
præfuturus eligitur, priusquam idem qui præficiendus est, quid obtemperaturis oporteat imperari, obediendo didicerit; & quid iunioribus tradere debeat, institutis seniorum fuerit assecutus, &c.] *Ac propterea alibi Ephram, in tract. de vita spiritali, Tom. 1. cap. 36. vult eum qui cæteris præest, & peritissimum esse, & ad consulendum saluti Subditorum vigilantissimum: & vt singulorum obseruet incessum, motum, gestum, ac habitum, &c. De quo ibidem pluribus, ac postea cap. 37. & 38. vbi etiam obedientia erga Superiores, ab eodem proponitur & commendatur. sicut & hic, ac superiore Paræn. & alibi sæpissime.*

Omne porro studium adhibeas, vt corpus ipsius hostiam exhibeas viuentem, ac bene pla-

A ne placentem Deo : vt non cum ijs iudicemur , quos Apostolus accusat , &c.] *In alio Græco MS. sic ista cum aliorum additione ponuntur : Omne porro studium tibi sit, vt corpus eius hostiam exhibeas viuentem, ac bene placentem Deo. Serua autem teipsum etiam à consanguineis obedientiæ iugo subditis : ne forte dum proprios nostros oderimus , ab alys in lubricitatem trahamur. Quare exhibeamus corpora nostra hostiam viuentem, &c.] Sed ista quia obscuriora videntur & intricatiora, ac sententia biulca, præsertim ibi : Serua teipsum etiam à consanguineis obedientia iugo subditis ; ne forte cum proprios oderimus, &c.] Ibi enim vel mendum subest, aut plane aliquid deest. ideoq. clariorem aliorum manuscript. lectionem hic sequi, atque in textu reponere potius visum est. sicut & in alijs similibus occurrentibus, consulto egimus alibi.*

Beatus qui habet semen in Sion , & domesticos in Hierusalem.] *Locus iste est Esai. 31. secundum 70. quibuscum hic Auctor in lectione concordat. At in vulg. aliter sic:* [cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem.] *Vbi etiam Symm.* Qui habet ignem in
B Sion, & clibanum in Hierusalem.] *Et Aqu. ac Th.* φῶς αὐτῷ ἐν Σιὼν .i. lumen ei in Sion, & clibanus in Hierusalem.] *De qua etiam varietate, agit S. Hieronym. in Epist.* 101. *quæ est ad Pammachium, de optimo genere interpretandi, & alibi.*

Ait enim Apostolus: obedite præpositis vestris, ac subiacete illis: Ipsi enim peruigilant pro animabus nostris, &c.] *Verba ista Apostoli, sunt Heb. 13. vbi in vulg. paullo aliter sic:* Ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri, &c.] *At apud Chrysostomum sic:* Ipsi enim vigilant pro animabus vestris, tamquam rationem reddituri , vt hoc cum gaudio faciant , & non congemiscentes : non enim expedit vobis istud, &c.] *Ita in Homil. 34. ex capite vlt. ad Heb. vbi hunc locum explanat, illustratq.*

Nam qui mundi istius præceptores atque interpretes agunt, studiose in lectionem sapientiæ quæ non est, incumbunt, &c.] *Vbi in alio MS. sic:* studiose in lectionem eius, quæ
C non est, sapientiæ, huius nimirum seculi, quæ quidem stultitia est coram Deo , incumbunt, &c.] *Respicitq. clare ad locum Apost. 1. Cor. 2. & 3.*

PARAENESIS DECIMA SEPTIMA,

Didactica siue doctrinalis.

FRATER , dignus es habitus sancto indumento monastico : ne extollaris aduersus exspectantes , in futurum annum. Non *Sententiose dicta.*
D enim videri aliquem primum esse , virtus est : sed ad finem vsque tolerare. Neque videaris tibi dicere apud te ipsum , assumpto habitu : iam à laboribus sum liberatus ; imo nunc multo amplius in virtutum labore occupari debes, ne tibi ipse damnum infetas. Adhuc enim sæpe etiam Superiore ac moderatore cogente , tuam salutem non neglexisti . Nam adhuc in exteriore versatus es tholo , * seu camera : nunc vero in interiorem tholum ac domum introisti. ** Per (θόλον) quid hic intellig. vide Schol.* Ne igitur teipsum neglexeris, vt non perdas labôres tuos ; sed vt mercedem potius tuam recipias. Ex hoc enim tempore, apparet tuum quietis ac silentij studium. Ex hoc tempore , tua apparet patientia . Ex hoc , tua apparet humilitas , & mansuetudo , ac morum grauitas . Ex hoc, tua apparet
E monastica exercitatio, & tranquillus ac pacificus vitæ status. Ex nunc, tua apparet probatio; & num saluari expetas. Ex nunc, desiderium tuum apparet, & occultarum cogitationum consilia. Ex nunc , tuus apparet labor, ac studium , & castitas , atque tranquillitas . Ex nunc apparet , qualem inire viam desideres: an latam , & amplam quæ ducit ad perditionem ; an angustam & arctam , quæ ducit ad vitam æternam. Et quidem in lata via, hæc sunt: temeritas, distractiones , ingluuies , ebrietas , luxuria , lasciuia , contentio , excandescentia , inflatio atque superbia , & instabilitas. ac his similia ; *Matth. 7. & Luc. 13.*

milia; quæ consequuntur, infidelitas, diffidentia, inobedientia, omniumq. A
malorum vltimum, quod est desperatio. & qui in istis versatur, à via veritatis aberrat, sibiq. ipse propriam perditionem conciliat. In angusta por-
In angusta via quænam sint bona. ro & arcta via, sunt ista: quies atque silentium, continentia, temperantia, mansuetudo, charitas, gaudium, patientia, pax, humilitas, & hisce similia; quæ consequitur vita immortalis. Cum ergo iam cognoueris carissime, quæ in lata & spatiosa lateant via; recede ab ea, vt vitam æternam accipias. Si enim à iuuentute tua, per semitas iustitiæ incesseris, etiam exi-
** al. per viam latam.* tus tuus in pace erit. Sin vero ex nunc, per * obliquum ambulare inceperis, postremum lugebis amare. Quòd si conspexeris eos, qui absque timore Dei vitam agunt, crassos & pingues, ac corpore sanos: ne opera-
Cõparatio grauis. corum timoris Dei expertia imitatus fueris. Quid enim melius fuerit, pau- B
cos dies in delitijs versari, & carnis desideria perficere, vitaque æterna priuari: an vero modicum angustijs premi, & effugere iudicium atque supplicium sempiternum, stridoremq. dentium; ac cum Christo, vita in-
Vita licentiosa cauenda. perpetuum perfrui sempiterna? Valde teipsum custodi à licentia & vitæ libertate: ne fortè multiloquio, & impudentiæ inseruias, teque dæmonibus ridiculum præbeas; ac denique à fraternitate te etiam detorqueas, atque
** al. onagri.* abrumpas. Non tantum * asini syluestres deuastant frumentum: quantum nimia libertas corrumpit labores Monachorum. Præcinge igitur teipsum
** al. in vera patientia.* pietate ac reuerentia, & humilitate, ac patientia, in patientia * veritatis.
** al. Monachi.* Admone teipsum, & cohortare, dicens: Et si * monasticum assumpsi habitum, monachi tamen mores nondum didici. In his igitur permanebit C
humilitas tua. Confidente porro te in silentio ac tranquillitate cellæ tuæ, recollige cogitationes tuas, & dic tecum, corde: Nonne ò homo, mundum reliquisti, & parentes carnales, atque amicos; & ciuitatem, & patriam, ac diuitias, Domino tibi cooperante? Quæ porro erit vtilitas, siquidem etiam huc profectus, agas ea quæ aliena sunt à salute? peccesq. coram Domino, nudum & otiosum nomen circumferens, dum à familiaribus & amicis prædicaris beatus? Aiunt enim: Beatus ille est, quoniam mundum istum auersatur, & gloriam ipsius, ac fallaciam eius. & non amplius quid-
** al. inquit.* quam rerum curat terrenarum: secessit enim * inquiunt, & factus est Monachus. Et ecce tu hic non monastico ritu ac more vitam degis. Cuiusmodi ergo confusio nos occupabit: si qui beatos nos iam prædicant; ijdem nos D
præcesserint in regno cælorum? Aut qualis quantusq. timor ac tremor nobis obueniet, dum fletu comprimemur amaro? si qui felices iam nos censent, genuq. nobis flectunt, ac dicunt: orate pro nobis peccatoribus, serui Christi: si inquam, ipsi repetti fuerint in quiete ac refrigerio; nos autem propter delicta nostra in ærumnis & angustijs? Quapropter carissimi, sobrij simus & vigilemus ad Dominum obsecro, donec tempus suppetit: & non efferamur, neque distrahamur fraudibus seculi huius. Nam mundus
1. Ioan. 5. 2. hic transit, & concupiscentia eius, ac gloria. Qui autem facit voluntatem Domini, manet in æternum. Cunctas igitur res seculares ac temporales, mentem à Deo auellentes despiciamus: nam vires & pulchritudinem senectus excipit, atque infirmitas. Gloriam & diuitias mors dissoluit, atque cor- E
ruptio: iustitia autem manet in secula. Bene ergo decerta carissime: ecce
1. Cor. 9. enim stadium omnibus apertum est. Dicitq. certaminis Præfectus, per Apostolum: Sic currite, vt comprehendatis. & omnis qui certat in agone, ab
2. Tim. 2. omnibus se abstinet. Rursusq. ait: Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus; vt ei placeat cui se probauit. Nam & qui certat in agone,
Ibidem. non coronatur, nisi legitime certauerit. Deus autem & Pater Domini nostri Iesu Christi, donet nobis spiritum fortitudinis, & sapientiæ, atque patientiæ,

A tientiæ, ad seruiendum ipsi omnibus diebus vitæ nostræ. Cui * gloria, in secula seculorum. Amen. * *al. Ipsi gloria in secula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 17. didactica siue doctrinalis.] *Pro hac, quam hic præfiximus reposuimusq. Inscription. in alio Græc. MS. sic legitur:* ἐπάλειψις siue inunctio, aut *potius* exercitatio, ad certamina solitariæ vitæ: & exercitationis exemplum.] *metaphora ab athletis seu luctatoribus ducta, qui antea inungebantur. In codice autem antiq. Cryptafer. legitur:* Parænesis didactica, decima quinta. *Et in Vatic.* Parænesis ad iuniores Monachos, & de humi-
B litate.] *Al. De exercitatione, & certaminibus. Et sic in MS. Candiano.*

Nam adhuc in exteriore versatus es tholo, &c.] θόλος, *tholus, inter alia significata, etiam pro loco accipitur vbi seruabantur scripturæ publicæ Athenis, & vbi qui ex prytaneo essent cænare solebant, secundum Rhodig. vnde & Suidas tholum, vocat orbicularem ac rotundam domum, in qua aliquando prytanæi conuiuio excipiebantur atque oblectabantur. Hic vero, inde forte ducta metaphora, per Tholum, intelligere videtur Auctor locum, siue partem ædium ac cameram, vbi seorsim adseruabantur Nouitij, antequam habitum assumerent monasticum, atque profiterentur: vt per exteriorem hic tholum, domus nouitiatus siue primi exercitij monastici; at per tholum interiorem, domus professa & exercitatorum intelligatur, quod & hic consequenter non obscure ab Ephræm insinuari videtur.*

Ex nunc apparet, qualem inire viam desideres; an latam & amplam quæ ducit ad
C perditionem: an angustam & arctam quæ ducit ad vitam æternam, &c.] *Duas hic ex Euangelio proponit vias, vnam perditionis quæ lata est & ampla: alteram salutis æternæ, quæ angusta est & arcta, secundum ipsius Christi Saluatoris verba, Matth. 7. & Luc. 13. ad quæ hic potissimum respicit. & in duplici illa via quæ sita sint ac lateant, quiq. per illas ambulent, euidenter hoc loco demonstrat: quod idem facit, ac quidem satis copiose Tomo 1. in tract. de varijs Tormentis inferni. post med. vbi angustæ viæ ingressus atque incessus, similiter & latæ portæ ac spatiosæ viæ gressus atque pericula plene recensentur ac declarantur. pag. 205. de quibus & apud eumdē ibi antea in tract. de Patientia & consummatione seculi, etiam post med. ibi: Hæc est via, de qua Christus ait:* Lata & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, &c. *ac in nostris ibidem Scholijs.] Et apud S. Basilium Magn. in Respons. ad Interrogat. 240. in Regulis breuioribus, vbi cur lata & spatiosa dicatur via quæ ducit ad perditionem, clarissime ostendit. sicut ibi consequenter postea in Respons. ad Interrog. 241. quomodo angusta est porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam? & quomodo per eam quis ingreditur? necnon in commentar. eiusdem*
D *in caput 8. Esai. ante med. ibi:* [Ob hoc multi præcipites corruunt in abyssum perditionis, propter læuorem & latitudinem viæ: pauci autem, qui consequendi regni gratia, sustineant subire austeram & operosiorem vitam, quæ recta ad virtutem prouehit, &c.] *hactenus ibi Basilius.*

Præcinge igitur teipsum pietate, & humilitate, & patientia, in patientia veritatis, &c.] *Al.* Præcingere ergo pietate atque religione, &c.] *Et al.* Præcinge ergo tibi ipsi pietatem atque religionem, humilitatem, & patientiam, &c.] *id est, præpara tibi pietatem, humilitatem, & patientiam, &c. vt* περιζώννυμι *accipiatur sic pro* παρασκευάζω. *id est, paro, præparo, adorno. vnde præcinctos (* εὐζώνους *) strenuos & expeditos in re aliqua, vel ad rem aliquam dicimus. Quod porro hic conduplicatiue dicitur* [& patientia, in patientia veritatis.] *abstractum pro concreto vsurpatur, id est, in vera patientia: vt sit congeminatio proximæ præcedentis vocis, (in patientia, & in patientia veritatis) id*
E *est, vera, &c.*



PARAENESIS DECIMA OCTAVA.

** al. qui seipsos commendant atque glorificant.*

*De ijs, * qui de seipsis magnifice sentiunt.*



RATER, Cur deciperis, correptus à diabolo ? vt gradus
** al ex quibus.* transilias * in quibus nullam capies vtilitatem, tibi ipse ho-
2. Cor. 10. norem acquirens. Apostolum dicentem audi: Non enim qui
seipsum commendat, ille probatus est: sed quem Dominus
Ioan. 5. commendat. Ipsumq. Dominum ausculta: Quomodo pote- B
stis credere, qui gloriam ab hominibus accipitis: & gloriam
quæ à solo Deo est, non quæritis? In teipsum ergo descende carissime, &
** al. mundo huic.* mente caussam reuolue, quare * vanissimæ huic vitæ, & diabolo, ac su-
perbiæ ipsius renunciaueris: & desine res mundanas sapere. An ignoras,
Contra arrogantiam, & amorem proprium. quòd si proximum tuum depresseris; peccatum committas amoris proprij,
& inanissimi erroris? Finge porro te promotum esse, & primum ante fratrem
constitutum, ac ad maiora per contentionem & ambitionem progressum:
quodq. fratri tuo submitti ac humiliari nolueris? Numquid vana ista gloria præ-
sentabit te Deo? Vide frater, ne forte dum vis primus supra fratrem tuum es-
se: ibi minimus inueniaris, in futuro seculo. Tuncq. audias, quod audiuit
** al. inhospitabilis.* prædiues ille * ambitiosus, qui vritur igne illo inexstinguibili: Fili recor- C
Luc. 16. dare, quòd receperis bona tua, in vita tua. Scriptum quippe est: Quæ al-
ta sunt hominibus, abominabilia sunt coram Deo. Nunquid oblitus es di-
Matth. 20. centis: Qui cupit inter vos magnus fieri, sit vester minister: Et si quis
** al. sit vester seruus.* vult inter vos primus esse, sit * omnium seruus. Cogita ergo quòd mortuus
Coloss. 3. sis mundo, & vita tua est abscondita cum Christo in Deo. Quando igitur ap-
** al. vestra.* paruerit Christus vita * nostra: tunc & vos apparebitis cũ ipso in gloria. Ne ergo
gloriam humanam dilexeris: non enim permanebit tecum in seculum. Se-
1. Pet. 1. cundum eum qui ait: Omnis caro fœnum, & omnis gloria hominis vt flos
** al. in cælis inter perfectos.* fœni. Beatior porro, qui inter * homines perfectos connumeratur. Quæ
2. Cor. 4. enim videntur, momentanea sunt: quæ vero non videntur, æterna. Nam si
adhuc humano sensui & elationis, seruis: vanitati res tua obnoxia redditur. D
Matth. 6. & Luc. 16. Nemo enim potest duobus Dominis seruire. Proijce igitur abs te iugum
inimici, carissime, omnemq. fastum ipsius: & subde ceruices tuas iugo
suauissimi Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi. Ipse enim di-
Luc. 14. xit: Qui seipsum humiliauerit, exaltabitur: qui vero seip-
Iacob. 4. & 1. Pet. 5. sum exaltauerit, humiliabitur. Et rursus: Deus super-
bis resistit, humilibus autem dat gratiam. Timea-
mus ergo carissimi, ne forte dicat de nobis:
Dilexerunt gloriam hominum magis,
** al. Gloria ipsi in secula seculorum. Amen.* quàm gloriam Dei. Gloria * & ma-
gnificentia, omnis principij ex-
perti, Patri, & Filio, &
Spiritui Sancto. E
Amen.



SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 18. de ijs qui de seipsis magnifice sentiunt.] *Alia hic Inscriptio habet:* [De illis, qui seipsos commendant atque glorificant, Parænesis decima septima.] *Et al.* [Parænesis ad amatores gloriæ, *siue* ad ambitiosos, & qui primum locum atque honorem rapere, & primas tenere volunt.] *atque sic in MS. Vaticano. In Codice autem Cand. est:* περὶ φιλαυτίας, καὶ κενῆς ἀπάτης .i. de amore proprio, siue sui ipsius; & de vana deceptione atque errore. *Suntq. omnes istæ Inscriptione bonæ, & Auctoris instituto hic accommodæ, ad Argumentum tractatum seruientes, & nihil quod otiosum sit, continentes.*

B An ignoras, quòd si proximum tuum depresseris; peccatum committas amoris proprij, &c.] *Hic aperte* φιλαυτία, *id est amor proprius, siue sui ipsius notatur atque perstringitur, vitariq. docetur, sicut & alibi apud nostrum Auct. Tom. 1. in Tract. de vita spiritali, cap. 39. ibi:* [Quare proprium nostrum amorem vitemus oportet. Quoniam ex sui ipsius amore, vitia velut germina quædam pullulant: ceterum amorem proprium expellit caritas omnes ad concordiam & vnionem pertrahens, complectensq. Magna siquidem res est caritas, à qua ne excidas, diligenter caueto, &c.] *Similiaq. apud eumdem de vitanda philautia, pluribus alijs inuenies locis etiam hoc Tom. 2. Quid porro sit* φιλαυτία, *id est, amor sui ipsius; & quomodo seipsum quis talem cognoscat: habes apud Magnum Basil. in Regulis breuioribus, in Responsione ad Interrogationem 54. Quid est amor sui ipsius; & quo pacto seipsum talem cognoscit, qui sui ipsius amans est?*] *Vbi in illa Respons. sic inter alia habetur:* [Amans igitur sui ipsius est, qui seipsum amat, priuato & immodico amore. Talem vero se esse quis cognoscit, si quæ facit, ea commodi sui caussa facit, licet etiam quod fiat ex
C mandato sit. Nam & quietis suæ caussa aliquid eorum omittere, quæ ad fratris vtilitatem pertineant, siue animi illa quies sit, siue corporis; iam hoc quibusuis etiam alijs perspicuum est, vitium esse amoris sui ipsius, cuius finis perditio.] *Hactenus ibi Basilius, qui & alibi sparsim sæpissime contra idem vitium agit.*

Tuncq. audias, quod audiuit Diues ille ambitiosus, &c.] *Vbi alia lectio habet:* [Diues ille inhospitalis & immisericors.] *Nam græce ibi est,* μισόξενος. *pro quo, al.* [Diues ille, mundanæ amator gloriæ, &c.] *Additurq. de eodem ibi immediate,* ὁ τηγανιζόμενος ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ, *id est, qui vritur igne inexstinguibili. metaphora à (* τήγανον, *quod significat sartaginem) deducta, quasi qui assatur velut in sartagine. vnde* τηγανίζω *frigo, coquo, asso, & proprie in sartagine. Respicit autem hic manifeste ad locum Luc. 16. vbi de diuite illo Epulone agitur, & Lazaro. diciturq. ad Epulonem:* [Fili recordare, quòd receperis bona tua in vita tua, &c.] *Quem eumdem locum alibi hoc eodem Tom. 2. egregie copioseq. dilatatum, illustratumque*
D *ab Auctore nostro inuenies postea in Parænese quadragesima. cuius initium est:* [Carissime, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, &c.] *Vbi post medium, pulchra longaq. de Diuite epulone, & Lazaro ponitur consideratio, ibi:* [Ille enim diues induebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendide, ipsumq. felicem prædicabant filij istius seculi: at non Angeli Dei.] *Et quæ sequuntur ibidem, lectu longe dignissima, plurimumque huc facientia.*

Qui cupit inter vos magnus esse, sit vester minister: & si quis velit inter vos primus esse, sit omnium seruus.] *& al.* sit vester seruus.] *Locus est Matth. 20. vbi in vulg. sic:* [Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus.] *Et Chrysostomus hic legit:* [Qui vult maior fieri inter vos, hic sit omnium minister: & qui vult esse primus, sit vltimus omnium.] *Ita ille in*
E *caput Matth. 20. Homil. 66. post med. vbi multa huc facientia, ac in laudem humilitatis & depressionem superbiæ, in medium afferuntur, lectu dignissima, inde vsque ad finem eiusdem homiliæ.*

Ne forte dicat de nobis: Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria & magnificentia Patri, &c.] *In alio Cod. sic legitur, atque concluditur:* [Ne forte ad nos dicat: Dilexistis gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei. Gloria ipsi, in secula seculorum. Amen.

 A

PARAENESIS DECIMA NONA.

De excitatione animæ, & de bono seruando ordine.



FRATER, quando fores tuas noctu frater pulsauerit, vt ad
collaudandum & glorificandum Deum consurgas: prompte
atque alacriter te erige; vt & negligentiores promptitudi-
nem tuam cernentes, animam suam ad sobrietatem vigilan-
Psal. 118. tiamq. excitent. Secundum eum qui dicit: Præuenerunt ocu- B
li mei ad te diluculo; vt meditarer eloquia tua. Et rursus: Media nocte
Ibid. surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustificationis tuæ. Quòd si
contigerit te profundiore obdormiscere somno, & dæmoniacis districtum
teneri visionibus; postea autem euigilaueris: ne per negligentiam pigeat
expergisci, & surgere, atque abire ad Synaxim fratrum. Hoc sciens, quòd
** al. de verbo atque incessu.* sicut qui ad mala pergunt, de * gradu atque incessu, ac sermone otioso
Matth. 12. rationem reddituri sunt, in die iudicij: Sic & de vnico bono verbo, & in-
cessu præmium referet, quisquis ad id quod bonum est, concurrit. Noli
igitur pigrescere, sed euigila atque expergiscere; & ne intra te dixeris:
Notent pigri, vt euigilandum. nunc Synaxis absoluta est atque dimissa, & ego quò me conferam? Igna-
uorum enim ista sunt verba: sed potius è strato mox te erige, proijciens C
abs te stragulum; moxq. tuas ad Deum extendens manus, thronumq. gra-
Ad Synaxim orationis properandum. tiæ ipsius adorans, cellam tuam aperi, & ad Synaxim orationis propera,
quasi vi eò adactus; & sicut caprea ex laqueis effugiens. Et licet ad poste-
riores aduentares orationes, saltem ne pigriteris, & adire detrectes: verùm
euigila ac surge; poteris enim post absolutas in communi preces, psal-
Contra somnolentos, & pigritantes. mos tuos fundere in cella tua, quos phantasia subtraxit dæmonum. Neque
pigritiæ occasione, suggeras tibi posteriorem esse precationem carissime:
sed postero die, promptior atque alacrior ad opus Domini inueniaris. Nam
si absque necessitate, aut infirmitate prætermiseris; audies quod dictum est
Psal. 75. in Psalmo: Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt. Illud vero
scitote carissimi, quòd quantùm quis perperam suam fouet carnem: tanto D
amplius in seipso perturbationes ac passiones auget; ipsaq. deinde anima à
praua consuetudine corporis grauata, inutilis & infructuosa redditur. Iccir-
Luc. 21. co ait Saluator: Videte ne forte grauentur corda vestra, in crapula &
Rom. 13. *1. Cor. 9.* ebrietate, & curis huius vitæ. Hinc & Apostolus dicit: Castigo corpus
meum, & in seruitutem redigo; ne forte cum alijs prædicauero, ipse re-
probus efficiar. Si quis autem seipsum, ad opus Domini compulerit: tanto
etiam magis corpus eius sanum validumq. reddetur, & anima illustrabitur.
Nam quemadmodum athleta corpus suum studiose exercet, vt illud ad cer-
taminis artificium, aptum compositumq. reddat: Ita & pietatis pugil, seip-
1. Tim. 4. sum ad omne opus bonum exercere debet. Cum dicat Apostolus: Te ip-
sum vero ad pietatem exerce: Nam corporalis exercitatio, ad modi- E
cum vtilis est: pietas autem ad omnia vtilis est, promissio-
nem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Dominus
porro nostras excitet animas, ad timorem
ipsius. Cui gloria, in seculorum se-
cula. Amen.



SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VARIAT quoque hoc loco, Inscriptionis ratio ac lectio; dum hic quidem est: [Parænesis 19. De excitatione animæ, & de bono seruando ordine, siue disciplina.] vt in mnss. Syrleti, & Cand. Al. simpliciter ponitur, absque alia addit. [Parænesis decima octaua.] & sic in Græco Cod. Sfortian. At in MS. Cryptafer. aliter sic: [De non pigritando in synaxe, eiusdem Parænesis.] Al. [De negligentia & ignauia, atque somnolentia nimia cauenda, tempore quo ad orandum in Synaxe; conueniendum est cum fratribus.] Al. in Vatic. [De sobrietate & vigilantia.] Conueniuntq. omnes istæ Inscriptiones Argumento, ac B rebus hic tractatis, in toto vel in parte, ex instituto vel incidenter. ad quod sane Argumentum valde etiam pertinent, quæ B. Dorotheus Abbas tractat in Sermone 10. de via Dei cum omni sollicitudine currenda, &c. post med. vbi de Psalmodia, & excitatione ac sollicitatione ad vigilias nocturnas in Synaxe peragendas, tractat.

Frater, quando fores tuas noctu frater pulsauerit; vt ad collaudandum Deum consurgas, prompte te erige, &c.] Morem de nocte surgendi, ad diuinas laudes celebrandas, inter Monachos ac religiosos antiquissimum & vsitatissimum semper fuisse, hac sua decima nona, & postea vigesima prima Parænese, clarissime si vsquam alibi demonstrat S. Ephræm ipse antiquissimus Ecclesiæ scriptor, & Magno Basilio σύγχρονος, atque contemporaneus. adstipulaturq. in hoc, eidem pluribus in locis idem Basilius, ac præsertim in Responsione ad interrogationem 37. in Regulis fusius ab eo disput. vbi inter alia, quænam sint ad orationem apposita tempora, quærit & tractat, &c. Ac de tempore quidem mediæ noctis, quod id ad orationem necessarium C sit, traditum (inquit Basilius) est nobis à Paulo & Sila in actis. Scriptum est enim ibi sic: Circiter autem mediam noctem Paulus, & Silas laudabant Deum. Atque hoc quidem etiam Concentor psalmorum confirmat, (Psalm. 118.) sic dicens: Media nocte surgebam ad confitendum tibi, super iudicia iustitiæ tuæ, &c.] Quem eumdem Psalmi locum à S. Basilio adductum, profert & hic ad probandum quod intendit, noster Auctor; alterumq. eiusdem psalmi locum adiungit, nimirum: Præuenerunt oculi mei ad te diluculo, vt meditarer eloquia tua, &c.] Pro cuius quoque confirmatione, sic dulci hoc suo Hymno Sancta mater nostra canit Ecclesia:

Nocte surgentes vigilemus omnes,
Semper in psalmis meditemur, atque
Viribus totis Domino canamus
Dulciter Hymnos, &c.

Qui quidem versus Sapphici, S. Gregorio adscribuntur, & in Hymno in principio Breuiarij D Romani ante Psalmos ponuntur; sicut & sequentes Iambici in altero Hymno, huc etiam facientes:

Pulsis procul torporibus
Surgamus omnes ocyus
Et nocte quæramus pium
Sicut Prophetam nouimus, &c.

Quòd si contigerit altiore te obdormiscere somno, postea autem euigilaueris; ne pigeat surgere, atque ad synaxim fratrum pergere, &c.] Hic de varia acceptione nominis (Synaxis) multa in medium adducere, superuacaneum videtur, cum supra in Schol. cap. 5. De virtute, pag. 45. abunde à nobis de multiplici eius significatione actum sit. suffeceritq. pro præsenti loco indicasse, hic Synaxis nomen accipi, pro conuentu seu congregatione, cum fratres siue Monachi ad orandum diuinasq. laudes celebrandas, ac ad diuina etiam peragenda mysteria simul conueniebant, &c. Quomodo etiam in duabus immediate hic sequentibus Parænes. 20. & 21. accipitur, vt & supra in iam citato illo cap. 5. de Virt. cuius ibi initium est: Si ante cun-E ctos in Synaxim prodeas, & persistas donec absoluatur; ne in hoc te cogitatio efferat, &c.] Ad hanc autem Synaxim, ac congregationem conuentumq. fratrum ad laudandum Deum, monet hic Auctor de nocte excusso somno ocius surgendum, properandumq. esse. Cuius etiam serio graniterq. Monachos admonet S. Ioannes Chrysostom. in Epist. ad Timoth. 1. cap. 5. Homil. 14. in morali Digressione, vbi inter alia ponitur insignis Monachorum descriptio, confirmaturque laudatissima inter ipsos noctu surgendi ad laudandum Deum ratio ac consuetudo, ibi: Omnes cum reuerentia, discusso sopore consurgunt, à Præfecto excitati suo, adstantq. sacro instituto, protinus expansis manibus sanctos concinnnt hymnos, &c. Multaq. ibi alia postea adferuntur lectu dignissima, ac plurimum ad præsens Auctoris nostri institutum facientia. qualia etiam sunt, quæ à S. Dorotheo Abbate de Psalmodia & vigilijs nocturnis tractantur, in Serm. 10.

Cum dicat Apostolus : Teipsum ad pietatem exerce : nam corporalis exercitatio ad A
modicum vtilis est ; pietas autem ad omnia , &c.] *Locus Apostoli est 1. Tim. 4. vbi Chrysostomus , in eumdem scribens Pauli locum , Timoth. 1. cap. 4. Homil. 12.* [Exerce te ipsum ad pietatem , &c.] *Hoc est , (inquit) ad fidem puram , vitamq. rectam : id quippe pietatis nomen significat , &c. Consentitq. noster hic Auctor , dicens pietatis pugilem se ad omne opus bonum exercere debere , &c. De quo , & apud Cassianum , collat. 1. de Monachi destinat. cap. 10. vbi hunc locum pulchre accommodat , & illustrat.*

PARAENESIS VIGESIMA.

Ad incitamentum, & amorem spiritalem. B



OMPLECTAMVR mente ac consideremus Carissimi, eos qui
coram Rege constituti sunt terreno, thronoq. mortali ac cor-
A minore ad Maius. ruptibili ministrant : quomodo omni cum scientia & timore ;
Regi suo adsistant. nonne & nos multo magis vt fideles opor-
tet coram Rege cœlesti consistere cum timore ac tremore ,
& cum omni grauitate atque decoro ? Propterea non existi-
** f. proposita altaris mysteria.* mo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita * my-
steria corporis & sanguinis Domini nostri, & Saluatoris Iesu Christi. Fi-
Exod. 3. & Act. 7. demque huius nobis faciat Diuina scriptura , dicens : Tremefactus autem C
Moyses , non audebat adspicere . Scriptum est enim : Quicunque ho-
1. Reg. 2. norificauerint me , glorificabo eos ; qui autem contemnunt me ,
erunt ignobiles . Tu enim vt homo contemplaris : at ipse vt Deus , nouit
profunda cordis tui , & cogitationes tuas intuetur . Non enim est creatura
Synaxis non relinquenda. abscondita coram ipso . Quomodo porro etiam audent quidam relinquere
Synaxim ; & exire ante finem, absque magna necessitate ? Numquid si vo-
A Simili. carus esses ad prandium diuitis viri , auderes ex medio accumbentium sur-
gere , & abire domum ? nonne ibi remaneres , donec omnes pariter surge-
Jerem. 48. rent ? Timeamus igitur fratres. quia scriptum est : Maledictus omnis, qui
** al. tempore seculi istius breuis , & maligni.* facit opus Domini negligenter . Demus ergo operam , vt in * modico hoc
seculo atque peruerso , grati & accepti simus Domino ; regnique cœlestis D
euadamus hæredes. Ipse enim est sanctus, & in sanctis requiescit , pusilla-
** al. Ipsi gloria.* nimisq. patientiam ac longanimitatem præbet. Cui * gloria, in secula secu-
lorum . Amen .

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD incitamentum, & amorem spiritalem.] *Pro hac Inscriptione , in MS. Vaticano est:* [Quomodo debeat Christianus in Synaxe consistere, maxime autem tempore oblationis , *& al.* attentionis.] *Quæ Inscriptio bona est , & Argumento conformis . sicut etiam sequens , ex antiq. MS. Codice Cryptafer.* [De cauenda impudentia , in diuina participatione.] *Al. simpliciter ponitur absque addit.* Parænesis decima octaua. *Et al.* Parænesis decima nona.] *Atque sic in alijs atque alijs exemplaribus.* E

Propterea non existimo dilectissimi, bonum esse impudenti oculo contemplari proposita mysteria corporis & sanguinis Domini nostri, &c.] *De Sanctissima Eucharistia Auctorem loqui, ex ipsiusmet hic verbis clarissimum est. Dicit autem Altaris Mysteria* προκείμενα, *id est , proposita , ad adorandum scilicet , ac reuerenter sumendum, &c. Quomodo autem in tantorum mysteriorum contemplatione ac participatione , quis cum omni timore & reuerentia se gerere debeat , & contrà ab omni impudentia sibi cauere , pulcherrimis à Simili exemplis , locisq. Scri-*

ptura ,

A *pturæ, eleganter efficatiterq. demonſtrat. De quibus plura vide Tomo* 1. *apud Ephram, in tract.* de dignitate Diuinorum Myſteriorum.] *Cuius principium ibi eſt:* [Saltem ne prorſus infructuoſi inueniamur, &c.] *ac in noſtris ibi Scholijs, plenius.*

Quomodo porro audent quidam relinquere Synaxim, & exire ante finem abſque magna neceſsitate? &c.] *Similia plane ſunt apud S. Baſilium, in Sermone aſcetico, de renunciatione ſeculi. cuius initium eſt:* Venite ad me omnes, &c.] *poſt med. ibi:* Ad orationem quotieſcumque vocaris, libenter ſuccinat os tuum, in eaque eouſque permaneto donec canoni ſatisfeceris: magnamq. te iacturam facere arbitrator, ſi ante inde diſceſſeris.] *Et quæ poſtea ibi ſequuntur, plurimum huc facientia: agitur autem de oratione quæ fit in Synaxe cum fratribus, &c.*

B

PARAENESIS VIGESIMA PRIMA.

De Dormitationum diuerſitate.



T ARBITROR Fratres, tres ſunt Dormitationes quæ conturbant hominem noctu: & prima quidem accidit fratri, ex maligni hoſtis operatione, quando pſallere inceperit; ſed fine fratris * ignauia, nihil poteſt. Vehementius porro diuexabit, ſi ſtomachus fratris, cibo potuq. grauatus fuerit. Secunda fere ſuboritur fratri ad medium diuini officij, ex propria negli-
C gentia; quando non adlaborat, vt cum fratribus perſiſtat vſque ad expletum canonem: ſed in medio Synaxis, alios canentes relinquit, & ad lectum ſuum pergit. Tertia vero contingere ſolet fratri, ſecundum naturam; hoc eſt, poſt expletum canonem ſoliti officij. Propterea patientem & longanimum erga imbecilliores fratres eſſe oportet, vt non perficiatur conſilium inimici. Tu igitur frater, vide ne negligas te ſobrium ac vigilantem præbere in omnibus. Nonne audiſti, quod ſæpius vocatus Propheta Samuel, neque ſemel cunctatus ſit ſurgere, quantumuis adhuc puer eſſet? Cùm ergo inter alios fratres, in officio conſtiteris; ſiue etiam per te ſolus ad laudem & glorificationem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti; & prima te dormitatio infeſtarit, re animaduerſa reſiſte; ne forte pigritantem te, vacuum &
D inanem, ad lectum ſtrati tui auertat. Verùm patienter ſuſtine; & ſi te inuaſerit, oculiſq. te conniuere cogar, & ſemel & iterum; ne te tuo dimoueris loco, & inuenies * requiem. Similis quippe eſt perturbatio ac paſſio inſatiabilis ſomni, ingluuiei ventris. Nam ſi quis multa comedere ſit ſolitus, multa quoque natura requiret: at ſi temperantiæ ſe aſſuefecerit, non multum vorare appetet. Perpende tecum animo cariſſime, piſcatores; qui totam noctem tranſigunt in vigilijs, * propter opus incumbentes: Si quis verò ipſorum, ſomno grauatus, ex negligentia dormierit; quando à ſomno experrectus eſt, videt ſe nihil prehendidiſſe; eos vero qui vigilarunt & attenti fuerunt, domui ſuæ ipſorum quemq. conſuluiſſe. Tunc pœnitere atque dolere ſecum incipit, ac dicere: Hei mihi peccatori, & negligenti ac pi-
E gro; quoniam per negligentiam obdormiui: cùm & ego laborare ac ſatagere vt ſodales mei debuiſſem, * frugique eſſe ac domui proſpicere; verum nunc negligens, ecce vacuus & inanis in domum meam reuertor, nihil manibus retinens. Dormierunt enim inquit, ſomnum ſuum, & nihil inuenerunt. Reuolue etiam mente, cariſſime, figulos, & fabrilem artem pertractantes; inueniesq. ibi laborem immenſum, & vigiliam valde magnam, atque patientiam: At nos quorum corpora, neque fumo, vel cinere, ac puluere vexantur, neque aliud quidpiam ſimile ſuſtinemus, ſed conſiſtentes in loco

Tria Dormitationum genera.

** al. propenſione & inclinatione.*

Dormitatio ad medium diuini officii. noctu ſaborens.

Sobrietati ſtudendum, & vigilandum.

1. *Reg.* 3.

Dormitationi in pſalmodia vt reſiſtendam.

** al. vtilitatem maximam.*

** al. in opus incumbentes.*

** Græc. οἰκονομῆται.*

Pſal. 75.

A Similibus.

in loco mundo & sanctificato coram Domino Deo nostro, in grauitate & pace multa, in Psalmis & Hymnis, canticisq. spiritalibus, in spiritali exultatione & spe bona, cur torpescimus dilectissimi? quod enim est tempus nostrum super terram? Ecce Propheta clamat: Homo vanitati similis, dies eius sicut vmbra prætereunt. Noli ergo contendere mecum, qui ignauus sum, & patientiam deperdidi; istud exactè sciens, quòd qui sobrium ac vigilantem se præbet, ipse lucrum ac quæstum sibi faciet: qui autem segnis fuerit, is damnum patietur. Nam vnusquisque nostrum, pro seipso rationem daturus est Domino Deo. Ego quippe noui inexcusabilem me esse ex operibus: nam alios admonens, in eadem cum ipsis inertia perseuero. Ideò vos precor serui fideles Saluatoris, deprecemini pro me peccatore Saluatorem nostrum Christum, Regem virtutum ac potestatum: vt deleat multitudinem peccatorum meorum, secundum multitudinem miserationum eius. saluetq. in Regnum ipsius cœleste, vt benignissimus Deus. Ne ergo pro lucro duxeris somnum, corporisq. quietem: At lucrum est ac requies, seipsum ad opus Domini semper compellere. Quocirca cogamus nos ipsos dilectissimi: vt adueniens Dominus, comperiat nos vigilantes, suaq. nos beatitudine dignetur. Ipse enim dixit: Beati serui illi, quos cum venerit Dominus ipsorum, inuenerit vigilantes. Inuicem ergo nos cohortemur, inuicem admoneamus, ad timorem Domini. Mutuam alacritatem ad laudandum & glorificandum Dominum Deum nostrum, & Saluatorem Iesum Christum, excitemus: vt & ipse nos resuscitet cum omnibus qui dilexerunt aduentum ipsius; nosque * ex dextris suis constituat, in Regno suo. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

A — *Psal. 143.* — *Iob. 8.* — *Rom. 14.* — B — *Adlusio ad psalm. 50.* — *Luc. 12.* — *2. Tim. 4.* — * *al. à dextris.* — C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 21. de Dormitationum diuersitate.] *Ita in Græco MS. Card. Syrleti. At in Vatic. talis hic inuenitur Inscriptio:* [Parænesis, de insatiabili somno, & negligentia quæ ex ipso generatur.] *Loco cuius, in Cod. Cryptafer. est:* [De dormitationis seu somni diuersitate.] *Al. simpliciter absque alia additione ponitur:* Parænesis vigesima. *Et al.* Vigesima prima. *vt hic.*] *Al. sic:* De eo, ne quis frangi ac dissolui se sinat nimia somnolentia, atque ignauia.] *Ita in Græco MS. Cand.* D

Tres sunt dormitationes, quæ conturbant hominem noctu, &c.] *Dormitationum tria hic adducit genera, quibus potissimum in diuinis nocturnis officijs atque psalmodijs, grauari & infestari solent Monachi: quorum primum mox in principio obrepere consueuit psalmodiæ. secundum ad medium Synaxis, seu diuini officij, ex propria fere negligentia. tertium post expletum soliti officij canonem, & fere secundum naturam. Quibus ne nimium quis grauetur, obruaturque dormitationibus ac somnijs, præsertim inter diuina officia psalmodiasq. noctu, Auctor opportuna hic suggerit remedia, pulcherrimis Scripturæ locis, exemplis, similibusq. ab experientia ductis confirmata; quæ cuiusmodi hic adferantur, legere ac meminisse fuerit operæpretium. Quò etiam pertinent ac conferunt, quæ ab eodem in medium adducuntur, Tomo 1. in tract. de Vita spiritali, cap. 15. in hæc verba:* [Si in domu Domini, ad diuinum spiritalemq. cultum constiteris, in psalmodijs te alacrem, promptumq. præbeto. Si vero tacueris, tacebo & ego, tacebit & proximus: vnde necessario cantum dissolui atque cessare necesse est. E Sed hoc quæso absit, &c. *Ac paullo post, ibid.* [Quamobrem haud remisse negligenterve oportebit nos supplicationibus hymnisq. decantandis vacare atque incumbere.] *Eoq. referuntur remedia à Magno proposita Basilio, in Responsione ad Interrog. 32. in Regulis breuioribus, vbi de caussa immodicæ dormitionis, & ratione eam repellendi, sic sentit ac scribit:* [Sane istiusmodi dormitatio nascitur, quotiescumque animum nostrum in contemplatione rerum diuinarum sinimus veluti lentescere, *&c.* Ipsam autem depellimus, quotiescumq. veram, atque eiusmodi, vt par est, de Dei maiestate notitiam cogitationemq. concipimus, & desiderium illius perficiundæ voluntatis, velut ille, qui dixit: Si dedero somnum

pum

A num oculis meis, & palpebris meis dormitationem, donec inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob.] *Ita ibi Basilius, quem etiam de hisce operæpretium fuerit legere in Sermone ascet. De abdicatione rerum secularium, & spiritali perfectione. cuius initium est:* [Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *non longe à fine, ibi:* [Caue autem diligenter, ne cogitationi illi animi assentiare, quæ ab orationis canone nondum peracto, auellere te studeat, &c.] *De quibus ibi plura: vt etiam post Basil. apud S. Dorotheum abbat. in Sermone 11. vt passiones, & morbosos affectus excidere studeamus, priusquam in malum animæ habitum transeant. circa med. vbi de Psalmodia, nocturnisq. vigilys agit; ac inter alia, vbi dicit:* [Quocirca exigenda à nobis est temporis ratio, considerandumq. ac perquirendum, quomodo diem ac noctem transegerimus; num alacriter ac prompte ad Psalmodiam, & ad orationem constiterimus? num sedulo aures nostras attentas lectionibus sacris præstiterimus? Num psalmodiam interciderimus, aut demiserimus, &c.]

B Nonne audisti quòd sæpius vocatus Propheta Samuel; neque semel cunctatus est surgere, quamuis adhuc puer esset.] *Pro quo, in alio Græco MS. sic legitur:* [Nonne intellexisti quo pacto sæpius excitatus sit Propheta Samuel, & non semel piguit eum surgere, licet etiam puer esset, &c.] *Historia huius adfertur 1. Reg. 3. & amplificatur à nostro Auctore, Tomo 1. in Apologia de Heli sacerdote, pag. 7. & 8.*

Reuolue mente figulos, & fabrilem artem pertractantes; inueniesque ibi laborem immensum, & vigiliam valde magnam, &c.] *De istis similia alibi habes apud Ephræm, in tract. de Vita spiritali, cap. 95. hoc modo:* [Qui artem fabrilem exercent, non puluerem, non mallei strepitum, neque ignis ardorem respuunt: sed tudem ferri massam studiose assidueq. manibus tractantes, vasa inde commoda & vtilia edueunt, atque conficiunt. Quocirca ne nos quidem ad virtutem & pietatem inuicem cohortando defatigemur, &c.

C

PARAENESIS VIGESIMA SECVNDA.

De ijs qui ab initio negligentes, ac sine cura sunt.



I ACCIDERIT Fratrem aliquem ad Monasticam ac solitariam vitam quacumque occasione venire, & nòn se sobrium vigilantemque præbuerit; protinus & è vestigio deuorabit eum diabolus. Incipit enim improbus suggerere ipsi, & dicere: Quid iam vis in virtutibus labores subire, & tibi negotium facessere, ac miserijs affligi, absque remuneratione ali- *Dæmonis suggestiones atque tentationes.*
D qua? Numquid enim tua voluntate atque instituto ad monachatum * accessisti? Nisi enim illa tibi res euenisset, & necessitate constrictus fuisses; numquam sane monachus factus esses. Ne igitur modo frustra affligaris atque te excrucies; cum neque in hoc Deus gratias tibi habeat. Ista fratri suggerit inimicus, cupiens ipsum in * desperationis profundum præcipitare. Tunc igitur frater, non discernens in seipso beneficia Domini, seipsum desperationi tradit, mente occæcatus; incipitq. deinceps in negligentia atque ignauia vitam traducere, & absque timore Dei, paruis ac magnis æque resistendo, & insatiabili somno perfruendo. Et si quid vmquam fecisset boni, dolendo; damniq. loco illud reputans. Assidue obmurmurat, & seipsum deplorat, prorsusq. perditioni sese tradit: & pro eo, quòd se virtutum la- *q. d. nequaquam, sed ex necessitate.* *al. in foueam siue fossam desperationis deiicere.*
E boribus tradere vehementius ac diligentius debebat, contraria admittit & agit; non secùm diiudicans reputansq. beneficia Domini. Et pro eo, quod secum dicere debebat: O anima, quàm multi per multa ieiunia, & eleemosynas, promeruerunt ad eiusmodi vitæ religiosæ institutum venire: ego vero in negligentia omne vitæ meæ tempus * dum transigo, etiam Dominus me, eiusmodi dignatus est felicitate, vt ad sanctam honorandamq. hanc vitæ rationem, ac omni distractione carentem peruenire possem, multorum peccatorum meorum immemor. Cur ergo & nos ò anima, non damus *al. transfigens, & quomodo Dominus, &c.*

operam,

operam, vt digna pœnitentiæ opera agamus; ne duplicatum in his suppli- A
cium inueniamus, tamquam diuinam gratiam aspernantes, & beneficio-
Parabola lectu dignissima.
rum ipsius non recordantes. Audi porro & Parabolam ad ista: Erat qui-
dam diues in regione quadam, emitq. possessionem sibi vltra fluuium; &
proprios aduocans seruos, confestim peregre profectus est, diuidens eis pos-
sessionem, singulis pro sua libera voluntate attribuens. Dixitque ad eos:
Abite singuli vestrum, in partes proprias, & operamini in ijs, donec ve-
niens conspexero opus vestrum. Et quidam eorum inuenti grati, & aman-
tes herum suum, non immorigeri imperatis sui Domini extiterunt; sed
mox fluuium traijcientes, operati sunt in possessione Domini sui: alij verò
ex ipsis inobedientes & duræ ceruicis, contradixerunt Domino suo, dicen-
tes: Nos vocem tuam non auscultabimus, & fluuium non traijciemus, ne- B
** al. operabimur.*
** al. omnibus potum parat.*
que in tua possessione * laborabimus; & in omnibus hisce non succensuit
ipsis Dominus eorum. Tunc præparat diues ille * seruis potulenta; & ine-
brians immorigeros seruos, imperauit alijs seruis vt illos traijcerent: qui
cum eos traiecissent, collocarunt singulos in agri parte, quam illis eorum
Dominus attribuit. Et postea vnus ex ijs ad se rediens, seipsum vltra flumen
comperit translatum, in possessionem quam ei suus exercendam dederat
Dominus. Obstupuitq. seruus ille propterea, & dixit intra seipsum: Si ita
me diligit Dominus meus; cum enim inobediens ei fuerim, non est iratus,
sed patienter tulit; ac per ingentem fluuium istum atque vehementem, ve-
lut per somnium me traduxit, & in parte mea me constituit. Quare & ego
rectè laborare incipiam in possessione eius, memor beneficiorum ipsius in C
me collatorum. Incepitque seruus ille cum diligentia operari, ita vt reli-
** al. & secundus.*
quos anteuerteret qui ante ipsum inceperant. Postea & * alius experrectus
seruus, inuenit seipsum vltra fluuium in possessione Domini sui. Malus au-
** al. segnis.*
tem ac * durus cum esset, dixit intra se: Ecce inquit, per fluuium hunc
magnum ac rabidum, traiecit me, tamquam per somnium: ego autem
agrum eius incultum relinquam, & videbo quidnam facturus sit mihi. Rur-
susq. reclinans seipsum piger seruus obdormiuit: ipsoq. dormiente excreue-
runt spinæ, herbæq. syluestres, & obtexerunt eum. Post multum vero tem-
poris, venit Dominus seruorum illorum, ad videndum cuiusque opus: cer-
nensq. eorum qui antea inceperant, opus; benedixit ipsis. Deinde iterum
ad seruum, quem ipse per fluuium transtulerat veluti per somnium, reuer- D
sus; aspiciensq. pulchrum ipsius opus, lætatus est in eo, & benedixit ipsi.
Postea venit visurus pigrum seruum, opusq. illius: & adueniens offendit
** al. & syluestribus spinis, herbisq. contectum.*
eum dormientem, & * spinis, herbisq. syluestribus obtectum. Aduocansq.
eum Dominus suus, dixit comminatorie ad ipsum: Serue nequam, ac pi-
ger, cur incultum meum reliquisti agrum? an ignoras quomodo te quasi
in somno traduxerim per flumen: & in eadem parte quam compartitus
** al inobedientia.*
sum tibi, reposui te; neque sum memor prioris iniuriæ tuæ atque * contu-
maciæ in me demonstratæ? Nonne oportebat & te imitatorem tui esse con-
** f. quem sicut & te per flumen traieci.*
serui, * quemadmodum & eum per flumen traduxeram? Tunc nullam
seruus ille excusationem inuenit, in die tremenda. Tuncq. ipsorum Domi-
Parabola docta & accommodata explicatio.
nus, cum ijs fecit, secundum vniuscuiusq. actionem. Dico autem, diui- E
tem illum esse Dominum Christum: possessionem vero, fidem. At ebrieta-
tem, casuum incommodum, & calamitatem. Violentum porro fluuium,
fraudem atque deceptionem, ac diuitias huius seculi. Promptos autem
seruos, viros iustos. Eum vero qui ex ebrietate se collegerat, & operari cœ-
perat; hominem peccatorem, qui ex infortunijs & calamitatibus ad se re-
dijt, & ad Deum recurrit, ac voluntatem Domini fecit. Piger vero seruus,
est homo qui aspernatus est gratiam Dei, suamq. neglexit salutem. In cun-

ctis

A ctis autem istis, Saulum considera. Hic enim acceptis epistolis à principi- *Act. 9. 22.*
bus sacerdotum, abijt in Damascum, persecuturus ac vinculis constricturus *Gal. 1.*
credentes in Dominum. Quiq. exierat euersurus fidem, ipse fidei prædica-
tor inuentus est. Multæ enim miserationes Domini, in omnes qui in veri- *Psal. 144.*
tate inuocant eum. Ipsi sit gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 22. De ijs qui ab initio negligentes sunt, ac sine cura.] *Pro ista Inscri-*
B *ptione, quæ est in Cod. Cryptafer. al. sic reperitur:* [Hypotyposis siue descriptio quædam formularis & compendiaria, ad eos qui à suomet sensu atque cogitatione vexantur, & offenduntur.] *atque ita fere in duplici MS. Syrlet. In Candiano autem MS. eod. est:* [Parabola de ijs qui ex casuum incommodo atque calamitate, se iugo subdiderunt obedientiæ, &c.] *De his vero omnibus in hac Paranese agitur.*

Numquid enim tua voluntate atque instituto ad monachatum accessisti, &c.] *Al. sine interrog. sic:* [Non enim tuapte voluntate ad monachatum venisti: nam nisi illa tibi res euenisset, & propter necessitatem monachus factus esses, numquam ad monachatum accessisses, &c.] *At melius hic per interrogationem, vt in pluribus reperitur Græc. mmss. sic:* μὴ γὰρ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἦλθες εἰς τὸ μοναχικόν; *&c. id est.* Numquid enim tua voluntate ad monachatum venisti, &c.] *quasi dicat, nequaquam: sed ex necessitate, &c. Sunt autem verba tentantis Diaboli, quibus persuadere incauto studet Monacho, non esse laborandum de vir-*
C *tutibus; quia non sponte factus sit Monachus, atque adeo non vt in virtutibus se exerceat, &c. Similia negligentibus ac torpescentibus religiosis suggerere solet inimicus, in profundum desperationis præcipitare eos cupiens, sicut & tales qui suæ salutis atque professionis adeo sunt immemores sæpe conijcit, nisi spretis repulsisq. improbi hostis suggestionibus atque consilijs, ad Deum toto corde recurrerint, eiusq. in se maxima beneficia agnouerint, &c. De quibus hic plura consequenter lectu consideratuq. digna, apud ipsum vide Auctorem.*

Audi porro & Parabolam ad ista: Erat quidam diues in regione quadam, &c.] *Quandoquidem supra in nostris Scholijs, cap. 2. in illud* (Attende tibi) *abunde vim & naturam Parabolæ exposuimus, variasq. eius acceptiones ibi ex alijs SS. Patribus retulimus; illud hic solum dixero, valde familiare esse nostro Auctori, sicut & reliquis Syris ac palæstinis, ad suos Sermones atque Parænefes, fere Parabolas iungere; vt quod per simplex præceptum, nudamq. narrationem à Lectoribus vel Auditoribus teneri commode nequit, saltem per similitudinem retineatur*
D *atque exemplum. sicut hoc iam loco, vbi dum negligentes Monachos, suæq. vocationis ac salutis immemores ex laqueis diaboli eripere, & ad rectam mentem, viamq. salutis reducere nititur; pulcherrimam hanc de Diuite illo & operarijs eius, Parabolam adhibet, quam & docte accommodateq. ad suum hic propositum explicat, applicatq.*

Tunc præparat diues ille seruis potulenta, & inebrians immorigeros seruos, &c.] *Hic pro* (τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν *i. seruis suis) vt in tribus vel quattuor conformiter reperi mmss. in alio quodam Cod. perperam legitur,* τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσι *i. suis omnibus, &c. nam* (πᾶσι) *manifeste hic Auctoris repugnat sententiæ: non enim Diues ille omnes inebriauit, sed eos dumtaxat qui remanserant cis fluuium, nolentes traijcere, &c. quare hic prorsus* (τοῖς παισὶν *i. seruis, & non* πᾶσιν *i. omnibus) legendum.*

Dico autem diuitem illum esse Dominum Christum, &c.] *Principium explicationis est*
E *totius Parabolæ. vbi in vno alio Cod. hic pro* (λέγω δὲ, dico autem) *reperitur,* ἔλεγεν δὲ dicebat autem, *per imperfect. sub alia persona, sed mendose vt plane censeo, & quidem duplici de caussa, tum quòd in omnibus alijs exemplaribus Græcis hic legatur* (λέγω δὲ, dico autem) *sub Auctoris persona: tum quòd in tota hac Parænese & alijs, introducitur S. Ephræm, verba faciens recta oratione, & non obliqua.*

Eum vero qui ex ebrietate se collegerat, & operari cœperat, hominem peccatorem, qui ex infortunijs, & calamitatibus ad se redijt, &c.] *Pergit explicare reliqua ad Parabolam propositam pertinentia. vbi ista hic pars paullo aliter in alio Græco MS. sic legitur:* Eum autem qui ex ebrietate se recollegerat, & laborare inceperat, dico hominem peccatorem, qui

cum

cum varios rerum casus atque calamitates expertus esset, & per illas beneficia Domini agnouisset, è multisq. peccatis ad iustitiæ semitam redisset, voluntatem Domini operatus est: Piger vero seruus, &c.] *vbi plura explicationis gratia adduntur, quàm ibi.* A

PARAENESIS VIGESIMA TERTIA.

De Nouitijs laborem fugientibus.

NOVITIOS in cœnobijs Monachos varie oppugnare solet inimicus: nam aliquibus odium & alienationem suggerit in labore atque exercitio manuum. B Et quo pacto? Dicam diuina adiuuante gratia: Mane surgit frater, orationem sibi facturus in cella sua. Deinde arrepto opere, infert ei tunc honestatis inimicus dæmon cogitationem acediæ: & si obueniente acedia resisteret frater, operando & se exercendo; tunc acediæ spiritum Diuinæ gratiæ auxilio repelleret.

Acedia Spiritus vt repellendus.

Nam ingruente ipsi acedia, non resistit ei per patientiam: statim enim cogitationem laxans, incipit secum dicere: Hodie quasi dissolutum ac læsum esse me sentio, & minus valeo. Quid igitur: quid inquam est agendum mihi? * Potius hodie otiabor, vt paululum meipsum reficiam; & cras opus meum persequar, faciamq. duorum dierum opus.

** al. otiabor in terea hodie, vt cras opus meũ, &c.*

Interea in otio versatur frater, per primum diem; subtrahitq. deinde opus C vnius diei. Similiterq. postero die, honestatis hostis dæmon vehementiorem fratri circumfundit acediam, quàm die præcedente; in memoriam ipsi præteritum reuocans diem, atque præsentem. Tunc ergo cogitationibus compressus frater, * euigilat, & opus suum dimittit. incipitq. sæpe opera quæ ad ipsum non spectant, quasi sua essent facere: aut etiam ex cella sua * eliciens Monachum, efficit vt euagetur.

** al. surgit.*

** al. educens.*

Et in hoc, improbus monachum tentat, ex ipsiusmet ignauia atque socordia. Alium porro Fratrem alirer impugnat inimicus: cuius caussam ausculta, ac sapiens esto; & da gloriam soli sapienti Deo: & vbi didiceris, obserua; tamquam recte callens insidias eius; vt non in laqueos illius incidas. Sicut enim leo rugiens, circuit quærens quem deuoret: cui resistite fortes in fide.

1. Pet. 5.

Alteri porro Fratri præbet malignus promptitudinem ad opus, vltra quàm oportet; vnde auaritiæ morbus D generatur. * indeq. anima vulnerata, radice malorum omnium auaritia, efficit vt monachus mane summo * surgat, & ad vesperam producat opus plus quàm par est: ita vt si fieri queat, & precationem is, & Synaxim negligat, soliq. operi insistat caussa auaritiæ. Signo vero ad Synaxim & officium dato, omnium vltimus tunc frater occurrit, & ante omnes è congregatione exire conatur.

** al. tuncq.*

** ὀρθρίζειν, καὶ ὀψίζειν.*

Signum, seu pulsus ad Synaxim.

Hæc igitur sciens, serua teipsum carissime: ne illicitorum errore abductus, propria firmitate excidas. Et ne protrahamus sermonem; neruis eius per auaritiam dissolutis, & vigore succiso, incipit rursus improbus suggerere fratri. Tuncq. frater non considerans diuexantem eum perturbationem, incipit dicere, incusando opus: Tot * iam annos operor E in benedicto hoc manuum opere, & neque mercedem refert sicut oportet, nisi quòd laborem habeat immensum. & ait, melius esse cessare, quàm mala agere: quare vado inquit, aliam vt addiscam artem, vnde sufficientem consequi possim mercedem, & facile quæ necessitatis meæ sunt, acquirere: similiter autem & iste, per propriam ignorantiam à Sathana tentatur. Cæterùm vir sciens atque intelligens, omnia cum modo atque prudentia operatur, & sicut oportet: vt precibus & Synaxi suæ vacet, oratioq.

** al. Tantum laboro in hoc opere, &c.*

A tioq. fidei fortitudinem ipsi præbet, & gratiam in omni opere bono. Nam si occasione operis, animum non subierit aliena cogitatio; & cogitatione quis non abreptus fuerit, siue auaritiæ, & inanis gloriæ, siue amoris sui ipsius, & luxuriæ, atque inuidiæ; siue perfidiæ, & negligentiæ; siue * orij ac segnitiei, ebrietatis, & libidinis, inobedientiæ, & his similium: Nisi aliquid inquam horum vitiorum quæ dicta sunt, in anima proseminatum fuerit; ac seruituti subiectus exstiterit homo talium affectionum: non est censendum graue opus manuum monachi vrgentis quæ oportet, & quæ sufficiunt. Sin vero aliquas ex passionibus ac perturbationibus istis anima concupierit, tunc accidit in homine illo, quod scriptum est: A quo enim quis superatur, huic & seruus efficitur. Nam si propter reipsum operaris, B vltra quàm conueniat, superaris. Cùm vero abundaueris, præbe indigenti in hilaritate: Hilarem enim datorem diligit Deus. Et rursus: vt & illorum abundantia, vestræ inopiæ sit supplementum; vt fiat æqualitas, sicut scriptum est: Qui multum, non abundauit: & qui modicum, non minorauit. Dominus autem dirigat corda * nostra in timore ipsius. Cui * gloria, in secula seculorum. Amen.

** al. siue gula atque ingluuies.*
2. Pet. 2.
Ioh. 8.
Rom. 12.
2. Cor. 9.
2. Cor. 8.
Exod. 16.
** al. vestra.*
** al. Ipsi gloria.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

C *DE Nouitijs acediæ deditis, ac laborem opusq. manuum fugientibus hic agit; quos ex torpore ad laborem, ex negligentia ad diligentiam excitat: & ne spiritui acediæ, improboq. hosti ignauiam atque desidiam suggerenti, locum præbeant; sed omni potius conatu illi resistant, ingruentesq. acediæ cogitationes mox à se repellant, & otio se nequaquam dedant, serio hortatur. Deinde etiam quomodo omni studio atque vigilantia varijs tentationibus & insidijs diaboli resistere semper oporteat, ostendit, modumq. resistendi proponit, &c.*

Parænesis 23. De nouitijs laborem fugientibus.] *Pro hac Inscriptione, in MS. Vaticano, est:* [Parænesis de manuali opere, siue labore manuum.] *Et in MS. Cand. sic:* [Quòd tædio atque torpore quis affici non debeat, in opere ac labore manuum.] *Al.* [De his, qui in lucta cum hoste, succubuerunt. *& al.* Parænesis de his, qui colluctationi hostis subacti sunt.] *sicq. in MS. S... Quæ omnes Inscriptiones, bonæ sunt & accommodæ, quadrantq. Argumento de quo in Parænese hic agitur.*

D Nam ingruente ei acedia, si non resistit; statim cogitationem laxans, incipit secum dicere: Hodie, &c.] *Pro quo, al. sic legitur:* Cæterum in hoc superatur frater obueniente acedia, quando ingruenti ei non resistit per patientiam: ideoq. succumbit. quin etiam mox cogitationem relaxans, intra se frater dicere incipit: Hodie vt persistere in labore vellem nequeo, quòd me infirmum sentiam.] *& al.* Hodie quasi languidum, & eneruatum me sentio, quia ægroto. *pro quo, al.* & minus recte valeo. Quid igitur, quid inquam mihi agendum? Otiabor potius hodie, vt aliquantulum me ipsum reficiam, & cras me ad opus impellam. *& al.* otiabor interim hodie, vt refectus cras persequar opus meum, &c.] *Vbi lectionis varietatem attende & concilia: ego quam meliorem, perspicuamq. magis putaui, hic sequutus sum, atque reposui.*

Interea in otio versatur Frater per primum diem; similiterq. postero die Dæmon vehementiorem ei circumfundit acediam, quàm die præcedente, &c.] *Hinc clare quiuis* E *perspicit, quàm periculosus sit acediæ morbus, quantaq. eis pericula à cacodæmone immineant, qui semel spiritui acediæ locum præbere, & ignauia atque otio diffluere inceperint. sicut pluribus hoc eodem Tom. 2. etiam alibi demonstrat Auctor, in Parænes. 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] ac Parænese 42. De his qui propria cadunt negligentia. cuius initium est:* Frater, solitariam desiderasti vitam, bonum appetijsti opus, si ad finem vsque seruaueris, &c.] *Necnon longe postea in Parænese, ad monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum. cuius principium ibi est:* Intrate per angustam portam, &c. *Quò etiam faciunt, quæ Ioannes Cassian. per capita 23. lib. 10. de Spiritu acediæ adducit, vbi non pauca cum his reperiuntur conformia. quemadmodum & apud alios alibi.*

Alteri porro fratri, malignus promptitudinem ad opus præbet, vltra quàm oportet; A
vnde auaritiæ morbus generatur, &c.] *Aliæ Dæmonis insidiæ ac laquei deteguntur, quibus per
auaritiam captare renunciantium animas studet, efficereq. (si fieri possit) vt etiam postpositis, neglectisq.
precibus ac Synaxis officiis, soli manuali insistant operi; & quidem caussa auaritiæ: sicq. à sum-
mo mane vsque ad vesperam absque cessatione opus suum plusquam par est; priuati lucri gratia
producant, &c. quos hic non leuiter monachos taxat, reprehenditq. Ephræm. De quibus, & apud
Cassianum vide lib. 7. de spiritu Philargyriæ, per capita 31. sed potissimum cap. 7. vbi quanto-
rum malorum Philargyria sit procreatrix, ac præsertim in Monacho ad proprium commodum Ab-
bate inscio, opus peculiare exercẽte, illudq. vendente, tractatur. ac postea quoque cap. 9. 10. 12. 21.
30. &c.] Contra quod genus hominum, etiam grauiter Magnus scribit Basilius, in constitutionibus
monastic. cap. 35. cuius ibi principium est:* Debet autem pietatis cultor, ab omni priuata re-
rum quæ in materia consistunt, possessione liber esse, &c.] *vbi aduersus proprietarios Mo-
nachos tractat, & cur proprietas monachis vitanda sit; & quomodo qui tales, fiant, Iudæ in hoc
recte adsimilentur, ostendit.* B

Tot iam annos operor in benedicto hoc manuum opere, &c.] *Verba sunt Monachi
incusantis grauitatem & diuturnitatem operis sui, & se ex illo dignam non recipere mercedem
conquerentis, quare aliam artem magis lucrosam cogitare incipit, &c. Vbi in alio sic legitur MS.*
[Tanta in benedicto hoc operatus sum opere, neque quantum oportet mercedis ha-
bet: quin potius laborem incredibilem continet atque infinitum, &c.] *sicq. in aliis at-
que aliis exemplaribus mmss.*

Et rursus: vt & illorum abundantia, vestræ inopiæ sit supplementum, vt fiat æqua-
litas, sicut scriptum est: Qui multum non abundauit, &c.] *Verba sunt Apostoli 2. Cor.
8. vbi in alio Auctoris nostri MS. adlusiue sic:* vt vestra abundantia, illorum suppleat ino-
piam, &c.] *sicq. forte etiam accommodatius, ad eius hic institutum. Locus porro Scripturæ hic
notatus, est Exod. 16.* C

PARAENESIS VIGESIMA QVARTA.

*Quòd * Diuersimode impugnantur, qui sub obedientia viuunt.*

* *al. De his, quæ accidunt inter eos qui in cænobys viuunt.*



DIVERSIMODE impugnantur qui sub obedientia spiritalis
patris constituti sunt: Nam si eos viderit inimicus carnalia
sapientes, suggerit ipsis cogitationes carnales, dicens: Rece-
de à monasterio, & negotiare aliqua in re * ad lucrum. Spi-
ritali porro viro opponit se aduersarius improbus, per recte
facta, suggerens eiusmodi, dicendo: In seculo, hæc seruilia D
opera exercebas, & comedebas sicut animalia rationis expertia. Et qua-
lis hæc iustitia, operari & comedere? Ecce enim & per cibum, excitatur
tibi fornicationis bellum: Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non po-
tes. Quin * potius huc veni, ingredere in eremum interiorem, & salua-
beris: Domini enim est terra, & plenitudo eius. Cæterùm ferramentum
tecum paruum tolle, quo herbas euellere possis, & comedere quemadmo-
dum & antiqui ac primi Monachi faciebant, qui etiam grati acceptiq. fue-
runt Deo. Et quid necesse tibi est hic desidere, vbi scandala regnant, & ob-
trectationes, aliæq. res quas non oportet dicere? Quando autem exieris, &
nihil istorum habueris; aliam addisces artem, vnde & sufficientem emereri
possis mercedem, vt etiam inopi atque mendico ex tuis laboribus elargia- E
ris. Tales suggerit malignus cogitationes fratri. Tunc suggestori respon-
det frater, dicens: Ecce discedam ab his qui hic versantur, ad quas tamen
partes diuertam nescio: vereor ne forte egressus, si locum non inuenero,
iterum huc reuerti cogar. Cui aduersarius: solum ab his discede, & locus
tibi non deerit. Quem enim inquit, deseruit Dominus; vt te derelinquat?
quin & iureiurando affirma, te huc non reuersurum. Quibus respondet
frater, dicens: Exspectemus ad certum tempus: non enim iam tempus ido-

* *al. vnde tibi commoda, & vtilitates compares, &c.*

* *al. Quare huc potius age, &c.*

neum

A neum est, quo nos hinc secedamus. Ad quæ, aduersarius: Et quomodo sustinebis ingruentes tentationes in loco isto? Existimansq. frater ad maiorem se profectum * trahi, assensum cogitationibus præbet, quod omnibus deterius est. Quemadmodum enim in pelago, nauis si * vel exiguum ipsi foramen acciderit, nisi cito curata fuerit; ex modico illo, talis tantaq. magnitudo vndis maris facile inuoluetur: Ad eumdem modum etiam anima excipiens insultus hostium, nisi ad creatorem suum redierit. Sobrietate igitur & vigilantia, multaq. humilitate opus est carissimi. Omne enim malum funditus deletur, * perfectæ in Deum charitatis possessione. Frater ergo qui cogitationibus consentit, & vehementius ab ijs deinceps diuexatur, accedit ad Præfectum suum, ac dicit: Pater abba, fac charitatem, & dimitte me:

*al. venire.

*al. si vel in minimo læsa fuerit.

*al. per caritatem in Deum perfectam.

B non enim queo amplius in cœnobio desidere. Quæ audiens senex, incipit contristari, ac lugere vices fratris, quòd illusus sit: cœpitq. Senex consolari & hortari fratrem, dicens: Ego frater non dimittam te. Cur vero fili dæmones audis, volentes te à fraternitate segregare, & dulci eorum charitate? An ignoras frater, quòd si ex caula, ouis non exierit; eam à feris non capi? Sed dic mihi frater: num quis te fratrum contristarit, aut ego ipse? Dic quæso, & ego te curabo in Domino. Et si quis te fratrum, molestia iniuriave affecerit; tolera, propter eum qui dicit: Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. Quorsum autem attendis erratis alienis? Teipsum potius purum intemeratumq. serua. Et si forte molestus ego tibi fuerim, testis mihi scrutator cordium est Dominus, quòd non ex aliquo

Gal. 6.

C tui odio, id sim conatus: sed potius salutis animæ tuæ satagens. Atque ista auribus quidē frater excipiens, interius suis interim cogitationibus abstrahitur. Similiter quoque & fratres eum interpellant, dicentes: Ne deseras nos frater; vnanimiterq. condolent ei. Quòd si persuasum fratri fuerit, & acquiescat: liberatur multis tentationibus atque tribulationibus. Quòd si adduci non possit, vt maneat; dicit Præfecto: Non propterea, sed solitarie viuere desidero. Et ne in longum protrahamus sermonem: nisi morem gerat frater, recedit à confraternitate. Egrediensq. monasterio, in quo degebat, circumspicit ad dexteram, & ad sinistram. Quòd si mundum spectarit, & in seculum reuerterit; occœcatus mente, dicit intra seipsum: Liberatus sum à solitudine vitæ monasticæ; suumq. exitium arbitratur esse sapientiam. Si-

Similia valde accommoda.

D milis autem talis est homini, qui sumpta hydria sua abijt hausturus aquam, & tamen hydriam aqua non impleuit: sed reuersus etiam vas confregit. Talis quoque est, qui spreta gratia Christi Domini, denuo in mundum ad vitam secularem se conuertit. Quòd si piam frater, ac religiosam mentem obtinuerit; in interiorem * ingreditur eremum. Contingit autem vt in senes quosdam incidat, qui hospitalitatis virtutem exercentes, fratrem cum gaudio excipiunt. Deinde interrogant, vnde * ò frater? At ille: Huius sum, inquit, cœnobij, fratres. Et acedia circumfundente me in cœnobio, ab eo exiui. nuncq. inquiro vbi considam, & plangam peccata mea. Tunc quoque Senes illi cohortari fratrem incipiunt, dicentes: Potius ad tuum te confer cœnobium, ò fili; & ibi conquiesce. Ecce enim, vides quantis nos pre-

*al. progreditur.

*al. Vnde es frater?

E mamur angustijs, in locis istis. Audiuimus * autem & à Patribus, bonum esse cœnobia, maximeq. iuuenibus. Et si morem gerens frater, reuertatur ad locum suum, ibiq. quietam amplectatur vitam: iam multas ac malas tribulationes effugit. Quòd si senibus non paruerit: interiorem petit eremum, & paulatim fames eum affligit ac premit; tuncq. fratrem tœdere ac pœnitere incipit. quin & dæmones ipsum timore atque ignauia exagitant, & dicunt: Bene cum fratribus tuis considebas, quis te disturbauit, atque * adduxit in eremum istam? Et cuiusmodi censebitur iustitia, si mala moria-

*al. Etenim à Patribus intelleximus.

*al. incitauit, induxit, atque persuasit, vt &c.

moriaris morte, in ista eremo? Tunc magnum fratri incutiunt timorem A atque terrorem, tormentaq. multa in mente ipsius. Tuncq. frater intra seipsum dicere incipit, pœnitentia ductus: Bene mihi inter fratres meos versanti, erat. At quis me seduxit? aut cuiusmodi me dæmon decepit, vt ad eremum hanc horribilem exirem? ubi feræ inhabitant multæ, malæ, atque terribiles. Quid porro agam miser, si in manus Barbarorum incidero? ne forte & in latrones incurram; aut etiam fera aliqua praua occurrat mihi: quin & dæmonia multa in locis istis reperiuntur. nam locus inquit, desertus est. Et quomodo ego solitarie potero habitare in eremo ista? vbi assidue spiritus sunt immundi: præsertim vero cum ego inter plures fratres degere consueuerim. Reuera autem, nisi sobrium se ac vigilantem præbuerit, qui vitam solitariam in eremo agit, cito etiam mentem deperdet: B quemadmodum & multi id perpessi sunt. Deinde post eiusmodi cogitationes, incipit secum frater dicere: Eamus habitatum apud fratres, solitariam vitam quiete ducentes. Postea ad solitarios, frater accedit: Excipiuntq. eum fratres in pace, tribuunt ei cellam inter ipsos, & assumunt ipsum in Domino: offerentes ei quantum poterat manus ipsorum. Deinde confidens frater in cella sua, ait intra sese: Paululum nos operari oportet, vt inueniamus quo alamur. Et rursus, quid agam: quoniam opificium huius loci nondum didici? Et post aliquot dies, vbi opificij rationem didicit, incipit deinceps distrahi, & conflictari, quippe qui solitariam vitam degat. Quemadmodum enim solitariam vitam ducere solito, difficilis atque molesta videtur vita cœnobitica: Ita ei qui in cœnobio viuere consueuit, molesta apparet C vita solitaria. Omne porro lignum à * proprio agnoscitur fructu: Et laboribus deditus, ex * iuuentute sua. Incipit deinde frater, sæpe distractionibus tentus, pœnitentia duci, ac dicere: Ecce distrahor vndique, & neque horarias preces meas persoluere possum, cum cogitationibus quotidie dimicans. Cum verò in cœnobio versabar, ab omnibus istis liber eram, at cura omnis mea erat in Synaxi ac precibus, & exiguo manuum penso persoluendo. At nunc quid agam miser? nam propter mea peccata, ista mihi euenerunt: quia enim immorigerum me Patris admonitioni præbui, ecce multæ tribulationes constringunt me. Praua enim admodum inobedientia, Adamum ex paradiso eiecit: & me ex monasterio meo. Et post hosce sermones, accidit fratrem duplici ferri cogitatione, tum bona, tum mala: quarum D mala, ei suggerit eiusmodi, dicens: Ecce & cœnobium probasti, & eremum expertus es; & si ad cœnobium redieris, pudor tibi erit, & dedecus. neque vero istud solum: quin & in cœnobijs oppressiones regnant, ac scandala plurima. Rursusq. in eremo ista, terrores sunt varij, & labor immensus: immo potius hinc digressus in mundum abi: nam & ibi inquit, si Deum timere volueris, saluaberis. An putas solos eos, qui in eremo versantur, saluari? Cæterum si sapuerit frater, respondebit * cogitationi eiusmodi, dicens: Si in eremo, vbi magna est quies atque tranquillitas, non permiseris me conquiescere: quæ non mala aduersum me excitabis, si in mundum abiero? Hæc quippe suggerit inimicus, volens ipsum * reflectere velut canem ad proprium vomitum. Nam si frater cogitationi consenserit, illico E in mundum inimicus abigit eum: Sin vero fratris anima concupierit salutare Domini; dabit ei Deus cogitationem bonam, in semitam iustitiæ. Talia igitur sunt cogitationis bonæ propugnacula. Ecce inquit, & cœnobia probasti, & eremum expertus es. Proba igitur cogitationem tuam: & vbi vides in bonum ædificari animam tuam, ibi persiste. Quòd si etiam hisce in locis quietam degere vitam volueris, sicut & cæteri fratres, qui ibi resident propter Dominum; nequaquam te Dominus noster Iesus Christus despiciet:

Similitudo ex contrarijs.

** al. ex proprio.*

** al. in iuuentute sua.*

Gen. 3.

Duplicis cogitationis tentatio.

** al. respondebit ei dicens.*

** al. in suam ad ducere sententiam.*

A defpiciet: fed ipfe tui curam geret, * folum in timore Dei verfare. Sin au- *al. fi folum in timore Domini verferis.
tem & ad cœnobium redeundi fuerit animus, hoc etiam melius eft. Ca-
ueasq. tacita mentis cogitatione tecum dicere: Ad fratres meos reuerti e-
rubefco: reputabunt enim me, fi ad eos rediero, tamquam impatientem,
& labores eremi ferre nolentem: imo inftar fegnis alicuius ac pigri militis
à belli acie profugientem. Verum non fic mi frater, non fic: fed tu po-
tius, velut probatus pugil, quod dictum eft ab Apoftolo, * explefti & ef- *al.exple & effice.
fecifti. ait enim: Omnia probantes, quod bonum eft tenete. En tu vtrum- 1. Thef. 5.
que explorafti atque tentafti, hoc eft, folitarium, & cœnobiticum vitæ
genus. Inuenifti bonum & iucundum effe, fratres habitare in vnum. Pfal. 132.
quemadmodum fcriptum eft: Frater qui adiuuatur à fratre, quafi munita Prouerb. 18.
B atque excelfa ciuitas: nam fundati regni inftar, fortis eft ac potens. Qui-
bus compunctus frater, ad cœnobium reuertitur. Sufcipit eum Præfectus
cœnobij, cum fratribus, prompte atque libenter. propter illum qui dixit: Matth. 10. &
Sufcipite ac fuftinete infirmos. attribuitq. ipfi cellam. Et aliquot poft Rom. 14. 15. & 1. Thef. 5.
dies, fratre in fua conquiefcente cella, incipit malignus talibus * exagita- *al. diuexare fratrem, talia
re fratrem, atque fuggerere ipfi, dicens: Iterum ad antiqua venifti? Non- et fuggerens, dicensq.
ne tibi folitudo fufficiebat, libertasve eremi? vbi neque quid noxium cerne-
bas, neque fcandalo afficiebaris, neque etiã aliquid * cum aliquo loquebaris. *al. aduerfus aliquem.
Et tantopere rurfus dæmones exagitare ac diuexare atque perturbare fra-
trem incipiunt; vt fi fieri poffet, etiam parietibus monafterij effractis effu-
geret. Vfqueadeo turbatur cogitationibus à malo dæmone immiffis, qui
C eum volens adhuc è cella retrahere, tœdium illi in exiguo opificio inijcit.
Cæterum prudens fi eft frater (quemadmodum fcriptum eft: Prudentes Matth. 10.
eftote ficut ferpentes, & fimplices ficut columbæ.) refiftet illis, dicens: Ne
me illuferitis operarij iniquitatis: quoniam confilium veftrum ego non to-
lerabo, cum illud veneno fit plenum. Aufcultans quippe vos, prima vice
egreffus fum monafterio, exiftimans me ad maiorem profectum abire.
Et * cella quidem exiui, fed vtilitatem mihi non * retuli: immo cognoui quòd *al monafterio
omnes viæ veftræ fint tenebræ, & qui in eis ambulat, in tenebris iter fa- *al. inueni.
ciat. Ego autem ab hoc tempore, me ipfe putabo feruum cuiufpiam; qui
huc profectus, me huius monafterij Præfecto commendarit, in quo habito:
ideo non fum mei iuris. Et fuper modico manuum opere, quid me diue-
D xatis atque affligitis? Numquid ego fum melior hominibus fecularibus,
qui quidem non folum de die, fed etiam de nocte operantur, fataguntque
eorum quæ funt vxoris, & liberorum, & cellæ, & * pretij conductæ do- *al. & domicilij.
mus? me vero ab omnibus iftis liberauit Chriftus: quia iugum ipfius fuaue Matth. 11.
eft, & onus eius leue. Propterea declinate à me maligni, & fcrutabor Pfal. 118.
mandata Dei mei. Quoniam ipfi gloria, in fecula feculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E *HAC fua Parænefe, oftendit Auctor diuerfimode impugnari ab hofte illos qui fub obedientia in monafterijs viuunt; peffimeq. fibi confulere eos, qui fua folius potius cõfilia quàm fuorum Superiorum fequuntur, proprijsq. fe abduci cogitationibus finunt. vnde in multas fæpe tentationes laqueosq. diaboli incidunt, quibus femel implicati atque conftricti, non facile fe illis liberant, fed magis in deterius vergunt, viam pietatis atque religionis deferentes, & fraternitatem cum inftituto fuo monaftico relinquentes, ac ad feculum redeuntes, vel etiam folitudinem relicto monafterio cogitantes, &c. Quare tales hic hortatur, ne callidis inimici fuggeftionibus atque tentationibus vllatenus locum præbeant: fed ad mentem redeant, feq. totos Deo offerant, commendentq. ac poftliminio ad fratres, monafteriumq. vnde exierant reuertantur, ac vitam Deo gratam viuant, &c.*

Parænesis 24. quòd diuersimode impugnantur qui sub obedientia viuunt.]: *Ita est in* A *duplici MS. Syrlet. Pro quo, in Cryptafer. sic:* [De his quæ contingunt inter eos qui in cœnobijs viuunt.] *& in Cod. Cand.* [Quòd non oporteat propria sequi consilia, nec suis abripi cogitationibus.] *At in MS. Vatic. talis est Inscriptio:* [Parænesis in Fratrem qui è monasterio exiuit, & iterum postliminio reuersus est.] *Conueniuntq. omnes istæ Inscriptiones hic instituto Auctoris, cum & de singulis hac ipsa Parænese sparsim agatur, magis tamen vel minus.*

In seculo hæc seruilia opera exercebas, & comedebas, &c.] *A Cœnobio ad solitudinem abducere callide conatur Dæmon, vtiturq. hoc Argumento: Quod hic agis in monasterio, agebas etiam in seculo: opificium scilicet exercebas, & edebas vt animalia rationis expertia, &c. abi igitur in solitudinem, vbi sine cibo viuas, omissoq. opificio te totum contemplationi dedas, &c.* B

Et vicissim nisi comedas, laborem ferre non potes, &c.] *Est continuata hæc oratio cum verbis proxime præcedentibus, & vnica ratiocinatio atque dilemma eiusmodi: Si comedis, vitam bestialem agis; si non comedis, non fers laborem: ergo abi in solitudinem, vbi non sit necesse laborare, neque comedere, &c. atque hæc sunt argumenta quibus cacodæmon subdole persuadere conatur Monacho, vt suum relinquat monasterium, institutumq. monasticum, &c.*

Ecce discedam ab his, qui hic versantur, &c.] *al.* ἐλλιπτικῶς, *& ad verbum sic:* [Ecce ab his qui hic sunt recedo, & in quas me partes conferam ignoro: ne forte dum hinc egressus fuero, & locum non inuenero, huc iterum postliminio reuertar, &c.] *vbi etsi lectio videatur esse germana, & formula dicendi forte Syris familiaris, & elliptica; sicut etiam vbi est: (*μήποτε ἐξελθόντος μου. *id est, ne forte hinc egressus, &c.) tamen maioris perspicuitatis gratia, melius hic expressius legendum, adhibendo verbum* ὅρα, *vel* δέδοικα *ante* μήποτε. *vt latine reddatur,* vereor ne forte egressus, si locum non inuenero, iterum huc reuerti C cogar.] *vt hic in translat. reposuimus. nisi quis fortasse hic pro* ἰδοὺ ἐξέρχομαι, *legendum censeat,* εἰ τῶν ὧδε ἐξέρχομαι. *si ab his qui hic degunt egressus fuero. ac postea pro (*μήποτε, *ne forte)* εἰ μὴ, *nisi forte, &c. hoc modo:* Si hinc ego abiero, in quas me partes recipiam nescio; nisi forte post egressum, si locum non inuenero, iterum huc redeam, &c.

Quemadmodum enim solitariam vitam ducere solito, difficilis videtur vita cœnobitica: ita ei qui in cœnobio, molesta apparet vita solitaria.] *Quid differat solitaria vita à cœnobitica; quidq.* οἱ μονάζοντες ἀπὸ τῶν κοινοβιτῶν, *non obscure hic indicat. quam etiam differentiam plene Cassianus ponit, in collat. 18. cap. 5. sub fin. & eadem 18. collat. cap. 10. in Respons. ad Interrogat. quid intersit inter Cœnobium & monasterium, vbi ista ex professo tractantur, & apud alios alibi.*

Ecce distrahor vndique, & neque exiguas horarias preces meas persoluere possum, D &c.] *Vbi in Græco est:* Ἰδοὺ περισπῶμαι πάντοθεν. καὶ οὐδὲ τὴν μικρὰν μου σύναξιν ἐμβαλεῖν, *&c.*] *Nomine enim* τῆς συνάξεως, *hic per metalepsin appellare videtur statas precationes, & officium diuinum quod in illis conuentibus potissimum decantabatur: & hoc loco ad priuatas quoque transfertur precationes, &c. sicut examinando comperies.*



E

PARAENESIS

A

PARAENESIS VIGESIMA QVINTA.

Inuasio atque impugnatio hostis, in transgressores.



VGGERIT fratri cogitatio: Tot iam annos in hoc sancto loco degis, inseruiens Christo Domino; at nunc consenuisti, nec sufferre poteris amplius regulas loci istius: nam caro tua
B debilitata est, neque vires tibi vltra suppetunt faciendi quidquam, * spernerisq. deinceps à paruis & magnis: quin & propter senium tuum requie indiges. Age igitur, inde egredere, & in vno aliquo reside loco, atque quiesce: & siue ex charitate, siue ex qualicumque alia occasione, Deus tibi victum mittet. Quæ enim tibi impendet necessitas, vt etiam misere caussa victus tui, improperia sufferas? Quid porro & cibus tuus est, quòd ita quotidie etiam praui instar serui defatigeris atque affligaris, sustineasq. minoribus te subijci? Hæc atque alia eiusmodi, improbus hostis Seni suggerit, volens à fraternitate ipsum post tot tantosq. annos abstrahere, & loco in quo consenuit, dimouere; eumq. impatientem tempore senectutis suæ * demonstrare. Et si cogitatione senex facilior leuiorq.
C fuerit, mox & è vestigio obedientem se improbo consultori præbet, & exagitatur ab ipso, sicut sarmentum ac stipula à vento agitata: Sin autem senex cogitatione perfectus sit, eum de loco tranquillitatis non dimouent; neque ipsum * vincunt, tamquam aliquem catena vinctum. Non enim præualent cogitationibus pijs; nam & ijs resistit senex, dicens: ne senectutem meam irriseritis improbi dæmones: non enim prauas vestras cogitationes atque consilia ignoramus. Nam si in iuuentute mea patienter labores pertuli: multo magis nunc sustinebo, quando tempus resolutionis meæ instat, vt sim cum Christo. quemadmodum & vos mihi contestabamini: consenui enim, & caro mea infirmata est; quò igitur abibo? Senex quippe aliud exspectat nihil, nisi vt hac liberetur vita, ac dissoluatur: & adhuc vt ignauiæ for-
D ma reddar atque exēplum, & non patientiæ, suadetis? Si enim senex Eleazarus, dum incendij supplicijs torqueretur, non est mutatus mente; vnde & iuuenes ætate, huius patientiam respicientes, contempserunt tormenta quæ videbantur, viceruntq. tyrannum Septem sancti pueri: quid igitur ego? Atque ita diabolicas cogitationes dissipat, si in eadem voluntate sententiaq. permaneat, diuina adiuuante gratia. moriturq. in loco, vbi consenuit, referens coronam gloriæ, & à Domino audiens: Euge serue bone, & fidelis: in paucis fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Cui gloria * & imperium, Patri, & Filio, & Spiritui sancto: nunc & semper, & in
E secula seculorum.
Amen.

* al. contemptuiq. deinceps ibi eris paruis ac magnis.

Improbi hostis suggestiones, & tentationes.

* al. reddere.

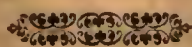
* al. superant.

2. Machab. 6.

2. Machab. 7.

Matth. 25.

* al. Cui gloria in secula seculorum. Amen.



SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

INVASIO atque impugnatio hostis, &c.] *Variat & hic Titulus siue Inscriptio : nam in MS. Vatic. est :* [Quo pacto honestatis inimicus Dæmon se opponit ijs qui iam consenuerunt in cœnobijs, & dicit : Tot iam annos agis in hoc loco, &c.] *Loco cuius, in alio Cod. simpliciter absque addit. reperitur :* [Parænesis 24. & al. 25.] *In Candiano autem MS. est :* [De accedia, & patientia Senum.] *At in antiquissimo MS. Cryptafer. reperitur ac legitur hic :* [Sancti Stephani iunioris, de his quæ accidunt senibus. eiusdem Parænesis 24.] *existimo autem Stephanum illum iuniorem esse eum, cuius mentio fit in Romano Martyrolog. quarto Kalend. Decem. ibi :* Constantinopoli, Sanctorum Martyrum Stephani iunioris, B & Sociorum trecentorum, & triginta nouem Monachorum, &c.] *quorum etiam Zonaras meminit, in 3. part. annal. in Constantino Copronymo, sub quo passi sunt. & Damascenus ex editione Billiana, nec non Cedrenus in compend. anno 25. eiusdem Imper. ac Ioannes Episcopus Hierosolym. in vita S. Ioannis Damasceni, alijsque alibi.*

Et si cogitatione Senex facilior. leuiorq. sit, mox obedientem se improbo consultori præbet &c.] *Alia lectio sic :* [Et si leuis animi mentisq. senex fuerit, statim & è vestigio transuertitur, & expellitur à malo dæmone.] *al.* [cogitatione dimouetur atque traducitur ab ipso, instar stipulæ à vento agitatæ, &c.] *atque ideo impij hostis suggestionibus, prauisq. eius consilijs monet Auctor quocunq. tempore fortiter resistendum, & in bonis vita institutis ad finem vsque perseuerandum, &c.*

Sin autem Senex cogitatione perfectus sit, eum de loco tranquillitatis non dimouent, C &c.] *In duobus alijs mmß. Græc. pro (οὐ μεταφέρουσιν αὐτὸν τοῦ τόπου τῆς ἡσυχίας, ut hic) reperitur : οὐ μεταφέρουσιν αὐτοῦ τὸν τρόπον τῆς ἡσυχίας, id est, non transferunt atque disturbant eius modū ac rationem quietis*] *& al. αὐτὸν τοῦ τρόπου τῆς ἡσυχίας. non dimouent ipsum à modo quietis.*

PARAENESIS VIGESIMA SEXTA.

* al. De Fide. Parænesis 25.

De * transmutatione loci in locum, &c.



FIDES, mater est boni omnis operis, & per ipsam quis acquirit repromissiones Domini, & Saluatoris nostri Iesu Christi. D quemadmodum scriptum est : sine fide autem impossibile est placere Deo. Fertilis porro possessio est diabolo infidelitas, quæ operis omnis mali est mater : quippe ex qua, duplicitas animi nascitur, quæ est inordinatio atque confusio. Vir autem * duplicis animi, inquit, instabilis est in omnibus vijs suis. Si ad eremum exierimus, in eremo non quiescunt pedes nostri : Et si ad loca quæ habitantur, eos qui * eremum sequuntur, felices prædicamus. Fratres, nisi seminauerimus, quomodo metemus ? Et fructus largitori fructuum non offerentes, quomodo fructum ferre poterimus ? Tribulationem non sustinentes, quomodo refrigerium adinueniemus ? In eremo patienter non perseuerantes, quo pacto mercedem peregrinationis nostræ recipiemus ? Inopiam & angu- E stias non sufferentes, quo pacto veras diuitias reperiemus ? In contumelijs, & * plagis, atque contemptionibus non acquiescentes : quo pacto vestigijs Domini Christi insistemus ? Sub obedientia seniorum esse in domino, non sustinemus : sed ex loco in locum alium transimus. Primùm vero debet quis ex proprijs perdiscere cogitationibus, cur, & quam ob caussam velit proprium deserere locum in quo habitat : ne forte laborem effugere cupiens, interiorem petat eremum, arbitrans leuiorem se in eremo inuenturum.

Heb. 11.

Iacob. 1.

* al. duplex animi.

* al. in eremo degunt.

Galat. 6.

* al. & tristitijs atque molestijs, & contemptionibus. &c.

A rum locum. ne rursus ab honestatis inimico dæmone, liuore atque inuidia
vulneratus angatur; quippe quòd alius frater in ijs rebus quæ cernuntur profi-
ciat, ipse vero non sit honoris gradum ac dignitatis adeptus, & huius rei gratia
relinquere vult locum. ne * laborem fugiens virtutum, aut sub obedientia *al. pugnam.
in Christo viuere detrectans, solitudinem petat. neue terrenam hæredita-
tem persequens, suum deserere velit locum: nam cogitationes ista patefa-
ciunt. Si ergo ante exquisiuerimus ac perscrutati simus; cognouerimusq.
diuexantem nos perturbarionem ac passionem animi: eam minime sequa-
mur; ne in manus improborum incidamus dæmonum, in locis desertis &
inaquosis. Examina igitur teipsum strenue, an plane secundum Deum in
veritate accidat res, & non consilio atque proposito deprauato: Nam qui
B non cum consilio ac deliberatione rem agit, similis est talis viro * volucres *al. volatilia
suis pedibus persequenti, & imprudenter quæ ad ipsum pertinent agens. Con- pennata.
silium autem bonum, mandata * Domini obseruat. Et quid ad ista dicere *al. Christi.
oportet? Sobrietate ergo & vigilantia opus est, carissimi. Accidit porro, vt
* & recte iusteq. factorum prætextu, fratres oppugnet inimicus. Et si con- *al. vt etiam
senserit condescenderitq. frater, vt à loco separetur; machinatur inimicus per recte iusteq. facta.
ipsum aliquo in loco suis laqueis capere. Sin vero homines, vos acerba qua-
dam æmulatione persequantur, aut communicare operibus cogant alienis,
in quibus non sibi complacet Deus, & ad alium confugimus locum; fidu-
ciam habeamus ad Deum. cum Dominus & Saluator noster Iesus Christus Matth. 10.
dixerit discipulis suis: Quòd si vos persecuti fuerint; ex hac ciuitate, fugite
C in aliam. At de non oberrando, ait rursus Saluator: Nolite transire è do- Matth. 10.
mo, in domum. Et iterum: in quamcumque ciuitatem ingressi fueritis, ibi Mar. 6. &
manete. Si porro nostram explere voluntatem voluerimus: quæ ista erit Luc. 9. 10.
virtus? Sin autem Præfecti nos separarint, locum præbeamus: resistamus 1. Reg. 18.
autem Diabolo magis. Sic enim agebat Dauid, alienigenas oppugnans, dum 19. 20. 21.
à facie Saul declinabat. Si ergo recte in eremo quiescas, & diuexarit te co- &c.
gitatio, vt ad loca quæ habitantur te transferas: * responde ei bellum mun- *f. oppone ei.
di, & quæ aliquibus ibi degentibus eueniunt. Sin vero bene in cœnobio
quiescis, teq. conturbarit cogitatio, vt eremum ingrediaris: * responde ipsi *f. obijce ipsi.
bellum atque molestiam eius. Quòd si solitariam vitam probe degas, ac
te molestarit cogitatio, vt in plurium fratrum conuentum ac cœtum in-
D troëas: responde ipsi certamen cœnobiorum, ac præterea retributionem. Et Cogitationum distractio vitanda.
ne imprudenter nostris abripiamur cogitationibus: non enim nouimus,
quid expediat nobis. quemadmodum ait Sapientia: Non te extollas in co- Eccl. 6.
gitatione animæ tuæ: ne * abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ *al. diripiatur.
comedentur, & * fructus tuos perdes, & relinques teipsum vt lignum ari- *al. labores tuos.
dum in deserto. Salus autem est in multo consilio. At sæpe vis dicere, te
propter scandala, & detractiones, inde fugere velle? feras æquo animo, ac
tibi consilium dabo. Cupis fugere scandala, & obtrectationes? obstrue os Scandala vt vitanda, & obtrectationes.
tuum in Domino; & auerte oculos tuos ne videant vanitatem: atque ita
vtrumque vinces, & detractionem per silentium, & scandala per custodiam
oculorum. Nam si ista non vicerimus: quocumque abierimus, in nobis
E portabimus à quibus oppugnemur. Hos vince carissime, & habebis requiem
vbicumque resederis. Cæterum frequens vis dicere: cognita cunctis est fra-
tribus mea ad conuersionem difficultas, atque negligentia; & ideo non
amplius habitare queo in loco isto: Nam quamuis ego virtutem deside-
rem, homines tamen quibuscum habito, ijdem sunt. Audi ergo cariss-
me: tu bonum fac, & videbis quòd Dominus conscientiam tuam curabit,
fratrumq. tuorum, in ijs quæ ad te pertinent. Nam si discedere vis, quia
nota est fratribus tua ignauia: illud est fugere velle dedecus, & eos quæ-
rere,

rere, quibus non sint noti praui mores tui, vt apud eos bene audias, nec A
sit memoria defectus, & imbecillitatis tuæ prioris. Cum dicat Propheta:
Psal. 68. Improperium exspectauit cor meum, & miseriam. Valde enim conducit,
opprobrium & despectionem ab hominibus ferre, propter Dominum, ad
purgationem peccatorum. Fidemque illius tibi faciat Propheta, dicens:
Psal. 35. Quoniam in humilitate nostra, memor fuit nostri Dominus: & redemit
Ibidem. nos ab inimicis nostris. Sed vbi te petit, qui ex aduerso insurgit, relucta-
re ac resiste inimico; vt quibus tui defectus & imperfectiones notæ sunt,
iis quoque tua recte facta manifestentur: atque in eo magnam à Domino
Matth. 19. 20. referes gloriam: Ipso Saluatore nostro Iesu Christo dicente: Et erunt nouis-
Ab exemplo, & vsu practico. simi primi, & primi nouissimi. Ex quo enim die, sordida vestis lota est, non
amplius cum immundis seponetur: At si quis inuidia atque æmulatione B
praua ductus, vestem mundam appellarit sordidam, non credetur ei. nam
Psal. 50. forma atque aspectus vestimenti coarguet eum: Lauabis enim me, (inquit
Scriptura) & super niuem dealbabor. In aduersarios porro tuos, & qui men-
tem ac cogitationem tuam rursus ad antiqua student conuertere mala, etiã
Hab. 2. ait Scriptura: Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians,
Prouer. 2. vt aspiciat nuditatem eius. Velut qui relinquunt iter rectum, vt ambulent
per vias tenebrosas: qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus
pessimis; quorum viæ peruersæ sunt, & infames gressus eorum: vt longe
Prou. 2. iuxta LXX. te faciant à via recta, & alienum à iusto consilio. Ideo dicit: non com-
prehenditur sub annis vitæ. Nam si per semitas ambulassent bonas: inue-
nissent vtrique semitas iustitiæ planas ac faciles. Boni erunt habitatores ter- C
Psal. 36. ræ, simplices autem relinquentur in ea. Semitæ impiorum, ex terra peri-
Prou. 3. bunt: & iniqui expellentur ab ea. Fili, ne mearum obliuiscaris concio-
num: verba autem mea retineat cor tuum. Quoniam Deo nostro gloria:
nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVIVS *quoque Argumenti esse videntur, quæ S. Basilius Magnus tractat contra instabilitatem quorumdam Monachorum, qui frequentibus locorum demutationibus gaudent, in suis Monasticis constitutionibus cap.* 10. *quod incipit:* [Atque illi etiam deuitandi sunt, qui instabiles identidem locum demutant, & modo ad hos, modo ad illos fratres se conferunt, &c.] *Vbi similium instabilitas reprehenditur, & quomodo deuitandi qui tales sunt, quæque ex eiusmodi leuitate & inconstantia gignantur vitia, dilucide ostenditur, sicut & alibi pluribus in locis apud eumdem. De quibus & Cassianum lege, collatione* 19. *de fine Cœnob. & eremit. cap.* 3. 10. 11. 13. 14. *&c. item collat.* 24. *in Respons. de illusione diaboli, eo quòd vastioris solitudinis requiem repromittat, cap.* 19. *ac alibi sæpe. & apud Ephræm in superioribus huius* 2. *Tom. Parænesib. ac postea in Parænese* 42. *& al.* 43. *quæ fit ad Monachum qui suum deseruit monasterium, & de Pœnitent. cuius initium est:* [Sub obedientia spiritalis Patris constitutis, suggerit inimicus dicens: Discede hinc, & priuatim habita, vt quiescas magis, &c.] *sparsimq. alibi apud eumdem sæpe, etiam Tomo* 1. *&* 3. D

Parænesis 26. de transmutatione loci in locum.] *Ita se huius Parænesis habet inscriptio in Coc. Vatic. & al.* [à mutatione loci in locum.] *vt in MS. Sfortiano. al.* Ad fratres transeuntes, atque degenerantes è loco in locum.] *& sic in Codice Græc. Syrlet. In Candiano autem MS. inscribitur:* [De Fide, & patientia.] *Et in Cryptaferrat:* [De Fide, Parænesis 25.] *cui respondet etiam hic principium:* [Fides, mater est boni omnis operis, &c.] *Sed priores inscriptiones magis Argumento præcipue hic tractato respondent.* E

Non te extollas in cogitatione animæ tuæ; ne abripiatur velut taurus anima tua. Frondes tuæ comedentur, & fructus tuos perdes, &c.] *Locus est Sapientiæ Syrach, cap.* 6.

vbi

A *vbi in vulg. paullo aliter sic legitur:* [Non te extollas in cogitatione animæ tuæ, velut taurus; ne forte elidatur virtus tua per stultitiam, & folia tua comedat; & fructus tuos perdat, & relinquaris velut lignum aridum in eremo.] *Auctoris autem nostri lectio, quasi per omnia hic concordat cum noua Græca editione 70. nisi quòd ibi est:* [Folia tua comedes, & fructus tuos perdes, &c.] *hic autem:* [folia tua seu frondes tuæ comedentur, & labores tuos perdes.] *quamquam tamen vtroque modo, & τοὺς κόπους labores, & καρπῶν fructus, hic in alijs atque alijs mmß. legatur apud S. Ephræm. Quod vero in vulg. legitur:* velut lignum aridum in eremo.] *sciendum est, illud* (in eremo) *nec in noua edit. 70. neque in vllo Græco Codice nostri Auctoris hic reperiri.*

Ex quo enim die, sordida vestis lota, non amplius cum immundis seponetur, &c.] *Vbi pro* (ἀφ' ἧς γὰρ, ex quo enim die) *in alio MS. habetur*, κόνει γὰρ τὸ μιανθὲν ἱμάτιον, *f.* puluere enim contaminata vestis, &c.] *vt fort. sit adlusio ad puluerem quo palestritæ post*
B *vnctionem inspergebantur, vt corpora ceromate & sudore lubrica, mutuas luctantium prehensiones admitterent, &c. sed vt in magis euidentibus ac certis versemur, mihi plane hic videtur legendum,* ἀφ' ἧς, *à quo die, subintelligitur enim* τῆς ἡμέρας. *cum & hic simpliciter de veste sordida & lota agatur, qua significetur verus pœnitens recuperare etiam bonam existimationem, &c.*

Ideo dicit scriptura: non comprehenditur sub annis vitæ, &c.] *ac sic in emendata editione Græc. iuxta 70.* ὑπὸ ἐνιαυτῶν ζωῆς, *sub annis vitæ. q. d. non viuet vita illa sempiterna & beata. Locus est Prouerb. 2. secundum LXX. vbi tamen in vno aut altero Græco exemplari S. Ephræm, hic etiam legitur,* ὑπὸ ἐνιαυτὸν ζωῆς, *sub anno vitæ, &c.*] *Quod autem postea ex eodem Prouerbiorum capite hic additur:* Boni erunt habitatores terræ, simplices autem relinquentur in ea, &c.] *in edit. 70. paullo aliter sic legitur:* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebunt in ea. Viæ impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *Sed de istius lectionis varietate & ordine, plura vide in Scholijs edit. 70.*

C

PARAENESIS VIGESIMA SEPTIMA,

Oportere reuertentem fratrem, sine præteritorum malorum recordatione, & cum gaudio suscipere.

D SI CONTIGERIT fratrem à cœnobio, quocumque prætextu recedere, cumque acciderit in morbum labi; aut etiam sponte resipiscentem reuertere: non oportet fratrem despicere; sed potius ipsum in Domino velut proprium membrum conuenerit amplecti, etiam si peccarit. attamen tu non id homini præstas, sed Domino dicenti: Quod vni horum ex minimis fecistis, mihi fecistis. Nam sui ipsius dumtaxat curam gerere, prohibitum est: Sal- *Matth. 25.*
uatore nostro dicente: Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis. & *Matth. 6.*
quæ sequuntur. * Deinde adiungit: Hæc enim omnia inquiens, gentes in- ** al. Ideo infert, dicens:*
quirunt. Quare & per Apostolum admonet dicens: Non quæ sua sunt sin- *Philip. 2.*
guli considerantes, sed ea quæ aliorum. Rursusq. idem ait Apostolus: Et *1. Cor. 12.*
adhuc excellentiorem viam vobis demonstro. Si linguis hominum loquar, *1. Cor. 13.*
E & angelorum, charitatem autem non habeam; factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam, & nouerim mysteria *Ibid.*
omnia, & omnem scientiam. Et si habuero omnem fidem, ita vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Et si distribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas; & si tradidero corpus meum, ita vt ardeam; charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Charitas patiens est, benigna est. Charitas non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non * est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt, non irritatur, non co- ** f. non agit indecore.*
gitat

gitat malum, non gaudet super iniquitate, sed congaudet veritati: Omnia A
suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Charitas numquam
excidit. Bona igitur oratio cum ieiunio: sed hæc roborat atque confirmat
Ose. 6. & Matth. 9. eleemosyna. Misericordiam enim (inquit per Prophetam Dominus) volo,
& non sacrificium. Cerne porrò Prophetam, quo pacto immisericordes
redarguat: pro eo (inquit) quòd non est recordatus facere misericordiam,
Psal. 108. & persecutus est hominem inopem & mendicum, & compunctum corde
mortificare; dispereat de terra memoria eius. quoniam quem tu percussi-
Psal. 68. sti, ipsi persecuti sunt, & super dolorem vulnerum meorum addiderunt.
Matth. 5. Propterea beatos prædicat Saluator misericordes, dicens: Beati misericor-
des, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Quid enim Angelus ait
Act. 10. ad Cornelium? Non orationes dumtaxat tuæ, sed etiam eleemosynæ inquit, B
tuæ ascenderunt in memoriam, in conspectu Dei. Ab errore igitur reuer-
tentem, ac pœnitentem suscipe; à mortuis resurgentem de profundo pri-
uationis timoris Dei, & negligentia, amplectere. Apostolum audi dicen-
2. Cor. 2. tem: Confirmate in illum charitatem; ne forte abundantiori tristitia ab-
sorbeatur, qui eiusmodi est. Rursusq. ait: Rogamus vos fratres, corripite
1. Thes. 5. inquietos, consolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patientes estote ad
omnes. Videte ne quis malum pro malo, alicui reddat: sed semper quod
Ibid. bonum est sectamini, in inuicem, & in omnes. Etenim Dominus gloriæ non
Luc. 15. reiecit filium prodigum: sed amplexus est eum tamquam à mortuis resur-
gentem, & induit ipsum stola prima, ac calceauit, annulumq. dedit in
manum eius: & vitulum saginatum occidit, vt lætaretur super inuentione filij C
perditi. de quo cum alter filius doleret, etiam ipsum pater consolando
Ibidem. curauit, dicens: Fili, tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt: epu-
lari autem & gaudere oportebat; quia frater tuus hic mortuus erat, & re-
uixit; perierat, & inuentus est. Sic ergo conuenit misericordes esse frater-
nitatis præfectos. Tu porro frater, misericordiam assecutus, ne parui pen-
das: sed filium illum resipiscentem ac reuertentem imitare: quippe qui
dum reperit patrem suum, non obliuioni peccatum tradidit; sed etiam in-
genua se prouoluit, confessusq. est in veritate, & non in simulatione, di-
Ibidem. cens: Pater peccaui, in coelum & coram te: & non sum amplius dignus
vocari filius tuus; fac me sicut vnum de mercenarijs tuis. Vides qualem
compunctionem habuerit; qualem dolorem; qualem humilitatem? Quocir-
ca & nos carissime de cætero sobrij simus, & vigilemus; vt & turrim ne- D
** al. reparemus atque restituamus.* gligentia euersam * restauremus. Nam qui suamipsius parui facit negli-
gentiam; plane non ignoscet, etiam in alterius euersione. Ad quem Pro-
Habac. 2. Iuxta LXX. pheta dicit: Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam. Ser-
uiamus igitur Domino in timore, & in humilitate. Prudenter vero ac cau-
te quæ dicuntur tibi, intellige. Ne ad modicum tibi tempus, seruiat humi-
Antitheses graues, & accommoda. litas ac silentium: & post modicum obmurmuratio, & ad ministerium ac
vigiliam pigritia atque negligentia. neque occasione minus necessarij ope-
ris & accessorij, tuam despexeris Synaxim. Quemadmodum enim pluuia
auget semen: ita & Synaxis ad virtutem, incrementum præbet animæ.
Ne hodie gratiarum actio pro ijs quæ apposita sunt in mensa: & cras ad- E
uersus eum qui cibos coquit, & panes parat, obmurmuremus. Marcidi
Psal. 101. sunt panes? Sed Prophetæ meminerimus dicentis: Quia cinerem tamquam
panem manducabam. Acerbum, & marcidum est vinum? At recordemur,
Matth. 27. Marc. 15. quomodo omnium nostrum Dominus & Saluator, acetum cum felle pro-
pter nos gustauit. Ne ergo hodie temperantia & abstinentia: & postero
die Præfectos ob voluptatem ventris tentemus ac lacessamus. vt non audia-
Philipp. 3. mus: quorum Deus venter est, & gloria. Ne hodie quietem sectemur ac
medita-

A meditationem, & cras è cella in cellam oberremus: vt non dicam, è vico
in vicum; & in ciuitate detineamur: neque prætextu ministrandi senibus,
acediam tædiumq. præ nobis feramus. Quantum enim quis quietem secta-
tur, tantum cogitationes eius in puritate versantur: & quanto quis lon-
gius à tranquillitate recedit, tanto crassior hebitiorq. mens eius redditur.
Et si opificium tibi committitur, quod quoque vtile sit cœnobio, ne ob il-
lud extollaris. Nam si propter hominem id exerceres, recte quidem dice-
res: at si Deo, ne efferaris aduersus fratrem tuum; verùm Deo relinque:
Nam ipse vnicuique largitur secundum opera sua, quippe qui cernat om- Matth. 16. 25
nia. Ideoq. humiliemus animas nostras coram Domino: vt nos exaltet. Rom. 2. &c.
& velut quotidie initia iacientes, componamus cogitationes nostras: sic
B enim & robustiores atque paratiores erimus. Ne ergo carnalibus abduca-
mur voluptatibus; neque vitam timoris Domini expertem degamus: sed
omnem iuuenilem vitemus concupiscentiam: neforte eiusmodi concupi-
scentia in priorem nos ducat conuersationem, & in eadem incidamus ma-
la; peius nobis ipsi iudicium iræ præparantes: abscindamurq. putrido mem-
bro similes, & in reliquorum corporis membrorum beneficium, amputa-
to. Cum Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Ecce sanus factus
es: iam noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Ipse porro Ioannis 5.
Dominus concedat nobis gratiam exhibendi conuersionem, ac digna pœ-
nitentiæ opera faciendi: vt induti veste nuptiali, occurramus ei in gloria. Matth. 22.
Quoniam ipsi gloria, nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VTILIS, & necessaria, lectuq. dignissima hæc est Parænesis, qua monentur potissimum Præfecti ac Superiores, vt postliminio reuertentes fratres, suamq. serio vitam emendare cupientes non despiciant neque reijciant: sed absque præteritorum malorum recordatione, etiam cum gaudio tales suscipiant; ac charitatis & misericordiæ visceribus eosdem amplectantur, & tractent, exemplo Domini gloriæ, qui non reiecit à se filium prodigum, sed amplexus est eum tamquam à mortuis resurgentem, induitque eum stola prima, &c. vt latius est Luc. 15. & hic apud
D *Ephræm in præsenti Parænese.*

Parænesis 27. Oportere reuertentem Fratrem sine præteritorum malorum recordatione cum gaudio suscipere.] *Inter alias atque alias istius Parænesis Inscriptiones, hæc melius Argumento quadrat, pleniusq. præcipua hic tractata proponit. estq. in vno aut altero MS. Card. Syrleti. Loco cuius, in quodam Vatic. reperitur:* [Parænesis, quòd Præfectum oporteat compatientem esse, & malitiæ immemorem.] *In Codice autem Cand. est:* De compassione & indulgentia erga eos qui pœnitentiam agunt.] *at in mss. Sphortian. & Cryptafer. simpliciter hic est absque addit.* Parænesis 26. & al. 27. *& sic de reliquis.*

Et adhuc excellentiorem vobis viam demonstro.] *Verba sunt Apost. 1. Cor. 12. quibus illud in vulg. concluditur caput: inchoatur autem ibi sequens 13. verbis hic immediate ex Apostolo additis:* Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam:
E factus sum velut æs sonans, &c.] *vbi per omnia respondet lectio Auctoris cum vulg. licet tamen etiam variet, paulloq. aliter legat idem, in Serm. de Charitate, cuius initium Tomo 1. est:* Bene ait Dominus, quia onus meum leue est, &c.] *vbi hæc ipsa citantur. Quod vero hic postea adijcitur:* Charitas, non est ambitiosa, &c.] *vt est in latina vulg. in Græco autem* οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod etsi proprie magis significare hic videatur, non agit indecore: à vulgata tamen, in translatione hic non recedo. sed de hac lectione, vt & de alijs huius loci, Chrysostomum consule, Homilia 33. in Epist. ad Corinth. 1. cap. 13. vbi vis istius* (οὐκ ἀσχημονεῖ) *satis indicatur atque exponitur. quemadmodum & apud Magnum Basil. in Regulis concise disput. in Responsione ad Interrog. 246.* Quid est, charitas οὐκ ἀσχημονεῖ, *quod Latinus interpres reddidit,* non est ambitiosa? *Respons.* Tantumdem est, ac si dixisset, ab habitu vel forma sua non

discedit.

discedit. Charitatis autem forma, ex charitatis proprietates sunt, quæ eodem illo in loco enumeratæ sunt ab Apostolo.] *Ita ibi Basilius.* A

Væ qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, &c.] *Locus est Prophetæ Ambac. 2. sæpeq. alibi ab Auctore nostro adhibetur, licet non eodem semper modo, ab illo legatur. hic autem magis cum edit. 70. concordat, vbi ad verbum sic est:* [O qui propinat proximo suo subuersionem turbidam, & inebriat, vt adspiciat in speluncas eorum, &c.] *quæ aliter atque aliter à diuersis leguntur, vt in Scholijs eiusdem capitis 2. editionis nouæ 70. comperies. In lectione autem vulg. sic:* [Væ qui potum dat amico suo, mittens fel suum & inebrians, vt adspiciat nuditatem eius, &c.] *vsurpaturq. hic locus ab Ephræm sæpius alibi: ac quidem etiam superiori Parænesi 26. & Tomo 1. in Tract. de Vita spiritali, cap. 39. & postea in Adhortatione de non scandalizando proximo, & de recta vitæ ratione. statim in initio.] alijsq. in locis plurimis, sicut legendo comperies, aliter tamen interdum atque aliter.*

Quemadmodum enim pluuia semen auget: ita & Synaxis, ad virtutem incrementum præbet animæ.] *vbi alia sic se hic habet lectio:* [Sicut semen crescere facit pluuia: ita quoque Synaxis subministrat animæ incrementum ad virtutes.] *& al.* [sic etiam Synaxis ad virtutem prodest animæ, &c.] *Significare autem sæpe videntur Patres nomine Synaxis, diuina officia, vt hoc loco, atque adeo Sacrificium altaris, &c. sed de eo, supra abunde satis per nos actum est, quò Lectorem remittimus.* B

Denique vbi habetur: [abscindamurq. putrido membro similes, & in reliquorum corporis membrorum beneficium amputato.] *in alio MS. legitur:* separemurq. putridi instar membri, quod pro aliorum corporis membrorum beneficio abscissum est, &c.] *sed in sensu hic non est differentia aut varietas; cùm vnum potius declaratiuum sit alterius.*

C

PARAENESIS VIGESIMA OCTAVA.

*De * priuatione timoris Dei, & de negligentia.*

* *al. Paraenesis, & de Palladio. 26. & al. 27.*



RATER quidam exposuit mihi, dicens: Patruum habui aurificem: abdicataq. vita seculari, factus est Monachus. Et circa senium eius, venit ad ipsum secularis quidam * Alexandrinus natione, artis cabidiæ, cupiens fieri Monachus. Admisitque eum senex in monasterium suum: ac post aliquod tempus, curauit fratrem Senex sumere sanctum habitum, & D non amplius sub obedientia senis fuerat. Ipsi autem Senex duas in suo monasterio cellas adsignarat. Insaniebat porro frater in opere suo, cabidijs relictis. progressus enim erat in loco, vt de alia re nulla iam laboraret, neque de synaxe; nisi de opere, quippe qui argenti cupiditate teneretur. Quare fratrem pius exhortabatur Senex, dicens: frater Palladi, huc age; * rigemus hortum. Cui ille: vade, & venio. & non ibat, sed negligebat. Rursus ad eum Senex: Palladi frater, huc age, faciamus Synaxim? At ille iterum respondit: vade, & venio. & non * abibat, sed contemnebat. Habebat vero secum Senex tres fratres, & ex ijs duos cœcos: alius autem sanus erat, & integer. Quando ergo Senex exiguum aliquod pulmentum faciebat, Palladius sibi panem ferens, edebat cum ipsis: sicq. rursum ad opus suum ibat. Sanctus autem senex adhortabatur fratrem, monens ne suam salutem sperneret. At ille non acquieuit bonis sancti Senis monitis: sed relinquens eum, exiuit monasterio, habitaturus in solitudine, expers timoris Dei. Sic vero dum suam ipse vitam negligeret, cum neque obedientiam ferre posset, neque vitam agendo solitariam, salutem curaret suam: tandem mente sua longius à Dei auxilio ac spe sanctorum remota, ad extremum à malo superatus dæmone, mentem perdidit. Cumq. non posset E amplius

* *al. ab Alexandria.*

* *al. paremus atque colamus hortum.*

* *al. & non faciebat.*

A amplius ori manum admouere, ab alijs inſtar infantium, cibus illi in os
inſerebatur: neque enim hominem amplius agnoſcebat; & nares ipſius, ac
ſaliuæ in barbam ei defluebant. Vbi vero eius ſorores, quod illi accide-
rat, acceperunt; ſumpſerunt eum ſecum, erant autem virgines. Eumq. ac-
ceptum recluſerunt in * oratorio monaſterij: ipſe vero ſe in ſua ſedicula * *al. in loco Synaxis monaſterij, &c.*
trahebat, per totum officium atque ſynaxim. Cumq. iam Presbyter veni-
ret, adducturus ipſas, rogabant eum vt precaretur pro illo: vt miſericor-
diam cum ipſo faceret * Dominus. manensq. in ea diſciplina aliquamdiu, * *al. Deus.*
interea moritur. Ecce quid efficiat nimia audacia? Ecce quid inobedien-
tia, & negligentia concilient? En quorſum euadat finis inobedientiæ? Qua-
re non contemnamus timorem Dei, cariſſimi: ſed humiliemur ſub poten- 1. Pet. 5.
B ti manu ipſius, ſeruientes inuicem in timore Dei: & ipſe nobis erit murus,
& protector à facie inimici. Sicut ſcriptum eſt: * Immittet angelus Domi- * *al. παρεμβαλεῖ, caſtra ponet.*
ni in circuitu timentium eum, & eripiet eos. Ipſi ſit gloria, & imperium
in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

C HIc *quoque diuerſitas notanda occurrit Inſcription. nam hic quidem eſt:* [Parænesis 28. De priuatione timoris Dei, & de negligentia.] *& ſic in Græc. Cod. Syrleti Card. Pro quo, in Vatic. MS. eſt:* De obedientia.] *Al. ſimpliciter ſic:* Parænesis 27. & al. 28. *In Codice autem Cand.* De inobedientia, & auaritia.] *at in antiquo Græco MS. Bibliothecæ Cryptafer. inſcribitur:* Parænesis 26. de Palladio, &c.] *quòd ſcilicet eo appellaretur ille nomine, de quo hic ſit narratiô.*

Venit ad ipſum ſecularis quidam Alexandrinus natione, artis cabidiæ, &c.] *Vbi quid ſibi velint hæ voces, καβίδας, & καβίδια, incertum eſt mihi: eſſe tamen artis alicuius ſeu opificij nomina certum eſt; cum dicat Alexandrinum illum artis fuiſſe cabidiæ, & in cabidys ſe exercuiſſe. Voces fortaſſe ſunt ſyriacæ, vel à Syris deriuatæ atque inflexæ. & quia illarum prouinciarum iſtud opificium fuit, nobis autem ignotum, neque à latinis expreſſum, ideo eaſdem etiam voces latine, (cabidas, & cabidia) conſulto hic retinere, in tranſlatione viſum eſt. Ve-*
D *riſimile autem eſt (ſi coniectare hic mihi licet) illud genus aliquod fuiſſe ſportarum, ita Syris appellatum. quomodo adhuc hodie etiam Belgis ſporta ſiue ſportula illæ quibus cibus, & omne genus obſonij, etiam pyra, poma, &c. deferri ſolent, lingua eorum teutonica (cabas) nuncupantur, forte ad imitationem & adluſionem vocum ſyriacarum, de quibus hic agitur. vt (cabas) per ſyncopam pro (cabidas) dicatur.*

Poſtea vbi circa finem Paræneſ. eſt: & ipſe nobis erit murus & protector, &c.]
in alio hic MS. legitur: Ipſeque noſter erit murus atque protectio, à facie inimici. Immittet enim angelus Domini in circuitu timentium eum,
& *eripiet (ſiue vt alia habet lectio)* liberabit ipſos.]
Verba ſunt Scripturæ Pſalm. 33. &c.

E 

PARAENESIS VIGESIMA NONA.

Matth. 13. & 25.

In illud Dictum: Habenti dabitur, & abundabit.

Matth. 13. & 25.

Parabola accommoda, & elegans.



SCRIPTVM est: Habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Quid ergo dicemus? Numquid iniustitia est apud Deum? Absit. Audi porro & de hoc parabolam: Erat pater familias in regione quadam, qui duos habebat seruos, & tria iuga boum; B
deditq. vni duo iuga boum, alteri vnum. & dixit ad ipsos: Euntes operamini donec ad vos venero. abiensq. qui duo iuga boum acceperat, operatus est in ijs, & ditatus est homo vehementer, bouesq. bene atque egregie nutriuit: qui autem vnum acceperat, abiens ligauit boues ad præsepe, nulli prorsus rei admouens illos, inclinansq. seipsum obdormiuit. Deinde venit Dominus seruorum illorum, vt videret eorum opera; & cernens opus ac lucrum eius qui duo acceperat iuga, benedixit ipsi. Postea venit & ad alterum seruum, inuenitq. ipsum dormientem, & boues præsepio alligatos, fame ac siti pereuntes. Dixitq. intra sese: si reliquero boues meos apud pigrum hunc seruum, perdet eos; auferam igitur meos ab C
ipso boues, & dabo illi qui bene operatus est, & diligentem operis sui cu-
Matth. 13. & 25. ram habuit. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et rursus Dominus: Ego quidem cum sim bonus, vocaui ipsum, & potestatem ei dedi, vt bonum operando, vitam æternam possideat: ipse autem me spreuit, & propterea
** al. Et homo.* despicietur, ignominiaq. afficietur. * Quia homo cum in honore esset, non
Psal. 48. intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.
Psal. 108. Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Et quid ita? noluit intelligere
Psal. 35. vt bene ageret: iniquitatem enim meditatus est in cubili suo. Astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit. Numquid iniustitia est apud
** al. ve grati, & accepti simus coram ipso.* Deum? absit. Ideo fratres, demus operam, vt placeamus * Deo: accipiamusque repromissiones ipsius, cum omnibus sanctis eius. Quoniam ipsum decet gloria, in seculorum secula. Amen. D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Vt Dictum illud scripturæ, quod est Matth. 13. & 25. cap. melius intelligatur ac mente retineatur; Auctor hic noster Parabolam adhibet, qua illud pulchre, moraliter, & accommodate ad suum hic institutum explicat. Parabola autem est de patre familias, habente duos seruos, & tria iuga boum, qui concredidit vni duo boum iuga, alteri vnum: quorum qui duo acceperat, operatus est & ditatus in illis: qui autem vnum solum, ignauiæ se dedit, & nihil cum illis egit: vnde Dominus suos ab illo boues abstulit, eique qui bene operatus erat & diligentem operis sui curam habuerat, attribuit. secundum illud Scripturæ dictum:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo, &c.] *Respondet autem hæc Auctoris Parabola, illi potissimũ quæ apud Matth. 25. de talentis varie distributis habetur; vbi qui quinque talenta acceperat, operatus est in eis, & lucratus est alia quinque: qui autem duo, lucratus est alia duo: at qui vnum solum, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam Domini sui: quare veniens Dominus iussit à pigro illo & inutili seruo talentum tolli, & dari seruo illi fideli qui duplicauerat talenta,* E

A *lenta, & decem habebas. secundum istud:* Omni habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere ab eo auferetur, &c.] *Plura porro in idem illud Euangel. dictum, ex professo tractata atque explanata reperire licebit apud S. Ioannem Chrysost. tribus præsertim in locis: ac primo quidem, in Homilia 46. ex cap. 13. Matth. non longe à principio, ibi:* [Quicumque autem habet, dabitur ei, & abundabit: quicumque autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.] *Qui locus (vt inquit ibi Chrysostomus) non parua caligine obductus est, & ineffabilem diuinæ maiestatis iustitiam aperit, sicut deinceps ibidem ostendit, latiusq. allegatum locum explicat. quod idem quoque facit alibi in caput Matthæi 25. Homil. 79. vbi de talentis agitur. nec non in opere imperfect. in Matth. Homil. 31. in caput 13. cuius initium ibi est:* Ecce exijt qui seminat, seminare, &c.] *post medium, & non longe à fine, vbi allegatus locus adfertur, & doctè à Chrysostomo explicatur.*

Parænesis 29. in illud dictum: Habenti dabitur, & abundabit.] *Talis est istius Parænesis*
B *inscriptio, & quidem bona & accommoda suo Argumento, in MS. Syrlet. Loco cuius, in Codice Cand. reperitur:* Parænesis eiusd. De iusto Dei iudicio.] *In Cryptafer. autem & Sfort. mmss. simpliciter:* Eiusdem Parænesis, 28. & al. 29. &c.] *Sed magis prima à nobis reposita Inscriptione, Argumentum hic tractatum refertur, quod est, in illud dictum Scripturæ:* Habenti dabitur, & abundabit, &c.] *quod quidem duobus locis, in sacro reperitur Euangelio, apud Matth. nimirum, capite 13. vbi sic legitur:* Qui enim habet dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet, auferetur ab eo.] *& cap. 25. sic:* Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.] *Atque huic posteriori loco capitis 21. magis conformis est, respondetque hic lectio nostri Auctoris.*

Astitit omni viæ non bonæ: malitiam autem non odiuit, &c.] *Locus est Psalm. 35. vbi alia lectio habet:* non odio habuit.] *& sic quoque legit S. Ambrosius, & S. Augustinus:*
C *at Theodoritus, οὐ προσώχθισε, (vt hic est) posuit, pro, οὐκ ἐβδελύξατο .i.* non est abominatus. *Symmachus autem legit,* non reprobauit. *Aqu.* non abiecit. *vt & S. Hieronymus. at Theodotio, οὐκ ἀπώσατο non repulit, & sic de alijs.*

PARAENESIS TRIGESIMA.

*De * temerario iudicio non ferendo.*

* *al. De vertigine, & tentatione inimici.*

D FRATRES, si quis ex * simplicioribus fratribus in Synaxe constitutus, aut inter deambulandum vertigine ipsi obueniente, repente humi concidat; non in eo admirandum est, neque obstupescendum: sed potius toto corde ac mente orare oportet Deum; vt in omnibus nos protegat atque defendat. Nam si veraci corde seruierimus ei, non sinet nos tentari vltra * vires: quin & tentatos liberabit. Sic enim in Psalmo scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedent ad te mala, & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Quoniam angelis suis * mandabit de te: vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In manibus tollent te, ne * forte offendas ad lapidem pedem tuum. Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Quoniam in me sperauit, libera-
E bo eum: protegam eum, quoniam cognouit nomen meum. * Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum. Longitudine dierum replebo eum, & ostendam illi salutare meum. Et rursus. Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion: non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem. Et iterum: Iunior fui, etenim senui: & non vidi iustum derelictum, nec semen eius quærens panes. Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit: aut etiam ex abundantiore humore: aliquibus autem & ex corporis debilitate atque

* *al. ex magis pijs ac religiosis fratribus.*
* *al. supra quod possumus.*
Psal. 90.
* *vulg. mandauit.*
* *al. ne vnquam.*
* *vulg. clamauit.*
Psal. 124.
Psal. 36.
Eccl. 2.
Vertigo vnde nascatur.

languore: interdum vero aliquid huiusmodi comparat atque molitur diabo- A
*al. vel dolo atque versutia. *al. persuadens fratri vt recedas à stadio. lus, cum nequeat vel opere * vel sermone fratrem vincere; vt saltem hac machinatione confundens eum, repellat * à stadio. Cæterum Dominus non sinet vltra vires ipsum tentari: sed cito confirmabit cor eius. At certe non simpliciter, neque casu impetum facit in fratrem: sed cùm illius cogitationes, distractionibus iracundiæ perturbantur. Alius autem in manus traditur inimici, ex Dei permissione; idq. ex elatione quadam, quando seipsum fallacibus inimici consilijs commiserit, & dicit: Ecce præ omnibus hominibus magis probatus es, & non est ex ijs, qui similis sit tibi super terram, aliaq. his sublimiora, aut potius grauiora. præterea etiam recte facta sibiipsi adscribens, & non Deo honorem deferens, * tamquam à quo
*al. vt qui à Deo succursum acceperit. auxilium acceperit. Hic ergo in tentatoris manus traditur; vt correptus, B
infirmitatem cognoscat suam, & non obliuiscatur auxilij eius, qui dicit:
Luc. 17. Quando cuncta feceritis quæ præcepta sunt, dicite: serui inutiles sumus.
Matth. 23. & Luc. 14. 18. Nam qui seipsum exaltat, humiliabitur. Fieri enim non potest, vt qui in veritate Dominum diligunt, diaboli dominio potestatiq. subijciantur. Siquidem diabolus agitare conatur atque conuellere, sed euellere radicitus non
Iob. 1. 2. &c. valet. quemadmodum & in Iob accidit, qui in manus quidem tentatoris erat traditus: sed non ausus fuit tentator attingere ipsum, propter tutelam Dei; quamuis etiam potestatem à Deo accepisset, vtendi eo sicut voluisset,
Iob. 2. salua tamen anima iusti: Nam vicit iustus aduersarium solo amore ac de-
2. Cor. 12. siderio, quo verè in Deum ferebatur. Datus porro & Apostolo est stimulus Angelus Sathanæ: sed illū deuicit, per eum qui dilexit ipsum, Dominum no- C
strum Iesum Christum, quem mente continebat, in charitate perfecta.
*al. est succūbere. Neque enim ægrotare secundum carnem, est * delictum; neque in damna, & tribulationes incidere, est lapsus atque ruina: sed in tentationibus non
Matth. 8. & Luc. 8. probatum inueniri. Videmus quippe, ne in porcos quidem inimicum potestatem habere, citra permissionem diuinam. Ego quidem alium, virtu-
Exemplum memorabile. tis amore, in columna constitutum adspexi: putasne si potestatem tollendi quos vellet, haberet; talem ipse è vestigio vnà cum columna non detraxisset? Vnde nouimus contusam esse potentiam eius, per virtutem pretiosæ passionis, & Crucis Saluatoris nostri Iesu Christi. Ne ergo pertimescas serue Christi; nec conturbentur cogitationes tuæ; neque recesseris à loco,
Matth. 10. vbi proficis in Domino. Credimus enim ei, qui dixit: Vestri autem etiam D
Luc. 10. capilli capitis omnes numerati sunt. Et, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones: & super omnem virtutem inimici; & ni-
Psal. 63. hil vobis nocebit. Sagittæ enim paruulorum, factæ sunt plagæ eorum; & infirmatæ sunt contra eos, linguæ eorum. Quando ergo in varias incideris tribulationes, non te ignauum ac pusillanimum præbueris; cum dicat
Psal. 33. Propheta: Domine in tribulationibus memores tui fuimus. Et, multæ tribulationes iustorum; & ex omnibus hisce liberabit eos Dominus. Vnde &
Eccl. 2. in alio loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte quis sperauerit in Domino, qui sit confusus? Quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis inuocauit eum, & despexit illum? Quoniam pius & misericors est Dominus, & remittit peccata, saluatq. in tempore tribu- E
lationis. Timor ergo Domini, turris fortitudinis est à facie inimici. Ne ergo turrim diruas; atque ita non capieris. Verùm ad solum benignissimum
Psal. 30. accede Deum, cum Propheta ad ipsius clamans bonitatem: In te Domine
*vulg. non confundar. speraui: ne * confundar in æternum. in iustitia tua libera me, & eripe me. Inclina ad me aurem tuam, accelera vt eruas me. Esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias. Quoniam fortitudo mea & refugium meum es tu; & propter nomen tuum deduces me, &

enutries

A enutrices me. Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi: quoniam tu es protector meus Domine. In manus tuas commendo spiritum meum: redemisti me Domine Deus veritatis. Vt & ipse, quod scriptum est, ad * nos dicat, hoc modo: Ego ero tecum, & non deseram te, neque despiciam te: Viriliter age, & confortare. Rursusq. * ait: Ne timueris à facie eorum; neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecum sum, inquit Dominus, vt eripiam te. Gratias ergo benignitati eius agens, procide coram eo, dicens: Impulsus euersus sum vt caderem; & Dominus suscepit me. Fortitudo mea, & laus mea Dominus: & factus est mihi in salutem. Ipsi gloria, in seculorum secula. Amen.

Ibidem.
**al. ad te dicat*
Iosue 1.
Ps. 26. 30. 55.
**al. ait Dominus.*
Hierem. 1.
Psal. 117.

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARÆNESIS 30. De temerario iudicio, &c.] *Pro hac Inscriptione, in Codice Cryptafer. ponitur simpliciter absque addit.* Parænesis Vigesima octaua. *& in Sfort.* Parænesis 29. *& al.* 30.] *In Candiano autem MS. est:* De vertigine, & tentatione inimici.] *At in Vatic. sic:* Quod à maligno terreri non oporteat: sed neque languescere atque pigrescere in tentationibus. quodque potestatem nullam inimicus habeat, absque permissione Dei.] *De quibus omnibus sparsim in præsenti hac Parænese agitur.*

Sicut scriptum est: Altissimum posuisti refugium tuum. non accedent ad te mala, &c.] *Locus est Psalm. 90. conformisq. hic est lectio Auctoris cum edit. 70. In vulgata autem* C *lat. legitur:* non accedet ad te malum, &c.] *Et in sequent.* Quoniam Angelis suis mandabit de te, &c. *vt est hic apud Auctorem, & 70. at in vulg.* mandauit de te.] *Deinde hic & apud 70. est:* in manibus tollent te. *sed in vulg.* portabunt te.] *Postea, pro* (ne forte offendas ad lapidem pedem tuum) *al. est:* ne quando offendas ad lapidem, &c. *& al.* ne vmquam offendas, vel impingas, &c. *vt est apud Basilium, in hunc Psalmi locum. Et denique in illa parte eiusdem Psalmi:* Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, &c. *vt est in tribus Auctoris nostri mmss. nam græce in illis legitur,* κεκράξεται πρός με. *& in alio Ephræm MS.* κράξεται πρός με, *Pro eodem. Pro quibus in edit. 70. reperitur* ἐπικαλέσεταί πρός με, inuocabit me, *vel,* ad me, &c.] *& in vulg. latin.* clamauit ad me. *at in pluribus reperitur,* κεκράξεται πρός με, clamabit ad me, &c.] *v: hic apud nostrum Auct. & alios antiquos Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, &c. in expositione, vel allegatione istius loci Psalm. 90.*

D Atqui vertigo ex efferuescentia acutæ choleræ accidit, aut etiam ex abundantiore humore, &c.] *Vertigo morbus capitis describi solet à naturalibus, qui ex frigidis lentisq. humoribus sursum ex ventriculo commeantibus oritur; ita vt sic affecti parua occasione succidant. Sic dicta, quoniam ob oculos eorum verticosa quædam & rotatilia circumagi videantur: vnde & σκότωμα. & σκότωσις Græc. vt hic apud Auct. consentitq. in naturali historia sua Plinius libro 7. cap. 6. vbi de conceptibus, & signis sexus quæ in grauidis partum præueniunt, agens, de Vertigine sic loquitur: A conceptu decimo die dolores capitis, oculorum vertigines tenebræque, fastidium in cibis, redundatio stomachi, indices sunt hominis inchoati, &c.] Hinc quoque Cicero 2. Tuscul.* μεταφορικῶς, *vertices dolorum,* (ἴυγγας) *dixit, pro vertigine, rotationeque, qua in doloribus circumagit, lancinatq. præcordia. Nunc nunc (inquiens) dolorum anxiferi torquent vertices, &c.] Cæterum S. Pater Ephræm plures hoc loco vertiginis adducit caussas, eamq. aliquando ex efferuescentia acutæ cholera affirmat accidere; aut etiam ex abundantiore humore; aliquibus etiam ex nimia corporis debilitate atque languore: interdum vero etiam ali-* E *quid (inquit) eiusmodi comparat & molitur diabolus; cum nequeat vel opere vel sermone, fraude vel dolo atque versutia fratrem euincere; vt saltem hac machinatione, eum confusum repellat abstrahatq. à stadio. siue, (vt alia ibi habet lectio) sic fraudolenter persuadeat fratri, vt recedat à stadio, &c.*

Sagittæ enim paruulorum factæ sunt plagæ eorum, & infirmatæ sunt contra eos linguæ eorum.] *Ita hunc locum Psalmi 63. hic legit Ephræm, consonatq. vulg. sed in edit. 70. paullo aliter sic:* Sagittæ infantium factæ sunt plage eorum: pro nihilo habuerunt eum linguæ eorum, &c.] *nam Græce ibi est,* καὶ ἐξουδένωσαν αὐτόν. *at hic apud nostrum Auct.* καὶ ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτούς, *infirmata sunt contra eos, & sic vulg. sicq. passim apud alios Patres Græcos,*

Græcos, consentiuntq. cum eadem hac lectione, psalteria, Aethiopicum, & Arabicum, & metaphrasis Apollinarij, & psalterium vetus, & S. Augustinus, &c.] *S. Hilarius autem hic legit*, & nihil habuerunt contra ipsos linguæ eorum, &c.] *Hunc porro locum pulchre hic Ephræm aduersus inimicorum, & maxime inuisibilium insultus atque insidias accommodat, quomodo & S. Basilius docte eumdem alibi super illud*, Sagittæ paruulorum, &c.] *exposuit, dicens*: Verumtamen licet tanta sint vsi contra me potentia, & versutia, scopum tamen minime sunt assequuti: sed perinde ac si ad modum adolescentum mittantur iacula, quæ nihil damni inferunt percussis: sic quoque istorum linguæ illis quidem quos tangunt, nihil læsionis inferunt: aduersum eos vero qui ipsas agitant, nocumentum refertur, &c.] *Ita Basil. in Scholijs Psalmi 63. hic citati.*

Vnde & alio in loco dicit: Respicite in veteres generationes, & videte, quis sperauerit in Domino, qui sit confusus, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientiæ Sirach 2. cap. vbi verba vertimus sicut Auctor ea hic citat: cum non semper ita adamussim illa adducat, vt sunt in* B
Sacr. codic. sed interdum solum sensum referat, vt etiam hoc loco. vbi in vulg. est: Respicite filij, nationes hominum: & scitote quia nullus sperauit in Domino, & confusus est, &c.] *at in edit. 70. lectio paullo conformior cum illa nostri Auctoris reperitur, & sic se habet*: Respicite in antiquas nationes, & videte; quis confidit in Domino, & confusus est? aut quis permansit in timore eius, & derelictus est, &c.] *quamquam exiguum in his, aut pene nullum videatur esse discrimen, vt in similibus sæpe alibi.*

Ad benignissimum accede Deum, cum Propheta ad ipsius bonitatem clamans: In te Domine speraui: ne confundar, &c.] *Verba ista sunt Prophetæ, Psalm. 30. vbi in vulg. legitur hic*: In te Domine speraui, non confundar in æternum.] *at in editione 70. quæ hic consentit cum lectione Ephræm, habetur*, μὴ καταισχυνθείην, ne confundar, &c. *est enim obsecrantis, & ita hic interpungitur*: In te Domine speraui: ne confundar in æternum.] *ita etiam in Hebræo. De reliquis, vide in Scholijs edit. 70.* C

Rursusq. ait: Ne timueris à facie eorum, neque paueas coram ipsis. Quoniam ego tecum sum, ait Dominus, vt eripiam te.] *In alio Auctoris MS. hic aliter sic legitur*: vt eruam & liberem te ab omni malo.] *In editione autem 70. est*. Ne timeas à facie eorum: quia ego tecum sum, vt eruam te, dicit Dominus.] *absque addit.* (μηδὲ πτοηθῇς ἐνώπιον αὐτῶν, *neque expauescas coram ipsis*) *vt hic apud Ephræm. quod etiam in vulg. hic deest. locus est Hieremiæ, 1. cap.*

PARAENESIS TRIGESIMA PRIMA.

De Humilitate. D



CARISSIME frater, si promotus fueris, vt in supremo consistas gradu, caue obliuiscaris humilitatis, ac modestiæ animi: vt si quando tibi è gradu descendere contigerit, viam inuenias; & non inopinato, grauiq. casu corruas. Hoc quippe aliquibus ex propria accidit ingratitudine atque inscitia, dum eum non agnoscunt, qui ipsis donauit gratiam. Nam si * beneficium

* al. beneficij.

nefactorem agnouissent, non eius mandatis inobedientes se præbuissent: & si non inobedientes fuissent, non sane dilapsi essent. quemadmodum & scriptū
Matth. 23. habetur: Qui seipsum exaltauerit, humiliabitur: & qui seipsum humiliaue- E
Luc. 14. 18. rit, exaltabitur. Ideo & in Psalmo ait: Vidi impium superexaltatum, &
Psal. 36. eleuatum, sicut cedros libani. & transiui, & ecce non erat; & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Custodi innocentiam, & vide æqui-
1. Pet. 5. tatem: quoniam sunt reliquiæ homini pacifico. Rursusq. dicit: Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Et per Apostolum admo-
Rom. 12. net, dicens: Non alta sapientes: sed humilibus consentientes. Alibiq. dicit:
Eccli. 1. Non teipsum exaltes; ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonoratonē: &

reuelet

A reuelet * Dominus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te: quoniam *al. Deus.
accessisti maligne & absque timore ad Dominum: & cor tuum plenum est *Ibid. Eccl. 1.*
dolo & fallacia. Propterea fratres, studeamus humiliare animas nostras co- *1. Pet. 5.*
ram Domino: vt nos exaltet in tempore visitationis. Ipse enim est, qui *Psal. 112.*
suscitat à terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Quicumque enim
seipsum, ob pietatem humiliare noluerit sponte; * humiliabitur inuitus. ** al. inuitus humiliabitur à dæmonibus.*
Quoniam & in iusto Iob scriptum reperitur: Apud ipsum est potentia, &
fortitudo; ipsi scientia, & intellectus. Qui ducit consiliarios captiuos: iudi- *Iob 12.*
ces autem terræ rapit in stuporem. Qui collocat reges super sedes, & * præ- *Iux. LXX.*
cingit baltheo lumbos eorum. Qui sacerdotes captiuos emittit, dynastas ** al. circumdedit.*
autem terræ euertit. Qui commutat labia fidelium: intelligentiam vero
B senum cognouit. Qui ignominiam effundit super Principes: humiles autem sanitati restituit. Diligamus igitur humilitatem carissimi, quoniam ipse Dominus dixit: Tollite iugum meum super vos, & discite à me; quo- *Matth. 11.*
niam mitis sum, & humilis corde: & inuenietis requiem animabus
vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Etiam benedi- *Ibidem, & 1. Ioh. 5.*
cte, etiam glorificate, etiam misericors, etiam amator hominum optime,
valde iugum tuum suaue est, & onus tuum leue, in omnibus accedenti- *Ibidem.*
bus, ad seruiendum tibi in vero corde. Quoniam te decet gloria, & potentia, ac fortitudo, in secula seculorum. Amen.

C

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS *ista recte conformiterq. in omnibus manuscriptis huiusce Auctoris, inscribitur* (De Humilitate.) *quòd totum hic Argumentum, in illa celebranda virtute consumatur. De qua & multis alijs in locis sparsim agit Ephræm, tam Tomo 1. quàm hoc secundo, in Superioribus præsertim Parænesib. sed plenius & ex professo magis hic postea*, in centum capitibus, de Humilitate. *sub finem huiusce Tom. 2.*] *De cuius præconijs, etiam S. Basilium vide, & primo quidem in Homilia de Humilitate, cuius initium est:* Debebat homo in gloria quam apud Deũ habebat manere, &c. *per tot. ac alibi in Sermone de abdicatione siue renunciatione seculi, cuius initium est;* Venite ad me omnes qui laboratis, &c.] *vbi non longe à fine, humilitatem virtutum omnium contentricem, & quasi quamdam sagenam dicit, &c.*] *nec non in Re-*
D *sponsi. ad Interrogationem* 198. Quid est humilitas, aut quomodo hanc assequemur, & legittime conficiemus?] *item in oratione de Humilitate, & vana gloria. quæ incipit:* Difficile quidem est, vt is qui nec omnium infimus esse cupit, &c. *est inter posterius ibi adiectas. pluribusq. alijs apud eum sparsim locis alibi. Quam & eamdem Virtutem insigniter S. Chrysostomus celebrat, in Homilia 38. ad popul. Antiochen. cuius principium est:* Ne altum sapiamus ô homines, nec inflemur, cùm terra simus & cinis, fumus & vmbra, &c. *vbi humilitas radix omnium bonorum ostenditur, &c. Et in Sermone contra superbiam, etiam Tom. 5. inter didactica & parænetica posterius addita. cuius ibi initium est:* Si quis natura in mentis valetudinem inciderit, &c. *Nec non in Homilia 4. de verbis Esai. Vidi Dominum, &c. ac Homil. 8. in Psalm. 122. Tom. 1. & Homil. 15. in cap. Matth. 5. & Homil. 59. in cap. 16. Matth. ac Homil. 66. in cap. Matth. 20. & 21. item Sermone 5. in Epist. ad Philipp. cap. 1. vbi omnium bonorum caussa ostenditur humilitas. ac Sermone ibidem 6. in cap. 2. ad Philipp. multa in laudem τῆς ταπεινοφροσύνης .i. humilitatis, in medium adducuntur. sicut etiam apud Abbatem Doro-*
E *theum in pulcherrimo Sermone 2. De cordis humilitate, & modestia. aliosq. alibi.*

Alibiq. dicit: Non teipsum exaltes, ne forte cadas: & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet Dominus absconsa tua, &c.] *Locus est Ecclesiast. siue Sapientiæ Sirach 1. cap. vbi partim cum vulg. & partim cum edit. 70. Auctoris lectio consentit, & proinde vtrisq. hic in versione nos accommodauimus. Legitur autem in vulg. sic:* Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem: & reuelet Deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te: quoniam accessisti maligne ad Dominum, & cor tuum plenum est dolo & fallacia.] *at in edit. 70. ad verbum sic:* Non exaltes teipsum; ne cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationem; & reuelabit Dominus absconsa tua, & in

medio

medio ſynagogæ elidet te. Quoniam non acceſsiſti ad timorem Domini, & cor tuum plenum eſt dolo.] *vnde quæ in his, lectionis ſit conuenientia, quæq. differentia, quiuis cognoſcere facile poterit.* A

Quoniam & in iuſto Iob ſcriptum reperitur: Apud ipſum potentia & fortitudo: ipſi ſcientia, & intellectus. Qui ducit conſiliarios captiuos: iudices autem terrę in ſtuporem rapit. (*& vt alia hic habet lectio*) in pauorem miſit, &c.] *vbi quaſi per omnia, cum lectione 70. conſentit Ephræm. cum vulgata autem non item, vbi aliter hoc modo legitur*: Apud ipſum eſt fortitudo & ſapientia: ipſe nouit & decipientem, & eum qui decipitur. Adducit conſiliarios in ſtultum finem, & iudices in ſtuporem. Baltheum regum diſſoluit, & præcingit fune renes eorum. Ducit ſacerdotes inglorios, & optimates ſupplantat. Commutans labium veracium, & doctrinam ſenum auferens. Effundit deſpectionem ſuper Principes, & eos qui oppreſsi fuerant releuans, &c.] *In quibus quia magna lectionis differentia eſt à Græco textu Ephræm, neceſſario hic in tráſlatione editionem ſequuti ſumus 70. quòd cum illa, conformitas hoc loco ſit maxima, & differentia quaſi nulla. quamquam tamen & nonnulla huius loci Iob, aliqui aliter atque aliter etiam legant, veluti illud*: (Qui ducit conſiliarios *ſiue* conſultores captiuos, &c.) *vbi Aquila legit*: qui abducit conſiliarios ſpolia. *& Symmachus*: adducens eos qui prudenter deliberant, in conſilij inopiam, &c.] *Deinde vbi hic eſt*: & præcingit (*vel vt alia habet lectio*) circumdedit baltheo lumbos eorum: *& al.* baltheum lumbi ipſorum, *vt hic eſt in MS. Cryptafer.*] *Symmachus legit*: & circumcingens eos fune ſuper lumbos, &c.] *Poſtea vbi eſt*: Qui permutat labia fidelium, &c.] *Symmach. habet*: euertens labia non errantium, *hoc eſt, inquit ibi Scholiaſt. & eorum qui minime videntur errare, conſilia in contrarium conuertit, ſicut fecit in Balaam. Et denique vbi eſt*: Commutans *ſiue* permutans corda principum terræ, &c. *Aquila legit*, ἀφιστῶν remouens. *& Theod.* μεθιστῶν transferens. *Symach.* παραλ[illegible] euertens. *vbi apud S. Auguſtinum reperitur ac legitur*: reconcilians corda principum populi terræ: eduxit autem eos in viam quam non nouerant, &c.] *Sed de his, plura vide in Scholijs nouæ editionis 70.* B C

PARAENESIS TRIGESIMA SECVNDA.

Quòd Chriſtianum oporteat eſſe longanimem, & immemorem iniuriarum.

Admonitio ſaluberrima.

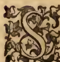
** al. nam & ego contumelias promerui.*

** al. miſerebitur. & non derelinquet.*

** al. de bono aliquo.*

** al. ſed ſolum corrigamur.*

Aduerſus contumelioſos, non agendum contumelioſe.



I QVAE acerbitas acciderit, non quidem eſt peſſimum id contigiſſe, ſed graue admodum & horrendum perſiſtere in acerbitate. Frater ſi in tua abſentia, contigerit tibi ab aliquo maledici & obtrectari; veneritq. alius qui renunciet tibi, fratrem quemdam in te maledicta atque conuicia contuliſſe: tu vt prudens, agnoſce cuius iſta ſit ſuggeſtio; & ne aduerſus fratrem exacerberis. Quin & ei qui te certiorem illius fecit, ſic reſponde: quamuis contumelijs me conſectatus ſit, frater tamen meus eſt; ego * vero conuicijs ſum dignus. verumtamen non ex ſe ipſo, contumelia & ignominia me affecit; ſed hoc inimicus machinatus eſt, vt inimicitias inter nos ſpargat: at Dominus malignum deſtruet, fratris autem * miſereatur, & nos non derelinquat. Sin autem & in faciem rurſus dictæ tibi fuerint contumeliæ: ne ſuccenſeas atque indigneris, neque cito mente commouearis. Sin porro de * malo aliquo, contigerit in nos conuicia ſpargi: ne ſimus duri corde; ſed * potius lapſum atque erratum corrigamus. At ſi improbi hoſtis ſuggeſtione, hoc acciderit: tu velut conſcius operis, ne indigneris aduerſus fratrem tuum. Nam ſi affectus contumelijs, contumeliam rependas; duplici teipſum contumelia afficis: primùm quidem, quòd contumelioſe tractatus, non patienter ac longanimiter tuleris: deinde vero, quòd impudenter vſus, viciſſim maledixiſti & conuiciatus es. Quando ergo contigerit te conuicijs ab aliquo onerari, ne excandeſcas ira in proximum: D E

ſed

A ſed mox labijs placide grauiterq. ſubridens, in teipſo iracundiam in pacem
conuerte. Cæterum eſt etiam riſus, qui excitat animum ad iram contra
proximum, ſi ad alterum irritandum rideas. Nam ſtultus, inquit Sapiens, *Prou. 10.*
in riſu operatur mala. Verum non de illo hæc dico fratres: ſed vt tam-
quam bonus & probatus medicus, charitatis admiſceas pharmacum, in vin-
culo pacis. Ignis enim ignem non exſtinguit. Alioqui ridendum non eſt:
ſed vt charitate, grauitate, ac longanimitate, iracundi dæmonis * impe- ** al. iram.*
tum reprimas. Nam ſcriptum eſt: Ira viri, iuſtitiam Dei non operatur. *Iacob. 1.*
Alibiq. dicit: Momentum enim furoris eius, ruina ipſi. Si porro & fra-
ter tuus dum leniter arrides, non ædificatur: ne vincatur ab ira, adnita-
mur modis omnibus curare ac conciliare fratrem. Cùm dicat Dominus,
B & Saluator noſter Ieſus Chriſtus: Si offeras munus tuum ad altare, & ibi *Matt. 5.*
recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduerſum te: relinque ibi
munus tuum ante altare, & vade primùm * reconciliare fratri tuo; & tunc ** al. reconciliaci.*
veniens offer munus tuum. Et per Apoſtolum admonet, dicens: Pacem ſe- *Heb. 12.*
ctamini cum omnibus, & ſanctimoniam; ſine qua, nemo videbit Deum. *Rom. 12. 14.*
Et ne te doceat inimicus improbus dicere: Non iriſtor de contumelia qua
affectus ſum: ſed quòd in præſentia fratrum, me conuicijs exceperit. Hoc
te conturbat ſerue Domini Ieſu Chriſti? Sed vbi arma tua reliquiſti, ò mi-
les Chriſti? dico autem de Cruce, quæ crux eſt humilitas. ſicut ſcriptum
habetur: Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mor- *Philipp. 2.*
tem autem crucis. Vis oſtendam tibi frater, quòd cum gratiarum actione *Heb. 2.*
C debemus omnia ſuſtinere, quæcumque pro Chriſto, nobis illata ſunt: ſi-
quidem Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti veſtigijs inſiſtere velimus? Chriſtus eſt
vita noſtra, & ſalus animarum noſtrarum. Qui ergo pro Chriſto patitur,
pro ſui ipſius ſalute & vita patitur. Oſtendam vero, & * per ſimiles nobis ** al. ex ſimilibus noſtri paſſibilibus hominibus.*
paſſibiles homines, quòd per humilitatem grati acceptiq. Deo fuerint. pri-
mumq. tibi ab ijs qui ſecundum carnem ambulant, producam exemplum:
deinde ad eos qui ſpiritaliter vitam duxerunt, tranſibimus. Contumelia
affectus es? mente pugilum certamen perpende. eoſq. qui publicis ſpecta-
culis * interueniunt: quomodo propter momentaneam gloriam, anxieta- ** al. publicis certaminibus interſunt.*
tes & opprobria, ſæpe etiam mortes perferant. Verum omiſſis illis qui ſe-
cundum carnem ambulant, veniamus ad eos qui ſecundum ſpiritum.
D Quando fugit Dauid à facie Abſalon filij ſui; nonne egreſſus Semei, con- *2. Reg. 16. 19.*
tumelijs excepit Regem Dauid in conſpectu omnium qui comitabantur ip- *3. Reg. 2.*
ſum? Num ſeorſim maledicebat Regi? vt dicere quis poſſet, quod ea de
cauſſa patienter ac longanimiter contumeliam Rex tulerit? Et non ſolum *Ibidem.*
maledicebat, ſed etiam execrabatur, ac lapides in Regem proijciebat: ita
vt quidam ex veris amicis, Regi diceret: Quare maledicit canis hic mori- *2. Reg. 16.*
turus, Domino meo Regi? vadam & amputabo caput eius. Rex autem
ad eum: Quid mihi & vobis eſt filij Saruiæ? * Sinite eum ſic maledicere: ** al. dimittite eum, maledicat mihi.*
Dominus enim præcepit ei, vt malediceret Dauid. Et quis eſt qui audeat
ei dicere, quare ſic feciſti? Rurſuſque ait: Sinite * eum, vt maledicat: ſi ** vulg. dimitte eum, vt maledicat.*
forte reſpiciat Dominus humilitatem & afflictionem meam; reddatq. mihi
E bonum pro maledictione eius, in die iſta. Vides cariſſime, quòd in humi- *2. Reg. 16.*
litate ſeruierint Sancti & iuſti Domino? Si porro Rex & propheta cum eſ-
ſet, tantum ſtudium * & humilitatem exhibuerit: quales obſecro eſſe opor- ** al. tantũ humilitatis ſtudium oſtenderit.*
tebit mendicos, & peccatores? Reuolue ſimul etiam mente, ipſius ſancti
Dauid obliuionem iniuriarum, erga Saul. Quare & nos fratres longani-
mitatem colamus, alter alterius onera portantes. Quis enim eſt miles, qui
dum ſuum aſpicit commilitonem ab * aduerſarijs comprehenſum, non de- ** al à barbaris.*
certet ac pugnet cum aduerſarijs: vt * commilitonem ſuum è manu eorum ** al. coprehenſũ ab aduerſarijs.*

qui captiuum eum ducunt, eximat atque recuperet? Quando autem recupera- A
re eum nequierit, tunc plorat & lamentatur, memor sodalis sui atque
amici. Nonne multo magis debemus nos pro inuicem ponere animas no-
stras? Cùm Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat: Maiorem * hac
charitatem nemo habet, quàm vt quis animam suam ponat pro amicis
suis. Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula. Amen.

Iohan. 15.
** al. maior hac (al. eo) non est charitas, quàm vt, &c.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CHRISTIANVM *oportere longanimem & iniuriarum immemorem esse, varijs rationibus
atque exemplis, locisq. Scripturæ vtriusque testamenti ostendit, pulchraq. documenta de nō* B
*vindicandis iniurijs sed illis patienter potius Christi & sanctorum exemplo perferendis, in medium
hac sua optima Paranese adfert; longanimitatemq. vehementer commendat. cuius etiam præ-
conia celebrat, Tomo 1. vbi de Virtutibus & vitijs, per oppositionem agit. & in particulari, De
Longanimitate, & contra de illis qui longanimitate carent. sparsimq. alibi sæpe. Quod etiam Ar-
gumentum tractatum inuenies à S. Ioanne Chrysostomo, in Serm. Vt benedicamus maledicenti-
bus, Christi & Sanctorum exemplo. cuius initium est:* Ingemiscendi mihi cupido incessit,
&c.] *Tomo 5. & Homilia 31. ad populum Antioch. quæ est: De ira, & longanimitate, &
mansuetudine. & Homil. 52. ad popul. Quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat, & de
obliuione malorum. item Homil. 78. ad populum Antioch. Quòd melius sit iniuriam pati, quàm
inferre. cuius initiū est:* Nolite errare, &c.] *Nec non in sermone B. Maximi monachi & confessoris
ad pietatem exercent. per interrog. & respons. cuius initium est:* Frater interrogauit Senem his
verbis, &c.] *quasi circa medium, ibi:* Verumtamen Pater, dic mihi quid sit longanimiter
agere? *Senex:* Patienter ferre, quæ grauia accidunt, nec temere iram emittere, &c.] C
*De iniuriarum quoque obliuione, exstat Esaiæ Abbatis oratio, quæ inter alias est decima octaua
in ordine. & incipit:* Sanctus Apostolus præcipiebat filijs suis, &c.] *ac Sermo S. Dorothei
abbat. De ira, & iniuriarum memoria non habenda. qui inter alios eiusdē Serm. octauo loco positus
reperitur, incipitq.* Dicebat Euagrius absurdum esse & à decoro valde alienum, mona-
chos irasci, aut quemquam molestia iniuriave afficere, &c.] *Sermo sane vtilis est, &
plurimum huc faciens, vbi inter alia ostendit Dorotheus, quid inter se differant, μνησικακία, id est,*
memoria iniuriarum, *& ὀργὴ id est,* ira. *ac θυμὸς i.* furor, *siue* impetus animi, *& τα-
ραχὴ i.* perturbatio. *illorumq. nominum (quorum & à nostro Auctore fit mentio) differen-
tiam pulchris Similibus, atque exemplis ibi patefacit collustratq.*

Sin porro de malo aliquo contigerit in nos conuicia spargi, &c.] *In alio MS. hic pro
(περὶ κακοῦ i.* de malo) *reperitur, περὶ καλοῦ i.* de bono *siue* honesto. *Sed omnino legendum
hic esse, περὶ κακοῦ de malo, & non καλοῦ bono, conuincunt quæ immediate hic in hæc verba sub-* D
duntur: sed potius lapsum atque erratum corrigamus. *siue vt alia ibi habet lectio:* sed so-
lum corrigamur, &c.] *cum & aliàs in hisce includeretur contradictio, & sententia vacillaret.
quare mendum hic in (καλοῦ) manifestum censendum est, vitioq. Scriptoris (λ) pro κ. positum.
qui si rectius ad πρωτότυπον attendisset, fune περὶ κακοῦ i. de malo hic legisset atque scripsisset.*

Nam si affectus contumelijs, contumeliam rependis: duplici teipsum contumelia af-
ficis, &c.] *Aduersus contumeliosos, contumeliose non esse agendum, serio grauiterq. hic admo-
net. quod idem & à Basilio, ac Chrysostomo in eamdem sententiam est traditum: & à Basilio
quidem in Homilia de Ira. cuius principium est:* Quemadmodum in medicorum præceptis,
&c. *circa med. ibi:* Quando contumelia tentaris, illud existima, periculum de te fieri,
an Deo per patientiam adhæreas, seu per iram in aduersarij partes inclines, &c.].
*vbi consequenter quo pacto conuicia, & contumeliosi facilius tolerari superariq. possint: tum quæ
Longanimitatis & patientiæ commoda, quæque contumeliosorum mala ac damna, copiose ostendi-* E
*tur. quemadmodum & apud Chrysostomum, in act. Apostol. cap. 24. Homilia 50. vbi luculen-
ter ipse demonstrat illos seipsos contumelijs afficere, qui conuicia rependunt, & cum contume-
liosis contumeliose agunt. post med. ibi:* Accusas quòd contumelia affectus es? quare igi-
tur & ipse in hoc crimen incidis? Cur teipsum percutis? mane sine passionibus; mane
absque vulneratione: non volens vulnerare alium, & teipsum inijcis in malum? *ac paul-
lo post:* Et quomodo inquis, possibile est; eum qui contumelia afficitur ferre? quomo-
do autem non possibile, dic obsecro? Vulnusne nobis nascitur ex verbis? citatrices
in corporibus? quantum igitur nobis erit damnum? atque ita si voluerimus, possumus
ferre. Ponamus nobis legem, ne doleamus: dicamus nobis ipsis, non est inimicus, in-

firmitatis

A *firmitatis est ; & vere ex infirmitate est.] & quæ ibi apud Chrysostomum sequuntur postea, ad finem vsque citatæ iam Homiliæ 50. valde huc facientia, lectuq. in hoc Argumenti genere dignissima.*

Quando fugit Dauid à facie Absalon filij sui ; nonne egressus Semei, contumelijs affecit Regem Dauid ? &c.] *Exemplum longanimitatis Regis ac prophetæ Dauid maxima ab improbo Semei contumelia affecti, (quam & patientissime tulit) hic in medium affert. cuius historia continetur 2. Reg. 16. ac 19. & 3. Reg. 2. sparsimq. refertur & amplificatur ab ipso Ephræm etiam alibi, ac præsertim Tomo 1. in Tract. de Morbo linguæ, alijsq. vitijs, vbi Dauid innocentia & patientia commendatur : Semei autem in illum contumelia, & maledicentia vehementer improbatur, atque damnatur. Consonantq. istis quæ in Homilia de ira, iam ante citata Magnus adducit Basil. in hæc verba :* Oportet itaque motus animi insanos ac præcipites exemplo Sanctorum, ac beatorum præceptorum memoria cohibere : quomodo
B Magnus Dauid ; & qua mansuetudine iniquitatem Semei tulerit : non enim iræ locum dedit, in Deum caussam transferens ; quoniam Dominus (inquit) mandauit Semei vt maledicat Dauid. Cumq. audisset se virum sanguineum & iniquum vocari, minime succensuit : sed tolerando sese humilem reddidit, ac meritam sibi infligi contumeliam putauit, &c.] *quæ eadem valde conformiter etiam hic ab Auctore non sine amplificatione recensentur, & verbis Scripturæ accommodantur.*

Si porro Rex & propheta cum esset, tantum studium exhibuerit & humilitatem, &c.] *vbi alia lectio habet:* Si Rex & propheta cum esset, tantum studium circa humilitatem demonstrarit. *& al.* tantum humilitatis studium ostenderit : *& al.* tantum humilitati detulerit, &c.] *est autem Argumentum à maiori, quo omnes ad humilitatis, longanimitatis, & patientiæ studia prouocamur, & excitamur.*

C Ipsi gloria & potentia, in seculorum secula.] *ita in tribus reperitur mnss. at in alijs duobus sic legitur atque concluditur :* Ipsi gloria cum Patre, & sanctissimo Spiritu, in æterna secula. Amen.] *vbi etiam vtraque lectio bona est, & Auctori familiaris.*

PARAENESIS TRIGESIMA TERTIA.

De Patientia, & Compunctione.

D CARISSIMI. Præbeamus nos tamquam strenuos milites, pro Rege nostro Christo alacriter mortē oppetentes. Quando enim adhuc in seculo eramus, quando in humanis negotijs versabamur, talia non patiebamur, neque tot ærumnas sustinebamus : Nunc autem cum accesserimus ad Dominum, vt ei maxime placeamus ; incursiones eiusmodi, tentationes, vexationesq. in nos improbi hostis excitantur. Vides autē nos hæc Domini caussa perpeti : cùm enim nobis inimicus inuideat, nosq. à vitæ via conetur abducere, in mollitiem desidiamq. nos inducit ; ne Deo complacentes, saluemur. Quantum igitur aduersum nos malignus exsurgit : tantum nos in patientia inueniamur viriles, magnanimi, strenui & alacres, paratos nos præbentes ad sustinendum vsque ad mortem, propter spem in Christum ; & cun-
E ctæ eius insidiæ dissoluentur. Habemus siquidem defensorem & propugnatorem nostrum Christum, quique nobis oppressis & sperantibus in ipsum patientiam præbet, illosq. * confundit ; nobis interim præmia victoriæ atque laborum, id est, Regnum cęlorum, propter Dominum, reportantibus. Præbeamus ergo nos velut incudes percussi, & nequaquam terga vertentes ; neque aliquam notam mollitiei, vel despicientiæ, desidiæve per flagella atque tentationes in nos ipsos admittentes. Cæsi vincamus aduersarium, per patientiam : Etenim Dominus noster sic hanc vitam traduxit, flagellatus, *Matth. 26. 27*

Opponit vitā quæ agebatur in seculo, ei, quæ in solitudine, & cœnobio.

* *al. dedecorat.*

Matth. 26. 27 contumelijs affectus, conſputatus, lapidatus, ac denique ignominioſa quo- A
Marc. 14. 15. que morte crucis, ab impijs affectus: omniaq. ſuſtinuit propter noſtram
Luc. 22. 23. ſalutem, nobis exemplum vitæ relinquens, vt qua via tribulationum, ten-
Ioan. 18. 19. tationum, ac mortis ipſe ambulauit, eadem quoque qui in ipſum vere cre-
1. Pet. 2. dunt, & cohæredes Regni eius fieri deſiderant, iter ſuum inſtituant. Vt
Eph. 2. quemadmodum ipſe per multas paſſiones, poſtremo autem in Cruce mo-
Phil. 2. 3. riens, vicit crucifixus, & moriens ſuperauit, interemit, condemnauitque
Coloſſ. 1. & peccatum in carne, abigens aduerſarias poteſtates; ſicut ſcriptum eſt: Ex-
Heb. 12. ſpolians principatus & poteſtates in cruce, * oſtentauit palam, triumphans
Coloſſ. 2. illos in ſemetipſo. Ita & nos omnem ipſius inſultationem, anguſtiamq. ab
* ἐδειγμάτισε. hoſte improbo illatam, viriliter alacriterque etiam ad mortem vſque ſi ſu-
ſtinuerimus; tunc aduerſarium ſuperabimus, per fidem & patientiam, ac B
ſpem firmam in Dominum. Sicq. probati inuenti, & hinc redemptio-
nem merebimur, Sanctiq. ſpiritus ſanctificatione implebimur, & hæredi-
tatem deinde vitæ æternæ conſequemur. Nam in ſpiritali certamine, vi-
ctoria contra aduerſarium, per paſſiones & mortem comparatur. Patiendo
igitur & moriendo propter Dominum, promptiſſime ſuperabimus omnem
inimicorum poteſtatem. Neque ergo nobis laborioſum ſit, quamcumq. tribu-
lationem ac tentationem perferre: ſed deſiderium omne figentes in Domi-
num, & ob oculos mortem eius ſtatuentes, cum patientia, quæcumque
Matt. 16. ac ſuſtinebimus. Et ſicut dictum eſt à Domino: Quotidie tollentes crucem eius,
20. Mar. 8. quæ eſt mors, ſequamur ipſum, atque ita facile quamcumque afflictionem
Luc. 9. & 14. tolerabimus, ſiue occultam ſiue manifeſtam. Si enim mortem à Domino C
ſuſtinere exſpectamus, & coram oculis ponentes, ſemper deſideramus: quanto
magis qualeſcumq. afflictiones graues, opportune importuneque cum om-
ni prorſus gaudio ſuſtinebimus? Propterea graues nobis, moleſtæ, & intole-
rabiles res aduerſæ videntur; cum mortem Domini continuo ob oculos con-
Heb. 6. & 12. ſtitutam non retinemus, ipſumq. non ſemper mens concupiſcit. Nam
qui Chriſtum poſſidere deſiderat: etiam pro ipſo pati, optabile omnino illi
eſt, & expetendum. Itaque Chriſti amatores in hoc apparent, quando
omnem tribulationem ipſis superuenientem, generoſe alacriterque propter
Col. 1. ſpem in Deum ſuſtinent. Quocirca obſecremus Dominum, vt intellectum
Eph. 4. nobis concedat, ad cognoſcendam diuinam eius voluntatem, prompteque
Heb. 6. & 12. præſtandam eam, in omni patientia & longanimitate, cum gaudio & exul- D
tatione, quam ipſe largiatur nobis, confirmans nos in omni beneplacito
ſuo: vt probati, digniq. reperti, æterna perfruamur ſalute. In Chriſto Ieſu
Domino noſtro: Cui gloria & potentia, in ſecula ſeculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVc pertinent, quæ in opuſc. De inſtitutione vitæ perfectæ alibi adducit S. Baſilius Cæſareæ Epiſcopus, vbi tractat: Quòd Chriſti omnino exemplum, viro perfecto in cunctis ſit imi- E
tandum, &c. Et quæ apud ipſum ſunt Ephræm Tomo 1. in Tract. De Patientia: cuius initium eſt: Qui Deo placere cupit, &c.] *per tot. ſed maxime circa finem. ac apud alios alibi.*

Quando enim adhuc in ſeculo eramus, talia non patiebamur: nunc autem, &c.] *Opponit vitam quæ agebatur in ſeculo, ei quæ in ſolitudine & cœnobio. Et quomodo maior in hac quàm in illa, perfectio requiratur; &. in aduerſis pro Chriſto perferendis tolerantia atque patientia, & in bono perſeuerantia, oſtendit. Chriſtiq. paſſiones varias deſcribit, & perfectam imitationem veſtigiorum ac paſſionum ipſius, cunctis proponit, luculenterq. rationem bene imitandi eum, exponit.*

Præbea-

A Præbeamus nos velut incudes, percussi; & nequaquam terga vertentes, &c.] *Similia sunt quæ apud Ephræm alibi adducuntur, Tomo 1. in Tract. De Fide. cuius ibi initium est:* Dominus noster in Euangelio, &c. *ibi:* Et quemadmodum incus aliqua licet semper verberetur, non tamen dat tergum, &c. sic & qui se verum vult gerere Christianum. *& quæ postea consequuntur ibidem, valde huc pertinentia. sicut & ea, multoq. magis, quæ circa finem tract. iam allegati de Patientia, habentur, Tom. 1. ibi:* Simus ergo tamquam incudes quædam; quamuis cædamur, non tamen cædamus, &c.] *vbi paucis solum verbis immutatis, omnia quasi cum hisce sunt eadem.*

Sicut scriptum est: Exspolians principatus ac potestates in Cruce, ostentauit palam, &c.] *ita hunc Apostoli locum Coloss. 2. hic legit S. Ephræm, vbi & vim verbi* (ἀπεκδυσάμενος) *in translatione nostra expressimus. quod idem quoque S. Chrysostomi præstitit Interpres, sic eumdem hunc Pauli locum, in Homilia 3. in Epist. ad Coloss. cap. 2. latine conuertens reddensque:*
B Exspoliatos principatus ac potestates ostentauit palam, triumphans de illis per seipsum, &c.] *at in vulg. paullo aliter, hoc modo:* Expolians principatus & potestates, traduxit confidenter palam, triumphans illos in cælestibus, &c.] *vbi lectionis cernere clare licet consensionem & differentiam. citaturq. idem Apostoli locus iisdem vt hic, verbis, Tomo 1. in Sermone de Patientia. cuius initium est:* Qui Deo placere cupit, eiusque hæres per fidem euadere, &c.] *non longe à fine eiusd. aliisque in locis alibi.*

Si enim mortem à Domino sustinere exspectamus: quanto magis, &c.] *Comparatio fit à minori ad maius. q. d. Si vellet nos Dominus mori, ferendum patienter esset: quanto magis cætera quæ leniora sunt morte, æquaminiter toleranda sunt, &c. de quibus ibi, latius ac plenius.*

C

PARAENESIS TRIGESIMA QVARTA.

De Passionibus ac perturbationibus animi.



VIR in torpore ac negligentia dies suos transigens, seipsum decipit, prorsusque * non cogitat de bonis, quæ Dominus Deus iustis præparauit. nec supplicia peccatoribus parata considerat, sed seipsum absque timore vllo pascit: in tali autem omnē concupiscentiā operatur carnalem hostis improbus; nequitq talis intelligere, qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertete, quinam per eam ingrediantur, & exeant. Nam concupiscen-
D tia in mentem eius ingressa, oculos ipsius obuelat. Athletas porro varijs modis inimicus oppugnat; & ante quidem consummationem iniquitatis, vehementer eam in oculis ipsorum imminuit; potissimum vero concupiscentiam voluptatis carnalis: tantumq. eam in ipsorum oculis, priusquam peragatur scelus, extenuat improbus; quomodo si quis poculum aquæ frigidæ, humi effunderet. Consummato autem iam scelere, vsqueadeo illud extollit atque exaggerat malignus in manibus fratris qui in illud incidit, vt nihil supra. Quin etiam desperationis aduersus eum, vndas excitans; sæpe quoque & per parabolas se illi opponit, talia ipsi suggerens, dicensq. Quid fecisti, inanis & inutilis operarie? Nunc patefaciam tibi, cui labor tuus sit similis: Quemadmodum si quis sibi plantasset vineam, quam studiose
E coluisset atque custodisset, donec fructum ferret: deinde illa vindemiata, vini cados impleßet; tum vero repente surgeret, arreptaq. securi dolia frangeret, effusumq. vinum periret: huic simile est opificium tuum. Hæc improbus dæmon fratri suggerit, volens ipsum in * profundum desperationis deprimere. Quare halce inimici machinationes prænoscens, frater carissime, fuge peccatum. Et si fortè in delicto aliquo præoccupatus fueris; ne in eodem permaneas errato: verum resurge, & * conuertere ad Dominum Deum tuum, in toto corde tuo: vt saluetur anima tua. Ad improbam

*al. plane non cogitans, &c.

A Simili.

Athleta diuersi modo impugnātur ab hoste.

A Simili.

*al. in foueam ac puteum desperationis demergere.

*al. & vade.

Allegorice dicta. ** al. sicut & primi.* *Isai. 1. Iux. LXX.* *Ibidem.*

porro cogitationem, dicito: Et si dolia confregi, vinumq. deperdidi; vinea tamen adhuc superest, & Dominus longanimis est, & misericors, ac iustus: & spero bonitate eius mihi cooperante, fore vt iterum ipsius vineam studiose excolam, atque custodiam; ac dolia, ex ipsa * vt antea compleam. Ait quippe per Prophetam Esaiam ipse: Si fuerint peccata vestra, vt phoeniceum, quasi niuem dealbabo: &, si fuerint vt coccinum; velut lanam dealbabo. Et, si volueritis, & audieritis me; bona terræ comedetis. Si autem nolueritis, neque exaudieritis me; gladius deuorabit vos: os enim Domini locutum est ista. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. A

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN *omnibus manuscriptis Romanis, vt & duobus Venetis S. Marci, hæc pariformiter inscribitur Parænesis,* περὶ παθῶν. *id est*, de passionibus ac perturbationibus animi. *in solo autẽ Cod. Cretensi siue Cand. est:* De assensione seu approbatione cogitationum.] *& licet de consensione cogitationis, aut potius contra eam, hic quoque agatur; tamen quia generaliter Parænesis aduersus quascumq. animi passiones, prauosq. affectus instituta videtur, à potiori etiam parte merito denominanda est, inscribendaq. vt in pluribus reperitur Græc. manuscript.* περὶ παθῶν .i. de passionibus, *&c. de quibus in genere, plura qui nosse aut legere voluerit, videas Tom. 1. Ephræm, in Sermone De passionibus siue perturbationibus animi. per tot. ac nostris ibi adiectis Scholijs. vbi copiosius de istis agitur, Auctoresq. de ijsdem reprimendis tractantes, citantur.* C

Nequitq. talis intelligere; qua ratione ne porta quidem Vrbis potest animaduertere, quinam per eam ingrediantur & exeant, &c.] *Oratio non quidem hoc loco mutila vt prima fronte apparet, sed potius ellyptica in Græco est, quare vt de sententia perspicuitate amplius constaret, ita eam hic latine suppleuimus atque perfecimus. quomodo & al. non minus perspicue sic:* Nec potest talis considerare; quemadmodum nec porta ciuitatis eos scilicet considerat, qui intrant & egrediuntur per eam, &c.] *atque hinc similitudo clara est, quæ etiam ex antecedentibus, & post sequentibus satis innotescit.*

Si fuerint peccata vestra vt phœniceum, quasi niuem dealbabo: & si fuerint vt coccinum, velut lanam dealbabo, &c.] *Hæc & quæ sequuntur hic Esaiæ verba, ad verbum transtulimus vt hoc loco sunt in Græco textu Auctoris, & apud 70. quibuscum per omnia sunt eadem, vt legenti & conferenti vtrobique Græca, plane constabit. At in Latina vulg. paullo aliter ista sic leguntur:* Si fuerint peccata vestra, vt coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt. Si volueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Quod si nolueritis, & me ad iracundiam prouocaueritis: gladius deuorabit vos, quia os Domini locutum est.] *Vnde in quibus hic lectionis sit conuenientia, & in quibus differentia, quiuis legendo & conferendo, facile decernet. Locus est Esai. 1. etiam alibi sæpius à nostro Auctore citatus, atque illustratus, tum Primo, tum Tertio Tomo.* D E

PARAE-

A

PARAENESIS TRIGESIMA QVINTA.

Vtilis, & neceſſaria Adhortatio.

Quomodo oporteat conſolari puſillanimes.



FRATER ſuum quærebat fratrem, illoque inuento, dixit ad eum: Quo te recipis frater? Ille autem ad eum: Quidam in anguſtijs verſabatur ex fratribus, & abibam conſolaturus
B eum. Et frater eius ad ipſum: Si propter Dominum abijſti, mercedem habebis. Sunt enim nonnulli, qui videntur conſolari, ac compati; & neſciunt quòd potius affligant, & ad nocendum abeant. Frater autem: Et qualis inquit, ille qui ſic ſuum conſolatur fratrem, ad nocumentum & damnum? Reſpondit illi frater eius: Si vir ſpiritalis fuerit, qui alterum conſolatur; non ad nocendum, ſed vt multum profit, vadit. At qui, quæ carnis ſunt, ſapit; hic nihil proderit. Frater autem ait: Vellem ſcire vtriuſque verba; ne forte dum prodeſſe cupio fratri, obſim. Et frater ad eum: A Domino miſerationes quæramus ambos vt gratiam ſuam cordibus noſtris immittat: nam ſine gratia ipſius, homo recte & cum virtute agere nihil poteſt. Audi ergo gratiam cooperantem.

Differentia inter Conſolatorē ſpiritalem, & ſenſualem.

C Qui carnalia ſapit, ad fratrum conſolationem vadens, talia depromit: Quid habes, inquit, mi frater? Ille vero ad ipſum: Rem quamdam neceſſariam ab oeconomo poſtulaui, nec dedit mihi: vel alium adhibet fratrem, à quo ſit violatus iniuria. His auditis, qui ſcilicet ad conſolandum venerat, exclamat dicens: Et quamobrem iſte nos vſqueadeo dedecore afficit? Nam & mihi aliàs idem fecit, ignominiæq. notam intulit; & honore à nobis afficitur, & non intelligit, neque vult ſeipſum ferre. putantq. præfecti eorum qui hic ſunt, in hoc ſolum loco licere ſaluari: vel hic tantummodo ſolem oriri, & alibi ſaluari hominem non poſſe. Recedo & ego à loco iſto, & ab iſtis hominibus liberor: magiſq. in verbis hiſce, fratri nocet. Si porro & alij reperiantur, eidem obnoxij cogitationi; peius fratris cogitatio-
D nem diſſoluunt atque euertunt. Sæpe vero contingit & vinum in medium proferri, & donec inebriati fuerint, non ceſſant potitare, & verbis contendere ad inuicem. accidit autem quòd & manibus ſeinuicem adoriantur: alij porro etiam in ipſo loco, ex nimia compotatione obdormiſcunt. Frater autem ait: Cuperem, ſpiritalium quoque noſſe verba; vt optima ex ijs mihi ipſe deligam. Ille vero reſpondit: Spiritalis, quando ad fratris conceſſurus eſt adhortationem, in primis etiam priuſquam ſua egrediatur cella, in oratione conſiſtit, vt Dominus viam ſuam proſperet, veniensq. ad ianuam fratris, & pulſans, * poenitentiam agit. admiſſusq. ingreditur, ac ſe ad orationem componit. Poſtea vero, ſimul in ſilentio ſedent. Deinde ad fratrem, Dominus cellæ: Bene inquit, veniſti frater: adueniſti enim benedicturus
E nobis. Frater reſpondit: A pietate & reuerentia tua, ego benedicar. Obſecro igitur te, benedicte à Domino; quid eſt quod habes? At frater, * cogitationes ſuas profert, ac fratrem quemdam eſſe qui ipſi moleſtiam exhibuerat. Quibus auditis, frater ait: Domine adiuua me. non enim ſinit inimicus quemquam quieſcere. Rurſus autem ſermonem ſubiungens, dicit: * Verum tamen cariſſime, & vbi non eſt tribulatio? vbi non eſt labor? Mundani, nonne laborant? Nautæ, per maria diſcurrentes, nonne * periclitantur? Milites in bello, nonne pericula ſubeunt? & quo pacto nos ſic puſillanimes ſumus,

* Græc. βάλλει μετάνοιαν.

* al. ante dicta recenſet.

* al. Sed dic quæſo cariſſime, vbi, &c.

* al. naufragia patiuntur?

ſumus, tamquam ſoli anguſtijs ac tribulationibus preſſi? Mundani in mun- A
danis laborant, & fatigantur; ſpiritales in operibus ſpiritalibus affliĉtan-
tur. at mundi triſtitia mortem operatur: qui autem ſecundum Deum eſt
Ioannis 16. dolor, pœnitentiam in vitam æternam. Et nos ergo tribulati, ne puſilla-
** al. tribulatio* nimes ſimus. Scriptum eſt enim: * Triſtitia veſtra, conuertetur in gaudium.
noſtra, &c. Et tu quidem iſta ſuſtinuiſti, nunc autem carne conſummaris? Recordare,
quòd mundo renunciaſti, ac propriæ voluntati; & verbum non ſuſtines?
Num noſtro ventri ſeruimus, propriæq. voluntati? & verbum non toleras?
propter quod etiam à manſione vis abſcedere. Iſtane noſtra laus eſt? Ita-
ne inimicus cogitationem humilitatis deprædatus eſt; & ea de cauſſa per-
turbationes vehementer in nos inſurgunt? Ne mihi res veras ad te referen-
ti, iraſcaris: hæc enim pro te tolerans, loquor. Nam vnde cauſſa proue- B
nit? plane vel ob cibum, aut ob potum: aut quòd verbum tolerare nolue-
Philipp. 3. ris, tantis affectus es damnis. Et reputaſti omnia velut ſtercora, vt Chri-
ſtum lucrifaceres: & iterum antiquis mentem pateris demergi paſſionibus?
Nam niſi continentiam diligamus, niſi tribulationem feramus, niſi noſtram
Matth. 19. voluntatem abſcindamus, non eſt nobis libertas dicendi: Ecce nos reliqui-
Marc. 10. & mus omnia, & ſecuti ſumus te. Perpende mente, qualis eras, dum pri-
Luc. 18. mùm ad ianuam monaſterij aduениſti, ſpiritu feruens in timore Domini?
At forte cupis dicere: homines iſti cogitationem meam peruerterunt. Er-
Gen. 13. 19. go noſtri ventris mancipia facti ſumus, & propriæ voluntatis? Vis oſten-
Luc. 17. dam tibi cariſſime, ex noſtra ignauia id ortum eſſe? Lot in Sodomis ha-
** al. cum eorũ* bitabat, & non cum * ijs perijt. Giezi, prophetæ Eliſæo ſeruiebat, & pec- C
malitia perijt. cauit. Similiterq. Samuel apud Heli permanebat, & ſimul cum filijs ipſius
4. Reg. 5. verſatus eſt: & illi ciciderunt, hic autem ſaluatus eſt; quia in veritate di-
1. Reg. 2. 3. *Matth. 26. 27* lexit Dominum. Iudas porro Iſcariotes, cum diſcipulis ſequebatur Domi-
Marc. 14. &c. num: & tradidit magiſtrum ac Dominum gloriæ, in manus impiorum. Ne
igitur cedamus inimici conſilio ſuggerentis, videlicet honeſtas prima fron-
te cauſſas, ad animas noſtras euertendas. Ex diuinis enim Scripturis exem-
pla habemus, quomodo vnuſquiſque ſibi ipſi attendere debeat; ſiue cum
iuſtis conuerſetur, ſiue cum peccatoribus. Inter iuſtos ergo ac bonos dum
commoramur, iuſte & ſanĉte viuamus: at ſi peccatoribus cohabitemus,
demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur ſalutis, diuina adiu-
uante gratia. Quòd ſi vis dicere, debilem te eſſe & puſillanimem? Audia- D
mus ſacras Scripturas, & Sanctorum patrum viuendi normam imitemur;
vt ſanetur anima noſtra: & non ſolum dum audimus, compungamur; &
paullo poſt deteriora agamus. Nam qui ita ſermonem accipit, numquam
Matth. 3. fructum referet: cùm radicem tales in ſeipſis non habeant. omnis autem
** al. exciditur* arbor quæ non facit fructum bonum, * excidetur & in ignem mittetur.
& in igni mittitur. Tamquam infirmi, auſcultemus admonitiones virorum timentium Domi-
num, qui ad ſanitatem deducant animam: & ne ſimiles efficiamur illis,
qui, quæ voluntatis ſunt propriæ, audire ſolum volunt: vt ne miſere, in-
Dictum memorabile. ſanis ac temerarijs cogitationibus adhæreamus. Dixit enim quidam ſan-
ctorum Senum: Si conſpexeris adoleſcentem propria voluntate in cœlum
Prou. 12. aſcendentem, tene ipſum: expedit enim ipſi. Id vero de illo quoque in- E
** al. Dicit porro* tellige, qui cùm ætate ſit ſenex, mente tamen eſt iunior. Dicit * enim in
& in prouerbijs Prouerbijs ſapiens: Viæ inſipientum rectæ coram ipſis: qui autem ſapiens
1. Pet. 5. eſt, amplectetur conſilia. Audiamus porro & eum qui dicit: Adoleſcentes,
** al. ad inuicem.* ſubditi eſtote ſenioribus. omnes autem * inuicem humilitatem inſinuate:
quia Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Sunt enim non-
Iac. 4. nulli, qui ſibi videntur ſapientes eſſe, & non dignantur obedire ijs qui ve-
Tit. 1. re ſapientes ſunt, ac cognitionem Dei habent. Quos etiam iure Apoſtolus
vanilo-

A vaniloquos, & ſeductores * denominat, dicens: Sunt multi vaniloqui, inobedientes, & ſeductores. Alteri porro ſæpe cogitatio ſuggerit, & ait: Iunior * adhuc es; circa ſenectutem tuam, pœnitentiam ages. Et ſi ad ſenium peruenerit, iterum cogitatio ipſi obijcit: Nunc conſenuiſti, & requie indiges. Vnde neceſſarium cariſſime, cum timore & tremore Domino quotidie inſeruire. Quis enim nobis dixerit, certioresq. fecerit, fore vt conſeneſcamus? * & ſi conſenuerimus, quòd bonam cogitationem inueniemus? ſiquidem vel iam hinc ſalutem noſtram neglexerimus. Audiamus dicentem * Dominum: Vigilate & orate: quia neſcitis diem, neque horam. At nos ob noſtrum torporem atque ſegnitiem, graue reputamus ſuaue iugum Domini. Quot putas cariſſime, in mundo diuerſimode B conflictari atque vexari, eorumque filios pro pignore poni? aliorum vero etiam optimatum * filios in captiuitatem delabi, & in ſeruitutem diuendi? ſeruientes vilioribus ac miſerabilioribus hominibus, quàm ſint ipſi, in terra aliena? Alij vero inopes atque mendici, in plateas & vicos ciuitatis proiecti iacent nudi, frigore æſtuque afflicti: nobis vero non ſatis eſt habere tectum hoc, quod nobis largitus eſt Dominus, & mundanarum rerum cura vacuos eſſe atque ſolutos. Hæc recolamus memoria; & non aſpernemur gratiam Dei, & beneficia eius: * quia dignatus nos eſt ſuaui iugo ſuo. Immo & quæſiuimus inquit, & non dedit nobis. Et quis * ſcit, non ad commodum & vtilitatem noſtram, id accidiſſe? Dicamus autem & iſtud: Nonne nouit quiſpiam noſtrum, ſeſe inobedientem fuiſſe Domino; & ta-C men id videns Dominus, patienter ac longanimiter tulit? De Præfectis porro noſtris, relinquamus Domino. Omnes enim aſtabimus coram tribunali Chriſti. Nam Deus perſonam hominis non accipit. Exurge igitur, & præcinge teipſum. Et ne ſuccumbas cogitationibus. Audi dicentem: Noli vinci à malo: ſed vince in bono malum. Hei mihi peccatori, cariſſime. Tot ac tanta, Dominus gloriæ pro nobis pertulit: quid poterimus ei, æquiualens paſſionibus * proferre, quas propter nos ſuſtinuit? Procidamus ergo coram ipſo, tota mente ac viribus; patientiam à bonitate ipſius depoſcentes. Per multas enim tribulationes, oportet nos intrare in regnum cœlorum. Dixit quippe Saluator ſuis diſcipulis: Vos tribulationem habebitis in mundo: mundus autem gaudebit. vos vero contriſtabimini; ſed D triſtitia veſtra vertetur in gaudium. Mulier cum parit, triſtitiam habet; quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit horæ illius propter gaudium, quia natus eſt homo in mundum. Et vos igitur * tribulationes hic habebitis: iterum autem videbo vos, & gaudebit cor veſtrum: & gaudium veſtrum nemo tollet à vobis. Et ſic confirmans fratrem verbo veritatis, ſecundum donum gratiæ, vterque gratias agit Domino. Si porro etiam guſtare inter ſe cibum contigerit; omni cum honeſtate ac verecundia comedunt & bibunt, * ob ſuſtentationem corporis: & neinebrientur vino, in quo eſt luxuria. Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad cellam ſuam, glorificans Deum ſuper mutatione atque conuerſione fratris. E Quoniam * ipſius eſt potentia & gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

* al. nuncupauit.
* al. Quid? iuuenis es, vbi cōſenueris reſipiſces.
* al. & quòd cogitationem aliquando bonam inueniemus?
* al. Saluatorē dicentem.
Matth. 24. & Marc. 13.
* al. potentiorū filios.
* f. qui dignatus eſt.
* al. & quis ignorat.
Rom. 14.
2. Cor. 5.
Luc. 20.
Gal. 2.
Rom. 12.
* al. retribuere.
Act. 14.
Ioannis 16.
Ibidem.
* al. triſtitiam nunc quidem habetis. vt in vulg.
Ioan. 16.
* al. ob macerationem carnis.
* al. Quoniam Deo noſtro gloria. Amen.



SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

NECESSARIVS *hic Sermo est, siue Parænesis ad consolationem afflictorum & pusillanimitate laborantium, ac in angustijs constitutorum. proponiturq. primùm modus ac ratio consolandi, & finis; tum per quos vtilius ac salutarius consolationes eiusmodi adhiberi oporteat: & quantum qui carnaliter alios consolantur, differant ab illis qui spiritaliter; quantumque illi noceant, hi autem prosint, ostenditur. & res tota exemplis, narrationibusque aptissimis declaratur: remediaq. non parui momenti aduersus pusillanimitatem, & tentationes varias ingruentes, animamq. perturbantes adferuntur; Sanctorumq. exempla ad mentem in bonis institutis confirmandam producuntur, aliaque salutaria tractantur. sicut plenius ex hac ipsa constabit Parænesi, ad quam in alijs Lectorem hic remittimus.* B

Spiritalis, ad fratris concessurus adhortationem, priusquam sua egrediatur cella, in oratione consistit; veniensque ad ianuam fratris, & pulsans, pœnitentiam agit, &c.] *Obscuritatem ac difficultatem aliquam parit, quod hic dicitur,* καὶ κρούσας, βάλλει μετάνοιαν .i. & pulsans, pœnitentiam agit.] *vt hic latine reddidimus, sicut & alibi illud,* (βάλλει μετάνοιαν, *pro*, pœnitentiam agit) *apud Ephræm accipitur, vti suis constabit locis. An enim aliquem pœnitentiæ actum antiquitus Monachi exhibere solebant priusquam alienas ingrederentur cellas, tractaturi sua cum illis qui ibi degebant; hinc dubitari potest: an vero communis dicendi vsus obtinuerit, vt sic loquerentur, eoq. vterentur etiam pro breui precatione genuumque flexione, quæ ante ingressum fiebat ad alios, vt valde verisimile est. quomodo & Magnus Basilius ab Ephræm nostro visitatus, & vt loqui posset Græce rogatus, respondisse ei dicitur,* δεηθῶμεν τοῦ κυρίου .i. rogemus Dominum: *ac postea ibid.* ποιήσωμεν τὴν μετάνοιαν .i. faciamus pœnitentiam, *pro eo quod est*, flectamus genua. *vt habetur in comparatione S. Amphilochio adscripta, quæ fit inter Ephræm & S. Basilium, quam primo Auctoris nostri Tomo præmisimus. vbi in maiorem huius confirmationem, etiam immediate additur:* & cum humi iam essent prostrati, imposuit manus beato Ephræm Magnus pontifex, &c. *quomodo & hoc loco* (agit pœnitentiam, *pro*, genu flectit, & orat) *plane accipi videtur. aliàs enim valde obscurus hic est locus.* C

Postea vbi habetur: Et tu quidem ista sustinuisti; nunc autem carne consummaris.] *in alio MS. est:* & tu eadem tolerasti, nunc vero carne consummaris.] *at in alio explicatius, & ad Scripturæ locum accommodatius sic:* ne forte illud audiamus: Qui spiritu cœpistis, nunc vero carne consummamini.] *vt est Galat. 3.*

Si peccatoribus cohabitemus: demus operam, vt à nobis illi ad viam pertrahantur salutis, &c.] *vbi al. sic est:* adnitamur, non vt nos illorum imitemur opera: verum vt illi à nobis ad viam salutis adducantur, &c.] *ostendit autem hic quomodo inter iustos, & quomodo cum peccatoribus conuersandum sit.* D

Dicit enim in prouerbijs Sapiens. *& al.* Dicit autem & in prouerbijs: Viæ insipientum rectæ coram ipsis: qui autem sapiens est, amplectetur consilia.] *ita hic in Græco textu apud Ephræm. vbi in MS. Cryptaser. hic pro* (ὁδοὶ ἀφρόνων ὀρθαὶ .i. *viæ insipientum rectæ*) *legitur* ὁδοὶ ἀφρόνων νωθραί, *hoc est, viæ insipientum pigræ ac lentæ, &c. In editione autem 70. hic ad verbum est:* Viæ insipientum, rectæ coram ipsis: exaudit autem consilia sapiens.] *at in latina vulg. habetur:* Via stulti recta in oculis eius: qui autem sapiens est, audit consilia, &c.] *Locus est Prouerb. 12.*

Deinde vbi paullo post hic habetur: Omnes inuicem humilitatem insinuate, &c.] *vt est 1. Pet. 5. in duobus alijs Auctoris nostri græcis exemplaribus hic pro* (ἐγκομβώσασθε *insinuate, vt etiam est in latina vulg.*) *reperitur* ἐγκαλλωπίσασθε. *s. adornate, decorate, excolite, &c. legiturq. al. ibi:* Omnes autem in inuicem, humilitatem adornate atque excolite, &c. *sed prior lectio magis quadrare videtur.* E

Denique in fine, sic concluditur: Faciens ergo opus Domini, reuertitur ad suam cellam, glorificans Deum, &c.] *al. sic:* Facto autem atque completo iam opere Domini, redit ad cellam suam, laudans & glorificans Deum super conuersione fratris. Quoniam Deo nostro gloria, in sempiterna secula. Amen.] *vbi vtraque concludendi ratio bona est & accommoda, nostroq. Auctori familiaris.*

PARAE-

A

PARAENESIS TRIGESIMA SEXTA.

*Oportere * fratrem cùm legit, aduertere; & ſtudioſe legere, velut in præſentia Dei.*

* *al. Decere monachū dū legit, ſtudioſe legere.*

B FRATER Cariſſime, ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram * fratribus; aduerte diligenter, vbi qui auſpicatus eſt, finiuit: & reſumptis verbis, lectionem incipe; vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ. Nam qui verbum vnum contemnit, & verſus * tranſilit; hic neque diſcere vult ſicut oportet, neque eos edocere, qui attendunt: ſolum enim finem Sermonis expetit; & quando * abſoluatur liber. Tu autem cariſſime, ſobrius eſto, ac vigilans: vt & tibi ipſi proſis per lectionem tuam, ac ijs qui te auſcultant. Quòd ſi repente imperetur tibi vt legas: ex ſiniſtra parte, * lectionem aggredere. Si autem initium Sermonis ſit; dic titulum atque inſcriptionem: ſic enim quod legitur, intelligetur. Sin vero librum bene compunctum, recteq. deſcriptum habes: poſſide ac tene eum,
C ne in ipſo, offendiculum legenti reperiatur, aut exſcribenti.

* *al. in auribus fratrum. vel, fratribus audientibus.*
* *al. perdit. al. & verſum non reddit.*
* *al. ad finē perducatur liber.*
Vide Schol.
* *al. librum auſpicare.*

SCHOLIA, ET. VARIAE LECTIONES.

OPORTERE fratrem cùm legit, aduertere & ſtudioſe legere, velut in præſentia Dei, &c.] *Pro iſta Inſcriptione ac titulo, in alio Græco MS. eſt eiuſmodi:* Decere Monachum dum legit coram fratribus, diligenter & cum attentione legere, &c.] *Vtraque Inſcriptio bona eſt, & contenta huius Paræneſis breuiter proponit. Pro quibus, in Græco MS. Cretenſi ſiue Cand. ſic:* De bono ſeruando ordine in Lectionibus.] *quod etiam recte hic quadrat, ac placet.*

D

Frater ſi onus legendi mandatum tibi fuerit coram fratribus, aduerte diligenter, &c.] *Al. ſic:* Si legendi onus à Superiore tibi impoſitum fuerit, in auribus fratrum. *vel,* fratribus audientibus. *ſiue,* in auditorio, vel audientia fratrum, *&c. nam Græce eſt,* ἐν ἀκοῇ αὐτῶν ἀδελφῶν. *quo omnia iſta æque ſignificantur, parumque ideo refert quomodo latine hic, ſiue hoc ſiue illo modo, legatur.*

Reſumptis verbis incipe lectionem, vt ſit lectio tua inſtar catenæ ex auro contextæ, &c.] *Rectum legendi modum coram fratribus in menſa atque conuentu ſeruandum, breuibus verbis hic proponit, & demonſtrat: aduertendumq. Lectori inter alia dicit, vt videat, vbi qui ante eum auſpicatus eſt, finiuit: reſumptisq. verbis Lectionem inchoet; & ſic debito modo ac ordine deinceps abſque aliqua interruptione atque omiſſione dictionis vel verſus alicuius, Lectio continuetur. Et hoc eſt quod hic ſubdit:* vt ſit Lectio inſtar catenæ ex auro connexæ, *ſiue* contex-
E tæ.] *Additque immediate conſequenter ibid.* Nam qui verbum vnum aliquod prætereundo contemnit, & verſus tranſilit, (*ſiue, vt alia habet Lectio*: & verſum non reddit. *& al.* -ύων *i.* perdit, *&c.*) hic neque diſcere vult vt oportet, neque eos docere qui attendunt: ſolum enim finem expectat ſermonis, & quando ad finem perducatur liber, &c.] *Tales autem hic notat & taxat Auctor, ac quæ legendi coram alijs tenenda ſit ratio, breuiter quidem ſed accurate efficaciterq. præſcribit & inculcat. Alibiq. idem oſtendit, in Serm. De patientia, & conſummatione ſeculi. tomo 1. poſt med. ibi:* Porro cùm leges, ſtudioſe & accurate legas, magna cum tranquillitate atque induſtria percurrens verſum, &c.] *De quo etiam vide Baſil. in Reſp. ad Interrog. 180. in Regul. breu. & Caſſian. lib. 4. de Inſtitut. Renunciantium, cap. 17. &c.*

Quòd si repente imperetur tibi vt legas; ex sinistra parte lectionem aggredere, &c.] *Hic oritur Quæstio & dubitatio non exigua, cur dicat à sinistra parte lectionem inchoandam esse, dum repente legendum est? Ad quod vt aliquid respondeatur, dicam quod dicendum hic mihi occurrit; istud scilicet ab Auctore nostro præcipi, fort. vt indicet librum ab initio auspicandum ei, qui nesciat locum vbi alter steterit atque desierit qui postremo recitauit. Sinistra quippe pars libri aperti est ex principio propior, in Græcis & Latinis: At in Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis, contra. Quare si libri erant (vt est verisimile) Syriaci, forte significatur non legendum esse librum versus initium; ne eadem legantur quæ alias lecta sunt; sed versus finem, vbi probabile sit ea esse, quæ nondum lecta sunt vel audita, &c.* A

* al. Adhortatio De pudicitia.

PARAENESIS TRIGESIMA SEPTIMA. B

Non debere nos huc illucque retorquere oculos: sed potius deorsum aspectum habere, sursum vero animam ad Dominum.

INTEROGATIO.

In quonam, fornicationis Dæmon funditus profligatur? C

RESPONSIO.



Psal. 118. Matth. 5.

NON solum per abstinentiam à cibis: verum etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem. Nam in oculo vago, atque distracto adulterium consistit, quod & Dominus testificatur, dicens: Amen dico vobis, quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Hanc fornicationem eradicat atque euellit, qui oculos deorsum deprimit, sursum autem mentem ad Dominum attollit: & qui ventrem domat, aspectum quoque cohibet. Grauis enim ac vehemens est proditor, oculus vagus atque distractus. Nam cæteræ affectiones atque perturbationes animi, recentem habent tentationis ardorem: Bellum autem oculorum, & præsens, & absens, dolore affligit animam, praua concupiscentia inflammans mentem. Exempli gratia, carissimi: Audiuit quis suauem musicorum concentum, & præterijt: postea luctus vocem audiuit; & planctus, dulcem musicorum concentum depulit. Similiter, gustauit quis mel, postea vero aliquid etiam acerbissimarum degustauit specierum: & acerbitas, mellis dulcedinem ex gutture reiecit. Item, odoratus est quis suauissimum aliquid, deinde etiam * malum aliquem olfecit odorem; & grauis odor suauitatem odoratus exstinxit. Et rursus, tetigit quis aquam frigidam, ac postea ebullientem attigit; & feruor calidæ, frigiditatem aquæ repressit. Cæterùm vagi atque distracti oculi bellum, & præsente & absente materia comburit mentem, per concupiscentiam. Quin etiam in somnis corda simplicium, imaginationibus illudit: Nam Dæmones tentationem in * animo describunt, mentemq. exercent, efformantes tentationem in oculis hominis. pro quo, & Propheta obsecrat, dicens: Auerte oculos meos, ne videant vanitatem. Effrœnata quippe concupiscentiæ cogitatio, mentem etiam puram ac simplicem transfert atque immutat: Nam in oculorum D E

Ab Exemplis.

* al. aliquid pessimi odoris olfecit, & fætor grati olfactus odorem expulit.

* al. in mentem atque cogitationem inducunt.

Psal. 118.

Videtur ista esse verba Sapientiæ Salomonis.

A oculorum conflictu, dæmonum inſidiæ latent, niſi præciderit qui aſpectu ſuperatus eſt. Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in mente tua ac cogitatione depingere pulchritudinē mulieris, quam aliquando conſpexiſti, vel quid ſimilium: in medium tibi adducito timorē Dei; & memineris illorum qui in ſepulcris dormiunt. cogita diem tui hinc exitus, quando anima tua ſeparanda erit à corpore, conſidera formidandam atque tremendam vocem, quam audituri ſunt, qui iuſtitiam neglexerint, & Chriſti præcepta non ſeruauerint: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius: vbi erit fletus, & ſtridor dentium. In tenebris exterioribus; conſidera vermem non quieſcentem, & tormentum non ceſſaturum. Horum reminiſcaris. iſta animo tecum per-

Remedium contra ingruentes carnis tentationes.

Matth. 25. Luc. 13.

B pende: & exterminabitur è mente tua, concupiſcentia voluptatis carnalis; ſicut diſſoluitur cera à facie ignis: non enim * reſiſtere poterunt timori Dei. Quicumque enim prauæ concupiſcentiæ non reſiſtit, ſed euacillat, laſciue oculos ſuos dimittens: prorſus & mentem ad paſſiones eiuſmodi inclinauit; & niſi ob verecundiam omiſiſſet humanā, ſæpe etiam corpus corrupiſſet. Si ergo non ſe ſobrium ac vigilantem talis præbuerit, timoremq. Domini præ oculis ſuis conſtituerit; non tardabit etiam corpus * corrumpere. Nam iſtum dæmonem, qui oculorum euagationem atque diſtractionem ſuggerit, alius dæmon ſubſequitur, qui * naturaliter in carne operatur peccatum. Si enim ſecundus, priorem viderit potuiſſe animam ad diſtractiones eleuare: continuo conſilium ſuggerere incipit, peccatum carna-

** al. non enim accelerans, vt reſiſtant timori Domini, &c.*

** al. demergere.*

** al qui carnaliter peccatum operatur.*

C liter perficiendi. Incipit enim aliquid eiuſmodi ſuggerere, & ad eum qui oculorum aſpectu victus eſt, dicere: Ecce, ſtudio & inſtituto proprio peccaſti, inquiens, & corde iam mœchatus es. deinde etiam, præcepto excidiſti; & peccatum tranſgreſſionis mandati, modò reputatum eſt tibi: nunc ergo tuam perfice concupiſcentiam; cùm idem ſit * agere, & in animo habere: fruere igitur ipſe tua concupiſcentia. At tu cariſſime, ne acquieſcas conſilijs ipſius: non enim (vt ait Apoſtolus) eius cogitationes ignoramus. nam in iſtis animam tuam ipſe venari cupit. Audi porro & de eo Parabolam: Adoleſcens quidam erat in regione quadam, & ſibi ipſe tres virgines * deſponſauit; peregreq. in regionem longinquam eſt profectus, vbi cùm diutius moraretur, vna virgo ſibi virum accepit: ſecunda autem ela-

** al. perficere, & mente cogitare.*

2. Cor. 2.

Parabola notanda.

** al. conuubio ſibi iunxerat. al. in animū ſibi induxerat, cōnubio iungendo.*

D pſa, ſimiliter ſcortationi ſe dedit, & vterum tulit. At tertia virgo, ſecum dixit: Niſi humanus me cohiberet pudor, ego quoque mihi virum caperem. & incepit virgo in eiuſmodi verſari cogitationibus: ac poſtea recordata eſt adoleſcentis peregre profecti, à quo & arrabonem acceperat poſt reliquas virgines; pœnitentiaq. ducta, defleuit quòd etiam omnino permiſiſſet cogitationem improbam in ſuo corde ſuccreſcere. Quando ergo iā reuerſus eſt adoleſcens, qualem putas ex tribus iſtis virginibus ipſi fuiſſe magis acceptam? nonne poſtremam, quæ * cogitauit ſolum, & non opere perfecit? immo vero & de praua cogitatione pœnituit, ac fleuit. Quapropter neceſſarium fuerit dicere ſolicitanti dæmoni ad actionem iniqui peccati: Tametſi oculis impegerim, & corde mœchatus ſim: ipſum tamen cor

** al. quæ cogitatione ſolum, & nō opere peccauit.*

E meum adulterio obnoxium, gemitibus inenarrabilibus conteram; & oculum collapſum, lacrymis abluam. Quoniam cor contritum, & humilitatum Deus non deſpiciet. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

Pſal. 50.



SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HVIVS Argumenti funt, quæ Magnus Bafilius in medium producit in Homil. fuper illud : Attende tibi. vbi inter alia habet : Prouide obferua, ne quando verbum occultum in corde tuo efficiatur delictum.: Qui enim in mulieré oculum defixerit ad concupifcendum eam, iam mœchatus eft eam in corde fuo, &c.] alijfque apud eum locis plurimis. ac Chryfoftom. in Homilia 3. de verbis Efai. Vidi Dominum, &c. poft med. vbi pulchra boinæofi ac fimilitudine oftendit, probatq. à fpecie mulierum auertendos effe oculos. adhibetque exemplum de Cerua iaculo confixa, quæ etiamfi venatorum effugiat manus; nihil tamen inde fert lucri : quomodo etiam fit de anima concupifcentiæ iaculo læfa ex lafciuo curiofoq. afpectu, B
&c. quod idem etiam producit nofter Auctor exemplum Tomo 1. in Sermone primo, de Iudicio & retributione, cuius initium eft: Adefte fratres mei omnes, &c. poft med. ibi: Sepenumero quis veftrum lafciuè nemine prohibente mulierem adfpexit, & cogitationem fceleris admifit, præterijtq. illico. Similis eft ille capreæ fpiculo transfixæ, quæ cum venatorum manus euaferit, fagittam tamen fecum in iecore geftans abijt, &c.] Hinc quoq. ad oculorum cuftodiam habendam, hortatur in tract. de Vita fpiritali, cap. 74. & 75. tomo primo. ac eodem tom. in Serm. De Patientia, & compunct. qui incipit: Creator nofter Deus, &c.] circa med. ibi: Quando enim oculis noftris libere in contemplandis quæ non oportet vtimur, (cum ne proprium quidem corpus, fas eft eum qui in virtute exercetur, infpicere) quomodo non ipfi nobis damna conciliamus? &c.] de quibus apud eumdem fæpiffime etiam alibi. Quòd verò ipfi corporales oculi fint occafiones peccandi, immo primæ fagittæ carnalis illecebræ, difertis verbis docet S. Ambrofius in libro de Iofeph, cap. 5. ibi: & cum effet decorus afpectu & fpeciofus facie valde, &c. ac non longe poftea, vbi eft: Difcant C
tamen etiam viri cauere oculos fœminarum, &c.] Probatq. hoc idem clare exemplo Dauid, libro fecundo de Apologia Dauid. & libro 1. de Pœnitentia. & libro, fuper Beati immaculati. & libro primo de officijs, capite vlt.

Non debere nos huc illucq. retorquere oculos : fed potius deorfum afpectum habere, furfum vero animam ad Dominum. Parænefis 37.] Talis in Vatic. eft Infcriptio iftius Parænefis, per interrog. & refponf. vt hic habes. Loco cuius, in alijs Romanis mnfs. vt etiam in vno Veneto S. Marci, hic eft: Non decere nos huc illucq. oculos circumuertere : fed deorfum potius afpectum tenere, furfum autem animam ad Dominum. Et, in quonam fornicationis dæmon deftruitur?] pro quo, in Codic. Cryptafer. & in altero MS. S. Marci Venet. eft: Non debere nos huc illucq. reflectere oculos : at potius deorfum obtutum oculorum habere, furfum autem animam ad Dominum. & Interrogatio, in quonam fornicationis dæmon (& al. cogitatio) profligatur; per abftinentiam à cibis, an non? D
Refponf. non folum per abftinentiam à cibis: fed etiam vt oculos auertamus, ne videant vanitatem, &c.] vt hic textus inchoatur. Al. fimpliciter infcribitur hæc Parænefis, de Pudicitia.] Et in Codice Cret. feu Cand. Parænefis 38. in quonam deftruitur atque deletur fornicationis dæmon? nec aliud ibi additur.] & in tanta Infcriptionum varietate, Lector quam ex illis maluerit fibi deligere poterit : mihi quidem omnes probantur, cum & fingulæ rem hac Parænefe tractatam proponant, magis tamen aut minus.

Non folum per abftinentiam à cibis, verum etiam vt oculos auertamus, &c.] Sic à Refponfione hic inchoatur Parænefis. vbi tamen al. ab ipfa etiam Interrogatione ducitur illius principium, incipitq. hoc modo : In quonam profligatur fornicationis dæmon? Refponfio : Non folum per abftinentiam à cibis : fed etiam per oculorum auerfionem atque cuftodiam, ne videant vanitatem, &c.] quæ etiam exordiendi ratio fatis hic commoda videtur atque probata, fed altera Auctori noftro magis frequens & vfitata, vt fcilicet prius interroges, E
& poftea à Refponfione principium ducat. ficut fit etiam hoc loco.

Quando ergo efformare tentationem dæmon inceperit, & in tua mente ac cogitatione depingere pulchritudinem mulieris: in medium tibi adducito timorem Dei, &c.] Remedium efficax ac falutare hic proponit aduerfus tentationes Diaboli, dum fuggerit ac fuadet peccatum carnis. Cui aliud plane fimile etiam ab Auctore adducitur tomo 1. in Antirrhetico de Virginitate & continentia, vbi quo pacto refiftendum fit Diabolo fuadenti peccatum carnis, pulchre ac copiofe docet : & inter alia, quomodo dum à fornicationis impugnatur quis dæmone, debeat fe contra munire, fibique gehennæ timorem, ac æterni fupplicij amaritudinem proponere, ne verfu-

tia

A *tia, doloque eius malo circumueniatur, &c. De quo etiam alibi eodem tomo 1. apud eumd. in tract. aduersus improbas mulieres. & in Sermone primo, de Iudicio & retributione, cuius initium est:* Adeste fratres mei omnes, &c.] *vbi istis, & hic sequentibus simillima adferuntur, sicut & sæpissime alibi.*

PARAENESIS TRIGESIMA OCTAVA.

De Mansuetudine.

B

ITA ne ò Monache, professus es te Christo placere velle; vt tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduersarijs, non fortiter sufferres? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto susciperes? cum Apostolus dicat: Quòd si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes: ergo *Hebr. 12.* adulterini & non filij estis. Cæsus es? gaude te cæsum esse verberibus: verùm, erratum corrige. Iniuste verberatus es? gaude, quoniam merces tua magna. Nam & Apostoli qui salutem mundo nunciabant, oppidatim velut facinorosi atque malefici cædebantur; & non irascebantur, neque ægre ferebant: sed gaudebant, quòd digni haberentur, pro *Act. 5.*
C nomine Iesu contumeliam pati. Quare tu quoque gaude, quòd dignus sis habitus, qui pro nomine ipsius, ignominia afficiaris. At forte quis ex negligentioribus dicet: Doleo hoc mihi accidisse, & quidem post tantos labores. Istud te angit serue * Christi? hinc ergo teipsum cognosce: num re- ** al. serue Domini.* uera post tot annos, passiones & affectiones tuas viceris? num superueniente aliqua ignominia gauisus sis? & non potius superbieris de gloria quæ obtigit? Nam si quis existimat se aliquid esse cum nihil sit, ipse se seducit. Expe- *Gal. 6.* rimentum enim gubernatoris, in tempore fluctuationis ac tempestatis * ap- ** al. capitur. al. ostēditur.* paret. Nam qui se iactitat, & dicit: Tot iam annos in vita solitaria ago: promissi autem sui effectum non ostendit, neque rationes castæ ac religiosæ vitæ suscipit; instrumenta hic circumfert, quorum * artificium nondum didi- ** al. opificium.*
D cit. Consenuisti in habitu? tamquam experientiam prædictæ vitæ habens; forma esto iuuenibus & inexpertis. Si vero adhuc es nouitius: senioribus morem gerito. Etenim terreni regis milites, ducibus atque principibus *A Minore ad Maius.* suis subijciuntur, parentq. Nonne multo nos magis decet obedire; non solum ob timorem, sed etiam propter conscientiam? Nam si illi, qui secundum carnem militant, omni studio contendunt curare subditos suos: quomodo tu, qui & vitam ipsam abnegasti, pateris te ab eiusmodi distrahi passionibus, effrœnis, atque inobediens, & Christi disciplinam * propulsans? Lau- ** al. excutiens atque abyciēs?* dem quidem & gloriam perfectorum Anachorerarum expetimus: verum labores, quibus acquiruntur honores, subterfugimus. Cur tantam tibi quietem & laborem, ob diem horamve vnicam perire pateris? Si teipsum pere-
E meris, quis miserebitur tui? Hæcne tua laus? istane probatio tua? vt vel modica tibi obueniente tribulatione, & habitum * & vitam abneges? ac ** al. & habitū repudyes, & vitam abneges?* contra te, inimicum propria negligentia armes? Ne frater, ne quæso aduersarijs des terga? verùm resiste, atque oppugna eos, & à te profugient. Existimo enim eum qui tui curā suscepit ac præfecturam, non in tuo gaudere vituperio; quippe cui incumbat rationē pro te reddere Domino: sed gaudio afficitur, si te perfectum Christo Domino sistat. Ingredere igitur in teip- *Esai. 59.* sum carissime, & reuertere in requiem tuam. Induere thoracem fidei, & *Ephes. 6.*

tibi galeam salutis impone. Assume gladium Spiritus sancti, quod est verbum Dei. Esto forma & exemplum mansuetudinis, fratribus concordibus. A
Admirentur etiam Superiores patientiam tuam. Gaudeat & Spiritus sanctus
A Minore, ad Maius. in te inhabitans, de fortitudine tua. Si autem exiguam non feras tentationem; quomodo magnam sufferes? Et si puerum vincere nequeas; virum perfectum in lucta quo pacto superabis? Et si verbum non toleres; verbe-
Gradatio efficacissima. ra quomodo perferes? Et si alapas ac verbera non sufferas; crucem tuam quomodo portabis? Et si crucem portare nequieris; quo pacto gloriæ con-
Psal. 43. sors in cælis eris, cum ijs qui dicunt: Hæc omnia venerunt super nos, nec
Ibidem, & Rom. 8. obliti sumus te; & inique non egimus in testamento tuo. Et rursus: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oues occisionis. Volebam mihi silentium imponere frater dilecte, ob confusionem fa- B
** al. in verba me compellit.* ciei meæ: sed dolor cordis mei, * vt loquar perurget. Ita frater carissime, obliti sumus eorum, quæ propter nos, omnium nostrum sustinuit Domi-
Matth. 26. 27. Ioan. 7. 8. 19. Marc. 14. 15. Luc. 22. 23. nus? quippe qui nostra caussa contumelijs affectus est, & contemptui habitus. Audiuit, dæmonium habes; & non est ira commotus. audiuit, seductores; & non est vltus. alapis percussus est. pugnis cæsus, & cruci affixus. acetum cum felle gustauit, lanceam in latere accepit. hæc cuncta propter nostram salutem sustinuit. Hei hei misero mihi. hei hei infelici mihi, & peccatori; quia inexcusabilis sum. Quid dicam, aut quid eloquar coram te Domine; qui occulta nosti cordis mei? Propitius esto mihi indigno peccatori Deus, qui plane nullam iniuriam, aut verbum contumeliosum, propter te qui tanta propter nos pertulisti, audire volo. Quis C
super me non plangat; qui religionem ac pietatem mihi pro operimento malitiæ vindico? Nam verbis monachatum profiteor: operibus autem ad iracundiam Dominum prouoco. Vere quia abundauit iniquitas, refrixit
Matth. 24. multarum animarum charitas. Resipiscamus, & ad Dominum reuertamur, obsecro carissimi: non enim quemquam saluari cupientem reijcit
** al. sed & adiuuat.* Dominus; sed * etiam saluti cooperatur. Dicamus & nos cum Propheta:
Psal. 114. Conuertere anima mea, in requiem tuam: quia Dominus benefecit tibi. Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos à lacrymis, & pedes
Ibid. meos à lapsu. Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum. Vt nos
Luc. 15. quoque illud audire mereamur dictum: Hic filius meus, mortuus erat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Quia Deo nostro gloria, nunc & semper, D
& in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

MANSVETVDINIS *laudes copiosè etiam alibi describit Ephræm, & præsertim primo tomo, in tract. de Virtutibus & vitijs per oppositionem, vbi de Mansuetudine agit, & sic incipit:* Beatus ac felicissimus vere est vir ille, qui mansuetus est, &c.] *Quam etiam virtutem Magnus celebrat Basilius, eamque maximam omnium virtutum appellat, homilia in Psalmum 33. super illa verba:* Audiant mansueti & lætentur, &c.] *vbi multas huius laudes enarrat, & quis vere mansuetus sit, eleganter ostendit. sicut etiam in suis Constitutionibus* E *monasticis, cap. 14. quod incipit:* Mansuetudine auté cum primis plenus esse monachus debet, quandoquidem spiritus mansuetudinis, &c.] *caput præsenti instituto accommodum est, lectuq. dignum. De quo & Gregorius Nazianzenus, in carmine suo iamb. aduersus iram. quod sic apud eum incipit:* Irascor iræ, dæmoni intus condito, &c.] *vbi inter alia, nobis multa Sanctorum exempla proponuntur, qui mansuetudinis laude claruerunt. Quod etiam Argumentum Chrysostomus multis in locis tractat, ac præsertim tomo 5. in Serm. de Mansuetudine, inter didactica ac parænet. & homilia 31. ad Populum Antioch. qua est, de ira, longanimitate, & mansuetudine. nec non homil. 52. ad Popul. De eo, quòd in mansuetudine Christum imitari oporteat.*

A *oporteat. & Homilia prima, de incomprehensibili Dei natura, post med. ibi:* Nihil enim mansuetudine validius, nihil modestia efficacius. Quamobrem Paulus rem huiuscemodi seruari accuratissime monet, dum dicit: Seruum Domini non oportet pugnare, sed mansuetum esse erga omnes, &c.] *alijsque plurimis alibi locis apud eumdem. De qua virtute etiam S. Ambrosius agit, tomo 4. in tractatu, super Psalmum 36. in illud:* Mansueti autem hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis, &c.] *vbi mansuetorum describit proprietates, & meritum sine præmium. & S. Augustinus, de Sermone Domini, in monte. & lib. 2. de Doctrina Christiana. alibiq. sæpissime. item S. Bernardus, Sermone 2. de conuers. S. Pauli: vbi ostendit mansuetudinem probari in tribus, nimirum in verborum iniurijs, rerum damnis, & corporis læsione. nec non super Cantica, Sermone 22. vbi ostenditur, quomodo mansuetudo Christi post eum, merito nos currere faciat. & Sermone 70. super Cantic. vbi mansuetudinis virtus pulchre celebratur, & lilij nomine designatur. de qua, & pluribus apud eum locis alibi. sed ista hic suffecerint.*

B Ita ne ô Monache professus es te Christo placere velle, vt tentationes ac tribulationes non fortiter sufferres, &c.] *ita in plerisq. ac quidem potioribus mmß. hic ducitur istius Parænesis principium. quæ tamen & al. sic inchoatur:* Numquid ô Monache, promisisti te Christo placere velle? Tentationes ergo & tribulationes, quæ tibi ab aduersarijs inferuntur, cur viriliter non sustines, &c. *ac al.* cur igitur tentationes ac tribulationes quæ ingeruntur ab aduersarijs non fortiter suffers? neque correctiones & admonitiones à tuo Præfecto suscipis? &c.] *sicque fere in Codice Cryptaſer. & altero Veneto Bibliotheca S. Marci.*

Dicamus & nos cum Propheta: Conuertere anima mea in requiem tuam, &c.] *ac postea:* Placebo in conspectu Domini, in regione viuorum.] *vbi Græcus textus Ephræm, etiam edit. 70. concordat per omnia. consonatque S. Augustinus, etiam* (in conspectu Domini) *hæc legens. quomodo & omnes quasi Patres Græci* (ἐνώπιον κυρίου *.i. in conspectu Domini*) *cum* C *Auctore nostro conformiter legere hic solent. quamquam tamen S. Hieronymus ad Suniam, id velit esse supernacaneum, probetq. quod est in vulg.* placebo Domino in regione viuorum, &c.] *Locus est Psalm. 114. de quo etiam si placet, vide Scholia noua Rom. editionis LXX.*

PARAENESIS TRIGESIMA NONA.

De Inobedientibus, & de statu, ac timore Dei. Et, de futuro Iudicio.

Vtilis & necessaria ista Paranesis.

D CARISSIME, si frater aliquis aduentans, cohortetur te, dicens: Veni nobiscum, velut sanguine iuncti communicemus consilia nostra. in phratria ac factione coniūcti simus: Contradicentes verò reprimamus. Senioribus resistamus, & nō reuereamur caniciem. percutiamus œconomos. subsannemus quietis ac silentij cultores. religiosos ac pios ludibrio excipiamus. Cunctos nobis ipsi subijciamus: erimusq. nominati ac celebres. Reprehensi, ne præbeamus silentium. vnà pariter vociferemur, ne nostrum appareat mendacium. Admoniti, fastum retineamus ac tumorem. adhortationibus interpellati, efferamur. Sit nostra vis, lex iustitiæ: nam quod infirmum est, E velut inutile reprehenditur. Tu ergo carissime, ne cum ijs in via ambulaueris: verùm ab ipsis declina, & te expedi. non enim conquiescent, nisi male egerint. Responde autem ei, qui ista dicit: Nihil mihi tecum est negotij. ista omnia * effugi: & rursus ijsdem seruire * volo? Quæ vtilitas detonsi capilli? aut cuiusmodi vtilitatem ac fructum ex ijs rebus quis capiat? Mente retineamus, quòd mundum deseruerimus, vt Monachi essemus: & quo pacto tu animas vis fratrū turbare? Audiens autem ista veridica verba, ne succenseas: nam communis est adhortationis vtilitas. Et cur non agnoscimus,

Fratria.

* *al. effugisti.*
* *al. vis, cupio*

Psal. 1. ſcimus, quæ pſallimus? Nonne iſta canimus? Beatus vir, qui non abijt in A
conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit: & in cathedra peſtilentiæ non ſedit. Sed in lege Domini voluntas eius: & in lege eius medi-
Ibidem. tabirur die ac nocte? Et rurſum ait: Quoniam nouit Dominus viam iuſto-
Psal. 72. rum; & iter impiorum peribit. Et in alio iterum pſalmo dicit: Quia ec-
** al. omnem fornicantem.* ce, qui elongant ſe à te, peribunt: perdidiſti * omnes qui fornicantur abs te. Mihi autem adhærere Deo bonum eſt, ponere in Domino ſpem meam.
Ibidem. Rurſusq. ait: Inimici vero Domini, mox vt honorificati fuerint & exaltati; deficientes quemadmodum fumus deficient: Manſueti autem hæredita-
Psal. 51. bunt terram; & delectabuntur in multitudine pacis. Dicit porro & in alio
** al. gloriatur.* Pſalmo: Quid * gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die? Et
Psal. 100. in alio ait: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit ſuperbiam: qui B
loquitur iniqua, non direxit in conſpectu oculorum meorum. Multos quip-
Rom. 12. pe cogitatio decepir ſuperbiæ, inania ſpirans. Nam ſcriptum habetur: Non alta ſapientes, ſed humilibus conſentientes. Quieſce igitur obſecro: ne fortè dum ad tempus voluntati tuæ indulges, nouiſſima tua in dolore peragas. An potius inſidias ſtruere conaris aduerſus locum hunc ſanctum? ſe-
Psal. 40. cundum eum qui dicit: Qui edebar panes meos, magnificauit ſuper me ſupplantationem. Concedamus ergo ad cellas noſtras. Defleamus peccata noſtra, vt Deum placatum reddamus: propter quem, etiam ex vano hoc
Psal. 49. ſeculo egreſſi ſumus: ne quando rapiat, & non ſit qui eripiat. Conſideremus hæc clare atque perſpicue: quoniam & ſi mille nunc ſimus, in die ta-
2. Cor. 5. men mortis, ſinguli hinc ſoli abibimus. ſolum opera quemq. ſequentur C
Apoc. 14. ſua, quæcumque hic egerit, ſiue mala ſiue bona. Hæc meditare. de iſtis cogita, vt à ventura fugere poſſis ira. Non enim nobis eſt poſſibile, manus
Psal. 138. effugere Creatoris noſtri, ſecundum Pſalmiſtam dicentem: Quo ibo à ſpiri-
Rom. 14. tu tuo? & quo à facie tua fugiam? Nemo ergo ſeipſum decipiat. nam co-
2. Cor. 5. ram tribunali Chriſti oportet nos omnes præſentari: vbi cuncta erunt nu-
Heb. 4. *Dan. 7. &* da & aperta oculis ipſius. vbi millia millium, & decies centena millia San-
Apoc. 5. ctorum Angelorum & Archangelorum aſſiſtent coram eo, & omnes cælo-
Matth. 24. & rum virtutes mouebuntur. Et vbi tunc erit ſuperbia atque inflatio? vbi tunc
Luc. 21. temulentia & excandeſcentia? vbi tunc luxus atque laſciuia, minæ, & iactantia vana? Quis horribiles Angelorum Dei minas ſuſtinebit? Cogitemus fore, vt qui Chriſtũ Dominum exſpectarunt, & ei accepti fuerunt, ipſi D
1. Cor. 6. tunc nos iudicent. ſicut ſcriptum eſt: An neſcitis, quòd Sancti * hunc mun-
** al. de hoc mũdo. al. de mũdo iudicabunt, vt in vulg.* dum iudicabunt? Ipſi enim cum ſimiles noſtri paſſibiles fuerint homines, in mundo gratos atque acceptos ſe Deo præbuerunt: Nos verò malis operibus Deum exacerbamus. Sed forte dixerit quis duplicis animi homo: Nouit inquiens, Dominus quæ meæ ſunt imbecillitatis, & compatitur infirmitati meæ. Hei mihi, hei mihi. quis hos non deploret? quoniam in ope-
** φρατρία.* re Domini infirmitatem prætex imus: ad pugnas autẽ, & fratrias * ſeu factio-
Eccleſ. 7. 2. nes, ac contradictiones, faciendaq. mala, potentes ſumus. Cur teipſum
Galat. 6. decipis; Deum irridere putans? Ne ſemines mala, & mala non metes.
Iob. 9. iuxta LXX. Audi eum qui dicit: Quis durus factus, & ante eum permanſit? Qui inveterſtatem perducit montes, & neſciunt: qui ſubuertit eos in ira. E
Aut potius cor noſtrum in crapula & ebrietate, curiſq. ſecularibus incraſſatum eſt ac impinguatum: vt ordinem noſtrum atque inſtitutum intelligere nequeamus. Nam pro eo, quod vnumquemque noſtrum cogitare ſecum oporteret, & dicere ad animam ſuam: Non reperio quò me bene vertam; quin potius omni vento circumferor. Et, quorſum ego aliorum animas, in meam damnationem conturbo? Et, nonne magis mihi conueniebat, etiam tale quid conantes, aliqua commonitione & adhortatione ad modeſtiam

reuocare,

A reuocare, & in officio continere; ne adoptione excidam? Scriptum est enim: Beati pacifici: quoniam ipsi filij Dei vocabuntur. At nunc quid agam negligens? Quid in die iudicij coram horribili tribunali, non solum pro anima mea: sed etiam pro illis, quibus scandalo fui, & à via veritatis auerti, respondebo? Nam cum alius patrem reliquisset & matrem: alius vxorem & filios, fratres & amicos, vniuersamque substantiam, propter spem in Christum; quietamq. vitam elegissent: Ego miser non cessaui eos diuexare, atque affligere. Et dum per quietem atque tranquillitatem contendunt placere hominum amatori Deo: tu hisce contraria agis, & tua non conquiescis in cella; verum monachorum cellas obis, peruertens fratrum animas, & fratres inter sese traducens, ac calumnijs premens, suspicionesq. *Matth. 5.*

B improbas ipsis proferens, & cogitationum pulueres ijs excitans, ac * pugnas fraternitati conflans. Nam quia te malæ concupiscentiæ emancipasti: stulta atque inepta ista didicisti. Quid ita crudeliter tua ipsius * vita abuteris? Cur damnum animæ tuæ, velut lucrum reputas? Cur in te, aliena attrahis mala? Nisi deinceps temperate ac modeste te gesseris, vitæq. tranquillæ re dederis; etiam ab ijs coargueris atque damnaberis. Cumq. penitus in profundum collapsus fueris malorum; tunc etiam tu veritatis inimicos accusabis. Non enim subsistet impiorum consilium. secundum eum qui dicit: Dominus dissipat consilia gentium. & quæ sequuntur: Consilium autem Domini * in æternum manet. Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur? nescientes dictum illud: ** al. ac perturbationes atque tumultus fraternitati concilians.* ** al. anima.* *Psal. 32.* ** al. manet in secula.*

C Quoniam gigas non saluabitur, in multitudine virtutis suæ. Et paulo post: Ecce oculi Domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordia eius. Vt eruat à morte animas eorum, & alat eos in fame. * Ne recuses, admonitus. Video enim inclinationes tuas, ambitionem, dominandiq. libidinem spirantes. Noli suspicere humanam gloriam: sed in consequens periculum respice. Siquidem potentes potenter tormenta patientur. Nam si animam vnicam, quam nobis credidit Dominus, neglexerimus; permiserimusq. eam desolari ac deuastari, & spinis impleri, tamquam vineam in sepimento neglectam: quomodo totius paradisi nobis * curam Dominus committet? Qui enim in paucis inquit, fidelis est, etiam in multis fidelis erit: & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est. Ore- *Psal. 32.* **al. Cur renuis admonitus?* *Sap. 6.* ** al. prefecturam.* *Luc. 16.*

D mus igitur pro anima nobis à Deo concredita: vt de ea rationem reddere possimus, quando Dominus vniuersum mundum discutiet. Non enim exiguum sequetur eos periculum, quibus gregis ouium fuerit cura commissa: si præter voluntatem Principis pastorum, ouibus abusi fuerint. Nam potentes, sicut iam dictum est, potenter tormenta patientur. Quare resipiscamus ante finem vitæ; priusquam hinc nobis emigrandum sit, ac moriendum: vbi non erit, qui pro nobis aduocati ac patroni partes suscipiat. Ibi conspiciemus mites, & humiles corde, in magna gloria: nos vero, qui inobedientes ac contumaces sumus, in angustijs & suspirijs. Nihil enim propter * Deum facimus, nihil ob * charitatem ipsius, nihil cum humilitate: sed omnia in fastu ac superbia, omnia studio complacendi hominibus, & *Sap. 6.* *Resipiscendum ante finē vitæ.* ** al. Dominum.* ** al. amorem.*

E ob * perditam inanem gloriam. Omnes superbi sumus, omnes iracundi, & excandescentes: inuicem enim nobis inuidemus, inuicem æmuli sumus, inuicem nos mordemus, & deuoramus. Cito anticipent nos misericordiæ tuæ Domine: quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos Deus salutaris noster. Dicentem audi: Qui non est mecum, contra me est; & qui non colligit * mecum, dispergit. An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt? Ne decipiaris ô homo: Impossibile enim est, sine timore Dei, magnaq. humilitate, proficere. ** al. perniciosam.* *Psal. 78.* *Matth. 12.* ** al. congregat* *Luc. 17.* *Matth. 18. &* *Marc. 9.*

Nam quæ abſque ijs commoda accidunt, damna conciliant. Scriptum A
Heb. 5. quippe eſt: Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur à Deo.
Pſal. 33. Diuerte ergo à malo, & fac bonum: inquire pacem, & perſequere eam,
Ibidem, & Eccl. 15. vt aſſequaris, quoniam oculi Domini ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum: vultus autem Domini ſuper facientes mala, vt perdat de terra me-
Hebr. 4. moriam eorum. Ne ſimulacris, & opinionibus huius ſeculi abſtrahamur:
** ſ. differunt.* nihil enim ab vmbra * differt. Nam multi cum obdormiſſent opulenti,
Antitheſis grauis non minus quàm vtilis. ſurrexerunt pauperes. Et qui hodie princeps, cras magiſtratu priuatur. Et qui hodie Rex, cras morietur. Beati autem qui ſuſtinent Dominum, & fallaciam ſeculi huius abominantur: nam reuera gloriam futuram, hære-
Luc. 16. ditate poſſidebunt. Ille enim diues induebatur byſſo, & purpura, & quotidie epulabatur ſplendide; ipſumq. felicem prædicabant filij iſtius ſeculi: B
Ibidem. at non Angeli Dei. Lazarus vero mendicus, vlceribus plenus iacebat ad ianuam diuitis, cupiens ſaturari de micis quæ cadebant de menſa diuitis:
Pulcra de Lazaro, & diuite conſideratio. ſed & canes aduentantes lingebant vlcera eius. Lazarus ergo non cupiebat aliud ab ipſo diuite, neque ex ferculis menſæ ipſius; ſed neque ex quibus comedebat diues: verũ tenuia ſaltẽ atque abiecta petebat, ex quibus veſcebantur canes. Et quantum quidem diues ſuſpiciebatur ac magnificabatur ab hoc ſeculo, propter gloriam de ipſo conceptam: tantum ab ijs mendicus ſpernebatur, ac reſpuebatur: Angeli vero Dei, patientiam ipſius admirabantur. Quando ergo vtriuſque iam aduenit finis, factum eſt vt deportaretur
Ibidem. mendicus ab angelis in ſinum Abrahæ; diues autem in ſupplicium iniectus eſt: & in inferno ſuos eleuans oculos, cum eſſet in tormentis, videt C
Ibidem. Abraham à longe, & Lazarum in ſinu eius. Et ipſe clamans dixit: Pater Abraham miſerere mei, & mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam, & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Di-
Ibid. xit autem Abraham: Fili, recordare quia tu bona tua recepiſti in tua vita, & Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur, tu vero cruciaris. Et in omnibus his, inter nos & vos chaos magnum firmatum eſt: vt qui volunt hinc tranſire ad vos, non poſſint; neque inde ad nos tranſmeare.
Ibidem. Dixit autem: Rogo ergo te pater, vt mittas ipſum, in domum patris mei:
** al. in hanc flammam.* habeo enim quinque fratres, vt teſtetur illis, ne & ipſi veniant in * hunc locum tormenti. Et ait illi Abraham: Habent Moyſen & prophetas, audiant illos. At ille dixit: Non pater Abraham; ſed ſi quis ex mortuis reſur- D
** al pœnitentiã agent.* gens, ad eos ierit, * fidẽ ei adhibebunt. Ait autem illi: Si Moyſen & prophetas
** al. ex mortuis reſurgẽs, ad eos iuerit, pœnitentiam agent.* non audiunt, neque ſi quis ex mortuis * reſurrexerit, credent. Quid profuerunt diuiti illi, in hora illa, diuitiæ quas habuit; & oblectatio qua exhilarabatur quotidie ſplendide? Conemur igitur fratres cariſſimi, effugere ſupplicia, contemptoribus & peccatoribus parata: antequam nos in illum
** al. tranſmittamur.* tormenti locum * tradamur. Et tunc plangemus amare, cum non ſit qui pro nobis ibi interpellet, aut nos conſoletur; audientes ſimul & ab ijs qui
** ſ. ſimus.* tormenta inferunt, quòd peiora his ſupplicia promeriti * ſitis; nam ipſi vobis hæc feciſtis. Cum enim per modicum tempus præteriti ſeculi, iudicium hoc per pœnitentiam effugere poſſetis, neglexiſtis; delicijsq. indulſiſtis, ac
Iaco. 5. corda veſtra nutriuiſtis, velut in die occiſionis. Vbi ſunt oblectamenta E temporis præteriti? Vbi fallacia eius, & riſus? Nonne ecce illa, vmbræ in-
Sap. 5. ſtar præterierunt? & tamquam nebula gracilis, quæ à procella * impelli-
** al. diſpergitur.* tur, & tamquam fumus qui à vento diffuſus eſt? Nunc ergo quantum tulit
ἐπιθυμητικῶς dicta. deſiderium, præmijs iſtis ac ſupplicijs voluptatum prætentarum perfruimini. Non enim iſtis contenti eratis: quoniam non ſolum in tantorum malorum foueam vos ipſos conieciſtis, verum & alios vobiſcum pertraxiſtis. Nec eo contenti fuiſtis quòd propriam neglexeritis animam: ſed aliorum

quoque

A quoque animas peruertistis. Quæ igitur virtus, ac quale præceptum, reddet Deum * vobis placatum? Animæ enim vestræ, amarulenta æmulatione, & contentione, inuidia, atque omni malitia repletæ erant. Excandescentiam sæuarum bestiarum dilexistis: nunc vero vniuersa mala quæ præterito tempore operati estis, circumdederunt vos. Deum loquentem vobis quotidie per Prophetas, & sacras Scripturas, spreuistis, irrisistis, & in sublime vagati estis. Et quantum in vos, benignissimi Dei longanimitas intendebatur: tantum & vestra peccata redundabant. Domino autē dicente: Nolite diligere mundum, neque quæ in mundo sunt: vos de gloria, & auaritia atque ambitione contendistis. Domino dicente: Beati qui lugent nunc: quoniam ipsi consolabuntur. &, Beati pauperes spiritu: quoniam
B ipsorum est regnum cælorum: vos superbi & arrogantes euasistis, & risui atque fallacijs dediti. Cum Dominus diceret: Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram: vos immanes & immites facti estis. Cum Dominus diceret: Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam; quoniam ipsi saturabuntur: vos iustitiam odistis; & qui eam colebant, eos persecuti estis. Cum diceret Dominus: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur: vos absque misericordia & compassione, cum eiusdem conditionis atque naturæ hominibus versati estis. Cum Dominus diceret: Beati mundi corde: quoniam ipsi Deum videbunt: vestra corda auaritiam, & concupiscentiam prauam meditata sunt. Domino dicente: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; quoniam ipsorum est regnum cælorum: vos
C & iustos afflixistis, & veritatem non custodistis. Nunc ergo quid clamatis? Tempus pœnitentiæ vestræ præterijt. Illic virtutum opus exerceri poterat: at hic compensationum retributio est. Nunc coronam acceperunt iusti: vos autem peccatores, in confusione constituti estis. Nunc iusti lætantur: at vos peccatores, * gehennæ ignis traditi estis. Nunc iusti, instar lucis resplendent in regno cœlorum: vos vero peccatores, in tenebras * missi estis exteriores. Nunc iusti, cum angelis collaudant Deum: vos autem peccatores cum dæmonibus ploratis è tormentis, dentibusq. stridetis, pœnitentes, & nihil proficientes: quoniam pœnitentiæ vestræ tempus, in negligentia perdidistis. Nonne vos estis, qui à iustis vos ipsos segregastis: & peccatorum atque impiorum opera imitati estis? Nunc autem & * vos cum ipsis tradi-
D ti estis in supplicium. Deplorate igitur tormenta & supplicia vtrisque illata. Tunc quoque nos valde ingemiscentes, fletu exclamabimus amaro, dicentes: Iustus es Domine, & iudicia tua recta. Quando enim in præterito adhuc eramus seculo, ista nobis per sanctas aperuisti Scripturas, & non credebamus; sed dubitabat cor nostrum: at nunc manifeste cuncta oculis nostris cernimus. Væ nobis: quoniam dies nostros in multa perdidimus negligentia. Hæc ergo præcognoscentes carissimi fratres, studeamus effugere confusionem illam, & supplicium æternum: vt digni * gaudio reddamur iustorum. Quousque tandem veteris hominis concupiscentias circumferimus? Quousque mentem nostram in vanis seculi huius voluptatibus sinimus? * Resipiscamus igitur, & euigilemus tamquam ex * somno, ex
E memoria inanis vitæ istius. Sursum mentem & cor habeamus: vbi permanentia, vbi pulcherrima sunt bona, vbi vera vita, & lux vera. Detestemur mundum, & quæ in ipso sunt. Corruptibilia propter incorruptibilia, & terrena propter cælestia contemnamus. Dominum qui fecit & creauit nos, totis viribus diligamus; solum bonum & benignissimum Dominum. Diligamus & nos inuicem, propter Dominum. Cerne enim Domini benignitatem & amorem erga homines: quippe qui ita suos allocutus est discipulos: In hoc, inquiens, cognoscent omnes quòd mei discipuli estis, si * dilectionem

Marginal notes: * al. nobis. — Ioannis 2. — Matth. 5. Luc. 6. — Ibidem. — Matth. 5. & Luc. 6. — Ibidem. — Ibid. — Ibidem. — * al. in gehennam ignis, &c. — * al. traditi estis. — * al. & ipsi cum illis. — Tob. 3. — * al. gratia. — * al. Renouamus al. Renouemus igitur, &c. — * al. ex vino. — Ad Dei, & proximi dilectionem cohortatio. — Ioannis 13. — * al. si diligatis inuicem.

nem habueritis ad inuicem. Non dixit: Si vitulos, & hircos mihi obtule- A
Ioan. 13. 15. ritis. sed dixit: si dilectionem ad inuicem habueritis. Seruemus ergo charitatem fratres, castitatem, pietatem atque religionem, quietem ac tranquillitatem, humilitatem, & quæcumque decent sanctos. Detestemur au-
Psal. 139. tem impudentiam, & multiloquium. Nam scriptum habetur: Vir linguo-
** vulg. capiet.* sus non dirigetur super terram: virum iniustum mala * venabuntur, in inte-
** vulg. vindictam.* ritum. Cognoui quòd faciet Dominus iudicium inopum, & * caussam pauperum. Verumtamen iusti confitebuntur nomini tuo, & habitabunt
Esai. 66. recti cum vultu tuo. Rursusque ait: Super quem respiciam: nisi super mansuetum, & humilem, & tranquillum, ac trementum sermones meos? Ipse porro Deus, & pater Domini nostri Iesu Christi, qui habet potestatem vitæ
** al. nostros mentis oculos.* & mortis, illuminet * oculos mentis vestræ; ad recte pieq. seruiendum ip- B
** al. vestris.* si, omnibus diebus * nostris: & ad misericordiam inueniendam coram ipso, in die illa. Recordamini & mei peccatoris Ephræm, qui ista conscripsi, in precibus vestris, obsecro: vt & misericordia in me indignum moueatur omnium Dominus. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

VTILIS valde ac necessaria est ista Auctoris Parænesis, quæ contra immorigeros & refractarios, improborumque in fratria conspirationes, ac quietis communis perturbatores grauiter efficaciterq. agit. Timorem Dei commendat; & peccata vitanda, emendandamq. in melius vitam docet. Futurum iudicium cunctis proponit: & quæ post hanc vitam solatia ac præmia iustis proposita sint; quæque impios supplicia æterna maneant, luculenter demonstrat: vt à peccatis vnumquemque auocet atque deterreat, & in viam salutis inclinet ac dirigat. Exemplum, pulchramq. considerationem de Lazaro & Diuite epulone, postea adducit: ne nimium quis in diuitijs ac facultatibus mundi confidat, & delicijs oblectamentisq. istius seculi se dedat, sui ac propriæ salutis immemor, &c. In fine autem, ad Dei & proximi dilectionem suos cohortatur; & vt ipsius quoque in suis recordentur orationibus, interpellat. C

In fratria coniuncti sumus, &c.] *Et si nomen Fratria, secundum quosdam nunc fraternitatem ac sodalitatem; nunc consortium, conuenticulum, contubernium, sectam, ac curiam, tribumque, denotet: (Vnde Atheniensis populus dicitur fuisse diuisus in duodecim tribus, & singulæ rursus tribus in tres φρατρίας.) hoc tamen loco, ab Ephræm vsurpari illud videtur vocabulum pro factione & seditione inter fratres excitata. sicut & non multo post, in hac eadem Parænes. vbi habetur:* Ad pugnas autem & fratrias siue factiones, ac contradictiones, potentes sumus, &c.] *alibiq. similiter sæpius.* D

Quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate, tota die?] *vbi vulg. cum alia interpunct. sic:* Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate? Tota die iniustitiam cogitauit lingua tua, &c.] *eodemque modo interpunguntur verba, etiam in noua edit. 70. At Hilarius cum Ephræm consonat, eandemque interpungendi rationem hic seruat, & sic legit:* Quid gloriatur in malitia, potens iniquitate, tota die? iniustitiam, &c.] *Vbi tamen S. Augustinus, paullo aliter sic:* Quid gloriatur in malitia, qui potens est? in iniquitate tota die iniustitiam cogitauit, &c.] *Locus est Psalm. 51.*

E

Quis durus factus, ante eum permansit? qui in vetustatem perducit montes, & ignorant. qui euertit eos in ira, &c.] *Ita ad verbum hic apud S. Ephræm græc. & in edit. 70. At in vulg. paullo aliter, sic:* Quis restitit ei; & pacem habuit? Qui transtulit montes, & nescierunt hi quos subuertit in furore suo.] *Locus est Iob 9. vbi etiam Aquila, pro (ὑπέμεινεν,* permansit, sustinuit) *legit εἰρήνευσεν,* pacem habuit. *& Complut. καὶ εἰρήνευσεν,* & pacem habuit. *vt in vulg. At Symmach. διετέλεσεν,* perstitit. *ac deinde pro* [ὁ παλαιῶν ὄρη, qui in vetustatem perducit montes.] *habet: ὁ ἐξαιρῶν ὄρη, καὶ ἀφανίζων αὐτά .i.* Qui aufert montes, & è conspectu remouet eos.] *nos autem hic in translat. Græcum Codicem S. Ephræm, qui cum edit. 70. consonat, secuti sumus.*

A Nisi deinceps temperate ac modeste te gesseris; etiam ab ijs coargueris, &c.] *Pro hoc, in alio MS. Græco, sic reperitur:* Et si ad breue tempus quiescas, iterum ad institutum prius reuerteris. Cumque penitus in profundum collapsus malorum fueris, tunc etiam tu, &c.] *al.* tunc reuera & tu inimicos veritatis coargues atque incr[illegible]abis, *&c.*

Aut adhuc magis ex duritie cordis nostri, & ob corporis nostri vires efferimur, &c.] *In alio Cod. sic:* Aut cum duritie cordis nostri amplius, ac corporis nostri viribus freti magis inflamur & superbimus? nescientes quod dictum est: Quoniam gigas, *&c.*

Deinde, vbi postea est: quomodo totius nobis paradisi curam Dominus committet?] *In alio MS. pro (* ἐπιμέλειαν, *curam) legitur,* ἐπίστασιν παρέξει *.i.* præfecturam nobis Dominus præbebit?] *quæ etiam hic lectio quadrat, & cum immediate sequentibus consonat, vbi de præfectura ac cura animarum agit, de qua & paullo antea, ibi:* Nam si animam vnicam no-
B bis à Domino concreditam neglexerimus, &c. quomodo totius paradisi, &c.] *Est autem illud Argumentum à minori ad maius, & è contrario, quo hic non obscure Auctor vtitur.*

An oblitus es frater lapidis molaris, in supplicium definiti aduersus eos qui scandala committunt?] *Alia hic lectio sic habet:* An lapidis molaris oblitus es frater, cuius cōminatio in supplicium intentata est, aduersus eos qui scandala faciunt, &c.] *Adludit autem ad illud Luc. 17.* Væ illi, per quem scandala veniunt: vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius, & proijciatur in mare, quàm vt scandalizet vnum de pusillis istis, &c. *de quo habes & Matth. 18. ac Marc. 9. quamquam ibi pro* (lapis molaris) *legatur,* mola asinaria, &c.]

Diuerte ergo à malo, & fac bonum, inquire pacem, & persequere eam: vt assequaris quoniam oculi Domini super iustos, &c.] *Adlusio manifesta est ad verba Psalmi 33.*
C *quæ eadem in Græco, & hic repetuntur omnia, & instituto Auctoris optime accommodantur, sed cum additione (* ὅπως καταλάβῃς, *vt* assequaris) quoniam oculi Domini super iustos, &c.] *per omnia postea, vt in Psalmo citato. quamquam tamen in alio etiam Ephræm MS. legatur hic breuius sic:* quoniam oculi Domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum.] *& al. vt exterminet è terra, vel, è medio tollat, &c.*

Nam multi cum opulenti obdormissent, surrexerunt pauperes. & qui hodie Princeps, cras magistratu priuatur. & qui hodie Rex, cras morietur.] *Antithesis grauis, & salutaris, qua, summa rerum humanarum instabilitas, fugacitas, & incertitudo ostenditur. de qua etiam alibi apud eumdem nostrum Auctorem plenius inuenies Tom. 1. in Orat. de Morte. & in Oratione altera etiam de Morte, sub nomine S. Patris Basilij, ibi addita, vbi multa in hanc rem lectu notatuq. dignissima adducuntur, quibus hic locus non parum illustratur.*

D Ille enim diues induebatur bysso & purpura, & quotidie epulabatur splendide, &c.] *Pulchram hic de Lazaro & diuite epulone, ex Euangel. Luc. 16. narrationem, considerationemq. (occasione ante dictorum: ne scilicet simulacris & opinionibus vanis huius seculi abstrahamur, diuitijsq. terrenis ne nimium innitamur, &c.) adducit, & pleraq. textus Euangel. morali expositione, transcurrendo declarat atque amplificat, alia transponit, nonnullaq. etiam paullo aliter atque in vulg. legere hic videtur. cuiusmodi inter alia sunt:* [sed si quis ex mortuis resurgens, ad eos ierit, credent.] *pro quo, in vulg. Luc. 16. est:* Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agent.] *vbi etiam pro* πεισθήσονται, *credent, seu fidem ei adhibebunt; in alio Ephræm MS. Græc. reperitur,* μετανοήσουσιν, *pænitentiam agent. vt in vulg. Deinde vbi postea habetur:* neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.] *alia lectio apud Ephræm hic habet:* neque si quis ex mortuis resurgens, ad eos iuerit, pœnitentiam agent, &c.] *Sed altera lectio magis hic probatur, quæ & in sacro est Cod. Luc. 16. & in pluribus manuscript. Auctoris nostri reperitur. quam & ideo secuti hic sumus.*

E Nonne ecce illa, vmbræ instar prætererunt, & tamquam nebula gracilis, quæ à procella impellitur: & tamquam fumus, &c.] *Respicit ad locum Sap. 5. vbi ista, licet sparsim habentur, & hic inde transpositis mutatisque aliquibus adducuntur: Est enim ibi iuxta edit. 70. Transierunt omnia illa tamquam vmbra, & tamquam nuncius præcurrens, &c.] multisq. interiectis, postea ibi sequitur:* Quoniam spes impij tamquam puluis est, quæ à vento tollitur, & tamquam spuma gracilis, quæ à procella dispergitur, & tamquam fumus qui à vento diffusus est, &c.] *Vbi in alio Cod. Ephræm pro (* ὡς ὁμίχλη, *tamquam nebula) legitur,* ὡς πάχνη *.i. tamquam pruina, vel spuma, &c. vt in edit. 70. ac deinde pro (* διωχθεῖσα *.i. quæ impellitur) est dispergitur, &c. vt etiam in vulg. sed de hoc loco, & alibi apud nostrum Auct.*

Nec

Nec eo contenti fuistis, quòd propriam neglexeritis animam; sed aliorum quoque animas peruertistis, &c.] *In alio MS. sic legitur: Et non satis erat vobis propriarum animarum perditio: quin & cæterorum animas peruertere ac perdere voluistis, &c.] vtraque lectio bona est, & proposito seruit.* A

PARAENESIS QVADRAGESIMA.

** al. De pietate & timore Dei.*

De Pietate, & abstinentia ab illicitis, ac de timore Dei.*

B



** al. in via tenebrarum. Prou. 2. iuxta 70.*

CARISSIME frater, attende vehementer, ne deperdas viam rectam, vt ambules in * vijs tenebrosis: ne quando in nouissimis tuis, apud Deum & homines inueniaris peruersus & obliquus. Væ enim inquit Sapiēs, ijs qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætatur in malis, & gaudent in consuetudine mala: quorum semitæ
Aliter hic, quã in vulg. obliquæ ac prauæ, & flexuosi cursus eorum: vt longe abstraharis à via recta, & alieneris à sententia iusta. Ideo addit, & dicit: Non enim appre-
** al. sub annis vitæ.* henduntur * sub anno vitæ. Nam si per semitas bonas ambulassent, etiam
** al. iustorum.* semitas * iustitiæ planas ac faciles inuenissent. Qui recti sunt & boni, inha-
** al. & sancti.* bitatores erunt terræ; & * simplices atque innocentes remanebunt in ea. C
Viæ autē impiorum è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea. Necessariū
Prou. 4. ergo est, incedere per viam rectam, secundum eum qui dicit: Ne declines ad dexteram neque ad sinistram: auerte pedem tuum à via mala: vias enim quæ à dextris sunt, nouit Dominus: peruersæ autem sunt, quæ à sinistris sunt. Deum time, & timor eius custodiet te. Serua mandata ipsius, & mandata eius in veritate deducent te. Contumacia vero, aut pestilentia, aut inuidia, aut superbia, & his similia, non commorentur in sinu
Eph. 5. tuo; neque ingluuies, vel turpitudo, vel stultiloquium, vel scurrilitas, quæ ad rem non pertinent. Omnis enim qui in hisce ambulat, à via veritatis aberrat, seipsum per loca inuia terendo. Qui autem in via ambulat recta, ipse se in mansionem vitæ proueher atque deducet. Ne ergo religionem D
ac pietatem veram, & ab omni simulatione alienam deperdas frater carissime. Pietas porro est, abstinere ab omni specie mala. Si vero acciderit, nos de opere bono contumeliam pati: ne erubescamus opprobrium nobis
Esai. 51. iniuste ab hominibus illatum, & faciamus quæ non oportet. Scriptum est
** al. lex mea.* enim: Populus meus, cuius * nomen meum in cordibus vestris; nolite timere opprobrium hominum, & blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim vestimentum inueterascet tempore. & sicut lana comedetur à tinea:
** al. mea.* ita destruentur obuentura mihi mala. Iustitia autem * tua in seculum ma-
** al. mea.* nebit; & salus * tua in generationum generationes. Rursusq. ait: Domi-
Esai. 50. nus Deus aperuit mihi aurem; ego autem inobedientem me non præbeo,
iuxta 70. nec contradico. Dorsum meum dedi in flagella, & maxillas meas in E
colaphos: faciem autem meam non auerti à confusione sputorum. & Dominus factus est mihi adiutor, ideo non sum confusus: sed posui faciem meam vt petram durissimam, & scio quòd non confundar. Propterea, licet videatur ex seipsa comprehendisse ac superasse, non reformidemus, neque viam rectam deseramus. secundum eum qui dicit: Si
Psal. 26. consistant aduersum me castra, non timebit cor meum. Et denuo ait: Vi-
Psal. eod. & 30. riliter agite, & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino.

Et

A Et noli æmulari gloriæ peccatoris : non enim nosti , quid de exitu ipsius
erit. Melius est enim cuncta secundum Deum agere, & laudari ac proba-
ri in Domino : quàm conuersari male , & turpem famam habere. Cum
Dominus & Saluator noster Iesus Christus dicat : Sic luceat lux vestra co- *Matth. 5.*
ram hominibus ; vt videant opera vestra bona , & glorificent patrem ve-
strum qui in cælis est. Ne ergo à via recta diuertas in loca inuia : ne for-
te in præcipitia & deserta loca incidas , & ferarum agrestium multitudo * ** al. circũdabit*
circumdet te,* congregatioq. aquarum multarum ; & tunc pœnitentia du- ** al. conturbatioq.*
caris, dolore afflictus . Quis enim dolet ; nisi quem mala detinent? Deus
quippe benignus ac bonus cum sit, malum non vult plasmati atque fig-
mento suo . secundum eum qui dicit : Non enim delectatur in perditione *Sap. 1. &*
B viuorum. Iustitia enim perpetua est & immortalis. Alioq. in loco refer- *Tob. 3.*
tur : Nemo cum tentatur , dicat, quoniam à Deo tentatur . Deus enim in *Sap. 1.*
tentator malorum est : Ipse autem neminem tentat. Vnusquisque vero ten- *Iacob. 1.*
tatur à concupiscenria propria abstractus & illectus. Deinde concupiscentia *Ibid.*
cum conceperit , parit peccatum : peccatum vero cum consummatum fue-
rit , generat mortem. Concupiscentia, mater est peccati. Hæc, Euam ex *Concupiscentia mala, ac dãna.*
paradiso eiecit. Hæc, Caim fratricidam effecit. Hæc , Aegyptiam aduer-
sus castum Ioseph , in rabiem adegit : Iuuenis autem Deum timens , hanc *Gen. 3. 4.*
deiecit. Hæc, populum in eremo prostrauit . Hæc , gentes septem in ter- *Gen. 39.*
ra Chanaan destruxit ; per quam, Creatorem suum exacerbauerant, quare *Act. 13.*
& exterminati sunt . Hæc, corda filiorum Israel, à * Deo altissimo decli- ** al. à lege altissima, al. à lege excelsi Dei .*
C nare fecit. quemadmodum scriptum habetur : Equi furentes in fœminas ,
& emissarij facti sunt : vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebat. Hæc, *Ierem. 5.*
iudices populi in Babylone decepit. Concupiscentia enim praua, mater ve- *Ezech. 22.*
re est peccati. Hæc , bella & tumultus in terra excitat . Hæc , Herodia- *Dan. 13. 14.*
dem , ad petendum caput præcursoris Baptistæ subornauit . Hanc Iudas *Iaco. 4.*
amans , Dominum gloriæ in manus impiorum tradidit : nam aurum ap- *Marc. 6.* *Matth. 26.*
petens, vitam perdidit. Propterea omnem concupiscentiam malam fugia-
mus fratres carissimi, eamq. à corde nostro depellamus . Non * ignoscamus ** al parcamus.*
ei : non enim est fructifera ; sed diaboli germen existit. non est morbus car-
nis , non vulnus, nec cicatrix, neque percussio tumens atque inflammans.
non est cui malagma imponatur , nec oleum infundatur , neque vincula
D adhibeantur : sed vulnus est animæ, & percussio cordis. Hæc , nos à San-
ctorum comitatu atque conuersatione separat . Hæc , nos à cœlestibus di-
uellit, & terrenis coniungit. Arbor est , folia habens , fructum vero plane
nullum : folia habet & quidam densa , & in densitate eius genimina vipe-
rarum demorantur. Arborem malitiæ excinde , & pro ea arborem vitæ in
anima tua planta ; preciosam inquã crucem , spem & exspectationem Salua-
toris , passionesq. mortis ipsius. Dilectio eius sit in corde tuo : quemadmodũ
scopulus in mari propositus , & nauigia in pelago tempestatibus exposita
ad vitæ portum inuitans. Certa tamquam bonus miles , vt coronas asse-
quaris. Dicentem audi : Cautos atque abstinentes facite filios Israel. Quan- *Allusio ad leuit. 15. cap.*
do legitime certaueris, tunc * perspicue & Regis dona cognosces. Tunc in- ** clare atque secure.*
E telliges bonum & vtile esse, agnoscere & sustinere Dominum , eiusq. man-
data seruare. Tunc senties labores, velut per somnium præterijsse , cum re-
muneratione hic facta . Quemadmodum diadema in capite Regis sedentis
in suo * regno, gaudium tibi erit & exultatio : & gaudium tuum nemo à te ** al. throno.*
tollet . Concedat porro nobis Dominus , vt misericordiam inueniamus co-
ram bonitate ipsius , & in præsenti seculo , & in futuro. * Ipsi gloria & ** al. Quoniam ipsi gloria in secula seculorũ. Amen.*
imperium, cum Patre initij experte , & sancto ac adorando Spiritu : nunc
& semper, & in infinita secula seculorum . Amen .

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

HAc sua Parænese Auctor admonet per vias rectas incedendum esse, & à vijs tenebrosis locisq. inuijs declinandum. semitas vitæ rectæ, per quas iusti ambulant, apprehendendas; vias autem iniquorum peruersas atque obliquas deuitandas: & ob id etiam, quæ viæ sint rectæ ac planæ, & quæ peruersæ ac inuiæ; quiq. per has incedant, & qui illas sequantur pulchre copioseq. demonstrat. Deinde etiam pietatem & timorem Dei commendat. hominumq. prauorum opprobria atque ludibria, dum bene agimus ac secundum Deum viuimus, nequaquam curanda: sed in bonis semper institutis atque operibus constanter persistendum, docet. Postea concupiscentiæ improbæ B mala ac damna plurima recenset, exemplaq. varia in illius detestationem ex diuersis Scripturæ locis adducit: vt vel hinc concupiscentiam, matrem peccati fugere, & ex cordibus nostris depellere discamus, &c.

De pietate, & abstinentia ab illicitis, ac de Timore Dei.] *Pro hac Inscriptione, in alio MS. sic:* De pietate, & Timore Dei.] *al.* De via recta, seu de ambulando per viam rectam. & de Timore Dei.] *vbi singulæ quidem probantur Inscriptiones, sed tertia rem hic præcipue tractatam magis specifice attingit proponitq.*

Væ ijs, qui derelinquunt vias rectas, vt ambulent in vijs tenebrarum. Væ his, qui lætantur in malis, & gaudent in consuetudine mala, &c.] *Vbi absque* (Væ) *sic aliter legitur in vulg.* Qui relinquunt iter rectum, & ambulant per vias tenebrosas. qui lætantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis: quorum viæ peruersæ sunt, & C infames gressus eorum, &c.] *ut in edit. 70. (quibuscum hic Ephram magis consentit) ad verbum sic est:* O qui dereliquistis vias rectas abeundo in vias tenebrarum. qui lætamini in malis, & gaudetis in euersione mala: quorum semitæ prauæ, & flexuosi cursus eorum, &c.] *Nec dissimilis apud S. Ambrosium est lectio in Psal. 36. licet hic aliter etiã ab alijs legatur: Aq.* καὶ θρυλλοῦσιν ἐν καμπαῖς αὐτῶν *.i. & iactant, seu turbant ac commouent se in flexuris suis.] Th.* καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλίσμασιν αὐτῶν *.i. & subsannant in inuolutionibus suis, &c.] Sequitur postea in sacro Cod. & hic apud Ephram:* Non enim apprehendunt semitas vitæ, &c.] *Vbi rursus alia atque alia reperitur lectio, nam iuxta edit. 70. ad verbum esset:* non enim apprehenduntur ab annis vitæ.] *pro quo, al.* sub anno vitæ. *vt hic etiam apud Ephræm. In edit. Vatic.* ἐνιαυτῶν, sub annis, *&c.] Sequitur deinde ibid.* nã si per semitas bonas ambulassent, etiam semitas iustitiæ planas ac faciles inuenissent.] *Vbi ad verbum in edit. 70. sic:* Nam si ambularent semitas bonas; inuenissent vtiq. semitas iustitiæ leues.] *& sic S. Augustin. in lib. de natura & gratia, cap. 69. Alij etiam hic variant, & pro* (semitas iustitiæ) semitas iustorum, *legunt. In exemplaribus Ephram Græc. vtroque hic modo* D *legitur,* τῶν δικαίων iustorum, *&* τῆς δικαιοσύνης, iustitiæ.] *reperiturq. vtraque lectio etiam apud alios Patres. Sequitur postea in sacro Cod. & apud Auctorem hic:* Qui recti sunt & boni, inhabitatores erunt terræ; & simplices remanebunt in ea: Impij vero de terra perdẽtur, & iniqui auferentur ex ea.] *Vbi ad verbum sic in edit. 70.* Quoniam recti inhabitabunt terram, & sancti remanebunt in ea. Viæ impiorũ è terra perdentur, & iniqui expellentur ab ea.] *vbi etiam pro* (inhabitabunt) *alia lectio hic habet* (κατακληρονομήσουσιν *.i.* hæreditabunt) *sicut & istum locum affert S. Basilius, & alij. ac pro* (iniqui) *etiam quidam legunt hic,* ἀσεβεῖς *.i.* impij. *vt Aq. Sym. Th. &c. De quibus plura vide in Schol. edit. 70. Prou. 2. Nos autem in hisce, partim secuti interpretando sumus vulg. partim etiam edit. 70. maxime in locis quibus differentia est à vulg. & partim Græca exemplaria Ephræm, vbi præsertim ab vtrisque dissidere comperimus. vt fida vbique seruetur translatio.*

E *Subijcitur postea locus Esai. 51.* Populus meus, cuius nomen meum in cordibus vestris, &c.] *vt hic est apud Ephram. at in edit. 70. ad verbum sic:* Populus, cuius lex mea in corde vestro. nolite timere opprobrium hominum; & contemptu eorum ne vincamini. Sicut enim vestimentum, comedentur à tempore: & sicut lanæ, comedentur à tinea. Iustitia autem mea in æternum erit; & salus mea in generationes generationum.] *Cæterum in vulg.* Populus meus, lex mea in corda eorum; nolite timere, &c. *ac postea:* Sicut enim vestimentum, sic comedet eos vermis: & sicut lanam, sic deuorabit eos tinea. salus autem mea in sempiternum erit, & iustitia mea in generationes generationũ.] *vbi quæ varietas sit lectionis, quæque consensio, Lector videat atque conciliet.*

Melius

A Melius est enim cuncta secundum Deum agere, & laudari ac probari in Domino, &c.] *Alia Auctoris lectio (quæ explicatiua videtur huius) sic habet:* Satius est omnia secundum Deum agere, & laudari ac probari ab hominibus, sed in Domino. *id est, propter Dominum; ita scilicet, vt Dominus agnoscatur Auctor omnium bonorum, sicq. Dominus potissimum laudetur, &c. vel,* laudari in Domino, *hoc est,* probari Domino, *vel,* placere Domino, &c. *sed præcedens lectio atque expositio, hic menti Auctoris videtur conformior.*

Dicentem audi: Cautos & abstinentes facite filios Israel.] *Adlusio euidenter fit ad verba Leuit. 15. in fine. vbi sic est in vulg.* Docebitis ergo filios Israel, vt caueant immunditias, & non moriantur in sordibus suis, &c.] *vbi Græce eodem modo hic est apud Ephræm, & in edit. 70. vbi tamen ad longum ponuntur, quæ apud Auctorem nostrum hoc loco solum inchoantur. nimirum:* εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀποθανοῦνται διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῶν, *&c. id est, Cautos & abstinentes facite (siue potius, facietis)* B *filios Israel ab immunditijs suis; & non morientur propter immunditiam suam, &c. atque huc plane respexisse Auctorem, ex adductis euadit clarissimum.*

PARAENESIS QVADRAGESIMA PRIMA.

*De his qui propria * cadunt negligentia, excusationesque in peccatis * prætexunt.*

* al. excidunt.
* al. ponunt.

C FRATER, solitariam desiderasti vitam; bonum appetijsti opus, si ad finem vsque seruaueris. Aduigila igitur, & tibi ipsi attende, vt sapiens & non tamquam insipiens: vt Monachus, & non quasi à monastico ritu ac more vitam alienam degeres. Non est enim colluctatio nobis aduersus carnem & sanguinem: sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum huius seculi, contra spiritalia nequitiæ in cœlestibus. (Eph. 6.) Sobrium ergo & vigilantem te præbe vsque in finem; ne forte propria superatus negligentia atque segnitie, stulte dicas & insipienter: Ad monachatum accessi, & nec ibi viam salutis inueni. Cur igitur frater, gratiam adspernamur Domini? & cur vitam solitariam calumniaris: cum nolis ipse iuuari, neque pro tua anima adlaborare? quin potius tuis te abripi D finis concupiscentijs, ac cogitationum voluptatibus: & vitam adhuc solitariam accusas? Si enim præcepta Domini custodisses, non sane excidisses; & si timorem Domini dilexisses, etiam tuam animam conseruasses. Primùm quidem, solitariæ vitæ canonem non seruasti. synaxim tuam neglexisti. oblique atque dolose incedere amasti, & superbiam potius delegisti. Superiores * tuos non honorasti, inferiores autem contempsisti. temperantiam non dilexisti, inexplebilem magis edendi voracitatem amasti. vigilias non es complexus, insatiabilem autem somnum potius amplexus es. Castitatem non probasti, sed pollutionem potius amasti. Mansuetudinem & humilitatem non coluisti, insolentiam autem ac fastum potius dilexisti. Subiectionem atque obedientiam non es sectatus, inobedientiam vero potius es am- E plexus. furorem & iracundiam non odisti, contentionem autem & iniuriarum memoriam magis probasti. Quietem & orationem respuisti; clamores vero & iuramenta, atque maledictiones potius coluisti. Grauitatem & verecundiam non seruasti, scurrilitatem autem cum cachinnis magis comprobasti. Taciturnitatem & rectitudinem spreuisti, multiloquium vero & detractionem maluisti. Cum cordis compunctione in precibus consistere, non probasti: at euagari potius, ac mente distrahi amasti. Paupertatem non coluisti, auaritiam vero magis amplexatus es. Exercitatione monasti-

* *al. Superiores tuos despexisti. sobrietatem nõ coluisti, &c.*

Antitheses variæ, æque efficaces, & accommodæ.

ca & labore voluntario non es delectatus : at delitijs & oblectamentis potius gauisus es. Proprijs operari manibus, tibi displicuit : quies autem & otium magis placuit. Fraternitatem non amasti : petuersitate vero improba gaudere, potius probasti. Compati tribulatis noluisti : durus autem & commiserationis expers esse maluisti. Tribulationes & improperia propter A
al. primos autem accubitus. Dominum perferre detrectasti : primam * vero cathedram, laudesq. vanas potius affectasti. Timorem Dei, & dilectionem ipsius non seruasti : contemptum autem in eum, & odium in proximum, magis amasti. Quid multa? Cœlestia odisti, & terrena dilexisti ; & adhuc vitam solitariam calum-
Psal. 5. niaris? Non nosti quia scriptum est : Perdet Dominus omnes qui loquun-
Psal. 74. tur mendacium? Et rursus : Nolite aduersus Deum loqui iniquitatem : quo-
Psal. 49. niam Deus iudex est. Vides frater, caussam ex nobis esse, & non ex alijs? B
In teipsum ergo descende, & ad Dominum in toto corde tuo conuertere :
Ezech. 18. 33 non enim vult mortem peccatoris ; sed magis vt conuertatur ipse, & uiuat. Cupit enim Dominus omnes homines saluos fieri : nam bonus est. Vulne-
Matth. 9. ratus es? sed curari poteris. Cecidisti? at resurge dumtaxat. Ne teipsum
Marc. 2. & Luc. 5. in fine, perditioni tradas. Ipse enim Saluator dixit : Non indigent qui sani sunt medico, sed qui male habent. Et, non veni * saluare iustos, verum
al. vocare. Matth. 9. peccatores. Ideo frater carissime, patere, & consilium tibi dabo : In quie-
Consilium bonũ, ac salutare. te ac silentio reside, & præ oculis tuis timorem Domini gerito. colligensq. cogitationes tuas, præside illis vt Iudex ; & institutum vitæ temporis præteriti perdisce, ex quo solitariam aggressus es vitam ; vt quænam status huiusmodi caussa tibi fuerit, intelligas ; notesque in corde tuo damnum ac C
al. extiterit al. occasio. caussam, & vnde talis damni * prouenerit caussa. Nam si mercator in piratas atque latrones inciderit, siue etiã submersa fuerit nauis, & onera perdide-
A Simili. rit ; non obliuiscitur loci vbi eorum iacturam fecit : si autem post multum
al. securitate. cautela. temporis acciderit ipsi locum eumdem adire, magna cum * suspicione per illum transit. Quare & nos illorum imitatores simus : aut potius ijs prudentiores. Illi corruptibilibus deperditis diuitijs, non obliuiscuntur loci : at nos etiam incorruptibilia negligimus bona. In quiete igitur & silentio reside, sicut iam dictum est ; tuasq. cogitationes recollige, ac spiritum die
al. operationẽ atque effectum. noctuq. scalpe atque scarifica : vt eiusmodi damni & subuersionis * caussam agnoscas. ne forte ab initio vanam libertatem habueris, quæ piam ac religiosam cogitationem tuam inuerterit, moresq. corruperit, ac te inuerecun- D
al. emerserit, euenerit. dum impudentemq. reddiderit. ne forte damnum ex multiloquio * prouenerit. ne forte caussa, ex gula & crapula exstiterit. ne forte ex inobedientia damnum emanarit. ne forte ex desiderio & appetitione diuersorum locorum. ne forte ex ministerij atque distractionum occasione, maximum sibi malum pararit : & vbi agnoueris, abscinde libertatem, atque impudentiam pietate. Ne verearis ab hominibus præcepta Domini aspernantibus, appellari hypocrita. Perspicuum est enim, illos non ad fratris correctionem hypocrisis mentionem facere : sed vt pudore suffundatur fratris caussa, impudensq. efficiatur, & abhorreat à recta sententia. nam pios ac religiosos,
Matth. 7. hypocritas nuncupant. Ad quos ait Dominus : Hypocrita, eijce primum
Luc. 6. trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. E
al. & disciplina ne te subtraxeris. Ne igitur verearis improperia frater carissime, & * verbo indisciplinato ne capiaris : nam indisciplinatos mors comitatur, secundum Scripturam.
Eccl. 5. quemadmodum & alio in loco dicit : Si enim cor nostrum non reprehen-
1. Ioann. 3. derit nos, fiduciam habemus ad Deum. Alibiq. ait : Si exprobramini in
1. Pet. 4. nomine Christi, beati eritis : quoniam quod est honoris ac gloriæ, & Dei
Ibidem. Spiritus super vos requiescet. Nemo autem vestrum patiatur vt homicida, aut fur, aut alienorum appetitor. Si autem vt Christianus : non erubescat, sed

A ſed glorificet Deum in iſto nomine. Et ſi iuſtus vix ſalnabitur, impius & peccator vbi parebunt? Fuge ergo impunitatem, & riſum; non enim conducunt animæ tuæ: Nam quæ pars fideli, cum infideli? Similiter autem & gulam, per temperantiam vince; auaritiam, per exercitationem & inopiam voluntariam; multiloquium, per taciturnitatem; * acediam, per cellæ * patientiam; negligentiam, per futurorum bonorum memoriam; & inobedientiam, per humilitatem. Sin vero, & ſub prætextu deteſtationis * malorum, tibi quid mali pararit inimicus: mundum ac caſtum deinceps teipſum ſerua, & non communices peccatis alienis. Mea autem ſententia, arbitror initium tibi exſtitiſſe malorum, impunitatem atque licentiam, quæ & te impudentem effecit. Icciico ait Scriptura: Beatus vir, qui ſemper eſt

1. Pet. 4. — *2. Cor. 6.* — * *al. immunditiam.* — * *al. toleranti ā.* — * *malitia.* — *Prouer. 28.*

B pauidus, propter pietatem. Quid porro lucri habet mundus, frater? aut quod bonum, diligentibus ipſum præbebit? Accepit quis vxorem; initium curarum. genuit filium; ſolicitudo altera. naſcitur alius; cura abundantior. moritur filius vnus; luctum parentibus ſuis relinquit. Si porro etiam viuens, improbus euaſerit atque peruerſus: magis de eo quam de mortuo dolent. At quando iam viro, mortis obuenerit hora; grauiorem propria ducit morte afflictionem ſuæ coniugis: eo quòd vxorem relinquat viduam, & filios ſuos orphanos. Ab ijs autem omnibus, liberum te reddidit ſuaue iugum Domini, ò monache: & quomodo rurſus ad antiqua * vis reuerti? Ne ergo tuam ipſe ſalutem deſperes. neque dixeris amplius te ſaluari non poſſe: immo ſaluari te poſſe confide; ſed Dei timorem tota anima tua

Similia ſunt apud Auct. Tomo 2. in Orat. de morte, & alibi. — * *al. rediturus es. vel, cogitas reuerti?*

C cole, & ipſe tua ſanabit vulnera, teq. abſque vulneribus deinceps conſeruabit. Quam diu enim diuinum colit timorem anima tua, in laqueum diaboli non incides: ſed eris velut aquila in ſublimia volitans. Sin autem poſtea, anima torpore correpta, contempſerit mandata ac timorem Dei; tunc ab excelſis deturbata, irridetur ab * infimis: qui etiam obuelatis eius oculis, agunt ipſam in paſſiones ignominiæ, tamquam bouem iugo conſtrictum. Ideo fratres dilectiſſimi, demus operam veritati. curemus ſalutem noſtram. meditemur horam mortis. Odio proſequamur res mundanas: iſtæ enim omnes hic manent. iſtæ nos non eximent ac liberabunt in hora neceſſitatis noſtræ, quando pœnitentes nihil proficiemus. quando pro remiſſione deprecabimur, & nullus erit qui abſoluat. Hei mihi, heu mi-

* *ab infimis, id eſt, à dæmonibus malis.*

D hi. quàm tremenda erit mortis hora, quando anima ſeparabitur à corpore. Tunc non comitabitur filium Pater, non filiam mater, non vxor maritum, non fratrem frater: ſed ſolum opera quæ quiſque egit, ſiue bona ſiue mala. Præmittamus igitur nobis ipſi opera bona: vt cum hinc abierimus, * admittant nos in ciuitatem Sanctorum. Quòd ſi progreſſum facere velis; Regem ipſum ab hinc amicum tibi para. qualem vero putas inuenies gloriam frater cariſſime, ſi amicum Regem gloriæ poſt hac tibi vindicaueris? Nam ſicut hic ipſum honoras, talem ipſe tranſitum præbebit tibi. & quantum ei hic inſeruis, tantum & ipſe honorabit te ibi. Scriptum eſt enim: Sed tantum glorificantes me, glorificabo: & qui contemnunt me, ignominia * afficientur. Honora igitur ipſum tota mente & ani-

* *al. recipiant.* — *1. Reg. 2. iuxta LXX.* — * *vulg. erunt ignobiles.*

E ma tua: vt te honore dignetur Sanctorum. Ar in quo ipſum vendicare ac poſſidere oportet? Dicam: offer illi aurum & argentum. & ſi nudum videris, cooperi eum. Quòd ſi nihil horum ſuppetat tibi; alia ipſi genera auro & argento pretioſiora offer: Fidem ſcilicet, & charitatem, continentiam, patientiam, humilitatem, ac longanimitatem. Abſtine à detractionibus. Serua oculos, ne aſpiciant vanitatem; & manus, ne faciant iniuſtitiam. Auerte pedes tuos ab omni via mala. conſolare puſillanimes. compatere infirmis. Da calicem aquæ frigidæ ſitienti. da fragmentum panis eſurienti.

Pſal. 118. — *Ibid.* — *Matth. 10. & Marc. 9.*

Marc. 12. Ex quibus habes, ex quibus inquam, ipse tibi largitus est Dominus, offer A
Luc. 21. ei. Etenim duo æra minuta viduæ, non repudiauit Christus Saluator noster. Quid porro etiam Elias postulauit a vidua? nonne modicum aquæ in
3. Reg. 17. vase; & buccellam panis? Surgens enim, inquit Scriptura, Elias, abijt in
* *al. Sidoniorũ*. Sarepta * Sidoniæ. cumque appropinquasset portæ ciuitatis, ecce apparuit ei mulier uidua, colligens ligna. Et clamauit post eam Elias, & dixit ei: Cape nũc mihi paullulũ aquæ in vase, vt bibã. Illaque pergente vt acciperet; clamauit post eam Elias, & dixit: Cape nunc mihi obsecro, & buccellam panis in
* *al. sustentabantur.* manu tua. Vides carissime, quibus * alebantur Prophetæ? modica nimirum
* *al. & modico pane.* aqua, & buccella * panis; & quidem cum angustia: omne quippe studium ponebant in bonis, quæ ipsis in cœlo reposita erant. Diligamus igitur & nos viam Sanctorum, fratres carissimi. Dum tempus adhuc nobis suppetit, B præstemus in eo fructum pœnitentiæ bonum. Ne tempus pœnitentiæ idoneum deperdamus. nec imaginibus atque simulacris huius seculi distrahamur. neque cum viris opera sua absque timore Dei peragentibus nos ipsos coniungamus. neque eorum imitemur opera, qui propriam salutem despi-
1. Cor. 15. ciunt. secundũ illud oraculum Apostoli: Corrumpũt mores bonos, colloquia
Prouer. 4. mala. Alioq. in loco dicit Scriptura: Fili, apprehende disciplinam meam;
iuxta LXX. ne dimittas eam, sed custodi eam tibi ad vitam tuam. Vias impiorum ne ingrediaris, neque zelaueris vias iniquorum. In quocumque loco ca-
* *al. & transi. al. aut deuita.* strametati fuerint, ne transeas illac: verùm declina ab eis, & * abscede: non enim somnum capient, nisi malefecerint: ablatus est enim somnus * eo-
* *al. ab eis.* rum, & non dormiunt. Comedunt enim escas impietatis, & vino iniquo C
Prou. 22. inebriantur. Iustorum autem viæ instar lucis fulgent, procedunt, & illu-
* *al. donec dirigat se dies.* minant, donec * illucescat iam dies. Et rursus ait: Noli esse sodalis viro fu-
2. Pet. 2. & riosos neque cum amico iracundo cohabites: ne forte discas vias eius, su-
Iudæ 1. masq. laqueos animæ tuæ. Alioque in loco iterum: Hi sunt fontes sine aqua, & nebulæ turbinibus exagitatæ, quibus caligo tenebrarum in æter-
* *al. Superbi.* num reseruata est. * Superba enim vanitatis loquentes, inescant in desiderijs carnis luxuriæ eos qui paullulum effugiunt, qui in errore conuersantur,
2. Pet. 2. & libertatem illis promittentes; cum ipsi sint serui corruptionis. A quo enim
Ioh. 8. *Rom.* 6. quis superatus est, huius & seruus est. Si enim refugientes coinquinatio-
* *vulg. Domini nostri & Saluatoris Iesu Christi, &c.* nes mundi istius, in cognitione Domini nostri * Iesu Christi, his rursus implicati superantur; facta sunt eis posteriora deteriora primis. Rursusque D
Rom. 16. alibi: Rogamus autem vos fratres, vt obseruetis eos qui dissensiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didicistis, faciunt; & declinate ab illis. Huiuscemodi enim, Domino nostro Iesu Christo non seruiunt, sed suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones, seducunt corda innocen-
Matth. 7. tium. Fugiamus ergo latam viam quæ abducit in perditionem: appetamus
* *al. quæ ad vitam inducit æternam.* autem arctam & angustam, quæ in * æternum diducit regnum. Laboremus hic bono & alacri animo, antequam coactę nobis laborandum sit, ac lassescendum. Mundum perturbationibus ac passionibus obnoxium, vitamque
Prouerb. 4. *in fine.* male affectam oderimus. Rectos nobis ipsi cursus faciamus. Studium ac diligentiam amemus, feruentes spiritu erga Dominum. Ploremus hic spon-
* *al. liberemur ab æterno, ploratu, &c.* te atque libenter, vt Deum placatum reddentes, * eripiat nos ab æterno E ploratu, & stridore dentium. Diligamus luctum, quoniam Christi præce-
Matth. 5. ptum est. Ipse enim dixit: Beati qui lugent nunc; quia ipsi consolabuntur. Consideremus fratres carissimi, eos qui per mare nauigant; qualia su-
* *Græc.* θαλασσομαχοῦντες. beant pericula cum * fluctibus decertantes, & amplitudinem pelagorum transmeantes. Quando autem quis tempus conductionis suæ impleuerit, non reputat pericula quæ in mari decertans sustinuit, propter gaudium; quia plenam mercedem suam accepit, quin & alacrior ad nauigandum in mari,

A mari, hinc redditur. Illi quidem quando finiunt, tunc incipiunt: At nos, fratres carissimi, si assequamur, vt bene finiamus propositum nobis certamen, non amplius nobis necessitas incumbet iterum eumdem cursum instituendi; cum id sit impossibile. Exiguum certamen est fratres, & mercedis retributio ineffabilis. Vigilemus igitur, & diligentes simus in opere Domini, carissimi, toto corde ac viribus, donec tempus habemus. Quemadmodum enim dona Dei, & promissa bonis non reuocantur præmia; ita nec malis intentata supplicia. Iccirco beatus vir qui timet Dominum: quoniam ab ipso coronam gloriæ accipiet, quam præparauit diligentibus ipsum. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. *Adlusio fit ad Rom. 11.* *Iacob. 1. 2.*

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS siue adhortatio 41. De his qui propria cadunt negligentia, excusationesq. in peccatis prætexunt.] *Loco cuius Inscriptionis, alia reperitur eiusmodi:* De ijs qui sua cadunt negligentia, & prætextus in peccatis adducunt.] *quæ tamen sensu, à præcedente non differt. In MS. Cret. seu Cand. simpliciter inscribitur hæc Parænesis:* De illis, qui propria cadunt negligentia.] *nec aliud ibi additur. At in reliquis mmss. tam Romanis, quàm Venetis, hic pro (τῶν πεπτόντων, qui cadunt) legitur conformiter περὶ τῶν ἐκπιπτόντων .i. de his qui excidunt, &c. vt in proxime hic sequente Paræn. 42. πρὸς μοναχὸν ἐκπεσόντα .i. ad Monachum qui excidit, &c. alibiq. similiter sæpius.*

C

Tribulationes & improperia propter Dominum perferre detrectasti: primam vero cathedram potius, &c.] *Insistit propositæ antithesi, legiturq. hæc pars al. sic:* Tribulationes & cõtumelias sustinere Domini caussa, noluisti. *& al.* non amasti: primos autẽ accubitus, laudesq. inanes magis appetijsti. *& al.* potius amasti. *Deinde pro eo quod immediate sequitur:* Timorem Dei, & dilectionem ipsius non seruasti: contemptum autem in eum, & odium in proximum magis amasti.] *in alio MS. sic istius antithesis verba redduntur atque leguntur:* Diuinum timorem atque amorem non custodisti: absque autem Dei timore viuere, & fratrem odisse potius desiderasti atque amasti.] *& sic de reliquis.*

Ideo frater carissime, patere; & consilium tibi dabo, &c.] *Vbi ad verbum magis, al. sic:* propterea dilecte frater, patienter ferto; & verbum tibi consulam.] *est enim ibi Græc. καὶ συμβουλεύσω σοι ῥῆμα. significans id quod iam posuimus. vel etiam f. ἀδverbialiter*

D *illud accipiendo, pro eo quod est:* & vno verbo consilium tibi dabo. *vel,* solo verbo consilium bonum tibi impertiar, &c.] *est autem Phrasis ista puto, Syriaca, etiam Hebraismum redolens: cuiusmodi & aliæ apud Ephræm alibi inueniuntur haud infrequentes.*

Perspicuum est enim illos non ad fratris correctionem, hypocrisis mentionem facere: sed vt pudore suffundatur fratris caussa, &c.] *vbi in alio MS. ἀλλ' ἵνα ἐκτραπεὶς, &c.* sed vt euersus, ac de statu mentis deturbatus frater, efficiatur impudens, & alienetur à recta mente atque sententia, &c.] *quæ lectio, & si non displiceat, altera tamen magis hic probanda, & rei de qua agitur, accommodatior videtur. agit autẽ hoc loco aduersus improbos quosdam diuinorum præceptorum contemptores, qui pios ac religiosos viros subsannant, eosque Hypocritas impudenter appellant, volentes pudore eos suffundere, & à recta mente atque sententia alienare, suiq. similes impudentes reddere, &c. in quos illud Euangelij merito retorquetur dictum:* Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, &c. *vt est Matth. 7. & Luc. 6.*

E *qui locus etiam opportune atque accommode hic ab Auctore citatur, & in improbum illud hominum genus apte retorquetur.*

Alibiq. ait Scriptura: Si exprobamini in nomine Christi, beati eritis; quoniam quod est honoris ac gloriæ, & Dei Spiritus super vos requiescet, &c.] *Locus Scripturæ est 1. Pet. 4. quem hic citans Ephræm, suo instituto accommodat, nonnullaq. immutat, ac quædam breuitatis caussa prætermittit; paulloq. aliter legit atque in vulg. vbi sic est:* quoniam quod est honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super vos requiescet, &c.] *vbi, sicut & in sequentibus quædam aliter ab Auctore leguntur, & nonnulla studio ac data opera ab illo omittuntur, sicut hic legenti & conferenti patebit, alibiq. sæpe.*

Quòd si proficere velis; Regem ipsum ab hinc amicum tibi para: qualem vero putas inuenies gloriam, si amicum Regẽ gloriæ post hac tibi vindicaueris?] *Alia hic lectio sic se habet:* Si ipsum volueris possidere Regem; iam hinc qualem tibi gloriam consequeris? Si autem gloriam inuenire putas; ab hinc Regem gloriæ amicum tibi para ac vindica, &c.] *vbi etsi vtraque quidem lectio clara sit, prior tamen instituto Auctoris magis hic quadrare videtur, sententiæq. vim atque connexionem melius reddere, atque accommodare.* A

Scriptum est enim: Sed tantum glorificantes me glorificabo; & qui contemnunt me ignominia afficientur.] *Vbi alius quoque Græcus Codex Ephræm, in singulari habet:* & qui spernit me honore priuabitur.] *quomodo etiam legit noua editio 70. sed in eo ab Auctoris nostri lectione hic differens, quòd ibi præponatur* (ὅτι *quoniam*) *hic vero non item. legiturq. ibid.* ὅτι ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, *&c.* quoniam tantum glorificantes me glorificabo, & qui spernit me honore priuabitur.] *pro quibus, in vulg. 1. Reg. 2. sic legitur:* Sed quicumque honorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.] *vnde in quibus conuenientia lectionum sit, & vbi discrepantia, cuiuis legenti atque conferenti facile patebit. De alijs varietatibus, inuenies in Scholijs nouæ Rom. editionis LXX. in 1. Reg. 2. cap. ac apud Auctorem nostrum alibi.* B

Surgens enim (inquit Scriptura) Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c.] *Locus Scripturæ est 3. Reg. 17. vbi ad verbum magis in edit. 70. sic:* Et surrexit, & iuit in Sarepta: & venit ad portam Ciuitatis. & ecce ibi mulier vidua colligebat ligna. Et clamauit post eam Eliu, & dixit ad eam: Cape nunc mihi pusillam aquam in vase, & bibam. Et abijt capere. Et clamauit post eam Eliu, & dixit: Cape nunc mihi buccellam panis, qui in manu tua, &c.] *at in vulg. paullo aliter ista leguntur, hoc modo:* Surrexit, & abijt in Sareptha. Cumq. venisset ad portam Ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitq. ei: Da mihi paullulum aquæ in vase, vt bibam. Cumque illa C pergeret vt afferret, clamauit post tergum eius dicens: Affer mihi obsecro & buccellam panis in manu tua, &c.] *vbi Auctoris lectio in pluribus cum 70. & in aliquibus cum vulg. consentit: quare & vtrisque hic etiam pro rei exigentia magis vel minus nostram translationem accommodauimus. Locus porro iste de Helia & vidua illa, egregie à S. Chrysostomo, Tomo primo, in Serm. in Heliam prophetam. qui incipit:* Gloriosus olim prophetarum possessione, &c. *tractatur & illustratur. sicut & in alio ibi sequente Sermo etiam de Helia. cuius initium est:* Cum gesta peccata recensemus, *&c.*

Fili apprehende disciplinam meam: ne dimittas eam, sed serua eam tibi ad vitam tuã, &c.] *Alius hic Scripturæ locus adfertur ex 4. Prouerb. cap. 4. vbi etiam non parua lectionis occurrit varietas, & præsertim cum vulg. vbi hunc in modum ista citantur atque leguntur:* Tene disciplinam, ne dimittas eam; custodi illam, quia ipsa est via tua. ne delecteris in semitis impiorum, nec tibi placeat malorum via. Fuge ab ea, nec transeas per illam; declina & desere eam. non enim dormiunt, nisi malefecerint: & non rapitur somnus ab eis, nisi supplantauerint. Comedunt panem impietatis, & vinum iniquitatis bibunt. Iustorum autem semita, quasi lux splendens, procedit, & crescit vsque ad perfectam diem.] *Cæterum nos hic in translatione, græcum textum Auctoris sequuti sumus, & lectioni fere 70. insistimus, quòd per omnia quasi hic cum illis consentiat, paucis solũ demptis quorum varietatem ad marginem apposuimus. De alijs, plura vide in Scholijs nouæ editionis 70. in hunc Prouerb. locum.* D

Et rursus ait: Noli esse sodalis viro furioso; neque cum amico iracundo cohabites; ne forte discas vias eius, &c.] *Verba sunt Sapientis, Prouerb. 22. vbi Auctor per omnia cum 70. concordat, recedit autem à vulg. vbi sic est:* Noli esse amicus homini iracundo, neque ambules cum viro furioso: ne forte discas semitas eius, & sumas scandalum animæ tuæ.] *Quin & Symmachus hic pro* (noli esse sodalis) *legit,* ne amicitiam contraxeris. *& pro* (accipias laqueos) *Aq.* offendiculum; *& Symmach.* scandalum, *vt hic est in vulg. &c.* E



A

PARAENESIS QVADRAGES. SECVNDA.

*Ad * Fratrem qui excidit. & de Pœnitentia.* * al. Ad Monachum quideſeruit monaſterium. & de Pœnitentia.

SVB obedientia Patris ſpiritalis conſtitutis, ſuggerit inimicus, dicens: Diſcede hinc, & priuatim habita, vt quieſcas magis. Et ſi cogitationibus eiuſmodi, frater conſenſerit; à fraternitate
B recedit. Sin autem viderit inimicus cogitationem fratris paullulum attendere ſibi; tunc ſuggerit ipſi, dicens: ingredere in interiorem eremum. Deinde conſidente fratre per aliquod tempus in eremo; tunc affert ei honeſtatis inimicus dæmon, cogitationem tædij, temporisq. productionem, ac rerum neceſſariarum penuriã, ſenectutis imbecillitatem, & ſolitudinis laſſitudinem atque moleſtiam. Et ſi inimicus fratrem commouere potuerit; etiam inde ipſum extrahit, tranſportatq. prope caſtellum, aut ciuitatem. Et tunc fornicationem molitur, atque intentat ei dæmon: quare frater ſe continet ac cohibet ab acceſſu ad ciuitatem, neque caſtellis ac vicis appropinquat. Tunc cernens inimicus propoſitum fratris; incitamenta ac machinamenta excogitat, quibus fra-
C trem deijciat. ex quibus vnum eſt iſtud: Vna dierum, dum frater in cella quieſcit, mulierem ſubornat, quæ ianuam eius pulſet, prætextu quòd à via aberrarit, & metu perculſa ſit; vel quòd pro eleemoſyna venerit: aut etiam prætexit ſe Monachum aliquẽ notum atque inſignẽ inquirere. Frater itaque oſtium aperiens ſuum, videt mulierem in ſua conſiſtentem cella. Quæ ait ad illum: Domine Abba, vbi certus quidam moratur * Monachus? Et quia inclinata iam eſt dies, fac charitatem ac gratiam ſuſcipiendi * nos, intra fores tuas iſta nocte: ne forte oberrantibus * nobis, comedant nos feræ ſylueſtres. Sæpe enim etiam aliam ſecum adducit deceptricem mulier. foris etiam expenſas deferunt, & res neceſſarias, quibus * fratrem ineſcare volunt. Tunc * frater cũ vtriſque pugnat cogitationibus, metuitq. ne velut immitis
D atq. immiſericors, præcepto excidat; & ne forte etiã boni occaſione capiatur eius anima. Sed ne in longũ protrahamus ſermonẽ; ſi concupiſcentia victus fuerit Monachus, & poſt conſummatũ ſcelus ſi emittere eam voluerit, reſpondet illi, dicens: quando me * humiliaſti ac compreſſiſti, à te dimittis; vt quo velim abeam? At quo pacto ante conſpectum parentum meorum comparebo? An poterit amodo res cælari? Certo igitur ſcias Monache, non amplius me à te abſceſſuram: quin etiam tecum in tua cella conquieſcam; & vnde voles, me * ſuſtentes. Tunc ſeipſum Monachus deflere incipit, quòd prorſus ianuam ſuæ cellæ aperuiſſet. Iſta igitur ſciens Monache, teipſum cuſtodi. Nam ſi in * eius laqueos incideris, difficulter te explicare poteris. Laqueis enim inquit, quæ à labijs ſunt, pertraxit eum. Quare præ-
E noſcens quæ peccati futura ſint nouiſſima; qualemq. committentibus illud, infamiam poſtea conciliet; fuge voluptatem carnalem: quippe cuius fructus, pudoris atque infamiæ fructus exiſtunt. Et ante voluptatem quidem concupiſcentia, poſt voluptatem autem dolor. Perpende ergo animo, quòd voluptatem dolor conſequatur, & fuge peccatum: mente complectens humanum dedecus, atque adeo timorem Dei. Repelle igitur abs te Dæmonem volentem te decipere, & labores tuos abripere: vt abſque triſtitia permaneas. Nouit quippe cordium ſcrutator Dominus, quòd non malitiæ cauſſa,

* al. Frater?
* f. me.
* al. oberrante me, &c.
* al. monachũ.
* al. Tunc monachus vtrimque impugnatur à cogitationibus.
* ἐταπείνωσας.
* al. ſuſtentabis.
* al. in eos laqueos.
Prou. 7. vulg. Blandi-tijs labiorũ protraxit eũ. &c

caussa, aut humano aliquo odio, mulierem respuas: verùm vt non per bo- A
num, tibi opereris malum. Si autem quis dicat, rem bonam esse hospita-
litatem; consentio & ego: At hospitalis vir imitari debet eum, qui aurum
* al. vitiatũ, & corruptum. in fornace probat, purumq. sibi accipit, * improbatum verò despicit. Hoc
* al. serpentiũ. est, mandatum obserua; à peccato autem velut ab ore * serpentis fuge.
Matth. 25. Nam qui dixit, hospes eram & collegistis me: dixit etiam, non fornicabe-
Matth. 5. 19. Exod. 20. ris. Sobrium igitur ac castum te præbe in iuuentute tua. Vigilanter atten-
de, ne forte otio atque torpori indulgens, inueniaris prauis affectionibus
seruiens à iuuentute vsque ad senectutem. Nam qui in mari naufragium fa-
* al. at multa fluctuum inundationes, in eũ præualuerunt. cit, forsitan & vigilauit & decertauit: * verum magna inundationum in-
sultatio ipsum obruit. Qui autem in portu naufragatur, similis est illi, qui
mera sua negligentia nauem Domini sui in profundum deducit ac perdit. B
Tu ergo in portu versaris Monache, siquidem tibi ipsi attendas. Propterea
* al te ad oppidum seu castellũ abeundi vrserit necessitas; ne cũ mulierib. colloquaris. neque nobis in vicis ac castellis conuersari expedit: sin autem te * illuc vs-
que properandi vrserit necessitas, ne colloquijs distraharis mulierum.
Quemadmodum enim qui hamum deglutit, ita tua abripietur anima. So-
brium igitur ac vigilantem te præbe, quia non procul abest prolapsio.
Cum modestia igitur ac timore Dei aduersus tentationem decerta: nam for-
* al. procaciter agentẽ, vel garrientẽ cũ ipsis. nicationis mater est impudentia. Quòd si te liberius * loquentem, & acce-
dentem ad ipsas viderint; ad peius incitantes, deijcient te. Verum etiam
si verecundus sis ac modestus, non confidas tibi: sed aduigila, ne forte com-
pũctionis & pietatis prætextu, mentem tuam verbis blandiloquis corrũpant
ac destruant. Dixit enim quidam Sanctorum: Sermones proferunt, affectũ C
Matth. 10. animi emollire conantes. At certe quemadmodum dixit Saluator: Ecce ego
Luc. 10. mitto vos, sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut ser-
Eph. 5. pentes, & simplices vt columbæ. Admonet autem & per Apostolum, di-
* al. sed intelligite quæ sit voluntas Dei. cens: Nolite fieri imprudentes, sed * intelligentes quæ sit voluntas Domi-
ni. Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Certo igitur scias carissime,
quòd si fueris vt aurum purum in mundo; & ad institutum professus mo-
nasticum, neglexeris te ipsum: non tardabis fieri sicut plumbum. Et si ite-
rum ad monasticum vitæ genus veniens, Dominum in veritate dilexeris: non
tardabis fieri vt margarita, non habens maculam, aut rugam, vel quid e-
iusmodi: sed eris immaculatus omni ex parte. Et istud te rursus nosse vo-
lo, quòd qui committit peccatum, grauius bellum habet eo qui se conti- D
net. Nam sicut qui lutum in aliquem locum infundit, foetorem reddit
abundantiorem: ita & qui non se continet, passionem auget. Intellige,
1. Cor. 7. quòd si te ipsum neglexeris; in fine, te pœnitebit. Cùm dicat Apostolus:
* al. Deo. Qui sine vxore est, solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat * Do-
mino. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt mundi, quomodo
placeat vxori; & diuisus est. Tu vero Monache, non mundanam elegisti
solicitudinem: sed quo pacto placeas Deo; vnde teipsum castrasti propter
regnum cœlorum. Rursusq. dico, si non continueris; nouissime multis
1. Cor. 7. modis dolebis. secundum Apostolum dicentem: Tribulationem vero car-
* f. de virtute minus laborat. nis habebunt huiusmodi. Nam qui vxorem duxit, inopia * virtutis labo-
rat, curis domus, & vxoris, educationisq. liberorum distractus. Qui au- E
tem absque vxore est, solicitus est quæ sunt Domini, quomodo placeat
Domino. Teipsum propter regnum cœlorum castrasti; non ferro semina-
* τοὺς διδύμους. ria * vasa amputans, quippe quod à virtute est alienum: sed pia cogitatione
voluptates comprimens. Quare ijsdem terminis, viuendiq. institutis insiste;
Eccl. 5. quia scriptum est: Melius erat te non vouere, quàm post votum pro-
missa non reddere. Teipsum igitur ad continentiam compelle: & mundas
* al. tranquillitate serenitate plenum. cogitationes tuas, mentemq. inuenies, tamquam portum * serenum tran-
quillitate

A quillitate plenum. Et futurorum bonorum spes, vites animæ tuæ pinguefaciet, quasi adipe & pinguedine repletas: quibus nos Dominus dignetur iustus iudex. Amen. Neque alio * modo templum corrumpas Dei, obsecro. & non contristes inhabitantem in nobis Dei spiritum; nec sanctos Angelos nostræ deputatos custodiæ, die noctuq. qui & dæmonas à nobis repellunt * inuisibiles, dentibus aduersum nos, stridentes: ne forte ipsi accusatores nostri, in die euadant iudicij, subijciamurq. euersioni Sodomorum. Nam etiamsi nos, parietes ac muri circumdederint; & licet nos * tectũ contexerit, & fores occlusæ sint, ac tenebræ existant: attamen cogitemus nihil eorum quæ ad nos pertinent, latere eum qui tenebras à luce separauit. Fidemq. tibi Propheta faciat, dicens: Intelligite insipientes in populo, &

** al. alio in loco*

1. Cor. 3. 6.

Eph. 4.

** al. inuisibiliter.*

** al. terra et cultauorit.*

Gen. 1.

Psal. 93.

B stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem non audit? aut qui finxit oculum non considerat? Qui corripit gentes non arguet; qui docet hominem scientiam? Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Vides * frater cariſſime, quòd non solum hominum actiones intueatur Deus, verum etiam cogitationes. Quòd si tibi suggerat inimicus, dicens: Restat pœnitentia, ideo iã voluntate tua perfruere. Dic ad eum: Quæ vtilitas est diabole, domum bene exstructam diruere, ac de integro rursus ædificare? Cum dicat Apostolus: Cum metu ac tremore vestram salutem operamini. Vbi vero metus est & tremor, perspicuum est nullam adesse voluptatem. Da ergo operam saluti tuæ, dilectiſſime frater; ac mentem ad tranquillitatem traducens, recollige cogitationes tuas, & dic intra teipsum: Tanto iam

** al. Vide cariſſime.*

Philip. 2.

Quomodo quis ad seipsum redire debeat.

C tempore tuas voluntates & carnis cupiditates exples, & cogitationibus satisfacis tuis? Quod lucrum his perficiendis retulisti? Numquid ad staturam tuam, adiecisti cubitum vnum? At crassus ac pinguis factus es? aliud igitur tibi ipse nihil, præter escam vermium collegisti. Quid ergo inde tibi vtilitatis accessit? Cæleſtem ne thesaurum bonis complesti, dum ita sine metu vitam degis? Quid igitur tibi profuerit, reliquisse mundum? Heu mihi, ò anima; quòd ad talem vitæ conditionem, aut potius euersionem * deuenerris? Ecce fratres mei virtutibus exornati sunt, Deumq. in veritate timent: ego autem in tenebris ambulo. Mane resipisco propter ea quæ ago, ac die consequenti deteriora perficio. Et cùm mihi Dominus * vitam & sanitatem donauerit, his ego confisus Creatorem meum exacerbo. Quare negli-

** al. deuenerim.*

** al. fortitudinem, & sanitatem.*

D gens es, ò anima mea? Cur pro nihilo ducis? Non enim te pellet atque abijciet Creator, qui te ex non esse ad esse produxit. Ipse mittit angelum suum: tu hinc discedes? Agnosce infirmitatẽ tuam ò anima mea, quamdiu factori tuo, ac mandatis ipsius reluctaberis? Opprobrium me fecisti, ò diabole, & angelis & hominibus, * morigerumq. impijs tuis reddidisti consilijs. Suggetis enim mihi, dicens: Semel exple concupiscentiam tuam, & non amplius indulgebis ei; neque cognoscetur peccatum tuum. Et ecce paruum illud, magnus mihi factus est hiatus: nec possum improbis, varijsq. concupiscentijs tuis resistere. Nam exiguum foramen aqua inuenit, hiatumq. magnum ac omnibus manifestum effecit. Vere enim peccatorum consuetudo in deterius agit eum qui lapsus est. Mentem quippe meam

** al. obediensq. factus sum consilio tuo impio.*

Prouerbium accommodatum.

E immundis * obscurasti cogitationibus, & in peccati foueam impulisti me. Cui dicam, vt super me plangat misero peccatore? Nudum enim me inimicus reddidit, ob meam pigritiam: verum spe in Deum respiciens, non despero salutem meam in finem; quoniam clementiſſimus est, & optimus Dominus. Quid porro & ad fraudulentum deceptorẽ inimicum? * quia cõtinentiam meam ob stomachi infirmitatem euertit, & me à vigilia in orationibus alienum fecit. auaritiam in me, prætextu longioris senectutis plantauit, lacrymas meas exsiccauit, cor meum crassum ac stupidum reddidit.

** al. obscurauit, & in lacum peccati me impulit.*

** al. quippe qui.*

Ab

** al. defixum tenet.* Ab obedientia in Christo, me segregauit; & in distractionibus me * suffixit. A
inobedientem, ac otiosum me reddidit, ne quid agerem: & vt curiose ac
Matth. 7. frustra laborarem effecit. Inuidiam & detractionem me docuit. Trabem
Luc. 6. quæ in oculo meo est, non permittit mihi vt considerem: festucam autem quæ in oculo fratris mei est, oculis meis obijcit. Quæ in corde meo
sunt, occultare suadet: sin autem in aliquod impegerit frater meus deli-
** al. vt apud alios garriam, mihi Auctor est.* ctum, de eo vt * garriam efficit. Superbiam, & iracundiam atque excandescentiam me edocuit. Ventri, & ebrietati, ac voluptatibus me deditum esse
fecit. Damna animæ meæ, tamquam lucra comparauit mihi. Pigrum, &
murmuratorem, atque multiloquum me esse docuit. Versutum, & susurronem, ac immorigerum me effecit. In lectione, & psalmodia, distractum
esse alijs, me docuit. Oro, & non attendo. captiuum me ducit, & non B
considero. Admonitus frequenter à viris Deum timentibus, bonæ ipsorum
adhortationi non parebam: nam sicut iacula, illorum verba excipiebam,
& commonitus irascebar. Satis sit tibi tantus interitus Diabole. Agedum
in teipsam ò anima mea reuertere. Qua potissimum re freta, tuum Creatorem exacerbas? Quamdiu in ijsdem versaris malis? Noli aspernari gratiam
eius qui te protegit atque conseruat: ne forte abs te recedat, & in manus
tuorum tradaris inimicorum. Fuge diabolum ò anima mea, & opera eius:
Ioann. 8. nam odium erga homines gerit, & homicida est ab initio. Si ad eum accesseris, non parcet perditioni tuæ. Relinque hostem malignum, & Deo
benignissimo adhære. Erubesce igitur ò anima, & in viam salutis reuertere. Vulnerata autem, ne teipsam desperes. nam sæpe licet pugil ceciderit, tandem adhuc coronam refert. Cecidisti? resurge. Viriliter age, & C
dic: nunc incepi. Et ne perseueres in lapsu tuo: ne forte vt cadauer in
** al. apponaris.* auium & bestiarum cibum * tradaris. Cùm propheta clamet: Ne tradide-
Psal. 73. ris animam confitentem tibi. Animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in
finem. Procide & tu Regi gloriæ, confitens peccata tua: nam multitudinem miserationum continet. Qui terrenum adire Regem volunt, à ianito-
** al. rejiciuntur.* ribus prohibentur, a militibus & ministris * expelluntur: dona Principibus
** al. adda cum.* * afferunt, vt voti compotes fiant. Tu autem ad Regem accedens vniuersorum, nihil horum suspiceris. Non dona requirit: nullus enim est qui accipiat, neque qui impediat: quoniam statim Rex inuenitur, & admittit te.
In conscientia pura ad Deum recurrendum. Malitiæ est immemor, & benignus, & de hominum vitijs dolet. Accede D
igitur ad ipsum, non in simulatione, neque corde duplici: verum in conscientia pura. Nam priusquam tu exiguum aut magnum quid loquaris,
præuidet de quibus locuturus sis: & antequam tuum aperturus sis os, quæ
in tuo sunt corde præcognoscit. Ne ergo vacilles; neque morbum tuum
** al compatiens* occultes: non enim durus est medicus, sed * indulgens. solo verbo curat.
Marc. 2. & Luc. 5. Ioh. 5. Dixit, & facta sunt. hocq. ex ipsis crede rebus. Dixit paralytico: Tibi dico
surge. tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam: & è vestigio sanus
factus est homo, & baiulans suum quo portabatur lectũ, ambulabat sanus.
Matth. 8. Mar. 1. Luc. 5 Dixit & leproso, volo, mundare: & ilico mundata est eius lepra. Quin & La-
Ioh. 11. zarũ quoque quatriduanũ solo verbo a mortuis excitauit Dominus. Et ne si-
** al. opera Dei infinita sunt.* gillatim recensentes, videamur in longũ protrahere sermonẽ; nam * opera E
ipsius innumerabilia sunt: Illius etiam (quæ pedes eius lacrymis irrigauit,
Matth. 9. & capillis suis abstersit,) peccata verbo diluit, atque dimisit, dicens: Confide filia, fides tua te saluam fecit. Nam fons est indeficiens, medicamenta salutis
hominibus producens. Ne ergo hæsites. non enim te saluari volentem reijciet,
Matth. 7. qui ait: Si vos cum sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis
Pater vester qui in cælis est, dabit bona petentibus se? Accede igitur ad Patrem
misericordiarum, & confitere peccata tua, cum lacrymis dicens:

Peccaui

A PECCAVI in cœlum, & coram te Domine Deus omnipotens, & non sum amplius dignus vocari filius tuus, neque sursum aspectum tollere, & *Oratio Pœnitenti necessaria.* *Luc.* 15.
cernere altitudinem cœlorum, præ multitudine iniquitatum mearum, ne- *Luc.* 18.
que nomen tuum gloriosum nuncupare labijs mei peccatoris. Nam cœlo
& terra indignum * me reddidi: quia te optimum Dominum exacerbaui. ** al. indignum me reddidi, te benignissimum Dominum exacerbans. Precor obtestorq.*
Precor obtestorq. Domine, ne me à facie tua abijcias; neque recedas à
me, ne miser peream. Nisi enim me tua gratia protexisset, iam ego perijs-
sem, & essem instar pulueris ante faciem venti, & quasi numquam in hac
vita apparuissem. Nam ex quo viam tuam dereliqui, nullus hic mihi bonus *Psal.* 1.17.34
occurrit dies. Qui enim in peccatis melior visus est dies, acerbissimorum *Iob* 26.30.
exstitit acerbissimus. Verùm deinceps spero fore, vt gratia tua, quæ me
B confortat, consulat saluti meæ. Nuncque ad te supplex recurro, obsecrans,
vt me à iustitiæ aberrantem via, suscipias. Effunde in me miserationum
tuarum multitudinem, sicut in filium olim effudisti prodigum: quia vitam *Luc.* 15.
meam dedecoraui, dissipatis diuitijs gratiæ tuæ. Miserere mei Deus, & ne
vitæ memineris meæ, quæ ad extremam redacta est vilitatem. Miserere *Luc.* 7.
mei, sicut olim peccatricis, & publicani es misertus. Miserere mei, sicut *Matth.* 9.
commiseratione ductus es latronis. Nam is in terra cum esset, ab omnibus *Marc.* 2.
reprobatus est: at tu eum suscepisti, & delitiarum paradisi incolam fecisti. *Luc.* 5.
Quare & meam inutilis tui serui pœnitentiam suscipe: nam & ego à cun- *Luc.* 23.
ctis spretus sum, atque reiectus. Aduenisti enim Domine, non vt * iustos, ** al. non vt iustos saluares, sed, &c.*
sed peccatores vocares ad pœnitentiam. Deprecare carissime, & confitere:
C verum actio orationi cooperetur, atque confessioni; vt oratio tua sicut in- *Luc.* 5.
censum dirigatur in conspectu Dei. audiasq. O homo, magna est fides *Matth.* 15.
tua, fiat tibi sicut vis. Ipse * autem Deus qui aberrantium dux est, & col- ** al. Deus autē qui, &c. absque (Ipse.)*
lapsorum atque debilium erector, donet nobis vt vitam peragamus irrepre-
hensibilem: statuatq. nos à dextris suis in illa die iustus iudex. Quoniam *Matth.* 25.
ipsi conuenit omnis * gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiri- ** al. omnis gloria. in secula seculorum. Amē.*
tui sancto: nunc & semper, & in omnes seculorum generationes. Amen.

D SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

GRAVIS *ista est Paranesis, vtilis, & necessaria, non solum Monachis ac Religiosis qui exciderunt, vt lapsam reparent, ac vitam emendent: verum & cunctis in peccata collapsis; vt cum ceciderint, mox per Pœnitentiam ad meliorem vitam resurgere, & ad Deum in conscientia pura recurrere discant: neque vmquam in peccatorum sordibus volutantes perseuerent, vt non illis immoriantur, salutisq. suæ naufragium (quod absit) faciant. Huc autē pertinent, quæ ab eod. nostro tractantur Auctore, Tomo primo, in Tract.* De abstinendo à cupiditatibus carnalib. & de certamine, ad Fratrem qui excidit.] *per tot. & postea in Tract.* De abstinendo ab omni consuetudine perniciosa, &c.] *quæque à Basilio Magno grauiter ac copiose adferuntur in duabus Epistolis, altera ad Monachum qui castitate exciderat, quæ reprehensionē & castigationem eius continet; ac ad resipiscendum, adhortationem grauem. cuius principium ibi est:* Salutis
E gaudium, *&c. altera apud eum Epistola est ad alium Monachum etiam elapsum. cuius initium est:* Duplici timore mens mea percellitur tui caussa, *&c. Vtraque Epistola grauis & insignis est, ac digna quæ legatur, & cum hisce Ephræm conferatur, quibuscum etiam eiusdem quasi sunt Argumenti. Quò etiam spectat duplex apud Chrysostomum Paranesis, ad Theodorum lapsum, siue de reparatione lapsi. in Epist. 5. & 6. Tom. 5. &c.*

Parænesis 42. ad Fratrem qui excidit, & de Pœnitentia.] *Variat hæc Inscriptio in alijs atque alijs mmss. nā alibi est:* Parænesis seu adhortatio 42. ad Monachum qui deseruit Monasterium, & de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem quemdam. & de Pœnitentia.] *al.* ad Fratrem, qui impegit atque prolapsus est in peccatum. & de resipiscentia.] *al.* Eiusdem,

ad Mo-

ad Monachum elapsum, & de Pœnitentia.] *al. simpliciter*, Parænesis de Pœnitentia.] A *& sic in alijs atque alys Codicibus, ex quibus ea à me hic reposita est Inscriptio, quæ instituto magis seruit, & in pluribus exemplaribus reperitur.*

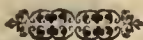
Vbi postea in textu Auctoris Græc. est : ὅτι με ἐταπείνωσας, ἐξαπέστειλας ἀπὸ σοῦ, &c.] Verba sunt mulieris ad Fratrem, blanditijs eius deceptum. quæ nos ita hic latine reddidimus : quando me humiliasti ac compressisti, à te dimittis, &c.] *nam humiliare, pro (comprimere) Phrasis habetur Hebraica, vnde forte & ad Syros manauit. alibique in eadem etiam reperitur acceptione apud Auctorem nostrum Syrum, sicut suis constabit locis: quare & à nobis hic similiter vsurpata, cum & Scriptura ista locutio in ea significatione dicatur familiaris, &c.*

An potest amodo res celari? Certo igitur scias Monache, non amplius me à te abscessuram, &c.] *In alio MS. cum tali appendice, sic ista leguntur: Non poterit amplius res ea celari, quare in occulto potius me teneas ad mensem dierum, vel vt diutissime ad menses tres.* B *Certo igitur scias, &c.] Sed melior clariorque prior est lectio absque eiusmodi appendice, quæ etiam vix cohæret, neque est vllius momenti, immo & contradictionem implicat; cum dicat: in occulto me teneas ad mensem dierum, aut amplius ad menses tres. subdatq. Certo igitur scias, me non amplius à te abscessuram, &c.] quomodo enim cupit ad vnum saltem mensem, aut vt diutissime ad tres menses apud eum remanere; & iterum dicit se non amplius ab eo discessuram? &c. quare nullo modo inserenda hic ista appendix videtur, sed retinenda lectio quæ in pluribus reperitur mmß. quæque à nobis hic reposita est.*

Cum dicat Apostolus: Qui sine vxore est, sollicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: Qui autem cum vxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, &c.] *Ex quo Apostoli loco (qui est 1. Cor. 7.) non obscure hic Auctor differentiam deducit, explicatque Secularium & eorum qui seculo renuntiarunt, coniugatorum & eorum qui absque vxore viuunt, solutorum & regularium ac continentiæ voto ligatorum, &c. De quibus tamen plenius & ex pro-* C *fesso magis, Tomo primo apud eumd. in tract. super illud:* Melius est nubere quàm vri.] *ac in nostris ibi Schol. vbi multa huc facientia in medium adducuntur, quibus non parum præsens hic Auctoris locus illustratur. sicut & hoc ipso Tomo 2. suprà, in illud,* Attende tibi ipsi. cap. 9. *alibique sparsim sæpius. Quò etiam pertinent, quæ S. Hieronymus copiose libro primo contra Iouinianum tractat. & Chrysostomus in Epistola 5. ad Theodorum Monachum elapsum, & 6. ad eumd. cuius Epistolæ etiam Sozomenus meminit lib. 8. cap. 2. eccles. hist. &c. vbi non pauca, cum hisce Ephræm communia, de monachorum institutis, eorumque continentiæ voto adferuntur lectu sane dignissima.*

Ipse mittit Angelum suum; tu hinc discedes?] *Ista licet al. sine interrogatione quoque reperiantur, tamen melius accommodatiusq. vt est in pluribus mmß. cum interrogatione leguntur, vt hic transtulimus ac reposuimus. Est autem percontatio cum admiratione. q. d. fieri ne potest vt hinc, hoc est, ex religiosa vita, vel Monasterio discedere velis, quò Angelum suum* D *Dominus mittere solet? &c.*

Peccaui in cælum, & coram te Domine Deus omnipotens, &c.] *Oratio ad Deum efficax hæc est, & Pœnitentiam agere volenti non solum vtilis sed & necessaria, valdeq. pathetica, atque ex varijs Scripturæ locis exemplisq. contexta, &c. Quæ etsi alibi apud Auctorem etiam per se posita reperiatur seorsim, hic tamen admodum apposite conuenienterq. superiori Parænesi (quacum cohæret, & vnde dependet) subijcitur connectiturq. quomodo etiam in omnibus antiquis mmß. coniunctim inuenitur. Quod porro in fine huius est:* Quoniam ipsi conuenit omnis gloria, honor, & adoratio, Patri, & Filio, & Spiritui sancto, &c.] *al. pro eo legitur:* Quoniam ipsum decet omnis gloria, in secula seculorum. Amen.] *&* E *al.* Quoniam te decet gloria, in secula. Amen.



PARAE-

A

PARAENESIS QVADRAGESIMA TERTIA.

Quòd non oporteat iurare, neque blasphemare. * al. Eiusd. de non iurãdo, nec blasphemando.

CVM dicat Dominus & Saluator noster Iesus Christus : Iterum *Matth.5.*
audistis, quia dictum est antiquis : non periurabis : reddes au-
tem Domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iu- *Ibidem &*
B rare omnino, neque per cælum : quia thronus Dei est : neque per *Iacob.5.*
terram, quia scabellum est pedum eius : neque per Hierosoly-
mam : quia ciuitas est magni Regis. neque pet caput tuum iuraueris : quia
non potes vnum capillum album facere nigrum. Sit autem sermo vester,
est, est : non, non : quod autem his abundantius est, a malo est. Et quomodo *Matth.5.&*
nos præcepta Creatoris nostri transgredi audemus ? secundum eum qui di- *Iacob.5.*
cit : Et posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum pertransiuit in ter- *Psal.72.*
ra. Et audes aperire audacter os tuum, & in cælum verba emittere ; iura-
menta, atque blasphemias ? & non times, ne forte falx ignea quam Prophe- *Ioel.2.3.*
ta vidit, demoretur in domo tua, donec ex ea quæ sub coelo est, te excidat *Apoc.14.*
ac deleat : dum sic audes os aperire aduersus Deum omnipotentem ? in quem
C Angeli, Archangeli, Cherubim, & Seraphim, non audent oculos conijcere : *1.Pet.1.*
sed cum timore ac tremore assistunt collaudantes formidabile, & gloriosum, *Philipp.2.*
atque honorabile nomen eius. Et sicut scriptum est : Audaces, sibi placentes, *2.Pet.2.*
sectas non metuunt introducere, blasphemantes. Vbi Angeli, fortitudine & *Ibidem.*
virtute cum sint maiores, non portant aduersum se execrabile iudicium.
Hi vero velut irrationabilia pecora, naturaliter in captionem & in perni- *Ibid. &*
ciem, in his quæ ignorant blasphemantes, in corruptione sua peribunt, per- *Iud.1.*
cipientes mercedem iniustitiæ. At tu homo cum sis, non agnoscis teipsum ?
An putas, quòd probitatem præbeat res ista ? non inquam : verùm in perni-
ciem atque exitium ea tibi res accidet : quia & aliorum animas coinquinas,
Satanæ administet effectus. Cum dicat Apostolus : docentes & commonen- *Coloss.3.*
D tes vosmetipsos in psalmis, & hymnis, ac canticis spiritualibus, cantantes
in cordibus vestris Domino. Tu vero, pro hisce contraria doces, blasphemias *Citra blasphemantes, atque iurantes.*
& iuramenta. teq; ipsum vna cum imitatoribus insipientiæ tuæ, filios ge-
hennæ efficis : quoniam os quod ad glorificationem suam procreauit Deus,
illud tu amaritudine imples. Desine igitur o homo : ne forte idem ser-
mo quem contemnis, flamma fiat in ore tuo ; & tuam linguam comburat.
Nam si homo homini pugnam suscitans, etiam pace iam facta, in conspe- *A simili. & a*
ctum eius prodire erubescit : quomodo tu hodie in mundo constitutus, & *minori.*
cras tribunali ipsius præsentandus, audes talia eloqui ? & non metuis, ne
forte ignis e coelo descēdat, & deuoret te ; dum tu sic os aduersus omnipoten- *Blasphemi taxantur.*
tem apetis ? neque vereris, ne forte terra sub te repente dirumpatur, & te
E absorbeat ? Ne decipiaris o homo : impossibile est enim manus effugere Crea-
toris nostri. Audi eum qui dicit : Blasphemantes, qui rationem reddent *1.Pet.4.*
Deo, qui paratus est iudicare viuos & mortuos. Quousque tandem exa-
cerbamus eum, qui tanta nobis bona donauit ? qui puluerem e terra capiens, *Gen. 2.*
formauit hominem ; & inspirauit in eum, spiritum vitæ. qui cuncta subie- *Sap.15.*
cit sub pedibus suis. & nos dormientes custodit, & excitatos protegit, &
esurientes nutrit, ac nudos vestit. pusillanimes consolatur : corripit, & miseré-
tur. qui etiam filium suum vnigenitum, pro omnium vita tradidit : Nos au- *Rom.8.* *Heb.6.*

tem pro beneficijs eius, ſpinas & tribulos proferimus, quorum conſummatio in combuſtionem. Accede ergo ad benigniſsimum, & malorum atque iniuriarum plane immemorem Deum: petens ab eo cuſtodiam ori tuo, & A
Pſal. 140. oſtium circumſtantiæ labijs tuis. Cernis enim Prophetam, quomodo tremore ac metu perculſus, & per puram cum Deo precationem ſermocinans,
Habac. 3. exclamabat dicens: Domine audiui auditionem tuam & timui. Domine
Ibid. iuxta LXX. conſideraui opera tua, & expaui. Ac rurſus: Obſeruaui, & conturbatum
** al. venter meus.* eſt cor * meum, a voce precationis labiorum meorum. Et ingreſſus eſt tremor in oſſibus meis, & * in me conturbata eſt * virtus mea. Quòd ſi adhuc
** al ſubter me.* pergimus iuſtum contemnere Iudicem; audiamus Apoſtolum dicentem: An
** al. habitudo* diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis: ignorans
Rom. 2. quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor; theſaurizas tibi iram in die iræ, & reuela- B
** al. & reuelationis iuſti iudicij.* tionis, * & iuſti iudicij Dei: qui reddet vnicuique ſecundum opera eius. Propterea & alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo * in homi-
1. Reg. 2. nem, etiam orabunt pro eo ad Dominum: Si autem in * Dominum pecca-
** al. vir in virum, &c.* uerit; quis orabit pro eo? Icciroo pœnitentiam agamus Fratres: quouſque
** al. in Deum.* Creatorem noſtrum exacerbamus? Si portum perdiderimus: vbi tempeſtatis ac perturbationis tempore ſaluabimur? Quòd ſi Dominum exacerbauerimus; ad quem tribulationis tempore, & in hora neceſſitatis confugiemus? Ego
** al. virtutem.* quidem dilectiſſimi, non tamquam opere * veritatem demonſtrans, iſta vo-
Pſal. 93. bis conſcripſi: verùm vti frater, conſilium præbens. Niſi quia Dominus adiuuit me, paullo minus in inferno habitaſſet anima mea. Quocirca & C
vos, ego miſerrimus hominum, obſecro: precemini pro me apud Dominum, vt multitudo peccatorum meorum ante finem meum deleatur, ne confundar
Pſal. 50. ab exſpectatione mea. Et in hora mortis, me reſpiciat ſecundum multitudinem miſerationum ſuarum. & tunc per fideles, illuminatoſq. Angelos, animam meam peccatricem cum veſtris animabus ad requiem iuſtorum deducat. Qualem enim putatis, terrorem atque tremorem habet anima, in ho-
A minore ad maius. ra illa? Nam ſi is qui in regionem proficiſcitur longinquam, ſubſiſtit & admiratur, populum cernens peregrinum, & terram alterius linguæ, quam numquam vidit: quo putatis timore percelli animam, quando ex hoc ſeculo ad futurum emigrarit; dum cernit tunc quæ numquam aſpexit? Satagamus igitur eorum, quæ ibi contingent, cariſsimi, tota mente & corde. D
** al. Domino.* Seruiamus * Deo, totis viribus noſtris. Cuſtodiamus mandata eius, omni contentione. Diligamus formidabile, & omni honore digniſimum nomen
Matt. 19. 22. & Marc. 12. ſanctum eius; & proximum, ſicut noſipſos: vt audire promereamur benedictam illam vocem: Venite benedicti Patris mei, poſsidete paratum vobis
Matth. 25. regnum, a conſtitutione mundi. Benedictus Deus, qui nos ſua implet benedictione: quoniam in omnia ſecula, miſericordia eius. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES. E

VT plenius cognoſcatur, contra quod hic Iuramentum Auctor agat, & quodnam illicitum ſit ac prohibitum, & quod non: ſciendum eſt, duplex eſſe iuramentum; aliud neceſſarium & non prohibitum; aliud temerarium, vanum, & non neceſſarium, illudque illicitum ac prohibitum, contra quod ab Auctore hic agitur. Neceſſarium eſt, quoties vel ad Dei gloriam, vel ad proximi vtilitatem in veritatē, iudicio & iuſtitia iuſiurandum præſtatur. veluti Deuteron. 6. Deum tuum timebit, & illi ſoli ſeruies, ac per nomen illius iurabis, &c. ac Eſai. 65. Et qui iurat in terra, iurabit in Deo, Amen. & Ierem. 4. Et iurabis, viuit Dominus, in veritate, & in iudi-

cio

A cio, & in iustitia. Et Hebraeor. 6. Abraha namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem iuraret maiorem, iurauit per semetipsum. & ibid. Homines enim per maiorem sui iurant; & omnis controuersiæ eorum finis, ad confirmationem, est iuramentum, &c. Vanum porro ac temerarium, illicitum & non necessarium, est omne iusiurandum, quod non vel Dei gloria, vel fratrum vtilitas, singularisq. alicuius boni necessitas necessario postulat, &c. Quomodo etiam prohibetur (Exod. 20.) assumi nomen Domini Dei in vanum, &c. ac Deut. 5. Non vsurpabis nomen Dei tui frustra: quia non erit impunitus, qui super re vana nomen eius assumpserit. & Zachar. 8. Iuramentum mendax ne diligatis, &c. nec non Leuit. 19. Non periurabis in nomine meo, nec pollues nomen Dei tui, ego Dominus. & Eccl. 23. Iurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa, &c. Ibidemq. postea sic: Vir multum iurans, implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga, &c. & Eccl. 27. Sermo crebro iurantis, horrorem incutit, &c.] Et vt ad noui quoque Testamenti veniamus testimonia; primo se offert illud Matth. 5. hic ab Auctore etiam citatum: Audistis quia dictum est antiquis; non periurabis: reddes autem Domino

B iuramenta tua. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cælum, neque per terram, &c. Cui & ista consonant Iacob. 5. Ante omnia autem fratres mei, nolite iurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque iuramentum. Sit autem sermo vester, est, est, non, non: vt non sub iudicio decidatis, &c. Contra quod iuramenti genus, etiam cum S. nostro Patre Ephræm, agunt tractantq. S. Basilius magnus, & S. Chrysostomus super allegatum locum Matth. 5. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, &c. vbi in Homil. 12. inter alia sic habet: Nemo est, qui frequenter iurat, quin aliquando non periuret; sicut qui consueuit multa loqui, aliquando loquitur importuna, &c. vbi consequenter multa aduersus iuramenta & periuria, idem Auctor in medium adfert. sicut etiam sæpe alibi, velut in acta Apost. cap. 3. Homil. 9. post med. vbi quid sit iuramentum, & vnde natum, quæque eius incommoda, percensetur. & in Epist. ad Rom. cap. 7. Homil. 12. vbi inter alia dicit, multo difficilius esse iurantem non peierare, quàm prorsus à iureiurando abstinere, &c. Ac in varijs ad populum Antioch. Homilijs, Tom. 5. vbi sparsim & incidenter non pauca de iuramentis vitandis, in medium adduxit: nimirum Ho-

C mil. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 14. vbi de iuramentorum abstinentia, pulchra ponitur admonitio, ostenditurq. quomodo ex vno iuramento multa sæpe fiant periuria, &c. ac Hom. 15. 16. 19. 26. & Homil. 27. quæ tota est, de iuramentorum abstinentia. ac Hom. 28. super Matth. ex cap. 5. de fugiendis iuramentis, &c.] Quibus & aliqua S. Augustini loca in eamdem rem adijciam, ex lib. 1. de Sermone Domini in monte, cap. 15. vbi sic est: Sicut falsum loqui non potest, qui non loquitur: ita peierare non potest, qui non iurat, &c. Vnde timore periurij prohibetur iuratio, ibid. & ponitur in Dec. 22. quæst. 1. Idem super Epist. ad Galat. in exposit. cap. 1. Tom. 4. ponitur q. in Decret. ibidem. & lib. de mendacio, cap. 15. Tom. 4. vbi multa huc pertinent, seruiuntq. & lib. contra Fortunatum Manichæum, disputatione 2. in medio, & infra. Tom. 6. Item libro de verbis Apostoli, Serm. 28. Tom. 10. & in Serm. de decollat. S. Ioannis Baptistæ. plurimisq. alijs apud eumdem Augustinum locis, quæ recensere hic foret longum, cum & iam adducta abunde sufficiant. Contra Blasphemiam porro ac Blasphemantes, quia etiam hic noster tractas Auctor, suffecerit in idem Argumentum plura videre cupienti, legisse ac cum his contu-

D lisse, quæ ab eodem S. Patre, de his plenius adducuntur Tomo 1. in Respons. ad Interrogat. Quomodo blasphematur Deus? &c. nostrisq. ibidem Scholijs. nec non in Respons. ad Interrog. Quid sibi vult dictum illud Apostoli: Per præuaricationem legis, Deum inhonoras?] quò in reliquis, diligentem Lectorem remittimus. vt etiam ad ea, quæ in principia huius 2. Tomi, in Cantico eiusdem spiritali, ad Iuuentutem Christianam, habentur, ibi: Coerce linguam tuam à iuramentis, blasphemijs, atque conuitijs, &c.

Postea in Auctore nostro allegantur verba 2. Pet. 2. Audaces, sibi placentes, sectas non metuunt introducere, blasphemantes, &c.] Vbi in Græco est, δόξας οὐ τρέμουσι. fort. magistratus non metuunt. Hic enim per (δόξας) non tam videntur significari opiniones ac sectæ, quàm illi potius qui sunt in magistratu ac principatu, quos fere solet δόξα .i. honor & gloria comitari, vt sit Synecdoche: nam scripta illa 2. videtur Epistola à S. Petro, vt etiam illa à S. Iuda, potissimum contra hæreticos, qui magistratus & principes docebant esse contemnen-

E dos, multas contumelias in Deum & homines iacientes, libidini ac ventri suo dediti, &c.] Biblia quoque Gothica hic habent, maiestatem non metuunt, vt etiam in Epistola B. Iudæ. al. maiestates non metuunt, &c. pro quo, in vulg. 2. Pet. 2. sectas non metuunt, &c.

Domine audiui auditionem tuam, & timui. Domine consideraui opera tua, & expaui.] Locus est Habac. 3. consentitq. per omnia hic lectio Ephræm, cum edit. 70. nisi quòd ibi vt hic geminando non ponatur, Domine consideraui, &c.] In multis autem hic est, (κύριε κατενόησα, Domine consideraui) vt hoc loco apud nostrum Auctorem. & apud S. Hieronym. qui etiam putat, consideraui & obstupui, siue expaui, quæ in Hebræo non habentur, addita esse in LXX. cæteros autem interpretes dicit, cum sua versione conuenire. In vulg.

vero aliter, sic habetur: Domine audiui auditionem tuam & timui: Domine opus tuum in medio annorum, viuifica illud, &c.] *Quod porro postea in sacro Cod. vt etiam hic apud Ephræm, additur:* Obseruaui & conturbatum est cor meum, &c.] *in edit. 70. est:* extimuit venter meus, &c.] *sic quoque in Comm. apud S. Hier. at in cæteris fere, (ἡ καρδία μου. venter meus) legitur, vt & hic apud Auctorem. In vulgata autem:* Audiui, & conturbatus est venter meus, à voce contremuerunt labia mea: ingrediatur putredo in ossibus meis, & subter me scateat, &c.] *vbi varietatem considera, & concilia.* A

Alibi dicit Scriptura: Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum, &c.] *Verba Scripturæ sunt 1. Reg. 2. consentitq. hic lectio Auctoris Græc. cum LXX. at in vulg. est:* Si peccauerit vir in virum, placari ei potest Deus: Si autem in Dominum peccauerit vir, quis orabit pro eo? *&c.] sunt autem ista ibi verba Heli ad suos filios, quæ hic suo accommodat instituto Auctor.*

B

Denique in fine huius Parænes. pro eo quod ibi est: Quoniam in omnia secula, misericordia eius. Amen.] *in alio MS. sic concluditur:* Quoniam ipsius est regnum, & potentia, ac gloria: nunc & semper, & in sempiterna secula seculorum. Amen.] *Vtraque concludendi ratio, tamquam bona & Auctori vsitata probatur.*

PARAENESIS QVADRAGES. QVARTA.

De Timore Dei.

* *al. Eiusdem Parænesis, de Timore Dei.*

C

Matth. 21. *Marc. 12.* * *al. Attendamus his quæ dicuntur a Domino. & al. per Dominum, &c.*



ATTENDE tibi ipsi Carissime, ne forte in negligentia atque distractione perdas tempus tuum. Attende *ijs quæ dicta sunt à Domino: Vineam plantasti tibi; circumda illi maceriam. Amœnum hortum comparasti tibi; fructus eius serua: vt læteris in nouissimis tuis. Et non dimittas porcos tuos, in labores tuos; ne deuastent eos. Quid enim prodest fratres, si hodie vitam quieram in cella degamus: cras autem in ciuitate ac vicis remoremur, ea agentes, quæ non placent Deo? Quid prodest fratres, si vno die ædificemus, duobus autem destruamus? Quomodo enim sic operantibus nobis, perfici poterit opus? Quid nobis, & seculo? Quid nobis, & negotiationibus *huius vitæ; qui mortui sumus mundo? At de alimentis fit sermo? manus ad carnis ministerium sufficiunt, maxime adiuuante nos Domino. Nemo enim militans Deo, vt ait Apostolus, implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat qui ipsum ad militiam elegit. Ac rursus: Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem vestrum grauaremus. Quid nobis cum vicorum vijs, o monache? Si enim dum in nostra residemus atque quiescimus cella, vitiorum cogitationibus, rerumq. adumbrationibus obsistere nequimus: quomodo non magis faciliusq. capiemur; si in alienigenarum manubias, nosipsos coniecerimus? At frequenter vis dicere, ex Præfectorum commissione, te necessario vicos adire. Quod si eorum permissu, & propter obedientiam id agas; extra culpam es, dummodo quod tibi mandatum est, cum timore Dei egeris: at sunt nonnulli, qui prætextu obedientiæ, propriam quoque perficere concupiscentiam quærunt, secundum hominem veterem. Vide igitur vt prudens; ne pro auro & argento, testam ac lutum inferas: & pro obedientia, inobedientiam opereris. Quid enim profecerunt, qui cum Iesu filio Naue, & Chaleb profecti sunt, ad explorandam terram? quippe qui prætextu obedientiæ, inobedientiam exercuerunt, veritatem deserentes, & a Domino recedentes, atque ab ipso corda filiorum Israel peruertentes. Quocirca siquando in ministerium mittatis? cum timore Dei cuncta gerito, tamquam

* *al. & curis huius mundi? qui mortui sumus vanæ vitæ sibus secularibus.* D *2. Tim. 2.* *1. Thess. 2.*

E

Num. 13. 14. *Iosue 2. 3.* *Eccles. 46.*

A tamquam Deo præsente & * iugiter opera tua spectante. Si enim missus, vadis ministraturus Sanctis, ipsoq. ministerio spreto contraria agas, ac Deo contempto delitias quæras, concupiscentiasve expleas: nequaquam obedientiæ opus impleuisti, sed inobedientiæ crimen commisisti. Scire autem re volo, quòd quemadmodum hi qui te in monasterio, quiete ac tranquille viuentem, & Domino Christo seruientem vident, in te Deum glorificant: ita qui te in ciuitate aut castello facientem quæ displicent Deo adspexerint, in te scandalizabuntur. Atqui obsecro quæ tibi merces debetur, si conscientiam proximi vulneres? Quòd si consilio acquiescas meo, vt Deum timeas, & quietam vitam ducas: in te glorificabitur Dominus, eritq. tibi ad omnem virtutem capessendam, robur. Cæterum suggerit tibi crebro inimi-

* al. & omnes tuos cursus atque vestigia considerante.

B cus, dicens: Interea dum iuuenis es, tuis fruere concupiscentijs. quot enim putas in seculo delitijs deditos, & tamen cælesti regno non priuatos? Tu ergo dum iunior adhuc es, comede, bibe, seculiq. voluptatibus perfuere: quando autem ad senium perueneris, tum demum pœnitentiam agas. Quid enim ab eiusmodi ætatis flore, corpus tuum affligere quæris? vide ne forte in ægritudinem incidas. Dic ergo tu illi, talia tibi suggerenti. Quòd si in iuuentute deprehensus fuero, & ad senectutem non peruenero: quidnam ante Tribunal Christi respondebo? Videmus enim iuuenes quamplurimos in ætate iuuenili morientes, senes vero longæuos: sunt enim imperuestigabilia opera Domini. Et quomodo tu me decipere tentas, admonens vt senectutis tempore pœnitentiam agam? Dicere ne tunc mihi licebit ad Iu-

Suggestio atque tentatio cacodæmonis.

Suggestioni improba vt occurrendum.

Rom. 11.

C dicem: Iunior deprehensus, ex hac vita excessi: quare dimitte me modo vt pœnitentiam agam? Nonne plane tunc quoque ipse mihi respondebit: Per tot iam annos dimisi te, sæpiusq. peccanrē in me, patienter tuli, neque confestim * te occidi; concedens tempora, loca, & momenta, quibus pœnitētiæ semina iactare posses: At tu, tēpus quod tibi ad pœnitentiam permisi, in peccatis consumpsisti, ac voluptatibus. Certo igitur noueris frater, quòd si timorem Dei spreueris, & peccatis teipsum dederis, æterno supplicio condemnaberis. Nam qui delicijs ac voluptatibus sua membra tradidit, non in futuro dumtaxat seculo, dolore afficietur: verum etiam in præsenti, nisi cito pœnitentiam Christo egerit. Similis enim vili atque abiecto erit panno, quo vbi omnes abusi fuerint, ad extremum abijciunt, atque proculcant.

* al. neque confestim malum pro malo reddidi tibi.

D Cæterum tu si ab hisce te omnibus exemeris, & Christo Domino placere volueris, tuam seruans castitatem corporis in charitate Dei, quæ virtutum omnium columna est: similis eris purpuræ regiæ, & fulgebis instar luminaris magni, in medio fratrū; insurgētesq. in te, auertet atque prosternet Dominus. nam timor Dei, quem amasti, loco muri erit tibi, inueniesq. gratiam * coram Deo & hominibus. Aduigila igitur, & attende tibi ipsi, hoc sciens, quòd non ignotat inimicus etiam intra claustra atque repagula captare animas torpori & negligentiæ deditas. Sed dicet fortasse insipientium aliquis: non sum idoneus ad resistēdum obrepentibus vitijs, verum statim perturbatione abducor, & in assensum trahor. Ne in eo glorieris: non enim est ista religio, sed ignauia atque dementia. Cum dicat sapientia: Ne acceptor sis

* al. finis est.

* al. apud Deū, & homines.

Sap. Sirach, cap. 4.

E personæ contra animam tuam, neque confundaris in casu tuo. Numquid obsecro, si furē senseris effringentem domus tuæ parietē seu murū, iacere te sustinebis, & * domum ab eo spoliari? nonne surgens, latronem persequeris? Et quomodo non est tibi curæ, castitas corporis tui: sed Dei prodis templum, illudq. corruptelæ exponis? Cernimus quippe, quanto eos dignetur honore Deus, qui a diebus iuuentutis suæ vsque * ad senectutem seruiunt ei. Ait enim ad Hieremiam prophetam: Memoratus sum misericordiæ iuuentutis tuæ, & charitatis perfectionis tuæ, vt sequereris post sanctum Israel. Illos

* al. & furto auferri quæ intus sunt, &c.

* al. vsque ad finem vitæ.

Hierem. 2.

** al. cogitationem.* porro qui a iuuentute vſque ad ſenectutem, * ſenſum ſequuntur erroris, ita A
Dan. 13. reprehendit Propheta, dicens: Inueterate dierum malorum, nunc venerunt
peccata tua, quæ feciſti prius. Ideoq. beatificat eos Spiritus ſanctus, qui iu-
Thren. 3. gum Chriſti ſuper ſe tulerunt a iuuentute ſua, dum dicit: Bonum eſt viro,
cum portauerit iugum ab adoleſcentia ſua. Euigilemus & reſipiſcamus igi-
tur cariſſimi, ne forte ſumma Dei longanimitas nobis in iudicium ſit, dum
agere pœnitentiam nolumus; ſed ſingulis diebus peccata peccatis accumu-
lamus. Quis putas, diem iudicij mente reuoluit, & non perhorreſcit? Per-
pendamus quæ dicuntur dilectiſſimi. Cum venerit æſtas, & calores incalue-
** al. & æſtus ceſſauerit.* rint, dicere ſolemus: Duo alij ſuperſunt menſes, & æſtas * præterierit. Quid
agemus cariſsimi, ſi æterno ignis ſupplicio poſt mortem damnemur? Et
dum rurſus hiems obuenerit, dicimus: Alij duo, aut tres reſtant menſes, & B
magna comminatio ac vis frigoris ſe remiſerit. Quid agemus fratres dilectiſſi-
mi, ſi in inferioribus partibus terræ, poſt mortem damnati fuerimus? Quòd ſi
quis etiam in aduerſam inciderit valetudinem, & nocturno ſomno priuatus
** al. continenter & aſsidue.* fuerit; crebro * oculos in fores atque feneſtras domus defigit, lucem diei videre
deſiderans: Nos autem quid faciemus fratres, ſi in exterioribus condemnemur
Matth. 8. 25. tenebris, vbi fletus eſt, & ſtridor dentium: vbi nulla ſpes eſt aſpiciendæ vm-
& Luc. 13. quam lucis, in ſempiterna ſecula? Similiter autem & qui in exilium eiectus
eſt, dies, & menſes, & annos enumerat, quotidie præfiniti temporis finem
exſpectans: at qui in futuro ſeculo condemnatus fuerit; neque dies nume-
rare poterit, neque noctes, neque menſes, neque temporum momenta. Sunt
Matth. 5. enim infinita & ſempiterna ſecula; in quibus, qui nunc lugent ac plorant, C
tunc conſolabuntur; qui vero nunc negligentes, vaniſq. ſeculi rebus diſtracti
1. Timo. 5. ſunt, tunc condemnabuntur. Nam quæ in delitijs eſt vidua, inquit Apo-
Luc. 6. ſtolus, viuens mortua eſt. Et rurſus Saluator: Væ qui ridetis nunc; quoniam
** al. à distractionibus vanæ huius vitæ.* lugebitis & flebitis. Euigilemus ergo * ab hac vita dilectiſſimi. Lugeamus
modo, vt tunc conſolemur. Vitam quietam atque tranquillam, cum humi-
Pſal. 9. 24. litate in cellis noſtris degamus: vt reſpiciat humilitatem noſtram, & laborem
Pſal. 135. Dominus; remittatq. nobis cuncta peccata noſtra. Scriptum eſt enim: Quia
Pſal. 102. in humilitate noſtra, memor fuit noſtri Dominus. Et iterum: Quemad-
modum miſeretur pater filiorum, miſertus eſt Dominus timentium ſe.
Det porro nobis Dominus, irreprehenſibilem peragere vitam, & cum San-
** al. Quia ipſi gloria, in ſecula. Amen.* ctis ſuis glorificari. Quoniam * ipſum decet gloria, in ſecula ſeculo- D
rum. Amen.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 44. de Timore Dei.] *Inuenitur & huius, alia atque alia inſcriptio. nam al. eſt:* Eiuſdem de Timore Dei, Parænesis.] *al.* De obedientia bene compuncta.] *al.* Parænesis *in illud:* Attende tibi.] *al.* De Timore, Parænesis.] *al.* Parænesis ſeu adhortatio de Timore Dei, 46.] *qui etiam numerus hic quadrat competitq. nam inter hanc, & ſuperiorem Parænesin (quæ eſt de non iurando, nec blaſphemando,) duæ aliæ in omnibus quaſi manuſcriptis Græcis interſeruntur Paræneſes, altera in illud Apoſtoli:* Melius eſt nubere, quàm vri. *Altera, apologiam continet de Heli ſacerdote, eiuſque filijs.*] *quarum vtramque in primum Tomum retulimus, & cum alijs eiuſdem Argumenti conſulto ibi repoſuimus. Vnde duabus illis hic connumeratis, recto ordine ac numero hæc eſſet Parænesis 46. ſine quibus, quadrageſima quarta in ordine hic ponenda atque habenda erit, vti repoſuimus.* E

Attende tibi ipſi cariſsime; ne forte in negligentia, &c.] *Loco cuius exordij, al. eiuſmodi ducitur principium:* Attende tibi ipſi, ò iuuentus; nequando in torpore atque ignauia, & diſtractione tuum tempus deperdas. Attendamus his quæ dicuntur à Do-

A mino, *&c. ac al.* Intendamus ergo animum his quæ dicuntur per Dominum. Plantafti tibi vineam, circumda illi fepem, &c.] *adlufio autem hic clara eft, ad verba Matth. 21. & Marc. 12. vbi ifta adducuntur.*

Quid nobis, & negotiationibus huius vitæ; qui mortui fumus mundo? &c.] *Vbi alia lectio habet:* Quid ad nos, negotia iftius feculi? *& al.* Quid nobis, cum rebus ac negotijs fecularibus: qui mortui fumus vanæ vitæ huius mundi? Quòd fi de victu atque alimentis agitur: fufficiunt nobis manus, ad corporis obfequium, &c.] *Confirmat autem hic vtrumque, fubiectis Apoftoli verbis:* Nemo enim militans Deo (*inquit*) implicat fe negotijs fecularibus, vt ei placeat cui fe probauit. *ficut eft 2. Tim. 2. Dicitq. iterum:* Nocte & die operantes proprijs manibus, ne quem grauaremus, *&c. vt eft 1. Theff. 2. ac 1. Cor. 4. & Act. 20.] Quibus Apoftoli locis ac verbis, fuum hic probat inftitutum Auctor, Monachum fcilicet à rebus fecularibus alienum effe debere, & victui neceffaria labore manuum*
B *comparare, &c. de quo & alibi fæpe.*

Cum dicat Sapientia: Ne acceptor fis perfonæ contra animam tuam, &c.] *Locus eft Sapientiæ Sirach, cap. 4. vbi in noua editione 70. ad verbum magis fic eft:* Ne accipias faciem aduerfus animam tuam, & ne reuerearis in cafum tuum, &c.] *at in vulg. reperitur:* Ne accipias faciem aduerfus faciem tuam. nec aduerfus animam tuam mendacium, &c.] *De quo etiam loco, eiufque varia lectione, habes apud Ephræm, tomo 1. in tract. De abftinendo à cupiditatibus carnalibus, &c. ad Fratrem qui excidit. ac in noftris ibi Scholijs, pag. 123. ac 124. & alibi.*

PARAENESIS QVADRAGES. QVINTA.

C

*De Charitate * fiue dilectione.* ** al. Eiufdem adhortatio, de Charitate.*



I tibi Cariffime, donum fcientiæ & difcretionis, fiue gratiarum, & curationum, conceffum fit: vide ne forte his confifus muneribus, permaneas infructuofus. Vt non dicas tunc: Domine, miferere. Et refponfum audias cum his qui a finiftris erunt, quando magnus ille Rex iuftos feparabit a pecca- *Matth. 25.*
toribus: non noui vos. Scriptum quippe eft: Non omnis *Matth. 7. 25.*
qui dicit mihi Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: fed qui fa-
D cit voluntatem patris mei, qui in cælis eft. Multi enim dicent mihi in illa *Matth. 7.*
die: Domine, Domine. nonne in nomine tuo prophetauimus; & in nomine tuo dæmonia eiecimus; & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Et
tunc confitebor illis, quia numquam noui vos: difcedite a me, * qui opera- ** al. omnes qui.*
mini iniquitatem. Cur ita? quia charitatem non feruarunt. Nam quem- *1. Ioan. 4.*
admodum fcriptum repetitur: qui fratrem fuum quem * videt, non diligit; ** al. vidit.*
Deum quem non vidit, quomodo poteft diligere? Scriptumq. eft: Seruus *Luc. 12.*
ille qui nouit voluntatem Domini fui, & non fecit, vapulabit multis: qui
autem non cognouit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Aitq. Apofto- *1. Cor. 12.*
lus: Et adhuc excellentiorem vobis viam demonftro: Si linguis hominum *& 13.*
loquar & angelorum, charitatem autem non habeam; factus fum velut æs
E fonans, & cymbalum tinniens. Et fi habuero prophetiam, & nouerim myfteria omnia, & omnem fcientiam: & fi habuero omnem fidem, ita vt
montes transferam; charitatem autem non habuero, nihil fum. Et fi * di- ** al. & fi im-*
ftribuero in cibos pauperum, omnes facultates meas. & fi tradidero corpus *pendam in ali-*
meum ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeft. *moniam. &c.*
Charitas patiens eft, benigna eft. Charitas non æmulatur, non agit perpe- *1. Cor. 13.*
tam, non inflatur, non eft ambitiofa, non quærit quæ fua funt, non irritatur, non cogitat malum. non gaudet fuper iniquitate, congaudet autem

veritati:

veritati: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Cha- A
ritas numquam excidit. Eece, audisti carissime, vim charitatis. Hanc tibi
in cunctis tuis operibus vindica: vt quantum duce gratia fieri potest, lau-
dem a Deo referas. Obtestor autem vos fratres carissimi; vt mei serui inuti-
lis, in precibus vestris apud Deum gratissimis, memineritis: ne sermones mei
sint ociosi atque inutiles; neque contra me faciant coram Iudice, in die at-
Heb. 10. que aduentu Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi. Nihil mihi conscius
sum: at iudicij successus terribilis, & ignis zelus qui aduersarios consum-
pturus est, horrorem mihi incutiunt. Cæterum Deus, per suam miseri-
cordiam, mihi quoque quamuis indigno introitum vobiscum, & cum alijs
electis suis, in suum regnum concedat. Diffundatq. Dominus Iesus charita-
tem suam in cordibus nostris. Quia * ipsi gloria, & potentia, in seculorum B
secula. Amen.

** al. Quia ipsi decet gloria, in secula. Amen.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

IN *laudem & commendationem Charitatis, plura qui volet; apud eundem hunc Auctorem
nostrum inueniet Tomo primo, in Sermone de Charitate siue dilectione. cuius ibi initium est:*
Bene ait Dominus, quoniam onus meum leue est, *&c. nostrisq. ibi Scholijs. ac eodem tom.
postea in tract. de Virtutibus & vitijs ex opposit. vbi de Charitate, & non habentibus charita-
tem, agitur. & non longe à fine eiusdem Tomi 1. in Sermone de Iudicio extremo, & de Com- C
punct. cuius principium isthic est:* Venite vniuersi fratres, consilium à me peccatore &
imperito Ephræm accipite, &c.] *vbi post med. insigne amplumq. charitatis encomium poni-
tur. sicut & alibi sparsim apud Ephræm, varijs in locis. Quæ etiam Virtus mirifice plenissimeq.
à Theodorito Cyri Episcopo celebratur, in Oratione vere aurea De Charitate siue dilectione, non
ita pridem à nobis e Græco latine reddita, Scholijsq. illustrata, ac in vtraque lingua Romæ edi-
ta. cuius principium est:* Quanti quidem sint, ac qualibus coronis fulgeant virtutis athle-
tæ, &c.] *vbi præter amplissimas Charitatis laudes, etiam pœnæ ac damna non habentium chari-
tatem, continentur ac percensentur. Alia eiusdem Argumenti, vide apud S. Ambros. super Epist.
ad Roman. cap. 8. & super primam ad Cor. cap. 13. &c. ac S. Augustin. in tract. de laudibus
Charitatis. Tom. 9. & in tract. de 4. Virtutibus charitatis, eodem tom. 9. alibique apud eum sæpissi-
me. Quin & S. Leo Charitatem omnium virtutum appellat matrem, in Serm. 8. de Epiph. Dom.*

Si tibi carissime donum scientiæ, & discretionis, siue gratiarum, & curationum D
concessum sit; vide ne forte, &c.] *ita conformiter in pluribus legitur Græc. mmss. Cuius ta-
men loco, etiam al. talis reperitur hic lectio:* Si frater carissime, ea facultas ac gratia tibi
concessa sit, vt linguis omnibus loquaris, & spiritus noueris distinguere, & cunctas
infirmitates curare; caue, ne charitatis fructu destitutus, illisq. muneribus elatus de-
sinas diuinam misericordiam implorare. & cum Rex ille magnus iustos à peccatoribus
segregabit, tunc à sinistris constitutus, audias verba illa formidabilissima: Discedite à
me maledicti, in ignem æternum. Scriptum est enim: non omnis qui dicit mihi Domi-
ne, Domine, intrabit, &c.] *probatur autem hic vtraque lectio.*

Postea, sub finem Parænesis, vbi legitur: Nihil mihi conscius sum: at iudicij succes-
sus terribilis, & ignis zelus horrorem mihi incutiunt, &c.] *alia lectio habet:*
nihil quidem mihi conscius sum: sed horribilis quædam me mouet
ac terret iudicij exspectatio, & ignis æmulatio, quæ de- E
uoratura est aduersarios, &c.] *vbi etiam vtra-
que lectio clara ac bona est.*



A

PARAENESIS QVADRAGES. SEXTA.

*Ad * Eulogium.*

* *al. Parænesis 48. ad Eulogiũ monachum.*

AD fructum obedientiæ respiciens, Frater carissime, tibi de qui-
bus mihi imperaueras, perscribere studui. Principium optimum
est, timere Dominum. Senectus vero honorabilis, in anima
B Christo deuota. Qui sibi ipsi attendit, in omni loco salutem
assequi poterit. Qui conuersationibus gaudet mundanis, se-
culum nondum se odisse ostendit. Nam sicut qui ignem ex-
citat, flammam suscitat: ita & mundana colloquia, passiones atque affe-
ctiones prauas in corde monachi commouent. Vtinam frater, aduentantes
colloquendi caussa, nihil tibi nocerent. Qui mulierum familiaritatem amat:
aduersus seipsum, fornicationis dæmonem excitat. Cum bonam de te fa-
mam acceperint parentes tui, plus quàm vino & epulis lætabuntur. Qui de- *Contra Ebrietatem.*
lectatur ebrietate, multis damnis afficietur. Dicit enim & agit, quæ non
decent, deprædaturq. proprias diuitias, & velut alienas distribuit etiam ini-
micis: nam ebrietas mentem atque intellectum ipsius excœcauit. Modestum
C ac grauem te gere frater: modestia enim & grauitas pacificum ac tranquil- *Gradatio efficax. & accommoda.*
lum vitæ statum parit; porro tranquillus vitæ status, vitam perturbationi-
bus liberam efficit. Sit tua modestia cum humilitate coniuncta: vt verus
monachus reddaris, & charitatem atque temperantiam possideas. Multilo-
quium frater, mentem sensumq. obtenebrat: mens autem tenebris obducta,
ad impudentiam trahit: impudentia vero fornicationis est mater. Qui si-
lentio gaudet, absque perturbationibus viuit: quin etiam ne proximum qui-
dem irritat. Risus porro & impunitas, instar veneni nouitio obest; ac mo- *Matth. 5.*
nacho quoque inutilis. Nam illos qui nunc lugent ac plorant, beatificat * Do- * *al. beatos prædicauit Dominus.*
minus. Iactura est monacho, multiloquium. In mensa maxime tacendum.
Ama silentium frater, vt tecum grauitas atque modestia maneat. Conserua
D modestiam & maturitatem, vt te a fornicatione custodiat. Qui contradi-
cit, & immorigerus suo est Præfecto, non tardabit prolabi in mala: at qui *Antithesis pulchre accommodata.*
morem Superiori gerit, cum iustis gaudebit. Qui in proprijs gloriatur vi-
ribus; ipse a se diuinum auxilium repellit: qui vero gloriatur, in Domino
glorietur. Qui distractiones amat, & quietem odit, sæpe multumq. tribu-
labitur: at qui in humilitate quietem sectatur, in Domino lætabitur. Qui
patienter in Synaxe consistere recusat, haud leue damnum subibit: at qui
cum reuerentia & patientia perstiterit, exaudietur. Qui tempore Synaxis, *Contra garrientes, tempore Diuini officij.*
verbis intentus est ociosis; in duplicem reprehensionem incurret: propterea
quòd a precatione atque psalmodia eum retrahit quo cum loquitur: tum etiã
quòd sibi ipse damnũ conciliet, ac simul ijs qui proxime adstant. Qui exer-
E citationem diligit, robustior euadet. Qui vero ebrietatem amat, in nullo sibi
temperabit. Cui operari molestum est, in curiositatem incidet: multa quip-
pe mala ocium docuit. at cui operari iucundum est, sine molestia erit.
Qui in splendido parentum gloriatur amictu, probatus non erit: non enim
in acie belli proderunt ipsi. Honora frater, paruos & magnos; vt te exaltet
Dominus: qui enim seipsum humiliat, exaltabitur. Humilia caput Superiori *Luc. 14. 18.*
tuo, & Præfectis * fratrum in Domino, subiectus esto. nam in eo, fructus * *al. fraternitatis in Domino, &c.*
timoris Dei existit. Humilitas porro non solum in submissione erga maiores

exhibetur,

exhibetur: fed etiam in attributione honoris erga minores atque inferiores. A
1. Reg. 2. Scriptum quippe eft: quicũque honorificauerint me, glorificabo eos: qui au-
iuxta 70. tem contemnunt me, ignominia afficientur. Nos ergo glorificemus Deum,
vt & ipfe nos glorificet, cum omnibus fanctis fuis. At in quo glorificabi-
mus ipfum? in obferuatione legum, ac mandatorum eius. Nam fcriptum
1. Cor. 4. habetur: Non in fermone eft regnum Dei, fed in virtute. Et rurfus: Non
Matth. 7. omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: fed
qui facit voluntatem patris mei qui in cælis eft. Ante omnia frater, Deum
in veritate time; & timor eius illuminabit oculos mentis tuæ. Dilige autem
humilitatem: nam quæ fecundum Deum eft humilitas, murus firmus & in-
expugnabilis eft a facie inimici; ac petra ex oppofito percutiens atque con-
fringens machinas Sathanæ, & tela nequiffimi ignea. Si tecum mente con- B
ftitueris, quafuis contumelias, damna, atque contemptiones propter Domi-
num fufferre; eris tamquam generofus ac ftrenuus bellator, contra aduerfa-
rios femper armatus: tuncq. inimici vifo tanto tuo ftudio, concident a fa-
cie tua. Si velis inconfiderate currere, & nihil fatigari; quæ obfecro vtilitas?
Caftitatem corporis tui, vnà cum charitate cuftodi: nam charitas mater vir-
** al. lucerna.* tutum eft: caftitas autem lucerna ac firmamentum: * lumen porro ifto-
rum, quies eft atque tranquillitas: murus vero eorum, timor Domini. Ser-
uemus fratres, caftitatem corporis noftri, in charitate Dei: vt cum fanctis
fuis Angelis nos Dominus connumeret. Nam his qui caftitatem diligunt,
delectatur Spiritus fanctus, & patientiam ipfis donat. Quare perfecte exer-
cetur caftitas, per temperantiam, manfuetudinem, & tranquillitatem quæ C
eft cum charitate coniuncta. Quocirca fubtrahere nos debemus, ab omni
2. Theff. 3. fratre ambulante inordinate: ne forte fufpicionem demus his qui nos vident.
Rom. 12. Ait enim Apoftolus: Prouidentes bona non tantum coram Deo, fed etiam
1. Cor. 11. coram hominibus. Si quis autem contentiofus eft, nos talem confuetudi-
** al. Ecclefia.* nem non habemus, neque Ecclefiæ * Dei. Rurfusq. eum dicentem audi.
1. Cor. 10. Tu quidem recte gratias agis, fed alius non ædificatur. Vt quid enim li-
** al. ab aliena.* bertas mea iudicatur ab * alia confcientia? Quamobrem neceffarium eft ad-
hortationes hominum timentium Dominum fufcipere, & non fibi ipfis pla-
Rom. 15. cere, fecundum eum qui dicit: Vnufquifque veftrum proximo fuo placeat
Tit. 2. in bonum, ad ædificationem. Et iterum: Vt is qui ex aduerfo eft vereatur,
Matth. 5. nihil habens malum dicere de vobis. Ait enim Dominus gloriæ: Sic lu- D
ceat lux veftra coram hominibus, vt videant opera veftra bona, & glorifi-
cent patrem veftrum qui in cælis eft. Cauendum eft, ne occafione com-
municationis, fanctificationem perdamus: vfitatum quippe inimico eft per
Matth. 10. & bonum, operari malum. Nam qui peccat, & fibi occultare videtur, decipi-
Luc. 8. tur: nihil enim occultum, quod non reuelabitur. Si tibi inimicus concupi-
Ephef. 4. fcentiam carnalem fuggefferit; refponde ipfi: Abfit a me, vt amplius con-
** al. in die.* triftem Spiritum fanctum Dei, in quo fignatus fum, in * diem redemptionis:
fufficit enim mihi tempus præteritum. Nam fcriptum eft: Omne peccatum
1. Cor. 10. quodcumque fecerit homo, extra corpus eft: qui autem fornicatur, in corpus
fuum peccat. De pugna autem mentis ac cogitationis, ex parte didici: Nam
frater ab alio interrogatus fratre, dicente: Cogitationes fordidæ conturbant E
Ab Exemplis. me. Ille refpondit: Sancti fenes quibufdam permittebant, vt intus finerent
cogitationes ingredi, & tunc bellum cum ijs gererent: imbecillioribus autem
ne vllo quidem modo cum ijs agerent, interdicebant; ne forte dum mens
Quid fit permittere cogitationes intus ingredi? atque memoria ijs immoratur, morbus incurabilior reddatur. Tunc frater:
Et quid eft inquit, permittere cogitationes intus ingredi, & tunc bellum cum
ijs gerere? Cui ille, audi inquit: Quando inimicus cogitationem alicui tur-
pem, confiderationefq. impuras adduxerit; mox formofi afpectus mulierem

menti

A menti eius obijcit, aut quid similium, ad corruptionem * occurrentium. Quæ dum cernit coram se constituta, qui mente pugnat, non terretur cogitationibus eiusmodi: sed fortiter se opponit, impugnatq. vehementer ac sapienter eas. Deinde aperit ipsis, & occludit eas. Et vbi iam ipsæ intus fuerint, simul cum materia per quam pugnabant; dicit ad eas: hæc est quæ vobiscum consistit, cuius caussa me turbatis ac molestatis quotidie, mentemq. meam informatis? Cupio igitur perfecte nosse, quis ipsius sit vsus? Imperatq; ensem sibi deferri, cogitatione ac mente; quo accepto aperit * eam in ventre, imaginatione mentis. & dicit: Volo cognoscere, quid tandem in ipsa reperiam; pulchritudinemne an putredinem? apertoq. ventre eius, inuenit intus quæ omnes nouimus. manifestatur enim ex parte turpitudo con-

** al. seducentium, seu pellicientium.*

** al. aperit ipsius ventrem imaginatione mentis.*

B cupiscentiæ. Quare aduersariæ cogitationes cernentes cladem sibi illatam, tumultuari incipiunt; volentes fratris cogitationem diripere, atque * reprobare: vt mente ab alijs cogitationibus turbata, destruant præsens certamen; metuentes ne forte prorsus ipsarum appareat turpitudo atque confusio. Qui autem ex aduerso cum ijs pugnabat, ait: Cur alia pro alijs adducere vultis? non enim vos egredi sinam, donec accurate quidquid est in hac re, penitus indagauero, & vtrum reuera sit amore dignũ quod vos laudatis. Tunc frater, ad tres vel quattuor vsque dies, in interiore cubiculo cadauer recludit; ac postea aperit, cupiens cadauer videre. Et priusquam ipse intus ingrediatur, occurrit ei intolerabilis ille fœtor, manuq. os sibi cum naribus obstruens, nutu demonstrat aduersarijs cogitationibus, ac socijs cooperatricibus

** al. reijcere.*

De imaginario cadauere, ista sunt sumenda.

C peccati, finem rei. Deinde ait ad ipsas: Quid respondetis ad ista? Illæ autem rubore suffusæ, instar fumi * abibant in aerem. Sicq. frater morbidas perturbationes diuina auxiliante gratia superauit; vnde etiam confitens Domino, dicebat: Gratias ago tibi Domine Deus meus, quòd non tradidisti me in manus inimicorum meorum: sed saluasti me de laqueo venantium; & gratia tua Domine illuminauit mentem meam ad intelligendum ista: non enim per meam sapientiam, ab eorum liberatus sum laqueo. Semper ergo fratres, timorem * Dei ante oculos habeamus; vt ipse nos protegat: nam absque eius protectione, homo nihil est. Magna quippe inimicorum nostrorum est fraudulentia atque malignitas; sed diuinum auxilium circumdans hominem, longe præstat ac superat: verum oculis nostris illud cernere * non

** al. dissoluebãtur per aera.*

Precatiuncula.

** al. Domini.*

** al. finimur.*

D permittitur. Diligamus ergo Deum auxiliantem nobis, & saluantem, totis viribus; & proximum, sicut nos ipsos. Perpende mente, diem obitus tui, frater carissime, quando obrigescens in tua iacebis tegeticula seu storea. Heu mihi, heu mihi, qualis animam meam detinebit timor ac tremor in hora illa, frater carissime? Si quid igitur boni fecerit in vita ista, dum in ea instar aduenæ & peregrini habitarit, si tribulationes & opprobria propter Dominum sustinuerit, ac optima * coram ipso fecerit; magno cum gaudio in cælos * sustolletur, a sanctis Angelis deducta. Quemadmodum enim operator laborum, ac per totum laborans diem, exspectat duodecimam horam; vt post laborem, accepta sua mercede respitet: Sic & iustorum animæ, illam præstolantur diem: peccatorum autem, timore atque tremore in illa die ac hora

Matth. 22.
Marc. 12.

De Storea, vide in Schol.

** al. optime.*

** al. transferetur.*

Matth. 20.

E corripientur. Et sicut reus quispiam a ministris comprehensus, & ab ipsis ad iudicij locum deductus; ita quoque in illa contremiscent hora, iniustorum animæ, in sempiterna tormenta æternæ caliginis respicientes. Quòd si quis dixerit: permitte me in illum proficisci mundum, vt deinceps pœnitentiam agam: non erit qui * dimittat. Audiet enim talis: quando suppetebat tempus, non egisti pœnitentiam; & nunc vis ire ad agendam pœnitentiam, quando omnibus iam stadium est apertum? Non decertasti; & modo decertare cupis, quando cunctæ fores clausæ sunt, tempusq. certaminis præterijt?

A Simili.

** al. qui permittas.*

Prouerb.

Nonne

Matt. 24. 25. Nonne dicentem audisti : Vigilate , quia nescitis diem neque horam ? Ista A autem præscientes * fratres carissimi , dum tempus habemus , pœnitentiam agamus : vt eruat nos Deus ab ira super filios diffidentiæ ventura : nosq. in partem sanctorum ascribere dignetur. Ora etiam pro me * peccatore , dicente & non faciente. Nam scriptum est : Confitemini alterutrum peccata vestra , & orate pro inuicem ; vt sanemini in nomine Domini & Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui gloria * & potentia, cum Patre initij experte , & sanctissimo atque optimo & viuifico Spiritu : nunc & semper , & in secula seculorum. Amen.

** al. præcognoscens frater carissime.*
** al. pro me peccatore Ephræm, qui ista conscripsi, &c.*
Iacob. 5.
** al. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.*

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

AD *Eulogium Monachum hanc suam Auctor Parænesin siue adhortationem dirigit , quæ tota est parænetica , ascetica , & ethica. Hortatur autem cum primis eum ad Timorem Domini, & ad optima religiosæ vitæ instituta capessenda : dehortatur autem à vitijs, & commercijs atque colloquijs prauis , concupiscentijsq. improbis. Ad pietatis ac virtutis studia Monachum excitat , eumq. in religionis stadio atque palæstra exercet , & quæ potissimum ipsi agenda sint , quæque vitanda docet ; certaminisq. rationem aduersus hostes inuisibiles, ac cogitationes improbæ concupiscentiæ præscribit , & quomodo facilius ijs resistendum sit demonstrat. Moralia non pauca in medium adducit , & quibus Christi athletas deceat ornatos esse virtutibus , quibusq. conspicuos moribus, luculenter patefacit : & vt magis abducamur à vitijs , nouissima sæpe memoranda , mortemq. frequenti cogitatione ante oculos ponendam , ostendit , &c.* C

Modestum ac grauem te gere Frater : modestia enim & grauitas pacificum ac tranquillum vitæ statum parit , &c.] *vbi in Græco est* εὐλαβὴς, & εὐλάβεια. *redditurq. istud latine aliàs sic :* Pium ac religiosum te gere frater : pietas enim atque religio tranquillum, pacificumq. vitæ statum generat. *& al.* pacificam tranquillitatem producit , &c.] *At prior lectio , hoc saltem loco magis probatur : cum hic* εὐλάβεια *, non tam pro pietate ac religione (vt aliàs sæpe) accipiatur , quàm potius pro modestia & verecundia , ab* εὐλαβοῦμαι*, id est, vereor. quod & Itali dicunt , hauer rispetto , & il rispetto , &c. quomodo &* εὐλάβεια*, hic erit illa moderatio ac grauitas morum , & maturitas , qua quis alios veretur offendere , atque in primis Deum , &c. sicque demonstrant etiam hic sequentia.*

In mensa maxime tacendum.] *Quia multiloquium reprehenditur , & silentium in Monachis commendatur , monet hic potissimum in mensa Religiosis silentium seruandum interea dum comeditur , & à superfluis otiosisq. confabulationibus , ac contentionibus cum primis abstinendum : tum etiam (sicut alibi habet) vt Sacris lectionibus quæ inter edendum recitari coram fratribus solent , melius attendatur. Quas etiam cum alijs , caussas silentij in mensa seruandi , adfert alibi Cassianus ; narratque apud Monachos Aegyptios , vel maxime Tabennensiotas , tantum ab omnibus silentium exhiberi solitum , vt cum in vnum tanta fratrum numerositas refectionis obtentu consederit , nullus nec mutire quidem audeat , præter eum qui suæ Decaniæ præest. Qui tamen si quid mensæ superinferri vel auferri necessarium esse peruiderit , sonitu potius quàm voce significat. Tantaq. (inquit) vescentibus illis , silentij huius disciplina seruatur , vt cucullis vltra oculorum palpebras demissis , ne scilicet liber aspectus habeat curiosius copiam euagandi , nihil amplius intueantur quàm mensam , & appositos in ea , vel quos ex ea capiunt cibos ; ita vt quemadmodum , vel quantum reficiat alius , nullus inuicem notet. Vide apud Cassian. lib. 4. de Institut. renunt. cap. 17. &c.* D

Qui tempore Synaxis , verbis intentus est otiosis ; in duplicem reprehensionem incurret , &c.] *Hic Synaxis nomine significari conuentum siue congregationem fratrum in vnum , ad orandum , diuinasq. laudes celebrandas , &c. clarum est ex ipsius Auctoris verbis. dicit enim eos qui verbis intenti sunt otiosis , ac confabulationibus cum alijs tempore Synaxis atque diuini officij , duplicem mereri reprehensionem : tum quòd à precatione atque psalmodia eos retrahant quibuscum loquuntur ; tum etiam quòd sibi ipsi damnum concilient , ac simul ijs qui proximè adstant , &c. De alijs porro huius vocabuli significationibus , actum est pluribus suprà , hoc eodem tom. 2. in tract. de Virtute , cap. 5. cuius initium est :* Si ante cunctos in Synaxim prodeas , &c.] *ac in nostris ibidem Scholijs copiosius. sicut & postea Parænes. 19. 20. & 21. nostrisque illic* E

etiam

A *etiam Scholijs, vbi & plures Auctores de ratione & frequentatione atque obseruatione Synaxis, citauimus. quò ideo Lectorem, in reliquis quæ hic dici potuissent, remittimus.*

Quare aduersariæ cogitationes cernentes cladem sibi illatam, tumultuari incipiunt, volentes fratris cogitationem diripere, &c.] *vbi alia lectio sic:* atqui contrariæ cogitationes, videntes damnum sibi factum, tumultuantur; metuentes fratris cogitationem reprobare, atque in nihilum redigere, &c.] *at præcedens lectio magis probatur. legendumq. hic videtur* σκυλεῦσαι, *spoliare, diripere, &c. non autem* σκυβαλεῦσαι, *cum neque sit verbum hic accommodatum, neque vsitatum, sed potius* σκυβαλίζειν. *neque etiam hoc loco significatio illius ad rem facere videtur.*

Tunc frater ad tres vel quatuor dies in interiore cubiculo cadauer recludit; ac postea aperit, cupiens cadauer videre, &c.] *Vbi Græce est* πτῶμα, *quod etsi inter alia etiam*
B *casum, ruinam, ac lapsum significet; hic tamen illo vocabulo cadauer significari, satis clarum est. à cadendo latine dictũ, sicut* ἀπὸ τοῦ πίπτειν, πτῶμα, *græce. Neque potest hoc loco quid aliud significare, cum hic manifeste de illius mulieris loquatur cadauere, quam paullo ante imaginario ense fingebat aperiri, &c. vel certe, de vero aliquo morticino alicuius animalis, ad reprimendam libidinem illud intelligit, &c. Cæterum prior sensus de imaginario cadauere, magis placet: cum & hic omnia imaginaria fingantur agi, contra illas imaginarias cogitationes turpes, &c. de quibus hic, & pluribus antea.*

Perpende mente, diem obitus tui carissime, quando obrigescens in tua iacebis tegeticula seu storea.] *Hic non,* ἐν τῷ ψιαθίῳ, *vt in vno aut altero mendose reperitur MS. sed* ἐν τῷ ψιαθίῳ *i. in tegeticula seu storea, legendum omnino. Per hunc autem modum loquendi, Auctorem voluisse mortem atque emigrationem ex hac vita denotare, quando exhalato nimirũ spiritu cadauera in Storea reponi solent, vel hinc clarissimum est. Cuius maiorem mihi fidem fecit, confir-*
C *mationemq. notandam addidit, quòd in longe antiquissima & nobilissima orientali pictura, mihi ipsius S. Patris Ephræm vt iam mortui & super Stoream repositi atque extensi effigies, aliquando Romæ ostensa sit à Cardinale Cremonensi, postea Gregorio XIIII. in libro quodam venerandæ antiquitatis, quem ipse à Maioribus suis acceptum, magni thesauri loco adseruabat: sicut ipse mihi adhuc Cardinalis referre solebat.*

Pro fine: Cui gloria & potentia, cum Patre initij experte, &c.] *al. breuius sic concluditur:* Cui gloria, in secula seculorum. Amen.] *at al. cum eiusmodi interpunct.* Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem, vt sanemini. Quoniam Deo conuenit gloria, in secula seculorum. Amen.] *& al.* vt sanemini in nomine Domini nostri Iesu Christi. Cui gloria, in secula. Amen.

D

PARAENESIS QVADRAGES. SEPTIMA.

Ad Monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum.*

** al. qui dicebat: hinc recede, & ad mundum reuertar.*

DIXIT Dominus gloriæ: Intrate per angustam portam: quoniam lata & spaciosa est via quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui * inueniunt eam. Quid sibi vult angusta & arcta via, quæ ducit in vitam æternam; & pauci sunt qui
E inueniunt eam? Et quis est qui inuenit ipsam, pronunciatq. nobis vitam ipsius? Sancti omnes: per quam, vas electionis Paulus cucurrit; & consummans cursum, coronam reportauit. Ideoque viam eius adnunciat nobis, dicens: In omnibus exhibentes nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigilijs, in ieiunijs, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suauitate; in Spiritu Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute

Matth. 7. & Luc. 13.

** al. qui intrãt per eam.*

2. Col. 6.

2. Cor. 6. Dei, per arma iustitiæ à dextris, & à sinistris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam: vt seductores & veraces, sicut qui A
ignoti & cogniti: quasi morientes, & ecce viuimus: vt castigati, & non
mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos
2. Cor. 1. autem locupletantes: tamquam nihil habentes, & omnia possidentes. Et
** al. vestra. al. vt spes nostra firma sit. &c.* spes * nostra firma est pro vobis: scientes quòd sicut socij passionum estis,
sic eritis & consolationis. Quare & nos fratres, debitores sumus, vt eam-
** al. militamus* dem teneamus viam vsque ad finem: in qua, etiam * stipendia fecimus.
Vitam quietam in solitudine agis? recordare eorum qui in carceribus con-
** al. reclusi sūt.* clusi * detinentur: qui non solum ibi inclusi sunt, sed etiam ferro circum-
datum est ipsis collum: alij vero etiam in compedes coniecti sunt. Eremi-
ticam vitam degis? cogita pastores ouium, qualia in solitudinibus & mon- B
tibus pericula subeant: & quidem hieme frigore obrigescunt, æstate vero
solis radijs exardescunt. In cœnobio viuis? cogita id quod scriptum est:
Act. 4. multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam
eorum qui possidebat aliquid, suum esse dicebat: sed erant illis omnia
communia. Funiculos efficis? in mente habeto illos qui per mare naui-
gant: nam hi, cum mari pugnantes, eamdem artem tractant. Sportulas
** μαλάκια.* exiguas operaris, quæ dicuntur * malacia? cogita * brencarios. Pulchre * &
** Βρεγκαρίους. * al. Librarium agis? cogita clausirarios. & lapicidas.* eleganter scribis? ædium fabricatores, & operis tessellati atque exquisiti ef-
fectores cogita: verumtamen diuinos sermones in fide & veritate conscri-
ptos, ne deprauaueris. Quid enim eo maius peccatum est: reddere id quod
est dulce, amarum: & quod amarum, dulce: lucem tenebras, & tenebras C
** al legentium.* lucem, in subuersionem * audientium? Væ facienti ista: nam animarum
** al. statuit.* scandala * ponit. Punctis distinctum opus efficis? caligarios & coriarios
cogita. Storeas operaris? cogita eos, qui marmora secant. Chartam cocci-
** al. caligarios al calcearios.* neam operaris? * coriarios cogita. Thecas ac peras operaris? canabarios co-
gita. Canistra operaris? cogita mundanos eamdem artem tractantes. Vermi-
** al. Scolacim aut antennam facis?* culata * opera, antennasue facis? scrinifices & vascularios cogita. Linum
operaris? linifices cogita. * Lintea facis? sericarios cogita. In pistrino te
** al. Vestes lineas facis?* constituerunt? lictores atque tortores cogita. In hortum te redegerunt?
fullones cogita: qui hiemem æque atque æstatem peragunt, in aquis suum
** al. fabrilem ut artem exercentes cogita* opus facientes. In culina te posuerunt? tinctores, * fabrosue ærarios cogi-
ta: qui quidem die noctuq. laborant, cum igne pugnantes: & alienæ pote- D
** al. tormentis subiectis ac excruciatis.* stati subiecti, turbatiq. sustinent: & à principibus frequenter coacti * atque
angustiati, suum opus non negligunt. Ianitorem te statuerunt? seruos ter-
renorum principium cogita. Ministrum, siue œconomum, vel præfectum
aliorum te constituerunt? dicentem cogita: Seniores ergo qui in vobis sunt,
1. Pet. 5. obsecro, consenior & testis Christi passionum, qui & eius quæ in futuro
reuelanda est, gloriæ communicator: pascite qui in vobis est, gregem Dei:
prouidentes non coacte, sed spontanee secundum Deum: neque turpis lu-
** al. sed forma facti gregi, ex animo. ita vul.* cri gratia, sed voluntarie: neque vt dominantes in clero: sed formæ facti *
gregis. Et cum apparuerit Princeps pastorum Christus, percipietis immar-
1. Pet. 5. cessibilem gloriæ coronam. Et ne cuncta sigillatim recensentes, in longum
protrahere videamur sermonem: omne quod operatus fueris, & tædij atque E
** al. tentator.* pigritiæ tibi spiritum * inimicus in opere intulerit: ad simile aliquod opi-
ficium referas animum, vt contradicas aduersario. Quodcunque vero fece-
ris, siue in opere, siue in sermone: testem tibi propriam adhibe conscien-
tiam, illud nimirum secundum Deum esse, quod efficitur: & saluaberis.
Dic autem & ipse mihi, obsecro: Quòd si abnegaueris gratiam eius, qui
te in æternum suum vocauit regnum ac gloriam, & ad seculum redieris:
** al. quid te facturū cogitas?* quid * facturus eris, vt putat cogitatio tua? aut potius quid tibi suggerit ho-
stis

A stis animarum nostrarum? nempe, si datam tibi gratiam reieceris, te esse
regnaturum? Et si vero regnaueris, nonne & mors te excipiet? Si porro
etiam facultates multas possederis, diuitiasq. in copia congregaueris; non-
ne alijs eas relinquens, nudus hinc abibis? Secundum dictum illud Apo- *1. Tim. 6.*
stoli: Nihil enim inquit, intulimus in mundum; nec quid etiam auferre
poterimus. Qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam. *Gal. 6.*
Secundum hominem loquor: Frater * quòd si abnegaueris gratiam Domini; ** al. Frater. si reliqueris gratiam Domini, &c.*
non erit apud alios ea de te quæ fuit opinio prius, quàm vitam monasti-
cam institueres: sed apud amicos familiares, ac propinquos, tamquam
transgressor habeberis, & negator. Sed quis te auspicari coegit opus, quod
implere nequires? an non & lex istud dicit? Scriptum quippe habetur in
B lege: Si quis est vir, & formidolosus, ac meticulosus corde; non egrediatur ad *Deut. 20.*
bellum; sed reuertatur in domum suam: ne pauere faciat cor fratris sui. *iuxta 70.*
Nunc igitur quod exorsus es, etiam perficito. Quòd si etiam in pec-
cato aliquo præuentus fueris; ne in eo permaneas: sed ad Dominum in ve-
ritate conuertaris. est enim in cælo, qui peccata eorum qui conuertuntur
ad ipsum, delet. Solùm cogitationibus temerarijs ne consenseris: neque
enim leones, neque dracones, nec barbari tantum nocere poterunt: quan-
tum temeritas, morem ipsi gerentibus. Nam multi initio hanc propulsan-
tes, sententijsq. eius communicare nolentes, etiam à barbaris in pretio sunt
habiti; leonesque cum draconibus, hos veriti sunt. Flamma ignis non
valuit capillos capitis eorum exurere: neque enim inuenta in ipsis est ma-
C teria malitiæ, sed bonitatis. Temeritas vero suos crudeliter cædit amato-
res: non enim est malitia, cuius non sit mater temeritas. Nam palam
est, auaritiam omnium malorum esse radicem. Secundum illud Apostoli *1. Tim. 6.*
dictum: Radix omnium malorum est cupiditas. ab * ipsa vero, radix ger- ** al. in ipsa.*
minauit: nam ipsa malitiæ caudicibus ac ramis nutrimentũ, incrementumq.
præbet. Quid ea in mundo sæuius atque atrocius? quippe quæ suos amatores
hostibus tradit, & profugos reddit. Fugit enim impius, nemine persequen- *Prou. 28.*
te: Iustus autem tamquã leo confidit, in magna sua libertate atque fiducia.
A temeritate porro qui detentus est; non barbarorũ cruciabitur manibus, nõ
in regione externa: verum intus gignitur, intus alitur, & à proprijs con-
tribulibus verberatur; nullusq. pro eo qui roget, inuenitur. quamuis non
D occulte, sed aperte tormenta ipsi inferantur, non * ob actiones bonas, ve- ** al. non ob facinus egregium, sed &c. al non ob factũ ociosum.*
rum propter temeritatem. Cuncti eos, qui labuntur per illam, condemnant:
cuncti istos accusant. Nullus est qui succurrat, nullus qui liberet atque de-
fendat. Si temeritatem secutus fueris, in mortis penuaria deducet te. Hæc,
etiam potentatus subuertit, & familias desolauit, Reges concussit, & in
ruinam tradidit. Recede * igitur ab ea, frater carissime; ne constingaris vin- ** al. Recede ergo, recede ab ea.*
culis eius: nam vincula ipsius sunt ferrea, & * pedicæ eius æneæ. Hæc, suos ** al. pedes.*
amatores funditus euertit, & in hac vita ruinam parit, & *
post mortem, exitium. Et quod ipsius est nomen, nisi temeritas? odit ve-
ritatem, mendacium diligit, disciplinam non admittit, admonitiones auer-
satur ac reijcit. insolentia & contumacia gaudet, reprehensiones non su-
E scipit, voluptates nutrit: Deum contemnit, non reueretur, non erubescit
homines. Initium eius, priuatio diuini timoris: finis vero ipsius, pernicies, ** al. & perditio seu exitium hæreditas.*
& * exitij hæreditas. Domine Domine, qui oculos cœci à natiuitate, ape-
ruisti; oculos quoque mentis nostræ resera: ne in laqueos eius incidamus. *Ioan. 9.*
Ne ergo diuinam repellamus gratiam, carissime. an ignoras, quod gau-
dium in cœlo erit maius super vno homine peccatore pœnitentiam agen- *Matth. 18.*
te, quàm super nonaginta nouem, qui non errauerunt, & pœnitentia non
indigent? Quid porro est tribulatio huius seculi, pariter & gaudium in hoc

mundo, cariſſime? Melius igitur eſt, tribulationes occurrentes ferre, quàm A
deceptiones. Nam ſimilis eſt gloria mundi huius, atque fallacia eius, flammæ ignis, quæ appoſita ligna deuorauit, & mox exſtincta eſt, talisque flamma in cinerem ac puluerem abijt. Qui vero tribulationes propter Dominum ſuſtinet, ſimilis eſt ei, qui domum ſuam ſuper petram Chriſtum
** al. reſipiſce. ad Chriſtum cõuerſus obſecro. Recordare iudicij futuri. &c.* ædificat. Propterea frater, * reſipiſcamus, & ad Chriſtum Dominũ redeamus, obſecro. Meminerimus ineuitabilis tribunalis Dei, & iudicij ęterni, infirmitatisq. naturę noſtræ, oro. Quid culice minus ac vilius? & huius minas ſufferre nequimus. Quid ergo aduerſus venenatum & non quieſcentem, vermem faciemus? Ve-
Conſideratio pulcherrima. ſpera porro facta, dicet quiſpiam: Lucernam accende, quia tenebræ ſunt: at quid agemus in tenebris iſtis caliginoſis atque obſcuris? Quòd ſi quis a ſolaribus vritur radijs, ad vmbram confugit: & quid contra inexſtinguibilem B
** al. gehennam.* flammam * ignis, præſtabimus? Sumamus exemplum cariſſimi, a rebus quæ
Ab Exemplis. videntur, de iudicio futuro: In hoc ſeculo, ſi malum quis egerit, & ſciatur, & in cuſtodiam a mundi huius principibus miſſus fuerit; in qua putas anxietate atque pudore, erit in eo anima ipſius? Et licet ſæpe a domeſticis atque familiaribus ei obſequia præſtentur, & a conſanguineis curetur, & ab amicis conſoletur, atque a ſibi notis ac caris aſſidue viſitetur; hiſceq. omnibus ſic perfruatur, non tamen ab ipſo dolor recedit. Denique vero poſt multa verba, ſiue per amicorum conſolationem, circumcurſationem, atque obſecrationem: ſiue etiam per pecuniarum donationem, forte ſpem concipit, ſe ſuo aliquando tempore e cuſtodia liberatum iri. At ibi, qui a proprijs condemnatus eſt operibus, non habet conſolatores atque interceſſores: C
** al. adſiſtens.* non circumcurſat pater, non * aſſidens conſolatur mater. non ibi vxoris, & amicorum condolentia. non ibi adnunciatio bona, non fama atque auditio pacis, nec lux, nec ſonorus auium concentus. non ſolſtitiorum viciſſitudo,
** al. neque vocis muſicorum ac gaudij.* temporumq. permutationes. non * muſicorum ſonus atque lætitia: nam cuncta iſta ab impijs ſublata ſunt; pars autem eorum, contraria. Sicut ſcri-
Pſal. 10. ptum eſt: Pluet ſuper peccatores laqueos: ignis, & ſulphur, & ſpiritus pro-
Ibidem. cellarum, pars calicis eorum. Quoniam iuſtus Dominus, & iuſtitias dile-
** al. facies.* xit: æquitatẽ vidit * vultus eius. Deprecemur igitur Dominũ ex tota anima, vt nós in tremenda illa hora protegat atque defendat. Nã in ijs qui ſaluan-
Eſai. 64. & 1. Cor. 2. tur, gaudet: quippe quibus præparauit, quæ oculus nõ vidit, nec auris audiuit, & in cor hominis non aſcenderunt. Hæc mentę reuolue, & ad Dominum D conuertere. Noli eſſe inſtar ſecuris in manu diaboli, quæ plantas excindit fructiferas: neque ficus ventus exæſtuans, ac fructus bonos corrumpens. Non
** al. vulneratus ſit, & ab acie deſecerit.* noſti cariſſime, quòd ſi vir quiſpiam in acie belli vulneratus * ex caſtris ceciderit, eũ timiditatis materiam ſuis cõmilitonibus præbiturũ? At tu quid dicatur, intellige: Si quis autem ſeipſum viriliter contra aduerſarios armauerit; etiam ſegniores atque ignauiores corde, ſua excitabit alacritate. Non recordaris cariſſime, quali prius fueris compunctione præditus, quando ſolitariam vitam exorſus es? Vbi igitur illa compunctio, lacrymarum plena? Vbi cæleſte deſiderium, & non ſimulata modeſtia, morumq. maturitas? Vbi, quæ ad cælum ſuſtollit humilitas? Vbi ſilentium, plenum intus orationibus?
** al. quæ puras cogitationes parit?* Vbi oculorum cuſtodia, cogitationes * purgans? Vbi charitas, Deum flectens? E His porro ſpretis atque remotis, quidnam tibi comparaſti? Iracundiam, excandeſcentiam, clamorem, & blaſphemiam, intemperantiam & impuden-
Pſal. 106. tiam, & os effrænatum? Hei mihi; quomodo fructifera terra conuerſa eſt
Hierem. 12. in ſalſuginem, a malitia habitantium in ea? Hæccine ſunt verba, quibus
** al. & ſufferre crucem ipſius vſque in finẽ?* pactus es ſeruire Deo, & * exſpectare ſalutare eius? Iſtæ ſunt orationes, quibus precatus es Deum in tribulationibus tuis? Caueto cariſſime, ne forte qui moleſtia te afficit, ſtudetq. a fraternitate te abrumpere, ipſe mortem tibi

A tibi acerbam turpemq. conciliet. Vera * narro :* Noui ego vnum atque alterum, ac tertium fratrem, a vita * solitaria recessisse, & ad vitam secularem redisse, qui non durarunt in vita : sed amara atque indecenti morte suam vitam finierunt. Quare ijs vt resistas, te rogo frater, concupiscentiamq. reprimas: & non consentias illis, qui te captiuare volunt. At sursum mentem frater carissime habeamus. sursum manus cum Moyse tendamus: & Dominus cæcitate ipsos pro * nobis oppugnabit. Ne ergo timeas a facie eorum : nam sæpe tibi suggerunt infirmitatem carnis, inappetentiam stomachi, suspicionem Superioris, timorem Præfecti, prolixitatem temporis, ac priorem viuendi rationem, & carnalium parentum memoriam : cunctaq. ista excitant, vt animam tuam obsideant, & circumueniant. Non animo

* al. Rem verè enarrabo.
* al. à monasterio defecisse.
Exod. 17.
* al. pro nostra infirmitate.

B versas, quòd si quis filium facinorosum habeat, eum leges in conspectu parentum punire ; & non est qui ipsum ex tortorum manibus eripere posit ? Quanto ergo magis, putas timore omnia plena erunt in iudicio illo futuro: vbi Reges atque tyranni, diuites & paupères, graui tremore * detenti adsistēt. Descende ergo in teipsum frater carissime, & ne contemnas iustum atque infallibilem iudicem ; neque inexstinguibilem vmquam flammam. Quòd si paruipēdas ; vel hinc experire, an ignis asperitatem, & tormentum sustinere possis: Lucernā accende, & extremitatē saltē digiti impone ; & si ferre * queas dolores, fortasse poteris teipsum etiam ibi iuuare. Sin autem totum corpus tuum extra ignem sit, & exigui huius membri dolores perferre nequeas : quid obsecro faciemus, quando totum corpus cum anima in gehennam ignis

A minore, ad maius.
* al. correpti atque perculsi.
* al. & si ferre dolores nequeas eiso teipsum iuuare ibi poteris, &c.

C proijcietur ? Sed dicet fortasse insipientium aliquis : Ego quoque sustinere vellem : verum quid agam ? infirmus enim sum, & negligens. nam si me saluari vellet Deus, etiam patientiam mihi præberet. Venite, videte fratres animam captam, non a barbaris, & gladio : verum a temeritate atque malitia. Deum, cupientem omnem hominem saluari, & ad veritatis agnitionem venire, accusas & culpas: qui propter nos peccatores, etiā Crucem sustinuit ? Ipse inuitat, & dicit : Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis ; & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite a me ; quoniam mitis sum, & humilis corde : & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue. Rursusq. ait: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur

1. Tim. 2.
Matth. 11.
Hierem. 6.
Matth. 7. 22.

D vobis. Omnis enim qui petit, accipit : & qui quærit, inuenit : & pulsanti aperietur. Quo igitur pacto dicis, si me Deus saluari vellet, patientiam mihi tribueret ? cur sic te fallit inimicus, vt eius acquiescas consilijs ? cur tantum tibi consciscis damnum : vt exuta stola gloriæ, teipsum ab Angelorum conuersatione segreges, voluterisq. in passionibus ignominiæ ? Quorsum tibi, quorsum tibi hoc probrum ; vt audias dici te apostatam ? dicaturq. * de te: Ecce, qui Domini sui ac Dei gratiam adspernatur ? Cur hac te enecas morte, vt * videas te proijci in tenebras exteriores ; possidens fructum ignominiæ : alios vero fratres qui exspectant salutare Domini, videas coronari, & in gaudium Domini sui introduci ? At quò fugere poteris ; aut quis te locus excipiet fugientem a conspectu Domini, quem repellere cupis ? Pro-

Marc. 11.
Luc. 11.
* al. in te.
* al. vt sciens volens proijcearis, &c.

E pterea sustineamus obsecro ; ne forte in te veniat, quod scriptum est: Melius enim erat illis non cognoscere viam iustitiæ, quàm post agnitionem, retrorsum conuerti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato. Contigit enim eis illud veri prouerbij : Canis reuersus ad suum vomitum, & sus lota in volutabro luti. Alioque in loco ait Scriptura : Sed æstimauerunt lusum esse vitam * nostram, & conuersationem vitæ compositam ad lucrum. Cogitemus frater carissime, nos peregrinos & aduenas esse in hoc seculo : nam multi qui mane surrexerunt *, non peruenerunt ad vesperam : alij autem

2. Pet. 2.
Prou. 26.
Sap. 15.
* al. animam nostram.
* al. surgentes, non peruenisse.

** al. ad diluculum.* qui cubitum vesperi concesserunt, non peruenerunt ad tempus * matutinum. A
Psal. 143. Dicentem audi: Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt. Adhuc modicum præstolare, ac sustine, oro frater dilectissime: nam
Matth. 10. & 24. qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Nemo enim nouit, an fortasse tempus resolutionis nostræ immineat: & hanc ob caussam, nostræ insolescunt & abundant tentationes. Ne ergo pusillanimes simus, neque conuertamur retrorsum: at potius retroactorum obliti, ad ea quæ ante sunt
Philip. 3. extendamur: vt simul cum sponso ingrediamur, priusquam fores occludantur.
Matth. 25. Ait enim Saluator: Vigilate, & orate: quia nescitis diem, neque horam.
Matth. 24. Et rursus: Sicut factum est in diebus Noe, ita erit & in aduentu filij ho-
Luc. 17. minis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium, comedentes & bi-
Gen. 7. bentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intrauit Noe B
Luc. 17. in arcam, & venit diluuium, & perdidit omnes. Similiter sicut factum est
Gen. 19. in diebus Loth: Edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant & ædificabant: quia die autem exijt Loth a Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & omnes perdidit: secundum hæc erit, qua die filius hominis veniet. Quare nostram salutem non negligamus carissimi. Ecce enim diuinæ nobis Scripturæ diem illum indicant: vt per pœnitentiam, a ventura saluemur ira; vitamq. possideamus æternam, grata & accepta operantes Domino. Si autem in priori tua perseueres inobedientia, & in cogitatione turpis securitatis atque ignauiæ verseris: scias nō ita multo post fore, vt excin-
Matth. 3. daris. Verax quippe est, qui ait: Iam securis ad radicem arborum posita
Ibid. est. Omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, exciditur, & in ignem C
Luc. 13. mittitur. Audi porro & fici parabolam: Arborem fici habebat quidam
Matth. 21. Marc. 11. plantatam in vinea sua; & venit quærens fructum in ea, & non inuenit.
** al. ex quibus.* Dixit autem ad cultorem vineæ: Ecce anni tres sunt, ex * quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio. Succide ergo illam: vt quid
** al. locum absque fructu occupat?* etiam terram * occupat? At ille respondens, dicit illi: Domine, dimitte illam & hoc anno, vsque dum fodiam circa illam, & mittam stercora; & siquidem fecerit fructum: sin autem, in futurum succides eam. Vide igitur carissime, ne forte præscriptum tempus impleatur, aliudq. tempus non in-
Psal. 94. ueniamus. Venite ergo adoremus, ac procidamus ipsi; & ploremus coram Domino qui fecit nos. Manus ad eum tuas attolle toto corde, lacrymansq.
Psal. 68. ad ipsum accede, clamans ad eum cum Propheta: * Salua me de luto fecis, D
** al. Eripe me.* vt non infigar: libera me ab ijs qui oderunt me, & de profundis aquarum. Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum; neque vrgeat super me puteus os suum. Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua: secundum multitudinem miserationum tuarum respice in me. Et ne auertas faciem tuam a puero tuo: quoniam tribulor, velociter exaudi me. Intende animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me. Vt & ipse vicissim ad te dicat, quod scriptum est: Viriliter
Psal. 26. 30. age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum. Tuq. gratias bonitati
Psal. 39. eius agens, dicas: Exspectans exspectaui Dominum, & intendit mihi: & exaudiuit deprecationem meam. Et eduxit me de lacu miseriæ, & de luto fecis: & statuit super petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et immi- E
sit in os meum, canticum nouum, carmen Deo nostro. Videbunt multi, & timebunt, & sperabunt in Domino. Beatus vir, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Benedictus Dominus, qui virtutem ac potentiam dat populo suo: & benedictus Deus noster in secula seculorum. Amen. Deus propitius esto peccatis nostris: quia tua est gloria, in seculorum secula. Amen.

SCHOLIA

A

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

CVM Monacho acediæ dedito hic tractat, qui tædij atque pigritiæ spiritu ductus, tentabatur vt relicta vita Eremitica ac cœnobitica, rediret ad seculū. quē ideo hac sua cōfirmare studet Parænese, eique persuadere vt in bono vitæ instituto perseueret, nec se à via recta seduci abripiq. vllo modo sinat: quare etiam quæ grauia atque difficilia ei videri poterant, ex collatione grauiorum atque difficiliorum quæ ab alijs etiam secularibus patienter feruntur, ei leniora atque faciliora reddit. cuiusmodi inter alia quoque sunt, varia secularium hominum opificia eaque satis molesta B *ac grauia; quorum comparatione, manualia Monachorum artificia, aliaq. eorum exercitia leniora videbantur & faciliora. Ex quibus, hic aliquot opificiorum genera recenset Auctor, quorum nomina partim apparent Syriaca, & partim à Syris deriuata ac Græce inflexa, latinis autem forte minus nota. quare etiam pleraque ex illis in latina nostra translatione hic retinere, & vsurpare prorsus fuit necesse. Post multa vero parænetica & asceticà posterius adiecta, & huc vtiliter relata; tandem sub finem Parænesis, Parabolam fici ex Euangelio in medium adfert, suoq. instituto accommodat: & quomodo interea dum tempus suppetit, bene operandum sit, ac ad Deum toto corde recurrendum, docet, &c. Parænesis sane vtilis est, & quæ legatur digna.*

Parænesis 47. ad Monachum acediæ deditum, qui tentabatur vt rediret ad seculum.] *Cuius Inscriptionis loco, alia reperitur eiusmodi:* Parænesis ad Fratrem tædio vitæ monasticæ affectum, qui dicebat; Monachatum relinquo, & ad seculum reuertor.] *& al. sic:* Ad Monachum tædij atque pigritiæ spiritu tentatum, & dicentem: hinc recedo, & in C mundum abeo.] *al.* monasterium desero, & ad seculum me confero.] *& al.* Parænesis 48. ad Monachum quemdam negligentiæ atque pigritiæ deditum, qui aiebat: dimitto eremum, ac vitam cœnobiticam; & mundum repeto. Dominc benedic.] *& sic de cæteris. Ponitur autem & al. ista Parænesis, quadragesima nona in ordine reliquarum: & quidem recte, connumeratis nimirum alijs duabus sublatis, de quibus supra.*

Sportulas exiguas operaris quæ dicuntur malacia? cogita brencarios, &c.] *Vbi illud (μαλάκια) apparet fuisse nomen tamquam proprium illius generis sportularum, de quibus hic agit: sed quid, vel quales hoc loco per (τοὺς βρεγκαρίους) intelligat, quis diuinet? erat fortasse vox Syriaca, vel à Syris inflexa Græce, sicut pleræq. sunt voces aliæ etiam hic positæ, atque ad certa opificia illis in locis vsitata, in nostris autem prouincijs minus nota (atque ideo etiam latinis nominibus non expressa) denotanda, adhibitæ. quas post diligentem indaginem, vt melius potuimus probabilibus saltem coniecturis etiam περιφραστικῶς explicare hic conati sumus; & vbi* D *prorsus exoticæ sunt atque obscuræ, neque vllam cum Græca aut latina lingua affinitatem habent, easdem etiam in latina nostra traductione retinuimus; quomodo & hic (Brencarios) conuertimus, quo vocabulo verisimiliter significantur opifices aliqui effectoribus sportularum similes, quod vel ex adiunctis hic aliquo modo colligitur. & sic de alijs nonnullis opificiorum nominibus hic sequentibus, quæ cum plane Græca non videantur, à Syris fortasse mutuata sunt, &c. quorum idcirco exactior vis & significatio, ab externis quibus ista opificia & illorum nomina magis explorata sunt, peti addisciq. poterunt.*

Fugit enim impius nomine persequente: iustus autem tamquam leo confidit, in magna sua libertate atque fiducia.] *Locus est Prouerb. 28. vbi in vulg. sic est:* Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens, absque terrore erit.] *sed ab edit. 70. abest illud vlt.* (in magna sua libertate atque fiducia) *quod est apud Ephræm. &* (absque terrore erit.) *sicut est in vulg. atque istud de varia huius lectione. Quomodo porro* E *impius fugiat, nemine ipsum persequente, S. Chrysostomus hunc ipsum Prouerb. locum alibi adducens, optime ostendit atque declarat:* Fugit *(inquit)* impius nemine persequente: nam intus habet agentem conscientiæ accusatorem, & hunc vndique circumfert. & sicut seipsum non potest fugere, sic nec intrinsecus ipsum agentem: sed quocumque abeat, flagellatur, & vulnus habet immedicabile. Sed non talis iustus. at qualis? audi: Iustus tamquam leo *(inquit)* confidit, &c.] *atque ita Chrysostomus, obiter hunc Prouerbiorum locum allegans & exponens, tomo 5. in Homilia 8. ad populum Antioch. cuius initium ibi est:* Audistis antea, quomodo omnis Scriptura consolationem affert & refrigerium, &c.] *Nec dissimilia sunt, quæ nomine (τῆς κακοφροσύνης, id est, temeritatis) hic in medium adfert Auctor, impium notans qui nemine persequente fugit, sed intus affligitur & cruciatur.* A temeritate

enim

enim (*inquit*) & improbitate qui detentus eſt, non barbarorum cruciabitur manibus, A non in regione externa: verum intus gignitur, intus alitur, & à proprijs contribulibus verberatur, &c.] *intelligens ſcilicet propria ipſum angi atque torqueri conſcientia, quæ continue eum accuſat, reprehendit, & corripit, ſicut eſt in iam citato loco Chryſoſtomi, & deinceps hic apud noſtrum Auctorem latius.*

Subijcit poſtea: Recede igitur ab ea frater cariſsime, ne conſtringaris vinculis ipſius, &c.] *In duplici alio MS. iſta cum geminatione ſic leguntur:* Recede ergo, recede ab ea cariſsime; ne colligeris vinculis ipſius. *Sequiturq.* nam vincula ipſius ſunt ferrea, & pedicæ eius æneæ.] *vbi pro* (*αἱ πέδαι αὐτῆς i.* pedicæ eius) *al. hic reperitur, οἱ πόδες αὐτῆς i.* pedes eius ænei. *at melius & accommodatius hic legitur αἱ πέδαι αὐτῆς*, pedicæ eius.] *monet enim aperte, recedendum à temeritate & cupiditate, ne conſtringamur earum vinculis ferreis, &c. quorſum enim hic pedum mentionem faceret, & qua occaſione, non ſatis perſpicio.* B

Lucernam accende, & extremitatem digiti impone: & ſi ferre queas dolores, fortaſſe poteris teipſum etiam ibi iuuare. Sin autem, &c.] *pro quo, al.* & ſi fortè dolores lucernæ ferre nequieris, cito teipſum iuuare ibi poteris, &c.] *at præcedens lectio magis hic inſtituto Auctoris ſeruit, membraq. orationis connectit, & ſententiam abſolutiorem reddit. Vtitur autem hic παραμολογίᾳ, ſiue Conceſſione figura oratoria, cum quadam ironia ſatis aperta. q. d. Quis dubitat fore, vt nequeas perferre lumen lucernæ? quanto minus igitur ignem illum æternum, &c. ſed iſta magis ex immediate ibi ſubiectis confirmantur, patentq.*

Nam multi qui mane ſurrexerunt, non peruenerunt ad veſperam, &c.] *Vbi alia lectio per præſens, iſta ſic reddit:* Multi enim qui mane ſurgunt, non pertingunt vſque ad veſperam: alij vero qui cubitum veſperi concedunt, non perueniunt vſque ad horam matutinam. & al. vſque ad diluculum, &c.] *vbi etſi vtraque quidem lectio bona ſit, poſterior tamen magis probatur placetq. indicatur autem hic miſeria, breuitas, & incertitudo vitæ humanæ.* C *de qua, pluribus apud Ephræm, tomo 1. in duplici Oratione, de Morte. alibiq. ſparſim apud eum ſæpiſſime.*

PARAENESIS QVADRAGES. OCTAVA.

De morum peruerſitate ac diſſolutione, & negligentia.



VEMADMODVM gladius neruos incidit equo, & equitem deijcit: ita verſuta ac peruerſa mens vigorem animæ ſuccidit; D & triſtitiam affert, triſtitia vero ſibi obuios deſtruit ac perimit. Quis enim cupidus adeundi ciuitatem * triginta ſtadijs diſtantem; & vbi viginti * nouem confecerit, vno adhuc reſtante & non confecto, dicet ſe eò perueniſſe? hic quippe ex proprijs exijt, & ad ciuitatem quò pergebat non * peruenit. Nam ſicut qui ad vndecimam horam venit, plenam mercedem accepit; velut etiam cæteri qui pondus diei portarunt: ita & qui ad vndecimam vſque horam operatus eſt. Circa porro * vndecimam horam, ſi inceperit euertere, & quæ plantata ſunt euellere: mercedem nullam percipiet. Cum Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus dicat: Qui autem perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit. Et iterum: Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retro, aptus eſt regno Dei. Nam vxor Lot, quòd retro reſpexerit, in ſtatuam ſalis verſa eſt. Quare etiam Apoſtolus, eorum quidem quæ retro ſunt obliuiſcens; ad ea vero quæ ſunt priora ſeipſum extendens, ad deſtinatum perſequebatur. Et tu ergo cariſſime, ſuſtine, ac perſeuera. Nam mundus iſte tranſit, & concupiſcentia eius: qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum. Peregrini enim ſumus, & aduenæ in hoc ſeculo. Si autem dum tempus habuerimus, in illo, grata & accepta Domino operati fuerimus; mercedem referemus. Patientiam igitur poſſi-

* al. quadraginta ſtadijs. al. quinquaginta.
* al. 49. ſtad.
* al. non eſt ingreſſus.
Matt. 20.
* al. duodecimam.
Matth. 10. & 24.
Luc. 9.
Gen. 19.
Luc. 17.
Philipp. 3.
1. Ioh. 2.
Heb. 11. & 1. Pet. 2.
Luc. 21. E

A possidе, frater dilecte. nam scriptum est: In patientia vestra possidebitis animas vestras. Enoch ducentis * annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem: & nos in breui hoc vitæ tempore negligentes sumus? Resiste carissime, cogitationibus noxijs; & dic cum eo, qui ait ac clamat: Christo confixus sum cruci: viuo autem, iam non ego, viuit vero in me Christus. Quid enim proderit homini, si mundum lucretur vniuersum; animæ vero suæ detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei. Ecclesiaste quoque proclamante: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Post tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitàti labores meos offeram; ne eas alij post meum hinc exitum possideant, & ego interim pœnas pen-

B dam: verum optimo & misericordissimo Deo labores meos * offeram, præbenti post mortem, vitam æternam; & paranti diligentibus ipsum, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. Etiam carissime, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine Dominum, eritq. in pace exitus tuus. Ibi iustos gaudentes videbis ob salutem tuam. Ibi, in sinu Abrahæ, cum Lazaro demoraberis: paupertatem enim & inopiam elegisti, tribulationem & angustiam sustinuisti, contumelias passus es, contemptiones non es auersatus. Propterea cum lætitia in æterna tabernacula suscipient te, vbi exulat luctus atque tristitia, ac gemitus: Ibi vitam cernes & lucem veram, ac spem omnis creaturæ redemptorem animarum nostrarum Iesum Christum regem gloriæ: & gaudebit cor

C tuum, & gaudium tuum nemo tollet à te. Ipse porro Dominus & Deus noster, irreprehensibiles nos tueatur atque custodiat. Quoniam * ipsum decet gloria, in secula seculorum. Amen.

Luc. 21. — Gen. 5. — * al. 300. annis. — Gal. 2. — Matth. 16. — Mar. 8. — Psal. 118. — Eccl. 12. — * al. producam. — Esai. 64. — 1. Cor. 2. — Psal. 26. — Luc. 16. — * al. Quia ipsius est potentia, & gloria, &c.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PARAENESIS 48. De morum peruersitate ac dissolutione, & negligentia.] *Hunc nobis Titulum atque inscriptionem ex plerisq. hic delegimus. Loco cuius al. simpliciter est:* Parænesis περὶ κακοηθείας. *al.* Eiusd. admonitio, de cacoethia, & negligentia. *In alijs autem atque alijs codicibus, ista Parænesis nunc in ordine reliquarum ponitur quadragesima septima, nunc 48. vt hic, nunc etiam 49. & 50.*] *Ad nomina porro* (κακοήθης & κακοήθεια,) *quod attinet,*
D *licet illa aliam atque aliam admittat significationem, &* κακοήθης *apud Dem. sit* ἀντίθετον τοῦ εὐήθους, *qui dicitur simplex, fatuus, &c.* κακοήθης *vero astutus, versutus, veterator, malignus, &c. hoc tamen loco videtur potius Auctor morum peruersitatem quamdam ac dissolutionem nomine* (τῆς κακοηθείας) *significare, &c.*

Quis enim cupidus adeundi ciuitatem triginta stadijs distantem, & vbi viginti nouem confecerit, &c.] *vbi in alijs atque alijs mss. pro* (στάδια τριάκοντα *.i. stad. triginta*) *vt hic est, reperitur positum* (στάδια πεντήκοντα *.i.*) stad. quinquaginta. *ac postea pro* (εἰκοσιεννέα *.i.* viginti nouem) *est,* τεσσαράκοντα ἐννέα *.i.* quadraginta nouem.] *legiturq. ibi hoc modo:* Quis enim aliquando volens abire ad ciuitatem stadijs quinquaginta distantem, & si quadraginta nouem perfecerit, vnum vero non confecerit, hic ex proprijs exiuit, & in ciuitatem quò tendebat, non est ingressus, *&c.*

Enoch ducentis annis placuit Deo, postquam ipse genuit Mathusalem, &c.] *vbi editio 70. in numero annorum 200. cum Auctore nostro concordat: sed discordat vulg. vbi trecenti*
E *anni recensentur. legiturq. ibi sic:* Et ambulauit Enoch cum Deo: & vixit Enoch postquam genuit Mathusalem, trecentis annis, &c. *ita Gen.* 5.

Post tantam opulentiam ac gloriam, non amplius vanitati labores meos offeram, &c.] *Ne cui hic scrupulus oriatur atque dubitatio, sub cuius persona, ista proferantur; ipsius ne Ephræm, an Salomonis? Dicimus breuiter, plane ista verba videri dicta sub persona Salomonis, qui opibus ac gloria in mundo claruit, (Ephræm autem non item) cuiusque immediate hic præcedentia erant verba:* Vanitas vanitatum, &c. *quorum occasione etiam ista eum depromentem verba pie fingit Auctor, idque ad contemptum gloriæ ac vanitatis mundanæ: & vt hinc discamus, labores nostros semper ad Deum referre, si certa præmia consequi voluerimus.*

PARAE-

PARAENESIS QVADRAGES. NONA.

** al. De differentia vitæ Monasticæ, & vitæ secularis.*

*De * Differentia, atque præstantia vitæ Monasticæ, supra vitam secularem.* B



RATER cariſſime, ſi abdicata vita ſeculari factus ſis Monachus, ſobrium ac vigilantem te præbe; quia multæ ſunt inſidiæ inimici: ne forte locum ac ſpacium inueniens, tibi ſuggerat res huiuſmodi: Ecce, * inquiens, renunciaſti ſeculo, ac proprijs; quid inde tibi lucri acceſſit? Numquid * ecce etiam feræ in ſuis conquieſcunt antris? Tu ergo increpa eum, dicens: Dominus te delebit, profligabitq. diabole, quia hominem quem ad propriam imaginem ac ſimilitudinem fecit, tu feris ratione carentibus comparas: non deſinis ſubuertere vias Domini rectas ac planas? De differentia vero huius, & illius, audi: Primum quidem, qui cupit fieri Monachus, renunciat ſeculo, renunciat propriæ voluntati, accipitq. crucem ſuam, & Saluatorem noſtrum C Chriſtum ſequitur. non contentioſe agit, non maledicit, non peierat, non diffamat. non meditatur verba * mendacia, per loquacem & nugacem philoſophiam. temperans eſt, non deliciatur: cunctos Dei Angelos ſibi amicos habet, inimicum autem diabolum. non affligit agricolam, non violat viduam, non rapit quæ inopis ſunt, non ſæuit in orphanos, non furit in diuitijs: contentus viuit præſentibus; non eſt ſolicitus de familia, aut quomodo vxori placeat; non cogitat ſtipendia facere ſuiſmet filijs, aut quo pacto filias nuptui tradat. non eſt conſtrictus diſtractionum vinculis, verum ſuæ dat operam ſaluti. non eſt elatus: verum humiliter ſentit & agit, verum benignus eſt & manſuetus. pſallit, & non tragædias excitat. precatur, & non mente vagatur. non fluctibus & vndis negotiorum huius vitæ agitatur. non D curat quomodo gloriam atque exiſtimationem ſibi terrenam comparet. Pro tibijs, ac tympanis, alijſq. inſtrumentis muſicis, Domino pſallit & orat. Plangit & lacrymatur in intimis * penetralibus & domus & animæ, remiſſionem peccatorum depoſcens. Dum orat, etiam pro vniuerſo precatur mundo. Non ad vana accedit ſpectacula, ſed ad viros ſanctos. pro aula, ſolitudinem conſectatur. Declinat periuria, & animas eorum qui illis delectantur. Manus extendit ad res vtiles, ad opificia, ad lectionem diuinarum Scripturarum. Non eſt ſollicitus de parentibus, neque de rebus terrenis. Promiſſiones Saluatoris mente perpendit, & in eo recreatur ſpiritus eius, doloremq. curat ac fugat. Corporalis occurrit infirmitas; gaudet quia prope eſt corona. Tædium atque pigritia ingruit; * exſpectat a Domino patientiam. E Damnum aliquod terrenum emergit; diem ſui obitus mente recolit, quia omnia hic remanent. A voluptate vexatur carnali; acerbitatem tormentorum animo verſat. Accidit in eum calumnia; patienter fert, quia prope eſt qui iuſtificet ipſum. Infertur ei iniuria & cruciatus; paſsiones Saluatoris noſtri cogitat. Cötingit ſuperbia: recordatur quòd per * ignem tranſiturus ſit. Iſta gratiarum ſunt dona, recte Domino ſeruientibus conceſſa, & quæcumque decent ſanctos. Te porro diabolum, re infecta auertet Dominus ab inſtitutis

** al. & dicat: Ecce renunciaſti.*

** al. Ecce etiã feræ, &c. abſque interrogat.*

Differentia vitæ Monaſticæ & ſecularis.

** al verba mendacq.*

Vita Monaſtica inſtituta, & commoda.

** al. in intimis penetralibus ædium animæ.*

** al. ſuccedit a Domino patientia.*

** De Purgatorij igne, hic locus intelligendus.*

A stitutis tuis pessimis. Etiam carissime, dicentem audi: Resistite diabolo, & fugiet a vobis: appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. simul & pro me misero deprecans; quia iniquitates meæ caput meum supergressæ sunt: vt bonus Dominus * misericordia ductus, custodiat & saluet nos in suo regno ac gloria, qui desperatorum spes est. Quoniam ipsi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, * Patris, & Filij, & Spiritus sancti: nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

Iacob. 4. *Psal. 37.*

* *al. vt bonus & misericors Dominus.*

* *al. & regnum Patri initij experti, & consubstantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui, &c.*

B

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

De *differentia vitæ Monasticæ & secularis, plurimi ex veteribus Græcis atque Latinis egerunt, vt hoc loco S. Ephræm, & suprà post Serm. ascetic. in illud: Attende tibi, cap. 9. vbi inter alia, elegantem comparationem & differentiam ponit vitæ secularis & monasticæ. post med. hoc eodem tom. 2, & alibi sparsim & incidenter pluribus in locis. S. Chrysostomus in cap. Matth. 21. Homil. 69. ante med. tom. 2. item in libello de comparatione Regis & monachi, tom. 5. vbi confert eum qui in verissima ac Christiana philosophia vitam degit monasticam cum summo quoque huius mundi Principe; multaq. in hanc rem lectu digna ibi affert. Et libro 3. aduersus vituperatores vitæ monast. ibi:* Hæc fere sola est in vtroque genere vitæ differentia, quòd illi quidem se matrimonij vinculis constringunt: hi vero liberi perdurant, &c.] C *De quibus ibidem plur. in sequentib. eodem lib. ac tom. 5. Plura de his quoque apud alios Patres Ephræm supra citatos in nostris Scholijs, hoc eodem tom. 2. in cap. 9. de Virtut. quod sic apud inuenies incipit:* Considera habitum quo indutus es, o Monache, &c.]

De differentia, atque præstantia vitæ Monasticæ supra vitam secularem.] *Pro ista inscriptione, in nonnullis mmss. Cod. sic legitur:* De differentia vitæ monasticæ, & vitæ secularis.] *aliàs vero sic:* De vitæ solitariæ præstantia, supra vitam secularem.] *al.* Quantum à secularibus, differat vita Monachorum.] *At parum refert quomodo hic legatur, cum quasi in idem omnes isti tituli seu inscriptiones coincidant, & de omnibus hic æque agatur.*

Numquid ecce etiam feræ in suis conquiescunt antris?] *Aliàs, sine Interrogatione leguntur ista sic:* Ecce etiam feræ in suis conquiescunt latitantq. antris.] *Sunt autem illusoria & deceptoria hæc verba inimici. q. d. reliquisti seculum & communem vitam hominum,* D *suscepisti autem iam vitam ferarum, & quid inde tibi lucri, &c. Cui improba suggestioni vt occurrendum sit & resistendum, Auctor pulchre hic ostendit, & differentiam atque præstantiam vitæ Monasticæ supra vitam secularem, deinceps ponit luculenterq. declarat, ac laudes plures Monastici instituti in medium adducit.*

Contingit superbia: recordatur quòd per ignem transiturus sit, &c.] *De Purgatorij igne, hic Auctoris locus intelligendus est. respicit enim ad illud Apost. 1. Cor. 3.* Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem; &c.] *Quem etiam Pauli locum, S. Augustinus in tract. super Psalmum 32. de igne Purgatorij intelligens atque declarans, sic loquitur: Quia (inquit) dicitur,* saluus erit, *contemnitur ille ignis: ita plane, quamuis salui per ignem; grauior tamen erit ille ignis, quàm quidquid potest homo pati in hac vita, &c. Rursusque in libro de vera & falsa pœnitentia, capite 18. hæc adducit: Prius purgandus est igne purgationis, qui in aliud seculum distulit fructum conuersionis. Hic autem ignis, etsi æternus non sit, miro tamen* E *modo est grauis, &c. ac paullo ibidem postea: Studeat ergo quilibet sic delicta corrigere, vt post mortem non oporteat talem pœnam tolerare, &c. Idemque in Sermone 41. de Sanctis (qui est quartus in commemoratione animarum) affirmans, dicit: Ita peccata in hoc seculo purgentur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certe parum inueniat quod exurat, &c. Quin & illius S. Gregorius clarissime meminit, in quarto libro suorum Dialog. cap. 39. vbi dicit: Qualis hinc quisque egreditur, talis in iudicio præsentatur: sed tamen de quibusdam leuibus culpis, esse ante iudicium Purgatorij ignem, credendum est, &c. Alibique asperitatem ac rigorem illius ignis declarans, dicit: Scio futurum esse, vt post huius vitæ exitum, alij flammis expientur purgatorijs, alij sententiam æternæ subeant damnationis. Sed quia illum transitorium ignem omni tribulatione æstimo præsenti intolerabiliorem, non solum in furore æternæ damnationis opto*

non

non argui, sed etiam in ira transeuntis timeo correptionis purgari, &c. ita S. Gregorius in ex- A *planatione primi versiculi, super tertium Psalmum pœnitentialem:* Domine ne in furore tuo arguas me; neque in ira tua corripias me.] *Et ante Magnum hunc Gregorium, etiam alius Gregorius dictus Nyssenus magni Basilij frater, in Orat. non esse dolendum ob eorum obitum qui in fide obdormierunt, &c. sic apertis verbis de Purgatorij igne inter alia loquitur: Quare vt simul etiam humanæ naturæ relinqueretur dignitas liberæ voluntatis, & ipsum auferretur malum; hanc diuina sapientia rationem excogitauit, vt in ijs hominem esse sineret, quæ sibi ipse elegisset, quo, gustatis malis, quæ concupiuerat, experiendoque discens, quibus commutasset, ea cupiditate rursum incenderetur, vt vitiorum perturbationumq. quæ rationi inimicæ sunt, onere deposito; & vel in præsenti vita precibus sapientiaq. studio purgatus, vel post obitum per expurgantis ignis fornacem expiatus, ad pristinam vellet redire felicitatem, &c. Ac non longe ibidem postea, sic: Si autem quò perturbationum impetus ducet, inclinabit, bestiarumque pellem ad vitia ministram & adiutricem adhibebit; aliud ei deinde ineundum erit consilium, vt ad bonum perueniat: cum è corpore egressus, cognita, quæ inter virtutem & vitium est differentia, non poterit diuinitatis* B *particeps fieri, nisi maculas animo immixtas purgatorius ignis abstulerit, &c.] Paucisq. interiectis, ibidem additur: Alijs autem post hanc vitam purgatorio igne, materiæ labes & propensionem ad malum abstergentibus, & ad gratiam initio naturæ concessam voluntaria bonorum cupiditate redeuntibus, &c. Ecce igitur Purgatorij ignem, tot SS. Patrum Auctoritatibus ac locis contra hæreticos nostri temporis demonstratum atque probatum. De quo, & alibi sparsim sæpius apud Ephram.*

Vt bonus Dominus misericordia ductus, custodiat & saluet nos in suo regno, ac gloria, qui desperatorum spes est.] *Vbi alia sic habet lectio:* Vt bonus & misericors Deus, nos in suiipsius conseruet saluetque regnum ac gloriam, qui desperantium spes est.] *At in vno aut altero, MS. al. hic reperitur (ὁ τῶν ἀπεγνωσμένων ἐλπὶς i. quæ desperatorum spes est) vt illud (quæ) ad τὴν δόξαν i. gloriam referatur; sed quam rectè, iudicent eruditi: mihi quidem omnino hic legendum videtur* (qui desperantium, seu desperatorum spes est) *vt alia habet lectio. nam plane referendum videtur illud (ὁ ἐλπὶς) ad ipsum Dominum, & non* C *ad gloriam. cum & aliàs subesset solæcismus in (τὴν δόξαν ὁ ἐλπὶς.) & hic non obscure repugnet, vt sit gloria & spes desperatorum, &c. Cui accedit quòd (ὁ κύριος i. Dominus) sit rectus casus, & sententia est optima, ac modus loquendi vsitatus, vt dicatur Dominus spes desperatorum i. qui nullam habent aliam spem in alijs rebus, &c. vt frequenter & alibi loquitur Auctor.*

Quoniam ipsi gloria, & fortitudo atque potentia, & regnum, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: nunc & semper, &c.] *Pro istis postremis Epilogi verbis, in alio Græco MS. sic habetur:* Quoniam ipsi gloria, fortitudo & potentia; & regnum Patri initij experti, & consubstantiali Filio, & Sancto ac viuifico Spiritui: nunc & semper, & in secula seculo- D rum. Amen.] *& al.* Ipsi omnis honor & gloria, imperium atque potentia, in secula seculorum. Amen.] *Quas ex diuersis Codic. lectiones hic adduxi, vt quam ex ijs maluerit Lector, sibi eligat & sequatur.*



PARÆ-

A

EIVSDEM PARAENESIS QVINQVAGESIMA,

*Quæ *commonitoria eſt, & Catechetica Ad Monachos.*

** al. Adhortatio, ſiue Catecheſis ad Monachos.*

B VENITE dilecti mei. venite patres fratreſq. mei, grex Saluatoris electe: operemur bonum donec hæc duret celebritas. *Negotiandum bene, quamdiu præſentis lucis nundinæ celebrantur.*
Oculos veſtros adimplete lacrymis: & confeſtim oculi cordis veſtri aperientur. Verba vitæ loquimini ad inuicem: & e veſtigio, cordis compunctionem ſentietis. Bene ſentite de regno ac paradiſo: & mox res terrenas contemnetis. Nullus per ſocordiam atque negligentiam animo percellatur: neque in puſillanimitatem veniat; neque pauore quis perfundatur, aut ſopore obruatur. Sed * audacter Deum imploremus, & Saluatori noſtro deſeruiamus. Corda quoque noſtra ſtudioſe Spiritus ſancti ope emundemus. Simul conſpiremus in bono, nos inter nos, cohortemur, & confirmemus. Ignoſcamus nobis mutuo, ex toto ** al. ſed proni. Dominum noſtrum inuocemus.*
C corde: ſiquidem ſerui ſumus Dei, omnis mendacij expertis. qui dixit: Amen amen dico vobis, niſi ex toto corde remiſeritis peccata veſtra alterutrum: nec pater veſter cæleſtis remittet vobis peccata veſtra. Quin & per Sanctos ſuos Apoſtolos deſignauit nobis, quoties fratri ignoſcendum ſit. Dicente enim Petro: Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vſque ſepties? Ait illi Dominus: Non dico tibi vſque ſepties: ſed vſque ſeptuagies ſepties. At nos ſubinde ne tertio quidem, in die nobis mutuo ignoſcimus. Quamobrem vos obſecro cariſsimi mei, ſupplexq. oro o amici mei: ſobrij eſtote ac vigilate hoc tempore exiguo, & ad vndecimam hanc horam contendite. Appropinquauit iam veſpera, & retributor mercedis cum gloria adueniet, redditurus vnicuique ſecundum opera ſua. *Matth. 18. Matth. 6. 18. Luc. 17. Matth. 20. Matth. 16. 20*
D Attendite vobis ipſis; ne quis veſtrum, honeſte atque ex virtute viuens, nimium de ſe præſumat: negligenſq. immenſam eius remunerationem deperdat. Similis enim eſt Monachus agro ſeminato, qui pluuia ac rore rigatus incrementum capit, lætitiaq. fructum fructificat: ſed cum iam ad ipſum fructũ peruenerit, maiorem ſollicitudinem bono agricolæ ingerit: ſollicitus namque peruigilat, timens ne vel repentina grandine, vel à pecoribus campi, ſua ſata deſtruantur. Sic & monachus donec in hoc corpore vitam duxerit, quotidie de immortali vita curet ſollicituſq. ſit, neceſſe eſt: ne per ſegnitiem; in vanum cucurriſſe reperiatur. Gloriatur exultatq. agricola, quando ſuam meſſem iam congregarit, & compenſationem laborum receperit: eumdem in modum gaudebunt exultabuntq. Angeli Dei in cælis, quando *Rom. 2. & 3. Tim. 4. Apoc. 22. &c. Agro ſeminato comparatur Monachus. Agricolæ boni commendatio.*
E quis timens Deum, conſummauerit curſum ſuum. Agricola, horreis ſuis repletis, & in ſecuritate iam poſitus, genio indulget, & gloriatur: Monachus quoque in ſuo conſtitutus horreo, hoc eſt, in * monumento; confeſtimq. diuitijs eius in cælum perlatis, exultat. Sobrij igitur ſimus & vigilemus cariſſimi; vigilemus inquam, quamdiu in prælio aduerſus hoſtem conſtituti erimus. Illius quidem pugna ſemper eſt præſto: ſed ipſe debilis eſt atque infirmus. Noſter vero Dominus fortis præliator, his qui alacriter certauerint, virtutem largitur, & coronam immarceſſibilem. Sicut enim a vehe- ** al. in manſione vitæ æternæ. 1. Pet. 5. Eph. 6. Conſolatio piorum maxima.*

1. Pet. 5. menti vento puluis impellitur, & submouetur: ita etiam aduersarius noster A
diabolus impugnatur fugaturque, quando nostris vocibus diuinas laudes per-
sonamus, ac preces lacrymasq. Deo exhibemus. Quocirca nemo hic sit se-
** al. aut tentationibus terreatur.* gnis, metuve * frangatur: sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat.
qui alacritate valet, pusillanimē consoletur. Qui vigil est, somno * grauatum
** al. correptū. & oppressum.* excitet. Qui per se modestus est, immodestum admoneat. Qui continens
est, inordinatum increpet. Hoc namque modo simul conspirantes, pari-
terque victoriam de aduersario nostro reportantes; eum confundimus, &
Deum nostrum gloriosa celebratione colimus. Sancti quoque super nos
Luc. 15. gaudebunt Angeli; & qui nos vident, audiuntque de nobis, ædificabuntur.
Multitudo ac congregatio monachorū, quid? Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis; est multitu-
do Monachorum, in idipsum in charitate Dei exornata atque ordinata. B
Fons pulcher, & aquis scatens quibus multitudo irrigatur plantarū, est mul-
titudo Monachorum, suam psalmodiā in lacrymis irrigantium. Ciuitas mu-
** ἐπὶ τὸ αὐτό.* ris circumdata atque munita, est multitudo Monachorum, in * idipsum in-
** συγχοροῦντες* uicem * conspirantes in charitate Christi. Diadema pretiosum ex pretiosis
lapillis, speciosisq. margaritis contextum, est Monachorum multitudo, in
idipsum ad omne opus bonum pulchrumq. adornata. Nauis plena regali-
bus diuitijs, est Monachorum multitudo, in idipsum Christi dilectione, re-
** al. Olea speciosa ac fertilis.* ferta. Oliua * splendida atque frugifera, est multitudo Monachorum in idip-
sum circumornata, & confirmata in dilectione Christi. Imago regalis, ad-
mirabilem adspectum quorumcumque selectissimorum colorum ac florum
continens, est multitudo Monachorum, in idipsum varietate virtutum de- C
Multitudo Monachorū, ut Castra Angelorū. corata. Castra sanctorum Angelorum, multitudo est Monachorum in idip-
sum bene ordinata, mentem suam ad Deum semper eleuatam habentium.
Sicut mel & fauus in ore: ita responsio fratris ad proximum suum, cum
** al. nimio æstuante calore.* dilectione & humilitate. Quemadmodum aqua frigida, æstu * nimio est si-
tienti: ita consolationis verbum est fratri in tribulatione ipsius. Quemad-
modum qui cadenti manum dat, erigit illum: ita & animam segnem at-
Matth. 13. que pusillanimem excitat verbum vitæ & consolationis. Quemadmodum
** al. in terra pingui & culta.* semen bonum atque electum in terra * bona & optima: ita bonæ cogita-
tiones, in mente Monachi. Quemadmodum lucida lampas in obscuro loco
relucens: ita Monachus sobrietati mentis & cordis vacans, tempore suæ
** al. firmo,* psalmodiæ. Quemadmodum connexio bona ac * fortis in ædificio: ita lon- D
** al. pōdus falsū.* ganimitas in corde Monachi. Quemadmodum onus * intolerabile, viro
debili atque infirmo: ita & Monachi somnus, tempore suæ psalmodiæ.
** al. Quod aquilæ nexus, & catena: id Monacho est seculi cura.* Quemadmodum * vincula & catenæ, aquilæ: ita & Monacho, sollicitudi-
nes mundi. Quemadmodum spinæ, & tribuli inter sata optima: ita malæ
& sordidæ cogitationes, in anima Monachi. Quemadmodum * cancer,
** γάγγραινα.* dum curatur, & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens:
ita iniuriarum memoria, in anima Monachi. Quemadmodum à verme
** al. cor.* corrumpitur lignum: ita & ab inimicitia labefactatur * animus Monachi.
Prou. 25. Quemadmodum à tinea corrumpitur vestimentum: ita à detractione mens
** al. arbor alta.* Monachi. Quemadmodum * lignum altum ac speciosum, sed infructuo-
sum: ita superbus & insolens Monachus. Quemadmodum fructus pulcher E
quidem & delectabilis exterius, putridus autem interius: ita Monachus in-
uidus ac æmulus. Quemadmodum quis lapidem iactans in limpidissimum
** al. cum ira.* fontem, conturbat eum: ita * iracundi Monachi responsio commouet men-
Mentis vagatio atque distractio, in orationibus ac Diuinis officijs, reprehenditur. tem proximi sui. Quemadmodum quis coram Rege astans, & cum eo col-
loquens; à conseruo autem suo vocatus, Rege relicto, cum illo sermones
miscet: ita Monachus, qui in sua psalmodia cum Deo colloquitur, inten-
tione interim mentis suæ aliò reflexa. Intelligamus igitur ac consideremus
dilectissi-

A dilectissimi, coram quo constituti simus. Quemadmodum enim Angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Dominum, coram eo adsistunt: ita & nos puro corde, & cum reuerentia atque timore coram Deo consistere oportet: vt in die iudicij misericordiam consequamur. Per Dominum nostrum Iesum Christum: Cui gloria, in secula seculorum. Amen. *Debere psallentes, corpore & mente Deo adsistere.*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

B HAC *Parænesi (quæ & νουθεσία, id est, admonitio, & κατήχησις .i. instructio ad Monachos, al. inscribitur) Auctor multa in medium pulchra, vtilia, ac lectu digna, Religiosorumque institutis plurimum seruientia adducit. Negotiandum bene hic docet, quàm diu præsentis lucis nundinæ à Deo celebrantur: quare etiã ad bonorũ operum negotiationes, emendationemq. vitæ, ac ad purius diligentiusq. omni excusso torpore atque segnitie Deo inseruiendum, cunctos hortatur & excitat. Agro seminato vt recte comparentur Monachi, ostendit; & comparationis rationem reddit. multasq. notandas Similitudines adfert, quibus pulchre & accommodate varia cum Monachorum institutis confert, & in quibus, Monachi boni à malis atque irregulatis differant, plene perspicueq. ex varijs illorum conditionibus per similitudines demonstrat. Et denique quomodo Diuinorum officiorum, ac psalmodiæ & orationis temporibus, oporteat citra omnem mentis euagationem atque distractionem, corpore & mente Deo diligenter & reuerenter adsistere, patefecit, &c. Reperitur autem ista Auctoris nostri Admonitio ac catechesis græce, in quodam longe antiquissimo MS. Cryptafer. vt hic est latine à nobis reddita.*

C

Quocirca nemo hic sit segnis, metuve frangatur: sed qui fortem se sentit, infirmiorem suscipiat, &c.] *Vbi in alio sic reperitur Cod.* Nemo igitur negligat, nullus reformidet: verum qui viribus valet, infirmos adiuuet atque sustentet. qui alacritate ac promptitudine pollet, pusillanimes consoletur. qui vigil est & experrectus, somno oppressos excitet. qui constans est, inconstantes corripiat: & qui continentiam colit, incontinentes coarguat, &c.] *alia vero lectio sic se habet:* Nullus ergo segnem ac meticulosum hic se gerat: sed qui fortis est, infirmiorem adiuuare studeat. & qui alacer est, pusillanimi solatium præbeat. qui vigilat, somnolentum suscitet. qui firmus est ac stabilis, infirmum commoneat atque confirmet. qui temperans & modestus est, inordinatum obiurget, &c.] *sed quomodo hic legatur, parum referre videtur; cum ista lectiones sensu quasi per omnia coincidant æquipolleantq. Atque hinc, deinceps sequentia fere omnia licet verbis nonnihil mutatis reperiuntur etiã in Sermone longo Tertij tom. qui apud Ephræm,*
D *ibi incipit: ὁ πόνος τῶν λόγων ἀναγκάζει με, id est, Dolor me in verba compellit, &c. non longe à fine Serm. vbi postea & plura alia huc etiam facientia adducuntur.*

Paradisus refertus fructibus lætitiæ, & floribus diuersi generis, est multitudo Monachorum in idipsum in charitate Dei exornatorum.] *vbi & al. sic:* Paradisus, lætitiæ fructibus, varijsq. floribus plenus, est Monachorum multitudo in idipsum in dilectione Dei adornata.] *at al. hoc modo:* Paradisus est plenus lætitiæ fructibus, varijsq. virtutibus, multitudo Monachorum vnanimis, charitatis ornamento lucentium, &c.] *vbi nota, non tantum hic dici multitudinem, sed vnanimem, sed charitate resplendentium, &c. quòd hisce virtutibus cœtum Monachorum cum primis decorari oporteat, sicut non semel repetit alibi.*

Quemadmodum qui cadenti manum porrigit, erigit illum: ita & animam segnem excitat verbũ vitæ & consolationis, &c.] *Vbi alia quoque lectio est eiusmodi:* Quemadmodũ
E si quis manum lapso præbeat, erigatq. illum: ita quoque adhortationis sermo & veritatis, animam negligentem ac torpescentem excitat.] *& al.* Quasi qui manum cadenti porrigens, erigit eum: sic & vitæ, consolationisque sermo animum pigritia torpentem excitat subleuatq.] *vbi Similitudinis vis æque clara est in singulis, & proinde parum refert quomodo legatur.*

Quemadmodum cancer dum curatur & putrescit, & numquam curationem absolutam admittens: ita iniuriarum memoria, in anima Monachi.] *Quæ similitudo sic in alio reperitur Cod.* Sicut cancer serpens, & carnes putrefaciens, neque finem sanitatis recipiens: ita memoria malitiæ in anima Monachi.] *at in alio, paullo aliter sic:* Quemad-

modum gutta quæ spargitur atque inundat, neque finem vllum sumit : sic & iniuriarum memoria, in anima Monachi, &c.] *vbi prima lectio à nobis reposita, inuenitur in antiquissimo græco MS. Cryptafer. magisq. hoc loco probatur.* A

Alia atque alia etiam lectio occurrit in sequentibus : Quemadmodum quis coram Rege adstans, & cum eo colloquens; à conseruo autem suo vocatus, relicto Rege, cum illo sermones miscet : ita Monachus, *&c.*] *vbi al. sic :* Quemadmodum quis coram Rege constitutus, & cum eo verba faciens; ab alio autem seruo vocatus, illico relinquat Regem, & se ad confabulationes cum seruo conuertat : ita Monachus in psalmodia sua, si intentione mentis suæ à Deo reflexa, distractus extrauagetur, &c.] *Alia vero lectio hic ita se habet :* Sicut quispiam ante Regem consistens, & cum ipso loquens; vocatus autem à conseruo, mirificum & honorificum Regis colloquium relinquat, & seruo confabuletur : ita qui loquitur tempore psalmodiæ, &c.] *at. al.* sic quoque Monachus, qui in psalmodia mentem euagari, nugasq. meditari permittit, *&c.*] *Facit autem hic locus* B *contra distractiones & euagationes mentis, tempore Diuini officij, atque psalmodiæ: vbi vult psallentes atque orantes, corpore & mente Deo adsistere; serioque secum cogitare, coram quo ibi constituti sint. quod & immediate sequenti Similitudine longe pulcherrima (quæ inter alias hic postrema est) abunde clarum facit, dicens :* Quemadmodum angeli Dei, cum timore & tremore collaudantes Deum, coram eo adsistunt : ita & nos puro corde ac cum tremore coram Deo adstare oportet.] *vel vt alia ibi habet lectio :* Sicut angeli cum timore & tremore laudant Dominum : ita & nos debemus dilectissimi, puro ac casto corde cum reuerentia & timore adstare, dum psallimus orationis nostræ tempore, &c.] *ac al.* sic & nos oportet cum corde puro atque timore, in psalmodijs, diuinisq. officijs, tempore orationis consistere : ne corpore quidem videamur adstare, sensu autem ac mente terrenis rebus occupari, &c.] *quomodo etiam habetur in Serm. eiusdem antea ex Tomo 3. citato :* Dolor me in verba compellit, &c. *De quo, & primo tom. in tract. De vera atque perfecta renunciatione: & quo pacto anima Deum inueniet. circa med. ibi:* Quando igitur coram Deo in oratione consistis, &c.] C *ac in nostris ibidem Scholijs, vbi plures in hanc materiam Auctores a nobis citatos inuenies.*

Finiunt Quinquaginta Paræneses S. Patris Ephræm, variorum Argumentorum, ad diuersos Monachos.

Sequuntur alia Capita Centum, quæ & narrationes, ac scite dicta, Doctrinamq. uariam, cum adhortat. continent, &c. D



EIVSDEM

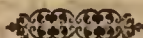
EIVSDEM S. PATRIS NOSTRI

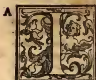
EPHRAEM SYRI

CAPITA CENTVM:

Quæ & Narrationes, & apophthegmata ac ſcite dicta, Doctrinamq. variam, cum admonition. continent. Et, De Ratione ac modo acquirendæ Humilitatis. *Al. Eiusd. Capita Centum, quomodo quis humilitati ſibi comparet.*

Eodem Interprete, & Scholiaſte Doct. Gerardo Voſſio.



A 

INITIVM fructificationis, eſt flos: & principium humilitatis, eſt obedientia in Domino. Fructus vero obedientiæ, eſt longanimitas: Longanimitas autem, charitatis fructus eſt. at charitas, perfectionis vinculum exiſtit. Perfectio autem, obſeruatio mandatorum * Dei. Præceptum porro * Domini lucidum, illuminans oculos. Cæterum oculi illuminati, iniquorum vias effugiunt. Sit ergo tibi humilitas, ſedes reſponſionis, & loquelæ pallium. Loquela autem clara ſit in ſalutatione, in charitate Chriſti. ait enim Saluator: Eſtote perfecti, ſicut & pater veſter cæleſtis perfectus eſt. Vnde enim clara eſſe queat ſuperbia, quæ eſt ex * inobedientia, nec vult eſſe in poteſtate cuiuſquam, B neque obtemperare: ſed ſuo ſenſu duci? Humilitas vero obediens eſt, tractabilis, ac perſuaſu facilis, mitis, honorem paruis æque ac magnis deferens. Quam qui poſſederit, credo eum à Domino mercedem accepturum, ſimul cum vita æterna. CAP. I. *Gradatio pereleg ans.* *al. Chriſti. Pſal. 81. 118. *al. Chriſti. Matth. 5. *al. quæ eſt inobediens. & proprio ſenſu ducitur.*

Si bini vnam eandemque cellam inhabitaueritis; diligenter vobis ipſis attendite, ſcientes Dominum eſſe in medio veſtrum. Ipſe enim dixit: Vbicumque fuerint congregati duo aut tres in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum. Et ſi vero nos velut indigni, non videmus ipſum: ipſe tamen, quia * Deus, etiam cogitationes ac opus cuiuſque nouit, & intuetur. Cui gloria in ſecula. Amen. CAP. II. *Matth. 18.* *al. vt Deus. *Pſal. 43. & Hebr. 4.*

C

Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur tranſgrediens vſque ad finem: Homo qui tranſgreditur lectum ſuum, dicens in animo ſuo: quis me videt? tenebræ circumdant me, & parietes cooperiunt me; & nemo circumſpicit me, quem vereor? delictorum meorum non memorabitur Altiſſimus. At contra, hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores eſſe ſole, circumſpicientes omnes vias hominum, & profundum abyſſi, & hominum corda intuentes, in abſconditas partes: Domino enim Deo antequam crearentur, omnia ſunt agnita: qui etiam poſtquam ſunt procreata, intuetur omnia. atque iſte in plateis ciuitatis vindicabitur, & vbi non putauit, apprehendetur. CAP. III. *Sap. Sirach 23. iux. LXX.* *Lev. 20. Deut. 22.*

CAP. IV.

Dilecte frater, si pietatis ac religionis tibi studium delegeris, attende, ne forte malignus sub pietatis prætextu, alienam tibi cogitationem suggerat atque inducat; id est, inanis gloriæ, atque superbiæ: vt dum non vis cum fratribus laborare, & exerceri. Operare igitur sicut & cæteri confratres tui concorditer, pietatemq. serua: nam pigritia pietatem euertit, nomenq. contumeliosum suo Domino affert. Coniunge ergo * pietati disciplinam cum scientia; & verus religiosus eris. A

* al. studio pietatem adhibe atque scientiam.

CAP. V.

Charissime, si tibi humilitatem comparaueris, diligenter attende, ne forte per insidias, in viam te alienam transmutet inimicus, dum aliquid suorum ipse suggerit. sicut ait Sapientia: Non dicas; à Deo abscondar, & ex summo, quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria: quæ est enim anima mea, in tā immensa creatura? Is vero adiungit, cum dicat: Ecce cælum cæli Domino, abyssus, & vniuersa terra, in * visitatione eius commouebuntur. montes simul & colles, & fundamenta terræ; cum conspexerit illa, tremore concutientur. Oportet ergo humilitati fidem coniungere, vt humilitatis sulcos rectos efficere possis. B

Sap. Sirach. cap. 16.

* al. in conspectu ipsius.

CAP. VI. NARRATIVE.

Frater quidam ingressus est cœnobium, cupiens fieri Monachus; traditusq. eidem est cellæ, cum Seniore: Et post aliquot dies, à cogitationibus impugnatus, dixit; nequeo cum hoc fratre manere. Alius ergo frater admonebat eum, dicens: an si incidisses in barbaros, traditusq. alicui barbaro esses, dicere posses: nolo cum illo versari? Et hæc audiens frater, compunctusq. verbis illis, pœnitentiam egit, dicens: Ignosce obsecro. C

CAP. VII.

Dixit rursus: Qui cupit fieri Monachus, nec potest contumelias, ac contemptiones, & pœnas sufferre; nequit esse monachus.

Scitè dictum.

CAP. VIII.

Si quis solitariam vitam amplexus sit, cogitatione simpliciori; conatur ei inimicus libertatem & impudentiam adiungere. At si pio ac religioso animo ad Monachatum venerit, suggerit etiam huic; & siquidem sit iuuenis, per speciem pietatis suppeditat studium & alacritatem, ad ea exercenda quæ præstare non possit. Qui autem vere timet Deum, neque à prima cogitatione, neque à secunda se abripi patietur. Si vero etiam Dæmonum fraude præoccupatus fuerit; timor Domini quem in veritate dilexit, cor eius illuminabit, vt ambulet per viam rectam. At * qui impudens est, nondum credit fore iudicium: sicut neque superbia elatus & arrogans, & non propter Deum pietatem ac religionem colens; magnum quippe seipsum existimat. Si ergo te turbet ægritudo propriæ existimationis; dic ad impugnantem te: longe recede à me, cogitatio nequam. Quis ego sum, aut quam virtutem excolenti mihi, eiusmodi suggeris? Sanctorum alij lapidati sunt, alij secti sunt, alij tentati sunt, alij in occisione gladij mortui sunt. Sed quid dico de hominibus, iisdem affectibus, obnoxiis: quando ipse vniuersorum Dominus Crucem propter nos subijt, confusione cōtempta? Ego autem qui ætatem omnem in peccatis traduxi, quid in die iudicij respondebo? Et sic à te superbiam fugabis. Si autem & bene egeris; hoc non proprijs adscribendum viribus puta. secundum illius dictum: Non ego autem, sed gratia Dei mecum. Si porro etiam impudentia te vexet; opera tua atque peccata tecum expendens, dicito: Tantis ego malis sum obnoxius, & quo pacto audebo aperire os meum: Domino dicente, quòd etiā de verbo ocioso, reddituri sint rationem homines in die iudicij? Conuenit igitur procidere Domino, secundum eum qui ait: Domine omnipotens, Deus Patrum D E

* al. Qui enim.

Heb. 11.

1. Cor. 15.

Matth. 12.

Precatio salutaris & efficax.

DEPRECATORIA VALDE, EX SCRIPTVRIS.

A trum nostrorum, Abraham, Isaac, & Iacob, iustiq. seminis eorum. Qui fecisti cælum & terram cum vniuerso ornatu eorum. qui calcasti mare, verbo iussionis tuæ. qui claudens abyssum, sigillasti eam terribili & glorioso nomine tuo. quem cuncta reformidant ac tremunt, à facie virtutis tuæ: quia immensa est magnificentia gloriæ tuæ, & ingens ira comminationum tuarum super peccatores; immensaq. ac imperuestigabilis promissionum tuarum misericordia. Tu enim es Dominus solus altissimus, misericors, longanimis, & multæ misericordiæ, ac super hominum malitia dolens. Et tu Domine Deus, iustus cum sis, non posuisti pœnitentiam iustis, Abraham, Isaac, & Iacob, qui non peccauerunt tibi; sed super me peccatorem, pœnitentiam posuisti; quia peccaui super numerum arenæ maris. Multiplica-
B tæ sunt iniquitates meæ Domine, multiplicatæ sunt iniquitates meæ, & non sum dignus, fixis oculis intueri atque conspicere altitudinem cælorum, & quæ sequuntur. vt & timor ipse, atque obsecratio repellant à te impudentiam.

CAP. IX.

Frater quidam, vanis impugnabatur cogitationibus, quasi iam aliquem in virtute fecisset progressum. Qui cum vellet superbiæ cogitationem superare, sub lebetem succensam subijciebat manum; sic secum loquens: Ecce ardes, noli amplius superbire. Videmus enim quòd cum Tres pueri (*Dan. 3.*) in medio ardentis flammæ consisterent, nullus eorum elato corde fuerit; sed multa cum humilitate Deum collaudantes, glorificarunt in medio for-
C nacis, dicentes: In spiritu humilitatis, & animo contrito suscipiamur a te Domine. tu autē in relaxatione ac remissione superbis & extolleris?* atque ita superbiæ cogitationem ac dæmonem superabat.

* *al. & sic totā ratiocinatione, superbia cogitationem superabis.*

CAP. X. DOCTRINALE.

Si inuentus fuerit homo frater spiritalis, & laboriosus, atque abundantius ac diligentius virtutes excolens; nemo ipsum contemnat; sed tales complecti oportet: quoniam & Deo accepti sunt, & colloquio vtiles. persuadeantque id vobis duo illa castra, Hebræorum nimirum & alienigenarum; ac Dauid (*1. Reg. 17.*) cum Goliath in singulare certamen descendens. simulq. qui naufragio maris perierunt, & qui saluati sunt, propter iustum inter eos repertum. sicut scriptum est: Ne timeas Paule, Cæsari te oportet assistere: & ecce donauit (*Act. 27.*)
D tibi Deus omnes, qui nauigant tecum.

CAP. XI.

Frater quidam, dum de exeundo cœnobio impugnaretur, cum is sanctum habitum accepisset; adducebant ei cogitationes exemplum eiusmodi: Considera inquiunt, horti holera; & vide quòd nisi ex* areola plantas extraxerit, qui hunc excolit, alioq. in loco inseruerit; in altum non excrescent. Frater ergo cogitationi responsum dabat tale: Numquid penitus euellit hortulanus ex area; quæ in ea, sata sunt? Nonne sinit in area respondebat, quæ nutrire potuerit? Verumtamen quæ euelluntur, non ita sunt in tuto, vt ea quæ in loco remanent. Esto igitur & tu vnus ex ijs, qui non euelluntur. atque ita cooperante gratia, vincebat cogitationem.

* *al. ex sulco.*

E

CAP. XII.

Carissime, si in cœnobio vitam quietam delegeris; vide ne forte inijciat tibi cogitatio versutiam quæ amaritudinem augeat, dum tecum cogitas & dicis: multa quidem mercede hic dego, at cibus meus nullus est. Ne igitur propter escam, relinquas opus Dei. Nam si eiusmodi cogitas, non amplius secundum charitatem ambulas: quin potius salutarem audiamus vocem, quæ dicit: Quis putas, est fidelis dispensator & prudens, quem con- (*Luc. 12.*) stituit Dominus eius supra familiam suam; vt det illis in tempore tritici mensuram?

mensuram? Beatus ille seruus, quem cum venerit Dominus ipsius, inuenerit ita facientem. Vere dico vobis, quoniam supra omnia quæ possidet, constituet illum. Quod si dixerit piger seruus ille in corde suo: moram facit Dominus meus venire: & cœperit percutere seruos & ancillas, & edere & bibere, & inebriari: veniet Dominus serui illius in die qua non sperat, & hora qua nescit, & diuidet eum, partemq. eius cum hypocritis infidelibus ponet. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Relinquamus igitur Domino cuncta, & non iudicemus; neque acerbius exigamus à conseruo nostro, quem communis Dominus constituit dispensatorem. Omnes enim ei rationem reddituri sumus; reddetq. singulis secundum opera sua. A

Luc. 13. *Matth.* 16. 25 *Rom.* 2.

Cap. XIII. Frater quidam dixit: Precabar Deum, vt gratiam largiretur operi manuum mearum, totumque ex eo cœnobium siue monasterium nutriebatur. Nonne gaudium mihi in hoc erat? B

Cap. IV. Oeconome, Apostolum dicentem audisti: qui præs in sollicitudine. Et nemo adolescentiam tuam contemnat. Vide ergo ne forte sensualiter adhortationibus vtaris. Ait enim alibi: neque vt dominantes in cleto, sed formæ * facti gregis. & cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Rursusq. dicit: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Superbia enim fidelibus est inimica, secundum illud: Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

Rom. 12. 1. *Tim.* 4. 1. *Pet.* 5. * *al. sed forma facti gregis ex animo.* 1. *Cor.* 11. *Iaco.* 4.

C

Cap. XV. Carissime, si spiritus acediæ molestus tibi fuerit; ne te abstrahat acediæ tædijq. cogitatio: sed in loco quo te constituit Deus, persiste; memor desiderij quod erga Deum habebas, quando ab initio ad ianuam Monasterij aduenisti: idemq. desiderium vsque ad finem retineamus; ne forte superueniat nobis, quod dictum est: Et comedit Iacob, & saturatus est; recalcitrauitq. dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus: & dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo salutari suo. Sustine igitur Dominum interea, quemadmodum pugil vincens percutientes ipsum, per patientiam. Qui enim sustinuerit vsque in finem, hic saluabitur.

Deut. 32. *Ibid.* *Matth.* 10. 24

Cap. XVI. Frater quidam erat principia iaciens in cœnobio, & semper tacebat, loquendi libertatem sic sibi adimens. Dicebantq. de eo commilitones atque connouitij: videndum ne forte non ex religione atque modestia taceat; aut potius, quia loqui nesciat. alij vero dicebant, minime; sed Dæmonem habet. Quæ cum audiret frater, non respondit ijs: sed gloriam in corde suo, dabat Deo. D

Cap. XVII. Frater quidam dixit: Hanc * rationem cogitandi petij à Domino: vt cum frater meus rem egerit, tacita mecum cogitatione dicam: hic est Dominus tuus, illum ausculta. Et si alius frater, dicam iterum: hic Domini tui frater est. Sin alius, denuo dicam: audi filium Domini tui. Sicq. cogitationibus * inimicis resistens, quiete faciebat opus suũ, gratia cooperante. E

* *al. hanc humilitatis ratione.* * *al. alienis.*

Cap. XVIII. Facientibus aliquando fratribus de nocte accessorium quoddam opus; quidam eorum frigore vexatus, redijt ad cellam suam: alius autem obmurmurauit ei. miserunt ergo fratrem qui accerseret illum: abiensque frater ab ijs missus, reperit eum grauiter laborantem. Cui ipse: Sciscitantur fratres, quo pacto valeas; & de opere tuo ne sis sollicitus, nos pro te laboramus. At ille: admoneatur charitas vestra, quòd & ego vnà vobiscum cupiebam

A cupiebam laborare, sed infirmitate mea impedior. Reuersusq. ad eos, qui miserant ipsum, retulit ijs * contento & graui morbo laborare fratrem, dixisseq. sibi, quod & ipse vnà cuperet intendere operi. [* græc. τόνῳ.]

CAP. XIX.

Frater quidam iactis principijs in cœnobio, impugnabatur a cogitationibus, caussa laboris. Respondítq. dicens: Serue * nequam, venditus es; & quid poteris efficere amplius? Et præbebat ipsi consolationem Dominus. [* q.d. Iam seruus es vilditus alteri, s. Deo, nō potes recusare seruitutē, &c.]

CAP. XX.

Comedentibus aliquando fratribus, surrexit frater qui * vas vinarium daret; in quo, aqua nimis calida cum vino permista * manum Senis adussir. Dixitq. Senex: Combussisti me, fili. Vt ergo ad cellam suam frater abijt, seipsum B verberauit, dicens: Nonne, si viri alicuius austeri seruus esses, & hoc fecisses; non è vestigio, ille carnes tuas plagis excepisset? Ne igitur teipsum neglexeris, vsque in finem. [* καυκάλιον. & al. βαυκάλιον. * al. os Senis.]

CAP. XXI.

Beatus ille Monachus, qui seruat mandata Dei, & trium istorum satagit: vt scilicet, vacet orationi, operi, & meditationi. Scriptum enim est: Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Et alibi: Pauper sum ego, & in laboribus a iuuentute mea. ac rursus: Et in lege eius, meditabitur die ac nocte. [Psal. 45. Psal. 87. Psal. 1.]

CAP. XXII.

Si videris fratrem, suam negligentem salutem; ne scandalizeris super fratris socordia: sed neque imiteris ipsius ignauiam. Te ipsum castum custodi. Si C vero alter alterius onera non portamus; quo pacto * gratiam inueniemus coram Domino? Hoc studeamus, ne offendiculum fratri ponamus ac scandadalum: Vere enim qui in nulla re fratrem suum scandalizauerit, magnus vocabitur in regno cælorum. [* al. quomodo misericordiam inuenire volumus coram Domino?]

CAP. XXIII.

In quocumque tandem loco resederis, vide ne salutem tuam neglexeris. Scriptum quippe est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus hebræus aut hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo, dimittes eum liberum abs te. Si autem dicat ad te: Non exibo a te; quoniam dilexi te, & vxorem tuam: quoniam bene ipsi est apud te. assumes subulam, & perforabis aurem eius; & erit tibi seruus in æternum: & ancillæ tuæ similiter facies. D Monache renunciasti vitæ mundanæ; emissus es liber; Christus te libertate donauit: noli amplius diligere seruitutem vanissimi sæculi; vt non fiant nouissima tua peiora primis. Verùm seruiamus ei, qui libertate nos donauit, Christo. Quoniam ipsi gloria, in secula seculorum. Amen. [Exod. 21. Deut. 15. iuxta LXX. al. cap. 48.]

CAP. XXIV.

Carissime, si in loco celebri resederis; vide ne cogitationibus vincaris superbiæ: neque mente spernas fratres, tamquam ex miserando cœtu constarent. Solus enim Dominus nouit occulta cordis. ne tu quidem in folijs arboris elatus inueniaris, illi autem fructus * tenentes. Quin potius, quanto pluris es; eo magis teipsum humilia: & inuenies gratiam coram * Deo. Quoniam magna est * gloria Domini, & ab humilibus glorificatur. [* al. habentes. * al. Domino. * al. potentia.]

E

CAP. XXV.

Carissime, si sub obedientia Patris alicuius spiritalis sederis; caue tibi ipsi terminum imponas, dicens: Impossibile est hoc, vel illud agere. Nam si non feceris; rursusq. si coactus egeris, inobedientiæ notam atque iudicium non effugies. Quare diuinæ teipsum gubernationi, relinquas oportet. non enim eædem in anima cogitationes perseuerant. Sin autem acciderit imperari quid nobis vltra vires; non iracunde * Præfecti resistamus imperatis: sed deprecatione atque obtestatione, submissa voce; Præfecto, quod supra [* al. Præposito resistamus, in eius dico ordinatione.]

ſupra vires ſit, denuntiemus. Reſiſtamus autem peccato viriliter vſque A
ad ſanguinem.

Cap. xxvi. Oportet autem Præfectos diligenter conſiderare ſingulorum ſubditorum
Matth. 13. menſuras, memores Domini dicentis: In fructificando alios dare fructum
* al. centum, alios ſexaginta, alios triginta, &c. * centeſimum, alios ſexageſimum, alios autem triceſimum: vt vnuſquiſque
in ſuo ordine placeat Deo.

Cap. xxvii. Frater, ſi egreſſus cœnobio, ſolitariam manſionem elegeris; & poſt multum
temporis reuertaris vnde exieris: ſic cogitationem & animum demitte,
quaſi nunc primùm monaſticam vitam ducere incipias; & obtinebis requiem.
Et non ad diem dumtaxat pietatem colas, & poſtea abſque ea viuas; B
* al. ſed familiarem tibi humilitatem redde, & inuenies gratiam. ſed omni tempore * humilitatem tibi ſociam adhibe, & inuenies requiem.

Cap. xxviii. Tale quid inter fratres accidit: ſi pietate frater profecerit, alium fratrem
ex negligentioribus qui moleſtet eū, parat inimicus: ſubornat autē & quieti
vacantem, vt ei pro illius ſtultitia reſpondeat. Quæ dum ſic geruntur, clamat
alter, & ait: Ecce pium & religioſum. Et exacerbatione ceſſante, in-
* κατατοξεύοντας. cipit pius aduerſis cogitationibus tamquam * iaculis peti, & dicit: perdidiſti
pietatem. Ecce turpiter ac præter decorem egiſti coram fratribus: & nunc cur
ita negligentem te præbes? vide ne velut infirmum atque abiectū opprimant
Pſal. 17. te. Scriptum eſt enim: Et cum peruerſo peruerteris. ac rurſus: Ne ſubij-
Eccliſ. 8. cias te viro fatuo. Ne frater cariſſime, ne quæſo huiuſmodi cogitationi audi- C
* al. abduci iniquitate. tum præbueris: nam * accommodare ſe iniquitati, in eo peruerſitas cenſenda
eſt. Vnde quoque admonet Apoſtolus, dicens: Noli vinci a malo: ſed vin-
Rom. 12. Matth. 5. & Luc. 6. ce in bono malum. Ipſeq. Dominus præcepit: Si quis (inquit) te percuſſerit
in maxillam dexteram, præbe ei & alteram. Sic cum peruerſo oportet * per-
* al. conuerſari uerti: & pedibus peccati nequaquam ſubijci. Scriptum eſt enim: Amen dico
Ioan. 8. vobis, quia omnis qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati. Et niſi in talibus
Rom. 6. cogitationibus, oppoſuerit ſe frater aduerſarijs; nequaquam in virtutis eum tra
mite ſinent: ſed continuo iracundum atque pugnacem, ac percuſſorem, moribusque
durum atque agreſtem reddent; neque ſeipſum ædificantem, ſed
* al. grauem atque honeſtā. & aliorum animas peruertentem. Sin autem pænitentia ductus, * religioſam
vitam amplexus fuerit; prudentior ad luctam efficietur: vt qui iam ipſa detri- D
menti experientia, didicerit.

Cap. xxix. Duo fratres, in quadam vigilia linum abſcindebant ſectile; vnaque mox
chorda abſciſſa, cœperunt cogitationes alterius ſecum trahentis, commouere
eum aduerſus fratrem ſuum. At hic volens ſuperare iracundiam, & non
contriſtare fratrem ſuum; quando vidit abruptam fratris ſui chordam, ipſe
propriam quoque abſcidit: & ſic inter ſe ambo concordes permanſerunt,
ſurrexeruntq. abſque offenſione mutua. & non cognouit frater, quid alter
frater egiſſet.

Cap. xxx. Frater quadam vigilia lectitabat, volensq. finire caput, protraxit aliquan- E
tulum. Vnde alius monachus contra eū murmurare cœpit, dicens: Audiuit
ſurgendum eſſe, & non ſurgit. Et alius ad eum: Nonne ſi prandium paratum
eſſet, mandaſſetq. nobis Præfectus, largius adbibendum eſſe; voluptatem
inde caperemus? Quo audito, pænitentia ductus frater, ignoſce mihi,
dixit.

Cap. xxxi. Frater fratri dicebat: Cur ita cito lancem aufers, nec ſinis nos comede-
re? Ad

A re? Ad quem, frater: Ego seruus sum, & quod mihi maiores mei faciendum mandant, facio. Et hoc audito, frater dixit, ignosce mihi.

Existimo expedire fratribus, Præfectum in se curam omnem subditorum suscipere, ac fratres curis & distractionibus vacuos reddere in cunctis; maxime vero ab ingruentibus mundanis: vt soli orationi mens fratris vacare possit. & vt instar palmæ arboris tonsæ, studiose ad sublimitatem consurgat virtutum. Corrumpunt enim (inquit Apostolus) mores bonos, colloquia praua. Magnum quippe animarum naufragium, in quo regulæ * & rectæ vitæ institutiones non vigent. Cap. XXXII. 1. Cor. 15. * κανόνες, τὰ συνεστῶτα.

B Monache, si accesserit ad te monachus, siue secularis quispiam; noli supra vires * offerre te ei: ne post fratris discessum doleas de bonis insumptis apud fratres tuos: sed appone quod tibi Dominus largitur. Melius est enim apponere olera cum charitate, quàm victimas cum tristitia: hilarem quippe datorem diligit Deus. Hæc autem dico frater, non vt vobis præcidam hospitalitatem: sed vt accepta & immaculata sit oblatio vestra. secundum eum qui dicit: Hospitales inuicem, sine murmuratione. De hospitalitate autem, non opus habetis vt quid scribatur vobis: nostis enim hanc multis virtutibus esse maiorem. Etenim hac, Patriarcha Abraham Angelos hospitio suscepit. Per eam, Lot iustus in subuersione Sodomæ non perijt. Per hospitalitatem similiter, Rahab meretrix non interijt cum incredulis, excipiens C exploratores cum pace. Ait enim Dominus: Hospes eram, & collegistis me. Et, Beati misericordes: quoniam ipsi misericordiam consequentur. C. XXXIII. * al. occurrere ei 2. Cor. 9. 1. Pet. 4. Gen. 18.19. Heb. 13. Heb. 11. Iof. 2. & 6. Matth. 25. Matth. 5.

Carissime frater, si ad te venerit frater quispiam, amboq. pariter velitis persoluere regulam * Synaxis; & hortatus fueris fratrem dicere: absiste parumper a pectore. ipseq. semel atque iterum, & tertio recusauerit; noli eum cogere: sunt enim multi, qui non nouerunt verbo prædicare virtutes, sed operibus veritatem * declarant. Et sic, cor fratris exhilarabis. nam contentio virtuti non est conueniens, quin potius ad iram excitat. Cap. XXXIV. * al. canonem conuentus. * al. celebrant.

Si ægrotum visitas; vide ne inimicus inter vos ociosiloquium suggerat, D aut detractiones: ne tuæ mercedis iacturam patiaris. cùm moris sit diabolo, nocere vni per auditum; alteri vero per linguam. Sed ex sacris Scripturis consolari potius oportet laborantem, & passione Saluatoris nostri Iesu Christi. Cui sit gloria, in secula seculorum. Amen. Cap. XXXV. Nota.

Frater carissime, si hospes accesserit ad fratrem tuum; quantum vires ferunt, congredere ei; vt hospitalitatem adiuues: & Dominus * dirigat, fecundetq. vias tuas. Cap. XXXVI. * f. diriget, fecundabitq.

Carissime, si egressus fueris cũ fratribus ad * opus aliquod extraordinarium auxiliare infirmiori, pro viribus quas largitus est tibi Dominus. sciens quòd E a Domino accepturus sis laboris & compassionis mercedem. Sin imbecillus ac debilis exstiteris; noli multa dicere atque imperare, & insolenter agere: sed tace potius atque quiesce. Et Dominus humilitatem tuam considerans, certiores * reddet fratres tuos, ne amplius te grauent. Cap. XXXVII. * εἰς ἐργόχειρον * al. fidem faciet pectoribus fratrum tuorũ.

Qui in solitudine vitam quietam degunt, eos qui in cœnobijs commorantur, tamquam ab omni externa distractione immunes, beatos prædicant. Deinde si remiserit se charitas apud fratres: tunc qui in conuentibus, solitarios C. XXXVIII.

tarios felices iudicant, maxime autem ignauiæ, & acediæ dediti. At qui cogitatione perfectus est, inimici laqueos facile superat. A

Cap. xxxix. Prorsus sane grauis est morbus auaritiæ, vt omnium sit malorum radix. Nosse igitur cupimus, quo * pacto vitium istud eradicetur? in firma spe figenda in Deum, ex toto corde & anima.

* al. in quo.

Cap. xl. Frater, si opere manuum tuarum velox exstiteris, magna & multa, ac opulenta operando: noli in hoc efferri, neque imbecilliores fratres spernas; non enim sic virtutem perfecisti: quin potius Deum honora, ac time; vt ad finem vsque, fortitudinem tibi largiatur. Quoniam vani ac stulti sunt, qui 2. Cor. 10. proprijs confidunt viribus. Sed qui gloriatur, in Domino glorietur. B

Cap. xli. Super felici successu proximi, non decet nos inuidia tangi: membra enim corporis Christi sumus.

Cap. xlii. Monache, si Præfectus tuus reprehenderit te, siue operis monitor de elegantia operis: ne ægre feras reprehensionem, magisq. bonam habere conscienriam studeamus; vt & emptor, & venditor vtrimque gratias agant Domino. atque etiam cogitatione dicamus: nonne si ad vestimenta, vel vasa coemenda abijssemus; de pulchritudine etiam laboraremus? Quare nos quoque honestatis studiosi simus, propter conscientiam. C

Cap. xliii. Nos vero carissimi, tamquam quibus œconomia concredita est, infirmitates imbecilliorum feramus. Ait enim Saluator: Non opus habent qui bene valent, medico: sed qui male habent.

Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

Cap. xliv. Carissime, si forte etiam Præfecti nostri iniquiores in nos fuerint, quod absit: nos tamen bona conscientia ijs tamquam Domino, & non quasi hominibus placere studeamus; scientes, quod mercedem a Domino Deo accepturi simus.

Cap. xlv. Prudentem atque sincerum oportet esse Monachum, vt quæ ab aduersario in eum struuntur mala, cognoscat: vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia vero per humilitatem, alia autem sale * conditis verbis euertat. D

* Allusio ad Col. 4.

Cap. xlvi. Carissime frater, si quem inimicus excitauerit, qui conuitijs & maledictis te incessat, dicatque: peruerse Senex, aut extreme improbe: patienter illatam feras contumeliam. Sin autem cogitatione, pacis gratia sustinuerimus; loco (peruerse senex) dicetur, bone senex; & pro (extreme improbe) probissime. Seruum vero Domini non oportet contentiosum esse: sed blandum ac mansuetum erga omnes.

Cap. xlvii. Fratri cuidam suggerebant cogitationes, tempore vigiliæ, dicentes: Requiesce hodie, & noli ad vigilias surgere. At ille: Cogita te heri non surrexisse, & hodie tibi surgendum esse. Et de opere aggrediendo, rursus ei suggerebant: Quiesce hodie, & cras operaberis. Illeq. iterum respondit: Nequaquam, sed hodie operare; & de crastino, Domino curæ erit. E

Cap. xlviii. Carissime, si tibi amicitia cum aliquo fuerit, certoq. constiterit eum vere timere Dominum: (sicut ait in Euangelio: A fructibus eorum cognoscetis eos.) ne de illo male suspicatus fueris. Omni autem tempore sobrium ac vigilan-

Matth. 7. & Luc. 6.

A vigilantem esse, bonum est. Si quis vero tecum amicitiam fraudulentam inire voluerit, cum libertate Deo non grata: ab eiusmodi teipsum valde custodi, neque illo prorsus confidenter vtaris. Si autem occultum suum vitium risu aliquo cœperit prodere; simulansq. obedientiam, voluerit te decipere: caue ne cogitationem ad illius immodestiam laxaueris, sed toruo eum aspectu intuere, vt bonum in te fundamentum* iactum intelligat: sicq. aut improbam suam mentem mutet, aut a te recedat. *ἐγκείμενον.

Carissime, vide ne forte dum virum te præbere vis aduersus eos qui opificij tui labores rapere conantur, aliquis te ex insidijs astute decipiat atque supplantet. Para animum tuum, vt ventum* prospicias, ac instrumentum naui-giumq. adornes: vt saluetur nauis in portu vitæ. Cap. IL. *τροφάς.

B

Quis* ficulneam plantat sibi ipsi, & non seruat fructum eius? quanto magis castitatem, & temperantiam seruare oportet: odit namque Dominus libidinosorum hominum congressum. ac propterea scriptum est: Horrendum est incidere in manus Dei viuentis. Aut quis aliquando ab aspide ictus, & non custodit se a* vicinitate linguæ eius? Si autem post ictum, antro ipsius manum admouerit, plagamq. iterauerit: quis iam caussa erit mortis? venenata bestia; aut qui seipsum non custodiuit? Tu autem intellige, quod dictum est. Cap. L. *συνάλλακτον. Heb. 10. *al. a vicinitate atque accessu cauernæ illius?

C Spiritus sanctus patefacit homini, quænam sit via bona, & quæ non bona: rursusq. indicat ei, quid in bona via paratum sit, & quid in mala occultatum: vt homo cognita vtriusque remuneratione, perniciem euitet. Sin autem post boni & mali cognitionem, sibi hic non cauerit: quam secum excusationem afferre in die iudicij poterit? Cap. LI.

Superfluus vestium ornatus, & oculus sublimis ac vagus, & collum* extensum, humerique retecti atque nudati, & pedes lasciue induti ac vitiose directi, mortem conciliant. *al. inordinatum.

Beatus, cui aliorum ædificatio & salus curæ est; & nequaquam segregari se patitur a regno cælesti, cum hominibus scandalosis: quare habitatio eius cum ijs erit, qui Christo Domino grati & accepti sunt. Cui gloria, in secula seculorum. Amen. Cap. LII.

D

Admone parentes atque consanguineos tuos carnales, ne te frequentent: dum enim illi coram te* de tuis loquuntur, distrahunt mentis in te officium: simul vero te etiam incontinentem sua doctrina vel exemplo reddent. verum satis est, semel vel bis in anno ab ijs visitari. Si porro inutilem illorum conuersationem pænitus præscideris, melius ages. Cap. LIII. *al. quæ ad te non pertinent loquuntur.

Immodica potatio, atque edacitas, pro temporis præsentia voluptatem continent: at die proxime sequenti,* iniucunditatem, &* dissolutionem, ac E distractionem mentis afferunt. Cap. LIV. *al. tristitiam. *al. inflammationem.

Si contigerit vt in morbum incidas; ne continenter parentibus tuis carnalibus perscripseris: neque ad auxilium mortale, ac protectionem humanam confugeris: quin potius patienter feramus, exspectantes misericordiam a Domino, vt ipse nos gubernet per omnia. Est enim & tempus, quando caro opus habet disciplina. In cunctis autem, Domino placeamus: quoniam ipsi curæ est de nobis. Cap. LV. 1. Pet. 5.

CAP. LVI. Frater quidam ægrotauit aliquando, sibiq. vim inferens operabatur: flens A autem assidue in cella sua inuocabat Dominum, vt sanitatem ipsi donaret. Deinde rursus intra se dicebat: Hei mihi negligenti; anima mea in horas infirmatur, & non est mihi curæ: & vbi corpus exiguo morbo affligitur, mox cum lacrymis sanitatem a Domino deposco. Dicebatq. deprecans: Do- *Precatio.* mine Iesu Christe, sana animam meam & corpus meum; vt ne sim oneri fratribus: non enim solum proprijs viribus homo sustentatur. Et nisi ** al. non subsistet homo.* tu Domine necessaria suppeditaueris atque sufficientia, nihil * erit homo. Cæterum Domine, etiam sanitatem mihi inutili seruo tuo concede: quo- ** al. omnem bonitatem tuam.* niam tu pænitentium Deus es, & in me * magnificentiam tuam ostendas. *2. Cor. 12.* Et cum adhuc instaret operi, sanatus est. & dixit illud Apostoli: Cum infirmor, tunc potens sum. quod in me quoque impletū est: In veritate enim, B ** ὑπερεκπερισσοῦ.* quando homo infirmatur, tunc & anima eius supra * modum quærit Dominum. Bona ergo disciplina est, si quis eam accipiens, gratias agat Deo. *Iob. 2.* dicatq. talis: Si bona de manu Domini suscepimus; mala cur non sustineamus? *Iob. 1.* Sit nomen Domini benedictum, in secula. Amen.

CAP. LVII. Carissime, si sub regula viuas; non te vincat socordia, vt secunda vel tertia hebdomadæ ocieris feria: ne per totam septimanam tribulent te cogitationes. Sic enim nonnullis contingit, qui in cœnobijs viuunt. Sugge- ** al. Monachi.* rit namque cogitationi * fratris, secunda ac tertia feria hebdomadæ indul- ** ὑποτάζεσθαι.* gendum esse ocio: finitq. eum reliquis diebus * opprimi cogitationibus, vs- ** al. ad finem vsque hebdomadæ.* que ad * tempus reddendi operis. Tu autem sobrius & vigilans esto in C omnibus, charissime: vt nihil aduersarius inueniat, quo te capiat. Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieiq. opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis atque molestijs, liberius vacet orationi.

CAP. LVIII. Quando quis vitæ renuncians, egressus fuerit ad * fratres; ipso adhuc in ** al. ad cœnobium plurimum fratrum.* primordijs religionis constituto, suggerit ei desiderium improbus, ad habitum accipiendum intempestiue; vt frater nimiam cupiditatem sancti habitus perferre nequiens, fugiat stadium: sin autem sustinuerit, donec habitum arripuerit; tūc vrget ipsum exire cœnobium, & vitam in solitudine degere. quare huiusmodi quædam menti eius subijcit: Exi hinc, & vitā solita- ** κατὰ μικρόν.* riam amplectere, ac * modicum sensimq. operare: infirmus enim es, inquit, D & molestias operis istius perferre non poteris. Et si egressus frater, labores ** σφοδρῶς.* exercitationis monasticæ fortiter non pertulerit; plus * æquo inde, vehementiusq. torquetur: Sin autem & infirmitas ipsi superuenerit; adhuc magis magisq. eum, quòd proprium locum reliquerit, pœnitebit.

CAP. LIX. Alteri porro fratri præbet tentator alacritatem ad exercitationem, & austeritatem disciplinæ, vsque ad arctissimam & seuerissimam viuendi rationem: & post modicum temporis, siue paucos post annos, incipit tentator ** al. protractionem laboris.* ipsi Monacho * longitudinem temporis ob oculos ponere, quodq. grauis & longus eum maneat sufferendus labor, inquiens, ad finem vsque, in ea vitæ austeritate: ne & tandem ipsius corpus nimium viribus deficiat. Si au- E ** al. salutari cupit.* tem anima fratris * suam sitit salutem; non se tradat fraudulentis eiusmodi cogitationibus: sed admonitionibus atque consilijs virorum exercitatorum, ac timentium Deum obediat; aut mox à se similium cogitationum repellat insultus. Qui vero non sic virtutem colens, suum occultat morbum; & re- ** al. qui inter se consentiunt.* mittere exercitationem nolens, ne offendat fratres, qui * alioquin concor- ** al. otiose degat.* des in labore sunt & impigri: recedit è loco, vt pro libitu * suum desiderium expleat: quin & propriam sibi ruinam tales conflant, quòd studio placendi

A placendi hominibus, virtutem exerceant: non enim supra firmam petram fundamentum eorum ædificatum erat, sed super arenam: vnde pluuia descendente, fluuijsq. ac ventis spirantibus, & in eam per cogitationes irrumpentibus, corruit. Nam dum videbantur virtutem possidere, multa superbia inflati erant: quando autem defecerunt, desperationi sese tradiderunt, quod * non debuerunt. Scriptum enim est: Nunquid qui cadit, non resurget? dicit Dominus. Et, nolo mortem peccatoris: sed magis vt conuertatur, & viuat. Qui autem secundum Deum viuit, etiamsi omni virtutis genere excultus sit, non tamen inflatur neque extollitur; diuinam secum magnificentiam perpendens, & quo pacto semetipsum humiliauit, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis: quin & seipsum despiciet

al. quod vtinam non contingat. *Hier. 8.* *Ezech. 18. 33* *Philip. 2.* *Gen. 3. & 18.*

B præ Dei metu. secundum eum, qui dicit: Existimaui memetipsum terram ac cinerem. Virtus vero regali purpuræ est similis, quippe cui nihil alienum attexi potest. Qui ergo secundum Deum pie ac religiose viuere cupit: nequaquam in grauissimam ruinam incidet. Et si etiam vt homo præter rationem commotus fuerit: Dominus tamen qui nouit eius animum malitiæ & calliditatis expertem, cohortatione ministrorum suorum confirmabit spiritum ipsius. Admonitus autem & repugnans, similis est equo ore indurato, ac frænum non reformidanti; donec sessorem suum præcipitet. Nam qui durus est corde, misere corruet.

Virtus, regali purpuræ similis. *A Simili.* *Eccles. 3.*

CAP. LX.

Qui suam salutem, & opus in cœnobio negligit; seipsum exemplum
C inertiæ præbet plurimis fratribus: qui autem salutem curat, magnam gloriam promerebitur in cœlis: quoniam forma religiosæ vitæ fuit, & negligentiorum fratrum promptitudinem ad virtutes perfectas assequendas excitauit. Quemadmodum enim in acie belli, qui primus init certamen,* apud omnes honoratur: ita etiam in honore erit apud Deum, omnis qui vigilanter opus Domini perfecerit. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

al. præ omnibus.

CAP. LXI.

Non decipiaris cogitatione Monache, dum peccas, & agis quæ non licet; gloriandoq. dicis, quòd quæcumque mala egerit Monachus, melior adhuc sit homine seculari. Non enim (vt scriptum habemus) qui seipsum commendat, ille probatus est: sed quem * Deus commendat. Tu vero
D primum tuas actiones examina: an reuera vitam sub obedientia perfectam degas, dum ita teipsum efferς; an concupiscentiam viceris, paupertatem diligas, detractionem oderis, & inanis gloriæ non sis cupidus: an peccatum auerseris, & voluptatem abomineris: vtrum nullum violaueris; an passiones superaueris; an contumelia affectus, non irascaris; & laudatus, non extollaris: an Dominum toto corde ac viribus diligas; & proximum tuum, sicut te ipsum. Quòd si nondum hæc * seruauerimus: quare ita magnifice de nobis ipsi sentimus? quod coram eius bonitate deplorandum est: vt duritiem sanet cordis nostri, dignosq. nos reddat cœlesti vita atque beata.

2. Cor. 10. *al. Dominus.* *al. Quasi non cauerimus.*

CAP. LXII.

Væ monacho illi, qui pietate deperdita, vino se corroborat: nam si so-
E brietatem hic non coluerit, oportebit in nouissimis eum amarè deplangere: Qui autem conseruat vias suas in Domino, gloriam consequetur.

CAP. LXIII.

Non oportet etiam * modum stricte nimis ponere aduersus recenter instructos: ne à Seniore, ipsi ad alium deficiant. Et licet quidem id censeatur æquum, tamen non sine periculo tumoris & inuersionis animæ: nam variæ sunt insidiæ Diaboli.

al. terminum constituere.

CAP. LXIV. Non decet indulgere pueris, vt liberius agant cum fratribus: quin potius modestos & obedientes, tales præbere se conuenit, in Domino. A

CAP. LXV. Nefas est, Maiores scandalo esse inferioribus, ipsisq. exemplo esse impro-
Habac. 2. bæ conuersationis. Quoniam scriptum est: Væ qui potat proximum suum subuersione turbida: sed magis ipsi forma & exemplum esse debent fidelibus.

CAP. LXVI. Non oportet eum qui saluari desiderat, attendere erroribus aliorum: sed
2. Cor. 5. sibi ipsi. Nam scriptum est: ideo contendimus siue præsentes, siue absentes
Rom. 14. placere illi: Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi: vt referat vnusquisque propria corporis, prout gessit, siue bonum siue malum.

B

CAP. LXVII. Si quis, sicut oportet, non obedit Superiori: sufferat infirmitatem nouitij subditi, vt hac molestia vitam restituat laboribus præteriti temporis:
Rom. 15. Apostolo dicente: Debemus nos firmiores, imbecillitates infirmorum susti-
** al. vestrum.* nere, & non nobis placere. Vnusquisque * nostrum proximo suo placeat in bonum, ad ædificationem.

CAP. LXVIII. Non poterit diu esse in vno loco Monachus, neque requiem inueniet, nisi primùm silentium & continentiam diligat. Silentium enim quietem parit, & assiduitatem orationis. Continentia vero cogitationem ab omni
** κατάστασις.* distractione liberam reddit. Demum pacifica * constitutio, horum possessorem excipit. C

CAP. LXIX. Tentationis tẽpore apparet probatio viri fidelis: cæterũ tentationis tempore non oportet deficere; at potius orationibus recteque factis intendere. quemadmodum qui per mare nauigant, vehementibus procellis expositi, suam ostendunt diligentiam, magnamq. vigilantiam, Dominum inuocan-
Ion. 1. cap. iuxta LXX. tes: sicut etiã in Propheta Iona scriptum habemus: Et facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri. Et timuerunt nautæ, & clama-
** al. ad proximum suum.* uerunt vnusquisque ad * Deum suum: & iactum fecerunt vasorum, quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis. Quod quidem loco exempli sit, facientis ad abdicationem rerum terrenarum. Nam quibuscumque spretis secularibus, pro sola vita æterna concertandum est: & nequaquam ingruente nobis calamitate aliqua, desperare oportet. Videmus etenim Prophetam, cum in ventre etiam Balenæ esset, suam haudquaquam D
Ion. 2. iux. LXX. salutem desperasse, sed precando dixisse: Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum; & exaudiuit me: de ventre inferi clamoris mei audisti vocem meam. Non enim despicit eos Deus, qui in veritate inuocant eum. Vnde & nos, tribulatione aliqua ingruente confugiamus ad
Psal. 17. 80. 117. 119. 135. &c. Dominum, secundum eum qui ait: Domine in tribulatione recordati sumus tui. Neque enim semper tranquillùm est mare: fieriq. non potest, vt absque tentatione perficiamus institutæ vitæ cursum. Si vero fidem Domi-
** πηδάλιον.* ni, tamquam * temonem ac clauum apprehendamus: in vitæ portum introducet nos, depulsisq. molestijs, vitam & immortalitatem induemus. E

CAP. LXX. Carissime, si spiritus acediæ conturbet te; ne animo consterneris, sed deprecare Dominum, & præbebit tibi patientiam: factaq. oratione sedens recollige cogitationes tuas, & consolare animam tuam, secundum eum qui
Psal. 41. 42. iux. LXX. dicit: Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo; quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus. Et dicito: Quid pigritaris ò anima mea? non enim semper est nobis in hac vita commo-

randum.

A randum. Audi Prophetam dicentem: Aduena ego sum * in terra, & peregrinus, sicut omnes patres mei. Reuolue animo eos, qui anteactis temporibus in eodem vixerunt monasterio, quod iam tu inhabitas; & nosce atque considera, quòd quemadmodum illi ex hoc seculo transierunt: ita & nos tamquam aduenas & peregrinos oportebit, quando Deo placuerit, hinc emigrare: cæterùm vita iustorum, post obitum incipit. Vnde Propheta futuram vitam desiderans, exclamabat dicens: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. ac rursus: Quando veniam, & apparebo ante faciem Dei? Tamquam enim carcerem aliquem, reputabant præsentem vitam Sancti. Vnde & alibi dicit: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Sic etiam Apostolus desiderium habuit dissolui, & esse cum Christo. B

Psal. 38. * *vulg. apud te, &c.* *Psal.* 41. *Ibidem.* *Luc.* 2. *Philip.* 1.

CAP. LXXI.

Duo fratres senes, sibi mutuo graues & molesti erant. Contigit autem vnum ex ijs ægrotare; ad quem visitandum, dum quidam frater accederet, rogabat eum Senex, dicens: Simultates & inimicitias hic inter nos gerimus, & velim vt illum ad reconciliationem hortareris. vtinam autem & ego, bonum quid alicui possem præstare. Ad quem frater: Iussu tuo, inquit, o Abba, adhortabor. Egressusque frater, secum cogitabat: forte non sufferet adhortationem meam Senex, magisq. exacerbabitur fortasse. Deoq. sic disponente, quidam ex fratribus affert ei quinque ficus, & paucula * mora. Eligensq. frater ficum vnam, & paucula ex alijs, detulit Seni in cellam C suam, dicens: Forte quidam Seni attulit, dixitq. mihi: accipe, & da illi tali Seni. Illisq. auditis, Senex obstupuit, dicens: Istane ad me misit? Ad quem, frater: Etiam pater. Iisq. acceptis, dixit Senex: Bene venisti. discedensq. frater a Sene, ad cellam suam redijt. desumptisq. duabus ficubus, cum pauculis moris, etiam ad alium Senem detulit: exhibitaque * ipsi pœnitentia, dixit: Sume ista pater, quia mittit tibi ille talis Senex. Cui ille: Vt puto, reconciliati sumus? At frater: Ita Abba, tuis orationibus. Dixitq. Senex: Gloria & honor Deo. diuinaq. gratia reconciliati sunt Senes. Contracta autem inter eos pax est, tribus ficubus, pauculisq. moris: & non cognouerant Senes, quid egisset frater.

* *συκάμινα.* * *al. & facta coram eo pœnitentia.*

CAP. LXXII. NARRATIO, AB EXEMPLO.

D In cœnobio, exigente necessitate, vt frater in dispensatoris munere constitueretur; Præfectus fratrem ad id elegit, pro voluntate sua: qui iam relicturus cellã suam, commendauit suppellectilẽ suam alteri fratri, dicens: Si contigerit me destitui dispensatoris munere, consignes mihi eadem. At ille recepit se redditurum: & non post multum temporis reliquit frater œconomiam, dicens se in tranquillitate cellæ suæ quiescere malle. aitq. ad fratrem: Redde mihi quæ tibi concredidi: at ille noluit præbere. Cumq. videret eum irasci, neque velle quidquam præbere, tacuit: alius autem frater hortabatur illũ ad pacem; & si quid ipsi concredidisset frater, ne eum suo priuaret: ne E te forte Dei iudicium, aiebat, e monasterio eijciat. Ad quem ille: Nihil, inquit, quod eius sit teneo. & post dies * quinque vel decem, admissa tentatione, qui vasa acceperat frater cum magna * vexatione cœnobio excessit. Præfectum vero se hortantem ne discederet, contumelijs affectum reliquit. Vnde œconomus, permissu Præfecti, aperta ipsius cella, reperta vasa diuisit fratribus. Paucis autẽ post diebus, pænitentia ductus frater, redijt ad locum suum, vbi apertam suam cellam reperit, vasaq. sua diuersis fratribus distributa: quare vehementer doluit, nec diutius distulit ea recuperare, quæ sibi ab illo fratre fuerant commodata, eidemq. restituit.

* *l. fort. quindecim.* * *al. tribulatione.*

C. LXXIII. Frater interrogauit fratrem quemdam, dicens: Abbas iussit me ad pistri- A
num egredi, caussa pinsendi fratribus panem; cumq. operarij (inquit) sæ-
culares sint, loquuntur indecentia, & non mihi expedit audire eiusmodi,
quid igitur faciam? Cui ille respondit: Nonne uidisti pueros literas discen-
* ἐπὶ τὸ πλῆθος. tes * gregatim; & quomodo singuli eorum proprijs lectionibus studeant,
& non aliorum: scientes quòd suas ipsi magistro recitaturi sint, & non alienas?
1. Thess. 5. Quòd si a perturbationibus superaris; audi eum qui dicit: Omnia probate,
quod bonum est tenete.

C. LXXIV. Qui sermones multiplicat inter fratres, multiplicabit pugnas & odia sibi:
at qui linguæ temperat, diligetur. Magnum quippe lumen animæ est, timor
Domini; ex ea tenebras depellens, ipsamque mundam ac puram reddens. B

C. LXXV. Fratres, etiam præuia oratione nostrum opus amplectamur: quoniam
* græc. ἀδόλως. merces proposita est ijs, qui sine fuco * & fallacia opus suum pertractant.
Nam qui ex contentione, aut sui ipsius amore, vel auaritia opus negligit; il-
Psal. 27. & lud Scripturæ audiet: Reddet vnicuique secundum meritum operum suorum.
Matth. 16. 25 Qui autem bona operatur conscientia, vt Deo & non hominibus placeat;
& Rom. 2. benedictam illam vocem audire merebitur: Euge serue bone & fidelis, quia
Matth. 25. in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domi-
ni tui. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

C. LXXVI. Si seculo renuncians, exieris de terra tua, & de cognatione tua; & quie- C
scere te fecerit Dominus Deus tuus in loco, in quo deinceps tranquille ac pa-
cate victurus es: vide ne illo in loco nomen tuum extollas, quamuis etiam
princeps, ac valde magnus sis in terra tua. sed sic cum Propheta, intra te
Psal. 39. ratiocinare: Mendicus sum ego & pauper, Domine * adiuua me: vt Deus su-
* vulg. Dominus solicitus est mei. scipiat te, atque exaltet.

INTERROGATIO.

Cur Frater negligentem se præbet, in cella sua?

RESPONSIO. D

C. LXXVII. Quàm diu anima rebus inhæret terrenis; variæ cupiditates huius seculi,
* τὸν τόνον. & inanes voluptates quæ in animum per cogitationes importantur, eius * fir-
mitatem constantiamq. labefactant atque dissoluunt: vnde fit, vt frater in
cella desidens, negligentior fiat. Si vero hunc mundum oderit cum fallacijs
eius, & seipsum seruum Domino præstiterit in toto corde & anima: ne-
quaquam præualebit aduersus eum negligentia; facietque deinceps opus
* ἐν ἀνέσει. suum cum * animi iucunditate. Quòd si ipsi cum inanis gloriæ cogitatione
luctandum sit: & hanc seruus Domini expellet, propriam naturæ infirmi-
tatem expendens, & cuius donum sit, reputans. secundum eum qui dicit:
1. Cor. 4. Quid enim habes, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, E
quasi non acceperis? Quòd si certamen ei cum carnis infirmitate fuerit: non
pauebit seruus Domini, neque seipsum a caritate Dei separabit. secundum
Rom. 8. eum qui ait: Quis nos separabit a charitate Dei? tribulatio? an angustia?
an persecutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius? sicut scri-
Psal. 43. ptum est: Quoniam propter te mortificamur tota die; æstimati sumus, si-
cut oues occisionis. Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dile-
Rom. 8. xit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque principa-
tus,

A tus, neque potestates, neque instantia, neque futura, neque virtutes, neque angeli, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Cunctas porro passiones ac perturbationes, spiritus fornicationis comitatur atque prosequitur: & ideo fuge turpiloquia, & * vitabis cogitationes immundas. *al. & fugies cogitationes improbas.

Si iusserint Præfecti, nos cum fratribus nostris ad * extraordinarium aliquod opus egredi: prompti atque alacres accurramus, non contendentes cũ negligentioribus. Nam qui potens est viribus, & non cooperatur, multis modis sibi ipsi damno est: primo quidem mercede seipsum priuat: secundo occasionem murmurationi præbet atque detractioni, dum cæco sui ipsius amori nimis operando indulget. Non oportet autem industrium, cogitationibus segnioribus intentum esse. Nullus quippe messis tempore dicere solet, quia * propinquus meus sibi frumentum non colligit, ideo nec ego mihi colligam: sed vnusquisque dum tempus suppetit, alimenta sibi atque pecoribus suis colligit, vt ab ægestate se liberum immunemq; conseruet. Et si in temporalibus tanta adhibeatur diligentia: nonne multo magis ea opus erit in spiritualibus? CA.LXXVIII. * παρέργων. B * al. vicinus.

Senes decet honore cæteris anteire: & infirmis compati bonum est. Senes porro sapientes, vnguentum fratrum sunt ad stabilitatem animæ. CAP.LXXIX.

C Principium superbiæ est, * non adiuuare fratres, pro viribus: conuenientibus vero nobis ad opus, non multum est loquendum: sed opus vrgendum, ad quod egressi sumus. CAP. LXXX. * al. nolle cooperari fratribus.

Inanis * animi securitas generat superbiam: superbia autem mater est inobedientiæ. Cæterum humilitas & mansuetudo suum possessorem in timore configunt Domini, tamquam columnam aliquam in templo Domini collocatam. CAP.LXXXI. * ἄδεια.

Non * decet Monachum, vllam habere cum fœmina societatem: ad eam vero quæ virginitatem profitetur, prorsus ne accesseris: siquidem vllus in D re carnalis sensus viget. Nam monachum inter æpulas cum fœminis versari, idem est ac se in ignem proijcere. Qui autem eatum fugit consuetudinem: fugiat tamquam dama ex retibus, & velut auis ex laqueo. CA.LXXXII. * Ἀσύμφορον τῷ Μοναχῷ. Conuersatio cũ fœminis, periculosissima.

Frater, sobrium te præbe ac vigilantem à iuuentute tua: ne te pœniteat in nouissimis tuis. Vide ergo, ne cor tuum homines zelauerit peccatores. Scriptum quippe habetur: Noli æmulari in malignantibus; neque zelaueris facientes iniquitatem. Quoniam tamquam fœnum velociter arescent: & quemadmodum olera herbarum, cito decident. Spera in Domino, & fac bonitatem. CA.LXXXIII. Psal. 36. Ibidem. Ibid.

E Carissime fratet, si malæ conuersationis sit frater tuus, admone illum, dicens: Finem impone frater: non enim tibi vtilis est ista conuersatio. Affer illi exemplum aliquod eorum qui lapsi sunt: hoc autem modo, non quasi eius qui cecidit, errorem atque peccatum commemorans, sed vt præsentem iuues; vtq. respiciens ad pericula consequentia, fugiat lapsum. Propone quoque ei memoriã electorum Dei: & discerne ipsi vtrorumq. retributionem: & si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Sin autem in eadem voluntate atque opinione perseuerauerit, & ab alijs admonitus non paruerit, CA.LXXXIV. COMMONITORIA. Matth. 18.

* τὰ τῆς καταφρονήσεως ἔργα. paruerit, ea * peragendo quibus contemnere se indicet admonitores: subtrahe te illi, fusis pro eo precibus ad Dominum. secundum dictum illius: A
2. Thessal. 3. Quòd si quis non obedit verbó nóstro, per Epistolam hunc notate: Et ne commisceamini cum illo, vt confundatur: & nolite quasi inimicum existimare, sed corripite vt fratrem.

Ca. lxxxV. Quis aliquando conspicatus alterum in semitam aliquam ingressum, & in illa perijsse; non semitam illam fugit, ne in eamdem incidat calamitatē?

Ca. lxxxvI. Ne decipiaris frater, saturitate ventris; & noli inebriari vino, in quo est
Ephes. 5. luxuria: non enim tibi lucrum est, nisi in perficienda voluntate Domini. B

C. lxxxvII. Serua frater, castitatem corporis tui: quam si in charitate Christi custodieris, omnem facile virtutem perfecte exercere & assequi poteris. Nam, qui in te inhabitat Spiritus sanctus, super te gaudebit, quod templum Domini, puritate ac recta voluntate * adoleas; ideoque confortabit te ad omne opus bonum. Hæc porro tria, instrumenta sunt excolendis virtutibus, ac cælesti puritati perquam accommoda: temperantia ventris, moderatio linguæ, & oculorum frænum. Si ergo duo seruaueris, oculos vero non custodieris, ne distrahantur: firmam castitatem tenere nequibis. Quemadmodum enim aquæductus confractus, deperdit aquas: ita & oculorum distractio mentem castam destruit. Si quando autem edendi * auiditas te inuaserit; dic cogitationi: puta, si heri hoc te cibo refeceris, nonne hodie ieiunus surrexisti? Quod si porro tibi suggesserit, vt res inutiles ab alijs scisciteris? dic cogitationi tuæ: puta iam te interrogasse, quodque proximus tibi responderit; & sile. Quod si euagationes * mentis atque distractiones tibi suggesserit; dic cogitationi: propterea hic es, non vt alienam pulchritudinem perdiscas. quare tibi ipsi attende, & negligentiam fuge: vt mens tua confixa hæreat in timore Domini. iuxta illud Prophetæ: Confige clauis à timore tuo carnes meas: à iudicijs enim tuis timui. C

* græc. θυμιᾷς al. τιμᾷς. i. honoras.

A Simili.

* al. appetiens. seu cupiditas.

* μετεωρισμοὺς

Psal. 118. iuxta 70.

C. lxxxvIII. Arbitror conducere Monacho maxime nouitio, non exire cella, sine * superhumerali; indecens enim esset absque pallio prodire: siquidem nudo aliquo amictu, siue cum solo colobio nouitium incedere, monacho turpe est & indecorum. Scriptū quippe habetur: Præcingere, & calcea te caligas tuas: & circunda tibi vestimentū tuum, & sequere me. * Non decet quoque Monachū, nimio affectu atque inordinate corpus lauare, vel pedes, instar voluptatis * amatorum: nam per corporis elegantiam, vestiumq. ornatum, sibi voluptates * conciliant. sicq. pietatis studiosus, per contraria resistit contrarijs. D

* ἄτερ καταγωγίου. κολοβίου.

Act. 12.

* al. cap. 89.

* φιλήδονοι.

* al. venantur.

C. lxxxIX. Non oportet ad ostentationem hominum, quidquam agere: sed cuncta puro agenda sunt corde, tamquam Deo latentium & occultorum conscio, à quo etiam solo remunerationem speremus. * Non licet etiam Monacho, peregrina proferre colloquia, præsertim tempore Synaxis: ne impedimentum detur cæteris. Ecce fratres nostri laborant: & nos disturbamus illos. Ipsi sacras audientes Scripturas * combibunt eas, instar terræ pluuiam sitientis: nos autem & intus versantes, extrà cogitationibus distrahimur. Ipsi diligentes sunt, & attenti: nos autem negligentes. ipsi vigilant in orationibus: nos autem somno & inertiæ nosipsos obstringimus. ipsi coronam accipiunt: nos autem in nostra permanemus ignauia. ipsi Deo placere student: nos autem mundo. Quare & nos euigilemus, vt accipiamus. Omnis enim qui petit, accipit: & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur. E

* al. cap. 90. & al. cap. 91.

* συμπίνουσιν.

Luc. 11. & Matth. 7.

A aperietur. Quoniam suauis Dominus vniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius. Ipsi gloria, in secula. Amen. *Psal. 144.*

Deum time carissime, & mandata eius obserua; & citò videbis longe post te relictos eos qui te contemnunt atque despiciunt; si minus hic, at certe ibi. Serua igitur charitatem, vt pupillam oculorum. Lux & vita in ea sunt, serua eam. Gaudium est omnibus adhærentibus ei: Diuina est * possessio, angelicaq. dignitas, tene eam. Si dilexeris eam, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Si seruaueris eam, erit tibi exultatio coram angelis Dei. Si eam dilexeris, prosperaberis in cunctis operibus tuis. Si dilexeris eam, inhabitabit in te gratia Dei; eritque gratia instar fontis distillantis B medicamenta hominibus, bonusq. odor eius cor tuum exhilarabit. Columna hæc est omnium virtutum. Nullus in ea reperitur dolor mortis. Iustitiam & fortitudinem, patientiam ac pacem edocet: domus Dei est, eam serua: donabit autem nobis eam cum fructibus eius, ipse Dominus. Cui gloria, in secula. Amen.

CAP. XC. — * *græc. κτῆμα. al. κτίσμα.* — *Psal. 102.* — *Charitas, columna omnium virtutum.*

Carissimi, diligamus inuicem: & confundetur inimicus, qui non cessat aduersus seruos Dei æmulationem excitare atque inuidiam. Nam qui inimici sequuntur consilium, videntes inter se fratrem ex animo placide seruientem Domino, non probant; sed machinationes excitant, volentes eum persequi, * veriti ne vera pietate atque religione proficiens, fortior ipsis C euadat. Et hic quidem persecutionem patiens, innocens recedit ex caussa separationis: sed auctores culpa non vacant. Sic Ioseph pro seruo venundatus est Ægyptijs: verùm Deus quem mente tenebat, ipsum non despexit; immo gratiam ac sapientiam, coram Pharaone Ægyptiorum Rege donauit, Principemque eum super Ægyptum & vniuersam domum suam constituit: & qui * reprobauerant eum, ibant adoraturi eum cum muneribus, non solum vt fratrem: sed tamquam regem & Dominum vniuersæ terræ Ægypti. Nam Scriptum est: Dominus dissipat consilia gentium: reprobat autem cogitationes populorum, & reprobat consilia principum. Consilium autem Domini, in æternum manet. Rursusq. ait: Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciet mihi homo. Seruemus igitur nosipsos charissimi, D ne quem ex pusillis istis scandalizemus, Domino & Saluatore nostro Iesu Christo affirmante, expedire tali magis, vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris: quàm vt vnum scandalizet de pusillis istis, qui in me credunt. Et iterum: Videte, ne contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in cælis semper vident faciem patris mei qui in cælis est. Propterea diligamus inuicem fratres: vt cum viderit Dominus fidem & vnionem ad inuicem, quam habemus cum * timore eius, in nobis lætetur. sicut scriptum est: Lætabitur Dominus in operibus suis. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.

CAP. XCI. — * *ὑπεραντλοῦντες.* — *Gen. 39. 40. 41. 42. 43. & Psal. 104.* — * *οἱ ἀπογνόντες.* — *Psal. 32.* — *Psal. 117.* — *Hebr. 13.* — *Matth. 18. & Marc. 9.* — *Ibidem.* — *Psal. 33.* — * *al. ab timore.* — *Psal. 103.*

Caute age frater, & attende tibi ipsi: multæ enim sunt insidiæ inimici. E Si enim fratrem sobrietati ac vigilijs deditum conspexerit inimicus; alium mox ex segnioribus aduersus eum excitat, vt sæpe etiam manus inter se conferant. Deinde conciliata amicitia, eamdem confidenter inter illos auget fraudulentus; non quidem virtutis gratia: sed vt eiusmodi amicitia, turbatis illorum mentibus, voluptates inter eos admisceat, fiatq. ingens malum. Quare etiam posteaquam suam ipsi imbrobitatem damnauerint, tantum sæpe odium auget; vt abijciant breuem illam discordemq. concordiã. Qui vero Deum timet, numquam sine superna sapientia diliget. Nam

CAP. XCII. — *Concordia discors.*

scriptum

Iaco. 3. ſcriptum eſt: quæ autem de ſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica, A
eſt, deinde pacifica, modeſta, & quæ ſequuntur.

CAP. XCIII. Si inter fratres commoreris, ne aſſueſcas præcipere: ſed exemplum te potius ijs præbe bonorum operum; obediens in ijs quæ ab alio dicentur tibi: ſin autem exigente neceſſitate loquaris, tamquam conſiliarium te gere.

DOCTRINALIA.

Quod ſi alius frater dicta tua refellerit; ne mouearis mente: ſed voluntatem tuam, charitatis pacisq. gratia, reprime. Si enim iram excandeſcentis Dæmonis, per manſuetudinem reſpuis; nihil aduerſum te poterit. Vnde ſic * tibi repugnantem alloquere: Ego quidem benedicte, tamquam idiota aliquis locutus ſum, ſic conſiderans, da veniam ignorantiæ meæ: ſit autem quemadmodum ipſe dixiſti; & in hoc retrocedet à te, re infecta, atque B
confuſus, turbarum excitator diabolus. Nam contendere, ac propriam voluntatem oſtendere, turbas excitat, & * iracundiam inſanabilem: ira autem in ſinu quieſcit impiorum: & vis iræ eius, ruina eſt ipſi. Vnde & Apoſtolus, admonet dicens: Seruum Domini, non oportet contentioſum eſſe.

* al. aduerſarium tuum.
* al. & perturbationes in nos incurabiles.
2. Tim. 2.

CAP. XCIV. Apoſtolo dicente: Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: vt abſtineatis vos à fornicatione. Certamen vero non exiguum eſt inter ſanctificationem & immunditiam: dum impudicitiæ cooperatores ſuggerunt eiuſmodi, dicuntq. Ecce nullus te videt, & quem vereris? Quibus, cooperatores ſanctificationis reſpondent: Deus videt, & Angeli eius * adſunt; & quo pacto tu ais, nemo te videt? At tentator: hucuſq. inquit, neminem aſpici- C
mus. Quem interrumpentes * puritatis ſtudioſi: Bene inquiunt, dixiſti, quòd nihil videmus. Nam ſcriptum eſt: Excœcauit eos malitia eorum, & neſcierunt ſacramenta Dei. Propheta quoque clamante atque dicente: Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite. Qui plantauit aurem non audiet? aut qui finxit oculum, non conſiderat? Et alio in Pſalmo ait: Domine probaſti me, & cognouiſti me: tu cognouiſti ſeſſionem meam, & reſurrectionem meam. Tu intellexiſti cogitationes meas de longe: ſemitam meam, & funiculum meum inueſtigaſti. Et omnes vias meas præuidiſti: quia non eſt * dolus in lingua mea. Ecce Domine, tu cognouiſti omnia nouiſſima, & antiqua: tu formaſti me, & poſuiſti ſuper me manum
tuam. Mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me: * confortata eſt, & non po- D
tero ad eam. Quò ibo à ſpiritu tuo? & quò à facie tua fugiam? Si aſcendero in cælum, tu illic es: ſi deſcendero in infernum, ades. Si ſumpſero pennas meas * diluculo, & habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. Et dixi, forſitan tenebræ conculcabunt me: & nox illuminatio in delicijs meis. Quia tenebræ non obſcurabūtur à te; & nox ſicut dies illuminabitur: ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Et alibi: In ipſo enim viuimus, & mouemur, & ſumus. Et quo pacto tu audes dicere, quòd nullus te videt? cum & ſæpe olim Dominus dixerit: Amen dico vobis, quia ſi hi tacuerint, lapides clamabunt. Hæc igitur tecum ipſe reputa; & peccatum nequaquam dominabitur * tibi, neque dolor peccati occupabit te: ſed gaudium & pax tibi erit in Spiri- E
tu ſancto. Nam peccatum tenebricoſus atque caliginoſus conſequitur & comitatur dolor, qui illius auctores & effectores inuadit: Sanctificationem vero, gaudium & pax conſequitur. Qui itaque quietus in cella ſua degit: exultat in Spiritu Sancto, inſtar infantis ſub mamilla matris. Deinde iterum reuerſa gratia, facit eum lugere ac flere, in memoriam ipſi peccata præterita reducens: ne nimio elatus gaudio, offendat. Quin & lacrymis ſplendeſcit anima, cæleſtia diuino munere contemplans. Magnum quippe beneficium

1. Theſſ. 4.
* al. intuentur.
* al. ſanctimoniæ cultores.
Sap. 2.
Pſal. 93.
Pſal. 138.
* vulg. non eſt ſermo in lingua mea.
* al. innaluit.
Ibidem, & Amos. 9.
* al. in directũ.
Act. 17.
Luc. 19.
* al. in te.
Comparatio pulcherrima.

A beneficium est, Sanctificatio in dilectione Christi. Ipso Domino affirmante: Beati mundo corde: quoniam ipsi Deum videbunt. Ipse autem Dominus, qui fragiles excitat, & eos * qui animo sunt demisso atque abiecto saluat; & membra in peccatis inueterata, per pœnitentiam reparat: immaculatum corpus nostrum, cum anima ac spiritu tueatur atque custodiat. Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

[Matth. 5.] [* τοὺς ἀπεγνωσμένους.]

CAP. XCV.

Si quietus vixerit Monachus in sua cella, à multis turbis liberabitur. Qui autem * vecors est mente, si ad turbas accesserit, non referet æmolumentum: at qui cogitatione perfectus est, vtilitatem percipiet. Cæterùm quietam ac solitariam vitam degere, præstantius est. Exempli gratia carissime: Fratri per ciuitatem obambulanti occurrit tumultus * humanæ conditionis, dum hunc quidem ridentem videt, istum vero plorantem; illum dire iurantem, alium etiam blasphemantem. Et eiusmodi conspiciens frater; si mente sit infirmus, subito illud Pharisæi dictum in mente habebit: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum. aut frequens etiam iisdem affectionibus commotus, discedet: quare solitudo quieta maxime infirmioribus est vtilis. At qui mente perfectus est, iam dicta intuens, obstupescit super longanimitate Dei. secum ita loquens: Vides quanta sit diuina patientia: quandoquidem dum à nobis maledicitur * & blasphematur, fert patienter, & non irascitur; despectus sustinet, & non reminiscitur iniuriæ. Cæterum cuncta nostris vsibus suppeditat abundanter: erudiens & C misericordiam exhibens, omnesq. ex multa benignitate sua ad pœnitentiam reducere cupiens. Ego vero quid faciam peccator? quia cum terra sim & cinis, contumeliã sufferre nequeo: immo nec verbum quidem à fratre asperius: Nam si contumelia mihi aspergitur, irascor. Si consolatio mihi adhibetur, animo efferor. Hei mihi peccatori: hei mihi. Et his compunctus frater, abit glorificans Deum, ac dicens: Gloria tibi Deus, gloria tibi. Iterumq. dico: Gloria tibi, qui solus bonus es.

[B: margin letter at "simæ: Fratri per ciuitatem"] [* al. puer est sensu.] [* θόρυβος τῆς ἀνθρωπότητος.] [Luc. 18.] [* δυσφημούμενος.]

CAP. XCVI. CONTRA IMPVRAS COGITATIONES.

Carissimi, si quando impuræ mentem nostram perturbent cogitationes; non despondeamus animum: sed meminerimus miserationum Dei. Numquam enim cui nauigium commissum est, reprehendetur à Domino, vel D possessore; vt dicat: Cur passus es meam nauem fluctibus appelli? Sed cur neglexisti, nec fluctibus obstitisti? Cur vero & in portum propositum, id est, ad diuinam miserationem non confugisti? Nam quando in nos insultus immundarum cogitationum suscitat inimicus, quas hominum aures ferre non possent: conuersus, vicissim dicit: Perijsti, non est tibi spes vlla salutis; volens vndis eum desperationis demergere. Tu itaq. caue fidas dictis eius; ne mentem propriam desperatione deterreas: sed quantum illi, desperationis timore, animam grauant: tantum nos spe futurorum bonorum subleuemus eam, diuinæ commiserationis memores: ne * nimiũ onerantes aduersarij, etiam animam cogitationibus demergant. Illisq. ad nos dicentibus: perditus es, nec amplius saluari poteris. dicamus eis: Nos cum E Deum habeamus misericordem atque longanimem, non desperamus de nostra salute. Qui enim dixit, non septies solum dimittendum esse proximo, sed vsque septuagies septies: multo magis peccata dimittit * exspectantibus salutare ipsius. Pulsis igitur hinc ipsis, in * alio incursionem faciunt, dicentes: Cùm Deum habeatis misericordem atque longanimem, & peccata dimittentem: cur non magis indulgetis voluptatibus seculi; & postea pœnitentiam agite? Ad quos, tunc nos respondeamus: Quæ fecimus, fecimus, & infecta reddere nequimus: nunc autem Scriptura attestante, quòd nouissima

[* ἐπὶ πλεῖον.] [Matth. 18.] [* al. sperantibus.] [* f. in aliud.]

1. Ioan. 2. nouissima hora sit, in quam horam, vel in quod tempus respicientes, nostram salutem negligemus? malumq. in conspectu Domini Dei nostri agere, pro nihilo ducemus? *A Simili.* Similis es enim frater carissime, viro sub arbore confidenti, qui prospiciens immanes bestias gregatim aduentare, sese in altum abripit, ita vt feræ ipsi nocere non valeant: Existima autem arborem, timorem Dei; eritq. tibi gratia cooperatrix, in omnibus vbicumque ambulaueris, & inimicos tuos substernes tibi. A

CAP. XCVII. Sic in præsenti vita incedere oportet fideles: Si gaudium nobis acciderit, siue ex felicitate aliqua, siue ex beneficijs acceptis; vereamur non longe abesse tristitiam: sin autem tristitia superuenerit nobis, speremus gaudium propinquum. *AB EXEMPLO.* Exemplum ab ijs qui per mare nauigant capiamus: nam hi, insurgente in eos vento, ac tempestate aliqua vehementiore, non illico desperant suam salutem: sed resistunt fluctibus, tranquillitatem exspectantes, qua obtenta, iterum procellas metuunt; vnde etiam assidue aduigilant, ne repentina aliqua vis ventorum insurgat, quæ eos imparatos in mare deturbet: sic & nos vtrimque circumspectos esse oportet. Qui enim exspectatur; si venerit, non vt nouus * atque hospes recipitur: neque enim illum imparatum offendit. Cum igitur tribulatio aliqua vel angustia nobis acciderit; liberationem ab ijs, & auxilium à Domino exspectemus: ne forte dum longior est ac diuturnior tribulatio, si nulla spes nobis salutis superfit, mortem afferat. Similiter dum gaudium obuenerit; angustias exspectemus: ne ob nimium gaudium, obliuiscamur luctus. B C

** al. neque vt peregrinus.*

CAP. XCVIII. Si compassionis * affectu permotus, fratrem adhortaturus abieris; priusquam tractes cum eo, quem cohortari statutum est, sic tecum cogita: Si te non audierit, noli irasci, neque perturbari: ne nocumento sit vexatio tua, & fratrem accuses. Si te auscultauerit, gratia Deo: sin autem adduci non possit, vt dictis tuis obediat; ne irascaris. Nam compassionis mercedem, repressionisq. iræ, incunctanter à Deo accipies: quippe * qui ob illius nomen id feceris.

** Ἐὰν συμπαθῶν.*
** ὡς διὰ τὸ αὐτοῦ ὄνομα.*

CAP. XCIX. Carissime, cælestem thesaurum desideras, dignusq. Domino fieri elegisti; *Matth. 19.* dicentem audi: Si vis perfectus esse, vade & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. Et rursum: *Matt. 10. & Luc. 14.* Qui amat patrem aut matrem plusquam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam, & sequitur post me; non est me dignus. Itaque nisi quis crucem baiulet, non poterit sequi Dominum. *Marc. 10. 16. & Luc. 14.* Postquam enim dixit: vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælis. * subintulit dicens: & veni, sequere me. Non enim dixit: & habebis thesaurum in cælis. & deinceps dormi, ac requiesce: sed dixit, & habebis thesaurum in cælis: & veni, sequere me. *NOTA.* Non ergo solum renunciationem, sed & probationem, quæ in eiusmodi succedere solet laboribus, præbe. Tunc enim præstantius certamen & lucta suscipietur cum aduersatio: qui si postea cogitationem * transferre valuerit à cognitione rerum coelestium; nouissima peiora reddet primis. Sicq. Monachum inimicus tentat, vt qui large ac liberaliter suas opes in pauperes dispersferit; vilissima deinde quæq. egestatis prætextu auidius atque * iniuste persequatur; & qui nuptias legitimas recusauit, fornicationis hunc & lasciuiæ amatorem efficiat. Vnde sane multa opus est sobrietate & vigilantia, donec ex hoc corpore siue carcere * ac septo excesserimus. D E

** al. adiunxit.*
** al. dimouere.*
** al. audacius.*
** ἐκ ἐνδύματος.*

Carissime,

A Cariſſime, ſi in * congregationem fratrum, ſe in pietate ac religione exercentium, incideris; volueriſq. verſari inter eos, vt ſeruias Domino: vide, in omnibus modeſtum ac humilem te præbeas; vt alios quoque qui ex miſeranda ſeculari vita aderunt & aduentabunt, tua honeſta conuerſatio erudiat, ſuaſq. ipſi animas ad virtutum perfectionem excitent. * Quando ergo Præfecti, nos vnà cum alijs fratribus iuſſerint ad opus egredi; alacres * contendamus. Si porro reſponderis, corpus tuum non ſufferre labores, ſicut ruſticorum; perſpicuum iſtud eſt: non enim omnes æqualiter poſſunt onera ferre: cæterùm obedientem, & promptæ voluntatis eſſe, conceſſum eſt omnibus. Oſtende igitur * inſtitutum atque alacritatem tuam in veritate: & omnes te onere leuabunt, videntes te illi ferendo parem non eſſe. Sed vide, ne * omnino te illo ſubleuari patiaris temere: verùm interpella eos, dicẽs:

CAP. C.

* σύστημα τῶν ἀδελφῶν.

* al. cap. 101.

* προδράμωμεν.

* τὴν πρόθεσιν.

* εἰς τέλος.

B Ego quoque vobiſcum partem habere cupio: & cooperare ijs pro viribus, quas tibi largitus eſt Dominus. Nam ſcrutator cordium, qui nos creauit, nobiſq. vitæ ſpiritum dedit, nouit quas ſingulis vires attribuerit. Si enim poſt arreptam ſolitudinem, contraria diuinis mandatis egerimus: in vanitatem res tota reſoluitur. Quòd ſi ſubrepens inimicus, concupiſcentiam rerum præteritarum, in mente tua ſeminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum huiuſmodi cogitationibus verſari ac colloqui: nam præteritarum memoria rerum, ſuperbiam ijs parit, qui temere ac ſine ratione eas * mente pertractant. Quando porro ſpatium ac locum, ſuperbiæ operibus perficiundis opportunum, propter inſtitutum vitæ repugnans, non obtinuerit:

NOTA.

* al. in tant. cogitatione hæris.

C tunc carnali affectioni, & voluptatum concupiſcentiæ mentem ipſius tradere nititur: mala autem affectio, noſti quid ſit? paſſio ea eſt improba, Deum irritans, & homines exacerbans, quam deſtruet Dominus. Ipſi gloria, in ſecula ſeculorum. Amen.

κακόηθες, τὸ ἦθος πόνηρον.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

D *CENTVM iſta Auctoris noſtri Capita lectu ſanc digniſſima, multiplicem in ſe Doctrinam continent, variarumq. rerum narrationes: nec non Apophthegmata ac ſcite & argute lepideque dicta plurima, præter comparationes atque ſimilitudines hinc inde petitas, & exempla aliquot accommodatiſſima: modum autem ac rationem inter alia potiſſimum acquirendæ humilitatis tradunt: & ſunt veluti Compendium quoddam ſi non omnium, ſaltem plurimorum hoc ſecundo Tomo antea tractatorum, è quibus non pauca conciſe in hiſce capitibus adducta ac repetita inuenias. cuiuſmodi etiam fere ſunt in primo Tomo eius Beatitudines ac ſpiritalis vitæ regulæ plurimæ: nec non Capita X C I. De recta viuendi ratione. & de Vita ſpiritali ad monach. Capita X C V I. &c. Quibuſcum etiam aliorum Patrum in multis conferri poſſunt capita ac Regulæ monaſticæ, Pachomij, Macarij, Magni Baſilij, Gregorij Nazianzeni, Chryſoſtomi: item Caſſiani, Nili archimandritæ Conſtantinopolit. ac Marci, Eſaiæ, & Dorothei Abbat. &c. è quibus licet multa reperiantur typis mandata, ſunt tamen non pauca adhuc in antiquis Vaticanis membranis græc. latentia (quæ ibi aliquando vidi) & nondum in lucem edita, præcipue autem veterum iſtorum Abbatum græcorum: quorum iam memini.*

E Eiuſdem S. P. Ephræm Capita Centum: quæ & narrationes, & Apophthegmata ac ſcite dicta, doctrinamq. variam continent. & de ratione acquirendæ humilitatis, &c.] *Hanc omnium iſtorum Capitum inſcriptionem anteponere hic viſum potius fuit, quòd magis ipſum Argumentum, præcipueq. in illis contenta per partes quaſdam denotet atque proponat. vbi tamen in alijs atque alijs Exemplaribus mmß. abſque eiuſmodi partium expreſſione, breuius etiam ſic reperitur:* Eiuſd. Capita centum, quomodo quis humilitatem ſibi comparet.] *& al.* Eiuſd. S. Patris Ephræm, de modo ac ratione acquirendæ humilitatis, Capita centum.] *qui Titulus etiam commodus eſt & inſtituto quadrat, ac placet, cum à potiori fiat denominatio, potiſſimumq. de recte comparanda humilitate, in hiſce agatur. Ad numerum porro Capitum, quod hic*

attinet, licet in plerisq. mmß. distinctio illorum atque distributio in plura fiat quàm centum: tamen quia in omnibus græcis exemplaribus quæ videre licuit, præmittitur in Inscript. numerus solum cẽtenarius, & non vltra; factum est quòd in nonnullis capitibus magis concisis & à semuicem quasi dependentibus, duo in vnum contraxerimus, coniunxerimusq. vt præmisso Titulo, capitum quoque numerus in corpore Textus responderet, & nec plura nec pauciora quàm centum, hic à nobis nullo prætermisso, reponerentur. A

Ex cap. 3. Audimus loquentem Sapientiam: Homini fornicario omnis panis dulcis: non fatigabitur transgrediens vsque ad finem, &c.] *Verba ista allegantur ex Sapientia Sirach, siue ex Ecclesiastico cap. 23. concordatq. in plerisque hic lectio nostri Auctoris cũ edit. 70. at in vulg. paullo aliter sequentia sic leguntur:* Omnis homo qui transgreditur lectum suũ, contemnens in animam suam, & dicens: Quis me videt? tenebræ circumdant me, &c.] *In reliquis vero post sequentibus, partim cum vulg. & partim cum 70. verba hic consonant, quare & vtrisque nos in translatione pro exigentia rei accommodauimus: & in aliquibus verba etiã* B *quædam Scripturæ aliter ab Auctore allecta atque accommodata, prout sunt apud ipsum reddidimus. cuiusmodi hic sunt ista:* At contra, hominis oculos timet: nec intelligit infinitis partibus oculos Domini lucidiores esse sole, circumspicientes, &c.] *quæ per allusionem ex iam citato Sapientiæ cap. 23. videatur dicta, & sic applicata. vbi in edit. 70. hic est:* Et oculi hominum timor eius: & non cognouit, quoniam oculi Domini decies millies lucidiores sole, inspicientes omnes vias hominum, & intuentes in absconditas partes, &c.] *in vulgata autem sic:* & non intelligit, quoniam omnia videt oculus illius; quoniam expellit à se timorem Dei, huiusmodi hominis timor. & oculi hominum timentes illum: & non cognouit, quoniam oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem, circumspicientes omnes vias hominum, &c.] *vnde quæ in his lectionis sit conuenientia, & quæ differentia, Lector consideret. Constat autem totum hoc Tertium Auctoris caput, ex verbis Sapientiæ Sirach, cap. 23.*

C

Ex cap. 5. Non dicas: à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur? In populo magno non ero in memoria, &c.] *Ex capite 16. Sapientiæ Sirach, citantur ista: vbi etiam alia atque alia notanda occurrit lectio. siquidem in vulg. hic inter alia sic est:* In populo magno non agnoscar: quæ est enim anima mea in tam immensa creatura? Ecce, cælum, & cæli cælorum, abyssus, & vniuersa terra, & quæ in eis sunt, in conspectu illius commouebuntur, &c.] *at in edit. 70. ad verbum, sic:* Non dicas, à Domino abscondar: numquid ex summo quis mei memorabitur? In populo magno nõ ero in memoria: quæ est enim anima mea in immensa creatura? Ecce cælũ, & cælum cæli: Dei abyssus, & terra, commouebuntur in visitatione eius. montes simul, & fundamenta terræ, cum conspexerit illa, tremore concutiuntur.] *Cuius loci verba, quousque ab Auctore extenduntur, etiam hic producere ex edit. 70. visum est: vt quilibet conuenientiam atque differentiam lectionis videat decernatq. vbi partim S. Ephræm cum 70. & partim cum vulg. consentit, partim etiam ab vtrisque dissentit, aliterq. nonnulla legit. sicut recte examinanti ac conferenti patebit.* D

Ex cap. 15. Et comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitq. dilectus, incrassatus, impinguatus, dilatatus, &c.] *Locus est Deuter. 32. vbi in vulg. illud:* & comedit Iacob, & saturatus est, recalcitrauitq. &c.] *eo in loco deest, sed ponitur in edit. 70. vbi ad verbum sic est:* Et comedit Iacob, & saturatus est: & recalcitrauit dilectus. Impinguatus est, incrassatus est, dilatatus est: & dereliquit Deum, qui fecit eum: & recessit à Deo salutatore suo.] *concordat autem hic in aliquibus partim cum vulg. & partim cum 70. nostri Auctoris lectio; quam & alibi aliquoties ab eodem citatam & pulchre applicatam vt hic inuenies, etiam hoc eodem tomo 2. postea, vbi in tract. de Panoplia seu armatura spiritali, locus ille sic citatur:* Comedit Israel, & satiatus est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est, & dereliquit Deum factorem suum, &c.] *vbi quasi eodem modo est per omnia, vt hic & apud 70. nisi quòd pro (* Comedit Iacob *) vt hic habetur, & in edit. 70. illic (* Comedit Israel *) legatur, sicut & quandoq. alibi.* E

Ex Cap. 23. Scriptum est in lege Moysis: Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus aut Hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo dimittes, &c.] *Quæ Moysis verba habentur Exod. 21. & Deuteronom. 15. vnde ea hic mutuatus est Auctor, quamquam tamen (vt apparet) magis ex loco Deuteronomij, quocum etiam verbatim hæc lectio concordare videtur per omnia, præsertim iuxta LXX. at in vulg. paullo aliter ibi sic reperitur:* Cum tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, & sex annis seruierit tibi; in septimo anno dimittes eum liberum.] *& paucis ibidẽ interiectis, postea:* Sin autem dixerit: Nolo egredi; eo quòd diligat te, & domum tuam. & bene sibi apud te esse sentiat: Assumes

subulam,

A fubulam, & perforabis aurem eius in ianua domus tuæ, & feruiet tibi vfque in æternum: ancillæ quoque fimiliter facies.] *Et vt de differentia & conuenientia iftorum cum citato loco Exodi conftet, etiam inde verba adducam; quæ ibi fecundum LXX. funt eiufmodi:* Si acquifieris feruum Hebræum; fex annos feruiet tibi: feptimo autem anno abibit liber gratis, &c. *ac paullo ibidem poftea:* Sin autem refpondens feruus dixerit: Dilexi Dominum meum, *&* vxorem & paruulos, non abeo liber: adducet eum Dominus eius ad Tribunal Dei. & tunc adducet eum ad oftium ad poftem: & perforabit Dominus eius aurem fubula; & feruiet ei in feculum, &c.] *at in vulg. Exod.* 21. *fic:* Si emeris feruum Hebræum, fex annis feruiet tibi: in feptimo egredietur liber gratis, &c. *ac quibufdam interiectis, poftea:* Quòd fi dixerit feruus: Diligo Dominum meum, & vxorem ac liberos; non egrediar liber. offeret eum Dominus dijs, & applicabitur ad oftium & poftes; perforabitq. aurem eius fubula, & erit ei feruus in feculum.] *Ex quibus, lectionis varietatem diligenti Lectori expendendam conciliandamq. relinquimus; nobis verba hinc inde addu-*
B *xiffe, & cum citatis hic ab Auctore contuliffe fas fit: quæ quidem hoc loco & alibi conuenientiffime ab Ephræm adducuntur & applicantur. myfticeque ac fpiritaliter eadem per S. Hieronymum libro fecundo aduerfus Iouinianum, exponuntur, vbi inter alia, quid fit Septimo anno egredi feruum liberum, & perforari eius auriculam, ac cum vxore & liberis feruire, &c. optime explicatur & accommodatur, ficut & alibi apud eumdem.*

Ex cap. 28. Sic cum peruerfo oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam fubijci, &c.] *In Græco hic eft:* οὕτω δεῖ διαςρέφειν μετὰ ςρεβλοῦ, *&c. quod, etfi aliter quoque ita transferri poffet:* Sic cum peruerfo oportet conuerfari &c. (*nam & illud, verbum* διαςρέφειν *fignificat*) *tamen hoc loco vertendum potius videtur vt pofuimus, confiftendumque in acceptione vocis illius præmiffa: refpicit enim vt apparet, ad fuperiorem locum, vbi eft:* καὶ μετὰ ςρεβλοῦ διαςρέψεις *i. & cum peruerfo peruerteris, &c.] vt eft Pfalmo* 17. *additurq. hic poftea,* τοῦτο διαςροφὴν ἐγγιζειν, *&c. quamquam tamen illud* (διαςρέφειν) *in bonam potius partem hic accipi col-*
C *ligitur ex loco Matth.* 5. *adiuncto:* Si quis te percufferit in maxillam dexteram, (*fequiturque ibi in Græco*) ςρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην *i.* verte illi & alterã.] *fubditurq. immediate:* οὕτω δεῖ διαςρέφειν μετὰ ςρεβλοῦ, *&c. i. fic cum peruerfo oportet peruerti, & pedibus peccati nequaquam fubijci. q. d. fi cum peruerfis peruerti oporteat: ita peruertamur, vt fub pedibus peccati nullatenus verfemur, aut (ficut ante dicitur) vt iniquitati nequaquam nos accommodemus, in quo peruerfitas cenfenda eft, &c. at ficut Chriftus monet, vt fi quis nos percufferit in maxillam dexteram, vertamus illi & alteram. & ficut Apoftolus cohortatur, vt non vincamur à malo, fed in bono malum vincamus, &c.*

Ex cap. 35. Si ægrotum vifitas, vide ne inimicus inter vos ociofiloquium fuggerat, aut detractiones, &c.] *In vifitatione ac confolatione infirmorum, quæ vitanda fint, & quæ potiffimum agenda atque ægrotantibus proponenda, breuiter hic tangit & comprehendit. Vitandos autem ibi dicit fermones vanos & aciofos, ac detractorios, ex quibus tam aufcultantes quàm lo-*
D *quentes, damnum percipiunt; cùm moris fit (vt recte hic ait) Diabolo, nocere vni quidem per linguam, alteri autem per auditum, &c. Confolandos porro ægrotos admonet ex facris Scripturis, adducendo inde falutaria, quibus, mente ac fpiritu (vt alibi dicit) infirmi reficiantur, & ædificentur: tum etiam proponendo ijs Paffionem Saluatoris noftri Iefu Chrifti: atque ifta cùm faluberrima fit doctrina, merito retinenda eft, & ad praxim atque effectum tempore & loco fuo à vifitantibus reducenda. Quò etiam faciunt, quæ hoc Tomo fupra à noftro adducta funt Auctore in Parænefe* 33, *quæ eft de Patientia, & compunctione. cuius ibi initium eft:* Carifsimi, præbeamus nos tamquã ftrenuos milites, pro Rege noftro Chrifto, &c.] *ac poftea Parænefe* 35. *quomodo cõfolari oporteat pufillanimes: vbi de duplici Confolatione agitur; & differentia inter Confolatorem fpiritalem, & fenfualem adducitur, copiofeq. explicatur. De quo, p'ura vide apud S. Hieronymum, in Epiftola* 27. *quæ eft ad Euftochium virginem, fuper epitaphio Paulæ matris: vbi inter alia multa, etiam agitur de folamine quo ægritudo alleuanda eft, & de Paula matre, quomodo ægrotantes moniales tractare folebat; & Paulam matrem, Euftochium filia; & monachos, alij, &c.] item*
E *S. Bernard. in Sermone* 86. *fuper cantica, cuius principium eft:* Non eft quòd ex me iam quæratur, cur quærat anima verbum, &c.] *vbi inter alia, oftenditur infirmitatum & neceffitatum omnium, verbum Dei remedium optimum effe, &c. De quo & alibi apud eum, aliosque Patres, quorum hic loca citare foret prolixum.*

Ex cap. 45. Prudentem atque fincerum oportet effe Monachum, vt alia quidem tamquam ridicula prætereat, alia per humilitatem, alia autem fale conditis verbis, &c.] *Vbi alia lectio fic habet:* Prudentem & fimplicem conuenit effe monachum: vt mala quæ contra ipfum ab aduerfario adferuntur, cognofcat; & alia partim velut ridiculofa pertranfeat, alia cum humilitate, & alia per fermonem fale conditum, &c.] *Refpicitque*

non obscure ad illa verba Apostoli Coloss. 4. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος i. A *Sermo vester semper in gratia, sale sit conditus, &c. nam & hic Græce est, ἐν τῷ ἠρτυμένῳ λόγῳ i. in verbis sale conditis. vel in sermone, sale, condito; siue oratione salibus quibusdam aspersa, &c.*

Ex cap. 57. Vbi reperitur: Suggerit namq. cogitationi fratris, secunda ac tertia feria hebdomadæ indulgēdum esse otio; sinitq. eum reliquis diebus opprimi cogitationibus, vsque ad tēpus reddendi operis, *&c.*] *alia sic habet lectio:* Suggerit enim spiritus acediæ, monacho, &c. *& al.* Suggerit enim cogitationi monachi, duobus aut tribus diebus in hebdomada feriandum esse: permittitque ipsum reliquis diebus hebdomadæ diuexari cogitationibus, vsque ad finem hebdomadæ, &c.] *vbi in Græco est, μέχρι τῆς ἑβδομάδος τὸ τέλος. quæ etiā lectio hic satis quadrat placetq. sicut & altera, quæ habet: ἄχρι τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου .i.* vsque ad tempus retributionis operis. *aut si manis,* vsque ad tempus reddendi operis, *sicut hic vertimus. puto autem vtrobique extremum omnino hebdomadæ diem intelligi, quo ab illis pensum exigebatur, &c.*] *Postea in fine eiusdem cap. 57. vbi habetur:* Enitere igitur, vt quotidie aliquid agas, dieique opus ad diem adiungas: & mens tua non illaqueata curis, liberius vacet orationi, &c.] *in alio MS. sic legitur:* Da operam ergo, vt diei opus ad alterius diei laborem adiungas; & mens tua curis atque molestijs obuincta non detineatur: sed orationi potius & exercitationi, ac manuali operi tuo assidue vaca, &c. *vbi Græce est, ἀλλὰ σχόλαζε τῇ προσευχῇ, &c.*] *at præcedens lectio quia plenior videtur & instituto accommodatior, magis etiam ob perspicuitatem hic quadrat, probaturq.* B

Ex cap. 58. Quando quis vitæ renuncians, egressus fuerit ad fratres, ipso adhuc in primordijs religionis constituto: suggerit ei desiderium improbus, ad habitum accipiendum intempestiue, &c.] *Vbi in alio MS. sic continetur:* Quando aliquis abdicata vita seculari, exierit ad cœnobium plurium fratrum: suggerit ipsi adhuc in primordijs versanti inimicus desideriū accipiendi habitus ante tempus, &c.] *vtraque autē lectio bona est, & perspicua: daturq. vtrobiq. hic intelligi, τὸ ἅγιον σχῆμα .i. habitum sanctum non statim Nonitijs monachis, etiam antiquitus concedi solere: nam antequam eo induebantur, aliquamdiu exercebantur & probabantur, & quidem in exteriore Tholo, vt constat ex supra adductis in Parænese 17. quæ incipit:* Frater dignus es habitus sancto indumento monastico; ne extollaris aduersus exspectantes in futurum annum, &c.] *de quo & in nostris ibi Scholijs, plenius.* C

Ex cap. 69. Et facta est tempestas magna in mari, & nauis periclitabatur conteri: & timuerūt nautæ, & clamauerunt vnusquisque ad Deū suum, *(ac al. ad proximum suum)* & iactum fecerunt vasorum, &c.] *Verba sunt Ionæ 1. cap. quæ hic vt sunt in Græco textu Ephræm, & apud 70. transtulimus. vbi in vulg. paullo aliter nonnulla sic leguntur:* Et timuerunt nautæ, & clamauerunt viri ad Deum suum: & miserunt vasa quæ erant in naui, in mare; vt alleuiaretur ab eis, &c.] *Sequentia autem his postea Ionæ verba:* Clamaui in tribulatione mea ad Dominum Deum meum, &c. *sunt apud eum secundo cap. concordatq. in ijs hic quoque Auctor cum 70. quæ tamen in vulg. paullo etiam aliter sic se habent:* Clamaui D de tribulatione mea ad Dominum, & exaudiuit me: de ventre inferi clamaui, & exaudisti vocem meam, &c.] *Adhibet autem ista Propheta hic verba loco exempli, vt illis doceamur & nos inter tentationum ac tribulationum procellas, non deficere aut desperare: sed confidenter potius ad Deum semper recurrere, eiusq. auxilium implorare, &c. Per vasa porro in mare proiecta, abdicationem rerum terrenarum indicat, quodq. quibuscunque rebus secularibus spretis, ad solam vitam æternam anhelandum sit; & nequaquam obueniente nobis calamitate aliqua desperandum, &c.*

Ex cap. 70. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo: quoniam confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.] *Verba ista ex Psalmo 71. hic ad recolligendas cogitationes, consolandamq. propriam animam inter angustias, accommodata sunt. discordantq. in hoc solum à lectione vulg. quòd ibi adhibito* (adhuc) *legatur:* quoniam adhuc confitebor illi, *&c. hic autem non item: at ab edit. 70. in eo dumtaxat est differentia, quòd* E *ibi sit, σωτηρία τοῦ προσώπου μου .i.* salus vultus mei: *hic autem apud Ephræm legatur, σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ θεός μου .i.* salutare vultus mei, & Deus meus. *quomodo etiam est in vulg. & in multis libris Græcis.*

Ex cap. 71. Vbi est: desumptisq. duabus ficubus, cum paucul is moris, etiam ad aliū Senem detulit; exhibitaque ipsi pœnitentia, dixit: Sume ista pater, quia mittit tibi ille talis Senex, &c.] *Officium charitatis ac pacis per Fratrem illum largitione atque distributione eiusmodi fructuum fuisse demonstratum, satis hinc palā est: sed dubiū hoc loco moueri potest de pœnitentia, quam dicit Seni fuisse exhibitam, &c. Circa quod, vt certius quid constet, notanda est tri-*

A *plex quæ hic occurrit, varia lectio: est enim in vno MS. Græc.* καὶ μετανοίας αὐτῷ. *& in alio,* καὶ ποιήσας αὐτῷ μετάνοιαν *.i.* & faciens ipsi, seu coram ipso pœnitentiam, &c.] *& al.* καὶ βαλὼν αὐτῷ μετάνοιαν. ὕπτιο, *&c.] quæ tria pro iisdem hic sumi, satis clarum est, forte pro (genua flexit, vel in genua coram eo procidit, aut quid simile) quo denotetur aliquis pœnitentiæ illius actus, qui in accessu ad Seniores ac superiores, cum reuerentia exhiberi solebat, vel etiã ante colloquium cum Sene, in genibus precatiunculam aliquam sub silentio ad Deum præmittendo, &c.] quomodo etiam supra demonstratum est in Parænese 35. vbi de quodam Fratre ad alium visitandi ac consolandi gratia accedente, sic narratur:* veniensq. ad ianuam fratris; & pulsans, pœnitentiam agit: admissusque ingreditur, ac se ad orationem componit, &c.] *vbi etiam Græce est,* καὶ βάλλει μετάνοιαν, *vt hic. De quo modo loquendi atque agendi, ibi plura in nostris reperies Scholijs. pag. 164.*

Ex cap. 87. Non decet Monachum, vllam cum fœmina habere societatem, *&c.] Alia*
B *hic lectio pro* ἀσύμφορον *.i. non decet, siue dissonat, aut discordat, habet* ἀσύμφορον τῷ μοναχῷ *.i. non expedit, vel damnosum est Monacho, conuersari cum fœminis, &c.] indicatur autem vtrobique magnum periculum ac damnum quod ex eiusmodi commercijs atque colloquijs prouenire solet, & si in alijs, maxime inter Regulares. sicut pluribus etiam alibi ab Auctore nostro ostenditur, ac præsertim tomo 1. in Tract.* de abstinendo ab omni consuetudine perniciosa. *& in nostris ibidẽ Scholijs, vbi in hanc rem, aliorum quoque auctoritates adduximus. Quò etiam faciunt, quæ Magnus adducit Basilius in suis constitutionibus monastic. cap. 4. per tot. vbi viuis rationibus atque exemplis clare ostendit, quòd nequaquam temere cum mulieribus conuersari, & colloquia texere conueniat. idemque de virginibus tradit, in longo Sermone quem de Virginitate conscripsit, ad Letoium melitensem Episcop. vbi non pauca huc facientia adducuntur. sicut etiam apud Chrysostomum in prolixa longeq. pulcherrima Oratione, quam conscripsit* Περὶ τοῦ μὴ τὰς κανονικὰς συνοικεῖν τοῖς ἀνδράσιν *.i.* Quòd regulares fœminæ viris nõ cohabitent. *cuius initium est:* οἴμοι, οἴμοι ψυχὴ *.i.* Hei mihi, hei mihi ò anima, *&c.] vbi pro Titulo admodum vitiose in latinis Chry-*
C *sostomi exemplaribus etiam postrem. edit. reperitur:* Quòd regulares fœminæ viris cohabitent. *absque (* οὐκ, *non) quæ quàm deprauata sit lectio atque illius Sermonis Inscriptio, non solum ex manuscriptis Græcis (in quibus conformiter legitur,* οὐκ συνοικεῖν. *& al.* μὴ συνοικεῖν.*) sed etiam ex ipso Argumento, & contentis atque tractatis in illa oratione colligitur. Quibus accedit, quòd non solũ cum ipsius Chrysostomi, sed etiã hic & alibi cum Patris nostri Ephræm, ac Basilij, & Nazianzeni, omniũq. aliorũ Sanctorũ Patrũ doctrina pugnet illa talis* ἐπιγραφὴ *atque inscriptio. quare & in Indice Sermonũ Chrysost. quinti Tomi, & in Titulo ac frontispicio ipsius Serm. omnino corrigendũ, legẽdumq.* Quòd regulares fœminæ viris non cohabitent, *Sermo.] ideoq. aduertant impressores, & lectores.*

Ex cap. 88. Arbitror conducere Monacho, non exire cella sine humerali ac pallio: siquidem nudo aliquo amictu siue cum solo colobio prodire, monacho turpe est, &c.] *vbi alia lectio habet:* Expedire considero Monacho præsertim iuueni, non prodire extra cellam absque pallio, aut alio indumento: nam honestatem atque decentiam, amictus
D ille ipsi præbet: nudo autem lebitonario siue colobio iuniorem monachum ambulare, monacho turpe est, &c.] *vbi hic habes,* εὐσχημοσύνην παρέχει *.i. honestatẽ atque decentiã præbet: at ibi,* ἀσχημοσύνην *.i. indecentiam præbet, siue indecorũ est, &c. quæ etiã hic lectio magis quadrare videtur.] Cæterum quod attinet ad vocab. Colobium, & lebitonarium, &c. quid ea sint, & olim denotauerint, pro Lectoris satisfactione ac commodo exponam: Fuit autem Colobium, curta & truncata vestis absque manicis, quemadmodum etiam hic ac alibi illud nomen noster vsurpat Auctor, sed apertius Dorotheus abbas in Serm. de obedientia & submissione propriæ volũtatis. post med. ibi:* Habitus siue vestitus noster is est: Colobium, id est, curta, & truncata vestis absque manicis, &c.] *vbi etiam quid innuat Colobij forma, & cur ipsi soliti sint Colobium gestare absque manicis, cum alij manicas gestarent, pluribus persequitur explicatq. Vnde etiam Sozomenus lib. 3. cap. 13. scribit monachos Aegypti* χιτῶνας ἀχειριδώτους, *id est, tunicas absque manicis habuisse: vt eo nimirum signo ostenderent se manus ab iniuria & contumelia facienda habere penitus alienas, &c. quibuscum etiam conueniunt quæ à Dorotheo, loco iam citato adducuntur. Quin & Cassianus libro 1. de Habitu monach. cap. 5. de Colobijs ægyptiorum, sic*
E *scribit:* Colobijs quoque lineis induti, quæ vix ad cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus, vt amputatos habere eos actus & opera mundi huius suggerat abscisio manicarum: & ab omni conuersatione terrena mortificatos eos, velaminis linei doceat indumentum. audiantq. per hoc Apostolum quotidie dicentem sibi: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, &c.] *quamquam tamen Cassiani Colobia, vt alia manicis non omnino carebant, sed ea (sicut aperte ex hisce eius verbis colligitur) citra cubitum desinebant. cuiusmodi etiam hodie fere in vestibus sacris Dalmaticas, seu tunicellas cernimus, &c.] Dicitur porro Colobium etiam lebitonarium, sicut tradit Isidorus lib. 19. Etymol. cap. 22. dicens:* Lebitonarium est colobium sine manicis, quali monachi Aegyti vtun-

tur, &c. *quomodo etiam quasi pro iisdem hæc duo vsurpare hic noster videtur Auctor, dum dicit: γυμνῷ τῷ λεβιτωνί, εἴτε τῷ κολοβίῳ .i. nudo lebitone, siue colobio, &c.] licetq. ista græca sint nomina (κολόβιον καὶ λεβιτών) à latinis tamen etiam vt latina (colobium, & lebitonarium) inueniuntur vsurpata. Quod porro hic dicitur, non licere Monacho prodire extra cellam, ἄνευ κατανωτίου .i. sine superhumerali, &c. videtur vocabulum κατανωτίον, hic quoque pro analabo, id est, scapulari accipi, quod ab humeris dependet, crucemq. designat, &c. vt in Sermone iam ante allegato est apud Dorotheum, vbi symbolum & forma analobi describitur. de quo & Cassian. libro 1. de Habitu monach. cap. 6. & apud alios alibi. Accipitur autem proprie κατανωτῖον, pro superhumerali, & amictu qui humeris ac dorso fertur. hinc κατανωτίζομαι, id est, dorso fero: vnde & scapulare, quasi quod scapulis gestatur, vel amictus quo scapulæ potissimum teguntur, &c. vt hoc loco, & alibi.* A

Ex cap. 92. vbi habetur: Tantum sæpe odium inter illos inimicus auget, vt abijciant breuem illam discordemq. concordiam.] *In alio MS. pro (ἀσύμφωνον .i. discordem) legitur, ὥστε ἀσύμφορον φιλίαν αὐτῶν ἀποβάλλειν .i. vt inutilem ac damnosam suam amicitiam abijciant, &c.] redditurq. vtrobique optima sententia: quamquã per ἀσύμφωνον ὁμόνοιαν .i. concordiam discordẽ, scite & eleganter magis exprimatur Prouerbium, quo indicatur inter improbos veram ac firmã diuturnamq. amicitiam esse non posse: sed eam vt syncera ac diuturna reddatur, virtute & timore Dei corroborari ac stabiliri debere. quod etiam hic vult Auctor, dicens:* Qui vero Deum timet, numquam siue superna sapientia diliget, &c.] *nam absque diuini timoris vinculo, amicitia ficta ac simulata est, & concordia discors: qualis inter vitiose viuentes regnare solet.* B

Ex cap. 94. vbi inter alia illud Psalmi adducitur: Et omnes vias meas præuidisti: quia non est dolus in lingua mea, &c.] *in vulg. iuxta heb.* legitur:* non est sermo in lingua mea, &c.] *at in edit. 70.* non est sermo iniustus in lingua mea, &c.] *quemadmodum etiã legitur in psalterio Aethiopico, quocum & in hoc Metaphrasis consentit Apollinarij, &c. Cæterum in alijs sacris Codicibus græcis fere legitur vt hic apud S. Ephræm, οὐκ ἔστι δόλος .i.* non est dolus in lingua mea, &c.] *ita quoque apud Sanctos Hilarium, & Augustinum: & passim apud Patres Græcos, Basilium, Chrysostomum, & alios. De reliquis lectionum varietatibus, ad sequentia eiusdem Psalmi verba hic producta facientibus, plura qui volet in Scholijs nouæ Romanæ editionis LXX. reperiet, quò Lectorem varietatis lectionum studiosum, in cæteris hic remittimus.* C

Ex cap. Centesimo, vbi sub fin. sic. habetur: Si ergo subrepens inimicus, concupiscentiam rerum præteritarum in mente tua seminauerit: vide ne vlla quidem ratione patiaris cum eiusmodi cogitationibus versari, &c.] *in alio MS. paullo aliter sic:* Caue ergo patiaris obrepentem inimicum seminare in mente tua concupiscentiam eorum quæ præterierunt: neque prorsus apud te patiaris commercium atque colloquium cum cogitationibus istiusmodi, &c.] *quod idem & alibi sæpe Auctor inculcat ac repetit, & à malis concupiscentijs præteritis vnumquemque serio dehortatur ac reuocat, &c.*] nam mala *inquit*, consuetudo atque affectio, passio est improba, Deum ad iracundiam prouocans, & homines exacerbans, quam Dominus destruet. Cui gloria, in secula seculorum. Amen.] *& vt alia ibi habet lectio:* Praua autem affectio atque consuetudo, nosti quid sit? passio ea est peruersa ac improba, quam Dominus exterminabit & destruet: Ipsi gloria, in secula. Amen. D

FINIS CENTVM CAPITVM.



E

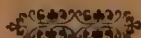
EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

De Perfectione, qua præditum esse decet Monachum.

Vtilis planeq. necessarius hic est Sermo.

Eodem G. Vossio Interprete, & Scholiaste.



A ANNO * præterito ad me accessere quidam, postulantes vtilia ** al. Nuper ad*
nonnulla suis Monasterijs: sed tunc mihi cum ijs loqui non *me quidam venerunt, &c.*
vacabat, quòd infirmitate corporis detinerer. Vnde me ta-
centem, dolor excusauit: conspicientes enim vehementiam
dolorum, silentij caussam agnouerunt. Admonitus sum ergo
paullo ante, quòd & ab alijs monasterijs missi ob id ipsi ad-
uenissent. Quid igitur agendum? priuatim cum his, & ex
alia parte cum illis sermonem instituam? aut vno eodemq. colloquio, vtris-
que satisfaciam. Cæterum vereor pertransire, quæ egregie apud eos paullo
ante gesta sunt: ne meipsum condemnem. Absurdum quippe est, hominem *Nota summam*
B rudem instituere sapientes: sicut etiam pauperem, opulentos ad conuiuium *S. Ephram modestiam.*
inuitare. Sensu * enim ego puer sum: at illi, profectu admirabiles euaserunt. ** al. Νηπιάζω γάρ.*
Neque vero verba veritatem constituunt: sed ipsa veritas verbis fidem addere
solet. Noui componere verba, non inficior: at variæ virtutis exhibere mo-
dos, non est datum mihi. Opus, est imago virtutis: Sermo autem imaginis *Notanda.*
adumbratio est: in adumbratione vero nullus character, sed solum est chara-
cteris & figuræ * commentum. Quid ergo? rogati recusabimus? postulati ** φαντασία.*
non præbeamus? Quis porro nobis obedientiæ foret fructus? cum & multi
obedientiam, ad virtutem * parandam assumpserint. Si porro res * ipsas in- ** f. ad virtutis effectum.*
tueamur: inueniemus seruos proprijs Dominis mutuum dantes, & iuuenes ** al. ad mandata atque iussiones respiciamus.*
C senibus consilia impertientes, indignosq. maximis viris in aliquibus rebus
adiutores & socios. Ex varijs populus constat, vnaq. gloria resultat: at maior
est cui gloria defertur, quàm qui glorificat, ac gloriam defert: & quæ est
mediatrix & conciliatrix, inter ambos quos conciliauit, cohonestatur. Exer-
ceamus nos in verbis atque colloquijs, sicut miles sub duce suo. * Intelli- ** al. Distant nos dicere posse, &c.*
gant fratres, nos verba facere posse, cum opera non habeamus: vnum hoc
agnoscite in nobis vtile, quòd veritatem adamantes, nos ipsos accusamus.
Doleo me non agere opus, de quo vt loquar obsecratus sum: & vereor, ne *Magna modestiæ & humilitatis animi verba.*
qui reipsa agit quod ego doceo, me vt indignum repudiet. At iccirco ne
imperium detrectabo? non potest subditus dijudicantibus aduersari. Plura
D vos nostis fratres, qui factis ipsis docetis: breuibusq. addiscere desideratis, qui
ex oratione voluptatem capitis. Dicam etiam vobis, fructum esse verum *Allegoria similitudinibus eleganter adornata.*
cibum: at frondibus, fructum adumbrari. Verba se in modum habent fo-
liorum: opus autem instar fructus. Vultis nosse virtutem arboris? ex fructu
ac esu cognoscetis illã: nam folia, per similitudinem fallunt. Satisfaciam vo-
bis, conscius humilitatis vestræ. Noui paruitatem meam, & modestiam ve- ** fort. pro ῥεῦμα, legendum est εὕρημα, inuentum.*
stram suspicio: Dicam vestrum esse * fluentum, quod apud vos enitescit.
Pauperes

Pauperes ij sunt, qui purpurã Regis gestant; tametsi ipsi habitu vili vtantur A
ac humili. Qui Regale diadema faciunt, indigniores sunt qui illo vtantur: sed
Ab exemplis. tamen faciunt quod iubentur. Noui quo pacto agricolæ terram aratris ac
** al. tardior sũ.* bobus proscindunt: sed ad opus ego * ineptissimus sum. Multi sunt qui ex
consuetudine, quæ ad artem aliquam pertinent penitus norunt: sed de illis
ratione reddere nequeunt. Alij, vsu ac consuetudine proficientes, excogitarũt
Dicendorum propositio. artes, aut ab alijs inuentas concinniores reddiderunt atque ornarunt. Sic &
ego vobis, de nostri temporis moribus verba faciam: alia quidem ex more di-
cendi sciens, alia etiam ex ijs præbens quæ vsu & laborum experientia di-
** al. diuinis officijs.* dici. Vita Monachorum angelis similis, eorumque institutum diuino * mi-
Vita monastica fructus, & commodo. nisterio plenum est. Continet enim vitã, quæ in præsenti, Deo inseruit: & an-
te, hanc fœnori dat, vt pro vsura vitam æternam accipiat. Præbet ipsi be- B
neuolentiam, & particeps gloriæ cælestis efficitur. Loco præsentium labo-
rum, sperat fruitionem æternorum bonorum. Mutuo dat terrena, & recipit
Vide Schol. cælestia. Soli monachi, * super terram diuini certaminis conditionem atque
A Similibus. constitutionem norunt. Nautæ in mari nauigantes, molestias perferunt: at ipsi
** ἀερικὴ ἐνέργεια.* in quiete vitam agentes, pericula experiuntur. Sicut illis mare: ita his * aerea
efficacitas & potestas. Sicut illos venti prohibent vlterius procedere: ita hi
Eph. 6. in aere contra aduersarios spiritus pugnant. Dixit Apostolus de hac con-
certatione: & spiritalia nequitiæ nominauit. Circummuniuit locum opti-
** ἀλείμμασι.* mis * vnguentis: & aggredientes accurate instituit, vt insidias latentes non
ignorarent. Monachis cum hostibus certamen est, quos non vident: quales
** al. artifices.* ergo eos esse oporteat, non recusabo dicere quod sentio. Nam & * pro- C
phetæ sunt, qui artem spiritalem tractant, cuius expers est caro: opus fa-
A vario effectu. ciunt incognitum, quod neque ipsi qui faciunt, cernunt. negotiantur non in
ijs ex quibus fructum capiunt: sed in ea quæ sperant, laborem intendunt.
** συγκατάθεσις.* Via ipsis est intelligentia: terminus autem assensio * & comprobatio. Animo
** μυρίαις θεωρίαις περιπίπτουσι.* proficiscuntur in cœlum: & mentem sexcentis meditationibus ac lectioni-
bus pascunt oblectantq. Multi occultati insidias effugerunt: alij non resi-
stentes, vicerunt: aliqui etiam ob metum recesserunt: nonnulli quoque
captiui, illusi sunt: multi etiam occisi: pauci omnino traiecerunt, & rari
mercatores suas merces salutis aduexerunt. Quemadmodum qui ad bar-
** al. via.* baros iter suscipiunt: sic etiam est * vita monachorum. In duabus rebus
negotium tractant: aut cum exspectatione magni lucri, si rem bene gesserint: D
aut etiam metu substantiam quam habebant amittendi. Vidi per ciuitates in
Similia à spectaculis ducta. spectaculis & ludis quæ dicuntur, quosdam cum feris atque leonibus decer-
tantes: nihil plane minus opus aggrediuntur Monachi: aut enim ditantur
repente, aut etiam vita spoliantur. Quin & Apostolus Paulus, suam vitam,
1. Cor. 4. spectaculum appellauit: vt confirmetur oratio nostra, quòd in agone certa-
** al. illud.* tis. Idem etiam stadium * illã nuncupauit, & pugnare seipsum affirmat: vn-
1. Cor. 9. de ex pugna stadium, & ex lucta certamen intellige: quæque ibi agantur, à
spectantibus animaduerte. Angeli & homines speculantur: vt non imme-
Monachorum vita vt angelis sit similis. rito dixerimus, Monachorum vitam Angelis esse persimilem. Sed cuiusmo-
di sunt quæ vident Angeli? nisi operationes occultas, laqueos in cauea con-
Ab angelis quænam spectentur. stitutos, mores fraudulentos, inuasiones ex insidijs, machinationes dæmonum E
** ὡς θῆρες.* miro modo contextas & implicatas, quo pacto eas transiliant atque euadãt.
Spectant, quomodo ferarum * instar vincant: quomodo aduersarios in fugam
vertant: quo pacto alios redarguant: quo pacto fucatos amicos de medio
Ab hominibus quæ spectentur. tollant: hæc sunt quæ aspiciunt Angeli. Quæ porro cernunt homines,
prorsus res humanæ sunt: excitantur enim aduersus eos, persecutiones, co-
gitationes, inopiæ, anxietates & inquietudines, morbi, seditiones & in-
stabilitates, accusationes, calumniæ, reiectamenta, & his similia. Multis
difficultati-

A difficultatibus est exposita monachorum vita: nā si remissior sit, decipitur. si *Difficultates vitæ monasticæ*
minus syncera sit, cito instar vini aqua * mixti peruertitur; & acescens, non * ὑδρομιγής.
amplius in pretio est, sed vilescit; non amplius vsui, sed damno; nec oble-
ctamento, sed nauseæ. Instar vini, debet vita nostra conseruari. Non quæ- *A quibus monachum abstinere conueniat.*
cumque sors tulerit, admittenda. Non ridiculis vacandum. non verborum
quamuis sanorum multiplicitate gaudendum. non tropis figurisq. verborum
frequentibus, quamuis synceræ sint. non diuersis aspectibus, licet etiam vo-
luptatem minime suggerentibus. non etiā multiloquio indulgendum, etiamsi
astantes rogent: nam licet non noceant qui in his versantur, lucro tamen
frui non possunt. Pigros noui multos in ægritudines incidisse: alios autem * *al. laborātes*
ægrotantes, sibi requiem comparasse. Alij aduersis pressi, etsi infirmantur
B propter labores: valetudine tamen recuperata, & lucrum & laudem refe-
runt. Non recusauit carnis infirmitatem Paulus: & tamen ipse repositam 2. *Cor.* 11. 12.
sibi coronam confessus est. Qui ad labores se segnem præbet, stupidus est, 2. *Tim.* 3. & 4.
& in omne vitium præceps, ac inter sorres gregarius * atque plebeius. Hic * ἰδιώτης.
est, qui non est professus solitariam vitam; ideo neque aliquid possidet,
neque exprobatur ei non possidenti: at * qui professus est, si labores detre- * ὁ ἐπαγγειλάμενος.
ctet, castigatur; & seruitutis ab eo opus exigitur. An ignoratis, quid miles
piger sustineat? Repetitur ab eo diligenter armorum, telorumq. gestatio, *A milite segne quaenam requirantur.*
equi vsus, ac totius operis militaris. exigitur ab eo meditatio, exercitatio,
obedientia, & strenuitas in rebus agendis. Non erit iusta monacho negli- *Contra Monachos desidiosos.*
genti excusatio: sicut neque agricolæ terrā præclare non colenti. Carnē tuā
C monache * edomans ac reprimēs, euangelici fructus delitias in teipso semina. * ναΐτας.
Ne sinas corpus ociosum, sicuti egit qui vnum talentum accepit: remissionē *Matth.* 25.
quippe cum gratia nactus, & ocio indulgens, condemnatusque vt reus,
Christi miles euasit: & cū iam frueretur regiæ militiæ prærogatiua, in opere
negligēs exstitit. Quòd si negligēti illi atque torpēti pepercit: sane & mona- *A pari. & simili.*
cho parcet. Si inutili parcit seruo Dominus, etiam illi parcet. Agricola ob
negligentiam seminis flagellatur, miles ob insordescentia arma, curator * at- * ἐπιμελής.
que œconomus propter malam administrationem: & quomodo non multo *A minori ad maius.*
magis etiam monachi, si negligentiores exstiterint? Vinum deterius euasit:
in caussa vas fuit, vel locus, aut vnguentū: Inquirit caussam illius Dominus, *Ab exemplis.*
eaq. cognita, non sinit vlterius corrumpi. Potest & culex minimus saporem *Græca obscura.*
D corrumpere: & in hoc, solum culex accusatur, quo minus vino possimus
vti. Res nullius momenti sæpe magnorū malorū caussa efficitur; & ex parua *Ex minimis sæpe maxima.*
neglīgētia, ingentia atque incurabilia fiunt vulnera. Sciant & intelligāt mo-
nachi, se velut seruos & agricolas, atque milites esse Christi; quodq. in cūctis
dictis locis parati esse debeant. Omnesq. homines serui sunt: sed alij qui- *Comparatio inter seruos, & monachos.*
dem fugitiui, & alijs seruiunt, id est, dæmonibus: alij vero exiguis officijs
se emanciparunt. nonnulli etiam tamquam serui seruorum facti, hominum
sese obsequijs tradiderunt: Cæterum monachi, domestici sunt * ac familiares. * θεράποντες.
Attendite ad promissiones vestras, & intelligetis quòd non mentior. Audi- *Promissa attendenda.*
te Apostolum, & aperte iam dicta cognoscetis. ait enim: Castigo corpus 1. *Cor.* 9.
meum, & in seruitutem redigo. Et, carnis curam ne feceritis. Et, induite *Rom.* 13.
E vos armaturam Dei. Et, sic curro, non quasi in incertum, &c. Primum *Ephes.* 6.
fecit, & ita docuit. Hæc est armatura Dei, vt quis & sibi, & multis pro- 1. *Cor.* 9.
sit. Si paratus sit Monachus, etiam imparatum in impulsu Draconis, eximat
ac liberet. Agriculturam hic exercere oportet monachos, & belligerare.
Ad multo * plura potest animus applicari, quàm corpus. Noui plærosq. ope- * πολυμερέστερα.
ri intentos, & interim bellica meditantes. Esdræ quoque tempore, se tales 1. *Esd.* 1. 3. 5.
præbuerunt, ædificabant templum, & dexteras præparabant aduersus ho- 3. *Esd.* 1. 5. 6.
stes. Et tribus Beniamin, iaculandi peritia, vtraque manu hastam contor- *Ab Exemplis.*
quebat:

quebat: multo ſane amplius mens ſcite & expedite in varijs ſpiritalibus ope- A
ribus ſuffecerit. Quòd ſi hæc paullulum ſunt perſequenda: ego vobis quæ
Sementis comparatio, vis, atque potentia. ad ſementis comparationem pertinent, explicabo. Dicamus ergo nouale
eſſe, cognitionem animæ, quam à Deo, mediante gratia accepit: ſemen
autem Euangelicum, mandatorum obedientiam. Tu modò obedientiam
tibi para, & de pluuia qua ſemen creſcit, noli eſſe ſollicitus. Si pro præſen-
ti, incrementum concedere voluerit Deus: etiam alios diuina gratia paſcas.
Sin in futurum diſtulerit: tunc metes, & perennes diuitias conſequeris. Ex-
Gratia excolenda in nobis. cole quæ in te eſt, gratiam; & in excolenda ea, caue quod irrepit in detri-
mentum agriculturæ. Nam & formicæ nobis non ſentientibus, ſemen ca-
Allegoricè dicta, noſtae attimonia. piunt; & corui, te dormiente diripiunt. Adhibe ergo ſimul cum ruſticis in-
ſtrumentis, etiam bellica: & ligone ſpinas euelle: funda autem rapaces re- B
pelle. Acciditq. draconem agriculturæ tuæ imminere: verum tu intrepide
accedens fuga, & perſequere eum; vt ne apud te permaneat. Si Draconem
reliqueris; etiam reliquæ feræ per eum introibunt: & pigritante te circa mul-
titudinem, ſilueſtrem quoque reddent agriculturam tuam, vt nequeas fructum
** ἵδρυσεν.* laborum tuorum percipere: quoniam ſyluam ſibi ac domicilium * conſtituit
Draco. Multæ enim regiones ſic deſolatæ factæ ſunt, varijque agri eo mo-
** κατὰ βραχύ.* do à feris penitus vaſtati ſunt. Legiſlator quoque ait, quòd * paullatim de-
Deuter. 7. lendus ſit Chananæus: ne in te irruant cunctæ beſtiæ terræ. Si inertes ac pigri
Exod. 23. 33. fueritis fratres: iam cauſſam vaſtationis, vos præbetis. Si in vobis aſſueuerit
Contra ignauos & incautos. ſerpens: multiplicabit prolem, multaſq. latebras faciet, ac terram tuam
occupabit; quæ cùm perforata, & peruia longe lateq. fuerit anguibus alijſq. C
reptilibus; ſeminari nequit, ſataq. damno obnoxia erit, quia à ſerpentibus
Paſsiones animi citò euellendæ. fructuũ prouentus vaſtatur atque deijcitur. Niſi citius paſſiones quæ in te cer-
nuntur ſuſtuleris, hulcus efficiunt; niſiq. paruam putredinẽ curaueris, in infini-
tũ excreſcet: omnemq. ſubſtantiã tuam corrumpet. Hinc illincq. obturas vnũ
antrum: & ſerpens (quem diximus eſſe paſſionem) aliunde aperturam fa-
cit. Vnum aditum tu recludis: ille autem exitus varios patefacit. Ideo
non poteſtis præualere paſſionibus, vbi diuturnum callum obduxerint. Pro-
** al. non creditis.* pterea * ne credite agriculturam noſtram eſſe fertilem: quia vaſtationi eam
præfidenter expoſuiſtis. Diffluxit agricolatio veſtra, & talem humanam
exiſtimatis naturam. De puritate ac caſtitate loquitur Scriptura, & aliò il-
lius putatis ſpectare verba. Teſtatur rectè factis, & non creditis: admirami- D
** al. nobis.* ni verba, ſed opere non declaratis; eaq. vt Deus * vobis in admiratione ſit,
** al. putamus.* dumtaxat ſcripta arbitramini, & non propter ſuſcepta certamina. Ita ſunt
ſegnes huiuſmodi homines: hoſtium enim adiutores euadunt, & peiores ijs
Exemplũ Iob. ſunt, qui nihil agunt & ceſſant. Aduertite quid inimicus fecerit ipſi Iob, ò Mo-
nachi: & intelligetis, quantis certaminibus inſtruebatur. poſtquam enim
Diaboli concitationes, & inſidia varia. exploratam ſibi habet beſtiarum atque ſerpentum obſeruationem, ſimile
aduerſus ſimile concitat, vt religioſæ colluctationi tenebras offundat. Quoſ-
Similia ſimilibus conciliata. dam è monachis corrumpit, aliosq. nondum corruptos violat. Si ſimile
ceciderit: ingenuus atque ſyncerus, multitudinis reprehenſionem non ſubi-
bit. Niſi de medio ſuſtulerit; perpetuum bellum habebit. Si lepram contra-
xerit, etiam fœtorem participabit. Si repulerit, ſcandalum multorum pe- E
Machinamẽta Cacodæmonis. ius ipſi erit. Iſtæ præcipuæ, ac maximæ hoſtis ſunt inſidiæ, quando ſu-
ſceptam ſecum concertationem confundere nititur: hacq. calliditate, duo
** πραγματεύεται.* ſibi * machinatur ac parat: nimirum, vt & ſecurum hominem atque impara-
tũ reddat; & vt, cum vere ſit hoſtis, non tamen eſſe appareat: tertiumq. gra-
ue ac intollerandum efficere in omnibus conatur, vt bona malis quàmſimil-
Ab Exemplis. lima exiſtimẽtur: huiuſmodi autẽ rationibus, aduerſatur veritati. Sic Adamum
Gen. 2. 3. 4. ſupplantauit: eodemq. modo Caim euertit; illum, per mulierem; hunc,
per

A per fratrem. Non habeo, quomodo lupi fraudem * & calliditatem inuaden- τὴν ἐπίβουλον.
di exponam. Perterrefacio vos ò Monachi, quo pacto sustinetis? et dum con-
sidero quæ vos patimini in acie dispositi, obstupesco. Recte dixit Domi- Matth. 7. &
nus, arctam esse viam, quæ ducit ad vitam. Nam ecce, angustia tamquam Luc. 2.
in speculo per orationem apparet. Acerba sunt præsentia Monachis, pos-
sessio * inimica, voluntaria paupertas luctuosa, & bonorum abrenunciatio gra- * al. insidiatrix
uis: continentia laboriosa, periculosa nimis accurata diligentia, & silentiū mœ-
rore plenū. Si reprehenderit, debitor euadit. Si tacuerit, flaccescit in eo zelus Dei. * al. Si reprehen
Si loquatur, contra: & cum non loquitur, noxium. Nequit loqui veritatem: & dens. si tacueris &c.
cum non loquitur, non sustinet. Simile opponit in omnibus Draco: in inopia, Similia simili-
mercaturæ * vtilitatem; in vigilia, calumniam; in exercitijs, interemptionem. bus vt decipian
B in oratione, accusationem ocij: in veritate, obtrectationem; in charitate, ma tur. * Χρηματισμὸν
ledicentiam; in hospitalitate, obseruantiæ regularis negligentiam & contem
ptionem. in artificio ac versutia, illius est virtus posita, & in habitu pie-
tatem ac religionem simulat. Periclitatur Monachorum vita, ne dissolua-
tur: capita cum pedibus subsidunt, oculi cum manibus imbecilles sunt, pos-
sessio fidem * exstinguit, vsusq. a monastica exercitatione alienat. humilita- * al. obscurat.
tem propria auctoritas violat: diuertitque spem, sollicitudo * tempora- * al. temporum.
lium. Quid in tanta similitudine, vos veri ac germani monachi, agetis? vbi
effigiem eiusmodi effugietis? numquid in solitudinibus? Et quo pacto? Contra malas
nam & ibi confusio dominatur. Præfecti, consanguineorum instar, sequun- quorundam præ
tur affectionem, nec quidquam fugiunt, aut in vllo mutantur; non enim fectorum affe-
C syluam habent sibi sociam: addite quæ intus sunt, & cognoscetis similitu- ctiones.
dinem in omnibus. Reijci non potest, quod est secundum virtutem; quam-
uis vulgus aliam inire viam iubeat. Corporis actio, animæ opus obscurat; & Antitheses sen-
carnis cura, mentis examen obtundit. Non vacat conscientiæ, mentem com- tentiosæ.
pungere. non properant cogitationes ad pænitentiam, ad multa deploran-
da: ideo & ego ipse, qui vos legitimos verosq. Monachos rego, aberro. Ephræm de se.
Forma & imago captiuitatis, est præsens vitæ status. Si cuncta typum & ve-
ritatem continent: etiam bella, & quæ ex ijs proficiscuntur, ad vmbram
& veritatem referenda sunt. Si Elias dicebat se solum relictum esse: verum 3. Reg. 18.
Deus multitudinem ipsi adesse indicabat. Et * Hieremiæ tempore, ita intel- * al. Et de Hie-
ligere debemus, quòd non erat solus: nam & alij multi cum eo erant. Sic remia sic intel-
D etiam de vobis credere oportet, serui Dei; esse nimirum vos, licet id non ap- ligendum est. Hierem. 15.
pareat. Nam erant quamuis non apparerent, in Israel, Eliæ similes, qui appa- Ibidem.
rebat. Perspicuum autem est illos & re ipsa fuisse, ac vos quoque tametsi non
apparetis: at pro viribus certe conamini. Noui aliquos eiusmodi, sed plane pau-
cos. Credo multos esse, sed non omnino * adlaborātes. Lugebat Hieremias Israel, * al huic rei de-
propter obsidionem: & vos similiter agentes, pro nobis intercedite. Confundimi- ditos.
ni passionibus vestris, sed nostram infirmitatem curatis. Noui me a principio di- Animæ distra-
xisse, animam facile in actiones distrahi diuersas. Bonum quidem ac malum si- ctiones variæ.
mul agere nequit: sed malum, boni specie exercet. Per ieiunium inaniter gloria-
tur, & per continentiam superbit: velle autem ac sectari pariter humilitatem
& superbiam nequit. Dixitq. ista Dominus: Non potestis duobus dominis ser- Matt. 6. &
E uire, &c. De ijs autem qui sub prætextu boni, malum agunt: Lupi, in- Luc. 16.
quit, sunt in pelle ouium prodeuntes. Atque in illud respiciens, vt arbitror, Matth. 7.
ac vitæ suæ consulens, fugit Elias in terram alienigenarum, ibiq. mente quie- 3. Reg. 19.
scens, in virtute solus perseuerauit, neque confusus, neque vile quid pertra- Elias ad alie-
ctans, neque contemptibilem vitam degens, hospitis ac aduenæ instar; ne- nigenas fugit.
que tamquam ignotus esset, continentiæ duritiem emolliuit. Beati enim per-
fecti: quoniam velut margaritæ, incontaminati quocumque in loco per-
manent. Beati * mundi corde: quoniam instar Solis etiam in tenebris resplen- * al. mundo.
dent.

Hierem. 37. dent. Non conspurcauit Hieremiam, cœnum lacus. Non nocuerunt Danie- A
Dan. 3. 6. li, leones. Non detrimentum Tribus pueris intulit ignis Babilonicus. Ex sen-
sibilibus declaratur, lædere non posse aduersarios spiritus. Si in Babylone
In istis, imitandus Daniel. sitis, etiam detentores ac dominos erudite. Si in Israel occultati, & profugi:
impietati deditos coarguire. Intelligite cur in Hierusalem abscondi debea-
1. Reg. 17. tis, & in Babylone liberius loqui. Docebit vos regius Propheta Dauid, quippe
Ab Exemplis. qui cum Goliath hostiliter, cum Saule vero humiliter egit. Dic caussam,
cur ille vnctus Domini factus sit: Goliath autem tamquam veræ religionis
1. Reg. 17. expertem, occidit palam? alios quoque adnunciantes mortem Christi Domi-
ni peremit: aliquibus vero etiam quibus mors debebatur, pepercit? An opor-
tet vobis dissoluere ænigmata; aut potius vobis ipsis ea relinquere? Sed quid
simpliciores facient, quibus illorum ignota vis est? Vos vt dixi, etiam expe- B
rientia & vsu ipso nostis plura: at qui vobis succedent, explicatione indi-
Ratio huius ex sequentibus colligitur. gebunt. In* Ecclesia, sicut Prophetæ in Hierusalem, tacete oportet: Inter
nos autem, quibus id onus imponitur, veritatem eloqui profuerit. Inter
Inter Sacerdotes & sapientes, humiliter sentiendum. Sacerdotes, vel sapientes, piosve atque religiosos, humiliter sentire oportet,
vti fecerunt prophetæ: apud eos vero, qui reprehensione indigent, dissimu-
landum non est. Si delecti & comprobati magistratus a Domino, nos per-
Paraenetica simul & didactica. sequuntur; fugiamus: Sin autem tyranni huius seculi; cum Daniele, li-
berius alloquamur eos. Si quis pietatis cultoribus detrectauerit: pro mor-
tuis tales ducamus, propter eum qui suos ministros elegit. Siq. in rudium
hominum peccata, quosdam se inimicos præbere contigerit; parcamus illis,
propter ingenuitatē. Nos ipsos penitus non vlciscamur: sed instar Dauidis Re- C
gis, spernamus damnum. De pauperum ministerio, diligenter explore-
** al. De sanctorum oblatione.* mus, cum Apostolis. De splendida mensa minus simus solliciti. De* sancta
oblatione, cum Moyse sollicite cogitemus. Eos qui ventrem solum curant,
Gen. 18. aspernemur. De hospitum ac peregrinorum saturitate, cum Abrahamo di-
ligens studium adhibeamus. De ratione indulgendi & compatiendi fratri-
bus, sedulo indagemus: Indulgere autem infirmis, non recusemus; sicut
1. Cor. 9. Apostolus cum Corinthijs egit. Si ex necessitate, viuendi rationem mutare
** ἀκόλουθον.* oporteat: par* erit ac rationi consentaneum, id agere. De nobis autem ip-
sis, nimis anxie cogitare, non expedit. Immo quando oportet, ne nobis
quidem parcamus: si forte nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indi-
** al. grauemur* gentes. Si quando autem infirmitate* vincamur, ne despondeamus animum. D
** τρόπῳ.* Si vero recte egetimus, ne efferamur: in vtraque enim* mutatione speran-
Notanda. dum est. Fratres instituamus, tamquam condiscipulos: delinquentes vero
** al. corrigamus* dirigamus*, quasi illorum doctores. Mundo deditis ne obsimus, contem-
nendo eos: opinionem vero sententiamq. pietatis, re ipsa doceamus. Cum
hilaritate, alios adhortemur; & decentibus moribus vnà cum ijs vitam agamus.
Exhortatoria praecepta acrimonia plena. Non abscondamus gloriam Dei, neque vitæ nostræ rationem ostentemus. Non
agamus tamquam simplices, sed loquamur velut simpliciores. Non studea-
mus apparere callidi atq. arguti: sed quasi prudentes, discendi cupidi si-
mus. Non præbeamus nos curiosos in conuersationibus: sed neque stultos
** φιλοπόνως.* in responsionibus. Non* simus industrij nimis in proprijs: quin magis nos
** Hic in Græco aliquid deesse videtur.* diuinis confortemus.* neque tamen, si per ocium liceat, omittamus Dei mi- E
nisterium. Si vtrumque honeste ac recte præstare possimus: ne vnum pro
duobus statuamus. Si bono aliquo, impediatur melius: non colamus id
quod minus est. Loquamur quando oportet, vt cognoscamus loquentes
dum non oportet. Silentium seruemus cum oportet: vt quietis intelliga-
mus vtilitatem. Opus laboribus metiamur; & quis eius sit fructus, discer-
nemus. Lucrum quod satis sit, honeste amplectamur: & quod sit exercita-
tionis commodum, cognoscemus. Si nimium laboremus, caussas insatiabili-
tati

A tati præbebimus. Si abundantia delectamur; in egestate facile capiemur. Si desideramus accipere; non recusemus etiam dare. Si ad munera libenter respicimus; ad iustitiam non libenter respiciemus. Quando quispiam aliquid tibi propter Deum dederit; accipe quasi acceptum Deo referens. Quando quis pietaris obsequium tibi præstiterit; paria præstans, ad reddendam rationem non teneberis. Si quid ab alio acceperis, palam accipito: auaritiamq. effugeris. Si quid dederis, occulte dato: & inanem gloriam euitabis. Si non passus fueris te induci ac capi adulationibus: nec conuitijs quidem turbaberis. Si affectu inordinato, non præbeas: ne inordinata quidem affectione recipies. Si ad famam captandam, in alios beneficia non contuleris: neque laudatus extolleris. Quos honore afficis; non compensa-

Ethica, & parænetica, atque didactica omnia.

NOTANDA

B tionem ab ijs exspectes, neque honorem repetas. Quos obseruas, non propter diuitias reuerearis: & assentatorem non ages. Quos amas; non vtilitatis alicuius caussa amorem ostentaueris: & nihil fucarum erit. Quos tibi vindicaueris; non tui gratia eos tibi quæsieris: & proprij amoris venenum euitabis. Si propter Deum benefeceris: noueris singulos, quibus digni sint. Si legitime ambulaueris: noueris impostores, ac viæ occupatores. Si ex affectu, par pari reddideris: etiam pietatem sicut oportet, coles. Si peccando laboraueris; cognosces* quietem, bene operando. Quòd si reprehensionem lubens acceperis: amanter etiam alios reprehendes. Si conuitia sustinueris; viam longanimitatis atque patientiæ nosti. Si malitiam aliorum pertuleris; benignitatis libertatem agnosces. Si imprudentem supportaueris;

** al. bene agendo, requiem explorabis.*

C prudentē quoque eū reddere poteris. Nisi verbis inanibus cōmouearis: ne opera quidem inania facies. Nisi stultorum * insipientiam oderis; non corriges animam. Si proximum non amaueris; nec quomodo te ipsum diligas, nosti. Si iustum non honoraueris; nec diuinum cultum intelliges. Si non dederis indigenti; nec hominem te esse agnosces. Quando mortuum luxeris; tuæ naturæ recordare. Quando de peccatoribus gaudes; perfectionem meditare. Quando virtutem aliquam addiscere eniteris: tunc intellectus tui atque ingenij tenuitatem considera. A Sanctis discito: & diuinam gratiam ad * executionem efflagita. Considera naturam vitij: & Deum in adiutorium require. Intellige naturam tuam: & noli a Diuina gratia separari. Per ignorantiam in aliquo errasti? noli conflictari mœrore, quippe homo.

**ἄφρονας.*

**εἰς διάπραξιν*

D Recte aliquid egisti? supra quàm hominem decet, ne te iactes. In prosperis successibus ne glorieris; neque de erratis desperes. Propter diuinam gratiam ne efferaris: & ad impietatem non deturbaberis. In gloria non extollaris: & in desperationem non incides. Mendacium, vt draconem fugito: & in paradisum introibis. Noli cito ijs quæ dicuntur fidem habere; neque cuiuis dicenti assentiri. Tardius promitte; & cito promissa perage. Tarde crede; & celeriter vera loquere. Contende, vt aperte rem percipias; non vt iudices, sed vt ne damnes: potius autem tardior, ad iudicium esto. Si enim assensum & iudicium cohibes; te ipse miseraberis. Noli contendere iudicijs: & eum qui in iudicio laborat, ne repudies. Si iudicis personam gesseris: velut consiliarium te præbe. Si ad consilia hortator

Notanda & obseruanda omnia

E extiteris: tamquam pater beneuolentiam * præsta. In consilio tuo, sententiam ne tuleris; ignorans arcana Dei. Dum quidpiam enarras, noli multum adseuerare: sed potius dubitationem significa; nec facile in verbis reprehendi poteris. Doce vt didicisti: & auditoribus eris vtilis. Quæ ignoras; eadem pro dubijs enarra. Et si cecideris; saluus atque incolumis resurgas. Mori potius elige, quàm inuidiæ te * seruum reddere. Damnumq. iuriiurando præponendum puta: non enim inulta relinquetur impietas. Strenue atque * efficaciter bonum amplectere; & similiter malum detestare. Si

**εὔνοιαν.*

Sententiosè dicta plurima.

** al. emancipare*

**ἐνεργῶς.*

necessitate coactus iuraueris, firma ac certa tibi erit excusatio. Si ex necessitate A
iudex euaseris; iudicij condemnationem effugies. Si * corripiaris, defende te
vt homo. Si mente concideris, naturæ afferes excusationem. Præstat vt
insipientem iudicari, quàm vt sapientem condemnari. satiusq. vt inexper-
tum repudiari, quàm vt expertum sæpe * caussas agere. Si mentitus fueris,
confitere. Si passione commotus fueris, ne cælaueris eos qui te audiunt. Si
tibi alicuius rei conscius es, ne degas absque sollicitudine. Si non adsit la-
borum socius, tamquam solus plura elaborato. Quod duo vel tres debe-
bant facere, tu grauatim & ægre ne feceris. Noli hominibus occultare de-
licta, quibus es obnoxius. Te ipse vero, hoc est, quæ ad laudem tuam
pertinent, occulta vt oportet. Ne Deum cælaueris errata tua: ne & ipse
abscondatur à te, tempore necessitatis. Noli gloriari de iustitia: ne de per- B
fectione eius condemneris. Non glorieris de prudentia: ne super præsum-
ptione examineris. Opta potius inuadi gladio: quàm iracundia corripi. Ma-
gisq. elige, animi iracundiam comprimere: quàm illã ostendere. Præstat sup-
plantari, quàm supplantare. Si vero diuina munitus fueris gratia, nihil patie-
ris. Prospice futura, quippe qui rationem sequaris: & præsentia obserua,
vt mortalis. Amicos proba, & inimicos concilia. Modeste reprehende: &
pie simul cum alijs * res contrahe, atque versare. Nec malos prorsus reij-
cias: neque bonos semper collaudes. Noli esse conspicuus * & insignis in
vtramque partem, laudandi scilicet bonos, & reijciendi improbos: sed ne-
que sententiæ ipsorum nescius. Inordinato atque * immoderato affectu ne
diligas: atque ita fiet, vt non sis exosus. Non sis curiosus indagator: & ne- C
mo te suspicabitur inimicum. Non studeas cunctorum res nosse: atque ita
teipsum nemini * venditabis. Noli omnium negotia intelligere: ne * detri-
mentum accipias. Non incumbas plus æquo in cognitionem mysteriorum:
& proditor non existimaberis. Si tui caussa sit pugna: noli sollicite inqui-
rere rationes. Si quis inter repugnandum tibi quid * affinxerit: noli illum
irritare. Si quis te amicus roget de vindicta: ne illi præsto sis. Si inimicus
comminetur tibi, ne concidas animo. Si dolum consideraueris: non proti-
nus reprehendas. Si multorum intellexeris insidias: ne per asperam occur-
ras eis, viam. Si turba in te insurrexerit; ne confidas verbis tuis. Si in
malignos incideris: ne viribus tuis fretus, resistas. In turbæ diuisione, ab
initio te mediatorem non constituas. In pugna potentiorum, ne sis inter D
eos. Iuniorum immodestiam ne * lustres remisse, sed seuere. Ad verba otio-
sa, noli relaxari: & ad narrationem inordinatas affectiones continentem,
ne consederis. Ex risu, delectationem non capias: nec in te segnitiem semi-
naueris. Scurrilibus non oblecteris: ne in mentis distractionem digrediaris.
In plateis ciuitatis, non inueniaris frequens: ne animo * deprauate affecto
abscedas. Multorum congressus oderis: quia confusionem animæ pariunt.
Silentium ama: vt in te, magistri instar, sit conscientia. Fuge multiloquiũ;
ne reddaris obliuiosus. Fuge conuiuia: ne fornicator etiam sine fœminis eua-
das. Superfluas conuersationes reijce: ne Iudex efficiaris iniquus, citra au-
ctoritatem eius. Deuita mulierum colloquia: ne etiam * polluantur somnia.
Ventrem continenter non cures: ne hinc mentẽ tuam obtenebres. Nõ multa, E
edendo sumas: ne carnem tuam cito in limũ conuertas. A recordatione cibo-
rum, & æpularum exquisitarum cum hospitibus, abstine: ne impuris affe-
ctibus perturberis. A mensarum oblectatione abstine: ne & lasciuiæ efficia-
ris parasitus. Secretum * pete plærumque: vt dum fuerit cum alijs congre-
diendum, atque versandum; vtriusque rei, hoc est, solitudinis & humanæ
consuetudinis vtilitatem intelligas. Non quibusuis fidas: sed cum omnibus
qui velint, congredere, & conuersare. * Conuersationem non protrahas: ne
quietis

* al. abripiaris.
* δίκας λέγε. f. iudicia ferre, vel, pœnas statuere, &c.
Commonitoria præcepta eaque salutaria.
Contra iracundiam.
* συνδιατίθου.
* καταδήλους.
* ἐμπαθῶς.
* emancipabis.
* μὴ συνάψῃς. al. μὴ συνθῇς.
* al. aliquid ad scripserit.
* al. πειλῆθῃς. al. obeas.
* ἐμπαθῶς.
* al. ne hinc somnum minus purum habeas.
Contra gulosos.
* ἰδίαζε τὰ πολλά.
* al. Colloquia.

A quietis obliuiscaris. Collocutiones & congressus non extendas: ne interea *Contra multiloquium.*
diuini colloquij detrimentum patiaris. Dum non oras Deum, in quietis si-
lentio aliquid lege. Dum autem diuinam Scripturam aggrederis: tam-
quam qui relaturus sis quæ audieris, meditare. Quando Deo te sistis; cogita *Coram Deo, vt versandum.*
eos qui Principibus terrenis ministrant: atq. ex seruis & Dominis, tuam illam
præsentationem considera. Ex discipulis & magistris, ea quæ Deo conue-
niunt, addisce. & ab amicis terrenis edocearis, quo pacto te debeas exhibere ip-
si. Ex necessitate * carnali, etiam animæ indigentiam æstima. Quale cernis in **al. corporali.*
necessitate corpus: idem de mente intellige ac anima suo nutrimento destituta.
Sicut ad infirmitatem, fieri mutationem consideras: etiam menti suam men-
sam appone. Sicut es diligens cultor agri: ita esto & animæ. Vt natura-
B lium es debitor: ita sis & pietatis. Velut œconomus es sanitatis: sis quo-
que animæ. Tamquam filiorum curator: etiam bonorum satage operum.
Vt seruorum præfectus: ita esto & * nothorum atque degenerum. Vt spe- ** τῶν νόθων.*
ctator ciuitatis: virtutis quoque curam gere. Sicut volucrum gubernator: e-
tiam perturbationes contuere. Tamquam * moderator efferatarum belluatum: **ὡς παιδαγωγὸς*
esto quoque ferocientibus passionibus. Instar Pastoris; carnem tuam, rerum
necessariarum vsu curato. Vt thesauri custos: ita esto & in fide. Vt prudens
Dux exercitus: sic etiam aduersus hostilia decerta. Sicut pugil celebris: ita &
certa, ne inglorius discedas ex pugna. Instar sapientis magistri: à * superuenien ** al. ab aduenantibus.*
te non improberis. Instar boni militis: in * certamen cum aduersario prodi. ** al. aduersus inimicum paratus et instructus esto.*
Vt prudens architectus: vires tuas experire. Sicut sagax œconomus: intel-
C lige fructuum tuorum copiam atque præstantiam. Instar veri mercatoris,
considera negociationem tuam. Tamquam beneuolus famulus: cura quæ
debentur. Carnis refrænationi attende: ne sessorem suum, mentem in pe-
riculum præcipitet. Ad membra tua, * vt reprehensor respice: ne virtutis ** De hoc, vide in Schol.*
pulchritudo marcescat atq. depereat. Fac vt præsis tuis sensibus: ne instar
armorum belli, rubiginem in corruptionem admittant. Animam diligenter
considera: ne ex insidiis proditionem sustineas.

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

D

SANCTVS Pater Ephræm de perfectione Monachi, hoc suo tractans potissimum Scripto: etiam perfectionem delineat, qua prædi[t]um esse decet vnumquemque in hoc mundo bonum Christianum. Magnum humilitatis suæ, ac singularis modestiæ documentum atque exemplum in aliis admonendis, & salutaribus rectæ vitæ præceptis instruendis ostendit, sicut & in principio sui discursus, reliquaq. sermonis parte patebit. Vitam monasticam varijs encomijs celebrat, eiusq. vtilitates ac commoda plurima proponit. Desidiosos & negligentes monachos, suiq. instituti immemores notat & taxat: eosq. ad religionis feruorem, & pietatis studium excitat, & animat. Dolos & insidias multiplices cacodæmonis patefacit, ac quibus cautelis atque virtutibus aduersus eum armandus sit monachus, & quicumque verus Christianus, demonstrat. & in summa, quæ vitare, quæq. sequi & amplecti in virtutis stadio oporteat, copiose docet atque inculcat. Est autem hic Sermo, aut si malis tractatus, plane didacticus, & paræneticus, exemplis optimis, similitudinibusq. ac comparationibus
E *aptissimis, sciteq. dictis plurimis abundans. &c.*

Eiusdem, de perfectione, qua præditum esse decet Monachum.] *Ita huius se habet Sermonis inscriptio, quam & nos hic in translatione sequimur. Pro qua, aliàs sic:* De perfectione Monachi.] *Aliàs autem:* De eo, quomodo perfectum esse oporteat Monachum siue religiosum.] *quamquam etiam parum hic referat quomodo legatur, cum in sensu lectiones istæ coincidant, nec inter se discrepent.*

Maior est cui gloria defertur, quàm qui glorificat, &c.] *Sentientia in Græco intricatior apparet, minusq. rectè distincta, quam ideo sic interpunximus, clarioremq. supplendo ita latine red-*

didimus, vt de cohærentia ac sensu minus laborandum sit. Indicat autem hisce verbis suam, A
vt videtur, modestiam S. Ephræm, quòd inter alia, maiores dicat eos ad quos scribit, quibusque
gloriam & honorem concedit ac defert: seq. ab ijs cœnobijs atque conuentibus cohonestari fateatur,
inter quos erat tamquam mediator, &c.

Intelligant fratres nos verba facere posse, cum opera non habeamus, &c.] Ista mendose in textu Græco inueniuntur, quæ ideo sic, vt potuimus, legere & interpungere, atque transferre visum est: vt bona sit cohærentia, & aperta sententia, quæ ab omnibus intelligi possit. Insinuat autem & hic magnam suam modestiam Ephræm, sicut & in consequentibus, ac nusquam fere non alibi.

Soli monachi super terram, diuini certaminis conditionem norunt, &c.] Hic ne
quis hæreat, aut cauillandi ansam arripiat, quia ait Auctor (Soli monachi, &c.) dicimus illud
eius dictum, διὰ τῆς ἐξοχῆς. i. per eminentiam & excellentiam quandam recte ac sane intelligen- B
dum. quasi diceret: Soli veri & perfecti monachi, diuini certaminis conditionem atque constitutionem
excellenter norunt, quòd scilicet ipsi a cunctis rebus terrenis, atque caducis mentem auocarint, &
in cælestibus suas plane defixas cogitationes habeant, eminenterq. se pugiles, inuictosq. athletas in
diuino certamine præbeant, nullos labores, nullaq. incommoda ac vitæ pericula reformidantes,
vt Christo Domino cuius se adscripserunt militiæ, placeant, & ab eo post huius vitæ stadium,
coronam gloriæ immarcessibilem referant. Cæterum de his, latius consequenter hic apud Ephræm,
& alibi: vt dubitandum non sit, quin iste verborum eius legitimus sit sensus. Pro quorum confirmatione, plura lectu dignissima etiam inuenies apud alios antiquos Patres, Dionysium Areopag. in
lib. Eccles. Hierarc. cap. 6. vbi inter alia dicit monachos appellari, quòd rebus diuisibilibus relictis, Monadi, id est, diuinitati soli placere contenderent, &c. ac apud S. Basiliũ, de institut. monac. & in Serm.
de laudibus solitariæ vitæ, cuius initium est: Libet de singularis vitæ meritis pauca perstringere,
&c.] vbi non pauca in hanc rem adducuntur, sicut & in aliis locis apud eum plurimis. Nec non apud S.
Chrysost. lib. 3. contra vituperatores vitæ monast. item hom. 8. in Matt. ac hom. 14. in priorem ad Ti C
moth. similia ab eodem adducuntur. Et apud Nazianzen. in Apologia, pro fuga sua. ac in epistola
ad Hellenium, &c. Et apud S. Augustinum in lib. 1. de moribus Eccl. cap. 31. ac alibi. S. Hierony.
in epistola 4. ad Rusticum. epist. prima ad Heliodorum. & epist. ad Eustochium. & in vita Pauli eremitæ, & Hilarionis. ac alibi.

Esdræ quoque tempore tales se præbuerunt, ædificabant templum, & dextras contra hostes præparabant, &c.] Alia lectio ad verbum magis sic se habet: In Esdra, vel sub Esdra etiam tales extiterunt, &c.] Nisi per subauditionem forte (libri, siue historiæ) sic malis: In Esdræ libro siue historia etiam leguntur ædificasse templum, & dextras aduersus hostes præparasse, &c.] Ex quibus omnibus etsi commodus erui possit sensus, tamen prima ad mentem hic Auctoris accommodatior clariorq. videtur lectio. Respicere autem hic videtur, partim ad 1. Esd. 1.3.5.7.8.
& partim ad 3. Esdræ 1.5.6. Nam Esdras, post captiuitatem (vt ibi est) legem à gentibus incensam
renouauit: Israel reduxit: & in Hierusalem, templum readificandum curauit, &c. D

Legislator quoque ait, paullatim delendum esse Chananæum, &c.] Locus Scripturæ ad quem alludit, manifeste videtur esse Deuter. 7. vbi in principio sic est: Cum introduxerit te Dominus Deus tuus, in terram quam possessurus ingredieris; & deleuerit gentes multas coram te, Hethæum, & Gergezæum, & Amorrhæum, & Chananæum, &c. tradideritq. eas Dominus Deus tibi, percuties eas vsque ad internecionem, &c.] Idemque fere est Exodi 23. ibi: Præcedet te angelus meus, & introducet te ad Amorrhæum, & Hethæum, & Pherezæum, & Chananæum, & Heuæum, & Iebusæum, quos ego conteram, &c.] idem quoque postea Exod. 33. Et mittam præcursorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum, & Amorrhæum, &c.] Ac Iosue 3. In hoc, inquit, scietis quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & disperdet in conspectu Chananæum, & Hethæum, &c.] Ita quoque postea Iosu. 11. & 24. vbi ista aperte recensentur.

Si forte nos ipsi ac valetudinem nostram curamus, vt indigentes, &c.] Alia hic lectio sic E
habet: Dum vero nos ipsos curamus, tamquam indigentes; si forte succubuerimus, ne desperemus animum: Sin vero rem bene & ex animi sentẽtia gesserimus, non superbiamus, cum in vtraque mutatione sperandum sit.] Aut aliàs sane illud (ὡς χρῄζοντες) hic cum interpunct. legendum, hoc modo: [Si nos ipsi curamus, non nisi ex necessitate id agamus. Si vero vt infirmi, tentationibus superemur: ne desperemus. Si autem recte egerimus, ne efferamur: in vtraque enim mutatione sperandum est.] Vbi etiam pro (τὴν τροπὴν. i. mutatione) alia lectio habet (καιρὸν) pro momento, vel tempore: vt reddatur Lat. vtroque enim tempore sperandum est, &c.

Non

A Non simus industrij nimis in propriis : quin magis nos diuinis conformemus, &c.] *Locus in Græco, de mendo suspectus, quem tamen ad mentem Auctoris reddidimus, non male vt confidimus. nisi forte ad verbum magis sic iuxta aliam lectionem interpretemur :* Non curiose quidem, sed tamen ad similia (scilic. pietatis & misericordiæ opera) plusquam ad res diuinas incumbamus. neque tamen si per otium licuerit, omittamus Dei ministerium, si vtrumque recte præstare possumus, &c.] *sicq. in alio est MS.*

Noli omnium negotia intelligere, ne detrimentum accipias, &c.] *Vbi al. sic :* Ne omnia curiosius consideres, vt non damnum inde percipias, &c.] *Variant autem hic Græca exemplaria potissimum in illo : (καὶ οὐ μὴ συναντηθῇς) sicut est in vno aut altero MS. pro quo, forte rectius legitur, καὶ οὐ μὴ ζυανθῇς, a ζυάνω : Vnde ζυάνια ; i. conuitium & consertio manuum, vt sit : atque ita conuitia, concertationesque vitabis, &c.] vel vt est alibi : καὶ οὐ μὴ συνθῇς, a σύνομαι. i. noceo. vt sit sensus, quem posuimus : [ne detrimentum accipias, &c.] συναντηθῇς autem videtur hic durius. verumtamen ista penitius examinent, concilientq. peritiores.*

B

Vt seruorum præfectus : ita esto & nothorum atque degenerum, &c.] *Vbi διὰ τῶν Νόθων, forte intelligit quoscumque filios, qui quamuis sint illegitimi, tamen præponuntur seruis. & per illegitimos filios, fortasse intelligit opera spiritalia, vel potentias animæ, quæ quamuis minus legitimæ, hoc est, minus perfectæ adhuc sint, tamen anteponendæ sunt corporalibus, &c. Aut sane per Nothos atque degeneres, hic eos intelligit qui a Seniorum atque maiorum suorum vestigijs, rectaque vitæ institutis degenerarunt : quos ideo vult debite in officio a suis Præfectis contineri, sicut serui a suis Dominis, &c.*

Ad membra tua, vt reprehensor respice, &c.] *Videndi curiositas notatur & reprehenditur, etiam in proprio corpore. Sicut & Basilius habet in libro de vera Virginitate, docens quod Virgo etiam sola non se nudare debeat, ibi :* [Verum sola quoque nullo hominum teste, nihil quod sponso suo indignum sit, agere vlla ratione patietur. Etsi enim adsit nemo, ipsa tamen sibi virgo adest, debetque præ omnibus seipsam vereri. neque enim quæ reueretur cæteros, seipsam reuerentia indignam iudicabit : sed (vt diximus) seipsam primum, conscientiamque suam reuerebitur : etiamsi valde sit sola : deinde astantem sibi custodem Angelum, &c.] *In quam etiam sententiam, aliunde verba ipsius Ephræm depromere visum est, sic in serm. de Patientia & compunctione, tomo primo, dicentis :* [Quando enim oculis nostris, libere in contemplandis quæ non oportet vtimur : cum ne proprium quidem corpus fas est eum secure qui in virtute exercetur, contueri ; hinc nobis damnum conciliamus, &c.] *vel, vt in alio ibi est Cod. per interrog.* Quomodo non ipsi nobis damna, sic conciliamus? &c.

C

Animam considera : ne ex insidijs proditionem sustineas, &c.] *Hoc dicto, concluditur Sermo in exemplari Græco ; vbi tamen probabile videtur aliquid desiderari, cum & ista sit insolita concludendi ratio apud S. Ephræm. & in vno manuscripto exemplari Græco argumentum de Diuina gratia, coniunctim adiungatur, diuisim tamen a nobis tom. 1. positum : prout in pluribus mmss. Græc. reperitur, diuisimq. antea etiam fuit excusum : ideoque nihil hic immutauimus.*

D



EIVSDEM

SANCTI PATRIS NOSTRI EPHRAEM SYRI,

De Panoplia, siue armatura spiritali.

Ad Religiosos, ac Monachos.





PANOPLIAM siue armaturam eiusmodi possidere debet, qui A
viriliter pro Christo decertare constituit: vt ea munitus, possit
& aduersario nostro Diabolo resistere, & in conspectu Dei Sal-
uatoris nostri placere. Quæ autem talis sit armatura, auscul-
Fides, vt grano sinapis comparetur. ta Monache, & dicam. Pro thorace, fidem assume, vt gra-
num sinapis; credens in consubstantialem atque indiuiduam
Trinitatem: nam Sinapis granum leue prorsus, ac rotundum est, nullam
habens scissuram, nullum angulum: sed (vt iam diximus) omnino rotun-
dum est, contritumque seruorem habet insignem. Ea fretus Princeps Apo-
Matt. 16. stolici ordinis Petrus, cùm filium Dei viui esse Christũ Iesum confessus esset; B
claues regni cœlestis accepit, potestatemq. cœlestium, ac terrenorũ omnium
obtinuit. Hanc igitur perfectã Panopliã atque armaturam tibi vindica, frater:
Fidei cõmoda, & encomia. vt & tu, gratiam à Deo accipias. Qui enim eiusmodi fidem perfectam,
consummatamq. charitatem habet, plane aliquam gratiam promerebitur.
Matth. 17. & Luc. 17. Quod etiam Dominus insinuans, dicebat: Si habueritis fidem, sicut gra-
num sinapis; dicetis monti huic: Tollere, & mittere in mare: & fiet vo-
bis. Vides, quòd gratiam promereatur fides? Datur ei spiritus intelligen-
tiæ, munus profecto singulare: cum enim quis credit, tunc etiam intelli-
1. Cor. 12. git. Datur ei, vt non iudicet proximum; deinde sermo Sapientiæ, postea
gratia curationum: curat enim infirmos fide, & erigit lapsos corde: hæc
Ibidem. enim omnia operatur vnus, atque idem spiritus. Cæterum sunt plæriq. fi- C
dem habentes, operibus destituti: sed ista non est fides, mortua est enim:
Iacob. 2. fides enim sine operibus mortua est. Qui ergo fidem habet, & operatur
opera ipsius: ipse fidem habet, & vt granum sinapis, feruentem. Hanc tu
posside, mi frater: & esto sanus, ac integer fide, feruensque proposito ad
mandata Saluatoris nostri exequenda; vt & tu, ab illo vocem illam audire
Matth. 25. & Luc. 9. merearis: Euge serue bone, & fidelis: intra ingaudium Domini tui. Bo-
num quippe propter opera: fidelem autem propter fidem, Dominus appel-
De Spe, & vt illa sit galea similis. lat. Assume quoque pro galea, spem futurorum bonorum, quæ oculus non
vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt: in quæ desiderant
Angeli prospicere. Hæc enim spes, potentissima consolatio est animæ, in-
ter afflictionum, ac molestiarum suarum aculeos: eiusq. memoria, te lætitia D
** al. sanctissimi.* implebit. Huic intenti * beatissimi Martyres Christi, inter aculeos, & hor-
renda variaq. tormenta, inter ignium globos, prompte omnia ac liben-
Exod. 2. & Heb. 11. tissime tolerabant, summa spei virtute corroborati. Hanc sibi Moyses re-
munerationem ante oculos constituens, renuit se Reginæ filium dici; cunctis
illam Ægyptiorum thesauris præferens, & præstantiorem esse decernens:
quare

A quare etiam affligi maluit cum populo Dei, quàm temporalem peccati per-
fruitionem habere. Hanc tibi spe, mi frater, assidue ante oculos pone: vt illius
affectus, nihil te * labentium rerum quidquam existimare permittat: neque *al. fluxarum ac caducarum rerum.
id solum, sed & promptiorem ad omne opus bonum assurgere faciat. Bal-
thei porro vice, accingere perfecta in Deum charitate, atque in proximum: De Charitate, qua baltheo comparatur.
hæc enim te absque vllo impedimento currere faciet. Nam qui baltheo ac-
cinctus est, omnia facile, & absque vllo impedimento transilier: quanto
autem magis qui se Diuina charitate præcinxit, cuncta ingenti felicitate
superabit? Charitas enim omnia tolerat, omnia sustinet. Ideo plenitudo le- 1. Cor. 13.
gis, est charitas. Hanc quippe beatissimus possidens Paulus, dicebat: Quis Rom. 13.
infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? 2. Cor. 11.
B Vidisti indulgentiam atque compassionem charitatis? Vidisti miserationis
affectum? O beate Paule, cur obsecro, ita propter me angeris? numquid
tu * pro me, supplicia passurus es? Tu semel cursum consummasti, fidem *al. propter me.
seruasti: tibique reposita est iustitiæ corona: quid amplius quæris? cur re 2. Tim. 4.
ipsum affligis? & propter me cur infirmaris? Ita sane, inquit, vrget me cha-
ritas. Vidisti ergo charitatis eminentiam? Is, qui per eam impleuerat le- 2. Cor. 5.
gem, mortali adhuc & corruptibili indutus * corpore, vsque ad tertium *al. carne.
cœlum ascendere meruit, & audire verba, quæ non licet homini loqui. 2. Cor. 12.
Iam pro calceamento, sume tibi humilitatem. nam quemadmodum calcea- De Humilitate, quæ calceamento comparatur.
mentum calcatur continue: ita & quem sancta repleuerit humilitas, stu-
det ab omnibus conculcari. Et tu igitur frater, humilitatem posside: hæc si-
C quidem calceamentum est, non carnale, sed spiritale; custodietq. te, ne vm-
quam offendas ad lapidem pedem tuum: lapis enim Christus est: humilitas Psalm. 90.
tua custodiet te, ne offendas Christum. Nempe enim & beatus hanc Dauid
possidebat, cum diceret: Ego sum vermis, & non homo. Vides Regis, ac Psalm. 21.
Prophetæ regiam sane humilitatem. aspiciebat coram se Dominum sem-
per: quoniam à dextris eius erat, custodiens eum; ne commoueretur, hoc Psal. 15.
est, ne in peccatum laberetur. Vides hinc dilectissime, quantum Deus hu- Humilitas, Deo gratissima.
militatem diligat, qui sic appropinquat possidenti illam, semperque in il-
lam contuetur: sicut scriptum est: Qui in altis habitat, & humilia respi- Psal. 112.
cit. Et rursus: Oculi eius, in pauperem respiciunt. Pauperem vero, dum au- Psal. 10.
dis carissime, noli pecunijs pauperem intelligere: nam & Reges plurimi Pauper reuera quisnam.
D placuerunt Deo, ac multi pauperes perierunt: Sed inopem, hic dicit spiritu
pauperem. secundum quod scriptum est: Beati pauperes spiritu: quoniam Matth. 5.
ipsorum est regnum cœlorum. Ita dilectissime, humiliare sub potenti ma- 1. Pet. 5.
nu Dei: vt te exaltet in regno cœlorum, quod Saluator noster repromisit. Matth. 18.
humilibus. Cæterum vice scuti, crucis signo teipsum muni: signans eo mem- Crux, vt scuto similis.
bra tua omnia, & cor tuum. neque vero sola manu te signes: sed etiam
animos & studia tua, & ingressum tuum, & exitum tuum, in omni tem-
pore: sessionem quoque tuam, & resurrectionem tuam, & lectulum tuum, NOTA.
& quæcumque pertransis, signa primùm in nomine Patris, & Filij, & Spi-
ritus sancti. Validissima quippe eiusmodi armatura est: nullusq. tibi vm-
quam nocere poterit, si ea munitus fueris. Nam si quis terreni Regis signa-
E culum defert, eũ lædere nullus audeat: quanto magis nos, qui tale cœlestis
Imperatoris signum ferimus, neminem metuere * possumus? Hisce ergo armis, *al. debemus.
mi frater, affatim vtere: sunt enim vehementer contraria telis inimici; im-
mo & ipsius gladio amarissimæ scilicet, grauissimæq. iracundiæ. Huiusmo- Gladius inimici, iracundia.
di quippe, velut anceps gladius, vno momento perimit eum, quem percu-
tit. sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius. Ideo mi fra- Eccles. 1.
ter, numquam signari negligas: & laqueos destrues, quos tibi tendit Dia-
bolus. Scriptum quippe est: In via hac, qua ambulabam, absconderunt Psal. 139.
laqueum

laqueum mihi. Hoc igitur, te ſigno aſsidue munias: & malum non appro- A
Arcui, vt Oratio ſimilis. pinquabit ſpiritui tuo. Pro arcu, ad orationem manus tuas extende. ſicut
Pſal. 17. ſcriptum eſt: Et poſuiſti vt arcum æreum brachia mea: Vere enim arcus
æreus eſt contra inimicos, expanſæ in oratione manus in ſcientia orantis;
ſicut etiam ſagitta directe emiſſa ab eo qui arcum vibrat. Nam ſi inter
orandum, animum vagari permittas; eris velut qui tenet quidem arcum:
verum ſagittam contra aduerſarium dirigere nequit, illam in vanum nulla
certa intentione emittens. Atque interdum quidem hoſti terrorem incutit
huiuſmodi vulneris metus, dum te arcum vibrare conſiderat: cæterum ſa-
gitta non aduerſus eum, ſed in infinitũ emittitur. Eiuſmodi quoque eſt quod
dico fratres, cum quis in ſcientia orat, nec ſinit euagari cogitationes ſuas:
ſed intelligit, quem interpellet, quem alloquatur: & tunc oratio illius, Deo B
appropinquat. Et tunc vehementer contriſtatur inimicus, veluti acerrimo
ſpiculo in corde percuſſus. Nam quanto per gratiam anima amplius profi-
Pſal. 34. cit: tanto ipſe, tamquam puluis ante faciem venti effectus, magis profugit:
perſequitur enim illum Angelus Dei. Ecce, qua in re illum acriter vulne-
rat: quia ſcilicet orat in ſcientia, roboraturq. quia cogitationem captiuat,
nec euagari permittit. Et tu ergo, mi frater, etiam in ſcientia orationes
1. Cor. 14. funde. Quod ſi dum oras, mens tua diſtrahatur, ſiue per oculos, ſiue per
aures, ſiue per cogitationes, aut per quamcumque aliam cauſſam: ſcito hoc
Oratio non accelerãda nimium. ipſius inimici eſſe opus. Neque nimium etiã feſtines tuam implere orationẽ:
cæterum teipſum paullulum coargue, rurſusq. animum tuum collige; at-
que ita demum in ſcientia ora, vt ſcias pro quibus Deum poſtules, & cur C
ipſum ores: ne perperam ſuperflua, ac multa verba effundas. Etenim illud
Sathanæ opus eſt, vt cogitationem in infinita iaculetur, nec ſinat hominem
in ea perſiſtere poſtulatione, quam impetrare contendit. Nouit quippe,
quòd ſi perſeueret homo deprecans; exaudiet eum qui fecit illum, etiam
ſi innumerabilia peccata commiſerit. Propterea ergo multiloquium, ver-
baque otioſa ac ſuperflua ſuggerit: vt mens ab intentione repulſa, per infi-
nita diſtrahatur ac euagetur. Sic enim iam alia reſpicimus, atque cogitamus,
** al. corporis.* & loquimur in mente noſtra, expanſis manibus * carnis. Quapropter mi
Quæ magis expediunt, ea à Deo poſtulãda. frater, quod vrget magis, quæque in omni tempore tibi magis neceſſaria
ſunt, ea a Deo poſtula. Conſidera enim duos illos cœcos ad eum acceden-
tes, atque clamantes: Miſerere noſtri, fili Dauid. Et quid ad illos Domi- D
Matth. 9. 20. nus? Quid vultis (inquit) vt vobis faciam? At illi, ſecundum dolorem
Marc. 10. & Luc. 18. & affectum cordis ſui, petierunt vt aperirentur ipſis oculi. Numquid pe-
tierunt ſibi donari aliquid etiam earum rerum, quibus reuera indigebant?
Numquid dixerunt: Da nobis veſtimentum: quoniam pauperes ſumus?
Matth. 15. & Minime vero: ſed illud poſtularunt potius, quod magis vrgebat. Reſpice
Marc. 7. & Chananæam, poſt illum clamantem, atque dicentem: Miſerere mei Do-
mine: filia mea male à dæmonio vexatur. nihilque aliud protulit, quàm
dolorem, & affectum cordis ſui. Similiter & omnes quicumque ad eum
Matth. 9. acceſſerũt; quid aliud, quàm ſui cordis angores ei exponebant? Illa quoque
Marc. 5. & Luc. 8. hæmoroiſſa, ſiue quæ ſanguinis fluxum patiebatur; nonne ſiſtendi maxime
fluxus ipſius cauſſa, illum adijt? Quis obſecro infirmus accedit ad medicũ, E
& non vulnus ſuum mox illi aperit? Et tu igitur mi frater, offer illi do-
** al. ſpiritalibus.* lorem animæ tuæ, ac intuere illum * intellectualibus fidei oculis. ſecundum
Eſai. 6. quod ſcriptum eſt: Sedentem ſuper thronum excelſum, & eleuatum; exer-
citusq. Angelorum, & Archangelorum illi in circuitu aſsiſtentes: & proij-
ciens teipſum ante conſpectum bonitatis ipſius, effunde coram illo preces
tuas, primùm peccata tua confitens, & ſic iam in conſpectu eius verba tua
** al. clementia.* enuntians, ſiue etiam tribulationem tuam: vt in * bonitate ſua miſereatur
tui,

A tui, effundatque super te miserationes suas, dicens: O anima, magna est *Alludit ad*
fides tua: fiat tibi, sicut vis. Audi mi frater: etiam si tardauerit lar- *Matth. 15.*
giri tibi petitionem tuam, noli desistere clamare ad ipsum: neque etiam
quasi non exauditus, languore atque torpore deficias. Memento Chana-
neæ, & imitare perseuerantiam illius: nam & ipsa dilationem passa est, *Matth. 15. & Marc. 7.*
ne cito sua potiretur petitione; ita vt & Discipuli ad Dominum accederent,
& pro illa interpellantes, dicerent: Dimitte illam, quia clamat post nos. *Ibidem.*
Numquid abiecit illam, in finem? Nonne paullulum distulit eam, & dedit
illi postea petitiones suas? Illius ergo & nos exemplo discamus, nisi cito
accipiamus, in precatione persistere. Et si enim peccatores sumus, plane
tamen accipiemus: etenim hæc mulier alienigena, Chananæa erat. Sicque
B Dominus mandauit, dicens: Quis ex vobis habebit amicum; & ibit ad eum *Luc. 11.*
media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes: quoniam
amicus meus venit ex via ad me, & non habeo quod ponam ante illum?
Et ille intetius respondens, dicat: Noli mihi molestus esse: iam enim ostium
clausum est, & pueri mei mecum sunt in cubili; non possum surgere, &
dare tibi. Et si ille perseuerauerit pulsans: dico vobis, & si non dabit illi
surgens, eo quòd amicus eius sit: propter * improbitatem tamen eius sur- ** al. importunitatem.*
get, & dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego dico vobis: Petite, &
dabitur vobis. Ita quoque in Psalmo dicitur: Exspectans exspectaui Domi- *Psal. 39.*
num, & * attendit mihi: & exaudiuit preces meas. Quocirca mi frater, noli ** al. intendit.*
flaccescere atque obtorpescere: sed expecta, postula, pulsa: & accipies quantū
C opus habes. Ausculta mi frater, & amplectere consilium meum. Si à Do-
mino aliquid postulaueris; noli abrupte, ac diffinite, vt accipias petere: *Oratio nostra, vt diuinæ volūtati subijcienda.*
sed totum ipsi relinque, atque ipsius voluntati. Exempli gratia: Sæpe diue-
xant te turpes cogitationes, contristarisque propterea: pergis deprecari
Deum, vt eiusmodi eximaris pugna. At sæpe mi frater, id expedit tibi. Sæ-
pe tibi hoc accidit: ne extollaris, sed humiliter sentias. Intuere autē colum-
nam Apostolorum, adeo insignem: quomodo pro vtilitate sua datus est
ei stimulus carnis, angelus Sathanæ, qui eum colaphis cæderet, vt non ex- *2. Cor. 12.*
tolleretur. Si ergo, qui talibus conspicuus erat meritis, eam accepit disci-
plinam, ne extolleretur: quanto magis nos imbecilles, qui esse nosmetipsos *Galat. 6.*
aliquid existimamus, opus habemus colaphizari, ne mente extollamur?
D Quòd si rursus etiam tribulatio aliqua tibi superuenerit atque angustia: ne
ab his quidem præcise ac diffinite liberari postules. Sæpe enim & illud, mi
frater, sic expedit tibi: nam fit sæpe dum oras, vt tuam parui pendas salu-
tem, sicut & Israel passus est. Comedit enim (inquit) Israel, & satiatus *Deut. 32.*
est, & recalcitrauit dilectus, incrassatus est, impinguatus est, dilatatus est,
& dereliquit Deum factorem suum. Si vero rursus, vt rem aliquam obti-
neas, oraueris: ne hanc quidem præcise accipere, petieris. Fit enim plæ-
rumque, vt tu homo cum sis, aliquid tibi expedire existimes, quod fre-
quenter non expedit. Si porro relicta voluntate tua, * voluntati ipsius mo- ** al. te totum ipsius voluntati submiseris, &c.*
rem gerere malueris, & secundum eam pergere; securus eris. Ipse enim,
qui omnia præsciuit antequam fierent, pro benignitate sua ac mansuetudi-
E ne nos disponit & dirigit. Latet enim nos, an expediat nobis quod po-
stulamus: nam sæpe plurimi, cum iam consecuti essent quæ petierant, po-
stea doluerunt, crebroq. in clades plurimas, & maxima mala inciderunt; cū
non quæsissent sedulo, an secundum voluntatem Dei esset quod postulabant:
sed id bonum esse arbitrantes, sæpe à Diabolo illusi sunt, sub iustitiæ cuius-
dam specie atque prætextu seducti, & in pericula ingentia præcipitari. At-
que eiusmodi plærumque rebus etiā pœnitentia adiuncta est ac dolor: dum
quisque ita cordis sui concupiscentiam atque desiderium sequitur. Audi deni-

que

Rom. 8. que & Apostolum dicentem : Nam quid oremus sicut oportet , nescimus. A
1. Cor. 6. 10. Et rursus : Omnia mihi licent , sed non omnia expediunt . Omnia mihi li-
Ibid. cent, sed non omnia ædificant. Quid igitur nobis expediat, & vnumquem-
que nostrum ædificet, ipse nouit. Hoc autem ideo voluntati eius relinquen-
dum committendumque statuo , non vt te postulare ab eo prohibeam, quæ
cupias ; immo precor , commoneoque , vt à minimis vsque ad maxima à
Deo tuo postules: verum vt cum oraueris , & coram eo quæ sunt in corde
Matth. 26. tuo exsposueris, dicas ei : Verumtamen non mea voluntas , sed tua fiat . Si
quod peto expedit , fac sicut ipse nosti . Sic enim nos Scriptura admonet : Re-
Psalm. 36. uela , inquit , Domino viam tuam , & spera in eo , & ipse faciet. Aspicite
autem & Dominum nostrum Iesum Christum , sub dispensatione assumptæ
Matth. 26. carnis orantem , & dicentem : Pater , si possibile est , transeat à me calix B
iste : verumtamen non sicut ego , sed sicut tu. Iccirco , mi frater , si ab eo
Precatiuncula pro salutaribus impetrandis. aliquid deposcas ; persiste in petitione tua , reuelans ipsi , ac dicens : Domi-
ne, si voluntas tua est , vt fiat hoc quod peto; tu illud fieri, ac prosperari per-
mitte : sin autem tua non est voluntas , ne fieri permittas Deus meus. Ne
Psalm. 68. quæso, propriæ me tradas concupiscentiæ meæ . Tu enim scis insipientiam
Eccl. 23. meam : verum sicut tu optime nosti, sub tua me protectione custodi : & pro
mansuetudine tua, me rege ac dirige Deus meus. Si autem pro tribulatione,
Psalm. 6. & pro cogitationibus oraueris ; dicito cū Propheta: Domine ne in furore tuo
arguas me, neque in ira tua corripias me. Miserere mei Domine , quoniam
Genes. 3. 18. infirmus sum. Cæterum respice Domine, & vide: quia terra sum ac puluis, &
Psalm. 27. cinis, nihilq. sustinere valeo. Ne tradas me Domine peccatis meis : & ne si- C
Psalm. 78. leas à me, & assimulabor descendentibus in lacum. Sed da gloriam nomi-
Psalm. 80. ni tuo , immemor malorum ; & ne obsecro memineris peccatorum meo-
Psal. 24. rum : at tuarum recordare miserationum, & exaudi me. Et si posibile est,
Matth. 26. transeat a me tribulatio ista : verumtamen non sicut ego volo Domine, sed
sicut tu vis . Tantūmodo confirma animam meam, atque tuere : vt sustinere
queam, gratiamq. coram te inueniam, & in præsenti, & in futuro seculo.
Psalm. 54. Et iacta super ipsum curam tuam : & ipse faciet quod expedit tibi . Hoc
enim scito , quia bonus benignusque cum sit , omnia vult quæ sunt salutis
Ioan. 10. nostræ . Ideo quippe animam suam posuit Pastor bonus, pro nobis ouibus
suis . Ipsi gloria, in secula seculorum. Amen.

D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

PANOPLIAM, *siue quamcumque pene armaturā spiritalem hic proponit: qua non solum Monachos, sed & omnes Christianos serio de sua salute sollicitos, decet in militia vitæ huius omni tempore esse instructos, atque munitos. Varia secularis militiæ arma adducit, quibus diuersa spiritalis armaturæ genera optime & accommodatissime comparat: Pro thorace, fidem cum primis assumendam docens: pro galea, futurorum bonorum spem: pro baltheo, perfectam in Deum & in proximum charitatem: pro calceamento, humilitatem: pro scuto, signum sanctissimæ Crucis: & pro arcu, orationem, &c.] De quibus, sigillatim Auctor hac sua copiose tractat oratione lectu sane dignissima, & omnibus vtilissima: post cuius finem, quæ de gladio & timore Dei, alijsq. nonnullis superadduntur in exemplari quodam aliàs impresso, hic in nostris græc. mmss. non ponuntur: sed plene reperiuntur omnia, Tomo 1. in Tract. De Patientia, & consummatione seculi. cuius principium est:* Illustris est vita sanctorum, &c.] *vbi conformiter sunt in omnibus antiquis græc. mmss. quæ videre atque conferre mihi Romæ licuit.* E

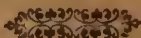
Sicut scriptum est: Momentum enim furoris, ruina illius.] *Locus scripturæ est Sapientiæ Sirach, siue Eccles. 1. vbi in edit. 70. ad verbum est:* Impetus enim iræ eius, subuersio est ipsi.] *& in vulg.* Iracundia enim animositatis illius, subuersio illius est, &c.] *at hic apud Auctorem : ἡ γὰρ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ, πτῶσις αὐτοῦ i.* momentum enim furoris, ruina ipsius.] *quem hic locum, cū varia eius lectione adducere visum est, quòd alibi sæpius occurrat.*

EIVSDEM

EIVSDEM
SANCTI PATRIS NOSTRI
EPHRAEM SYRI
Sermo Asceticus, & exhortatorius, ad Fratres.

Eiusdem Adhortationes, ad Fratres. Beato die Pater.

Eodem Interprete, & Scholiaste G. Vossio.



A FRATRES, adsuescamus benedictionibus: vt benedictiones possideamus. Iudæi a gente peruersa procedentes, * Deicidæ euaserunt: Et nos si fuerimus maledici, erimus quoque diffamatores. Non subito, morbi redduntur incurabiles: sed malum capientes principium, ex negligentia, etiam ad infinitam miseriam proserpunt. Et passiones in anima, ex minima caussa generantur; & non exterminatæ, infinitam quamdam pariunt rerum diuinarum propriæq. salutis despicientiam. Cernis in ære næuum * viridem, rubiginemq. quemadmodum in profundum deprimatur, atque altius penetret? Intelligis quid efficiat in anima, pas-
B sio neglecta? Nisi eraseris rubiginem, non auferes maculam: Et nisi carnis naturam attriueris, fugare passiones non poteris. Quemadmodum æri cognata est rubigo: ita etiam passiones roborantur aduersus naturam. Si quis ferrum tergat * ac poliat, antequam rubiginem cõtrahat; nihil est deinde cur metuat. Et si quis virtutibus animã vestiat ac ornet: non se inani labore franget, neque occultam iniuriam sustinebit. Poterit quispiam etiam post rubiginem, vas æneum curare: sed tamen non absque labore ac detrimento. Nam quo tempore se ad copias & opes parandas exercere potuisset; in curando peccato, cogitur occupari. Et anima retardatur, ac * ducitur, vt ægritudinem auferat; quæ res maximas lucrari potuisset. Si æs negligatur;
C etiam serius expurgabitur, & iam rubiginem contrahet. & posteaquam rubigine amissa resplenduerit, periculo furum exponetur: anima quoque si se ipsa in virtutis exercitio negligat, facile capietur. Ferrum operimenti instar obscurat splendorem; & si viuo candentiq. adijciatur æri, plurimum ad vsum valebit: si autem bene iunctum non fuerit, quia debile efficitur instrumẽtum, citius a iam corrupto * dissoluitur. Sic quoque anima, si corruptæ nunc virtuti inhæreat; confusionem sustinebit, & corruptionem a confusione. Æris instar est natura humana, multa cura indigens. Eam si illustrare nolueris; hoc age, ne saltem * despicias temperamentum. Quod
D si ferrum humidum ac molle reliqueris; detrimentum patietur. Naturamq. si humidam reddideris; iam locum corruptioni parasti. Quin & Saluator affirmat, spiritus immundos humiditatem requirere. Et Apostolus: Carnis inquit, curam ne feceritis, in desiderijs. Vnde scilicet palam fit; humiditatem, animæ caussam existere desideriorum carnis. Ipsumq. Euangelium interpretatur dictum Apostoli: Veniens, inquit, spiritus immundus, inuenit hominem mundatum, & scopis purgatum. Nonne mundities corporis, desideria ipsi animæ conciliat? Perambulauit per loca inaquosa immundus spiritus,

Sermo vtilis, & doctrinæ plenus.
* θεοκτόνοι.
Passiones in anima, cito euellenda.
* ἰὸν ἂν χλωρὸν
Comparat ferri rubiginem, cũ animi passione.
* γανώσῃ.
* in græc. ἄγεται. al. ἄχθεται i. tristatur, dolet, &c.
Græca hic intricata sunt, & obscura.
* al. destruitur.
Æri comparatur natura humana.
* μὴ περιορᾷς τὴν μῖξιν
Matth. 12.
Luc. 11.
Rom. 13.
Gal. 5. & 1. Pet. 2. & Matth. 12.
Luc. 11.
Ibid.

ritus,

ritus ; & quia cognouit semen suum deficere, nisi funderetur in humidum A locum, veniens in eo seminauit, & postremo veniens in ipso permansit: cum scilicet post sedem mutatam rediens, inuenit semen protulisse * fructum. Si enim fructum non fecisset mollis homo, vt qui non haberet quid comederet, in ipso non commoraretur. Quomodo autem comedat, & nutriatur immundus spiritus, discere debemus. Dicit Dominus suum cibum esse, facere voluntatem Patris sui. Ita & inimicus; à faciente voluntatem ipsius, nutritur. Voluntas Dei, est fides * quæ ad bona opera perducit: Igitur inimici voluntas est infidelitas. Dei voluntas, virtutes sunt * bonarum actionum: at Diaboli, contraria omnia. Si quis ergo voluntatem eius fecerit, cibat ipsum. Sed amplius adhuc vobis quod dico clarum reddã, de vtriusque voluntate. Quomodo Christus cibus fiat ob salutem Samaritanæ, ipse B dixit Discipulis, quòd comederit, & voluntatem Patris sui perfecerit. Si quis igitur saluet animam, cibat Deum. Sic si quis animam perdat, pascit Diabolum. Quæ ergo sit satio inimici, & quæ eius peregrinatio, & accessus, perspiciamus ; & cur * primũ repulsus, nouissime remanserit. Rursus ex Sacris Scripturis hoc vobis prouerbium demonstrabitur, ad confirmãdam * fidem. Si quis perfectus fuerit in Sanctitate, templum Dei est, sicut ait Apostolus: Ita quoque in impietate, si perfectus quispiam existat ; domus Diaboli efficitur, qui in eo requiescit. Igitur seminat primum in imperfectis, & recedit; ac post tempus videt, numquid perfecti euaserint: & sic in ijs remanet. Porro differentia perfectionis, rursus ex pia comparabitur doctrina: Nam quemadmodum qui animas saluant, perfecti sunt apud C Deum: sic & qui deperdunt eas, apud Diabolum. Dicit Euangelium, secũdum quam similitudinem perfecti sint. siquidem ad Discipulos: Estote perfecti inquit, sicut & pater vester cælestis perfectus est: quoniam animas saluat & corpora. Supra corpora quidem oriri facit solem, & dat pluuiam: Animabus autem legem tribuit, & scientiam ; tolerans vt corrigantur. Numquid de inimico repetimus dictum in Scripturis Prouerbium? Immo ipsum de eo affirmat Euangelium, quòd ab initio Diabolus homicida erat. Si quis ergo occidit animas: iam perfectus euasit, secundum Diabolum. Sed consentaneum fuerit iã dicere, quinam in eo perfecti euaserint? Pharisæi videlicet. Ipse enim de ijs asserit Christus, quod patrẽ habeant Diabolum. Multas quippe illi occiderunt animas, perfidiam in Deum & Christum docentes. Ego D vero ostendam, etiam * ab eis ipsum fuisse Diabolũ superatum: nam non solũ docuerunt, sed etiam coegerunt facere malum. Si quis enim credidisset in Christum, extra Synagogam pellebatur, vt inimici perfectionem tollerent superarentq. Ille enim per timorem cogit recedere à Deo: nam mortem comminatur, multosq. à pietate diuellit. Seminat & Deus, verũ in aridis desertisq. corporibus: quoniam cælestia per incorruptionem augent. Non primum corrumpit, & corrumpitur semen Dei: sed in ariditate imminutum crescit. Igitur quis sit locus aridus, nouimus: quid enim est, nisi * incorruptio, seu pudicitia. In castis ac continentibus corporibus, augetur semen eius: eo quòd in carne * numquã coniunctionem agat, sed in anima. At quomodo istud? rursus expẽdamus Euangelium: Animã enim inquit, nemo occidere po- E test. Quare huius seculi bonis nõ indiget: verũ potest cũ non egeat, incorrupta permanere. cibũ enim ad corporis duntaxat subsistentiã atque * sustentationẽ capit. Quando igitur non se ipsa submiserit corpori, sed ipsum sibi subiecerit, incorruptum semen Dei suscipiens: etiam corpus efficit, vt quasi lumine, reddatur incorruptionis particeps, efficiaturque aridum in augmentum gracilitatis. Nam sicut * accessiones rerum corporearum, crassitudinem augent: ita crassitudinis imminutio, augmentum fit extenuationis ; eademq.

attenuatio

Græca hic intricata sunt, & mutila, sententiam tamen reddidimus.

** καρποφορίαν.*

Ioannis. 4.

** εἰς τὸ ἀγαθὸν, πίστις,*

** al. sunt bona operationes.*

Iohan. 4.

** al. cur primũ seminans recessit. postremo autem remãserit.*

** ὡς πιστοῖς.*

Matth. 5.

Ibidem.

Iohan. 8.

Iohan. 8.

** ὅτι καὶ ὑπερέβαλεν.*

Locus mutilus, & perobscurus in græco.

Vide Schol.

** ἀφθαρσία.*

** οὐκ ἀεὶ, pro οὐδέποτε.*

Matth. 10.

** al. pro (ὑπόστασιν i. subsistentiam, seu sustentationem) hic est, χρείας i. necessitatem.*

** προσθῆκαι.*

A attenuatio si crescat etiam atque etiam, carnem tandem efficit quodammodo atque transformat in spiritum: atque ita caro cum spiritu copulatur & vnitur, incorruptionis fructum proferens, perfectaq. redditur ad suscipiendum Deum. Dicit quoque Euangelium, de mansione Christi in perfectis, loquens: Ego inquit, & pater meus veniemus: & mansionem apud eum faciemus. Sed * fortasse adhuc idem probari vobis, & confirmari cupitis; an corruptibilis caro incorruptioni commisceri queat: oportebitq. nos ista rursum breuiter percurrere, nec grauare id fecero. Si enim ostensum est, animam esse immortalem: perspicuum est, eamdem quoque incorruptibilẽ esse. At quemadmodum humidorum corporum permixtione, redditur carnalis: sic etiam corpus per incorruptibilitatem animæ, diuino vnitum semini, efficitur spi-

Iohan. 14. 15. — * ἀλλὰ τάχα. — *Anima quo pacto carnalis reddatur, & spiritalis.*

B ritale. Iccirco & Paulus internoscebat spiritales, & carnales homines. Nouerat etiam quòd carnales animam haberent, & corpora spiritales. Verum per * temperamentũ atque imperium plurium, nomina præstantiorum vniuersò attribuit homini: adeò vt si caro * superauerit, carnalis sit homo ille: sin vicerit anima, spiritalis. Et alibi hæc ipsa demonstrans: Caro inquit, resistit spiritui, & spiritus carni: vt non quæ velint, faciant. Cæterum, Euangelium quæstionem dirimit, affirmans violentorum esse regnum cæleste. Cogit enim spiritus naturam in diuiniora: * quando à carne, natura trahitur ad terrena. Violentia, eius est bellum. Nam duobus accidit modis: In incipientibus quidem, vt non commisceantur carni: in perfectis vero, vt & carnem ipsam efficiant spiritalem. Propterea in principio dat se-

1. Cor. 2. 15. — *al. cõmixtionẽ. — * ἐὰν κρατήσῃ. — NOTA. — *Gal. 5.* — *Matth. 11.* — * *al. & natura animam trahit ad terrena.* — *Allusio ad 1. Cor. 3.*

C men; & in fine, post augmentum, vinum & escam perfectos efficit, quemadmodum de contrarijs diximus. Quo pacto autem cibus & potus Dei efficiamur, ipse dicit: Ego inquiens, sum vitis, & vos palmites. Apostolus quoque ad Corinthios ait: Dei agricultura estis, Dei ædificatio estis. Et hoc dixit ad incipientes: ad perfectos vero, quid? * Cuius inquit, domus sumus nos. Si initium igitur * subsistentiæ, stabile ad extremũ vsque seruauerimus: in aridis sanè corporibus, etiã semen incorruptibilitatis coalescet. Non enim iccirco caro spiritui resistit, quòd natura subijci & parere non possit: sed ex concupiscentia, & impetu voluntatis. Nam si caput in homine, est anima immortalis: non facit iniuriam homini Deus, cum ad incorruptionem adhortatur illum. nullamq. vim affert mixtæ naturæ; sed ad incorruptionẽ ac pudi-

Ioannis 15. — *1. Cor. 3.* — *Ibid.* — * *al. Dei.* — * τῆς ὑποστάσεως. — *Illud pie intelligendum de consensu in peccatũ. qui pẽdet ἐκ τῆς προαιρέσεως καὶ αὐτεξουσίου, id est, ex voluntate libera. &c.*

D citiam colendam hortatur, qua caro tamquam ancilla, quæ per peccatum corrumpitur, præseruatur. Quemadmodum enim in fornace ignis, æs figuram ignis capit & formam: ita etiam corpus spiritui efficitur simile, & cum illo quodammodo conformatur, si cum pudicitia atque incorruptione iungatur. Idemq. æs cum funditur, fimo simile redditur; & terræ, cũm cinere aspergitur; rubiginiq. cũm situ carieq. corrumpitur: Ita quoque caro si perturbationibus demergatur. Volo autem vobis de violentia Sanctorum commemorare: quomodo per eam, Regnum cælorum percipiant. Carnis natura quietem postulat: Ipsi vero contritionem potius sibi * assumunt vendicantq. afflicti, lætantur: & cum minus valent corpore, se ipsi non curant. Natura delectatur gloria: at ipsi gaudent, maledictis lacessiti. Cumq.

Sanctorum exercitia, labores, vigilia, atque pressura. — * ἀντιλαμβάνονται.

E ipsi alijs benigne fecerint, id cælant; pietatemq. exercentes, latere student. Natura carnis comedere optat: ipsi autem ieiunijs eam * consumunt, exercitijsq. pijs tabefaciunt. Natura placide ad nuptias fertur: at ipsi continentiæ fræno eam cohibent, ac caussas occasionesq. peccatorum remonent. Facultates ac opes consectatur natura: at Sancti etiã iniuria affecti, patientes sunt atque longanimes. Omnem igitur propè dicam, carnis vitam respuunt. hoc enim est: Tolle crucem tuam, & sequere me. Ob id etiam scribit Apostolus: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram: quoniam per piam

* *al. pro καταξαίνουσιν, consumunt, est κατατείνουσιν, premunt, atterunt, frangunt: sed prior hæc lectio accommodatior.* — *Matth. 10. 16* — *Mar. 8. 15.* — *Luc. 9. 14. 23.* — *Colloss. 3.*

ac religiosam ista fieri queunt violentiam. Nemo occidit quemquam cum A
Mortificanda mẽbra, quæ sũt super terram. misericordia : sed qui vult mortificare carnalia, vim sibi affert, inquit. Verum quænam sunt membra super terram? Non enim diuinum arguit opificium. Neque dixit, mortificate membra corporis: sed quæ sunt super terram. cuiusmodi sunt, fornicatio, inuidia, fraus, malitia, auaritia, & eiusmodi. Omnia enim iam dicta, per ea quæ sunt super terram, fiunt. quòd
Exemplis probãtur dicta. in ijs quamdam caro affinitatem habeat: propter diuitias enim, iniuriæ: propter gloriam, inuidiæ; propter amorem sui ipsius, dolus; propter delitias, fornicatio. Quare in huiusmodi rebus deprehenditur, & agnoscitur homo carnalis: qui in rebus naturalibus, ad ea quæ sunt præter naturam progre-
Natura ad peccatum, procliuis. ditur. Cumq. ad peccatum natura sit procliuis, rapitur ipsa à rerum sufficientia ad insatiabilitatem, a potatione ad ebrietatem, a nuptijs ad forni- B
** πρὸς τὸ χυδαῖον.* cationem, a iusto ad iniquum, & a charitate ad * confusam quamdam vilemq. familiaritatem, & ad hospitalitatem repellendam ac violandam.
Natura, vt mortificanda. Huic igitur naturæ vis afferenda : vt rectè instituta, plusquàm par est, sibi vsurpare non possit. Oportet mortificare naturam: ne terrenis institutis ac
Matth. 18. legibus obsequi valeat. Quoniam & Saluator ait, melius esse vno pede aut
Marc. 9. vna manu certantem, peruenire ad cœleste regnum: quàm duas manus aut duos pedes habentem, mitti in ignem æternum. Non quidem omnino membra quæ fecit ipse, abscindenda mandauit : verùm vt discamus natu-
** al. mens tua.* ram non habere caussam peccati. Mortificetur manus, & excæcetur * oculus tuus: vt cum ad cædem nequeat cooperari manus, non faciat aliud malum. Facile persuadere licet amicis non insidiantibus; nisi congrediamur cum in- C
** τεκνογονῆσαι.* sidiatoribus. Non prohibuit Scriptura liberos legittime * gignere, atque * susci-
** τεκνοκτονῆσαι.* pere: sed eos * occidere. Assidua enim copula omnem mentis tranquilli-
** al. amulationes.* tatem impedit, bella suscitat, cœdes docet, dolos & * indignationes suggerit. Intelligite quæ dico, ne multis digressionibus vtamur: ipse quod satis
1. Tim. 5. 6. sit, præcepit. At dixit: quòd vidua quæ in delitijs est, viuens mortua sit.
Ibidem. Ipse docuit cum externis honeste versandum: sed carnis prudentiam facere vetuit, ad mundi complacentiam. Non aduersatur necessario rerum vsui, vo-
Matth. 6. luntaria paupertas: sufficit enim diei malitia sua. Nec contrariatur crux ci-
1. Cor. 9. bo: quòd qui in agone contendit, ab omnibus se abstineat. Non aduersatur nuptijs, violentia & mortificatio naturæ : quoniam mortem ex fornicatione manantem tollit. Nuptiæ officina sunt vitæ: at fornicatio mortis, D quòd filiorum propagationem corrumpat. Mortuum igitur peccatum efficere, quod occidit; non est cuiuscumque violentiæ, sed sufficientis & exquisitæ. Intelligite virtutem Euangelij: quo pacto in homine mortuo, vplit vincere ac mortificare peccatum; & in morte carnis, perimere mortem animæ. Studet in corpore infirmo, passionum impetum euertere. Hortatur vim inferre naturæ, ne mortalitatis violentiam sustineat. Docet mortis partem contemnere, ne immortalitatis caput deperdat. Ex sententia virorum sa-
** al. quod corrũpitur. vt sit adlusio ad Eph. 4. & 2. Cor. 4.* pientum, nos agere admonet: vt quod * corrumpit, nos destruamus. Dumq. ab alijs non sustinemus; voluntarijs nos pœnis carnem edomare cupit, eamq. per ieiunia corrumpere: ne peccando, ipsam perdamus, in corruptio-
** al. vt sanitatem recipiat.* ne. Carnem nostram atteramus: * vt in se voluntatem Dei admittat. Nam E
** αὐχμοῦσιν.* & medici, asperioribus locis atque tumoribus laborantes, vel exsiccant, vel * suppurant, aut adurunt, & sic curant. Corruptio peccati, in perditionem
** τὴν σῆψιν.* vergit, cùm occulte in profundum prorepens, incurabilem reddit * suppurationem naturæ. Parua esse videtur, & fit infinita: quoniam instar fer-
** μονοειδὴς.* menti, a calce ad caput vsque se diffundit. Vnius * generis ac formæ, corruptio
Corruptionis vis multiplex. putatur: sed vim continet multiplicem. In escis corrumpit, dum corpus impinguat. Nam sicut infirmitas immutat corpus : ita quoque non sinunt

delitiæ

A delitiæ eum qui ipsis indulget, agnoscere naturæ legem violari delitijs. Corruptio est quoque gracilitas, quæ ex delitijs nascitur: quoniam carnes corruptibiles addit. Corrumpit quoque per * cupiditatem, peccatum: quia in * al. in auaritia. mortem, sollicitum esse docet; corpus conficit domatq. laboribus, & animam malitia contaminat. Corrumpit quoque * ambitione: quoniam inui- *al. προεδρία, ἢ κενοδοξίας. i. inani gloria. diam & odium in proximos suadet. Corrumpit etiam in virtute: quoniam per eam, vane gloriari docet. Corrumpit & in occultantibus virtutem: quoniam ad contemptum incitat: & ex præclaris virtutibus introducit, quæ in morbis animi videntur minima, quibus totam postea eorum naturam labefactat. Laqueos in ijs quæ a nobis geruntur constituit: quoniam ex consuetudine habitum nobis generat pestiferum, quo * alas configimus, virtutes * al. quo alas destruit, virtutes inquam, per modicas assuefactiones, in morbis animi. &c.
B dico, in passione licet exigua, per assuefactionem: neque solum alas ac pennas, sed & corpus ac animam damno ignominiaq. afficimus. Acriter attendamus ad astutiam eius: ne tamquam insipientibus nobis illudat. Caueamus eius insidias; quoniam per eas aduersum nos decertat: ne dum nos velut ex omni parte securos ducimus, ipse sibi ingrediendi locum inueniat. Si enim tamquam leonem firma murorũ communitione, ipsum arceamus: tamquam canis efficitur; vt propter vilitatem, eum minime deuitemus. Si vt canem excludamus: volucris instar per fenestram ingreditur. Metuimus eum, dum aquilam se exhibet: & mox passerculus apparet. Eijcimus vt coruum: & velut * apis insilit. Cumq. in omnibus cognouerimus eum: tunc in culicem sese transformans, non exigua nos iniuria afficit. Culices recentia vina, mu- *Varia Dæmonis insidiæ, atque præstigiæ, & fallaciæ.* *Ab Exemplo.* * al. & velut apis apparet, atque ingreditur.
C stumq. corrumpunt: quoniam illorum multitudo sterquilinio commiscetur, sicut cum farina fermentum; & sæpe mortiferum, vel certe morbidum vinum reddunt, si vel morticinijs insederint, aut venenata gustauerint. Talis *A Simili.* quoque est quæ in paruis præualet consuetudo: nam animæ detrimentũ affert, ad omnem draconis dispositionem. Talis est subtilitas inimici, inducens etiam ijs qui sibi videbantur securi, perniciem. Dicitq. Ecclesiastes, muscas *Eccles. 10.* morientes perdere suauitatem vnguenti: vt Sancti quidem ipsius intelligant vilitatem, & impuritatem: negligentes autem, insidias ipsius atque subtilitates. In Regum quoque libris, Elias Deum Accaron, muscam Baal appel- *4. Reg. 1. iuxta LXX.* lauit: Insidet enim in mentibus impiorum, tamquam in rusis & candentibus pascuis, hoc est, marcescentibus: exprimitq. immundam actionem ip-
D sorum, & vt ebullitionibus temulentiæ eorum delectetur. Patitur se Draco in muscam transformari: vt impietatis sanie miseros oblectet. Inter improbos versatur vt draco: at inter luxu diffluentes, vt musca. Perspicuum est igitur, eum inter securos culicem fieri; vt noceat. Vasa quidem communire, ne a muscis illudantur: animam vero non munitam relinquere, ab- NOTA. surdum est. sicut & præter rationem existit, de rebus quæ sub sensus cadunt tuendis, sollicitos nos esse: at de mente munienda atque seruanda, non laborare. Iubet in Prouerbijs Sapientia, pigrum ad formicas ire: & ab ijs sa- *Prou. 6.* pientiam addiscere. Monet & Euangelium, nos prudentes fieri sicut serpen- *Matth. 10.* tes: neque enim illi captu sunt faciles, licet miserrimi. Pro columba Euangelica, apem nobis Prouerbium proponit: & pro Serpente, formicam. Vi- *Similitudo elegãs, & apposita.*
E deamus ergo vtilitatis gratia, ipsam similitudinem: Serpens serpit, & insidiatur multis: sed prouerbia, quia etiam subtilis Draco efficitur in perditionem, formicam eum appellant. Quando vt formica visus fuerit; ac vicerit: tunc Draconis audaciam assumit. quando vero vt serpens, & victus: formicæ humilitatem induit, ne ipsi noceatur. Sic quoque nos decet transfigurari: ne damnum ab insidijs eius patiamur. Serpit formica sicut serpens: sed pedes ipsius non ferunt corpus: verùm terram pro gressus directione apprehendunt. Escas; terræ recondit: ne ab hijeme detrimentum ac-

cipiant. Semina recludit, quibus persistat, ne tempore necessitatis, sua A
Matth. 24. esca destituatur: atque hæc omnia etiam Serpens agit. Orandum quoque
Marc. 13. præcipit Euangelium, vt non fiat fuga nostra in hijeme vel Sabbatho. per
Per hiemem, & Sabbathũ, quid-nam? hijemem, tempus necessitatis significans: per Sabbathum autem, ætatem senilem, quando vita nostra propter otium atque segnitiem, sabbathum efficitur. Operemur ergo æstate, quamdiu non vrget necessitas: vt habeamus
Allusio ad verba Ecclef. cap. 12. in initio. quo viuere liceat in Sabbathum. Idemque, ad labores in diebus iuuentutis perferendos hortatur Salomon; antequam veniat tempus, de quo dicas: non mihi placet. Quæ est igitur necessitas, aut tentatio illa mutabilis? quæ ignorantiam prætexit? Est autem tentatio, de qua ait Dominus: Orate ne in-
Matth. 26. tretis in tentationem. Affirmatq. Paulus, Dominum non passurum vos ten-
Luc. 22.
1. Cor. 10. tari, supra id quod potestis, ostendens non ad malum; sed ad bonum, Deum B
permittere tentationes, sciens nos eas superaturos. Permittit autem ad coronam: in succumbentibus vero non ipse tamquam Auctor concedit; sed vniuscuiusque voluntas & actio, caussa constituitur. Neque nouit inimicus,
* κακοθελής. Sanctos victuros: nam cum sit peruersæ * voluntatis, non moliretur certamen,
* καλοθελής. victoriam reportaturis. Bonum * enim spectaret: si sciret, & si * bonum spectat, cur cadentes euertit? neque erigit, ab actione peruersa desistens? Per illud
Matth. 24. ergo quo dicitur, orandum esse ne fiat fuga nostra, hijeme: intelligimus du-
Tentatio duplex. plicem contineri tentationem: vnam, quæ fit inquirendo & examinando: alteram vero, ex proposito ac voluntate persecutionis. Simileq. est istud de Sabbatho: quoniam acerbum continet finem fugæ laborum, quos aut vltra
* σφαλλόμενοι. vires subeundo, vehementer torquemur; aut non sufferendo, * errantes atque C
offendentes, magnũ animæ detrimentum inferimus. Alterum ergo finem dicit infructuosum: quoniam in fuga citra fructum moriendo, mercedem æternam
Apis, & Columba similitudo. deperdimus. Videamus deinceps de Ape & columba, an in ijs quoque inuenire liceat similitudinem, sicut in serpente & formica. Magna quippe illis propter hijemem, est diligentia. Apis labores, fertilitatis tempore fiunt. Columba communitatem amat, similiter & apes. Labor apis, cunctis est vtilis: & species columbæ, omnibus valde amabilis. Sicut apes, ita & columba absque dolo. Captu facilis est species columbæ serpentibus: similiterque apis, reptilibus. Illis sunt similes, qui cum simulatione viuunt: & istis
Ecclef. 7. qui in simplicitate. Ideoq. Ecclesiastes dicit: In die bono, aspice bonum: &
Psal. 36. custodi innocentiam; vt videas æquitatem. Sed primùm dixit Dominus: D
Matth. 10. Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ: nam sequitur
Psal. 65. post tentationẽ requies. Hinc quoque Dauid: Transiuimus inquit, per ignem & aquam: & eduxisti nos in refrigerium. quin & post formicam, apis. Di-
Colosf. 3. cit etiam Paulus, primùm quidem carnalia, sicq. deinde iungit spiritalia. Post
Ephes. 4. labores enim procreatur gloria. Dicitq. de ape, quòd cunctis sit expetibilis, & in æstimatione. Videtis ergo, quòd in laboribus primùm exercitari oporteat, & per certamen coronari: vt sic diuina detur gratia perfrui? Acerbitatem laboris, dulcedo quietis excipit; & asperitatem vitæ, gaudium. Nisi odio habiti fuerimus sicut serpentes: quasi columbæ non reddemur amabiles. Nisi viles atque abiecti, formicarum instar exstiterimus: vt apes non
Ioannis 3. erimus industrij. Primum passus est Christus, ac velut serpens Moysis in li- E
Num. 21. gno suspensus: & sic postea tamquam columba, è mortuis resurgens, euo-
Exod. 12. lauit ad cælestia. Primum comedit lactucas agrestes paschæ: sicque resur-
Luc. 24. gens, fauis se mellis refecit. Intelligite quæ dico fratres: quoniam si quis securus
* al. à minoribus resilire. reddi velit, laborare debet: & postea fructum laborum percipiet. Si * ex paruis aberrare nolueritis: per labores discite a Patribus nostris. Estote filij obedientiæ, laborando: vt patres euadatis, in requie. Laboribus intenti, ab improborum consuetudine non decipiemini: quoniam labor ægram per-

uersamq.

A uerſamq. conſuetudinem fugat. Dixi * ergo vobis: Nolite malis aſſuefieri moribus; ne in profundum malitiæ decidatis. Dixi etiam, quo pacto iſtud obtinere queatis: ne me vt medicum de morbis diſſerentem, & de eorum cura experientiam non habentem, reprehendatis. Facite ergo, quæ decent promiſſiones veſtras: vt Dei quoque promiſſionibus potiamini. In Chriſto Ieſu Domino noſtro, in ſecula ſeculorum. Amen.

** al. Dixi vobis. abſque (itaq. ſeu ergo) &c. ac forte hoc aptius*

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

SERMO *hic planè Aſceticus eſt, & didacticus; ethicus quoque, ac paræneticus: Exercet enim Chriſti milites ad bellum cum inuiſibili hoſte viriliter ſuſcipiendum, eumq. armis ſpiritalibus debellandum, profligandum, ac ſuperandum. Docet idem multa homini Chriſtiano ad ſalutem ne-*
B *ceſſaria. Exemplis; & comparationibus ac ſimilitudinibus pulcherrimis accommodate vtitur. Loca Scripturæ plura ad rem facientia incidenter adducit, quæ & breuiter docteq. explanat. Multa quæ ad corruptos hominum mores corrigendos & emendandos faciunt proponit, moraliaq. non pauca in medium hic affert. Hortatur ad ſtudium & exercitium virtutum, bonorumq. operum: vtq. detectis ac cognitis varijs Diaboli dolis atque inſidijs, fortiter ſtudeamus ipſi reſiſtere, & nulla eius tela nequiſſima reformidare, nullisq. pompis ac blandimentis Sathanicis vmquam aſſentiri, &c.*

Paſsiones in anima, ex minima cauſſa generantur, &c.] *Docet paſſiones & affectiones prauas in anima facilè oboriri; & niſi citò exterminentur, infinitam quamdam rerum Diuinarum, proprieq. ſalutis contemptionem parere: idque ipſa demonſtrat experientia, exemplisq. ac comparationibus conſequenter hic adiectis res tota clareſcit. Plura in eamdem ſententiam ſparſim ſæpe alibi apud Ephræm inuenies: ex profeſſo autem, Tomo primo in Serm. de Paſſionibus ſiue perturbationibus animi. cuius initium eſt:* Cupio exponere omnem meam acerbitatem, &c.] *ac in noſtris*
C *ibidem Scholijs. nec non apud Dorotheum Abbat. in Serm.* Vt paſsiones & morboſos affectus excidere oporteat, antequam in malum animæ habitum tranſeant, &c.

Ferrum, operimenti inſtar obſcurat ſplendorem, &c.] *Græca in his, & nonnullis alijs poſtea ſequentibus valde intricata ſunt, & obſcura, vt commoda apertaq. ſententia elici nequeat: in quibus tamen quantumuis intricatis ac dubijs, ne dicam mutilis; vt Lectori quoquo modo ſatisfiat, ſententiam vt potuimus magis menti Auctoris accommodatam reddidimus, meliora & clariora libenter daturi, quando alterius emendatioris Græci exemplaris copia nobis ſuppetet.*

Saluator affirmat, Spiritus immundos humiditatem inquirere, &c.] *Auctor hic volens oſtendere, humiditatem (ſicut paullo poſt dicit) animæ cauſſam exiſtere deſideriorum carnis, adducit doctrinam Chriſti ex Euangelio Matth. 12. ſed magis Luc. 11. vbi habetur:* Perambulauit per loca inaquoſa immundus Spiritus, &c.] *in quibus & alluſio & ſententia hic Auctoris expendenda,*
D *& ex ipſiuſmet verbis etiam ſumenda atque intelligenda videtur. Vbi etiam ad rem faciunt, quæ alij Sancti Patres in eumdem Euangelij locum Luc. 11. iam citatum, adducunt atque percenſent, Ambroſius, Auguſtinus, Cyrillus, Beda, & alij, ad quos Lectorem remittimus.*

Seminat & Deus, verum in aridis deſertisq. corporibus: quoniam cæleſtia per incorruptionem augent, &c.] *Vult dicere, quòd corpora arida, hoc eſt eſt, pura ac caſta, res cæleſtes augeant, &c.] Nam* ἀφθαρσία, *incorruptionem & pudicitiam ſignificat hoc loco, vt ex ſubiectis ac non multò poſt hic ſequentibus patet, præſertim vbi dicit, corpus ſpiritui reddi ſimile, & cum illo quodammodo conformari, ſi cum pudicitia atque incorruptione iungatur, &c.*]

Mortuum igitur peccatum efficere quod occidit, non eſt cuiuſcumque violentiæ, &c.] *Alia lectio ſic habet:* Non dixit Apoſtolus corpus eſſe necandum, ſed peccatum; quod de medio tollere, non eſt cuiuſcumque violentiæ, ſed ingentis & exquiſitæ, &c.] *Fit autē hic*
E *alluſio ad verba Apoſtoli, Coloſſ. 3.* Mortificate membra veſtra, &c.] *Iſtud autē per piā ac religioſam fieri poſſe violentiā, antea efficaciter & copioſe atque accōmodate ſatis demonſtrauit Auctor.*

Quin & poſt formicam, Apis.] *Prouerbium elegans eſt & accommodum, quo inter alia etiam ſignificare hic videtur Auctor explicationē illius verſiculi ex Pſalmo 65. à ſe adducti:* Tranſiuimus per ignem & aquam, &c.] *Nam ſicut poſt tribulationes, refrigerium ſequitur: ita poſt formicam laborioſam, apis vtilis ac dulcis, &c.] ita quoque poſt labores vitæ, corona & gloria. Sicut pulchre Ephræm hocipſum hic oſtendit, & amplificat. De Formicæ porro ſolertia, Apumq. natura admiranda, habes apud Baſilium in Hexam. Diuini opific. homil. 8. & 9. item homil. in Pſal. 14. &c. Plin. natur. hiſt. lib. 11. cap. 5. 6. 10. 16. 18. & 30. vbi agit de vtriſque.*

A & res mundanas ſapere, vel agere, aut loqui. Corrumpunt enim bonos mores colloquia mala. At ſicut Propheta Dauid ait: In lege domini meditare, die ac nocte. vt cum ipſo confidenter dicas: Ego verò legem tuam meditatus ſum. Et rurſus: Scrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo. Et denuo: Meditabor legem tuam ſemper. Et iterum: Bona mihi lex oris tui, ſuper millia auri & argenti. Et rurſus: Exultabo ego ſuper eloquia tua. Et tu frater, ne ſecularia loquaris, ſed ſpiritalia. neque de terrenis, verum de cæleſtibus. Surſum cor tuum ad Saluatorem Chriſtum habe. & cum Dauide dicito: Domine non eſt exaltatum cor meum. Ad ipſum reſpice ſemper, dicens: Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Produc lacrymas: quoniam qui ſeminant in lacrymis, in exultatione metent. Noctu,

1. Cor. 15. — Pſalm. 118. — Ibid. — Ibid. at in vul. Bonũ mihi lex oris tui, &c. — Ibid. — Pſal. 130. — Pſal. 122. — Pſal. 125.

B dieq. ad nouiſſimam horam reſpice. Pſalmus aſſidue ſit in ore tuo: Nam Deus cum nominatur, dæmones fugat. Cum Deo multis, & cum hominibus, loquere paucis. Semper Dei memineris: & cælum mens rua euadet. Ne quæras delitias: ſed voluptatum fuge illecebras. Omne ſeculi iſtius gaudium deteſtare. Humicubationem ne abijcias: quoniam requiem æternam conciliat. Ne tibi graue appareat ieiunium: quoniam in lætitiam ſempiternã te tranſmittet. Chriſti factus es miles? ne rebus huius vitæ implicεris: vt ei, qui ſuæ te adſcripſit militiæ, placeas. Renuntiaſti ſeculo? ne igitur ſeculum diligas; neque quæ in eo ſunt. Adieciſti manum tuam ad aratrum? ne reſpicias ad ea quæ retro ſunt. Deſponſaſti te Chriſto? eum ergo aduentantem exſpecta. Singulis vero diebus, ac horis, momentiſque, ipſius recordare: ſicut ſponſa

Deus omni tempore laudãdus. — Conſilium ſalutare. — Luc. 9.

C ſui ipſius ſponſi. Semper in eum, mentem defixam habe. Quemadmodum vxor maritum amans, virum ſuum licet procul abſentem ac peregrinantem in memoria apud ſe habet; & cum in multis conſtituta ſit ſollicitudinibus atque anguſtijs, non ceſſat explorare vias, & interrogare prætereuntes, quonam abijſſe potuerit? de ipſo loquitur, & dormiens eum exſpectat, & auſcultat: non fruitur quiete, neque ridet cum quoquam, non lætatur; non deſinit lacrymari, donec ſuſceperit deſideratum: Sic igitur & tu Chriſtiane, ac præcipue qui vaniſſimo ſeculo abrenuntiaſti. Et quid dico, qui abrenuntiaſti? Omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti: vt referat vnuſquiſque propria corpora, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malum. Quocirca deinceps frater, ne nimium momentanea alimenta appetas. non corporalẽ requiem quæras. non

Exemplum pulchrũ a Similε. — Rom. 14. 2. Cor. 5. — Commonitiones ſaluberrimæ.

D des ſomnum nimium oculis tuis. neque vitam curæ ac ſollicitudinis expertem degas: ſed Deum præ oculis tuis ſemper habe: vt cum Sancto propheta Dauid dicere queas: Prouidebam Dominum, in conſpectu meo ſemper. Non ceſſes diuinas perſcrutari Scripturas. Non ceſſes Sanctam matrem tuam interrogare Eccleſiam: quando veniet deſideratus ſponſus? Et ſignum aduentus eius perquire, ac diſce: quia Iudex non tardabit. Non deſinas interrogare, donec plane certior factus ſis. Non deſinas de hoc interpellare eos, qui exacte norunt. Cupis porro noſſe, quinam illi ſint, qui accurate magnum iſtud ac formidabile myſterium ſciant? Prophetæ, Apoſtoli, & Euangeliſtæ: hi plene de horribili aduentu Chriſti, ac Sponſi, inſtructi ſunt: hos frater interroga? & audies, quòd veniet, & non tardabit. Interroga magnum Prophetam

Pſalm. 15. & Act. 2. — NOTANDA. — Abac. 2. & 2. Pet. 3. — Ibidem.

E Eſaiam? reſpondebitq. tibi dicens: Ecce, Dominus veniet: & merces eius cum ipſo. Et iterum: Dominus Sabaoth egredietur, ad conterendum bella. Aliuſque Propheta ait: Veniens veniet, & non tardabit. Viciſſimque tibi Propheta reſpondebit Malachias, dicens: Ecce veniet, & quis ſuſtinebit diem introitus eius? aut quis ſtabit in conſpectu ipſius? Docebit quoque te Propheta Dauid, cum dicit: Deus manifeſte veniet: & adorabunt eum omnes Reges terræ. Et denuo: Quia veniet, vt iudicet terram. Quòd ſi Petrum quoque interroges Corypheum? & ipſe tibi viciſſim reſpondebit, ac dicet: Non* tardat Dominus

*Eſai. 40. 62. — Iudith. 16. — Abac. 2. — Malach. 3. & Ioel. 2. — Pſal. 49. 71. — Pſal. 9. 97. — 2. Pet. 3. — *al. non tardabit Dominus.*

Dominus promissionem, sicut quidam tarditatem existimant: sed patienter A
agit, nolens quemquam perire; sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Et rur-
1.Theß. 5. & sus: Dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Respondetq. tibi vicissim Ia-
2.Pet. 3. cobus, dicens: Ecce, iudex ante ianuam assistit. Quin & Ioannes te admone-
Iacob. 5. bit Theologus, dicens: Vt cum apparuerit, fiduciam habeamus; & non con-
1.Ioan. 2. fundamur ab eo, in aduentu eius. Interroga etiam carissime, Sanctum Mat-
thæum Euangelistam? & ipse tibi clarius de aduentu Sponsi dicet, quæ ab
Matth. 24. 25 ipsomet audiuit. Ait autem: Dixit Dominus: Vigilate, quia nescitis horam,
Luc. 12. neque diem, in qua Christus Dominus veniet. Ac iterum: Estote parati:
** vulg. Filius* quia qua hora non putatis,* Dominus veniet. Et rursus: Beatus ille seruus,
hominis veniet. quem cum venerit Dominus ipsius, inueniet vigilantem. Rursusq. ait: Vi-
Matth. 24. 25 debunt Filium hominis venientem in nubibus cæli, cum virtute & maiesta- B
Luc. 12.
Ibidem. te magna. Tunc sedebit super sedem maiestatis suæ: & congregabuntur
Matth. 25. coram ipso omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat
oues ab hœdis, & quæ sequuntur. Reliquosq. si interroges Euangelistas, ac
Marc. 13. cunctos Sanctos? similia ab eis de aduentu Domini audies, quòd prope sit
Luc. 12. 21. et in ianuis. Non igitur amplius excusationem habes. Ecce, à beatissimis Pro-
Iacob. 5. &c. phetis, & Apostolis omnem veritatem audisti. Modò ergo quæ tuæ sunt sa-
lutis, para. Et quid inquies, agam; vt saluer? misericordiamq. inueniam,
ac fiduciam in die defensionis? Ego tibi dicam, solum serua. Quòd si Do-
Matth. 6. & minum audieris; & ipse te exaudiet. Nam ita dixit Dominus: Si dimiseri-
Marc. 11. tis hominibus errata ipsorum: & pater vester cælestis dimittet peccata ve-
stra. Ecce, audisti tandem vnum præceptum magnum, & leue. Dixit enim C
Matth. 11. & benignissimus Deus: Onus meum leue est. Nam quod, ac quale onus est,
1.Ioan. 5. dimittere fratri offensas? & indulgentiam, atque remissionem à Deo proprio-
Matth. 6. & tum accipere delictorum? vt cum fiducia dicere possis: Dimitte mihi offen-
Marc. 11. siones meas Domine: ego enim fratri meo remisi. Hoc serua præceptum.
PRAECEPTA SALVTARIA. Ne inimicitias aduersus aliquem habeas. Neque quemquam vmquam odio
persequaris. Ne ludicris rebus vaces. Ne verba otiosa proferas. Ne alijs de-
trahas, atque obloquaris. Ne vllos maledictis incessas. Ne mundanis homini-
bus nimium adhæseris, ac conuerseris. Ne fabulis ac nugis te dedas. Ne res ter-
renæ te occupent. Qui vniuerso renunciasti mundo: ne aliam admittas sollici-
tudinē, neque aliud certamen, aut cogitationē, præterquā diei illius horribilis.
De Iudicio vniuersali, semper meditandum. Sempetq. cor & lingua tua de extremo iudicio meditentur. Siue igitur ope- D
ri, siue orationi intentus sis: siue ambules, siue sedeas; siue comedas, siue ie-
iunes; siue in cubili tuo vigil iaceas, siue quid aliud agas: non desistat mens
tua cogitare, & os tuum loqui de iudicio. Corde porro sic tecum cogita:
At quomodo respondere potero Iudici? Numquid reperietur peccator alius,
vt ego? Quo pacto peccata mea delebo? Quo pacto ego dicere potero; si-
Psalm. 6. & cut fecit, & docuit Dauid, dicens: Lauabo per singulas noctes lectum meum,
& lacrymis meis stratum meum rigabo? Sic plora, & cogita, dicens: Sed
Daniel. 7. & qualia sunt horrenda illa tormenta, quæ dicit Scriptura? Qualis est fluuius
Apoc. 5. ille igneus? qualis ignis ille inextinguibilis? Cuiusmodi tandem tenebræ il-
Mat. 8. 22. 25 læ exteriores? Cuiusmodi stridores illi dentium? Cuiusmodi gehenna illa
Marc. 9. 13.
Matth. 13. ignis? Qualis erit vermis ille numquam moriens? Qualis caminus ille ignis? E
Et cui tandem ex istis loco, ego peccator destinandus ero? Hæc tecum me-
Perpendenda sedulo semper. ditare, ô fili, singulis diebus, noctibus, ac horis: & studiose in ieiunijs, vigilijs,
& orationibus, ac lacrymis persiste; semperq. in cella sub silentio versare: &
nō contemnas, neque relaxeris mi frater. Et si aliqui tibi detrahant, aut te de-
rideant, vel spernant, aut deprimant: tu noli attendere ijs, sed ob oculos ti-
Matth. 16. bi constitue desideratum Sponsum tuum, & dicito: Dignus sum qui illudar:
Marc. 14. & nam & Dominus meus illusus est, ac contumelijs affectus, consputatus, &
Luc. 22. 23.
Ioan. 18. 19. cru-

A crucifixus, odioq. a Diaboli discipulis habitus. Atque etiam nos docet Do- *Matth. 5. &*
minus, vt & nos iniuria affecti sufferamus; conuitijs ac maledictis excepti, *Luc. 6.*
benedicamus; & persecutionibus exagitati, sustineamus. Rursusq. memineris
frater, Domini ad suos Discipulos dicentis: Si mundus vos odit: scitote quia me *Ioan. 15.*
priorem vobis odio habuit. Sed quoniam ego elegi vos de mundo, propte-
rea odit vos mundus. Et iterum: Beati estis cum maledixerint vobis ho- *Matth. 5.*
mines; & persecuti vos fuerint, ac vos oderint. Quin & cuncti per angustam
hanc viam ambularunt Sancti. sicut ait Apostolus: quoniam ludibria & ver- *Heb. 11.*
bera experti sunt, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij
mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis: egentes, angustia- *Ibidem.*
ti, afflicti, in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis
B terræ. Et tu frater, si sustinueris, & modicum * canonem tuum diligenter ** al. & modico tempore canoni sollicite curaueris.*
curaueris; vnà cum ipsis reperieris. Nolite ergo obtorpescere, quia odit
vos mundus. Qui enim alios oderunt, infelicissimi sunt: at qui propter Chri-
stum odio habentur, felicissimi. Veniet enim, & reddet vnicuique secundum *Matth. 5.*
opera sua. Ait quippe Propheta: Veniet, & quis sustinebit diem introitus *Matth. 16. &*
ipsius? Vere enim, vere formidabilis est dies aduentus eius. Audi quoque *Rom. 2.*
haud dissimile huic. Dicit enim Propheta Daniel: Throni positi sunt, & *Malach. 3. &*
antiquus dierum sedit. Vestimentum eius candidum sicut nix, & capillus *Ioel. 2.*
capitis eius quasi lana mũda. Thronus eius flamma ignis. mille millia adsi- *Daniel. 7.*
stebant ei, & decies millies centena millia ministrabant ei: Iudicium sedit, & *In vulg. & edit. 70. paullo aliter.*
libri aperti sunt. Quis non reformidet diem illum? Quis horam illam non
C pertimescat? Hic crebro, si clarius Tonitruum resonet, non sufferimus: at *De Tonitruo vehementiore.*
cuncti in terram præ horrore inclinamur atque deprimimur. Quis igitur
tunc perferet: quando signa illa admirabilia, & obstupescenda contuebitur? *Matth. 24. &*
quando virtutes cælorum commoueri adspicies. quando elementa dissolui vi- *Luc. 21.*
debis. quando cernes cælum vt librum conuolui: solem obscurari, lunam *Apoc. 6. & 20.*
in sanguinem commutari; astra ex cælo decidentia, sicut folia è ficu: terram
comburi; & quæcumque in ea, sunt opera. Quando tubam ex cælo horribi- *Ibid.*
lem resonantem, & eos qui a sæculo obdormierunt, excitantem audieris. *1. Cor. 15. &*
quando cælos discindi, & Deum magno cum furore super peccatores reue- *1. Thessal. 4.*
lari contemplatus fueris. quando Angelos emissos, & circumcursantes, con-
gregantesq. electos ex quattuor ventis, à summis cælis, vsque ad extremita- *Matth. 24.*
D tem eorum, conspexeris. quando thronum horribilem paratum, iustumq. *Luc. 21.*
Iudicem sedentem contuitus eris. quando omnem humanam naturam coram *Dan. 7. &*
ipso, magno timore atque tremore congregatam videris. Mihi credite, fra- *Ioel. 2. 3.*
tres mei carissimi; multis digna est lacrymis, varijsque suspirijs dies illa: *Apoc. 20.*
quando commiserandam & lugubrem horam illam contuebimur. quando *Matth. 25.*
nos ab inuicem Iudex separabit, sicut pastor oues segregat ab hœdis. Tunc *Ibid.*
parentes segregabuntur à filijs, & filij a parentibus. Tunc fratres separabun- *Separatio funestissima.*
tur a fratribus, & amici ab amicis, consanguineiq. à familiaribus. Tunc
Clerici ab alijs diuidentur clericis, Episcopi à Coepiscopis, Diaconi ab alijs
Diaconis: & Subdiaconi, Cantores, atque Lectores, à seinuicem. Tunc quoque
coniuges à se mutuo separabũtur cum lacrymis. Tunc Reges plorabũt & Prin-
E cipes, magna hic factitantes, & vitam cum iniustitia & aliorũ iniuria degentes,
propriosq. ac eiusdẽ fidei fratres opprimentes. Tunc sanguis eorũ, qui ex Epi *NOTENT PASTORES, ET EPISCOPI.*
scoporũ, & pastorũ, ac Presbyterorũ negligentia perierunt, ex eorũ manibus re-
quiretur. Tunc quod quisque talentũ accepit, & apposuit, repetetur. Et omnis
quidẽ Christianus, de ijs quæ audiuit atque accepit, exquiretur: præcipue autẽ
Pontifices, Sacerdotes, & Leuitæ: nam potentes potenter tormenta patientur. *Matth. 25.*
Tunc quisque cum timore atque tremore consistet, caput demittens, & sen- *Sap. 6.*
tentiã aduersus ipsum proditurã exspectans. Tunc adspiciet, quomodo honora- *Notanda, sæpeque pensanda.*

buntur, qui in ieiuniis, & vigiliis, lacrymis atque orationibus decertauerint: A
tum etiã qualia à Rege oblectamenta atque solatia accipient. Et suspirans, dentibusq. stridens, dicet: Quomodo ego miser non decertaui exiguo illo vitæ meæ tempore: at in negligentia pertransiui dies meos? nunc autem quo me ire deceat, ignoro; anne ad supplicium? Hæc porro ipso secum cogitante, a Rege prodit sententia, dicens: Quod quisque seminauerit, hoc & metet. Tunc qui hic seminauerint in lacrymis, in exultatione illic metent. Tunc quisque abibit, quò & opera eius. Constituta quippe vniuscuiusque coram ipso erunt opera, sic ad eum dicentia: Tu nos fecisti, o miser. Debuisses tuis nos deleuisse lacrymis. Scripturam audisti dicentem: Veniet hora, vt reddat vnicuique secundum opera sua. & irrisisti eiusmodi dicentes. Age nunc igitur, & fructus laborũ tuorum percipe. Tunc abibit vnusquisque ad locum propriũ, B
quem sibi ipsi præparauit. impleb iturq. Scriptura, dicens: Tunc loquetur ad eos in ira sua; & in furore suo conturbabit eos. Qui verò præparati fuerint, non conturbabuntur; sed cum fiducia clamabunt: Paratus sum, & non sum turbatus. At qui imparati exstiterint, horrore turbabuntur terribili, dum illud audient: Discedite a me maledicti, in ignem æternum. Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam ignis: alij verò in stridorem dentium, & in reliqua supplicia; propellentibus eos cum diligentia ac festinatione Angelis, & ad eos dicentibus: Sicut oues, facti estis inferni: mors depascet vos. Alij porro abibunt dentibus stridentes; & post tergum crebro respicientes. cernentesq. quo pacto separati sint, abducētur: nullusq. qui auxiliari ibi possit, reperietur. Vbi cunctæ tunc mundi opes? Vbi potentia Regum? C
Vbi Principum temeritas? Quomodo nusquam tunc apparebit, qui adiuuare possit dilectos? Vbi tunc qui genuit, pater? Vbi quæ peperit, mater? Vbi germani fratres? Vbi amici? Vbi consanguinei? Vbi turbæ? Vbi, qui in diuitijs gloriantur? O quantis digna erit lacrymis, atque suspirijs hora illa. Propter istam horam, dicebat Dominus: Beati qui nunc lugent ac plorant. Tunc fratres, qui fiduciam inuenerit, vere beatus erit. Tunc beati Apostoli, super solem resplendebunt: Prophetæ exhilarabuntur, & Martyres coronabuntur. Tunc apparebunt, etiam qui hic in montibus ác speluncis, cauernisq. terræ occultati fuerunt. Greges * beatorum Monachorum, qui mundo renunciarunt, in exultatione cum Angelis choros ducent. Similiter qui in speluncis se ipsi per lacrymas, & vigilias, atque orationes, confecerunt. Qui hic viles D
fuerunt, & obscuri: ibi clari comparebunt, & cum fiducia. Qui hic inglorij & contemptibiles: ibi cum gloria erunt atque honore. Qui hic pauperes & mendici: ibi diuites atque dilecti. Qui hic patriam reliquerunt, & cognationem, ac fratres, & delicias: ibi regno cælorum perfruentur. O quàm felices, immo felicissimi sunt Monachi, qui hic affliguntur: & illic regnum rapiunt. Nam hic in speluncis, & cellis, ac montibus sine intermissione Deum glorificastis, eique deseruistis, non solum viri; sed etiam mulieres, genus fragile & imbecillum: illic verò, cum Angelorum choris eum rursus collaudare promeriti estis. Christum desiderastis, seculo vos abdicastis, recessistis ex mundo, habetis Christum. Nemo enim est, inquit, qui reliquerit domum, vel E
Fratres, aut filios propter me, qui non centuplum in præsenti seculo accipiet: & in futuro, vitam æternam possidebit; sicut ait Dominus. Ipsi gloria, in secula seculorum.

AMEN.

Gal. 6. — *Psal. 125.* — *Matth. 25.* — *Apoc. 14. 20.* — *Matt. 16. 24. 25. & Rom. 2* — *Psal. 2.* — *Psalm. 118.* — *Matth. 25.* — *Tormentorum genera, ac loca varia Inferni.* — *Psal. 48.* — *Obseruēt hæc diuites, atque potentes.* — *Pathetica valde ac luctuosa.* — *Matth. 5. & Luc. 6.* — * *al. Cœtus sanctorum Monachorum.* — *Antitheses graues, & consolatoria.* — *Felicitas illorum, qui abdicato seculo, Deo hic inseruiunt.* — *Matth. 19. & Marc. 10.*

SCHOLIA

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

Resipiscendum à peccatis, vitamq. nostram dum tempus suppetit, serio emendandam, ac Deum nobis reconciliandum docet, modumq. reconciliandi proponit. Et vt terrorem cunctis incutiat peccatoribus, eosque à peccando deterreat, ac reuocet, formidabilem illum extremi Iudicij diem oculis omnium subijcit, illiusq. certitudinē plurimis irrefragabilibus Scripturæ vtriusque Testamenti auctoritatibus plene probat atque demonstrat: Ac quantam ibi quilibet, præsertim vero qui hic alijs præfuerunt, & animarum curam sustinuērunt, rationem reddituri sint, euidenter atque efficaciter ostendit; separationisq. illius luctuosissimæ postremæ, non sine commiseratione, affectusq. commotione lamentabiliter meminit. Et denique varia Tormentorum inferni genera, ac loca peccatoribus reseruata percenset; felicitatemq. illorum qui serio in hac vita Deo inseruierunt, exponit. De quibus, plura apud nostrum Auctorem reperies similia Tomo primo, præsertim in Tract. De abrenunciatione in sacro Baptismo facta, & quo pacto ea à nobis requiretur in die Iudicij, &c. vbi etiam prolixe agitur de varijs Tormentorum locis, atque generibus inferni: ac deinde de præmijs iustorum, post hanc vitam, &c. Necnon in Sermonibus de Iudicio extremo, nostrisq. ibi Scholijs, quò in cæteris studiosum Lectorem remittimus. Reperitur autem iste Sermo græce in antiquo MS. Codice Vatican. sub num. 587. post Parœneses in fine: quare & hic post omnes Parœneses (quibus præsens liber plenus est) eumdem reponere, Tomumque hunc nostrum secundum illo ipso concludere visum est, quanquam tamen & locus ipsi non minus proprius, habita ratione Argumenti (quod est de extremo Iudicio) assignari post alios Sermones etiam de futuro Iudicio, immediate potuisset, qui sunt sub finem Tomi primi.

Canonem vnum retine, sicut etiam Sancti fecerunt Patres, qui ad quinquaginta, & vltra annos, suum non mutarunt canonem ac regulam, &c.] *Feruorem & perseuerantiam antiquorum Patrum, in bonis vitæ institutis, regulisq. monasticis recte, debiteq. seruandis proponit, eorumdemq. vestigijs serio insistendum monet, ac vias capessendæ salutis magis opportunas ostendit, patefacitq. Quibus simillima ab eodem adducuntur in longissimo pulcherrimoque ascetico Serm. tom. 3. cuius initium est. Ὁ πόνος ἀναγκάζει με λαλεῖν, &c.* i. Dolor me in verba compellit, &c. *vbi mox in initio, Patrum antiquorum rectæ vitæ instituta commemorat ac celebrat, dicens:* Siquidem institutionem illam sanctam, quæ in diebus Patrum nostrorum vigebat, quis pro rei dignitate recensere posset? qui vniuersam terram sicut luminaria quædam resplenduerunt, &c. *Magisque huc faciunt, ac quadrant, postea ibidem adducta, in hæc verba:* Eia ergo carissimi, inter multitudinem tepore atque ignauia obtorpescentium, mensuram amplectamur; ac canonem, seu regulam illam bonam, sanctam, atque perfectam antiquorum nostrorum Patrum. Ne hodie abstinentiam secteris, & cras conuiuia celebres, atque frequentes, &c. *Quibuscum per omnia quasi consonant, quæ non multo post ibidem consequuntur, sub tenore verborum eiusmodi:* Propterea enim perfecti Patres, fundantes semetipsos, per vnam regulam in omnibus, perfecti inuenti sunt. Quidquid à principio assumpserunt, ad finem vsque vitæ nullis externis distracti rebus integrum, ac sanctum propositum seruare conati sunt. Vsque ad quinquaginta enim annorum, & amplius numerum excedentes, in nullo assumptam semel regulam mutauerunt, &c. *In quibus autem illa consistebat regula, ipse consequenter ibidem declarat ac docet. De cuius etiam Regulæ obseruatione, Patrumq. antiquorū imitatione, longe postea ibi sic habetur:* Sed esto (inquit) obediens, & imitator perfectorū ac spiritalium Patrum, & regulam illorum sedulo exquire, &c.] *Pro quorum omnium illustratione, ac confirmatione maiore faciunt, quæ ab eodem alibi in medium adferuntur, ac potissimum in Sermone de Sanctis quibusdam Patribus, qui eius temporibus in Domino obdormierunt. cuius principium est:* Cor mihi dolet: compatimini mihi fratres benedicti, &c. *quo Sermone, Patrum antiquorum vitam perfectam in exemplum proponens, seculi præsentis malitiam vehementer deplorat, remediaq. optima quibus cum Deo in gratiam homines redire possint, demonstrat, &c. Sicut etiam hoc ipso præsenti loco, cui in plurimis hactenus hinc inde ex eiusdem doctrina, à nobis producta longe simillima sunt: vt vel ex ijs satis liqueat, quàm sibi in eadem doctrina vbique Auctor sit similis, vti etiam sæpe in ijsdem quasi verbis adducendis, præsertim dum res atque sententias easdem alijs, atque alijs locis repetit.*

Ecce veniet, & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis stabit in conspectu ipsius?] *Verba sunt Prophetæ Malachiæ cap. 3. quibus extremi Iudicij denunciatur dies. Leguntúrq. illa in edit. 70. ad verbum magis sic:* Ecce venit, dicit Dominus omnipotens: & quis sustinebit diem introitus eius? aut quis ferre poterit, vt aspiciat eum, &c.] *at in vulg. paullo aliter, hoc modo:* Ecce venit, dicit Dominus exercituum: & quis poterit cogitare

diem aduentus eius? & quis ſtabit ad videndum eum? &c.] *Quem hic locum tranſtulimus,* A
vt eſt in Græco textu Auctoris, licet & ab illo idem alibi, etiam aliter legatur atque aliter, ſicut
ſuis conſtare poterit locis.

Non tardat Dominus promiſsionem, ſicut quidam tarditatem exiſtimant: ſed patien-
ter agit, nolens quemquam perire; ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.] *Locus citatus*
eſt 2.Pet.3. vbi in vulg. paullo aliter ſic reperitur: Non tardat Dominum promiſsionem ſuam,
ſicut quidam exiſtimant: ſed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, &c.]
Vbi inter alia, nota nomen illud (τὴν βραδυτῆτα .i. tarditatem) in vulg. lat. non adhiberi, quod tamen
etiam reperitur poſitum in Sacro Cod. græc. 2. Pet. 3. ſicut & hoc loco apud S. Ephræm, & non
ſemel alibi apud eumdem: ac paſsim apud alios SS. Patres præſertim Græcos, vt mirum ſit ibi
Latine appoſitum non eſſe. verumtamen, &c.

Dicit enim Propheta Daniel: Throni poſiti ſunt, & antiquus dierum ſedit, &c.] *Locus qui*
citatur, eſt Prophetæ Daniel. cap. 7. vbi inter lectionem Auctoris, & edit. 70. ac vulg. lat. aliqua in B
ſequentibus notanda occurrit varietas. veluti ibi: Thronus eius flamma ignis. mille millia ad-
ſiſtebant ei, &c.] *Vbi in edit. 70. ſic legitur:* Thronus eius, flamma ignis: rotæ eius,
ignis flagrans: flumen ignis trahebat in conſpectu eius. mille millia deſeruiebant ei:
& dena millia denorum millium aſsiſtebant ei, &c.] *At in vulg. hoc modo:* Thronus eius,
flammæ ignis: rotæ eius, ignis accenſus. Fluuius igneus, rapidusq. egrediebatur à facie
eius: millia millium miniſtrabant ei, & decies millies centena millia aſsiſtebant ei, &c.]
Vbi etiam (Dena millia &c.) *vt eſt hic apud 70. legit S. Auguſtinus. necnon Iuſtinus aduerſus*
Tryphonem. & Dionyſi. Areopag. de cæleſti hierarch. cap. 18. & Tertullian. aduerſus Praxeam,
habet: Millies centies centena millia aſsiſtebant ei, & millies centena millia apparebant
ei, &c.] *Quas hic lectionum varietates, vel ideo adducere viſum fuit, quòd iſte locus Danielis*
ſæpius ab Auctore alibi citetur, interdum quidem plene, & interdum etiam breuitatis cauſſa, qui-
buſdam prætermiſſis, vt etiam hoc loco.
C
Hic crebro, ſi clarius tonitruum reſonet, non ſufferimus: at cuncti in terram præ hor-
rore inclinamur, &c.] *Argumentum eſt à minori ad Maius. q. d. Si vehementiorem aliquem*
Tonitrui ſonum atque fragorem ſufferre nequimus; ſed eo deterriti in terram inflectimur atque de-
primimur: quanto magis exhorreſcemus ad ſigna illa admirabilia & expaueſcenda, quando virtu-
tes cælorum commouebuntur, & elementa diſſoluentur. quando Tuba illa, ex cælo horribilis reſona-
bit, & omnes ad diſtrictum illud Iudicium vltimum vocabit, &c. Quibuſcum etiam plane conſonant,
quæ idem habet Auctor tomo 1. in Serm. de ijs quæ poſt Crucem reuelanda ſunt, in formidabili illo
ſecundo Aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti. ibi: Et nunc quidem ſæpe ſi coruſcatio, ſeu ful-
gur aliquod oriatur, aut Tonitruus clarior, ac vaſtior audiatur; omnem mox timore
percellit hominem, cunctique in terram procumbimus. Et ſi tantilla nos adeo exter-
rent: quomodo obſecro tunc ſuſtinebimus, quando Tubæ illius clangorem ex cælis audie-
mus, ſuper omnem coruſcum atque Tonitruum horribiliter reſonantem, cunctoſque qui
a ſeculo obdormierunt excitantem, &c.] *vbi plura hiſce ſimilia, valdeque ad rem præſen-* D
tem facientia inuenies.

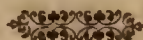
Tunc abibunt, hi quidem in tenebras exteriores: alij autem in gehennam ignis: alij
vero in ſtridorem dentium, &c.] *Varia Tormentorum Inferni genera ac loca inſinuat Auctor,*
de quibus aperte magis, ac plene per eum tractatur Tomo 1. in Reſponſ. ad Interrogationem: An
plura ſint Tormenta, ſuppliciorumq. inferni loca, ac genera? ibi: Varia eſſe Tormentorum lo-
ca, ex Euangelio nouimus: Sunt enim tenebræ exteriores: vnde liquet etiam alias eſſe
interiores. Gehenna ignis, locus alius: ſtridor dentium, locus proprius, &c.] *vbi abun-*
de de his agitur, ſicut & in noſtris ibi Scholijs, præſertim in illum locum: Quemadmodum pec-
catorum ſunt differentiæ: ita & Tormentorum varietates, &c.] *vbi plures Auctoritates huc*
facientes, ad longum produximus. quibus etiam valde conformia ſunt, quæ S. Baſilius Magnus ad-
ducit in Sermone de Futuro Iudicio, qui in fine Tomi primi Operum S. Ephræm a nobis adiunctus
eſt: necnon Chryſoſtom. in cap. Matth. 22. homil. 42. circa finem, ac ſæpe alibi. quibus om- E
nibus valde confirmatur doctrina noſtri Auctoris, qui hic vt etiam alibi, poſt-
quam de impiorum egit pœnis; etiam in fine de piorum atque iuſtorum
tractat meritis, ac præmijs: quibus perfrui, nobis omnibus, meri-
tis atque interceſſione S. Patris Ephræm, & omnium
Sanctorum, concedat Altiſſimus.

TOMI SECVNDI, ET SCHOLIORVM IN ILLVM,
F I N I S.

SANCTI ABBATIS * AMMONAE CAPITA PARAENETICA DECEM ET NOVEM.

* al. Ammonii

Eodem G. Vossio Interprete & Scholiaste.



A OBSERVA teipsum diligenter Carissime, tamquam confidens & credens, quòd Dominus noster Iesus, cum esset Deus, ineffabilemq. haberet gloriam atque magnificentiam, typus nobis factus sit ac forma, vt insistamus vestigijs eius: vehementer * ac supra modum seipsum propter nos humilians, dum formam serui assumpsit: paupertatemq. haud immodicam, ac verecundiam pro nihilo ducens; varias quoque contumelias, atque confusiones sustinuit. Et sicut scriptum est: Tamquam ouis ad occisionem ductus est: & quasi agnus coram tondente se, sine voce, sic non aperuit os suum. In humilitate eius iudicium B sublatum est. Mortemq. propter nos subijt, multis cum opprobrijs: vt & nos ob mandatum eius, ac pro peccatis proprijs alacriter sufferamus, si quis nos quicumque * is tandem sit, iuste siue iniuste contumelijs ignominiaue afficiat; aut in egestatem redigat, aut vituperet, aut ad mortem vsque verberet. Vtque instar ouis ad occisionem ductæ, & vt iumentum * mutum, omnino non contradicamus: sed potius si fieri possit obsecremus: sin minus, saltem multa cum humilitate taceamus. CAP. I.

* ὑπερβαλλόντως.
Philipp. 2.
Esa. 53. & Act. 8.
* ἴσος δή ποτε.
* κτῆνος ἄλαλον.

DILIGENTER teipsum custodi: magnum lucrum, atque salutem animæ tuæ credens esse, opptobria atque ignominias, humiliationesq. propter C Dominum illatas perferre. quare prompte, constanterq. eas tolera, cogitans te etiam plura meruisse pati, propter peccata tua: beneficijq. plane loco reputa, quòd habitus sis dignus, qui aliquid patiaris, ac sufferas propter Dominum. fortasse * enim per * multas tribulationes, & ignominias, etiam vnico temporis momento, imitator fies passionis Domini Dei tui. Et quoties meminetis eorum qui afflixerunt te: tamquam à quibus magna tibi lucra sint parta, pro ijs omnibus tota mente tua, & in veritate, intercede; & omnino ne quid cogites aduersus quempiam. Si quis porro te honore affecerit, atque laudauerit: dole & ora, vt ab onere isto protegaris. Sicq. in quacumque rerum gloriam, aut eminentiam aliquam, quamuis * minimam continente, Deum D assidue ex animo precare, & in veritate: vt longe à te faciat res eiusmodi, indignum te esse, atque infirmum reputans. Semperq. modestiores mores, viuendiq. * rationes sedulo scrutare: ac in ijs teipsum accusa dolenter, atque humiliter, & sine superbia, tamquam morti proximus, & mundo huic iam mortuus; & quasi cunctis abiectior, peccatisq. magis obnoxius esses. Hæc enim magna animæ tuæ lucra erunt. CAP. II.

* τάχα γὰρ διά, &c.
NOTA.
* ἔσω μικρὰν τινος.
* τὰς ἀγωγάς.

SOLLICITE teipsum considera: vt quemadmodum magnam mortem CAP. III.

ac perditionem animæ tuæ, suppliciumq. æternum: ita quamcumque ambitionem, & inanem gloriæ cupiditatem oderis, fastidiasque: vt & gloriam ac honorem, aut laudes ab hominibus affectare, aut teipsum existimare aliquid esse, aut quod bene viuas, aut aliquo sis melior, aut etiam par. Omnemq. turpem concupiscentiam, ac voluptatem carnalem etiam minimam, detestare; caueasque aspectum hominis, nisi necesse sit: vt vere teipsum obseruans, & in minimis te muniens, in grauiores molestias non incidas, neque prorsus tentationibus vincaris; & parua non despiciens, paruis succumbas. A

CAP. IIII. TEIPSVM diligenter serua: vt pro peccatis tuis, tamquam vere lucrum magnum, salutem animæ, ac regnum celorum omnibus modis exquiras. Cunctisq. viribus conetis, vt mente, sermone, & opere, indumento ac habitu, teipsum humilies, imminuasq. veluti stercus, terramq. ac cinerem; omniumq. postremum, ac cunctis seruum: atque ita teipsum semper ex animo ac vere quouis Christiano ducas abiectiorem, & peccatorem magis, longeq. a qualibet virtute distantem. tecumq. sic cogita ac loquere: Ego in comparatione cum alijs Christianis, sum puluis; & velut pannus vilis mulieris menstruatæ, omnis iustitia mea: & nisi magna commiseratione ac gratia, misericordiam a Deo consecutus fuero; æterno potius supplicio, quàm vita dignus ero. Si enim iudicium mecum inire voluerit, sursum aspectum tollere non potero: nam ignominia plenus sum. Sicq. animam dolentem atque humiliatam retinens, quotidieq. mortem exspectans, assidue clama ad Dominum: vt multa sua misericordia animam tuam recte instituat, faciatq. tecum misericordiam: vt sic teipsum sentias doloris atque suspirij molestia confici, & numquam exhilarari, atque ridere. Ceterum vt risus tuus semper in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem: semper * subtristi atque demisso vultu incedito, dicens: Anima mea impleta est illusionibus. B C

Esa. 4.

* σκυθρωπάζων.
Psal. 37.

CAP. V. OBSERVA teipsum accurate: vt teipsum quocũque Christiano contemptibiliorem, peccatisq. magis obnoxium ducas; & animam semper lugentem atque humiliatam, plurimumq. suspirantem habeas. vt semper sileas, & non loquaris: tenebrasq. æternas, ac ijs adiudicatos, ibidemq. plorantes; teq. quasi illis destinatum magis, quàm vitæ cogites, tamquam tanti supplicij reus esses. Deinde donec tempus est pœnitentiæ, quo adhuc liberari liceat a tremendis magnisq. illis tormentis: quasi iam moriens, & ibi mente existens, assiduum illum luctum ac planctum, multamq. illam tristitiam atque mœrorem anticipare contende. Et in te secundum voluntatem Dei, labores atque defatigationes animæ & corporis exquire; & in ijs assidue pro peccatis tuis operare; ac corpus quidem pro viribus, indesinenter manuum operibus, ieiunijsq. ac multis alijs, secundũ Deum submissionibus occupatũ retine. adimplensque illud: Erit omnium nouissimus, & omnium seruus. Animam verò, quantum tibi suppetunt vires, semper & assiduè in meditatione Scripturarum exerce: & inter meditandũ, ex interuallo ingemisce, ac prolixius precare. Esto quoque ita semper collectus, ac si Sacro sanctis * Eucharistiæ mysterijs interesses: ne dæmones locum inueniant, immittendi cogitationes nequam, in cor tuum. D E

Marc. 9.

* σύναξιν τινά

CAP. VI. TEIPSVM diligenter serua: tamquam credens, quòd Dominus noster pro nobis sit mortuus, ac * reuixerit, & sanguine suo nos redemerit: vt & nos non amplius nobis ipsis viuamus; sed Domino, qui pro nobis mortuus est, ac resurrexit. & quasi confidens ac credens, te semper in conspectu eius versari: * conscientia verò quasi mortuus esses, & ex hoc seculo migrasses, & tamquam coram illo maneres, & assisteres semper.

* ἀνέζησε.
* τῇ συνειδήσει.

CVSTO-

Cap. VII.

A CVSTODI teipsum sedulo: vt quemadmodum seruus cum timore atque tremore, & multa humilitate suum sequitur Dominum; & non se mouet ab ipso, sed se promptum præbet ad parendum eius voluntati: sic quoque tu siue stes, siue sedeas, siue solus sis, siue cum aliquo; te componas semper quasi in conspectu Dei verseris, magno cum timore atque tremore corporis & animæ: vt omni tempore, corpus & animam in timore ac tremore possideas. Quantum autem ferent vires, mentem puram serua à cogitationibus improbis, & omni vituperatione; omniq. cum humilitate animi, ac mansuetudine, reuerentia atque scientia, & submissione te geras in oculis contemplantis te: & nullam omnino fiduciam tibi arroges, propter peccata tua, sursum aspiciendi.

Cap. VIII. *Diuinæ voluntati nostra conformanda.*

B SEDVLO teipsum obserua: vt, tamquam in conspectu eius manens atque assistens, semper promptus sis ad obediendum ipsius voluntati, siue in vita, siue in morte; siue in quacumque tandem tribulatione; multa cum animi alacritate atque propensione, ac fide: quasi semper magnas formidabilesq. tentationes inuadentes te, exspectares, vsque ad magnas atque horribiles etiã angustias, tormentaq; mortemq. tremendam.

Cap. IX.

ACCVRATE te custodi: vt si quæ tibi res forte contigerit, siue verbo, siue opere, siue cogitatione ac mente, omnino propriam voluntatem non quæras; neque quietem: sed Dei voluntatem diligenter scrutare, eamq. perfecte desidera & perficere; licet tribulationem, vel etiam mortem continere

C videatur: *Iohan. 12.* Nam mandatum eius, vita æterna est.

Cap. X.

DILIGENTER te custodi: vt, tamquam coram Deo semper constitutus, nihil absque ipsius voluntate atque sententia agas. Verùm siue comedere, siue bibere, siue dormire, siue aliquid * aggredi, siue quamcumque tandem rem facere velis; probes primùm; numquid secundum Deum sit. Sicq. in cunctis sermonibus tuis atque operibus confessionem ipsi faciens; per hoc, multam ergà ipsum affectionem, assiduitatemq. * habeas. * *al. habebis.*

Cap. XI.

SERVA teipsum accurate, tamquam sciens scriptum esse: *Luc. 17.* Serui inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus. Vt si quid in Diuinis operibus ege-

D ris, non quasi proposito stipendio, agas: sed magna cum animi submissione, tamquam vere seruus inutilis, ac multorum debitor. Et si quid forte egeris, teipsum semper, tamquam longe * absis ab officio persoluendo, reputa: & quasi fere quotidie propria negligentia adijcientem peccatis tuis. *Iaco. 4.* Nam scienti bonum facere, & non facienti, peccatum est illi. Et quamdiu in mandatis Dei deficies, omni tempore ingemisce: Denmq. intente & assidue precare; vt magna sua misericordia atque benignitate, indulgeat tibi peccata tua: faciatq. tecum secundum misericordiam suam.

Cap. XII.

DILIGENTER teipsum obserua: vt quacumque in re affligaris, inuaseritq; te dolor vel iracundia, sileas; & prorsus præter decorum non loquaris

E quidquam, donec primum assidua deprecatione mitigetur cor tuum: atque sic deinceps interpellabis fratrem. Si autem necesse tibi fuerit corripere fratrem; eumq. ira, siue * perturbatione concitatum videris: nihil ei loquaris, vt ne cum iracundia vehementius perturbetur. Quando porro constitutum & te, & illum in magna tranquillitate ac mansuetudine aspexeris: tunc demum loquere, non quasi reprehendens; sed in memoriam, omni cum humilitate ac lenitate animi ei reducens: vt non loquaris verbum in iracundia oris tui. Certa semper, tamquam confidens, credensq. te coram oculis Dei versari,

& quasi semper ipsum intuens. Sic cum treme ac time; cum scias te, si con- A
feraris cum illius inexplicabili gloria & magnificentia; sic fore; quasi non esses, terram nimirum, ac cinerem, sterquilinium, & vermem.

Cap. XIII. Serva teipsum sedulo, tamquam credens Dominum propter nos, cum esset diues, mortuum esse, atque † reuixisse (* ἀνέζησε.), ac pretioso suo nos sanguine redemisse. Et tu quasi pretio emptus, non amplius tibi viuas, sed Domino, sisq. seruus eius perfectus in omnibus: vt perfectam assequaris in * perturbationes (* τὴν ἀπάθειαν) potestatem, & auctoritatem; ac tamquam iumentum mitissimum, quod sine vlla contradictione ac resistentia suo subijcitur Domino. Sic enim semper oportet nos esse in conspectu Dei, ac perfecte humanis mori passionibus, omniq. carnali voluptati: nec penitus propriæ subseruire voluntati, siue B
concupiscentiæ; sed voluntati Dei, eamq. cum primis exequi. vt hoc te modo cogites nunquam esse liberum, aut tuæ ipsius potestatis: sed quòd Dei sis seruus, eiusq. te oporteat subdere, ac subseruire voluntati. Serua te quoque, ac si quotidie & in horas exspectanda foret tibi superuentura aliqua tentatio, siue mors, siue tribulatio, siue magnum quodcumque periculum: prompte atque intrepide in similibus te gerens, cogitansque per multas tribulationes nos oportere in regnum intrare cælorum. (*Act. 14.*)

Observatio salutaris.

Cap. XIIII. Diligenter teipsum custodi, quasi semper in oculis Dei versareris: vt si quid tibi forte acciderit, siue opere, siue sermone, siue cogitatione; omnino propriæ voluntati, atque quieti indulgere non studeas: sed Dei potius C
volũtatem sedulo integreq. perficere contendas, quamuis etiam laborem continere videatur: eamq. tamquam verè regnum cælorũ, ac coronam vitæ, perfecte desidera quouis tempore perficere; credens toto corde, illud omnẽ prudentiam humanam vtilitate superare. Nam mandatum Domini, vita æterna est: & qui diligunt ipsum, non minuentur omni bono. (*Iohan. 12.* *Psal. 33.*)

Cap. XV. Serva teipsum sedulo, tamquam in conspectu Dei continuo esses, vt nihil absque eius sententia agas: sed si quid forte facere volueris, siue operando, siue loquendo, etiam quodcumque minimum: siue in aggrediendo, siue conuersando cum aliquo, siue etiam dormiendo, siue quodcumque tandem aliud agendo; primum probes oportet, an iusta sit necessitas, aut Dei voluntas ista. Sicq. tua coram Deo, magno cum timore atque tremore confitere; D
atque communica; vt eo modo veram erga Deum affectionem, & cum eo consuetudinem habeas. in omnibusq. sermonibus tuis, atque operibus, confessionem eiusmodi facito. Et si cognoueris te in agendo, istos prætergressum esse fines: mox pœnitentiam agere atque dolere, & precari Deum contendes vt corrigaris, atque ita te discutiens, non cito * pecces. (* al. peccabis.)

Observa.

Cap. XVI. Accurate te serua, tamquam perpetuo in oculis Dei constitutus: vt à nemine quidquam speres, nisi ab ipso solo, cum fide. Et si quid forte volueris, Deum roga: vt contingat quod desideras, iuxta ipsius voluntatem.

Nota. Et in quibus reperis, hoc est, vbi aliquid assequeris boni, semper Deo gratias age; quippe qui id tibi sit largitus. Et si aliquo indigeas, omnem tuam E
spem in hominem ne collocaueris. neque omnino contristeris, aut alicui obmurmures: sed alacriter, constanterq. perferas; hoc tecum reputans, quòd propter peccata tua, multis tribulationibus atque angustijs dignus sis. Verumtamen si tui Deus misereri voluerit: poterit & * in exiguo, & in magno (* καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ.) omnem indigentiam ac necessitatem tuam adimplere.

Diligen-

A DILIGENTEM te præbe, atque obserua: ne quid accipias, de quo non certus sis, quòd Deus illud dederit tibi. Et quæ consideras, ex fructu iustitiæ, & cum omni caritate ac pace emanare; illa suscipe: quæ autem ex iniquitate, atque cum pugna ac dolo, & * simulatione fieri cernis; repelle & proijce abs te huiusmodi: cogitans melius esse exiguam partem cum timore Domini, quàm multa * germina cum iniquitate possidere. CAP. XVII. * hypocrisi. * al. multos fructus iniquos.

TEIPSVM fideliter serua, & tamquam magnum tibi certamen negotiũq. reputa, semper tacere, tibiq. per omnia silentium imponere, in quacumque vel * minima re: etiamsi dicendum dumtaxat esset, vbi est hoc? vel quid est istud? At si necessarium tibi fuerit aliquid loqui: vbi tecum primum perpendetis, an rei necessitas, an ratio, an Dei voluntas id postulet, tum demum loquere: id enim tunc melius est, quàm tacere. Atque ita prius confitere atque communica cum Deo, loquendi caussam: sicq. deinde loquere, tamquam Dei voluntati deseruiens atque obsequens. Aperi os tuum ad verbum Dei, & loquere siue paruo cum viro, siue magno, omni cum humilitate ac mansuetudine. Et in loquendo, adhibe vultum & cogitationem, cum sermone * venerando atque modesto: vt si alicui reddaris obuiam, vno aut altero eum alloquaris verbo cum charitate, ac de cætero taceas. Et si quid ex necessitate rogeris: ausculta, & nihil amplius. CAP. XVIII. * ἴσως λεπτοῦ τινος. B Tacendum, & loquendũ quando, & vbi. * graui, aequo modesto.

C SERVA teipsum diligenter: vt sicut abstines a fornicatione, ita quoque te contineas à concupiscentia oculorum, auditus, & oris: vt oculos quidem operi tuo solum intentos retineas; neque attollas suspiciasue, nisi vbi iusta tibi adfuerit necessitas: In fœminam vero, vel marem formosum; prorsus ne defigas oculos, sine magna necessitate. Aures noli præbere detrahenti de alicuius fama; vt neque inutilibus colloquijs. Ore autem continuum silentium serua: vt ita agens, misericordiam a Domino Deo tuo consequaris. Cui gloria atque potentia, in secula seculorum. Amen. CAP. XIX. Oculorum custodia, qualis.

SCHOLIA.

D SANCTI Abbatis Ammonæ, &c.] *Nota Auctorem præcedentium Parænaticorum capitum fuisse Ammonam siue Ammonem egregia sanctitatis Monachum atque Abbatem, qui tempore Constantini Magni vixit: cuius animam in cælum deferri conspexit S. Antonius; vt grauis de eo testatur Auctor Athanasius, in vita Sancti Antony. De hoc porro Ammone Aegyptio in montibus Nitriæ quiescente, admirabile illud inter alia adfertur atque narratur, quod inter eos quorum eximia continentiæ laus etiam post contractum Matrimonium scriptis Sanctorum & antiquorum Patrum celebratur, principem quemdam locum ille obtineat: quippe qui prima nuptiarum nocte, propositis Sponsæ virginitatis commodis, meritis ac præmijs; tantum & tam admirabilem continentiæ ardorem atque amorem in animo menteque eius accendit; vt nec ea nocte, neque vllo vnquam per totam vitam tempore, liberis procreandis operam dederit: sed totos decem & octo annos in ysdem commorantes ædibus, virgines in summa castitate permanserint: quibus iam transactis, illa consentiente, ille eremum petyt, vbi sanctissime vixit, vitæq. cursum tandem feliciter persoluit: cuius animam in cælum ferri (vt iam dictum est) conspexit S. Antonius. De quo plura vide apud Palladium in historia Lausiaca, cap. 8. &c. ac apud Socratem lib. 4. cap. 18. vbi de mira Ammonis, eiusq. coniugis continentia agitur, sicut etiam apud Sozomen. lib. 1. cap. 14. &c. Cæterum quia rara lectuq. dignissima sunt, quæ de illo. S. Athanasius in vita S. Antonij conscripsit, visum est ipsiusmet hic verba referre, quæ sunt talia:* Alio rursus tempore, cum S. Antonius sederet in monte, & oculos in cælum tetendisset; vidit nescio quam animam, collætantibus in eius occursum Angelis, ad cælum pergere: cuius spectaculi nouitate stupefactus, beatum dixit Sanctorum chorum, orauitq. vt sibi rei præsentis agnitio panderetur: & statim ad eum vox cælitus facta est, dicens, illam esse Ammonis Monachi animam, qui Nitriæ morabatur. Erat autem Ammon vir grandæuus, qui perseueranter à pueritia vsque ad

ſenectutem in ſanctitate vixerat. Itinere quoque dierum tredecim ſpacio à Nitria locus, in quo reſidebat Antonius, diuidebatur. Aſpicientes autem eum Monachi admirantem, qui venerant deprecati ſunt, vt cauſſam hilaritatis referret. Quibus ait, modò Ammonem quieuiſſe; quem ob frequentem eius ad Antonium, commeatum, ac propter celebritatem indultorum ei à Domino ſignorum, optime nouerant, &c.] *ac paullo ibidem poſt:* Monachi vero, quibus dixerat Antonius de morte Ammonis, notarunt diem: & venientibus è Nitria fratribus poſt dies triginta, ſciſcitantes, repererunt illo die illaque hora obdormiſſe Ammonem, qua animam eius in cælum ferri Senex conſpexerat, &c.] *Hæc de illo, in vita S. Antonij Athanaſius, qui & de eodem Ammone præclarum illud enarrat miraculum, quòd ab altera fluminis ripa, in alteram abſque nauigio, vel fluctuum calcatione diuinitus eodem momento tranſlatus ſit, &c.]* A

Capita paræhetica decem & nouem.] *Parænetica, ſiue admonitoria ac cohortatoria iſta Præcepta decem & nouem, in duobus antiq. mmſſ. Græc. altero Vatican. & altero Cardin. Sirleti reperimus, ac quidē S. Patris noſtri Ephræm operibus inſerta, & S. Abbati Ammoni Aegyptio (qui ſub Conſtantino Magno fuit) adſcripta: Sicut & quæ poſtea adiunguntur Sanctorum & antiquorum Patrum Apophthegmata Græc. in alio antiq. MS. Cod. Bibliothecæ Cryptæferraten. etiam S. Patris Ephræm Operibus in calce eiuſdem libri adiecta: quæ ideo ne plane intercidant, nobisq. depereant; hic quoque ad calcem Secundi huius Tomi Operū S. Ephræm, per modum τῆς προσθήκης .i. appendicis, è Græco Latine per nos iam primū reddita, adiūgere, & publicæ vtilitati, grataq. poſteritati prodere atque relinquere, & quidem vtiliter (vti confidimus) viſum fuit. Dicuntur autem illa Abbatis Ammonæ ſiue Ammonis (nam vtroque modo ac nomine antiquitus ille appellatus reperitur) capita hic Parænetica, ſiue admonitoria, & cohortatoria: quòd quæ pro ſalute animæ agenda ſunt, ſerio præcipiant, moneant, & ad illa adhortentur: ſicut contra, ab ijs etiam quæ vitanda ſunt, & omittenda, dehortantur. à Græco verbo παραινῶ, quod ſignificat præcipio, commonefacio, adhortor, iubeo, inſtruo, doceo, &c. Hinc & Parænesis (παραίνεσις) idem quòd præceptio, adhortatio, commonitio, inſtructio, &c. vnde nomina hic apte rebus (de quibus agitur) conuenire, recteque illa decem & nouem Capita parænetica dici, vnicuique ex hic contentis liquido conſtabit: ad quæ legenda atque obſeruanda (quia pulchra & vtilia ſunt, lectuque digna) pios hic Lectores remittimus, inuitamus, & commonefacimus.* B C



APOPH-

APOPHTHEGMATA ATQVE ENARRATIONES SS. ET ANTIQVORVM PATRVM,

Sunt in graeco antiq. MS. Cryptoferr. sub litt. TT.

Quæ plurimum saluti conducunt animæ.

Eodem Interprete & Scholiaste G. Vossio.



A  ANCTVS Antonius olim in Eremo constitutus, ac torpori variisq. cogitationum tenebris obnoxius, sic ad Deum locutus est: Domine, cupio saluari, & non me sinunt cogitationes improbæ. quid in tribulatione mea agam? & quo pacto salutem consequar? Paullulumq. foras digressus, vidit quemdam Antonius tamquam seipsum, sedentem & operantem; ac deinde cessantem ab opere, & orantem: rursusq. considentem, & * catenas operantem; ac iterum opus suum relinquentem, atque orantem. Erat autem Angelus Domini, ad dirigendum instituendumq. ac protegendum Antonium missus. Audiuitq. Angelum sibi dicentem: Sic fac, & viues. Quo audito, valde gauisus est: confidensq. sic faciebat, & saluabatur. I.

Eadem sunt in vita s. Antonij apud Athanas.

* τὰς σείρας.

B

ROGAVIT quidam Abbatem Antonium, dicens: Quid obseruando, Deo gratus ero? Cui Senex: Quæ mandauero tibi, serua. Quocumque abieris, Deum semper præ oculis habeto. Et quodcumque aggressus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ testimonio illud conforma. Et quocumque in loco consederis, non te cito inde moueris; sed in eo permane. Hæc tria serua, & viues. II.

Tria seruanda proponuntur.

DIXIT Abbas Pastor, à beato Antonio Abbate solitum dici: in eo magnum hominis opus * atque officium situm, vt suum quo grauatur errorem, coram Deo proijciat; exspectetq. semper tentationes, ad extremum vsque vitæ spiritum. III.

C

DIXIT Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos super terram expansos. suspiransq. aiebam: quis superabit illos? Dictumq. est mihi: Humilitas illos superabit, & non attingent eam. IIII.

DIXITQVE rursus: Ego non amplius timeo Deum, sed diligo: Nam dilectio foras mittit expellitque timorem. V.

1. Ioan. 4.

ABBAS Arsenius, cum adhuc in palatio versaretur, sic Deum precatus est: Dirige * me Domine, vt saluari queam. Et vox ad eum descendit: Arseni, VI.

* ὁδήγησόν με

feni, homines fuge, & saluaberis. Qui vita solitaria arrepta, secedens, iterum eumdem orauit sermonem ad Dominum, dicens: Audiui vocem mihi A
* φεῦγε, σιώπα, καὶ ἡσύχαζε. dicentem: Arseni * fuge, tace, & quietem sectare: nam eæ radices sunt, quibus vitatur peccatum.

VII. DIXIT Abbas Antonius: Existimo corpori naturalem inesse motum sibi permixtum, sed non operatur renitente anima. Solum autem in corpore
* ἀπαθῆ κίνησιν. motum, * perturbationis ac passionis expertem designat. Est enim & alius motus, in nutriendo & calefaciendo corpore, cibo potuq. consistens: vnde calor sanguinis, corpus ad actionem excitat. Ideoq. dicebat Apostolus:
Ephes. 5. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Rursusq. Dominus in Euangelio,
Luc. 21. Discipulis præcipiens: Attendite, inquit, vobis: ne forte grauentur corda ve- B
Rom. 13. stra, in crapula & ebrietate. Est porro & alius motus, qui ex insidijs & in-
* ἐπαγομένη. uidentia Dæmonis, certantibus * infertur. Vnde scire oportet, triplices esse motus corporeos, naturalem vnum, ex delectu ciborum alterum, tertium vero à dæmonibus.

VIII. DIXIT Abbas Geruntius, de * Saxo: quòd multi voluptatibus carnis ten-
* τῆς πέτρας. tati, non tamen corporum coniunctione peccantes, cogitatione ac mente sint fornicati: & licet corpore virginitatem seruarent, animo tamen a fornicatione non erant alieni. Bonum igitur est carissimi, facere quod scriptum est:
Prou. 4. omniq. custodia vnumquemque, seruare ac custodire cor suum.

IX. DIXIT Abbas Ioannes Colobius: eum qui lasciue depascitur colloquio C
Eadē quasi ad verbā, 2. Dialo. apud S. Gregorium expressa. pueri, iam cogitatione cum ipso peccatum admisisse.

X. SVPER cogitatione peccati carnis, interrogatus Abbas Cyrus Alexandrinus. sic respondit: Si cogitationes non habeas, opere præstas. atque hoc est, quòd qui mente aduersus peccatum non pugnat, neque ei resistit: corpore illud perficit. Nam qui opere complet, nec cogitationibus quidem dinexatur.

XI. ROGAVIT Senex fratrem quemdam, numquid consuetudinem siue colloquium cum muliere, aut puero haberet? Respondit frater: Non, sed quòd veteres cogitationes & recenter eratæ, sunt quæ sui memoria ipsum diuexent, D
quemadmodum & mulierum simulachra. At Senex ad eum: Ne mortuos ti-
* ἐπέκτεινε. meas, sed viuentes fugito: consensum dico, & cooperationem in peccato. Et * extende, hoc est, producas longius preces tuas.

XII. AIEBAT Abbas Pastor: Sicut * Spatharius siue eunuchus Regis semper pa-
* σπαθάριος. ratus ei assistit: ita omni tempore animam oportet esse paratam, ad fornicationis dæmonem fugandū. Dicebatq. rursus, de fornicatione & detractione: nō esse
Contra fornicationē. & detractionem. ferendas vel cogitationes harum duarum rerum, neque pronuncianda ore quæ ad illas pertinent, neque animo concipienda: sed eum magna gauisurum tranquillitate, qui aduersus hæc duo vitia, perpetuū bellum indictum habuerit. E

XIII. INTERROGABAT Abbatem Pastorem alius Frater, dicens: Quid faciam, quoniam ab ira impugnor? Et Senex ad eum: Propterea inquit, dicebat Da-
* ἐπάτουν. * ἀπέπνιγον. uid: Leonem * conculcabam, vrsum autem * præfocabam. hoc est, iram quidem amputabam, sed fornicationem laboribus frangebam.

XIIII. RVRSVSQVE aiebat: Viuere secundum Deum, impossibile est homini voluptatibus, & auaritiæ dedito.

NAR-

A NARRABAT quoque de Amma * Sarra, quòd tredecim annos vehementer à fornicationis Dæmone impugnata fuerit, neque vnquam pro cessatione pugnæ orauerit. sed hoc solum: Deus da mihi fortitudinem. XV.

* al. Abbatissa Sarra.

ET de eadem iterum: quòd aliquando vehemētius ipsi insidiatus sit idem spiritus fornicationis, suggerens etiam vanitates seculi: Ipsa vero ob timorem Dei, & quòd pietatis exercitio dedita esset, non succumberet: sed ad cellam suam vt oraret, ascendit. Apparuitq. ipsi corporaliter spiritus fornicationis, & dixit ad eam: Tu me vicisti Sarra. At illa, ad eum: Non ego te vici: sed Dominus meus Christus. XVI.

B FRATER quidam ad fornicationem * oppugnatus, cui bellum erat instar ignis ardentis, noctū dieq. At ille acriter decertabat, nc cogitationi consentiret: & post aliquod tempus, cessauit pugna. XVII.

* al. incitatus.

QVODAM die, quiescenti S. Benedicto, ecce tentator aduenit in forma nigræ auis, quam incolæ loci merulam appellant: sanctoq. eius aspectui impudenter obuersari cœpit, vt etiam manibus capi potuisset, si Sanctus voluisset. Diuinus autem hic vir, inimici considerans insidias, signo viuificæ Crucis seipsum muniens, in forma auis apparentem dæmonem repulit. Tamen autem carnis tentatio Sanctum virum, post tenebrosæ auis recessum, inuasit, qualis numquam antea Sancto acciderat. Mulierem enim quamdam, aliquando iuuentutis suæ tempore viderat vir hic perturbationis ac passionis expers, & venerandus: quam fornicationis Dæmon effingens, intellectualibus iusti oculis repræsentauit. Tantum autem carnis in eo incendium, aduersarius excitauit: vt parum abfuerit, quin à tædio spiritali commoueretur, & ad seculum iterum se reciperet. Verùm salutaris Dei gratia eum corroborans, victoriam ipsi aduersus improbas illas passiones tribuit. Meliori siquidē ac castiori cogitatione seipsum corrigens, omnē inimici versutiā despexit. Respiciens autem forte vrticarū atque spinarum * copiam, propiusq. contemplans: exuit se vestibus, ac nudum se in acutissimos vrticarum & spinarum aculeos proiecit: in quibus ad plures horas patienter volutatus, totumq. suū corpus sanguine diffluere vidēs, fortiter dolores atque cruciatus inde prouenietes sustinuit. Sic vero à mortifera eiusmodi cogitatione liberatus, perseuerauit in magnifice agendo gratias Deo. Et ex eo deinceps tempore, qui in tali figura Dæmon fornicationis apparuerat: numquā amplius per totū eius vitæ tempus, ausus est ipsum diuexare: sicut ipse qui in tentationibus inuictus permanserat Pater, suis postea Discipulis enarrauit. Non ergo conuenit Fratres, aliquem tempore debellationis inimici, seipsum desperare: sed dicere: Domine concede mihi patientiam. Ipsi gloria, in secula. Amen.

XVIII. DE S. BENEDICTO.

Signi S. Crucis potentia.

C Eadē de S. Benedicto recitat S. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 1. &c.

* al. densa frutecta.

D

SCHOLIA, ET VARIAE LECTIONES.

E APOPHTHEGMATA & enarrationes, &c.] *Apophthegmata latinis dicuntur breues & acutæ sententiæ, sciteq. ac ingeniose, & facete dicta, &c. sicut etiam non obscure indicat 1. Offic. lib. Cicero, vbi dicit:* Multaq. multorum facete dicta, vt ea, quæ à sene Catone collecta sunt, quæ vocant ἀποφθέγματα; &c.] *Sunt autem istiusmodi sententiæ, siue dicta, vel responsiones, non cuiuslibet: sed virorum dumtaxat clarorum, magisq. in scientia & professione, vel etiam religione aliqua insignium, quemadmodum & hoc loco, vbi diuersa plurium Sanctorum & antiquorum Patrum; sed potissimum Abbatum & Monachorum, Eremitarum & Anachoretarum egregiorum adferuntur dicta magis memorabilia, obseruatuq. digna, &c. cuiusmodi sunt Abbat. Antonij, Pastoris, Arsenij, Gerontij, Ioannis Colobi, Cyri Alexandrini, Ammæ Sarræ, &c. quorum hic singulorū infra sigillatim subduntur ἀποφθέγματα, raraq. ac notabilia magis dicta, sententijs pulcherrimis referta.*

Ex 1.

Ex Apophtheg. 1. *Vbi habetur:* Vidit quemdâm Antonius ſedentem & operantē: ac deinde ab opere ceſſantem atque operantē; rurſusq. conſidentē, & catenas operantem, &c.] *Hæc partim in Athanaſio, & partim in Vitis Patrum, de S. Antonio referuntur; illiq. etiam in antiquiſſimo Græco MS. Vatic. attribuuntur, quo Cod. ſub num.* 880. *variæ plurimorum antiquorum SS. Patrum, vt & S. Antonij, Ephræm Syri, Arſenij, Benedicti, & aliorum, quorum etiam in hiſce Apophthegm. & enarrationibus fit mentio, ſparſim γνῶμαι continentur, & ἀνέκδοτα multa, etiam nondum edita haud pauca.*] *Quod vero hic dicit:* Vidit quemdã rurſus conſidentem, & catenas operantem, &c.] *in Græco eſt τὰς σειρὰς. & al. τὰς σειρὰς .i. catenas, ſcilic. vimineas, vel ex paleis, aut cannabe, hoc eſt, funes, ſiue reſtes ex cannabe aut ſimili alia materia tortortas, atque connexas, &c. nam & σειρὰ Græc. vocab. eſt, vnde & σειρὰ pro catena, ſeu fune connexo, &c. in qua ſignificatione, etiam illud alibi non ſemel vocabulū noſter vſurpat Ephræm, ſicut ſuis apud illum locis reperire licebit. quamquam tamen hoc loco potius inſinuari per (τὰς σειρὰς) videntur catenæ ſiue funes ex viminibus vel paleis, ſimiliue alia materia: vnde poſtea conficiebantur caniſtri, ſporta, tegeticulæ ſiue Storeæ, &c.*] *in quibus conficiendis, antiquitus ſubinde occupabantur Monachi. quemadmodum etiam ſupra de ijs hoc* 2. *Tom. conteſtatur ipſe Ephræm: ac alij res monaſticas tractantes, alibi.* B

Ex Apoph. 2. *Vbi inter alia reperitur:* Et quodcumque aggreſſus fueris opus, diuinæ cum primis Scripturæ teſtimonio illud conforma, &c.] *Loco cuius, alia hic ad verb. lectio habet:* Ex ſacris ſcripturis teſtimonium ſumito, &c.] *at præcedens altera magis probatur lectio. Conformeq. eſt illi quod ab Ammona ſiue Ammone abbate ſupra adductum reperitur cap.* 10. *in hæc verba:* Diligentem te cuſtodi, vt tamquam coram Deo ſemper conſtitutus, nihil abſque illius voluntate atque ſententia agas. Verum ſiue comedere, ſiue bibere; ſiue aliquid aggredi, ſiue quamcumque tandem rem facere velis: primum probes, numquid ſecundum Deum ſit: ſieq. &c. *ita etiam poſtea apud eumd. cap.* 15. *per tot.*] *Similiaq. videntur, quæ S. Pater noſter Ephræm in medium adfert Tomo* 1. *in Serm. contra vitioſe viuentes, & honorem appetentes, vbi ſub fin. ſic habet:* Salutem ergo noſtrã ne negligamus Fratres; neque quaſi in prouerbijs, hæc dicta cenſeamus. Nihil enim à Scriptura alienum, falſumve protulimus, &c.] C

Ex Apoph. 4. Dixit Abbas Antonius: Vidi cunctos inimici laqueos ſuper terrã expanſos atque extenſos. ſuſpiransq. aiebam: Quis ſuperabit illos? Dictumq. eſt mihi: Humilitas illos ſuperabit, &c.] *Iſta S. Antonij memorabilia dicta, referuntur in vit. Pat. & alijs locis iam ante citat. vt etiam in illo Græc. MS. Vatic. num.* 880. *Reſpondentq. quaſi per omnia, quæ S. Abb. Dorotheus, de cordis humilitate & modeſtia, Serm.* 2. *producit in medium, ſub hiſce verbis:* Cum cerneret beatus Antonius tot Dæmonis laqueos vndequaque tenſos; & gemebundus interrogaret Dominum, quiſnam eſſet, qui tot poſſet euadere laqueos? Reſponſum accepit à Domino: ſola humilitate hos omnes laqueos, & Diaboli inſidias ſuperari, ac euitari poſſe. aliudq. admiratione dignum adiecit, nimirum iſtud: neque illam penitus contingere poterunt, &c.] *Paulleque poſt:* Reuera *(inquit)* nihil eſt cordis humilitate firmius, nihil robuſtius, nihil denique ſolidius; quandoquidē nihil eam ſuperat, nihil eam vincit, aut proſternit, &c.] *Adijciturq. longe ibidem poſtea apophthegma, ac ſcite dictum cuiuſdam Senis, qui cum à quodam interrogatus eſſet fratre, quidnam eſſet Humilitas? Reſpondit dicens:* Magnum opus eſt humilitas, atque diuinum: Iter autem quòd nos ad humilitatem perducit, labores ſunt, atque corporeæ moleſtiæ, quas volētes & nō inuiti ſuſcipimus, &c.] *De quo ibid. plur. vt etiam apud S. Ephræm hoc tomo* 2. *in Paræneſ.* 3. *quæ eſt de quibuſd. interrogationib. ac de Humilitate, & in noſtris ibidem Scholijs, ad quæ Lectorem remittimus.* D

Ex Apoph. 6. Abbas Arſenius, cum adhuc in Palatio verſaretur, ſic Deum precatus eſt: Deduc me Domine, vt ſaluari queam, &c.] *Arſenius Abbas, ſaluti animæ ſuæ ſerio conſulere volens, ex Theodoſiani palatij delitijs ad Monaſticam vitam atque eremum profugit vt ſaluaretur: qui poſt reuelationem viæ ac modi ſaluandi ſe acceptam, illud ſequens apud ſe dictū crebris vſurpare ſolebat ſermonibus:* Ἀρσένιε φεῦγε, σιώπα, καὶ ἡσύχαζε .i. Arſeni fuge, tace, & quieſce.] *quod & hic pro Apophthegmate eius notando, ac commemoratione digno refertur. commemoratq. illud ipſum de eo alibi S. Abbas Dorotheus, hiſce verbis:* Solebat *(inquit)* Abbas Arſenius ſemper dicere ſibi ipſi: Arſeni, ad quid veniſti? Nos vero tanta occupat deſidia, tantaq. premit inertia, vt ad quid venerimus, penitus ignoremus, &c.] *ita de illo Dorotheus, in principio mox Serm. cuius titulus eſt:* Quòd viam Dei cum omni ſollicitudine currere debeamus, &c.] *Agit etiã de hoc Arſenio Abbate Martyrologium Roman. die* 19. *Iulij, in hæc verba:* Apud Scetim Aegypti montem, S. Arſenij Romanæ Eccleſiæ diaconi, qui Theodoſij tempore in ſolitudinem ſecedens, virtutibus omnibus conſummatus; & iugi lacrymarum imbre perfuſus, ſpiritũ Deo reddidit.] *De quo, Græci in Menologio agunt octauo idus Maij. adnumeraturq. paſſim inter præcipuos Eremi cultores, ſicut & ipſe ſatis de eo atteſtatur S. Hieronymus in epiſt.* 27. *quæ* E

ad Eu-

A *ad Eustochium est virg. de epitaphio Paulæ matris, ante med. vbi inter alia sic habet:* Quid ego,
inquit, narrem Macarios, Arsenios, Serapionas, & reliqua columnarum Christi nomi-
na? &c.] *Cuius acta collegit ex Veterũ monumẽtis Simeon Metaphrastes. De reliquis porro eiusdem*
gestis, sciteq. dictis atque sententijs varijs, plurima reperire licebit ulis in Libro quem vocant, Vi-
tas patrum, in 2. & 3. parte: & in antiq. Græco MS. Vatic. num. 880.

Ex Apophtheg. 9. Dixit Abbas Ioannes Colobius, &c.] *Verisimiliter intelligitur hic Ioannes*
Colobitu & ulias Calybita, eremita Romanus. cuius mentio fit in Martyrolog. Romano, 15. Ianuarij,
hisce verbis: Romæ S. Ioannis Calybitæ, qui aliquamdiu in angulo domus paternæ, dein-
de in tugurio in insula Tyberina ignotus parẽtibus habitauit, à quibus in morte agnitus,
clarus miraculis in eodem loco sepultus est: vbi postea in eius honorẽ Ecclesia constru-
cta fuit.] *De quo etiam Græci agunt in Menolog. eodem die. Collegit eius actu etium Metaphra-*
stes, quæ sunt apud Lipoman. tom. 7. & Sur. tom. 1. De quo, & Nicephorus hist. lib. 15. cap. 23.
B *secundum quem, ille claruit Leonis Imperat. temporibus: secundum ulios vero sub Theodosio vi-*
xisse putatur, vt etiam in quibusdam antiq. reperitur mmss. Fuit tamen & alius celebris Ioannes
eremita Aegyptius magnæ sanctitatis vir, ac prophetico spiritu plenus: de quo, Latinorum Mar-
tyrologia agunt 27. die Martij: Græcorum autem menologia idibus Decemb. Quem & varij suis
scriptis atque encomijs celebrarunt, tam Græci quàm Latini: Theodoritus histor. lib. 5. c. 24. Sozom.
lib. 7. c. 22. Euagrius in vit. Patrum. Palladius in Lausiacis cap. 22. qui illum vidisse, & familia-
riter eo vsus esse fertur. Nicephorus lib. 12. cap. 29. &c. Ac inter Latinos, de eodem scripserunt
S. Augustinus de Ciuit. Dei, lib. 5. cap. 26. & de cura pro mortuis agenda, cap. 17. & S. Hieronym.
ad Ctesiphontem, contra Pelagianos. Rufin. histor. lib. 2. c. 32. Prosper aquitan. in Chron. Arcadio ter-
tium, & Honorio secundum Conss. &c. De quo, sic sexto Calendas April. in Martyrologio Roma-
no scriptum reperitur: In Aegypto, S. Ioannis Eremitæ, magnæ sanctitatis viri, qui inter
cætera virtutum insignia etiam prophetico spiritu plenus, Theodosio Imperatori victo-
rias de tyrannis Maximo & Eugenio prædixit.] *De quo & locuples inter alios est testis Ioannes*
C *Cassianus lib. 4. de institut. Renunt. cap. 23. ac alibi. Si quibus porro magis forte placeat, hunc Ioan-*
nem Abbatem Aegyptium, esse illum de quo in Apophthegmate hic fit mentio; non repugno, dum-
modo cognomen Colob. non dissentiat, ipsumq. Apophthegma illi potius quàm alteri conuenire cõpe-
riatur, alias, &c. Cæterum ad verba Apophthegmatis istius quod attinet, quæ in Græco sic se habent:
ἔλεγεν ἀββᾶ Ἰωάννης ὁ κολοβὸς, ὅτι ὁ χορταζόμενος λαλῶν μετὰ παιδίου, *&c.] illa ne forte ab aliquo*
corruptæ mentis, in malam partem detorqueantur; non hic unda verbu vt Græce pronunciantur secu-
ti interpretando sumus, sed sensum sanum mentiq. Auctoris conformem reddere, atque exprimere in
nostra translatione studuimus: vt sanis omnia remaneant sana, seruetur que hic dictum illud Apo-
stoli Ephes. 5. Hæc ne nominentur quidem in vobis, &c.] Sunt autem eadem ista, quasi ad uerbum,
etiam à S. Gregorio expressa atque relata 2. lib. Dialog. &c. at de istis hic satis.

Ex Apophtheg. 10. Super cogitatione peccati carnis interrogatus Abbas Cyrus Ale-
xandrinus, &c.] *De Cyro Alexãdrino, vt & de Ioanne magnæ sanctitatis viro, eremiq. cultore, qui*
D *de Syria in Italiam venerat, &c. habes apud Metaphrast. in eorum vita: vt etiam in Martyrolo-*
gio Rom. die 31. Ianuarij. Allegatq. Ioannes Damascenus, Orat. 3. de imaginib. Sancti Sophronij
opus de miraculis Sanctorum martyrum Cyri, & Ioannis, ad Theodorum Hypodiac. & in Synodo
Nycena 2. Act. 4. citatur eiusdem Sophronij Sermo de SS. Cyro, & Ioanne, &c. qui ambo (vt est
apud Metaphrast.) in eremo sanctissime vixerunt, cursumq. tandem vitæ martyrio consummarunt.

Ex Apophtheg. 12. Aiebat Abbas Pastor: Sicut Spatharius Regis semper paratus ei adsi-
stit: ita, &c.] *Pulchra ista sunt Abbatis Pastoris Apophthegmata, & ad fornicationis, ac detra-*
ctionis dæmonem fugandum, aliaque vitia depellendu, plurimum facientia, &c. Cuius alijs scite ac
sententiose dictis plenus est Codex ille antiq. MS. Græcus in Vatic. num. 880. vt etiã liber qui pas-
sim inscribitur, Vitas Patrum, &c.] *Qualia etiam plura eiusdem Apophthegmatu admiscet re-*
citatq. in suis Sermonib. Abbas Dorotheus, vt in Serm. 5. ibi: Abbas Pastor crebro dicere con-
sueuerat: Murus ferreus est voluntas propria, qui hominem à Deo separat atque diuel-
E lit. *Ac rursus idem dicebat:* Petra repercutiens est voluntas propria. *ac si diceret: Petra*
opposita, & diuinæ voluntati repugnans est voluntas propria, &c. Idem de Abbate Pastore, in ini-
tio Serm. 13. sic: Præclare admodum Pastor abbas asserere solebat, nusquam veri mona-
chi signum & indicium clarius quàm in tentationibus ac tribulationibus apparere, &c.
Idem de eodem in Serm. 15. ibi: Cur abbas Pastor obsecro dixit: Tria esse præcipua, & quæ
summam omnium virtutum spiritalium complectantur: nempe timere Deum, Diuinis
precibus atque orationibus insistere, & proximo benefacere, &c.] *De quibus ibi sigillatim*
in Respons. agit Dorotheus, qui Pastoris dicta magnifaciebat, ac prædicabat: vt & alia aliorum Patrũ.

FINIS.

AD MA-



AD MAIOREM FIDEM, ET AVCTORITATEM.

Vt omnibus de antiquitate manuſcriptorum Codic. Græc. conſtet, ex quibus hæc & alia S. Patris noſtri Ephræm Syri monumenta deſumpſimus, tranſtulimus, ac in certum aliquem ordinem redegimus: viſum eſt, quæ in calce antiquiſſimi vnius MS. Codic. Græc. Biblioth. Cryptæ Ferrat. Operum eiuſdem S. Patris Ephræm reperimus, hic addere atque ſubijcere . nimirum iſta:

ΕΓΡΑΦΘΗ Ο ΟΣΙΟΤΑΤΟΣ ΚΑΙ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΕΦΡΑΙΜ, ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΙΩΝΑ ΤΟΥ ΑΜΑΡΤΩΛΟΥ, ΕΝ ΤΩ ΕΤΕΙ ΚΥΡΙΟΥ ΦΛΑ. ΚΑΤ. ΕΠΙΤΑΓΗΝ ΤΟΥ ΟΣΙΟΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΥ ΗΜΩΝ ΠΑΤΡΟΣ ΝΙΚΩΝΟΣ, ΟΥ ΤΑΙΣ ΙΚΕΣΙΑΙΣ ΚΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΘΕΟΦΟΡΩΝ, ΚΑΙ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ, ΔΩΗ ΗΜΙΝ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΕΡΙΔΑ, ΚΑΙ ΚΛΗΡΟΝ ΜΕΤΑ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΥΤΟΥ. ΑΜΗΝ.

Quæ eadem Latine à nobis ſic ſunt reddita:

DESCRIPTVS EST SANCTISSIMVS ET BEATVS EPHRAIM, MANV IONAE PECCATORIS, ANNO DOMINI QVINGENTESIMO TRIGESIMO PRIMO. IVSSV SANCTISSIMI, SPIRITALISQ. PATRIS NOSTRI NICONIS: CVIVS, ET OMNIVM RELIGIOSORVM ATQVE SANCTORVM PATRVM SVPPLICATIONIB. LARGIATVR NOBIS DOMINVS PARTEM, AC SORTEM CVM OMNIBVS SANCTIS SVIS. AMEN.

Ecce hic habes Nomen Scriptoris, & eius cuius mandato ac iuſſu Opus ſcriptum eſt, & tempus atque annum, quando: Ex quibus mira relucet antiquitas, & fides atque auctoritas Scriptorum ac Oper. maior.



INDEX

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
ATQVE SENTENTIARVM
MAGIS MEMORABILIVM,
Quæ in hoc Secundo Tomo
OPERVM S. PATRIS NOSTRI
EPHRAEM SYRI CONTINENTVR,
ATQVE TRACTANTVR.



A

Bb Arsenij

INDEX.

Commu-

D

INDEX.

Ordi-

INDEX.

Pu-

INDEX.

Sinesiu

INDEX.

F I N I S.



PROVER-

PROVERBIA PRINCIPALIORA hoc Tomo Secundo scite & apposite vsurpata, optimeq. accommodata.

Finis præcipuorum Prouerbiorum.



CATA-

CATALOGVS LOCORVM SACRAE SCRIPTVRAE,

QVAE A S. PATRE EPHRAEM, HOC TOMO Secundo citantur, & obiter explicantur, vel aliter atque aliter leguntur, crebriusq. repetuntur, &c.



Ex Genesi.

Cap. 5. ENoch ducentis annis placuit Deo, postquam genuit Mathusalem, &c. 213.a.e

29 Iacob quattuordecim annos inseruiuit propter Rachel, Laban Syro; in calore diei, & gelu noctis, &c. 108.b

37 Erat Ioseph septemdecim annorum, dum oues pascebat cum fratribus suis, &c. 108.b. 109.b.c

Ex Exodo.

21 Si venundatus tibi fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa, 235.c.243.c. 243.a.b

32 Et ceciderunt ex populo, vno die, viginti tria millia, &c 76.a.78.b.c

33 Et mittam præcursorem tui Angelum, vt eijciam Chananæum, &c. 250.b.256.d

Ex Leuitico.

11 Sancti eritis: quia ego sanctus sum, ait Dominus. 30.b

13 Quicumque tactus fuerit lepra, vestimenta eius dissuta sint, & caput reuelatum, &c. 50.c

15 Cautos & abstinentes facietis filios Israel, &c. 179.d.181.a

Ex Numeris.

25 Cessauitq. plaga à filijs Israel, & occisi sunt viginti quattuor millia hominum, &c. 76.a. 78.b.c

Ex Deuteronomio.

15 Si venundatus tibi fuerit Hebræus, aut Hebræa; seruiet tibi sex annis: & septimo dimittes eum liberum abs te, &c. 235.c. 242.e.243.a.b

Ex Iosue.

3 In hoc scietis, quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & disperdet in conspectu Chananæum, &c. 250.b.256.d

Ex lib. Iudic.

7. & 9. A me videbitis, & sic facietis. 13.b.16.d

Ex 1. Regum.

2 Sed tantum glorificantes me, glorificabo: & qui contemnunt me, ignominia afficientur. 183.d.186.a.b.202.a

ibid. Si peccans peccauerit homo in hominem, etiam orabunt pro eo ad Dominum, &c. 164.b. 196.a

3 Et adiecit Dominus vocare Samuelem tertio: qui consurgens abijt ad Heli, &c. 42.d. 43.b.c

16 Homo videt in faciem, Deus autem intuetur cor 32.a

Ex 2. Regum.

16 Sinite eum sic maledicere; si forte respiciat Dominus humilitatem, & afflictionem meam, &c. 155.d

Ex 3. Regum

17 Surgens Elias, abijt in Sarepta Sidoniæ, &c. 184.a. 186.b.c

Ex 4. Regum.

1 Deus accaron, musca Baal, &c. 267.c

20 Ezechias conuertit faciem suam ad parietem, & orauit Dominum, dicens: Obsecro Domine, memento quæso, quomodo

Ex 2. Paralipom.

Ex Tobia.

Ex Iob.

Ex Psalmis.

Ex Prouerbijs.

12. Væ

Ex Threnis.

Ex Ezechiele.

Ex Daniele.

Ex Osee.

Ex Amos.

Ex Iona.

Ex Michæa.

Ex Habacuc.

Ex Malachia.

Ex Matthæo.

Ex Marco.

Ex Luca.

Ex

F I N I S.

Errata præli sic corrigito.

Pag. 1. lin. 4. a. & lin. 16. b. lin. 29. b. lin. 34. d. item pag. 2. lin. 49. e. & pag. 3. lin. 7. a. pro (in, vel, ad suburbib. & suburbia.) leg. vbiq. in. fine ad suburbana. & pag. 87. lin. 16. b. pro (volunt) leg. nolunt. & pag. 112. l. 23. c. qua commentoria est. & pag. 120. l. 38. d. reperti fuerint. p. 121. lin. 41. ἀνζωσουσ. p. 123. l. 24. in Paraenes. 39. pag. 132. l. 32. d. in marg. ἀφθίζειν καὶ ὀφθίζειν. p. 125. l. 9. ad marg. Rom. 2. &c. p. 180. l. 33. e. ex Prouerb. pag. 203. l. 44. c. in marg. 2. Cor. 6. pag. 215. b. 19. pro (Ephram) repone (nnuentes) quod est subinus in lin. 20. & loco (nnuentes) ibi pone (Ephram) est enim transpositionis error præli. p. 232. l. 22. c. fratribus. p. 242. l. 14. ab auctore lecta. p. 245. l. 12. b. Ex cap. 52. p. 249. l. 17. b. exprobratur. & p. 262. l. 13. b. non sicut ego volo, sed. &c. bb. in Indice rerum, lit. S. colum. 2. lin. 20. pro conseruandum, leg. conuersationum.

REGESTVM.

a b, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T. V X Y Z, Aa Bb Cc.

Omnes sunt Terniones, præter Cc, qui est Duernio.



ROMÆ,
Ex Typographia VATICANA.
M. D. XCIII.


BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

